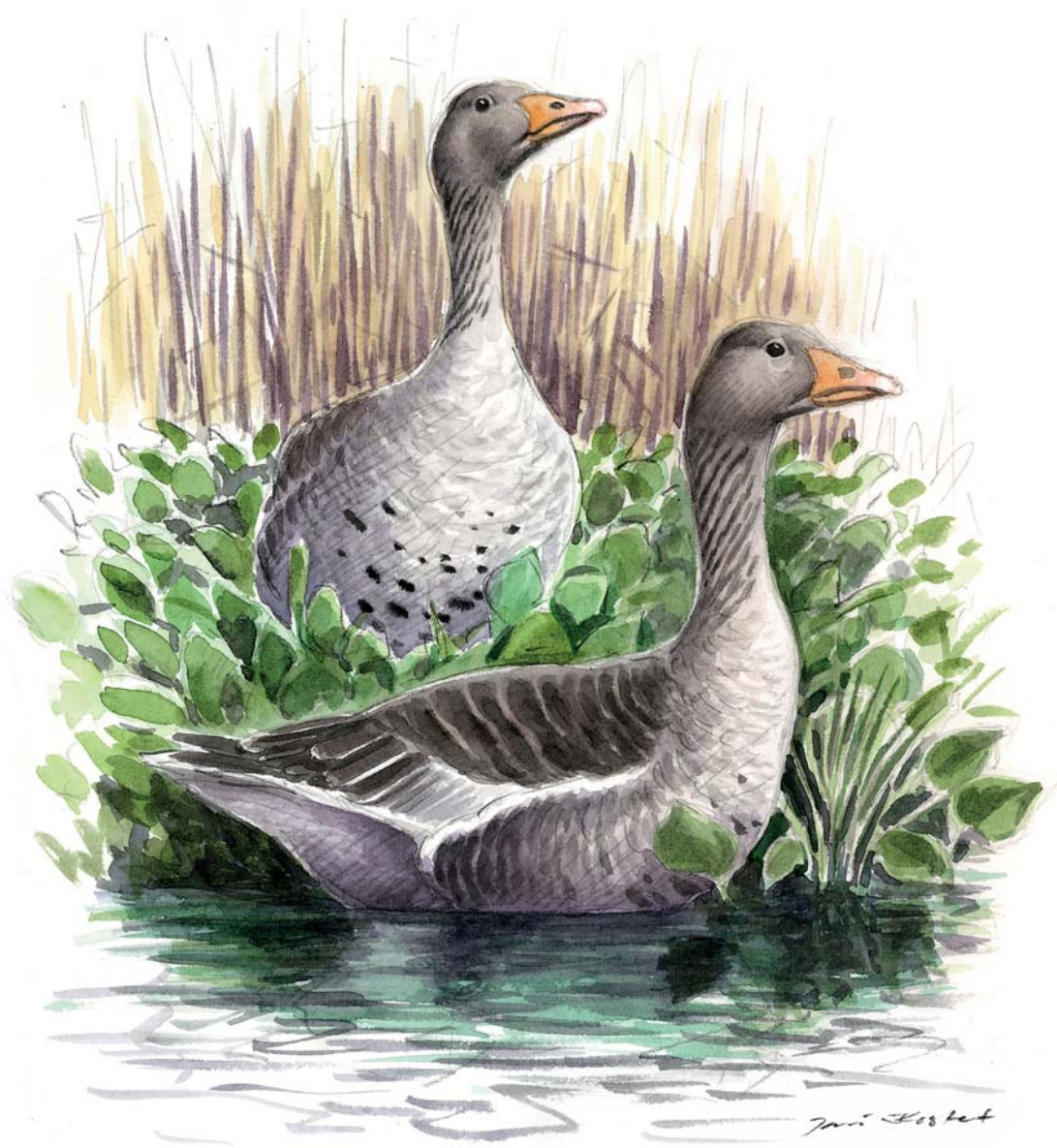

AUREOLA

Vsk 35

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Luontopalvelut

Pöyry Finland Oy

PL 20, Tutkijantie 2A, 90571 OULU Puh. 010 33 28238, Fax 010 33 28250
juha.parviainen@poyry.com Puh. 010 33 28264

Engineering balanced sustainability™ www.poyry.fi

PÄÄKIRJOITUS

Rakkaudesta Krunneihin. PPLY täytti 40 vuotta vuonna 2013. Neljän vuosikymmenen toiminnan juhlallisuuksia suunnitteli yhdistyksen ohjelmatoimikunta vahvistettuna muutamalla toimikunnan ulkopuolisella Krunnien ja lintujen ystävällä primus motorina Elja Herva. Toimikunta päätyi Krunnien saarten ja merialueen luontoa laajasti käsittelevään seminaariohjelmaan. Krunniseminaari ja PPLY:n 40-vuotisjuhla pidettiin 12.3.2013. Seminaarin antia käsitellään tässä vuosikirjassa kymmenen jutun voimalla, joista osa on referaatteja seminaariesitelmistä, osa teemaa täydentäviä juttuja.

”Krunnit ovat kehittyneet muinaisen hylkeenpyynnin, ulkomeren silakankalastuksen ja luotsien tukikohdasta luonnonsuojelualueeksi ja Oulun yliopiston tutkimusalueeksi ja -asemaksi”, toteaa Elja Herva. Väisänen & Co kertovat jutussaan suojelualueen syntyhistoriasta mm.: ”Krunneista tehtiin aluksi rauhoitusalue. Sen vartiointi alkoi vuonna 1938. Oulun lääninhallitus päätti vuoden 1956 lopussa muodostaa Krunneista yksityisen, Maakrunnisäätiön hallinnoiman luonnonsuojelualueen”.

Elja Herva käy johdannossa lyhyesti läpi Krunniteeman jutut. Niissä on historiallista perspektiiviä, alkaen pitkän aikavälin luotauksesta ”Iin Krunnien merilinnuston muutokset 1939–2007” ja päätyen tuoreeseen, uusia ajatuksia herättävään ”Pöimintoja Ulkokrunnin muutontarkkailujen tuloksista”. Merihanhi on pääosassa kahdessa jutussa samoin kuin Krunnien rengastuskin. Jutuissa ei pitäydytä pelkästään linnuissa. Siitä kertovat otsikot

”Krunnit pinnan alta nähtynä” ja ”Krunnien meri kalavetenä”. Rarinälkäisille tarjoillaan ”Ulkokrunnin rarit”.

PPLY oli ensimmäisten joukossa sekä oman alueyhdistyksensä perustamisessa että rakentamassa Suomen lintuharrastajien maan kattavaa verkostoa. Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto (LYL) perustettiin 20.1.1973. Oulussa toimi tuolloin Oulun Luonnonystävien yhdistys ry:n alaisena vuonna 1961 perustettu lintukerho, jonka pohjalte Pohjois-Pohjanmaan oma yhdistys luotiin. Perustavassa kokouksessa 25.2.1973 päätettiin liittymisestä LYL:oon nimellä Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys, PPLY (myöhemmin PPLY).

Krunnien teemajuttujen ja 40-vuotisjutun lisäksi mukana ovat ”vakiot”: havaintokatsaus 2012, rarikatsaus 2012, Tauvon asema 2009–2010, rallit 2010 ja toimintakertomus 2010. Vuosilukuerot johtuvat artikkelirästien eritahtisesta kiinnikimisestä. ”Vakio”sarjaan on tulollaan myös vuosittainen Pihabongaus. Sarjassa ”ensimmäistä kertaa Pohjois-Pohjanmaalla” ovat vuorossa hietatiira ja sepelsieppo ja uusien pesimälintujen esittelysarjassa kiljukotka. Kirja-arvostelussa luodataan Suomen Rengastusatlaksen ensimmäinen osa ja historian helmenä tarkastellaan kultasirkkujen pesimäbiologiaa Oulun Kempeleenlahdella 1981–1986.

Mukavia lukuhetkiä Aureolan parissa toivottaa,
Tapani Tapio, päätoimittaja

Oulussa 3.8.2014

Aureola - vsk 35

JULKAISIJA

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

PÄÄTOIMITTAJA

Tapani Tapio, aureola.pply@gmail.com,
puh. 050-3725186

KUVANKÄSITTELY

Pauli Jussila, pli.jussila@gmail.com,
puh. 040-7170086

ULKOASU JA TAITTO

Ville Suorsa, vilu@villesuorsa.fi,
puh. 040-7511266

Satu Lampila, satulampila@gmail.com

TOIMITUSNEUVOSTO

Tapani Tapio (pj.), Esa Hohtola, Juha Markkola, Mikko Ojanen, Pekka Rahko, Ville Suorsa

TILAUS JA JAKELU

Jaetaan Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen jäsenille.

Lehteä ilmestyy yksi numero vuodessa.

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET

Aija Lehikoinen, aija.lehikoinen@student oulu.fi,
puh. 050-5284487

TILAUSHINNAT JA -OHJEET

ks. sivu 223

ILMOITUSMYYNTI

Tapani Tapio, ks sivu 223

PAINOPAIKKA

Tornion kirjapaino, Tornio 2014

www.pply.fi/aureola
ISSN 0356-3170

Kansikuva:

merihanhet (Jari Kostet)

AUREOLA vsk 35
SISÄLLYS

3 Pääkirjoitus

TAPANI TAPIO

**7 PPLY:n Krunni-seminaari
23.3.2013**

ELJA HERVA

13 Iin Krunnien merilinnuston muutokset 1939–2007

RISTO A. VÄISÄNEN, JORMA PESSÄ & SAMI TIMONEN

**22 Miten merihanhienvoimistunut
laidunnus näkyy Krunnien kasvilisäudessa?**

JUHA MARKKOLA & ELJA HERVA

27 Iin Krunnien luonnonsuojelualueen merihanhienvoimistuminen ja käyttäytymisen muutos 50 vuoden (1959 - 2009) aikana

ELJA HERVA

37 Unto Järvinen - Krunnien rengastaja

ELJA HERVA & MIKKO OJANEN

40 Iin räyskät

MIKKO OJANEN & WILLIAM VELMALA

44 Poimintoja Ulkokrunnin muuttotarkkailujen tuloksista

VILLE SUORSA & HARRI TAAVETTI

51 Ulkokrunnin rarit

HARRI TAAVETTI

54 Krunnit pinnan alta nähtynä

ESSI KESKINEN

58 ”Krunnien meri” kalavetenä

ELJA HERVA

67 Pohjois-Pohjanmaan linnut 2012

TAPANI TAPIO, PETRI HAAPALA, JUHANI KARVONEN, JUHA MARKKOLA, EINO MIKKONEN, MIKKO OJANEN, PEKKA RAHKO, KARI RANNIKKO, PEKKA ROINE, ANTTI RÖNKÄ, VILLE SUORSA, MATTI TYNJÄLÄ & TUOMAS VÄYRYNEN

171 Pohjois-Pohjanmaan lintuharvinaisuudet 2012

TAPANI TAPIO, SAMI KALLIOKOSKI, JUHANI KARVONEN, ANTTI PEUNA, HARRI TAAVETTI

178 Tauvon lintuaseman toiminnasta vuosina 2009 - 2010

MATTI TYNJÄLÄ & MIKKO OJANEN

186 Pihabongauksen tulokset PPLY:n alueelta 2012

MIKKO OJANEN, SEPPÖ RYTKÖNEN & MATTI TYNJÄLÄ

189 Kultasirkkujen pesimäbiologista Oulun Kempeleenlahden pesimäpopulaatiossa 1981 - 1986

KARI HAATAJA

197 Kiljukotkan (*Aquila clanga*) pesinnästä Pohjois-Pohjanmaalla

REIJO KYLMÄNEN

201 Hietatiira Lumijoella 17.6.2010 – kolmannen kerran Suomessa

HANNU KIVIVUORI

204 Sepelsieppo (*Ficedula albicollis*) Hailuodon Mäntyniemessä 16.5 - 17.5. 2010

JUHA MARKKOLA

207 Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys 40 vuotta

MIKKO OJANEN

210 Suomen rengastusatlas - Osa I

MIKKO OJANEN

212 Linturallit 2010

JOUNI PURSIAINEN

217 Toimintakertomus

AIJA LEHIKONEN

KESKITÄMISEN *lyhyt oppimäärä*

200 000 € ASUNTOLAINA

+ 10 000 € SÄÄSTÖT

+ 2 000 € VAKUUTUKSET

= 530 € OP-BONUSIA
VUODESSA

Kun keskität pankki- ja vakuutusasiat meille, sinulle voi kertyä OP-bonusia*, joilla maksetaan vakuutuksia, pankkipalvelumaksuja ja OPKK:n välityspalkkioita. **Säästät siis silkkaa rahaa!**

Kukapa tällaisen edun jättäisi käyttämättä. Olethan tietoinen myös kaikista niistä eduista, joita sinä ja perheesi saatte kun kaikki palvelut ovat saman katon alla?

Tule siis käymään **Oulun OP:ssa**, niin tarkistamme etusi ja lasketaan miten paljon asiointisi kerryttää bonusta. Tai kokeile itse osoitteessa **op.fi/bonuslaskuri**

Yhdessä hyvä tulee.

Oulun OP

* OP-bonusia kertyy Osuuspankin omistajajäsenelle ja Helsingin OP Pankin asiakkaalle, jonka oma tai perheen yhteinen pankki- ja/tai vakuutusasiointi on vähintään 5 000 euroa kuukaudessa.

PPLY:N KRUNNI-SEMINAARI 23.3.2013

ELJA HERVA

Ajatus Krunni-seminaarista syntyi muutama vuosi sitten, kun Krunnien saaristo- ja meriluontoa alkoivat joka puolelta uhata suuret tuulipuistosuunnitelmat. Jäisivätkö alueen luonnonarvot ja -varat ”vahingossa” huomioimatta suunnitelmia tehtäessä ja toteutettaessa? Näin hän kävi silloin, kun Kemi-, Ii- ja Oulujokien voimalaitokset rakennettiin yrittämättäkään tosissaan pelastaa niiden arvokkaita vaeltavia lohi-, siika-, taimen- ja harjuskantoja. Muutaman vuoden hauduttuaan ajatus pulpahti pintaan vuodenvaihteessa 2012–13, kun alettiin suunnitella PPLY:n 40-vuotisen toiminnan juhlallisuuksia. PPLY:n ohjelmatoimikunta vahvistettuna muutamalla toimikunnan ulkopuolisella Krunnien ja lintujen ystävällä tarttui asiaan, keskusteli ja päätyi Krunnien saarten ja merialueen luontoa laajasti käsittelevään ohjelmaan.

Seminaarin aloitti **Jouni Aspin** lyhyt, mutta monipuolinen ja mielenkiintoinen esitys Krunnien historiasta, kehityksestä muinaisen hylkeenpyynnin, ulkomeren silakankalastuksen ja luotsien tukikohdasta luonnonsuojelualueeksi ja Oulun yliopiston tutkimusalueeksi ja -asemaksi.

Krunnien suojelualueen tärkein tavoite sen perustamisesta alkaen on ollut meri- ja saaristolinnuston suojelu, erityisesti pesimärauhan turvaaminen. **Risto Väisänen** on seurannut tämän tavoitteen toteutumista aluksi monia vuosia itse linnustoa laskien, sitten palkkaamiensa tunnettujen lintumiesten ja viime vuosina ympäristökeskuksen laskentojen tuloksia käyttäen. Kun hän on myös perehtynyt Einari Merikallion, Veikko Salkion ja muutamien muiden aikaisempiin laskentoihin, hänellä on käytössään Suomen pisimmän yhtäjaksoisen pesimälinnuston seurannan tulokset. Niinpä Riston saaminen Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen Krunni-seminariin oli aivan keskeinen asia – onneksi hän tammikuussa 2013 suostui tehtävään. Esitelmässään Risto korosti Einari Merikallion työtä Krunnien linnustolaskennan aloittajana, sen jatkon turvaajana ja tietenkin koko linnuston-

laskennan menetelmien kehittäjänä ja niiden käytön aloittajana. Risto Väisänen, Jorma Pessan ja Sami Timosen artikkeli (tämän lehden sivu 13) kertoo esitelmän keskeiset asiat.

Suurentuneen merihanhikannan, erityisesti yli tuhatpäisten sulkijaparvien laidunnuksen vaikutus näkyy Ulkokrunnin rehevimpien rantojen ja sulkijoiden suosiman Isonkivenletton maisemassa selvästi. Järviruoko on joko hävinnyt, kuten Isonkivenletossa, tai vetäytynyt aukeilta rannoilta lähelle pensaikkovyöhykettä. **Juha Markkola** vertasi kesällä 2006 tehdyn lyhyen tutkimusmatkan havaintoja Terttu Vartiaisen perusteelliseen tutkimukseen vuodesta 1947 alkaen ja väitöskirjaan vuonna 1980 (Markkola J. ja Herva E. s. 22). Järviruoko on väheneminen on hyödyttänyt ainakin merirannikkia ja nelilehtivesikuusta sekä suolasolmukkaa ja luotosorsimoa. **Annamari Markkola** kertoi Marika Laurilan (ent. Niemelä) merihanhen laidunnuksen kokeellisista havainnoista Hailuodon Isomatalalla.

Merihanhen runsastuminen ja ”kesyntyminen” Ulkokrunnissa ja sen lähisaarilla ja –vesillä on dokumentoitu Erkki Reinilän päiväkirjan merkintöihin vartijan vuosilta 1959–2002 sekä Elja Hervan maastohavaintoihin, jotka on tehty merihanhen ja muun luonnon elokuvauksen ja valokuvauksen yhteydessä vuosina 1970–2002, sekä muutamiin muihin julkaistuihin ja julkaisemattomiin havaintoihin. (Herva E. s. 27).

Krunnien pesimälinnustoon liittyen tässä lehdessä on kaksi seminaarin ohjelmaan kuulumatonta artikkelia, Mikko Ojasen ja Elja Hervan muistelu Unto Järvisestä (s. 37) ja Unton rengastuksiin perustuva Mikko Ojasen ja William Velmalan kirjoitus Krunnien räyskistä (s. 40).

Suurhiekan tuulivoimapuiston YVA-prosessiin sisältyi PPLY:n toteuttama perusteellinen lintujen kevät- ja syysmuuton seuranta Ulkokrunnissa. Sen tuloksista sekä lintuharrastajia aina kiinnostavista ”arvogavioista” kertoivat **Ville Suorsa** ja **Harri Taavetti** (s. 44) ja ”rareista” Harri Taavetti (s. 51). Keväällä olivat tärkeitä mustalintujen ja kuikkalintujen suuret muuttoparvet, syksyllä yllättävän runsas kurkien muutto suoraan halki Perämeren pohjoisosan, ”rareista” täytyy mainita ainakin itä-

Seminaariyleisöä – ja siellä kaikilla oli niin mukavaa. © MIKKO OJANEN

set uunilintulajit.

Krunnien tutkimuksen konkareihin kuuluu **Eero Helle**, joka 1970–80 luvuilla veljensä Pekan kanssa osallistui Krunneilla Risto Väisäsen saaristolintulaskentoihin ja teki maalintulaskentoja. Sano-malehtiuutisen ja -kuvan herättämänä hän tarttui v. 1972 mahdollisuuden tutkia Simossa pyydettyjä hylkeitä, selvitti norpan lisääntymishäiriön syyksi kohdun kureuman ja siirtyi hyljetutkijaksi mm. tekemään hylkeiden lentolaskentoja. Esityksessään hän kuvasi elävästi yhteisen historiansa hylkeiden kanssa, hylkeiden lisääntymiskyvyn palautumisen kalojen PCB-pitoisuuksien laskun myötä sekä Perämeren norppakannan kasvun ja myös hallien määrän lisääntymisen ehkä jääolosuhteiden muutokseen liittyen. Jääpeitteensä ansiosta Perämeri on Itämeren norpan ydinalue.

Hylkeiden mukana mentiin pintaa syvemmälle. Osana vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden kartoitusta **Essi Keskinen** on tutkinut myös Krunnien alueen merenpohjia videokuvaamalla, näytteitä keräämällä ja sukeltamalla. Pinnan alta löytyy monenlaisia elinympäristöjä kasvillisuudeltaan autioista hiekkapohjista joidenkin kivipohjien reheviin kasvustoihin. (s. 54)

Jyrki Oikarinen Perämeren kalatalousyhteisöjen liitosta oli kutsuttu, mutta ei ehtinyt paikalle. Niinpä kalastajan kommentti pyydettiin **Lasse Re-**

kilältä, joka on kalastanut Krunnien vesillä vuosikymmeniä. ”*Krunnien vesillä on hyvä kalastaa, rauhallista ...*”, totesi Lasse, ja kertoi mm. runsastuneiden hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamista haitoista ja niiden torjumisesta.

Elja Hervan kirjoitus Krunnien meren kalastuksesta (s. 58) perustuu Kalevan artikkeliin vuodelta 1948, Erkki Reinilän päiväkirjamerkintöihin ja haastatteluihin, Lasse Rekilän haastatteluun sekä Suurhiekan tuulivoimapuiston YVA-raportin pohja-eläin-, kalasto- ja kalastusselvityksiin.

Elja Hervan elokuva kertoi Krunnien luonnosta ja linnuista, kuten merihanhesta ja räyskästä, ja erityisesti Erkki Reinilän elämästä Krunnien kalastajana. Australian matkan purjelaivan miehistön jäsenenä tehnyt, Cap Hornin kiertänyt, merikoulun käynyt perämies Erkki Reinilä toimi Krunnien luonnonsuojelualueen vartijana yli 50 vuotta, vuoden 1953 alusta kuolemaansa saakka 2.11.2005.

Kaikkia valmisteltuja esitelmiä elävöittivät taulukot, kuviot ja valokuvat – useissa esityksissä oli käytetty näitä kaikkia, Risto Väisäsen esitelmässä myös ruotsin- ja suomenkielisiä sitaatteja Vänerin Stoolin tarinoista. Tilaisuudesta oli tiedotettu PPLY:n jäsenistön lisäksi ainakin Pohjoisen luontokuvaajien Polun jäsenille ja kutsu oli lähetetty Maakrunnisaatiön hallitukselle ja alueen vartijoille sekä useille muille Krunnien ystäville.

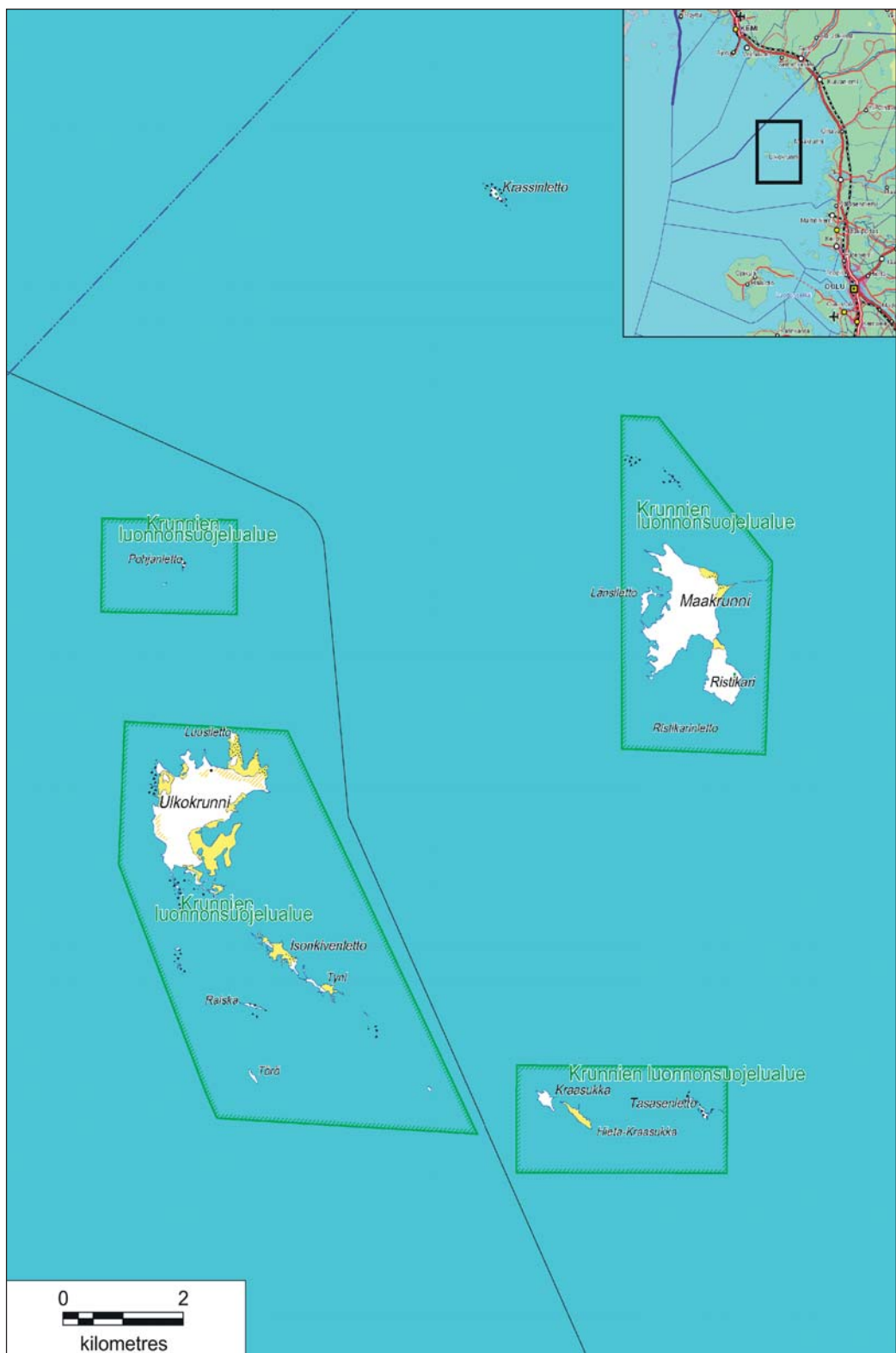
Yleisö vaikutti kiinnostuneelta, lähes kaikki olivat paikalla seminaarin alusta loppuun. Kovin paljon keskustelua ei syntynyt eikä siihen jäänyt juuri tilaisuuttakaan tiiviin aikataulun takia. Henkilökohtaisten tapaamisten ja puheiden perusteella jäi vaikutelmaksi, että Krunnien saaristoa ja merialuetta pidetään arvokkaana. Ja että sekä lintujen ja hylkeiden että kalojen ja kalastajien on mahdollista siellä elää ja olla. Maakunnan päämedioiden Kalevan ja YLEn toimittajia ei tullut paikalle lähetetyistä kutsuista huolimatta, joten Krunnien saaristosta ja merestä kertominen laajemmalle yleisölle näyttää jäävän PPLY:n omaksi tehtäväksi.

Edesmenneen Oulun yliopiston kasvitieteen professorin Paavo Havaksen avaussanoihin Bothnian Bay Symposiumissa v. 1974 (Acta Univ. Oul. A. 42.1976. Biol.3.) sisältyi seuraavia ajatuksia:

Pohjanlahti on monissa suhteissa äärimmäisen ainutlaatuinen. Se on eräs maailman luonnon etuvartioasema, turvapaikka, eräänlainen äärimmäisen stressin ympäristö eläville organismeille, joihin ekologiset häiriöt voivat vaikuttaa odottamattomasti ja nopeasti. Samaan tapaan kuin on ymmärretty Lapin metsien suojelun merkitys, tulisi Pohjanlahtea (lue tässä: Perämerä) pitää suojeltuna merenä. Huolellinen ja syvälinen tutkimus lisäävät entisestään tämän monipuolisen, elävän luonnonvaran taloudellista ja tieteellistä arvoa.

Toivoisinpa, että yliopiston ja valtion tutkimuslaitosten taholta näkyisi ja kuuluisia tällaisia kannanottoja nykyisinkin.

IIN KRUNNIEN MERILINNUSTON MUUTOKSET 1939–2007

RISTO A. VÄISÄNEN, JORMA PESSA &
SAMI TIMONEN

Maakrunnisäätiö sai vuosina 1936–1940 haltuunsa Krunnien maa- ja vesialueen, osin ostoina ja osin valtiolta saatuna lahjoituksena, johon kuului myös yksityisiltä pakolunastettuja alueita (Reinilä 1942). Krunneista tehtiin aluksi rauhoitusalue, jonka vartiointi alkoi vuonna 1938. Oulun lääninhallitus päätti vuoden 1956 lopussa muodostaa Krunneista yksityisen, Maakrunnisäätiön hallinnoiman luonnonsuojelualueen. Tätä perusteltiin seuraavasti (Reinilä 1959; lainaukset säätiön arkistossa Oulun maakuntamuseossa olevista lausunnoista):

”Maa- ja Ulkokrunnit ja niitä ympäröivä saaristo muodostavat maassamme ainutlaatuisen luonnonsuojelun kohteen. Hailuodon ohella ne ovat Perämeren lintutieteellisesti mielenkiintoisin alue. Mutta näillä saarilla on myös muissa suhteissa tärkeä asema. Ne ovat toistaiseksi ainoa saariryhmä Perämeren alueella, jonka luonto on ollut pitemmän aikaa rauhoitettuna. Täten myös niiden kasvillisuus ja kasvisto ovat tärkeä tutkimuksen kohde. Kaiken lisäksi ne sijaitsevat alueella, jossa maankohoaminen on hyvin huomattava. Täten tässä saaristossa, mikäli alue säilyy rauhoitettuna, voidaan suorittaa ainutlaatuisia tutkimuksia kasviston ja eläimistön kehittämisestä merestä nousevalle maalle.” (Paavo Suomalainen)

”Perämeri-alueella ovat Krunnit ainoa rauhoitettu saaristoalue. Se on sangen huomattava linnustonsa runsauden ja erikoisuuden puolesta. Se on varsinkin useiden pohjoisten lajien, kuten lapasotka, vesipääsky, Lapin sirri, merkittävä pesimäpaikka. Eräiden harvinaisten ja sukupuuttoon kuolemaa kohti menossa olleiden lajien, kuten merihanhen ja räyskän, pesimiskeskuksena on Krunnien luonnonsuojelualue hyvin tärkeä. – Krunnien merkitys maamme ja varsinkin Perämeren linnuston suojelulle on niin ollen mitä tärkein. – Ei ole unohdettava myöskään sitä merkitystä, mitä Krunneilla, jossa pesii paljon riistaeläimiä (merihanhia, useita sorsalajeja, sotkia, koskeloita ym.), on ympäristön

ja koko maankin metsästykselle riistakannan lisääjänä.” (Einari Merikallio)

Vuonna 1939 tehty Krunnien pesimälinnuston ensimmäinen varsinainen laskenta osoitti, että merilinnusto oli jyrkästi taantunut 1900-luvun alun runsaudesta, jonka Einari Merikallio oli kirjannut sen ajan faunistisilla menetelmillä (Merikallio 1930, 1950). Saariston suojelun ansiosta kannat palautuivat vuoteen 1985 mennessä (Salkio 1952, Grenquist 1965, Väisänen 1972, Väisänen & Järvinen 1977a, 1977b, Helle ym. 1988).

Merkittävien luontoarvojensa perusteella Krunnit liitettiin Euroopan yhteisön Natura 2000-verkostoon sekä lintu- että luontodirektiivin mukaisena erityisenä suojelualueena vuonna 1998. Natura-verkostossa Krunnit ovat osa Perämeren saarten muodostamaa kokonaisuutta.

Onko Krunnien merilintukantojen runsastuminen ja monipuolistuminen jatkunut? Raportoimme tilanteen vuosina 1997, 2003 ja 2007 tehtyjen laskentojen valossa. Entä miten käy jatkossa? Esittelemme myös Krunnien linnuston säilymisen uhattekijöitä.

Alue ja menetelmät

Krunnit ovat 10–20 km:n etäisyydellä Iin rannikosta. Saaristossa on noin 44 neliökilometrin alueella kolme suurta, pääosin lehtimetsän peittämää saarta Maakrunni, Ristikari ja Ulkokrunni, yksi pienhkö lehtimetsäsaari Kraasukka ja parikymmentä avosaarta (ks. kartat sivuilla 10–12).

Krunnien pesivää merilinnustoa (vesilinnut, kahlaajat, ruokki- ja lokkilinnut) on laskettu 27 kesänä vuosien 1939 ja 2007 välillä. Koko saariston kattanut laskenta on tehty 14 vuonna (taulukko 1) – muutoin on tutkittu vain osa avosaarista. Vuoden 2000 uudistulokas merimetson pesimäästä on laskettu tarkemmin vuosittain. Laskentamenetelmät selostavat Väisänen & Järvinen (1977a) ja Helle ym. (1988). Koskimies & Väisänen (1988) kertovat kolmessa viime laskennassa noudatetut ohjeet. Laskennat tehtiin silloin 6.6.–2.7.1997, 6.–28.6.2003 sekä 4.–7.6.2007 ja 2.–5.7.2007. Kolme lintumiestä laski ryhmänä kesällä 2007, joten saarten kaksi kartoituskäyntiä (kesäkuun alku ja heinäkuun alku) su-

juivat selvästi nopeammin kuin aikaisemmin.

Perusteellisimmat tiedot Krunnien linnustosta on kerätty vuonna 1972, jolloin merilinnusto oli palautunut nykyiselle tasolle. Käytämme tuota vuotta tarkempaa vertailukohteena vuoden 2007 tuloksille.

Pitkäaikaiset kannanvaihtelut

Lokkilinnut, merikihu ja ruokkilinnut

Krunneilla merilintujen ydinjoukon muodostavat lokki- ja tiiralajit, merikihu, ruokki ja riskilä. Niiden kannanvaihtelut esitetään kuvassa 1 ja taulukossa 2.

Kun tarkastellaan lajien kannankehitystä Krunneilla 1930-luvun lopusta lähtien, lokiin, tiirien ja ruokkilintujen pesimäkantojen kasvu tapahtui erityisesti 1950- ja 1960-luvuilla, jonka jälkeen ne ovat pysyneet suurin piirtein ennallaan (kuva 1). Selkälokki, kalalokki, naurulokki, lapintiira ja kalatiira noudattivat tätä kasvumallia. Viiden lajin kanta kasvoi eri lailla: harmaalokki, merilokki ja ruokki ovat runsastuneet jatkuvasti, kun taas pikkulokki ja pikkutiira saapuivat Krunneille vasta 1970–80-luvuilla ja kasvattivat kantaansa erityisesti 2000-luvulla.

Riskilä taantui jatkuvasti ja katosi Krunneilta seitsemässä vuosikymmenessä. Räyskän kanta kasvoi nopeasti 1940- ja 1950-luvuilla, pysyi sitten yli sadan parin tasolla noin 25 vuoden ajan ja romahti 1990-luvulla. Vuosien 2003 ja 2007 inventoinneissa räyskä puuttui Krunneilta. Samalla syntyi iso yhdyskunta Krunnien eteläpuolelle Haukiputaan ulko-saaristoon (Timonen 2008), joten todennäköisesti osa Krunnien räyskistä siirtyi sinne. Räyskäyhdyskunnat voivat toisinaan oikukkaasti vaihtaa pesimäpaikkaa hyvinkin kauas (Väisänen 1973).

Näiden lajien kannanvaihtelut ovat Krunneilla pääpiirteissään noudattaneet merilinnuston seurannassa ja lintuatlakessa kerrottuja valtakunnallisia suuntauksia (Väisänen ym. 1998, Hario & Rintala 2011, Valkama ym. 2011). Krunneilla havaittu harmaa- ja merilokin jatkuva runsastuminen ei kuitenkaan ole enää viime aikoina näkynyt muualla rannikoilla – merilokki on jopa lievästi taantunut valtakunnallisesti (Hario & Rintala 2011).

Vesilinnut

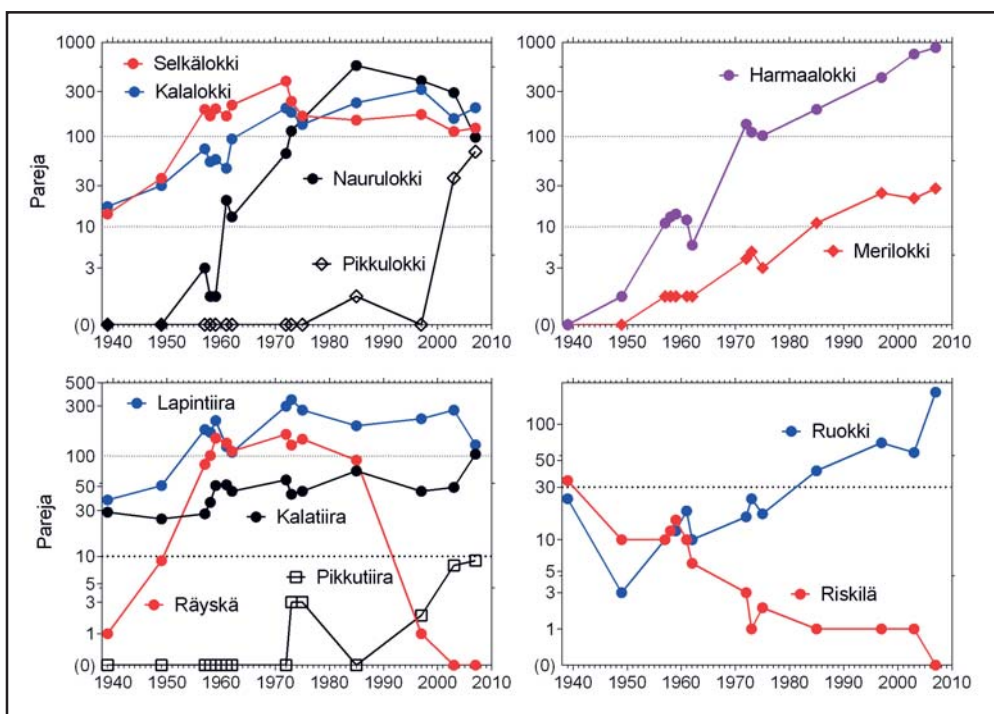
Krunnien avosaarten laskennoissa on löydetty suuret määrät vesilintujen pesiä ja poikueita. Metsäsaarten vesilintulaskennat ovat kuitenkin pääasiassa perustuneet rantoja pitkin jaksolla 5.–20.6.

Taulukko 1. Krunnien pesivän merilinnuston laskennat ja laskijat 27 vuonna (x = koko saariston kattanut laskenta 14 kesänä).

1939	x	E. Merikallio
1948		V. Salkio
1949	x	V. Salkio
1950		R. Tenovuo
1952		R. Tenovuo
1954		R. Tenovuo
1955		R. Tenovuo & M. Helispää
1956		M. Helispää
1957	x	M. Helispää
1958	x	M. Helispää
1959	x	M. Helispää
1961	x	R. A. Väisänen
1962	x	R. A. Väisänen
1963		R. A. Väisänen
1965		R. A. Väisänen
1968		R. A. Väisänen
1969		R. A. Väisänen
1970		R. A. Väisänen
1971		R. A. Väisänen
1972	x	R. A. Väisänen & E. Helle
1973	x	E. Helle & P. Helle
1975	x	E. Helle & P. Helle
1977		E. Helle & P. Helle
1985	x	E. Helle & P. Helle
1997	x	T. Eskelin
2003	x	J. Pynnönen
2007	x	J. Pessa, S. Timonen & H. Tuohimaa

yhteen kertaan kierretäessä havaittuihin aikuisiin ja pikkuparviin. Metsäsaarilaskennat on tehty myöhään verrattuna vesilintujen optimaalisiin kahden kerran laskentoihin (Koskimies & Väisänen 1988). Niinpä Krunnien vesilintuarvioissa on sitä enemmän satunnaisvaihtelua mitä isompi osa lajin kannasta pesii metsäsaarilla. Etenkin tavi mutta myös muut *Anas*-suvun sorsat ja tukkakoskelo pesivät mielellään metsäsaarilla.

Liki 70 vuotta kattaneissa seurannoissa on

Kuva 1. Kymmenen lokkilintulajin ja kahden ruokkilinnun pesimäkannan vaihtelu lin Krunneilla 1939–2007. Pystyakseli on logaritminen (määriin on piirrettyä lisää yksi pari, jotta tieto nollasta parista voitiin esittää).

kahdeksasta yleisestä vesilintulajista vain kaksi runsastunut (kuva 2). Haapana puuttui kahdesta ensimmäisestä laskennasta, oli melko runsas 1960–1990-luvuilla ja taantui 2000-luvulla. Pilkkasiipiä on havaittu paljon alkuvaihetta enemmän vuodesta 1985 alkaen. Sen sijaan tukkasotka, tukka- ja isokoskelo sekä sinisorsa ovat pysyneet suurin piirtein vakaina. Erittäin uhanalainen lapasotka on kokonaan hävinnyt ja vaarantunut jouhisorsa on taantunut, kuten mahdollisesti myös Krunnien pieni lapasorsakanta.

Edellisten lisäksi taulukossa 2 mainituista vesilinnuista merihanhi on selvästi runsastunut (ks. Elja Hervan artikkeli tässä Aureolassa). Pääsaarilla hankalasti laskettavan tavin kanta on pysynyt pitkään suurin piirtein ennallaan. Krunnien vesilinnus- to on kokonaisuutena selvästi monipuolistunut, sillä vuoden 2007 laskennassa havaittiin kerrassaan kahdeksan lajia, jotka puuttuivat v. 1972 (taulukko 2). Ne tavattiin laskennoissa ensi kerran seuraavasti: kanadanhanhi ja ristosorsa 1997, harmaasorsa 2003, silkkiuikku, laulujoutsen, valkuposkihanhi ja heinä- nätavi 2007. Laulujoutsenen kihlapari tosin oleske- li Maakrunnissa jo 1997 ja laji pesi siellä ainakin

1997–1998 (E. Reinilä, suull. ilm.). Haahka pesi Krunneilla 1900-luvun alussa, sen jälkeen 1977 (2 paria), 1997 ja 2007. Krunnien eteläpuolella haahka on vakiintunut Haukiputaan saariston pesimälin- nuksi (Timonen 2008).

Krunnien vesilintujen pesimäkannat ovat yleensä kehittyneet samansuuntaisesti kuin valta- kunnallisessa vesilintuseurannassa, IBA-kartoituk- sessa ja lintuatlaksessa (Valkama ym. 2011, Eller- maa & Lindén 2012, Lehikoinen ym. 2013). Tukkasotkan, koskeloiden ja pilkkasiiven viimeai- kainen taantuminen ei ole kuitenkaan näkynyt Krunneilla.

Kahlaajat ja muut lajit

Krunnien yleisissä kahlaajalajeissa on monta taan- tuja: tylli, lapinsirri, suokukko ja vesipääsky sekä ilmeisesti myös kuovi (kuva 3). Punajalkaviklon, karikukon ja meriharakan kannat ovat hieman kas- vaneet vuosien saatossa. Samat taantujat ovat vä- hentyneet myös valtakunnallisissa aineistoissa (Val- kama ym. 2011, Väisänen & Lehikoinen 2013). Punajalkaviklon väheneminen ei ole kuitenkaan nä- kynyt Krunneilla.

Lehtokurpan, liron ja taivaanvuohen yhteispärimäärä putosi vuosien 1972 ja 2007 laskennoissa 32:sta neljään (taulukko 2). Maalintuseurannassa näiden lajien kannat joko runsastuivat (lehtokurpan Suomen aineisto, liro Pohjois-Suomessa) tai pysyivät ennallaan (taivaanvuohi Pohjois-Suomessa; Väisänen & Lehikoinen 2013). Otaksumme silmiinpistävästi soidintavien kahlaajien oudon vähenemisen tilapäiseksi.

Merimetsoyhdyksunta asettui pesimään Krunnien Pohjanletolle vuonna 2000 (kuva 3), vankistui vuoteen 2009 asti liki 250 parin tasolle (Pessa ym. 2010) ja on sen jälkeen merkittävästi vähentynyt.

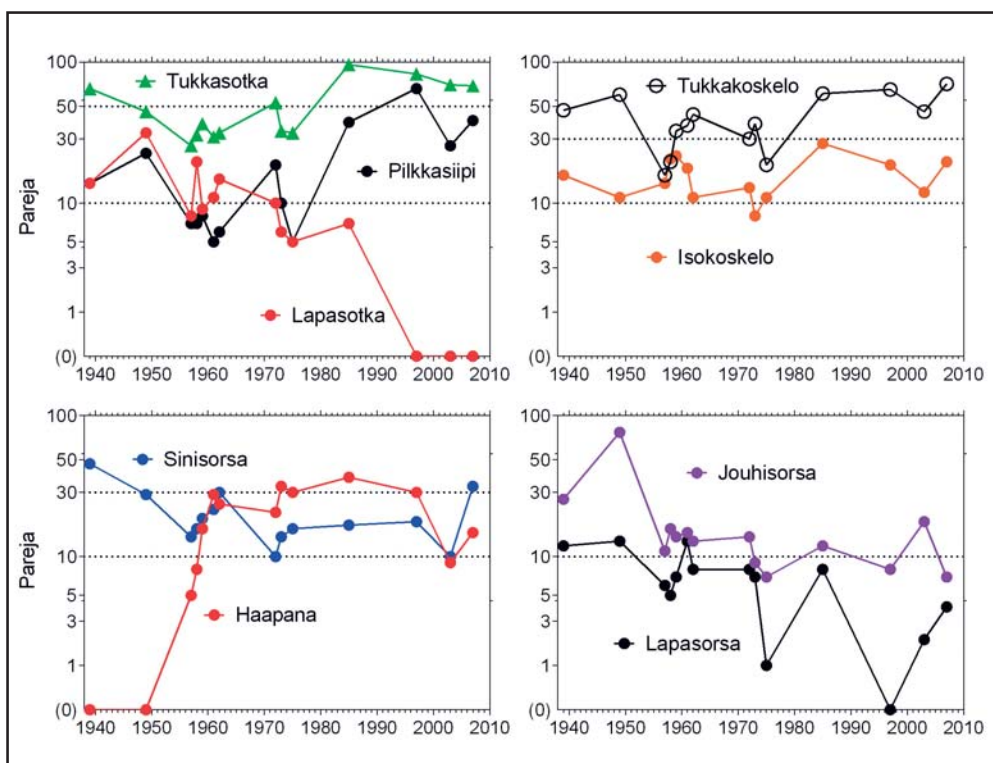
Petolintuja tavattiin kesän 2007 laskennassa Krunneilla neljä lajia (taulukko 2), joiden kannat ovat olleet kasvussa Suomessa (mm. Valkama ym. 2011). Näistä ruskosuohaukka ilmeisesti pesi Maakrunnissa jo 1997–1998 (E. Reinilä, suull. ilm.) ja merikotkapari oleili siellä 2003. Tuulihaukasta ja nuolihaukasta ei ole tiedossa aikaisempia pesimäaikaisia havaintoja Krunneilta. Saarten faunaan saatiin viimeksi kaksi uutta petolintulajia v. 1977, kun

hiiripöllö ja suopöllö pesivät Ulkokrunnissa vesimyyrän massaesiintymisen houkuttelemina (Pulliainen 1978). Myyräkanta romahti nopeasti ja hävisi tyystin, eikä Krunneilla ole sen jälkeen ollut pikunisäkkäitä (E. Reinilä, suull. ilm.).

Krunnien linnuston tila ja uhkatekijät

Vuoden 1985 jälkeen ovat Krunnien pesimälinnustosta kadonneet räyskä, lapasotka ja riskilä. Vuonna 2007 jäivät tavanomaisista pesijöistä havaitsematta lehtokurppa ja liro, mutta tuskin pysyvästi. Krunnien merilinnusto on kokonaisuutena selvästi monipuolistunut. Viime inventoinneissa on löytynyt kymmenkunta uutta pesimälajia, joista merimetso on parissa vuodessa noussut saariston toiseksi runsaimmaksi merilinnuksi.

Krunnit on kokoonsa nähden erityisen arvokas suojelualue jo liki 20 uhanalaisen tai silmälläpidettävän pesimälajin perusteella (taulukko 2). Vuosien 1972 ja 2007 välillä näiden lajien kannan suuntaus oli joko laskeva (selkälökki, jouhisorsa, vesipääsky, suokukko, lapinsirri, karikukko, rantasipi ja tylli),

Kuva 2. Yhdeksän vesilintulajin pesimäkannan vaihtelu lin Krunneilla 1939–2007.

tai vielä useammin nouseva (tukkasotka, isokoskelo, pilkkasiipi, tukkakoskelo, ristisorsa, heinätavi, haahka, punajalkaviklo ja merikotka). Vaikka vaarantunut selkälökki on taantunut myös Krunneilla, on sen paikallinen kanta elinvoimainen.

Seuraavien tekijöiden vaikutuksia on erityisesti syytä seurata ajatellen linnuston tulevaa kehitystä Krunneilla ja muuallakin Perämerellä:

1) **Rehevöityminen** edistää järviruo'on levittäytymistä ja pensoittumista alueilla, missä saaret ovat pääasiassa hiekkaa ja somerikkoja kuten Krunneilla. Perämeren ulappa-alueella ei ole havaittavissa laajamittaista rehevöitymistä. Sinilevien massasiintymät ovat harvinaisia, mutta mahdollisia (TPO 2009). Luodot saavat ravinteita jokien valuman mukana, meren tuomista kasvijätevalleista, typpiläskeman kautta ja lintujen ulosteista. Jotta Krunnien avosaaret pystyisivät säilyttämään monipuolisen merilinnustonsa, saaria on syytä hoitaa raivaamalla pensaita muutaman vuoden välein. Rytiä vähentää nykyisin ”merihanhileikkuri” eli monisatapaiset merihanhiparvet, jotka kertyvät Krunnien suojel-

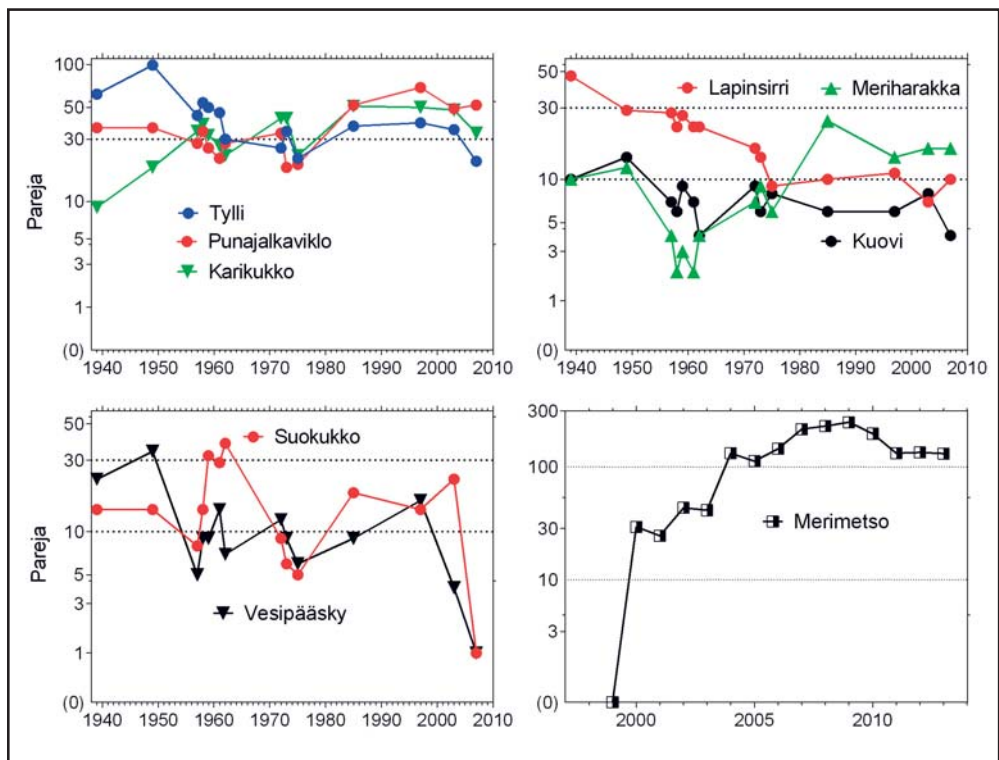
tuun saaristoon.

2) **Ilmastonmuutos** saattaa lisätä kesäkuisten lounaismyrskyjen taajuutta. Vedenkorkeus voi nousta myrskyllä nopeasti metrin tai Perämeren pohjoisosissa enemmänkin, mistä aiheutuu suuria tappioita matalalla sijaitseville pesille. Toisaalta talvimyrskyjen yleistymisen voi osaltaan lisätä jään liikkeiden aiheuttamaa rantojen eroosiota, joka voi ylläpitää rantojen avoimuutta.

3) **Öljyvahingon** sattuessa on Krunnit syytä lukea tärkeisiin pelastuskohteisiin.

4) **Ketut, supikoirat ja tarhakarkulaisnaalit.** Krunnit on niin etäällä mantereesta, että minkki ei ole tähän saaristoon levinnyt, mutta sekä v. 1981 että 1987 lintusaarille saapui jäitä pitkin kolme naalia, jotka aiheuttivat suurta tuhoa (Helle ym. 1988). Uhkakuviin kuuluvat siis myös ”eläintenvapauttajat”, jotka päästävät naaleja irti kettutarhoilta. Supikoiria on saapunut Krunneille viime vuosina. Ne ja ketut pyritään pyydystämään pois syksyllä.

5) **Jätehuolto** vaikuttaa harmaalokin ja merilokin kantoihin. V. 2007 Krunnien ylivoimaisesti

Kuva 3. Kahdeksan kahlaajalajin pesimäkannan vaihtelu lin Krunneilla 1939–2007 ja merimetson vuotuinen kanta 1999–2013.

runsain merilintu oli harmaalokki lähes 900 parillaan. Merilokkeja pesi 27 paria. Isoissa lokeissa on yksilöitä, jotka ovat erikoistuneet tuhoamaan muiden lintujen poikueita. On tärkeää, että kaatopaikkajätteet keskitetään harvoin paikkoihin ja peitetään nopeasti, jotta harmaa- ja merilokkien kannat alkaisivat vähetä. Tässä on edistytty myös pohjoisen Perämeren rannikolla, kun jätteiden keruu on keskitetty Oulun ja Tornion suurille kaatopaikoille. Oulussa biojätteen käsittely siirtyi sisätiloihin, mikä osaltaan vähentää lokkilintujen ravinnonsaantia kaatopaikalla.

6) **Tuulivoimalat.** Kruunien ympäristöön on suunnitteilla suuria tuulivoimapuistoja, joista Ulko-Kruunin lounaispuolella peninkulman päässä sijaitseva Suurhiekkä sai ensi vaiheen rakentamisluvan v. 2011. Avomerien tuulivoimaloiden linnustovaikutuksista on kirjoitettu runsaasti viime vuosina (mm.

Bonn ym. 2011, Hölttä 2013). Vaikka Suurhiekan voimalan linnustovaikutukset tulevat ilmeisesti olemaan vähäiset (Eskelin ym. 2009), voi Krunneja tulevaisuudessa mahdollisesti piirittävien voimaloiden yhteisvaikutus olla merkittävä. Nouseeko Kruunien nuorten, kömpelösti lentävien lintujen törmäysriski, kun ne lähtevät ensimmäiselle muuttomatkalleen lukuisten voimaloiden ohi ja muuttuuko luonnonsuojelualue useankin lajin osalta lähteestä nieluksi (hyvästä huonoksi poikastuottoalueeksi)? Kuolevuuden mahdollista kasvua törmäysten vuoksi ei voida todistaa, sillä uhrin katoavat mereen. Kruunien pesimäkannan pieneneminen törmäysten vuoksi peittyi helposti monien muiden mahdollisten tekijöiden alle. Tarvitaan uusia seurantamenetelmiä tutkittaessa näitä ongelmia, joita ei voitu kuvitella kun Kruunin rauhoitettiin liki 80 vuotta sitten.

Taulukko 2. Krunneilla pesivät merilinnut, niiden uhanalaisuus (EN = erittäin uhanalaiset, VU = vaarantuneet ja NT = silmälläpidettävät; Mikkola-Roos ym. 2010) ja parimäärän muutos vuosien 1972 ja 2007 välillä. Lajit on järjestetty neljän ryhmän sisällä muutosprosentin suuruuden perusteella (vrt. kuvat 2–4), laittaen viimeisiksi lajit, joiden muutosprosenttia ei voitu laskea, koska vuoden 1972 parimäärä oli nolla. Sarakkeessa P ovat tilastollisesti merkitsevät parimäärien muutokset: * = $P < 0,05$, ** = $P < 0,01$, *** = $P < 0,001$ (G-testi tai tarkka odotettujen binomifrekvenssien testi; edellisessä tehtiin Williamsin korjaus ja jälkimmäiseen siirryttiin, jos parien kokonaissumma oli alle 26).

Laji	1972	2007	Muutos %	P
Räyskä (NT)	160	0	-100	***
Riskilä	3	0	-100	
Selkälokki (VU)	386	122	-68	***
Lapintiira	298	127	-57	***
Kalalokki	199	201	1	
Naurulokki (NT)	65	97	49	*
Kalatiira	58	103	78	***
Merikihu	1	3	200	
Harmaalokki	134	878	555	***
Merilokki	4	27	575	***
Ruokki	16	183	1044	***
Pikkulokki	0	68		***
Pikkutiira (EN)	0	9		**

Laji	1972	2007	Muutos%	P
Lapasotka (EN)	10	0	-100	***
Jouhisorsa (VU)	14	7	-50	
Lapasorsa	8	4	-50	
Haapana	21	15	-29	
Tavi	10	8	-20	
Tukkasotka (VU)	52	68	31	
Isokoskelo (NT)	13	20	54	
Pilkkasiipi (NT)	19	39	105	**
Merihanhi	9	19	111	
Tukkakoskelo (NT)	29	70	141	***
Sinisorsa	10	32	220	***
Silkkuiikku	0	1		
Laulujoutsen	0	1		
Kanadanhanhi	0	1		
Valkoposkihanhi	0	4		
Ristisorsa (VU)	0	6		*
Harmaasorsa	0	1		
Heinätavi (VU)	0	4		
Haahka (NT)	0	1		
Lehtokurppa	8	0	-100	**
Liro	8	0	-100	**
Vesipääsky (VU)	12	1	-92	**
Suokukko (EN)	9	1	-89	**
Taivaanvuohi	16	4	-75	**
Kuovi	9	4	-56	
Lapinsirri (VU)	16	10	-38	
Karikukko (VU)	41	32	-22	
Rantasipi (NT)	33	26	-21	
Tylli (NT)	25	20	-20	
Pikkutylli	1	1	0	
Punajalkaviklo (NT)	32	51	59	*
Töyhtöhyppä	1	2	100	
Meriharakka	7	16	129	*
Valkoviklo	0	5		*
Merimetso	0	207		***
Kurki	0	5		*
Ruskosuohaukka	0	1		
Nuolihaukka	0	1		
Tuulihaukka	0	2		
Merikotka (VU)	0	1		

Kiitokset

Maakrunnisaatiö ja Kruunien edesmennyt vartija Erkki Reinilä (1922–2006) ovat tukeneet seuranto- ja erinomaisesti. Kolmessa viime laskennassa toimivat etevät lintumiehet Toni Eskelin, Jyrki Pynnönen ja Heikki Tuohimaa.

Inventoinnit järjesti Luonnontieteellinen keskusmuseo v. 1997 ja 2003 sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus v. 2007. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos organisoï osan vertailukohteena käytetyistä varhaisemmista laskennoista. Metsähallitus osallistui merimetson seurantaan 2000-luvulla. Oulun yliopiston Perämeren tutkimusaseman Kruunien kenttäasema toimi laskentojen tukikohtana.

Kirjallisuus

- Bonn, T., Ilmarinen, K. & Parviainen, J. 2011: Tuulivoima ja linnusto – kokemukset ja käytännöt Suomesta ja lähialueilta. – Raportti, Pöyry Management Consulting Oy. 35 s.
- Ellermaa, M. & Lindén, A. 2012: Suojeltavien kosteikkolintujen kannat ovat romahtaneet Natura-alueilla. – Linnut-vuosikirja 2011:140–143.
- Eskelin, T., Markkola, J., Tuohimaa, H., Suorsa, V., Luukkonen, A., Ruhanen, H.-R., Tapio, T. & Väyrynen, T. 2009: Suurhiekan merituu-lipisto. Suurhiekan linnusto ja arvio suunnitellun tuulipuiston linnustovaikutuksista. Osaraportti Suurhiekan YVA-selostusta varten. – Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry., Oulu. 176 s.
- Grenquist, P. 1965: Changes in abundance of some duck and sea-bird populations off the coast of Finland. – Finnish Game Research 27:1–114.
- Hario, M. & Rintala, J. 2011: Saaristolintukantojen kehitys Suomessa 1986–2010. – Linnut-vuosikirja 2010:40–51.
- Helle, E., Helle, P. & Väisänen, R. A. 1988: Population trends among archipelago birds in the Kruunin sanctuary, northern Gulf of Bothnia, in 1939–85. – Ornis Fennica 65:1–12.
- Hölttä, H. 2013: Lintujen muuttoreitit ja pullonkaula-alueet Pohjois-Pohjanmaalla tuulivoimarakentamisen kannalta. – Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry., Oulu. 51 s.
- Koskimies P. & Väisänen, R. A. 1988: Linnuston-seurannan havainnointiohjeet, 2. painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Lehikoinen, A., Pöysä, H., Rintala, J. & Väisänen, R. A. 2013: Suomen sisävesien vesilintujen kannanvaihtelut 1986–2012. – Linnut-vuosikirja 2012:95–101.
- Merikallio, E. 1930: Oulun-, Haukiputaan ja Iin meriseudun linnusto. – Käsikirjoitus, Merikallion arkisto, Oulun yliopiston kirjasto.
- Merikallio, E. 1950: Kruunien linnusto. Kvantitatiivinen tutkielma v. 1939. – Oulun Luonnontietävään Yhdistyksen Julkaisuja A 1(4):1–11.
- Mikkola-Roos, M., Tiainen, J., Below, A., Hario, M., Lehikoinen, A., Lehikoinen, E., Lehtiniemi, T., Rajasärkkä, A., Valkama, J. & Väisänen, R. A. 2010: Linnut. – S. 320–331 teoksessa Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.). Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Pessa, J., Timonen, S. & Tuohimaa, H. 2010: Merimetson pesintä ja kannankehitys Perämerellä vuosina 2000–2009. – Aureola 29:4–11.
- Pulliainen, E. 1978: Nesting of the Hawk Owl, *Surnia ulula*, and Short-eared Owl, *Asio flammeus*, and the food consumed by owls on the island of Ulkokrunni in the Bothnian Bay in 1977. – Aquilo Ser. Zool. 18:17–22.
- Reinilä, E. 1959: Kruunien luonnonsuojelualue ja sen linnusto. – Omakustanne, Oulu. 14 s.
- Reinilä, K. T. 1942: Maakrunni-säätiön luonnonsuojelualue. – Suomen Luonto 2:51–56.
- Salkio, V. 1952: Lintuhavaintoja Maakrunnista. – Ornis Fennica 29:108–116.
- Timonen, S. 2008: Suurhiekan YVA-hankkeen vaikutuspiirin linnusto. – Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus. <<http://www.ymparisto.fi>>.
- TPO [Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Kainuun ympäristökeskus] 2009: Oulujoen-Iijoen vesienhoitoalueen toimenpideohjelma 2010–2015. Osa 5 Rannikkovedet. – <<http://www.ymparisto.fi>>.
- Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehikoinen, A. 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <<http://atlas3.lintuatlas.fi>>.
- Väisänen, R. A. 1972: Kruunien linnuston suojelu 1939–1971. – Suomen Luonto 31:134–137.
- Väisänen, R. A. 1973: Establishment of colonies of Caspian Tern *Hydroprogne caspia* by deserting flights in the northern Gulf of Bothnia. – Ornis Scandinavica 4:47–53.

- Väisänen, R. A. & Järvinen, O. 1977a: Quantitative structure and primary succession of bird communities in a Finnish archipelago. – *Ornis Scandinavica* 8:47–60.
- Väisänen, R. A. & Järvinen, O. 1977b: Dynamics of protected bird communities in a Finnish archipelago. – *Journal of Animal Ecology* 46:891–908.
- Väisänen, R. A. & Lehikoinen, A. 2013: Suomen maalinnuston pesimäkannan vaihtelut vuosina 1975–2012. – *Linnut-vuosikirja* 2012:62–81.
- Väisänen, R. A., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otava, Helsinki. 567 s.

Lapintiira. © JUHA MARKKOLA

Ulkokrunnin pääsaaren eteläkärjessä Pihlajakarissa ruovikkoa on enää pusikon ja metsän reunassa, sillä entistä luottavaisemmat hanhet laidunsivat 2000-luvun alussa entistä lähempänä alueen vartijan Erkki Reinilän ja muiden kalakämppiä. 22.8.2006. © ELJA HERVA.

MITEN MERIHANHIEN VOIMISTUNUT LAIDUNNUS NÄKYY KRUNNIEN KASVILLISUUDESSA?

JUHA MARKKOLA & ELJA HERVA

Merihanhiin pesimäkanta on kasvanut 1940-luvun aallonpohjasta nykypäivään niin Krunneilla, joka oli aallonpohjan aikana turvapaikka, kuin muuallakin. Poikueitten lisäksi Krunneilla oleskelee kesällä pesimättömiä nuorten lintujen ja pesinnässä epäonnistuneiden muodostama sulkasatoparvi. Sulkijoita on huomattavasti enemmän kuin pesijöitä, ja myös sulkijoiden määrä kasvoi selvästi 1940-luvulta 2000-luvun alkuun. Tarkastelujaksolla merihanhiin määrä kasvoi

noin sadasta lähes 1400:aan eli 14-kertaistui.

Meillä oli vahva ennakkokäsitys, että merihanhiin kasvanut laidunnus on vaikuttanut Krunnien kasvillisuuteen ja lajien runsaussuhteisiin. Hanhet suosivat yksisirkkaisia, etenkin heiniä, joissa ravintoarvo pysyy kasvukauden aikana parempana kuin kukkakasveissa.

Aineisto ja menetelmät

Vertailimme Vartiaisen (1951, 1963, 1980) suuresta aineistosta löytyviä sopivia kohtia parina päivänä kerättyyn aineistoon. Tarkastelimme kahta kasvilaajaa, joista toinen (ryti) on merihanhiin tärkeä ravin-

tokasvi, toista (merirannikki) se välttää.

Käytetyt Terttu Vartiainen tutkimukset olivat:

- Vartiainen, T. 1951: Maakrunnin saariston kasvillisuudesta. Erityisesti maankohoamisen vaikutusta silmällä pitäen. 150 s. + liitteitä. Helsingin yliopisto.
 - Pro gradu
 - maastotyöt 1947–1949
- Vartiainen, T. 1963: Kasvillisuudesta ja kasvistosta maankohoamisrannikolla. Krunnien saaristossa Perämerellä suoritettu tutkimus. 232 s. Helsingin yliopisto.
 - liseniaattityö
 - maastotyöt 1957, 1962, 1963
- Vartiainen, T. 1980: Succession of island vegetation in the land uplift area of the northernmost Gulf of Bothnia, Finland. Acta Botanica Fennica 115. 104 s.
 - väitöskirja
 - maastotyöt 1965–1969, 1970-luvulla hieman ja edellä mainitut

Vartiainen töissään kasvien runsaus oli useimmiten asteikolla (0)1–7. Vertailuissa se muunnettiin (0)1–3 asteikoksi.

Keräsimme oman aineistomme 22.–23.8.2006. Rajasimme tarkastelun hienoaineksisten maitten leveisiin niittyihin. Mukaan otettiin ulkokarilta (Isonkivenletto) ja Ulkokrunnin pääsaaren niityiltä sama määrä kasvillisuusvyöhykkeitä vuosilta 1947–49 ja

vuonna 2006. Jos vyöhykkeitä ei ollut vuoden 2006 aineistossa tarpeeksi, lisävyöhyke tehtiin olemassa olevien keskiarvoluvuista.

Kasvillisuusvyöhykkeet määritettiin linjalla valtalajien perusteella, mitattiin askelin ja kasvillisuuden runsaus kuvattiin asteikolla (0)1–3. Linjoja tehtiin rantaa vasten suunnilleen kohtisuoraan yksi Isonkivenletton pohjoisrannalla suunnassa SW–SE (145 m), yksi Liekolahdella suunnassa SSW–NNE (242 m) ja yksi Pookinokan–Luusileton välillä suunnassa SE–NW (550 m).

Kasvinlinjoilla joka vyöhykkeellä otettiin 3–5 neliömetrin otos, joilta laskettiin merihanhen ulosteet kpl/m².

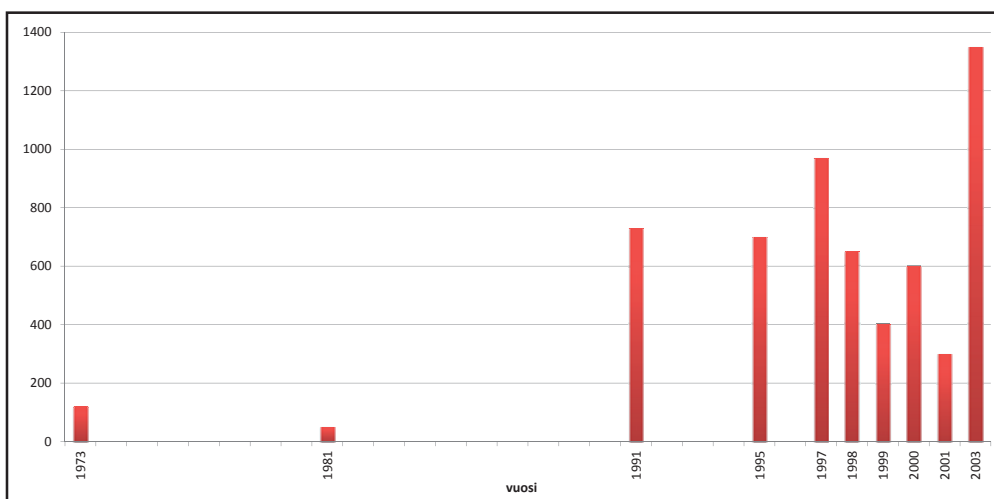
Lähtökohtana oli 1950-luvun alun tilanne: *”Eläimistö ei sanottavasti vaikuta kasvillisuuden fysiognomiaan eikä kehitykseen. Tosin linnut ja jännikset käyttävät ravinnokeeseen ruohoa. Merihanhet syövät mm. rydin röyhyjä”* (Vartiainen 1951). Vieläkö on näin?

Tulokset ja pohdinta

Rydin runsaus kasvoi hiukan 1,1:sta 1,3:een. Rannikin runsaus kasvoi selvästi 0,2:sta 0,6:een. Ryti kuitenkin runsastui vain pääsaaren metsän reunassa. Rannan alaosan ruokovyöhyke oli kadonnut kokonaan, ruokovyöhyke siis siirtyi metsän reunaan.

Ulkokari (Isonkivenletto) vs. pääsaari

Aineisto järjestettiin uudelleen ulkokarille (Isonkivenletto) ja pääsaarelle

Kuva 1. Krunneilla laskettuja merihanhen vuosittaisia maksimimääriä 1973–2003 (Elja Herva, Erkki Reinilä, Toni Eskelin, Jyrki Pynnönen).

Isonkivenleton ruovikot hävisivät kokonaan. Elokuussa 2006 löysimme vain yhden 15 cm:n mit-taisen korren. Rannikki runsastui selvästi 1,7:stä 2,5:een. Ulkokorunin pääsaarella ruo`on runsaus säi-lyi samana, mutta rannikin kasvoi. Ruokoa on kui-tenkin vain rannan yläosassa (ks. edellä).

Hanhien oleskelu

Elja Hervan, Erkki Reinilän ym. havaintojen perus-teella pesimättömien merihanhiin sulkasatoparvet

laiduntavat (Maakorunin lisäksi) etenkin Isonkiven-lettoa ja Ulkokorunin pohjoisosaa. Myös mittauk-semme ulostetiheyksistä tuki tätä näkemystä.

Ruovikko on vähentynyt Korunien pesivien ja sulkivien merihanhiin runsastuessa 1940-luvun lopun jälkeen, vaikka monin paikoin laidun- ja niit-tykulttuurin loppuminen 1950-luvun puolivälissä sekä vesistöjen rehevöityminen lisäsivät ruovikoi-tumista 1990-luvulle asti.

Näennäisesti erilaisen tuloksen Isonkivenle-

Taulukko 1. Rydin ja rannikin runsaus 1947–49 ja 2006

1947–1949 Vartiainen, vyöhykkeet alhaalta ylös (vesirajasta metsänreunaan)

Paikka	Vyöhyke	ryti	rannikki
Ulkokr. N-ranta n=5	ruovikko	2,7	0,0
Liekolahti	ruovikko	3,0	0,0
Isonkivenletto n=6	ruovikko	2,1	0,1
Ulkokr. N-ranta n=3	meriluikka-v	0,0	0,0
Liekolahti n=3	meriluikka-v	0,0	0,0
Isonkivenletto	meriluikka-v	0,0	0,0
Ulkokr. N-ranta n=5	rönsyr-luhtakastikka-suolavihvilä-v	0,0	0,0
Liekolahti n=1	rönsyr-luhtakastikka-suolavihvilä-v	0,9	0,0
Isonkivenletto	rönsyr-luhtakastikka-suolavihvilä-v	1,7	1,7
Isonkivenletto	punanata-v	0,4	0,3
Keskiarvo		1,1	0,2

2006 Herva & Markkola, vyöhykkeet alhaalta ylös

Paikka	Vyöhyke	ryti	rannikki
Luusiletto n=2	rönsyrölli-v	0,0	1,5
Isonkivenletto n=2	rönsyrölli-v	0,0	2,5
Luusiletto n=1	rönsyrölli-merihanhi-v	0,0	1,0
Luusiletto	punanata-v	1,0	1,0
Luusiletto	meriluikka-v	1,0	0,0
lisä	meriluikka-v	1,0	0,0
lisä	meriluikka-v	1,0	0,0
Liekolahti	ruovikko	3,0	0,0
Luusiletto	ruovikko	3,0	0,0
lisä	ruovikko	3,0	0,0
Keskiarvo		1,3	0,6

Taulukko 2. Rydin ja rannikin runsaus ulkoka-
rilla ja Ulkokrunnin pääsaarella. Runsas astei-
kolla 0–3.

Vuodet 1947–1949		
Paikka	ryti	rannikki
Isonkivenletto	1,7	1,7
Ulkokrunnin pääsaari	1,3	0,0
Vuosi 2006		
Paikka	ryti	rannikki
Isonkivenletto	0,0	2,5
Ulkokrunnin pääsaari	1,3	0,5

tolla ja Ulkokrunnissa selittää se, että Isonkivenle-
ton tapaisilla pienillä ja lähes metsättömillä saarilla
merihanhet laiduntavat koko saarta. Ulkokrunnissa
ja muissa suurissa saarissa nisäkäspetojen (kettu)
uhka pitää hanhet poissa rannan yläosista ja met-
sänreunoista. Myös merikotkaa sulkevat hanhet ja
poikueet pakenevat mieluiten veteen, ja ne eivät voi
edetä kovin monen sadan metrin päähän rantavi-
vasta.

1940-luvun lopulta 2000-luvun alkuvuosiin
ruovikot kuitenkin hävisivät pääosin Ulkokrunnin-
kin rannoilta rannan yläosaa lukuun ottamatta.

Lajiston muutoksia

Löysimme v. 2006 eniten laidunnetuilta Isonkiven-
letolta ja Pookinokalta–Luusiletolta useasta kohdas-
ta luotosorsimoa ja suolasolmukia, joita Vartiainen
ei mainitse Krunnien lajiluetteloissakaan v. 1953–
1980. Elokuu 2006 oli lämmin ja poutainen, me-
rivesi matalalla ja paikoin suolaa lietteen pinnalla.

Merihanhilaidunnus on kuitenkin voinut edesauttaa
suolamaan ja näiden kahden suolamaalajin kotiutu-
mista tai ainakin runsastumista samaan tapaan kuin
on kuvattu mm. Hudson Baylla: hanhilaidunnus vä-
hentää peittävää kasvillisuutta, maanpinta kuivuu,
suolat nousevat pinnalle jne.

Nelilehtivesikuusi

Itämeren piirissä nykyään vain Perämerelle rajoittu-
va erittäin uhanalainen nelilehtivesikuusi on hävin-
nyt laajalti Suomen rannikoilta. Krunneilla kehitys
on kuitenkin ollut päinvastainen:

Vartiaisen (1963) mukaan nelilehtivesikuusi
”muodostaa pieniä kasvustoja vain Ulkokrunnin ja
Pihlajakarin välisessä salmessa sekä Maakrunnin
Länsiruttojen suojatun lahden rannalla”. Väitöskir-
jassa (aineisto luultavasti 1965–69) Liekolahden
kasvilinjalla on pätäkä nelilehtivesikuusikasvustoa
runsausindeksillä 4 (1–7).

Lisäksi sivulla 19 kerrotaan, että nelilehtive-
sikuusi runsastui Krunneilla nimenomaan 1970-lu-
vulla: ”*Hippuris tetraphylla* spread vigorously on
muddy bottoms in sheltered bays on Ulkokrunni and
Maakrunni in the 1970’s, forming larger meadows
than did *Hippuris vulgaris* in the 1960’s.”

Vuonna 2006 ja sen jälkeen Suomen suuret
nelilehtivesikuusiesiintymät ovat sijainneet Hai-
luodon Isomatalalla ja Krunneilla Isonkivenletolla,
Liekolahdessa ja etenkin Pookinokan–Luusiletan
välillä sekä Liminganlahdella Lumijoen Lamukaril-
la sekä huonommin tunnetusti Maakrunnissa.

Vaikka mm. kiljuhanhien on Porsanginvuo-
nolla havaittu syövän jonkin verran nelilehtivesi-
kuusta, se näyttää jäävän merihanhelta rauhaan.

Kaikille Suomen nykyisille nelilehtivesikuu-
sen jättiesiintymille on yhteistä ympäristön suuri
merihanhimäärä kesällä (sulkijat, poikueet). Todella
suuret nelilehtivesikuusiesiintymät on löydetty vas-
ta 1980-luvulta lähtien samaan aikaan, kun monet
pienet esiintymät ovat kadonneet.

Taulukko 3. Hanhien oleskelu eri paikoilla ulostetiheyden perusteella. Liekolahti sijaitsee Ulkokorun itärannalla ja Pookinokka–Luusiletto pohjoisrannalla. ”Osuus” tarkoittaa, kuinka paljon ko. vyöhykkeen leveydelle kertyi ulosteita (esim. 25 m x 29 ulostetta/m² = 725 ulostetta).

Liekolahti (242 m)

vyöhykkeet ylhäältä alas	m	ulost/m2	osuus
ryti	25	0	0
luhtakastikka	7	0	0
meriluikka	60	0	0
meriluikka-rönsyrölli	25	29	725
meriluikka-nelilehtivesikuusi-rannikki	30	20	600
lieteranta	95	0,2	19
yht./k.a. / m2	242		5,6
ulosteita / m2			5,6

Pookinokka–Luusiletto (550 m)

vyöhykkeet ylhäältä alas	m	ulost/m2	osuus
ryti	37	0	0
meriluikka	20	0	0
vihnesara	68	0	0
kuiva kullasniity	35	0	0
sen kuiva ruokoreunus	20	0	0
rönsyrölli-rannikki-luotosorsimo	20	8,3	167
nelilehtivesikuusi	100	4,8	480
liete	80	10,2	816
rönsyrölli	90	31,6	2844
liete	35	0,2	7
rönsyrölli-merihanhikki	35	10	350
vihnesara	10	4,2	42
yht./k.a. / m2	550		9
ulosteita / m2			9

Isonkivenletto (145 m)

vyöhykkeet ylhäältä alas	m	ulost/m2	osuus
rönsyrölli	5	32	160
punanatakumpare	8	36	288
merihanhikkipainanne	10	18,3	183,3
tyrnipuska	7	5,3	37,3
rönsyrölli	20	36,3	726,7
matala pensaikkokumapre	5	7	35
rönsyrölli	36	8	288
suola-arhohietikko	5	59	295
hiekk-kivikkokumapre	27	11	297
rantakivikko	7	0	0
vesikivikko, säikkä	15	0	0
yht./k.a. / m2	145		15,9
ulosteita / m2			15,9

IIN KRUNNIEN LUONNONSUOJELUALUEEN MERIHANHIEN RUNSASTUMINEN JA KÄYTTÄYTYMISEN MUUTOS 50 VUODEN (1959–2009) AIKANA

ELJA HERVA

Krunnien saariryhmä sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla Iin edustalla noin 10–20 kilometrin etäisyydellä rannikosta. Se käsittää kolme suurehkoa (pisin mitta 1–2 km) metsäistä saarta, joista Ulkokrunni on noin 20 km ja Maakrunni sekä Ristikari noin 12 km etäisyydellä lähimmästä Iin rannikosta. Lisäksi alueeseen kuuluu nimettyjä kivikkoisia kareja tai lettoja, joista kahdeksan on Ulkokrunnin etelä- ja kaakkoispuolella, yksi sen pohjoispuolella sekä muutamia Maakrunnin ja Ristikarin tuntumassa.

Näistä monilla on pienempiä naapureita, ”kar-

voja”, ja maankohoamisen takia aikaisemmin erilliset karit ja letot ovat liittymässä toisiinsa ja uusia on nousemassa esiin. Karit ja letot ja niiden karvot ovat saaristolintujen pesimäpaikkoina tärkeämpiä kuin isot pääsaaret (Väisänen ja Järvinen 1977).

Maakrunni-säätiö perustettiin Oulussa v. 1936. Sen tarkoituksena oli Krunnien saariryhmän hankkiminen säätiön omistukseen ja alueen rauhoittaminen luonnonsuojelualueeksi. Maa- ja vesialueiden oston ja pakkolunastuksen, sotavuosien ja muiden viiveiden takia virallinen rauhoitus päätös tehtiin Oulun lääninhallituksessa vasta v. 1956 ja sai lainvoiman eli KHO:n ja Valtioneuvoston päätöksen v. 1959. Alue oli kuitenkin omistajan oikeudella ollut suurelta osin rauhoitettu ja vartioitu jo vuo-

desta 1938 alkaen (Reinilä 1942), ehkä ensimmäisenä yksityisenä luonnonsuojelualueena Suomessa (Borg 2003). Alueen vartijana toimi yli 50 vuoden ajan (1953–2005) perämies Erkki Reinilä, Krunnien luonnonsuojelualueen ideoijan ja toimeenpanijan, oikeuspormestari Kaarlo Torsten Reinilän poika. Noin 30 vuotta (1953–1983) Erkki Reinilä toimi ammattikalastajana ja sen jälkeenkin kalasti kotitarpeiksi ja muillekin annettavaksi sekä osallistui tarvittaessa muiden kalastajien työhön.

Krunnien luonnonsuojelualueen perustamisen nimenomaisena syynä oli merilintukantojen väheneminen ja jopa häviäminen. *”Haahka hävisi sukupuuttoon, ja sama kohtalo oli uhkaamassa merihanhea, juraa (ruokkia), riskilää ja monia muita merenkarien lintulajeja, joita ennen tapasi täällä satapäisinäkin yhdyskuntina, mutta joista enää oli säilynyt vain ani harvoja yksilöitä. Yksinpä lokiin ja tiirojenkin suku oli huvennut aivan vähiin.”* Tämä tapahtui *”armottoman, yhä yltyvän munien riiston seurauksena”*, joka *”moottoriveneiden tultua yleiseen käytäntöön ulottui ... vähälukuisen saariston ... uloimmillekin luodoille saakka”* (Reinilä 1942). Sulkasatoisia merihanhia ajettiin moottoriveneillä väsyksiin ja nuijittiin kuoliaaksi. Merihanhi oli alusta alkaen erityisen suojelun kohde, ja alueelle myös siirrettiin rannikolla takavarikoituja, aljoksi (elätiksi) otettuja merihanhia kantaa vahvistamaan.

Erkki Reinilälle merihanhi ja suojelualueelle perustamisen jälkeen asettuneet räyskäyhdykskunnat olivat erityisen huolenpidon kohteita. Tiedettiin merihanhen pesältä karkotettuna hylkäävän pesänsä ja räyskäyhdykskuntien muuttavan muualle pesinnän tuhoamisen tai häirinnän jälkeen. Kun aloitin merihanhen elämän ja muun Krunnien luonnon elokuvaamisen ja valokuvaamisen keväällä 1970, Erkki tunsu hanhien oleskelupaikat ja antoi hyviä neuvoja niiden kuvaamiseen. Erityisinä tapauksina hän kertoi aiheuttaneensa kerran merihanhen pesän hylkäämisen Ristikarin metsäpolun varressa ja nähneensä (vain kerran?) merihanhiparin vievän poikuettaan saaren sisäosista merelle.

Erkki Reinilän ja Elja Hervan havainnot

Erkki piti Krunnissa eläessään päiväkirjaa, joita on löytynyt 31 vuodelta vuosien 1959–2002 ajalta. Merkintöjä vähintään neljänä päivänä on huhtikuulta 16 vuotena sekä toukokuulta 30, kesäkuulta 29, heinäkuulta 28, elokuulta 17 ja syyskuulta 10 vuotena. Merkinnät ovat lyhyitä ja koskevat päivän säätä, jäätilannetta, kalastusta, kalansaaliita, kalastajia ja

muita vierailijoita sekä luonnon tapahtumia, erikseen lintuja (Herva 2009).

Merihanhet Erkki kirjasi muistiinpanoihinsa yleensä yksilömäärien tarkkuudella. Vuodelta 1959 ja 1960-luvulta lintuhavaintoja on vähän, yleensä vain keväisin, ja hanhihavaintoja on vain muutamia. Myöhemmin vuosina sekä havainnot yleensä että hanhihavainnot lisääntyvät. Muutamilta vuosilta muistiinpanot kattavat koko pesimäkauden, joskus lähes koko vuoden, mutta joiltakin vuosilta niitä on vain muutamilta viikoilta. Parhaimmillaankin ne kertovat vain osan vartijan ja kalastajan päivittäisistä toimista ja havainnoista. Epäilemättä myös merihanhihavaintoja on jäänyt merkitsemättä. Toisaalta merihanhen tärkeys Erkkille kävi ilmi kaikissa keskusteluissa, joten hanhihavaintojen pieni määrä v. 1959 ja 1960-luvulla kuvanee myös merihanhiin todellista vähäisyyttä sekä erityisesti poikueiden ja sulkasatoparvien ihmisarkuutta.

Vuosina 1970–2001 tein yhteensä 40 kuvausretkeä Krunniin, pääosin kesä- ja heinäkuussa, jonnekin verran elokuussa ja muutaman kerran huhti-

Erkki Reinilä toimi Krunnien luonnonsuojelualueen vartijana 50 vuotta, tästä 30 vuotta ammattikalastajana. © UNTO JÄRVINEN

touko- ja syyskuussa. Vuosina 1970–73 tein 17 retkeä kuvaten lähinnä 16 mm:n elokuvaa ja vuosina 1997–2001 tein 15 retkeä kuvaten still-kuvaa diafilmillemille. Vuosien aikana 1974–1995 tein 17 retkeä ja vuosien 2006, 2007, 2010 ja 2011 viidellä retkellä lintuja, kasveja ja näkymiä. Hanhien elokuvaus ja valokuvaus tapahtui lähes pelkästään piiloteltasta, jonka pystytin hanhien suosimalle paikalle, yleensä Ulkokorun pohjois- tai itärannalle, Isonkivenletolle tai Vatunginletolle. Lähes jokaisella retkelläni kiersin Ulkokorun, minkä lisäksi havainnoin hanhia muutenkin aina alueella ollessani. Laskin yksilömäärät ja poikueet kiikarilla tai kaukoputkella. Kaukoputkella näki Pihlajakarilta Erkin verkkovajan katolta lähirantojen ja -vesien lisäksi Liekolahdella ja Palonokalla sekä Isonkivenleton luoteispäässä olevat hanhet, ainakin sulkasatoparvet. Elokuvauksen ja valokuvauksen ohessa pidin havaintokirjaa, johon merkitsin tarkasti kaikki merihanhihavainnot: Päivämäärät ja kellonajat, äänet, yksilömäärät, parit, poikueet ja poikasmäärät, parvet ja niiden yksilömäärät laskettuna, ruokailu ja muu käyttäytymien. Havaintojen kirjaaminen oli vapaamuotoista, ilman kaavakkeita tai tarkkaa järjestelmää. Piilotelttaillessa näkyvissä olevista hanhista ja niiden tekemisistä tuli joskus lähes jatkuvaa kertomusta.

Erkki Reinilän päiväkirjamerkinnot (ER) ja omat muistiinpanoni (EH) ovat aineisto, johon tässä

kirjoituksessa esitetyt tiedot, havainnot ja kokemukset pääosin perustuvat. Käytän joissakin taulukoissa myös muiden julkaisemattomia tai julkaistuja havaintoja. Esitän havainnot viitenä kappaleena tai osana: 1) hanhien tulo keväällä, 2) pesivien parien ja pesien lukumäärä, 3) poikueiden lukumäärä, 4) sulkasatoisten hanhien lukumäärä ja, 5) loppukesän havainnot. Poikueiden ja sulkasatoisten hanhien osalta kiinnitän huomiota niiden ”kesyyntymiseen”, käyttäytymisen muutoksen tarkasteltavan 40–50 vuoden ajanjaksona. Kunkin kappaleen lopussa tarkastelen havaintojamme muiden julkaistujen ja julkaisemattomien tietojen valossa.

Havainnot ja niiden tarkastelu

1. Merihanhen tulo Krunniin keväisin

Keväthavainnot ovat lähes yksinomaan Erkki Reinilän (ER) Ulkokorunissa muistiin merkittäviä. Hän tuli asemapaikalleen Pihlajakariin huhtikuussa 19 keväänä kaikista 31 päiväkirjan vuodesta ja oli siellä huhtikuussa vaihtelevan pituisia (1–27 päivää) aikoja. Merihanhi saapui huhtikuun kuluessa 13 keväänä kaikista 19 havainnointikeväästä (13/19), mutta huhtikuun alkupuoliskolla vain kahtena kymmenestä (2/10). Huhtikuussa ER näki yleensä vain muutaman hanhen, joskus ”useita” ja kaksi kertaa enemmän (12 tai ”runsaasti”). ER:n asemapaikka Pihlajakari on erittäin hyvä hanhien

Taulukko 1. Merihanhiin lukumäärät keväisillä Ulkokorun kierroilla. Havainnoitsijat Erkki Reinilä ja Elja Herva.

	1.5.	2.5.	3.5.	4.5.	5.5.	6.5.	7.5.	8.5.	9.5.	10.5.	11.5.	12.5.	13.5.	14.5.	15.5.	16.5.	17.5.	18.5.	19.5.	20.5.	21.5.	22.5.	23.5.	24.5.
1970												10												
1974												0							0					
1977												17												
1979												30												
1982					20																			
1983	11																							
1984																			8					
1992			24																					
1998																			44					
1999																								33

Piilotelttailemalla pääsee tarkkailemaan läheltä jopa erittäin arkoja sulkasatoisia merihanhia. Ulkokorunni, Luusilehto 3.7.1998. © ELJA HERVA

keväthavainnoinnin kannalta: Näköetäisyydellä on varhain sulavia lahdenrantoja ja kuuloetäisyydellä kevätvesistä varhain täyttyvä ja sulava Pataleton lampi ja sen takainen Hanhiniitty. Vaikka ER teki-kin keväisin sisätöitä rysiään kunnostaen, hän aska-roi myös ulkona ja epäilemättä kävi myös katsele-massa ja kuulostelemassa kevään edistymistä pitkin päivää ja iltaa. Niinpä arvelen hänen usein todella nähneen tai kuulleen Ulkokorunnin kevään ensim-mäiset hanhet.

Toukokuun alkupuolella ER joskus käveli Ul-kokorunnin ympäri rantoja noudatellen. Näiltä kier-roilta on havaintoja hanhien suuremmista lukumää-ristä: 8/5-1977 17 ex (yksilöä), 13/5-1979 30 ex, 6/5-1980 33 ex, 5/5-1982 20 ex ja 3/5-1992 24 ex. Pesivät hanhet siis saapuvat ja aloittavat pesinnän toukokuun alkupuolella, mitä osoittavat havainnot muninnan aloittamisesta Ulkokorunnissa toukokuun 10. päivän tienoilla (Väisänen 1974, Pulliainen ja Tynjälä 1985). Krunnien talvisempaan ympäristöön merihanhet tulivat siis 1–2 viikkoa myöhemmin kuin Liminganlahden tärkeimmälle pesimäalueelle Lumijoella, missä niitä 1970-luvulla nähtiin muuta-maa yksilöä enemmän keskimäärin 20. huhtikuuta (Herva 2003). Myöhempinä vuosikymmeninä ke-vätmuutto on Liminganlahdella aikaistunut 1–2 vii-kolla (Timonen ym. 1998, Tapio ym. 2012).

2. Ulkokorunnissa pesivät merihanhiparit

ER:n ja EH:n laskemat merihanhien lukumäärät keväisillä Ulkokorunnin kierroilla rantoja noudat-taen kymmenenä keväänä vuosien 1970–1999 ai-kana vaihtelevat laajasti. Suurimmat lukumäärät olen laskenut keväinä 1998 ja 1999 (taulukko 1). Molemmissa havaintosarjoissa hanhet on merkitty yleensä pareiksi. Pesimäajan alussa merihanhiparit ovat ihmisen suhteen rohkeita, pakoetäisyys on ly-hyt, ja lentoon lähdettyään hanhet usein kiertelevät häiritsijän ympärillä voimakkaasti äännellen, mikä viittaa paikalliseen pesivään pariin (Siira & Eske-linen 1983a, Herva 2003). Tällainen käyttäytyminen mainitaan joskus myös ER:n havainnoissa. On mahdollista, että hanhet lentävät pesimäkareiltaan ruokailemaan Ulkokorunnin paremmille ruokamail-le, mikä lisää laskentakertojen hajontaa ja tekee parimäärien arvioinnin yhdellä laskentakierroksella varsin epäluotettavaksi.

Lumijoen Sannanlahden ja Pitkänokan alueel-la keväinen hanhiparien laskenta 1970-luvulla antoi varsin samanlaisen parimäärän (Herva 2003) kuin Siiran ja Eskelisen (1983b) myös muihin havain-toihin perustuva arvio. Lumijoen pesimäalue oli varsin yhtenäinen ja melko suppea Ulkokorunnin ja lähisaarten monipuoliseen pesimäympäristöön ver-rattuna. Myös Juha Markkola (2014, henkilökohtai-

Taulukko 2. Merihanhipoikueet Ulkokorunnissa 20 kesänä vv. 1959–2002. Lyhenteet: EH = Elja Her-
va, ER = Erkki Reinilä, kp = kaukoputki, pt = piiloteltha ja ukr = Ulkokorunnin kierto. P_lkm. = Arvio
poikueiden vähimmäislukumäärästä.

Vuosi	Pvm.	poikue	ad	juv	yht	Lintujen paikka	Havainnoijan paikka	Havainnoija ja havainnointitapa	P_lkm.
1959	4.7.	?	?	?	14	Raiskan salmi	sama	ER ven	2-3
1970	13.8.	2	?	?	?	pohjoisranta	sama	EH ukr	
	23.8.	3	6	12	18	Pookiranta	sama	EH pt	3
1971	31.7.	1	2	4	6	Isonk.letto	sama	EH pt	1
1972	27.6.	3	6	9	15	Isonk.letto	sama	EH pt	
	9.8.	3	6	8	14	Liekolahti	sama	EH pt	
	10.8.	3	6	7	13	Isonk.letto	sama	EH pt	3-6
1973	14.7.	1	2	5	7	Isonk.letto	sama	EH pt	1
1977	1.7.	1	2	4	6	Viuru	sama	ER	1
1980	10.7.	2	2	4	6	Isonk.letto	sama	EH pt	1
1981	15.7.	3	?	?	21	Pihl.letto	Pihl.kari	ER	
	15.7.	2	4	8	12	Pihl.letto	Pihl.kari	ER	3
1987	26.7.	1	2	2	4	Pihl.kari	Pihl.kari	ER	1
1990	17.6.	6	12	?	?	Pihl.kari	Pihl.kari	ER	
	17.6.	4	8	12	20	Pihl.kari	Pihl.kari	ER	6
1991	29.6.	3	6	4+	10+	Vat.nokka	Pihl.kari	EH kp	3
1992	17.7.	2	4	7	11	P-karivalkama	Pihl.kari	ER	2
1994	28.6.	3	6	11	17	Liekolahti	Pihl.kari	EH kp	
	29.6.	1	1	3	5	Isonk.letto	Pihl.kari	EH kp	4
1995	3.7.	3	4-6	?	?	Pookinokka	Pihl.kari	EH kp	
	4.7.	6	12	23	35	Luusihamina	sama	EH ukr	
	5.7.	4	8	?	?	Pookinokka	Pihl.kari	EH kp	6-9
1996	13.7.	1	2	2	4	P-karivalkama	Pihl.kari	ER	1
1997	16.7.	3	6	11	17	Pookinokka	Pihl.kari	EH kp	3
1998	25.6.	2	4	8	12	Pookinokka	Pihl.kari	EH kp	
	26.6.	3	5	14	19	Luusiletto	sama	EH pt	3-5
2000	10.7.	1	2	7	9	P-karivalkama	Pihl.kari	ER	
	12.7.	5	10	?	?	pohjoisranta	sama	EH ukr	
	15.7.	5	10	18	28	Luusiletto	sama	EH pt	6
2001	25.6.	>10	35	35	70	Liekolahti	sama	EH ukr	>10
2002	25.6.	4	8	19	27	P-karivalkama	Pihl.kari	ER	4

nen tieto) on Hailuodon merihanhen pesimäkantaa arvioidessaan käyttänyt keväistä parien laskentaa ja pitää sitä varsin hyvänä joskin karkeana menetelmänä tähän tarkoitukseen.

Pulliainen ja Tynjälä (1985) tutkivat vuosina 1977–83 Ulkokorunnin ja lähisaarten merihanhen pesimäbiologiaa ja kannan suuruutta. Tutkimus perustui pesien etsintään pääsaarelta Ulkokorunnista haudonta-

Merihanhipoikueet liikkuvat saarten vesillä usean poikueen ryhminä ja nousevat rantaniityille laiduntaan. Ulkokrunni, Luusiletto 15.7.2000. © ELJA HERVA

aikana touko–kesäkuussa ja pienemmiltä saarilta kesä–heinäkuun vaihteessa, poikasten kuoriutumisen jälkeen. Vuosittain löytyi 1–23 pesää, ja jos erittäin poikkeuksellinen, kylmä kevät 1981 jätetään pois, pesiä oli 8–23 vuodessa. Yhteensä pesiä löytyi 83, joista Ulkokrunnin pääsaarella 39, Isonkivenletolla 40 ja kolmella muulla pienellä saarella 4. Pesivän kannan koko Ulkokrunnissa ja lähisaarilla oli tutkimuksen perusteella 12 paria ja lisäksi muilla saarilla (Maa-krunni, Ristikari ja niiden lähikarit) arvioitiin pesivän 6–7 paria. Ulkokrunnin viidellä kierrolla toukokuussa laskimme (ER ja EH) 0–30 merihanhea; ilman 0-ke-vättä 1974 hanhia oli 11–30 (taulukko 1). Hanhet olen (EH) merkinnyt yleensä pareiksi, joten pesiviä pareja oli 5–15 eli samaa luokkaa kuin Pulliaisen ja Tynjälän (1985) tutkimuksessa.

Pitemmältä ajalta (1939–85) ja eri laskennoista tai arvioista koottujen havaintojen mukaan merihanhia pesi Krunneilla vv. 1939 ja 1949 11 paria, 1952–55 ja 1956–59 molempina 3.3 paria, 1961–63 10 paria, 1970–75 7.0 paria ja 1983 21 paria. Näiden lukujen mukaan myös Krunneilla merihanhikanta oli pienimmillään samoina vuosina kuin muuallakin Pohjanlahden alueella (Helle ym. 1988). Laskentatavat arviointimenetelmät tutkimuksissa olivat erilaisia ja osin epätäydellisesti kuvattuja, joten tulosten keskinäinen vertailukelpoisuus ei liene kovin hyvä.

3. Merihanhipoikueet

ER:n ja EH:n poikuehavainnot vuosilta 1979–2002 on esitetty taulukossa 2. Kun yhdistetään kunkin vuosikymmenen retki- ja päiväkohtaiset havainnot, eri poikueita oli 1970-luvulla 2,5/havaintoretki, 1980-luvulla 2.3/retki, 1990-luvulla 3,1/retki ja 2000-luvulla 5/retki. Suurin kerralla näkemäni poikueiden lukumäärä (ainakin 10) on vuodelta 2001. Sekä Ulkokrunnin kiertoihin, piiloteltailuun että kaukoputkella Pihlakarilta tähytelyyn perustuvat poikueiden lukumäärät ovat pesivien hanhiparien määrään (Pulliainen ja Tynjälä 1985) verrattuna pieniä. Pulliainen ja Tynjälä laskivat myös (kesinä 1977–83) poikueita iltaöisin kaukoputkella Rautapookista ja näkivät yhteensä 58 poikuetta (0–26 poikuetta /vuosi), mutta suurinta kerralla nähtyä poikuemäärää ei mainita.

Poikueet liikkuvat laajasti vesillä ja eri saarten rannoilla, joten yhdeltä tai kahdeltakin paikalta laskettaessa niitä voi jäädä paljonkin näkemättä. Lisäksi ne väistävät ihmistä etäältä uiden kauas merelle, missä ne helposti häviävät näkyvistä pienessäkin aallokossa. Siira & Eskelinen (1983a) laskivat hanhipoikueet tyyninä öinä yhtenä menetelmänään arvioidessaan Liminganlahden merihanhikantaa. Luotettavimmin Ulkokrunnin hanhipoikueet voisi laskea kaukoputkella samanaikaisesti usealta paikalta (Ulkokrunnin Rautapooki, Länsikari ja Pihla-

jakari sekä Isonkivenletto) tyyninä öinä, mikä edellyttäisi monta laskijaa ja hyvää onnea sään suhteen.

Taulukko 2 osoittaa myös poikueiden käyttäytymisen muutoksen. Ennen vuotta 1981 poikueita nähtiin lähinnä Ulkokrunnin pohjoisrannalla ja Isonkivenletolla, mutta 1981 jo Pihlajaletolla asumakari Pihlajakarin lähellä ja 1987 itse Pihlajakarilla. Kesälä 1990 ja sen jälkeen hanhipoikueet ruokailivat öisin monina kesinä ER:n valkamassa, suorastaan hänen kämpppänsä akkunan alla. Mahtoivatko merihanhipoikueet peräti turvautua ihmiseen ja hänen asumukseensa, joita saarella usein asustavat ja jopa pentuettan ruokkivat ketut olivat oppineet pelkäämään?

4. Sulkasatoiset merihanhet Krunnien alueella

Ennen 1970-lukua on keskikesän suurista merihan-

hiparvista varsin niukasti havaintoja. Martti Helispää, joka laski 1950-luvulla Krunnien pesivää merilinnustoa, näki 2.7.1957 Maakrunnin Hanhiniityllä 200 (Reinilä 1959) ja Väisänen 4.7.1962 Maakrunnin länsipuolella 170 merihanhea (Väisänen 1972). Erkki Reinilän muistiinpanoissa vuosilta 1959, 1960, 1965, 1966 ja 1967 ei ole yhtään merkintää kesäisistä hanhiparvista; tosin muitakin hanhihavaintoja on vain muutamia. Kesiltä 1977–83 Pulliainen ja Tynjälä (1985) kirjoittavat Ulkokrunnissa olevan ”suurehkoja parvia vielä touko–kesäkuun vaihteessa”, mutta eivät mainitse keskikesän (sulkasato)parvia lainkaan.

Myöskin Hailuodossa nähtiin keskikesällä hanhia ja niiden poikueita ennen vanhaan hyvin harvoin, ja niiden sanottiin olevan päivällä kaukana merellä ja

Taulukko 3. Sulkivien merihanhiin suurimmat päiväkohtaiset lukumäärät Ulkokrunnissa 1973–2009 välisenä aikana. EH = Elja Herva, ER = Erkki Reinilä. * = Erkki Reinilän muistiinpanojen mukaan.

Vuosi	Pvm.	Lukumäärä	Lintujen paikka	Havainnoijan paikka	Havainnointitapa	Havainnoija
1973	14.7.	57	meri Isonk.leton E-puol.	Isonkivenletto	piiloteltoa	EH
	15.7.	120	meri Ulkokr. E-puolella	sama, veneessä	kiikari	ER & EH
1981	9.7.	40-50	meri Maakr.W-puolella	sama, veneessä		ER
1991	30.6.	560	Isonk.leton E-puolella	Isonk.letto	kaukoputki	EH
	2.7.	500-730	Isonkivenletto	Isonk.letto	piiloteltoa	EH
1994	28.6.	1000	Liekolahti	Pihlajakari		Unto Järvinen*
1995	2.7.	700	Isonk.letto, E-puoli	Pihlajakari	kaukoputki	EH
1996	15.-18.7.	lauma	lahti, valkamat	Pihlajakari	olo paikalla	ER
1997	26.6.	700	Isonk.leton E-puoli	Pihlajakari	kaukoputki	EH
		970	”	Isonkivenletto	kaukoputki	Toni Eskelin*
1998	29.6.	650	Isonk.leton E-puoli	Isonkivenletto	kaukoputki	EH
	3.7.	260	pohjoisranta	Luusiletto	piiloteltoa	EH
	Yht.	910				
1999	5.7.	400	Isonkivenleton ja Pihlajaleton väl.salme	Pohjoisranta	kiikari, veneestä	EH
	5.7.	100	Pohjoisranta		kiikari, kävely	EH
	Yht.	500				
2000	11.7.	600	Isonkivenletto	Pihlajakari	kaukoputki	EH
2001	27.6.	300	Isonkivenletto	Pihlajakari	kaukoputki	EH
2008	8.7.	400	Ulkokrunnin S-puoli	Ulkokr.Rautapooki	kaukoputki	Ville Suorsa
2009	11.6.	1000	Isonk.letto - Törö	Ulkokr.Rautapooki	kaukoputki	Ville Suorsa
	13.7.	1200	Isonk.letto - Törö	Ulkokr.Rautapooki	kaukoputki	Ville Suorsa

Samoilla suosituilla ja tarkkaan syödyillä rannoilla laiduntavat myös sulkasatoiset merihanhiparvet. Sulkasatoisten hanhien käsissulat ja niiden peräpää on laajalti valkea. Ulkokrunni, Luusiletto 3.7.1998. © ELJA HERVA

tulevan vain öisin joillekin rannoille ruokailemaan.

Aloitin piilotelttailun Isonkivenletossa, myöhemmin vuosina suosituimmalle sulkija-alueella kesällä 1970 ja näin kesällä 1971 yhden ja kesällä 1972 kolme hanhipoikuetta, mutta en lainkaan hanhiparvia. Kesällä 1973 laskin 14.7. piiloteltasta 57 hanhea Isonkivenleton itäpuolella. Seuraavana päivänä 15.7.1973 matkallamme ER:n veneellä Pihlajakarista Maakrunniin kohtasimme parven pääosin lentokyvyttömiä hanhia, joista suuri osa oli välillä kauan sukelluksissa; laskin ja arvion kiikarilla lukumääräksi 120 hanhea. Olin Unto Järvisen ja ER:n kanssa rengastamassa ja piilotelttailin Isonkivenletossa 9.–10.7.1980, mutta hanhiparvia emme nähneet ja leton itärannalla oli vielä järviruokokasvusto ja länsirannalla saraa ja heinää (Taulukko 3). Tämän lisäksi tein 1980-luvulla vain kolme Krunnin-retkeä enkä piilotelttailut tai edes käynyt Isonkivenletolla.

Kesältä 1991 on Isonkivenletolta ensimmäinen havainto monisataisesta hanhiparvesta ja kesältä 1997 tarkasti kaukoputkella laskettuna lähes tuhanen hanhen parvi (Taulukko 3). Näinä vuosina hanhen jälkiä, ulosteita ja jättösulkiä sekä laidunnuksen merkkejä oli runsaasti. Tämän jälkeen Isonkivenleton hanhiparvet pienenivät, ja suuria sulkijaparvia laidunsi myös Luusileton ja Pookikarin välisellä rannalla. Toisaalta Ville Suorsa laski kesällä 2009 Palonokan Rautapookista Isonkivenleton ja Törön

seudulla 1000–1200 hanhea. Yleensäkin Ulkokrunnin hanhiparvet vaelsivat uuden laajalla alueella paitsi Isonkivenleton, Törön ja Vatunginleton vesillä ja rannoilla luultavasti myös Kraasukassa. Pihlajakarin lahdella, rannoilla ja jopa Erkin valkamassa hanhia liikkui öisin ensimmäisen kerran kesällä 15.–18.7.1996 (ER, Taulukko 3:ssa) ja useimpina kesinä sen jälkeen. 1990-luvulla ne oleskelivat joskus myös päivisin läheisellä Pihlajaletolla ja Liekolahdella.

Vaikka hanhiparvet alkoivat tottua ihmisen läsnäoloon Pihlajakarilla, ne väistivät ihmistä edelleenkin kaukaa, mistä kerron esimerkkeinä kaksi piiloteltasta seurattua tapausta: Illalla 29.6.1998 merenkululaitoksen alus ”Rannikko” ankkuroitui väylän varteen Isonkivenleton itäpuolelle, jolloin merellä päivällä näkynyt 650 hanhen parvi häipyi eikä tullut yöllä tai aamulla lainkaan Isonkivenletolle. 2.7.1998 noin 60 hanhen parvi laidunsi Isonkivenleton länsirannalla, kunnes minua noutamaan tulevan Erkin moottoriveneen ääni alkoi kuulua, jolloin hanhet ryntäsivät juosten ja lentosulattomia siipiään räpytellen saaren yli sen itäpuolelle. Ne olivat muutenkin varovaisia ja säikkyjä: Piiloteltasta Luusiletolta olen seurannut sulkasatoparvien hanhien laiduntamista ja sen keskeyttäneitä kiivaita ryntäyksiä rantaan ja mereen. Todennäköinen syy, kun ihmisiä ei lähistöllä liikkunut, oli ketun yritys saada hanhipaistia, ja ainakin kerran näin rantalietteellä

ketun jäljet teltalta poistuessani.

Hailuodon Isomatalan ja Rautaleton välisillä kareilla ja matalalla merialueella on laskettu jopa 3600 sulkivaa merihanhea. Ne ovat edelleen erittäin ihmisarkoja ja väistävät merelle kilometrin parin etäisyydeltä eikä niitä edes huomaa ja näe ilman kaukoputkea (Juha Markkola, suullinen tieto). Täl- laista lienee ollut myös Krunnien sulkasatohanhien käyttäytyminen ennen 1990-luvun runsastumista ja ”kesyyntymistä” (ks. myös Herva 2003). Poikuei- siin verrattuna sulkasatoisten parvien yksilömäärän laskeminen antanee luotettavamman arvion tietyn laajahkon alueen merihanhikannasta, joten se on käsitykseni mukaan paras keino seurata kannan hy- vinvointia ja kehitystä. Parvet tosin koostuvat etu- päässä 2–3 kv linnuista ja lukumäärä heijastaa par- haiten juuri näiden ikäluokkien suuruutta. Suomen puoleisella pohjoisella Perämerellä poikueettomat merihanhet sulkivat tietämämme mukaan toistai- seksi suuremmin vain Krunnien sekä Hailuodon Isomatalan–Rautapookin alueilla.

Johtopäätöksiä ja ajatuksia

Krunnien merihanhikannan kasvu ja alueen mer- kitys merihanhien turvapaikkana näkyy selvimmin sulkasatoisten merihanhien määrän lisääntymises- sä 5–10-kertaiseksi 1950–60-luvuilta 2000-luvun ensimmäiselle vuosikymmenelle. Myös pesivien parien määrä on lisääntynyt, joskin laskentoja ja ar- viointeja ei voi luotettavasti verrata toisiinsa. Myös- kin poikueiden laskeminen luotettavasti on vaikea

niiden laajan liikkumisen ja ihmisarkuuden takia.

Pesivä merihanhikanta on kasvanut Limingan- lahdella lähes 20-kertaiseksi 1960-luvulta 1990-lu- vulle (Siira 2003) ja kasvu on jatkunut samaan tapaan koko maassa (Hario ja Rintala 2003, Lin- tuatlas 2006–2010). Pohjoisella Perämerellä me- rihanhi pesii koko Oulun ja Tornion välisellä ran- nikolla ja saaristossa (Lintuatlas 2006–2010), kun 1950–60-luvulla pesintä rajoittui Krunnien sekä Liminganlahden–Hailuodon alueille (von Haartman ym. 1963). Krunneilla koko ajan säilynyt ja runsas- tunut merihanhikanta on voinut vaikuttaa edistäväs- ti tähän kehitykseen.

Sekä poikueet että sulkasatoisten hanhien par- vet muuttuivat vuosikymmenten kuluessa vähem- män aroiksi ainakin Pihlajakarin ja sen vakituisen kesäasukkaan Erkki Reinilän suhteen. Merihanhella lienee perinnöllinen valmius kesyyntyä kesyhan- heksi, mikä on tapahtunut jo satoja ellei tuhansia vuosia sitten. Itselleni oli yllätys nähdä kesällä 1998 Reykjavikin keskustan lammikolla pullasorsien ta- paan käyttäytyviä, mutta samalla myös läheiseen rantamaastoon liittyviä merihanhia.

Myös Perämerellä tämä ”pesimäaikana äärim- mäisen arka” laji, joka ”vaati pesimäalueellaan var- sin suurta rauhaa ihmisen taholta” (von Haartman ym. 1963) on muuttunut siten, että ”Siellä missä merihanhi tuntee olevansa rauhassa, se sopeutuu ihmisen läsnäoloon hyvin ja voi pesiä tiheäänkin asutuilla seuduilla” (Bergman 1969, Herva 2003).

Merihanhet vaikuttavat runsaina laidunta-

Sulkasatoiset merihanhet ovat erittäin varovaisia ja pakeneva vaaraa rantaan ja veteen. Ulkokrunni, Luusi- letto 3.7.1998. © ELJA HERVA

essaan voimakkaasti elinympäristönsä kasvillisuuteen, mikä näkyy myös Krunneilla erityisesti Isonkivenleto kasvillisuuden muutoksena ja Ulkokorunin Liekolahden ja Luusileto–Pookikarin järviuokokasvustojen pysymisenä pajukkoa myötäilevänä reunuksena (Markkola ja Herva 2014, toisaalla tässä vuosikirjassa). Merihanhea on jopa verrattu laiduntaviin ruohonsyöjänisäkkäisiin elinympäristönsä muovaajina (Vera 1997).

Kiitos

Kiitos Juha Markkolalle kirjoitukseni lukemisesta sekä korjaus- ja lisäysehdoituksista.

Kirjallisuus

- Bergman, G. 1969: Linnut ja saaristomme. s. 130. Porvoo.
- Bergman, G. 1983: Merihanhi. Kirjassa: Hyytiä, K., Kellomäki, E. ja Koistinen, J. (toimittajat) Suomen lintuatlas. SLY:n lintutieto OY, Helsinki 1983.
- Borg, P. 2003: Krunnit. – Monimuotoisuuden aika, 2003: 58–64.
- Hario, M. & Rintala, J. 2003: Kyhmyjoutsenen, haahkan ja hanhien kannankehitys rannikoilla 1986–2003. – Linnut-vuosikirja 2003: 49–57.
- von Haartman, L., Hilden, O., Linkola, P., Suomalainen, P. & Tenovuori, R. (toim.) 1963: Merihanhi. – Pohjolan linnut värikuvin. Otava, Helsinki 1963: 123–128.
- Helle, E., Helle, P. & Väisänen, R. 1985: Population trends among archipelago birds in the Krunnit sanctuary, northern Gulf of Bothnia, in 1939–1985. – *Ornis Fennica* 65: 1–12.
- Herva, E. 2003: Merihanhen pesimäkäyttäytyminen ja kannanarvio Liminganlahdella 1972–82. – *Aureola vuosikirja* 28: 18–26.
- Herva, E. (toim.) 2009: Erkki Reinilän Krunni-päiväkirjat vuosilta 1959–2002. Moniste, Pohjois-Pohjanmaan Maakunta-arkisto, jossa ovat myös alkuperäiset muistutpanot. Lintuatlas 2006–2010. atlas3.lintuatlas.fi
- Markkola, J. & Herva, E. 2014: Miten merihanhen voimistunut laidunnus näkyy Krunnien kasvillisuudessa? – *Aureola vuosikirja* 35: ss–ss.
- Pulliainen, E. & Tynjälä, M. 1984: Merihanhen kannasta ja pesimäbiologiasta Iin Krunneilla vuosina 1977–83. – *Suomen Riista* 31: 5–11.
- Reinilä, E. 1959: Krunnien luonnonsuojelualue ja sen linnusto. Oulun Luonnontutkimus yhdistyksen julkaisuja 1959.
- Reinilä, K.T. 1942: Maakorunni-säätiön luonnonsuojelualue. – *Suomen Luonto* 2: 51–56.
- Siira, J. & Eskelinen, O. 1983: Waterfowl nesting in the Liminka bay in 1954–78. Comparison by area. – *Finnish Game Res.*: 85–103.
- Siira, J. & Eskelinen, O. 1983: Changes in the abundance of breeding waterfowl in the Liminka Bay in 1954–81. – *Finnish Game Res.*: 107–121.
- Siira, J. 2003: Liminganlahden pesimälinnusto – biotoopit ja kannanvaihtelut. – *Linnut-vuosikirja* 2003: 108–123.
- Tapio, T., Suorsa, V., Ruuska, P., Mikkonen, E., Väyrynen, T., Rahko, P., Tynjälä, M., Markkola, J., Tuohimaa, H. & Ojanen, M. 2012: Linnut Pohjois-Pohjanmaalla 2011. – *Aureola vuosikirja* 33: 20–109.
- Timonen, S., Aalto, P., Eskelin, T., Heikkinen, J., Lampila, P. & Tuohimaa, H. 1998: Linnut Pohjois-Pohjanmaalla 1995. – *Aureola vuosikirja* 1998: 2–66.
- Vera, F. 1997: Grazing ecology and forest history. *ks Gladerunners*, *New Scientist*, 7. Sept. 2002.
- Väisänen, R.A. 1972: Krunnien linnuston suojelu 1939–1971. – *Suomen Luonto* No. 4: 134–137.
- Väisänen, R.A. 1974: Timing of waterfowl breeding on the Krunnit Islands, Gulf of Bothnia. – *Ornis Fennica* 51: 61–84.
- Väisänen, R.A. & Järvinen, O. Quantitative structure and primary succession of bird communities in a Finnish archipelago. – *Ornis Scand.* 8: 47–60.

UNTO JÄRVINEN – KRUNNIEN RENGASTAJA

ELJA HERVA & MIKKO OJANEN

Unto Järvinen syntyi Kannuksessa 23.3.1942 ja kuoli 5.9.2007 Helsingissä. Unto, eli kaverien kesken Unski, kävi koulua Oulun Lyseossa, missä hän kuului sekä Esikkoon eli luontokerhoon että kamerakerhoon. Molemmat olivat aktiivisesti toimivia 50-luvun lopun ja 60-luvun alun Lyskassa.

Unski oli Oulun Luonnonystävien yhdistyksen lintukerhon jäsen sen perustamisesta vuonna 1961 alkaen. Varsinkin syksyisin Unski kertoi kesän linnuista, hänen tarkka silmänsä poimi mm. tuolloin

harvinaiset punakottaraisen ja ruostesorsan Lintukerhon havaintolistalle.

Unski sai eläinmuseon assistentilta ja entiseltä Lyseon kasvatilta Veijo Törnroosilta renkaita ja aloitti monen muun kanssa lintujen rengastamisen jo 50-luvun lopulla. Rengastusura osoittautui hyvin merkittäväksi koko Suomen mittakaavassakin.

Leipätyönsä Unski teki Helsingin Sanomien lehtikuvaajana. Hän aloitti työskentelynsä Helsingissä Sanomissa 1966, kun lehti alkoi luoda koko maan kattavaa toimitusverkostoaan perustamalla aluetoimituksen ensiksi Ouluun.

Sanomalehti Kalevassa kuvaajan työnsä aloittanut, pohjoisen elämästä kiinnostunut kuvaaja

ikuisti uutiskuvillaan suurta, erityisesti muuttoliikkeenä näkyntä murrosta, joka ravisteli Pohjois- ja Itä-Suomea 1960-luvulta lähtien. Hänen tunnustusta saaneet ajankuvansa ovat monin osin riipaisevia dokumentteja sotien jälkeen hädin tuskin jaloilleen ja maahan kiinni päässeiden siirtolais-, asutus- ja rintamamieskylien ja -talojen asukkaiden elämästä.

Eräs Järviselle läheinen aihe olivat saamelaiset. Hän tallensi kamerallaan Lapin alkuperäisväestön massaturismin ja modernin maailman jalkoihin polkeutunutta ikaikaista elämänmuotoa tuntureilla, joki- ja järvisuilla.

Unskin rengastusura alkoi pesäpoikasten ja varsinkin törmäpääskyjen rengastamisella. Verkkojen avulla Unski pyydysti rengastusuransa alkuvuosina 3834 lintuyksilöä. Varsin varhain Unski kiinnostui Krunneista ja sen lajiston rengastamisesta. Ensimmäisen kerran hän kertoi olleensa siellä kesällä 1958, jolloin Helge Eskelinen, Krunneilla jo edellisenä vuonna käynyt rengastaja ja lintuharrastaja, oli armeijassa. Sekä Helgeä että Untoa kiinnostivat merilinnut, erityisesti räyskä ja ruokki, joiden ainoat yhdyskunnat pohjoisella Perämerellä olivat Krunnien lintukareilla. Räyskiä pesi Krunnien lintukareilla pitkään 100–200 paria.

Ensimmäiset räyskät Unski rengasti Krunneilla 1961 ja vuodesta 1968 alkaen hän kävi siellä miltei joka vuosi vuoteen 2002 saakka, jolloin hän myös päätti rengastajauransa.

Yli kymmenen vuoden ajan Unto oli Erkki Reinilän ja muiden kalastajien venekyytien varassa. Erkin päiväkirja vuodelta 1972 kertoo, että hän vei Unton rengastamaan 6.7. Törrön ja 7.7. Tyniin, joilla molemmilla oli räyskäyhdyskunta. Erkki oli mukana molemmat helteiset päivät. Erkin kalantuntumalla lihin Unto jäi Tasasenlettoon rengastamaan, ja Erkki poimi hänet paluumatkalla pois sateesta, saunomaan Pihlajakariin. Seuraavana päivänä *pojat* (Unto ja Tapio) *rengastamaan Törrön, Raiskaan ja Vätunginletolle* koko päiväksi. Tämän kesän rengastustulos, 556 lintua, lieene ollut uusi ennätys. Seuraavana päivänä Unto sai kyydin maihin Iin Haminaan.

Samaan tapaan Unto tuli kesä toisensa jälkeen heinäkuun alussa rengastamaan Krunnien lintukarien linnunpojat ja tilaisuuden tullen myös kaiken muun, mitä kiinni sai kuten Pihlajakarin västäräkit. Samaan tapaan Erkki vei hänet veneellään kareille ja oli mukana pitkät päivät – kivien väliin lymyneiden poikasten etsimisessä oli apua tarkoista silmäpareista. Monet muutkin paikalle sattuneet pääsivät

rengastajan kaveriksi. Tällaisia olivat ainakin Erkin nuoret kalarengit sisarenpoika Tapio Erme sekä Martti ja Petri Hyry. Olin itse (EH) monet kerrat Unton mukana valokuvaamassa ja elokuvaamassa.

Kesästä 1978 alkaen Untolla oli oma vene, jonka hän kertoi helpottaneen rengastusta ja parantaneen tulosta. Niinpä hän rengasti kesällä 1979 räyskänpoikasia 254, suurimman rengastamansa määrän. (UJ 18.7.1985). Kesällä 1980 Unto kävi Krunnissa omalla veneellään kaksi kertaa, ensin lastensa Jyrkin ja Katin ja näiden kaverin Esan, sitten vaimonsa Liisan kanssa. 6.7. *Unto poppoo* rengasti Pohjankarissa ja sai paluumatkalla harreja Viurunkarilta. Seuraavana päivänä 7.7. rengastus jatkui Ristikarinletossa Maakrunnin puolella, sitten 8.7. Törrössä, 9.7. Isonkivenletossa ja 10.7. Tynissä, mistä Unton lähti maihin. Hän palasi Liisan kanssa 12.7. Tasasenleton kautta, rengasti 13.7. Raiskassa ja lähti 14.7. maihin. Seuraavana päivänä 15.7. *Unto soitti, uusi rekordi 1053 rengastettu*.

EH nauhoitti pari kertaa Unton puheita lintukarilla. Tässä ollaan rengastamassa Törrön räyskiä: *Tässä on sen verran nuoria poikasia, että niillä ei ole rengasta. Räyskänpoikaset kuoriutuvat munista niin epätasaisesti että pitää käydä kaksi tai kolmekin kertaa, että saa ne renkaisiin kaikki. Ruokkeja on täällä pesimässä aika paljon, tuntuu että ne lisääntyy pikkuhiljaa. Tuossa on muna, siinä on jo reikä, sieltä ne kömpii. Toisen kiven alla on ainakin muna, mutta ei ole vielä reikää siinä. ... Se tietää sitä, että viikon päästä täällä on käytävä. Silloin ne ilmeisesti ovat tuollaisia juuri viikon ikäisiä ja sopivia rengastettaviksi.* (UJ 18.7.1985)

Unton rengastusympäristö oli kuin kivikko-puutarha, kun lintujen lannoittamat kiviset karit puhkesivat kukkaan: merikohokkia, hiirenvirnaa, suola-arhoa, virmajuurta, maitohorsmaa, rantakukkaa, pietaryrttiä ... Mutta tämä ”lomailu” oli vaativaakin: *Täällä on hirvittävän kuuma, niin kuin tänä kesänä on ollut; kivet on kuumia kuin mitkään; tennistossuilla ei voi kulkea kun menee nilkat näillä pyöreillä kivillä. Ja itikkaa, sitä löytyy, silmät, suut ja korvat täyteen.* (UJ 18.7.1985)

Ulkokrunniin on Oulusta noin 50 kilometriä, josta puolet melko avointa merta. Myös Krunnien alueen sisällä on jopa kymmenen kilometrin vene- tai paleita. Monenlaisiin säihin rengastajan täytyi valmistautua. Oli hellettä viikkokausia, toisaalta kylmää, tuulta ja sadetta, jolloin lintukareille ei voinut mennäkään rengastamaan. Matkakin saattoi olla tuulinen, kuten esimerkiksi 26.6.1990: *17 m/sek Unto*

Unto Järvinen rengasti vuosina 1961–2002 yhteensä jopa yli 5000 räyskää Krunneilla. © ELJA HERVA.

hiivarissa karille, ja 30.6.1999, jolloin lähdimme tuulen noustessa Pihlajakarista, emme voineetkaan pysähtyä Isonkivenlettoon rengastamaan ja jouduimme kovaan sivutuuleen ja aallokkoon avomerimatkalla Krunnista Virpiniemeen ja edelleen Ouluun.

Unto käytti rengastukseen yleensä ainakin viikon kesälomastaan heinäkuun alussa, ja varsinkin saatuaan oman veneen teki parin kolmen päivän retkiä saadakseen räyskän ja ruokin poikaset rengastettua mahdollisimman hyvin. Erkki oli rengastusretkillä mukana silloinkin, kun Untolla oli oma vene. Unto puolestaan osallistui rengastusretkillään Erkin kalastukseen, ympäristönhoitoon, puuntekoon ja muihin saarella elämisen kannalta tärkeisiin töihin.

Muun linnuston muutokset ja tapahtumat vaikuttivat räyskäyhdyksuntiin. Merilokkiparien lukumäärä Tynissä lisääntyi ja jotkut erikoistuivat syömään räyskänpoikasja: *Merilokin lisääntyminen on kaikista selvimmän nähtävissä; kun niitä silloin pitkään oli ... täällä pesimässä korkeintaan 5 paria, ... niitä nyt on parikymmentä paria viime vuosina, niin ne on häirinneet toisten lintujen pesintää aikaa tavalla. Muun muassa räyskät ovat hävinneet pesimäpaikaltaan tuolta Tynistä. .. yhtenä vuonna siihen*

räyskäkolonian viereen pesiytyi 6 merilokkiparia, ja 27 (räyskän) pesästä ei tullut rengastuskokoiseksi yhtään ainutta poikasta. Yksi merilokkipari söi sitä mukaa kuin niitä kuoriutui kaikki. Sen jälkeen ei ole Tynissä räyskiä enää ollut. (UJ kesällä 1994).

Heinäkuun alkupuolella 1992 Ulkokorun Pihlajakarin lähistöllä oleskeli tunturipöllö, ehkä kaksikin. Se saalisti lокkien, tiirojen ja ilmeisesti myös räyskän poikasja. Erkin käsitys oli, että tunturipöllöt karkottivat räyskät Töröstä. Nauhoituksessa kesällä 1994 Unto ei mainitse tätä, ja vasta seuraavana kesänä 1995 Erkki kirjoitti 13.6. *Törössä ei näkynyt räyskiä!* Ehkä merilokkien ja tunturipöllön häirintä yhdistettynä aiheutti räyskäyhdyksunnan muuton muualle, ja 17.7.1995 Unto kertoi Erkkille, että noin 100 paria räyskiä pesi pienellä karilla Haukiputaan Santapankin länsipuolella, ”Päänpäällisessä”, jossa Unto rengasti räyskänpojat kesällä 1996 ja myöhemminäkin kesinä.

Lista Krunnien rengastuksista on mittava: mm. räyskiä 5153, selkälökeja 3752 ja harmaalökeja 2229. Kaikkiaan Unski rengasti 35005 lintua. Pääasiassa Krunnien räyskärengastuksista hän sai arvostetun Olavi Liukkosen ”vuoden rengastaja” -pokaalin haltuunsa vuonna 1985.

IIN RÄYSKÄT

MIKKO OJANEN & WILLIAM VELMALA

Tämä artikkeli sai innoitteensa PPLY:n Krunni-seminaarista 23.3.2013. Tarkoituksena on valottaa hiukan Krunnien räyskäpopulaation vaiheita sekä Krunnien rengastajan Unto Järvisen räyskärengastuksia ja hänen rengastuksistaan saamiaan löytöjä. Lisäksi artikkeliin on koottu muiden henkilöiden räyskärengastukset Krunneilta ja muualtakin Iin kunnan alueelta vuodesta 1954 lähtien käyttäen hyväksi Helsingin yliopiston rengastustoimiston arkistoja.

Räyskän on ilmoitettu pesineen ensi kerran Krunneilla 1908 (Väisänen 1973). Krunnien alue rauhoitettiin vuonna 1936, ja sen linnustoa on seurattu varsin tiiviisti vuosien mittaan. Niinpä räyskänkin pesimisestä on saatu suhteellisen tarkka kuva.

Itämeren alueella räyskiä pesii nykyään noin 2000 paria ja Suomessa noin 850 paria (Valkama ym. 2011). Suomessa pesimäkanta kasvoi 1970-luvulle saakka, mitä seurasi taantuminen 1980-luvulla. Lievä elpyminen alkoi 1990-luvulla ja nykyisin kanta on melko vakaa (Valkama ym. 2011). Suurin osa räyskistä pesii muutaman kymmenen – parin sadan yhdyskunnissa, lisäksi yksittäisiä pareja pesii siellä täällä kolonioiden ulkopuolella. Jos yhdyskunta tuhoutuu syystä tai toisesta pesimisen varhaisvaiheessa, se muuttaa kokonaisuudessaan pesimään toisaalle, joskus kauaksikin (Väisänen 1973).

Krunnien suuren kolonian arvellaan saaneen alkunsa, kun 1947 suuri Ruotsin Södermanlandin rannikolla pesinyt kolonia – noin 200 paria – hävisi ja samansuuruinen joukko ilmaantui pesimään aluksi Ruotsin Luulajan edustalle. Luulajan kolonian taantuessa vuosina 1952–1954 ilmaantui Krunneille pesimään parhaimmillaan jopa yli sadan parin kolonia. Väisänen (1973) on kuvannut räyskäkolonian ilmaantumisen Perämerelle ja Krunnien kolonioiden siirtymisiä eri saarten välillä. Suurin yhdyskunta on sijainnut aikain saatossa milloin Törössä, milloin Tasanenletolla, Tynissä tai Isonkivenletolla.

Yhdyskuntia tuhoutui Krunneillakin. Karaneet tarhanaalit hävittivät poikaset 1981 (Hildén & Hario 1993). Kesällä 1992 Krunneilla asusti kaksi

tunturipöllöä, ja tuolloin esim. Törön räyskämäärä väheni, ollen 1993 vain 30 % edellisen vuoden määrästä (Erkki Reinilä, suull. ilm. Risto A. Väisäselä, kirj. ilm.). Vuonna 1993 Isonkivenletolla asusti sinikettu, joka tuhosi sieltä lähes kaikki pesät. Räyskäkolonia hävisi Krunneilta vuonna 1995 ja Iin Astekarille ilmestyi samaan aikaan uusi kolonia (Erkki Reinilä, päiväkirjamerkinnot ja Torsten Stjernberg, kirj. ilm.). Unto Järvinen rengasti viimeisen kerran räyskiä Iin Astekarilla vuonna 2002.

Krunneilla ei ole siis rengastettu räyskiä vuoden 1995 jälkeen, mutta muualla Iin alueella 64 poikasta on saanut kihlat koipiinsa vielä vuosina 2005–2008. Tämän jälkeen Perämerellä on rengastettu räyskiä vain muutamia Hailuodossa (lähde: Rengastustoimisto).

6000 räyskää renkaisiin

Martti Helispää aloitti räyskärengastukset Krunneilla vuonna 1954. Pääosa Krunnien ja Iin muiden yhdyskuntien rengastuksista on Unto Järvisen työn tulosta. Hänen rengastusuransa tämän lajin osalta kesti yli 40 vuotta. Rengastajat ja rengastusmäärät selviävät taulukosta 1. Muutaman rengastajan rengastukset ennen vuotta 1974, jolloin ATK-pohjainen systeemi otettiin käyttöön, saattavat puuttua taulukosta, mutta näitä lienee korkeintaan joitakin yksilöitä.

Iissä on siis rengastettu liki 6000 räyskää vuoteen 2002 saakka. Löytöjen kannalta huomionarvoista on se, että alkuvuosina käytettiin alumiiniren-

Taulukko 1. Räyskärengastukset Krunneilla ja muualla Iin alueella vuosina 1954–2002.

Rengastaja	Vuodet	Lkm
Helge Eskelinen	1957–1968	303
Martti Helispää	1954–1959	256
Unto Järvinen	1961–2002	5123
Erkki Kaartinen	1963–1966	190
Mikko Ojanen	1963–1965	102
Yhteensä		5974

kaita, jotka sekä kuluvat vuosien mittaan että syöpyvät suolaisessa vedessä nopeasti. Näin ollen niillä rengastetuista linnuista ei kerry kovin vanhoja löytöjä. Kestävät teräsrenkaat otettiin käyttöön vuonna 1972, jona vuonna vielä joitakin poikasia rengastettiin alumiinirenkailla.

Kuvassa 1 esitetään räyskärengastukset vuosittain. Krunnien rengastusmäärät tuntuvat noudattelevan yleistä kannankehitystä: määrät kasvoivat 1970-luvun lopulle saakka ja sitten taantuivat. Huippuvuosina 1970-luvun lopussa Krunnien rengastusmäärät muodostivat jopa kolmanneksen koko Suomen räyskärengastuksista (Lähde: Rengastustoimisto). Krunnien kolonia muutti 1990-luvulla Iin Asterikarille ja päärengastaja Unto Järvisen puhti ilmeisesti laski.

Länsi-Afrikkaan talvehtimaan

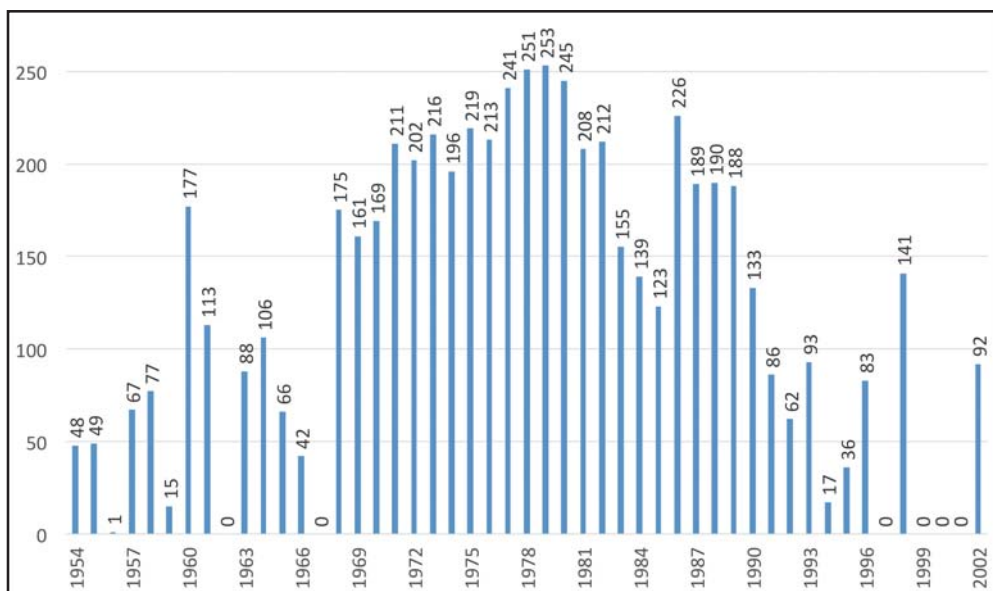
Löytöjä on saatu kaikkiaan 262 yksilöstä. Kuva 2 esittää Perämeren räyskistä saatujen löytöjen maantieteellisen jakauman. Siitä selviää, että räyskä muuttaa Suomesta usein suoraan yli Euroopan mantereeseen, eikä välttämättä kiertele rannikoita seuraten kuten kala- ja lapintiira. Lounais-Euroopasta, esim. Iso-Britanniasta tai Ranskasta löydöt puuttuvat tyystin. Perämeren räyskien pääasiallinen talvehtimisalue näyttää sijaitsevan Länsi-Afrikan sisämaan vesistöillä, etenkin Malissa ja Guineanlahden rannikkoalueella.

Suomesta on saatu eniten löytöjä (116) ja toiseksi eniten (34) on löytynyt Afrikan mantereelta Malista. Seuraavina ovat Italia (20 löytöä), Ukraina (11) ja Ruotsi (10). Kaikkiaan listalla on 22 Euroopan ja kahdeksan Afrikan valtiota. Kolme kaukaisinta rengastuspaikaltaan tavattua yksilöä taivalsivat linnuntietä 7732 km (Kenia), 7059 km (Mali) ja 6956 km (Mali).

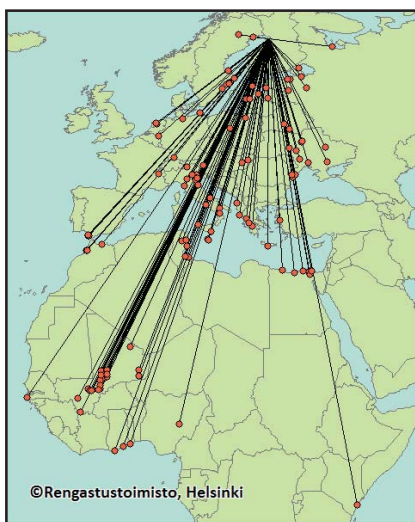
Mielenkiintoista on, että viidestä yksilöstä on saatu useita löytöjä; kolmesta linnusta kaksi, yhdestä seitsemän ja yhdestä linnusta jopa 37 löytötietoa! Näistä kolme (kaksi, seitsemän ja 37 kertaa tavatut räyskät) on luettu Alankomaissa IJsselmerin keino-tekoisen murtovesialtaan rannalla, jonne kerääntyy suuria määriä räyskiä muuttoaikaan. Tavallisen metallirengaan lukeminen vaatii paljon aikaa, onnea ja uutteruutta, sillä numerosarja kiertää renkaan eikä näy kokonaisuudessaan yhdellä kertaa.

Kahdesta muusta tuplalöytölinnusta jännittävin on Malissa kahdesti, 1- ja 8-vuotiaana, 1977 ja 1984 havaittu lintu. Siitä saadut löytötiedot ovat valitettavan niukkasanaisia, joten tarkat tiedot olosuhteista tai löytötavoista puuttuvat. Kolmas kahdesti havaittu siirtyi Krunneilta Turun saaristoon Dragsfjärdiin pesimään. Linnun rengas onnistuttiin lukemaan pesimäkoloniassa sen ollessa 5- ja 7-vuotias, vuosina 1992 ja 1994.

Ensimmäisenä syksynä on tavattu vain muutama lintu, mutta ikäluokassa 1 on 44 % löydöistä,

Kuva 1. Räyskärengastukset vuosina 1954–2002.

Kuva 2. Räyskälöydöt lin alueen rengastuksista. Lähde: Rengastustoimisto, Luonnontieteellinen keskusmuseo.

116 kappaletta. Ikäluokkaan 7 saakka löytöjä tulee kohtalaisesti, muutama harva sinnittelee yli 20 vuotta. Krunneilla rengastettujen räyskien toistaiseksi voimassa olevan ikäennätyksen, 25 vuotta, saavutti poikasena 4.7.1985 rengastettu ja kesäkuussa 2010 Venäjällä tavattu yksilö.

Kirjallisuus

Hildén, Olavi & Hario, Martti 1993: Muuttuva saaristolinnusto. – Forssa.

Valkama, Jari, Vepsäläinen, Ville & Lehtikoinen, Aleksi 2011: Suomen III Lintuatlas. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <<http://atlas3.lintuatlas.fi>> (viitattu 18.3.2014).

Väisänen, Risto A. 1973: Establishment of Colonies of Caspian Tern Hydroprogne caspia by Deserting Flights in the Northern Gulf of Bothnia. – Ornis Scandinavica 4: 47–53.

Kiitokset

Kiitokset Jari Valkamalle ja rengastustoimiston henkilökunnalle julkaisuluvan saamisesta löydöille sekä avusta arkiston käyttöön.

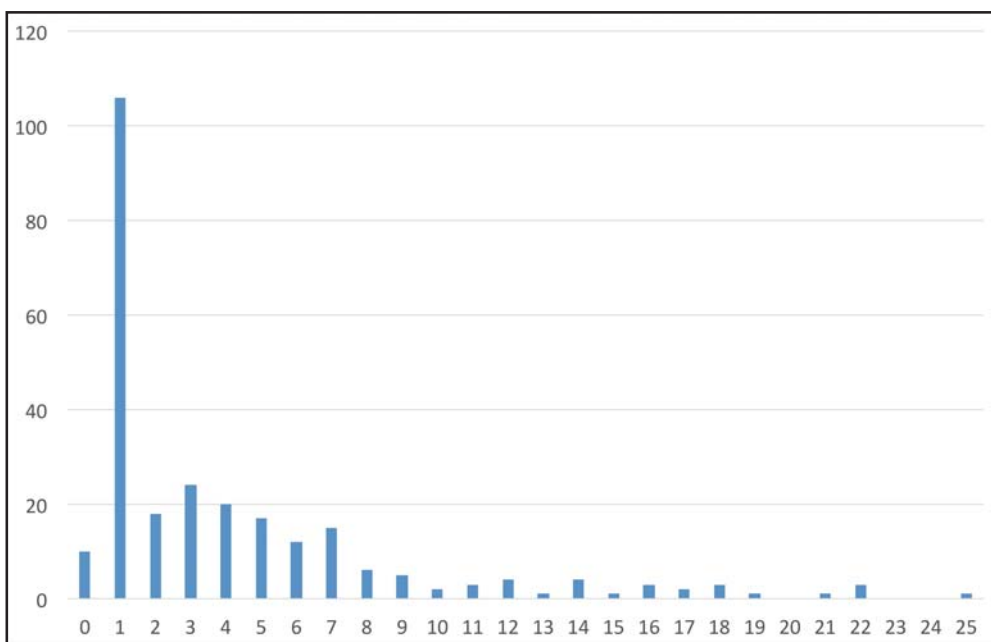
Eurooppa

Alankomaat	7
Albania	1
Bulgaria	1
Espanja	4
Italia	20
Itävalta	1
Kreikka	5
Latvia	4
Malta	3
Marokko	3
Puola	2
Ranska	1
Romania	1
Ruotsi	10
Saksa	3
Suomi	116
Turkki	1
Ukraina	11
Unkari	2
Valko-Venäjä	2
Venäjä	8
Viro	3

Afrikka

Egypti	6
Ghana	4
Kenia	1
Mali	34
Nigeria	1
Senegal	1
Tšad	1
Tunisia	5
Yhteensä	262

Taulukko 2. Räyskälöydöt maittain.

Kuva 3. Räyskälöydöt ikäluokittain. Kunkin yksilön vanhin löytö on mukana, n=262.

Tietolaatikko:

Nykykartoissa esiintyvä nimi Astekari ansainnee pari riviä. Vuoden 1950 merikartassa a.o. kari on ilman nimeä. Kalastajien keskuudessa kohde nimettiin Päänpäälliseksi, jota nimeä Unto Järvinen käytti. Perämeren kasvillisuuden tutkija Terttu Vartiainen ilmeisesti nimesi paikan Asterikariksi paikalla runsaana kasvaneen lajin mukaan (Juha Markkolan muistikuvan mukaan). Karttaihmiset, Eino Merilän mukaan tunnetusti nimistön satunnaiseen muunteluun keskittynyttä porukkaa, nimesivät paikan Astekariksi. Perin tylsä nykynimi, jonka voisi vaihtaa hyvin alkuperäiseksi.

POIMINTOJA ULKOKRUNNIN MUUTONTARKKAILUJEN TULOKSISTA

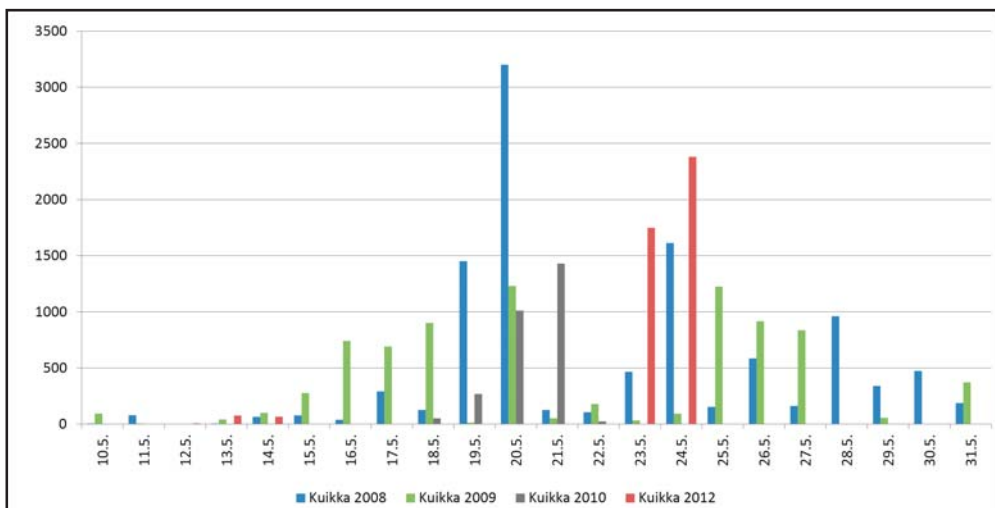
VILLE SUORSA & HARRI TAAVETTI

Ulkokrunnin saarella Iin edustalla on ollut viime vuosina poikkeuksellisen kattavaa muutonseurantaa, kiitos läheisille merialueille suunniteltujen merituulipuistojen. Toki Ulkokrunnissa on retkeily jo vuosikymmeniä, mutta retkeily on painottunut pesimälinnuston tutkimustoimintaan, eikä muuttoa ole seurattu systemaattisesti, kuten nyt. Lisäksi viime aikoina retkeily on painottunut enemmän syksyyn. Nyt merituulipuistojen linnustoselvitysten ohessa Perämeren pohjoisosan kautta kulkevaa lintujen muuttoa on havainnoitu systemaattisesti vuosina 2008–2010 sekä vuonna 2012. Muuttoa on havainnoitu useissa paikoissa Hailuodon ja Kemin välisellä rannikkoalueella, mutta merialueen ainoa hyvä havainnointipaikka on Ulkokrunni. Saari sopiikin mainiosti Perämeren pohjoisosan kautta kulkevan muuton tarkkailuun, koska se sijoittuu muuttoreittien keskelle. Ulkokrunnissa sijaitsee myös Oulun yliopiston Perämeren tutkimusasema, joka mahdollistaa pitkätkin yhtäjaksoiset miehitysjaksot.

Perämeren pohjoisosan kautta kulkevasta lin-

tujen muuttoreiteistä oli hajanaisia havaintoja ja aavistuksia jo aiemmilta vuosilta, mutta vasta merituulipuistojen linnustoselvitysten yhteydessä moni aavistus todettiin oikeaksi. Lisäksi on saatu paljon uutta tietoa muuttavista lajeista, yksilömääristä ja muuttoreiteistä.

Tämä artikkeli perustuu ensisijaisesti Iin alueelle suunniteltujen merituulipuistojen linnustoselvitysten havaintoaineistoihin sekä Tiirassa olevaan muuhun havaintoaineistoon. Artikkelin merkittävin yksittäinen lähdeaineisto on peräisin Suurhiekan merituulipuiston linnustoselvityksestä, jonka PPLY laati vuonna 2008 usean henkilön voimin. Artikkelissa esitettyä aineistoa ja havaintoja luettaessa täytyy huomioda erilainen havainnoinnin kattavuus ja painotus eri vuosina. Vuosina 2008 (10.–31.5. ja 2.9.–19.10.) ja 2009 (5.5.–31.5.) Ulkokrunnissa vietettiin lähes koko toukokuu, havainnointi oli kattavaa ja tulokset ovat siten vertailukelpoisia keskenään. Vuosina 2010 (18.–22.5.) ja 2012 (10.5.–25.5. ja 20.9.–25.9.) Ulkokrunnissa on havainnoitu huomattavasti vähemmän, ja se keskittyi vain tiettyjen lajiryhmien muuttoihin, jotka on saatu katettua kohdallaisen hyvin. Kuitenkaan näiden päivien ulkopuolella tapahtuneesta muutosta ei ole tietoa.

Ulkokrunnissa havaitun kuikkalintumuuton ajoittuminen vuosina 2008–2010 ja vuonna 2012.

Pääosassa kuikka

Perämeren pohjoisosien kautta kulkevan arktisten kuikkalintujen vilkkaan muuttoreitin todentaminen on ollut ehkä muutontarkkailujen merkittävin tulos. Viitteitä tämän muuttoreitin olemassaolosta oli olemassa jo aiemmin, mutta ulkomerellä ei kuitenkaan aikaisemmin ole havainnointia yhtä systemaattisesti.

Aiempiä dokumentoituja muuttoreintäyksiä ovat olleet mm. 27.5.2000 Marjaniemessä havaittu kuikkamuutto, jolloin suuri jääkenttä ohjasi päivässä noin 5000 *Gavia* Marjaniemen ohi. Krunneilla on havaittu mm. 27.5.1979 yhteensä 810 kuikkalintua, joista jopa 700 yksilöä 20 minuutissa.

Krunneilla lähes kaikki määritetyt muuttavat *Gaviat* ovat olleet kuikkia. Perämeren kautta muuttavat kuikat muuttavat luoteisempaa reittiä kuin kaakkuri. Suurin osa kaakkureista muuttaa Hailuodon yli tai sen itäpuolelta, jolloin niitä ei juurikaan havaita Krunneilla. Lisäksi uusi, yllättävä ”löytö” on ollut muuton huipentuminen voimakkaasti keskipäivän muutamaan tuntiin. Tämä voisi viitata siihen, että kuikkalintujen pääasialliset lepäilyalueet sijaitsevat hyvin kaukana Pohjanlahdella. Aiempiä vuosina aamumuuton seuraajat ovat lähteneet rannoilta jo tunteja aikaisemmin ja päivän päämuuttoa on jäänyt mahdollisesti näkemättä.

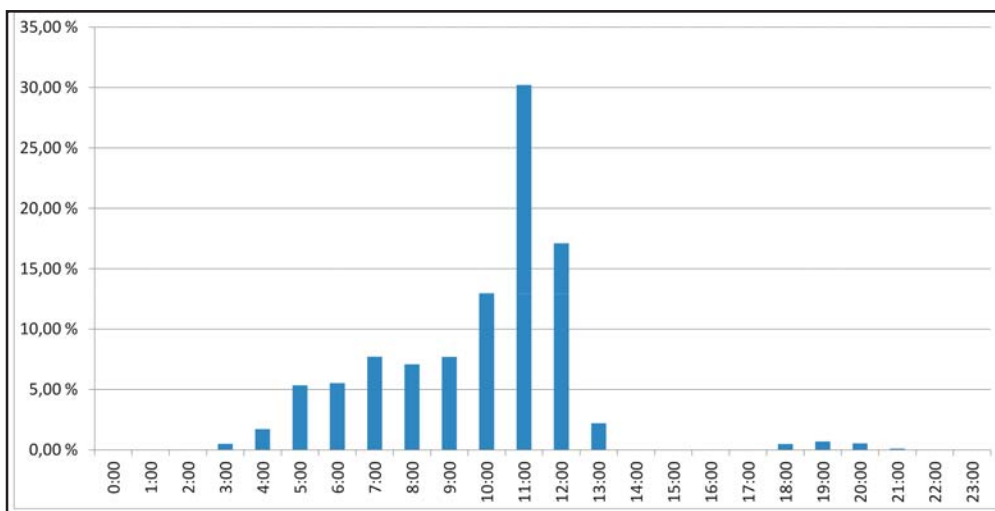
Krunnien saaristo sijoittuu melko hyvin keskelle Perämeren pohjoisosan kautta kulkevaa kuikkalintujen muuttoreittiä. Krunneille muutto tulee kaukaa etelälounaan ja länsilounaan väliltä ja suuntautuu Krunnien jälkeen koilliseen ja itäkoilliseen kohti Simon ja Iin rannikkoa, missä muutto nousee korkealle mantereen ylle. Krunnien suunnasta tulevaa kuikkamuuttoa on havaittu myös mm. Iin Laitakarin ja Vatunginnokan välisellä rannikolla, missä päivän muuttajasummat ovat parhaimmillaan kohonneet lähes 2000 yksilöön.

Keväällä 2008 yhtäaikaista havainnointia oli sekä Hailuodon Marjaniemessä että Ulkokrunnissa, jolloin todettiin, että näistä pisteistä havaitut linnut olivat pääasiassa eri yksilöitä. Krunnien kautta kulkeva reitti sijoittuu siis huomattavan kauas Marjaniemen länsipuolelle.

Keväällä 2008 Ulkokrunnissa havaittiin yhteensä noin 10500 muuttavaa kuikkaa (sis. määritämättömät *Gaviat*), keväällä 2009 noin 7900, keväällä 2010 noin 2800 ja keväällä 2012 noin 4300 muuttavaa kuikkaa. Suuret erot esimerkiksi vuosien 2008 ja 2012 välillä eivät johdu pelkästään havainnoinnin kattavuudesta, sillä molempina keväinä *Gaviamuuttoa* seurattiin lähes yhtä kattavasti. On siis todennäköistä, että koko Pohjanlahden kuik-

Muuttavia kuikkia Ulkokrunnissa. © HARRI TAAVETTI

Pohjoisen Perämeren kuikkalintumuutossa on merkittävää muuttopurkausten ajoittuminen voimakkaasti muutamalle keskipäivän tunnille (aineisto vuosilta 2008 ja 2009). Aiempina vuosina keskipäivän kuikkalintumuutosta ei ole ollut selkeitä viitteitä, mutta kevään 2008 jälkeen tätä muuttoa on opittu havainnoimaan myös lin rannikkoalueella.

kamäärät vaihtelevat vuosittain ja joinakin vuosina muutto voi suuntautua enemmän Suomenlahden kautta. Toukokuun jälkimmäisellä puoliskolla Ulkokorunnissa voi havaita useimpina päivinä satojen kuikkien muuttoja, muuttopurkausten keskittyessä yleensä kahteen tai kolmeen hyvään muuttopäivään aikavälillä 19.5.–25.5. Usein Kruunien kuikkamuutot ovat ajoittuneet Merenkurkun muuttopurkausta seuraavaan päivään; esimerkiksi 19.5.2008 Merenkurkussa havaittiin muuttavana reilu 5000 kuikkalintua (TIIRA-havaintojärjestelmä.), minkä jälkeen (20.5.2008) Ulkokorunnissa havaittiin yli 3000 muuttavaa kuikkalintua.

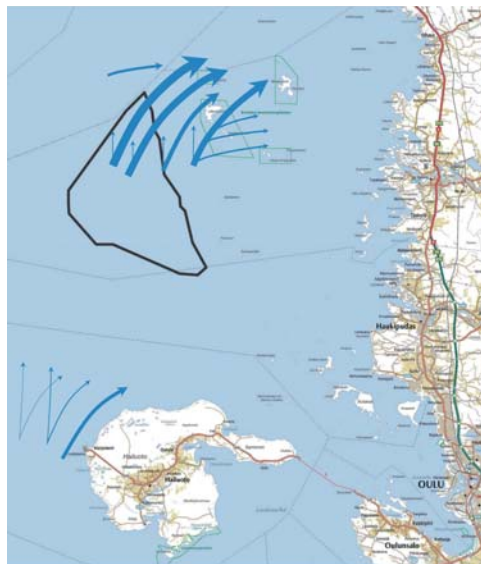
Myös jääkuikka on Itämeren pieneen läpimuuttajamäärään nähden huomionarvoinen laji Krunneilla: esimerkiksi keväällä 2008 Ulkokorunnissa havaittiin kuusi ja keväällä 2009 neljä muuttavaa jääkuikkaa.

Vesilintumassoja horisontissa

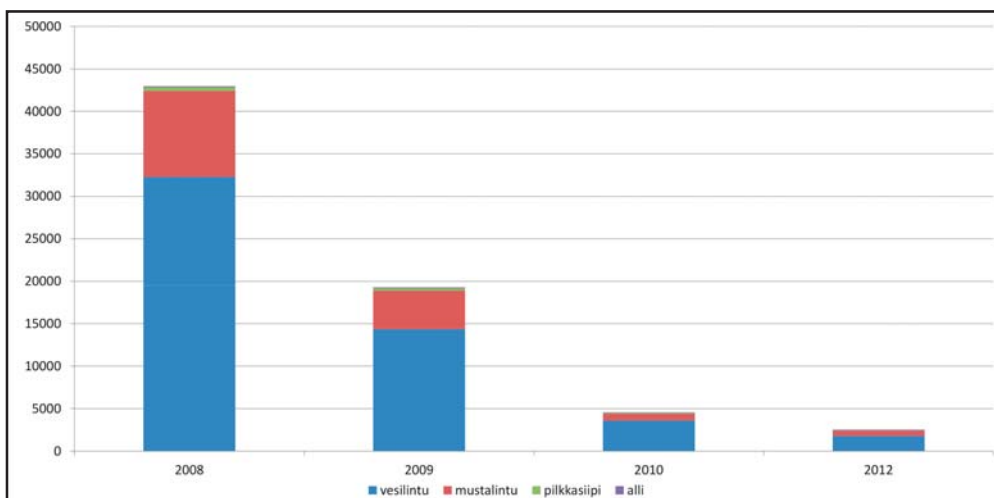
Arktisten vesilintujen muuttovirta kulkee Pohjanlahdella rannikon suuntaisesti koilliseen, kunnes pääosa linnuista suuntaa sisämaahan Oulun ja Simon välisellä rannikolla. Aiemmat havainnot Raahesta ovat osoittaneet, että pilkkasiivet ja alit muuttavat keskimäärin lähempänä rantaa kuin avomerellä muuttavat mustalinnut. Kaikkien lajien pääreitti suuntautuu normaali-keväänä Hailuodon kaakkoisosan yli ja Hailuodon itäpuolitse, mistä ne jatkavat Pateniemen edustalle joko kääntyäkseen

rannikkoa seuraten pohjoiseen tai jatkaakseen koilliseen sisämaan ylle.

Keväällä 2008 mustalintujen päämuuttovirta

Kruunien saaristo sijoittuu melko hyvin Perämeren pohjoisosan kautta kulkevan kuikkamuuton keskiöön. Suurin osa kuikista tulee Krunneille niin kaukaa lännestä, että samoja lintuja ei voi havaita esim. Hailuodon Marjaniemestä, mutta linnut suuntaavat Kruunien jälkeen kohti lin rannikkoa ja erityisesti Vätunginnokkaa. Karttakuva Suurhiekan merituulipuiston linnustoselvityksestä.

Vuonna 2008 Ulkokorunniassa havaittiin lähes 45000 muuttavaa arktista vesilintua, joista valtaosa oli mustalintuja. Vuonna 2009 Ulkokorunniassa havaittiin yhtä kattavan havainnoinnin aikana alle puolet vuoden 2008 arktisten vesilintujen määrästä. Tämän eron selittää se, että keväällä 2009 suurin osa arktisten vesilintujen muutosta kulki kaukana Ulkokorunnin itäpuolella, pohjoiseen pitkin Iin rannikkoa, ja huomattavasti vähemmän lintuja havaittiin etelässä Hailuodon pohjoispuolella. Keväällä 2008 arktisten vesilintujen muutto kulki suuremmassa määrin Hailuodon länsi- ja pohjoispuolelta, jolloin linnut olivat helpommin havaittavissa Ulkokorunnista.

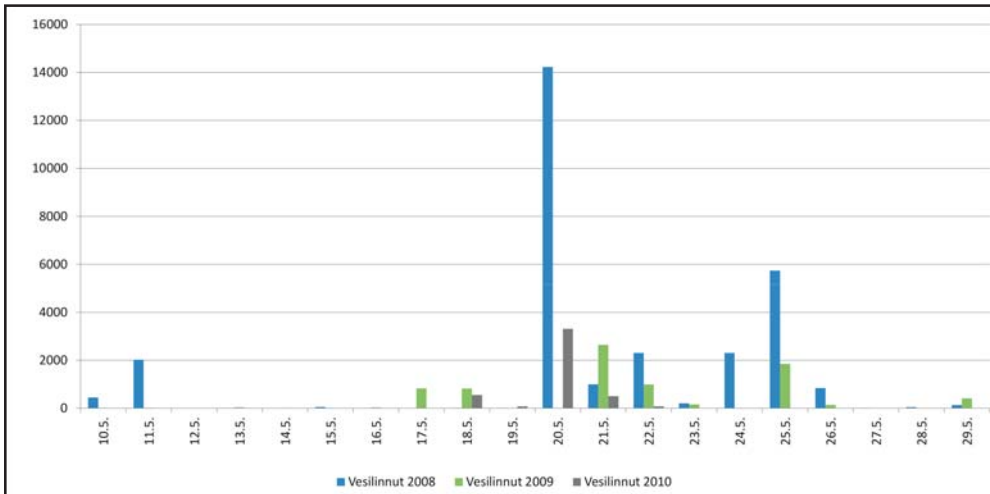
kulki kuitenkin Hailuodon länsipuolella. Arktisten vesilintujen päämuuttopäivä oli 20.5., jolloin Krunneilla havaittiin reilu 14000 muuttavaa vesilintua. Krunneilla ja Oulussa päämuutto ajoittui hyvin voimakkaasti iltaan, mutta Marjaniemessä oli havaittu jo aamulla 7600 vesilintua. Marjaniemen aamulla ohittaneet vesilinnut (valtaosin mustalintuja) jäivät lepäilemään Hailuodon pohjoispuolelle, mistä muutto käynnistyi illalla uudelleen.

Krunneilla havaituista ja lajilleen määritetyistä arktisista vesilinnuista noin 95 % on mustalintuja. Muutossa on kuitenkin huomattavaa se, että valtaosaa havaituista linnuista ei pystytä määrittämään lajilleen pitkän etäisyyden vuoksi. Suurin osa Ulkokorunniassa iltamuutolla havaittavista vesilinnuista kulkee hyvin kaukana ja hyvin korkealla Hailuodon pohjoispuolella sekä Iin rannikkoalueella. Aamulla mustalintumuuttoa kulkee myös Ulkokorunnin länsipuolella, lähellä vedenpintaa, mutta lintujen yksilömäärät jäävät yleensä melko vähäisiksi.

Vuosien 2008 ja 2009 linnustaselvitysten aikana Ulkokorunniassa havainnoitiin yhtä kattavasti läpi toukokuun, mutta hyvänä osoituksena muuttoreittien vaihtelusta vuonna 2008 arktisia vesilintuja havaittiin yli kaksinkertainen määrä vuoden 2009 määriin verrattuna. Vuonna 2009 todennäköisesti suurempi osa linnuista muutti Hailuodon kaakkois- ja itäpuolelta, jolloin niistä vain pieni osa oli

Keväällä 2008 suurin osa Perämeren pohjoisosan kautta kulkevasta arktisten vesilintujen muutosta kiersi Hailuodon länsi- ja pohjoispuolelta, jolloin niitä havaittiin myös Ulkokorunnista. Keväällä 2009 arktisista vesilinnuista suurin osa muutti todennäköisesti Hailuodon kaakkois- ja itäpuolelta Patenien edustalle, mistä osa linnuista jatkoi koilliseen sisämaan ylle ja osa Haukiputaan ja Iin rannikkoa pohjoiseen. Karttakuva Suurhiekan meritulipuiton linnustaselvityksestä.

Arktisten vesilintujen muutto painottuu toukokuun loppupuoliskolle, ja yleensä muutamisiin hyviin muuttopäiviin. Loppukuusta muutto ajoittuu yleensä iltaan ja kulkee kaukana ja korkealla Ulkokorun etelä- ja itäpuolella, mutta alkukuun muutoissa valtaosa linnuista kulkee matalalla saaren länsipuolella ja valtaosin aikaisin aamulla.

havaittavissa Ulkokorunnista. Tätä kuvaa hyvin se, että esimerkiksi 18.5.2009 Ulkokorunnissa havaittiin vain noin 820 muuttavaa vesilintua kun Iin Vatunginnokalla niitä havaittiin noin 6300 yksilöä. Lisäksi 21.5. Ulkokorunnissa havaittiin vajaa 2700 muuttavaa vesilintua kun Iin Vatunginnokalla niitä havaittiin yli 5000 yksilöä. Toisaalta esimerkiksi 18.5.2009 Raahen Taskussa havaittiin massiiviset 36800 muuttavaa arktista vesilintua (10800 aamulla ja 26000 illalla), mutta läheskään vastaavia muuttajamääriä ei havaittu enää Hailuodon–Oulun tai Iin alueella.

Kurkimuuttoa avomerellä

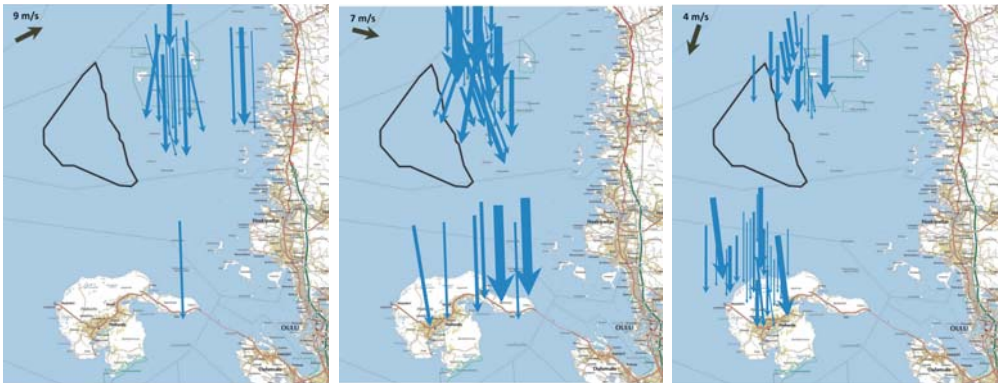
Keväällä Hailuodon kautta kulkeva kurkien muuttoreitti jatkuu pohjoiseen ja pohjoisluoteeseen, todennäköisesti suurelta osin Krunnien saariston kautta Perämeren pohjoisosan jääkentän yli. Kurkien päämuuttoaikaan huhtikuussa Ulkokorunnissa ei kuitenkaan ole havainnointia, joten tämä tietämys perustuu yksinomaan Hailuodon pohjoisrannan, Iin Vatunginnokan ja Kemin Ajoksen havainnointiin. Esimerkiksi keväällä 2008 Hailuodon havainnointin perusteella Krunnien saariston kautta arvioitiin muuttavan noin 2000 kurkea.

Myös syksyllä Krunnien saaristo osuu kurkien muuttoreitille. Kurjet lähtevät yleensä aamuhämärissä Kemi–Tornion alueelta, mistä ne muuttavat Perämeren pohjoisosan yli lähes kohtisuoraan etelään. Kurkimuuton tarkempaan sijoittumiseen

suhteessa Krunnien saaristoon, sekä etelämpänä kurkien saapumiseen Hailuodon kautta rannikolle, vaikuttaa voimakkaasti tuulen suunta. Tämä kurkien muuttoreitti on tunnettu jo aiemmin, mutta näin tarkasti ja kattavasti kurkien liikkeitä ulkomerellä ei ole aiemmin havainnointia. Perämeren pohjoisosan ylittävä kurkien muuttoreitti on merkityksellinen, vaikka muuttoreitillä havaittavat määrät jäävätkin selvästi Muhoksen–Tyrnävän alueelta alkunsa saavalla kurkien päämuuttoreitin määristä. Kurjille tyypillisesti syksyn päämuutto ajoittuu myös Krunneilla yleensä pariin vilkkaaseen päivään. Esimerkiksi vuonna 2012 kurkien päämuuttopäivä oli 23.9., jolloin Ulkokorunnissa havaittiin yli 2200 muuttavaa kurkea, kaikki muutaman aamupäivän tunnin aikana. Miehitysjakson muina päivinä kurkia havaittiin vain muutamia.

Ennen kokematon hiiripöllövaellus

Keväällä 2009 Ulkokorunnissa havaittiin aivan poikkeuksellinen hiiripöllövaellus, joka johtui oletettavasti samaan aikaan Pohjois-Ruotsissa tapahtuneesta äkillisestä myyräkantojen romahtamisesta sekä sen käynnistämästä nälkävaelluksesta. Tätä tukee se, että kaikki havaitut hiiripöllöt saapuivat saareen kaukaa lännessä – ja oletettavasti siis meren yli suoraan Ruotsista. Olikin melkoinen yllätys, kun läntisestä horisontista meren yltä löytynyt piste osoittautui tarpeeksi lähelle saavuttuaan hiiripöllöksi. Mutta vielä ihmeellisempää oli, että niitä tuli

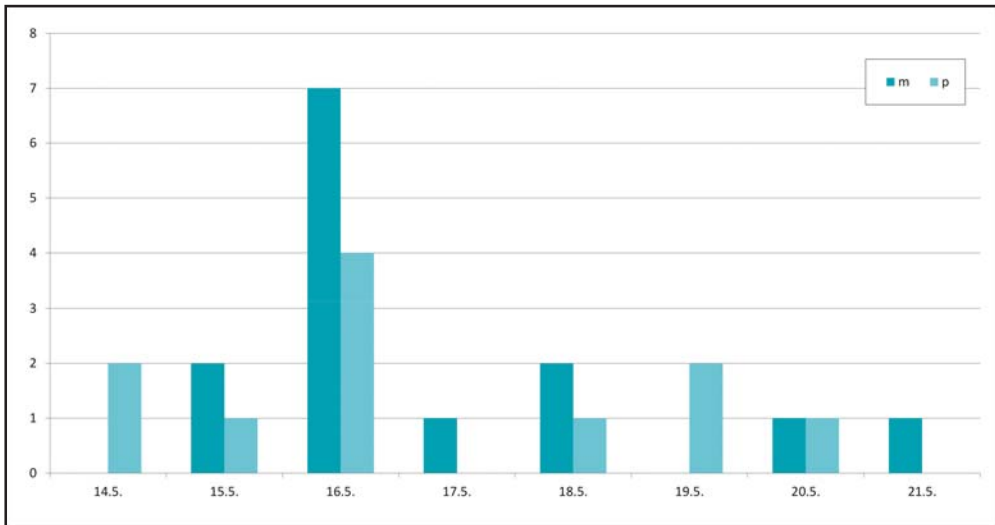

Vuoden 2008 havaittu kurkimuutto Ulkokorunni: 23.9. (vasemmalla) 561m, 24.9. (keskellä) 1524m ja 25.9. (oikealla) 432m. Oheisista karttakuvista käy hyvin ilmi muuttopäivien tuuliolosuhteiden vaikutus kurkien muuttoreitteihin. Syksyllä 2012 kurkien päämuuttopäivä oli 23.9., jolloin Ulkokorunni havaittiin reilu 2200 muuttavaa kurkea, mutta voimakkaassa itätuulella muutto kulki osin todella kaukaa saaren länsipuolelta. Karttakuvat Suurhiekan merituulipuiston linnustoselvityksestä.

Keväällä 2009 Ulkokorunni havaittiin ennen kokematon hiiripöllövaellus, jollaista ei ole ennen havaittu koko Suomessa. *Surniat* tulivat saareen suoraan Ruotsista meren yli, ja pysähtyivät lepäilemään hetkeksi Ulkokorunniin. Voimien keräämisen jälkeen linnut jatkoivat matkaansa koilliseen kohti Maakorunniä ja linnarannikkoa. Nälkävaelluksen laukaisi todennäköisesti Ruotsissa hyvin matalalle pudonneet myyräkannat.

© HARRI TAAVETTI

Hiiripöllöjen päiväkohtaiset yksilömäärät (m = muuttava, p = paikallinen) Ulkokunnissa keväällä 2009. Päiväkohtaisista luvuista on poistettu mahdolliset päällekkäisyydet muuttavien ja paikallisten yksilöiden kesken.

aina vaan lisää! Kevään 2009 aikana Ulkokunnissa havaittiin kaikkiaan 14 muuttavaa ja 11 paikallista hiiripöllöä. Todellisuudessa määrä lienee vieläkin suurempi, sillä luvuista on poistettu kaikki mahdolliset päällekkäisyydet paikallisten ja muuttavien väliltä. Parhaana päivänä 16.5. havaittiin vähintään 7 muuttavaa ja 4 paikallista hiiripöllöä. Tämä on Suomessa todella poikkeuksellista, sillä vastaavia päiväkohtaisia yksilömääriä ei esitetä missään

lähteessä. Ulkokunnin jälkeen hiiripöllöt jatkoivat suoraviivaisesti koilliseen kohti Maakunnia, ja sieltä oletettavasti suoraan mantereelle Iin Laitakarin tienoille.

Samaan aikaan Ulkokunnissa havaittiin myös 28 suopöllöä, joka on myös poikkeuksellisen suuri määrä. Lähinnä yksittäisiä suopöllöjä saarella havaitaan aika ajoin, mutta näin suuria määriä ei ole tietävästi koskaan havaittu.

Aamulla muuttavat arktiset vesilinnut lentävät vedenpinnassa ja muuttoreitit kulkevat useammin Ulkokunnin länsipuolelta. Kuvattu veneestä - taustalla Selkäleton saari. © PETRI LAMPILA

Ulkokrunni on todennäköisesti PPLY:n paras paikka havaita ”*pieniä vihreitä*” kuten vaikkapa kuvan taigauunilintuja. © HARRI TAAVETTI

ULKOKRUNNIN RARIT

HARRI TAAVETTI

Ulkokrunniin rantaudutaan usein rarin kiilto silmissä. Parhaimmillaan ensimmäiset harvinaisuudet ovat tulleet vastaan jo kamoja asemalle kantaessa. Saariretkeilylle tyypillisesti tarjonta on kuitenkin hyvin säästistä ja tuulista riippuvaista.

Varsin yksinäisenä Pohjanlahdesta nouseva saari vetää muuttoaikoina puoleensa monipuolisen lajiston. Muuttajamäärät eivät tietenkään rantaviivaa seuraavan muuttovirran lukuihin yllä, mutta usein laatu korvaa määrän. Muutamat lajit, kuten sepelrastaat ja taigauunilinnut, ovat Krunneilla

säännöllisempiä kuin mantereella. Esimerkiksi sepelrastaista on näkynyt parhaimmillaan neljä yksilöä samoilta jalansijoilta ja vuonna 2008 Krunneilla havaittiin 14 inoa, kun koko muun PPLY:n alueella havaittiin yhteensä noin 40 yksilöä tuona syksynä. Valitettavasti parina viimeisenä hurjana ”inosyksenä” ei lajille parhaaseen aikaan Ulkokrunnissa ole ollut miehitystä. Myös toisia ”pieniä vihreitä” eli hippiaisuunilintuja on havaittu enemmän kuin muualla PPLY:n yksittäisistä paikoista, yhteensä 12 yksilöä. Mm. 10.10.2003 saarella nähtiin neljän linnun parvi.

Lintujen löytämisen kannalta Ulkokrunni ei ole sieltä helpoimmasta päästä. Isossa saarella rehevää metsää, tiheää pusikkoa ja läpitunkematonta

PPLY:n ainoa syksyinen mustakaularastas (nuori naaras) on havaittu Ulkokrunnissa 5.10.2008. © HARRI TAAVETTI

Ulkokrunni on eittämättä PPLY:n paras paikka myös taigakirvisille, joita saaresta on hyväksytty jo kolme yksilöä. © HARRI TAAVETTI

ruovikkoa riittää. Varsin kouriintuntuvana esimerkkinä tästä on yksi viikon syksyinen miehitysjakso, jonka aikana rantahietikkoon ilmestyi hirven jäljet ilman, että itse eläintä onnistuttiin havaitsemaan koko aikana. Ruovikon pohjalla mönkivä sarasirkkalintu saa siis hyvin suurella todennäköisyydellä olla suojassa siihen kohdistuvilta komppaajien laajenevilta pupilleilta. Myös alla oleva listaus lajeista osoittaa sen, että tunnetusti piilottelevia harvinaisuuksia saaresta ei ole onnistuttu löytämään.

Ottaen huomioon retkeilyn määrän saarella ja edellä mainitut haastavat olosuhteet, saarella havaittujen harvinaisuuksien lista on vaikuttava. Ehdottomana helmenä on tietysti 3.6.1982 havaittu Suomen ensimmäinen amerikansipi. PPLY:n ensimmäinen pilkkaniska 27.–28.5.1981 oli ensimmäinen valtakunnallisen rariteettikomitean tarkistama

havainto lajista. Edellinen julkaistu havainto on vuodelta 1920. Erityismaininnan ansaitsevat myös 25.5.2008 kuvattu PPLY:n ensimmäinen mustakaulauikku sitten vuoden 1952, PPLY:n toinen ja toistaiseksi viimeinen myrskylintu, joka löytyi kuolleena 25.7.1982, mustakaularastas 5.10.2008 sekä kolme havaittua taigakirvistä, joista yksi niin ikään 5.10.2008. Samana päivänä havaittiin myös sepelrastas ja sepeltasku sekä ino. Kyseisenä päivänä vallitsi klassinen ”rarisää”: heikko kaakkoishenkäys ja sakeahko sumu. Vuonna 2008 saarella oli miehitystä lähes koko toukokuun ja syys–lokakuun. Kattava miehitys näkyy heti siis myös havaittujen harvinaisuuksien määrässä.

Kaikkiaan Ulkokrunnissa on havaittu noin 230 lajia.

Ulkokorunin harvinaisuushavainnot

Amerikansipi 3.6.1982: (Mikko Mönkkönen, Seppo Rytönen, Jan Storbacka, Esa Taskinen, Ilkka Vatanen). Suomen 1. havainto

Pilkaniska 27.–28.5.1981: 1ad/ (Matti Tynjälä, Kari Koivula, Jari Mikola, Juha Valkama). PPLY:n 1. havainto.

Myrskylintu 25.7.1982: 1 kuollut (Annikki Tynjälä, Helinä Patana, Ilkka Vatanen). PPLY:n 2. ja toistaiseksi viimeisin havainto.

Lumihanhi 25.7.1987: Liekolahti ad (Matti Tynjälä, Annikki Tynjälä).

Kyhmyhaahka 22.5.2010: Länsikari 1/ S (Ville Suorsa, Juhani Karvonen).

Arosuohaukka kolme havaintoa ja **niittysuohaukka** kaksi havaintoa.

Etelänkiisla 2.10.1997: 1tp (Toni Eskelin, Sami Timonen) ja 12.10.2008: 1kv/tp (Harri Taavetti, Marja Kuosa).

Tunturipöllö 27.6.–9.7.1992: koiras ja naaras (Pasi Anttila, Petri Karppinen, Mika Koivisto, Kari Koivula).

Lyhytvarvaskiuru 8.–18.7.1995: (Markus Keskitalo, Marita Ahola, Mika Koivisto) ja 17.–18.5.2009: (Harri Taavetti, Ville Suorsa, Petri Lampila).

Taigakirvinen 2.–3. ja 5.10.2008: (Harri Taavetti, Petri Lampila, Marja Kuosa, Aappo Luukkonen) PPLY:n 2. havainto ja 1. syyshavainto, 6.–7.10.2010: (Harri Taavetti, Petri Lampila, Samuli Lehtikainen, Sini Tuoriniemi, Tuomo Jaakkonen, Aappo Luukkonen, Jukka-Pekka Hietaniemi, Aija Lehtikainen, Inka Nykänen, Mikko Viinanen), 3.10.2011: (Harri Taavetti, Petri Lampila, Kari Varpenius).

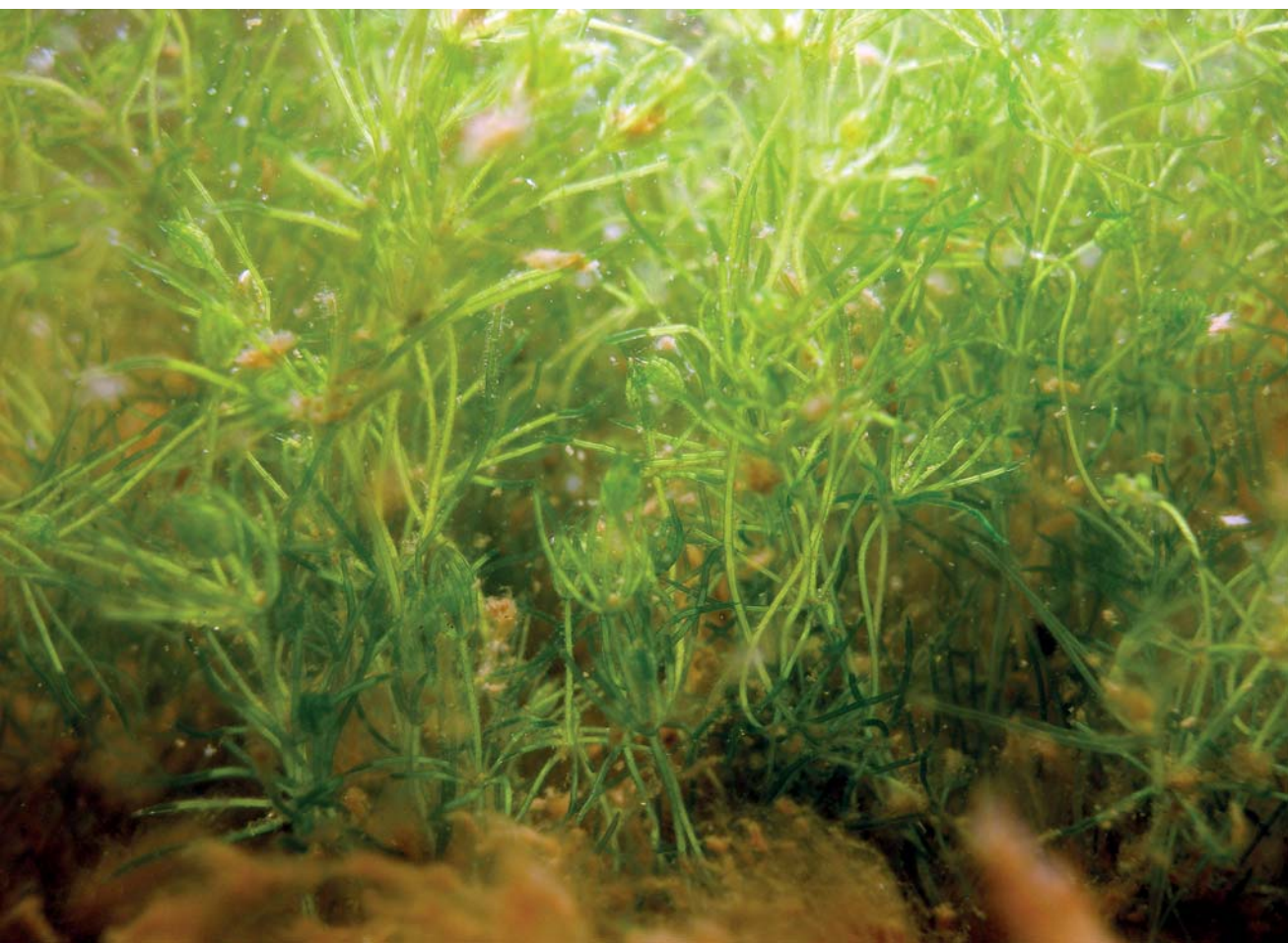
”Valkotäpläsinirinta” 20.5.2009: +2kv k (Petri Lampila, Ville Suorsa, Harri Taavetti).

Sepeltasku (*ent. maura-mustapäätasku*) 1.6.1994: 1/ kuolleena saunassa (Pekka Rahko, Tiina Laine, Merja Nieminen), 5.10.2008: (Petri Lampila ym.).

Mustakaularastas 5.10.2008: 1kv n (Harri Taavetti, Marja Kuosa, Petri Lampila, Aappo Luukkonen). PPLY:n toistaiseksi ainoa syyshavainto.

Kashmirinuunilintu 19.10.2008: (Harri Taavetti, Marja Kuosa).

Todennäköisesti PPLY:n paras paikka **taigauunilinnulle** ja **hippiäisuunilinnulle**. Lisäksi useita **jääkuikkia**, **leveäpyrstö-** ja **tunturikihuja**, **merisirrejä**, **sepelrastaita**...

Näkinpartaiset ovat tyypillisiä matalien hiekka- tai pehmeäpohjaisten alueiden kasveja Kruunien saaristossa. Näkinpartaiset eivät ole putkilokasveja, vaan kuuluvat pikemminkin leviin. © METSÄHALLITUS

KRUNNIT PINNAN ALTA NÄHTYNÄ

ESSI KESKINEN

Oletko koskaan miettinyt, mitä veneen pohjan alle jää, kun keula halkoo aaltoja ja edessä siintää Kruunien saaristo? Monen vierasvenesataman kohdalla näky merenpohjasta on varsin karu – oluttölkkejä, karanneita pyyhkeitä, roskaa, joskus jopa auton akkuja ja muuta isompaakin ryönää, puhumattakaan sinileväpuurosta tai metrin paksuisesta rihmalevämössöstä. Kruunien kohdalla meribiologi kuitenkin innostuu – ei roskia, ei juuri merkkejä rehevöitymisestä, upea lajikirjo ja paljon uhanalaisia kasvilajeja.

Merestä kohoava saaristo

Kruunien saaristossa alettiin kalastaa jo 1500-luvulla heti kun saaret olivat nousseet merestä, mutta Perämeren huiman maankohoamisvauhdin seurauksena saarten maapinta-ala on kasvanut huomattavasti ensimmäisten kalastajien ajoista. Kaikki saarilla käyneet tai Perämeren merikorttia tarkastelleet tietävät, että erityisesti Ulkokruunin ja Maakruunin rantavedet ovat hyvin matalia ja pääosin hiekkaisia.

Vesikasvit pitävät matalista, hiekkaisista tai silttisistä lahdista, joihin aallot eivät suoraan pääse avomerikokoisina kaatumaan. Koska esimerkiksi Ulkokruunin pohjoispuoliset lahdet ovat niin matalia pitkälle merelle asti, aaltojen energia kuolee jo lahden suulla, ja lahden perän kasvillisuus saa rehottaa

kaikessa rauhassa ilman aaltojen repivää vaikutusta.

Monet kasvit ovat erikoistuneet juuri maantokohoamisrannikon mataliin vesiin. Jotkut ovat huonoja kilpailijoita, jolloin ne hyötyvät uudesta matalan veden alueesta, josta jäät ovat eroosiovoimallaan poistaneet suuremmat kilpailijat. Matalat hiekkapohjaiset lahdet voivat olla hyvin epästabiili elinympäristö, jota jäät runtelevat keväisin ja aallot syksyisin. Talvisin matalat alueet jäätyvät pohjaan asti, jolloin seuraavana keväänä kasvien pitää ponnistaa ilmoille joko siemenistä tai vielä useammin maavarsista tai muista pohjan sisään talvehtimaan jääneistä osista.

Vanha suojelualue

Krunnien saaristo rauhoitettiin epävirallisesti jo vuonna 1937 ja suojeltiin virallisesti Oulun lääninhallituksen päätöksellä vuonna 1956. Lähes koko saaristo on maihinnousukiellossa suuren osan vuotta.

Krunneilla suojellaan linnustoa, mutta saaristosta löytyy myös paljon uhanalaisia kasvilajeja. EU-direktiivillä suojeltuja lajeja edustavat uposarpio ja nelilehtivesikuusi, muita uhanalaisia vesikasveja esimerkiksi neljä vuotta sitten Suomen Punaiseen kirjaan eli uhanalaisten listalle joutunut vaatimattoman näköinen pieni paunikko. Krunnien saariston maakasvillisuutta on tutkittu aktiivisesti jo 1950-luvulta lähtien, vedenalaista luontoa puolestaan 1960-luvun lopulta lähtien.

Suomen ensimmäinen yliopistollinen sukelluskurssi pidettiin Oulussa vuonna 1966. Ulkokrunnia käytettiin kenttäasemana, kun seuraavana kesänä kerättiin aineistoja ainakin pohjaeläingradua ja vedenalaista kasvillisuutta koskevaa julkaisua varten. Suomen ensimmäiset tutkimussukeltajat on siis

koulutettu Krunneilla.

1960-luvun lopulta on vierähtänyt paljon aikaa ja paljon vettä on ehtinyt virrata vedenalaisen luonnon yli ennen kuin Krunnien pinnan alle kurekistettiin uudelleen 2000-luvulla.

Rahaa Euroopasta asti

Vuonna 2009 alkoi Life + -hanke nimeltään FINMARINET. Tarkoituksena oli neljän vuoden aikana kartoittaa vedenalaista luontoa seitsemällä eri Natura-alueella pitkin Suomen rannikkoa. Yksi inventointialueista oli Perämeren saaret -Natura-alue, johon Krunnien luonnonsuojelualuekin lukeutuu.

Metsähallitus aloitti vedenalaisen meriluonnon kartoituksen jo neljä vuotta aiemmin. Menetelmiä oli jo ehditty testata, meribiologit palkata ja hankkia inventointikalusto. Neljän maastokauden aikana 2009–2012 Pohjanmaan Luontopalveluiden meriluonnonsuojelutiimi kartoitti Krunnien vedenalaista luontoa, ja sai aikaan valtavan määrän taulukoitua perustietoa.

Krunnien vedenalaisen luonnon kartoituksia jatketaan tulevaisuudessakin, vaikka FINMARINET-hanke päättyikin vuodenvaihteessa 2012. Mitä enemmän Krunnien saariston vedenalaisia luontotyypejä pengotaan, sitä mielenkiintoisemmilta ne vaikuttavat.

Luontotyyppittömät luontotyypit

Perämeren pohjasta suurin osa on hiekkaa tai silttiä. Krunnienkin ympäristöstä löytyy paljon puhdasta hiekkapohjaa, mutta paljon löytyy myös kivikoita ja sekapohjaa.

Suomen Ympäristökeskuksen tutkijat repivät hiuksiaan yrittäessään määrittää Krunnien ympäris-

Suuri osa Krunneja ympäröivästä merenpohjasta on hiekkaa. Matalalla kasvaa myös esimerkiksi taivallinen ahvenvita. © METSÄHALLITUS

Kilkkit ovat yleensä syvien pohjien eläimiä. Kilkkit syövät kaikkea orgaanista ravintoa, mitä sattuvat pohjasta löytämään, myös esimerkiksi kuolleita kaloja. © METSÄHALLITUS

Uppossarpio on uhanalainen vesikasvi. 80 % koko maailman yksilöistä elää Suomessa. Kruunien saaristosta löytyy vahva kanta. © METSÄHALLITUS

töstä EU-direktiivin mukaisia vedenalaisia luontotyyppejä ”hiekkasärkät” ja ”riutat”. Hiekkasärkki on pohjasta selkeästi nouseva, syvimmillään 20 m hiekkamuodostelma, joka voi olla kasviton tai siinä voi kasvaa esimerkiksi vitoja ja näkinpartaisia. Riutta puolestaan tarkoittaa myös pohjasta selkeästi erottuvaa kohoumaa, mutta riutta muodostuu kalliosta tai Perämeren tapauksessa kivikosta.

Krunneilla hiekka ja kivikot sekoittuvat sulassa sovussa, puhtaat hiekkapohjat ovat saman syvyyttä kuin ympäröivät kivikotkin, eivätkä kivikotkaan erityisesti nouse ympäröivästä pohjasta. Direktiivitarkoituksia varten Kruunien vedenalaista luontoa on hankala yrittää survoa yhteen muottiin.

Leväisiä tennispalloja

Suurin osa Metsähallituksen keräämästä vedenalaisesta inventointidatasta on videoita. Vaikka yksi henkilö koko ajan valvookin tietokoneen ruutua videon aikana kesällä, asioita menee usein ohi ja ne paljastuvat vasta syksyn ja talven aikana tarkemmassa analysointivaiheessa. Veneessä on usein huono katsella tietokoneen ruutua kun aurinko pais-

taa tai ruudulla on vesipisaroita, joten videoiden tarkimmat salat löydetään uudelleen vasta syksyllä.

Yksi mielenkiintoinen löytö olivat Ulkokruunin eteläpuolisen laguunin, Törön, Isokivenleton ja Ulkokruunin väliin jäävän 3–5 m syvän hiekkaisen alueen pohjalla pyörivät tennispallon kokoiset vihreät pallot. Katselin videoita aikani, ja laskin puolen minuutin pätkistä jopa monta kymmentä palloa.

Jos en olisi nähnyt palleroahdinpartalevän pallomaista kasvumuotoa aiemmin, en olisi uskaltanut veikata mitään. Olin kuitenkin törmännyt palloihin aiemmin Kalajoella, ja olimme saaneet pyydystettyä yhden näyteputkeenkin. Pallo osoittautui tiiviiksi palleroahdinparraksi. Pallot pyörivät irrallaan pohjalla ja kasvavat suotuisissa olosuhteissa reiluun tennispallon kokoon asti. Virtaukset pitävät pallot alueella, koska ne eivät ole kiinnittyneet mihinkään, vaan liikkuvat aaltojen mukana edestakaisin. Ensi kesänä pitäisi käydä sukeltamassa alueella ja tarkistamassa, ovatko pallot vielä siellä.

Savitöyräitä ja hiekkatörmiiä

Suoraan Ulkokruunin venevalkamasta pohjoiseen

Palleroahdinparta voi kasvaa joko pienenä, kiveen kiinnittyneenä levänä, tai pingispallosta tennispalloon kokoisena pallona. © METSÄHALLITUS

kulkee merikortissa tiivis rykelmä syvyyskäyriä. Käyrien mukaan vesisyvyys putoaa parin metrin sisällä kolmesta metristä kahdeksaan.

Ensimmäisenä Krunnien kesänä minä ja kollegani kävimme sukeltamassa käyrällä. Pudottauduimme puhtaalle hiekkapohjalle reilun parin metrin syvyyteen käyrien eteläpuolelle, otimme kompassisuunnan pohjoiseen ja lähdimme etsimään pudotusta.

Pudotus löytyi, ja osoittautui kokonaan hiekkasi. En voinut uskoa silmiäni, kun valuimme 45 asteen kulmassa pysyvää hiekkatörmää alaspäin 8 metrin syvyydellä odottavalle hämärälle hiekkapohjalle. Seinämästä ei löytynyt kiviä, ja minä kun olisin voinut vannoa, ettei hiekka pysy näin jyrkässä kulmassa ”pinossa”. Jokin virtaus varmasti ylläpitää seinämää juuri tällä kohdalla, muuta selitystä en ole keksinyt.

Ulkokrunnin lounaispuolelta löytyy myös komeita, joskus reilun metrin korkuisia savitöyräitä, jotka puskevat moreenipohjasta kivikon läpi. Kova savi tuntuu sukellushanskaan saippuamaiselta – se jättää valkoisen ”tahrin”, joka hitaasti liukenee pois. Matalammalla olevilla savipohjilla viihtyy usein näkinpartaisia, jotka joskus kasvavat suorissa

riveissä, kuin ryytimaan vakoihin kylvettyinä.

Karvaisia kiviä

Kalabiologi Tiina ei ollut ennen katsellut vedenalaisia videoita, ja ensimmäiset kivet, joiden päälle oli kiinnittynyt runkopolyppiyhdyskuntia, kirjoittivat hänestä hämmästyneen huudahduksen: ”Karvaisia kiviä!”

Myös kivien päällä kasvavat rihmalevät saavat kivet näyttämään karvaisilta. Isonäkinsammal ja muut näkinsammat taas erottaa helposti suurina sammalpuskina. Ulkokrunnin länsipuolelta löytyy laajoja kivikoita, joita peittävät rihmalevät, murto-veisisieni, näkinsammat ja runkopolyypit.

Yhdeltä videolta löytyy myös outo käärmemäinen ”toukka”, joka nopeasti sätkyttelee menemään kuvan poikki. Eläimen lajista ei vielä ole saatu tietoa, mutta ehkä sekin jonakin päivänä selviää.

Krunnien vedenalainen luonto kätkee pintansa alle vielä paljon mielenkiintoista nähtävää. Metsähallituksen Oulun meritiimi odottaa jäidenlähtöä ja kesän maastoinventointeja lähtökuopissaan ja veineet laskuvalmiina. Täältä tullaan, Krunnit!

Lasse ja Unto Rekilä rysällä Ulkokrunnin Vatunginletossa; heinäkuu 2009. © ELJA HERVA

“KRUNNIEN MERI” KALAVETENÄ

ELJA HERVA

Esihistoriaa

Haukiputaan ja Simon väliseltä rannikolta on satoja vuosia menty kalastamaan ja hylkeenpyyntiin Krunniin. Tämä on tarkoittanut tukikohtina pidettyjä Iin edustan saaria ja niitä ympäröivää merta. Suurimmista saarista Maakrunni ja Ristikari ovat noin 10 kilometrin, Ulkokrunni noin 20 kilometrin etäisyydellä lähimmästä rannikosta. Maakrunnin Äijänkumpeleella on muistoina varhaisemmilta vuosisadoilta kuoppia, kivilatomuksia ja kalajumala, pystyyn nostettu lohkare kivisine päineen. Ulkokrunnin tasaisemmillä korkeilla paikoilla kuten Äijönharjulla ja Vatungissa on asumuksen muotoisia kivilatomuksia nurkan uunimaisine kasoineen muistona vanhoista asumakentistä. Mitään kirjallisia kuvauksia vuosisatojen takaisesta kalan- ja hylkeenpyynnistä ei liene olemassa.

Tämä kirjoitus perustuu kolmenlaisiin lähteisiin: Silakka-ajan kuvaukseen olen lainannut Kalevan pitkää artikkelia vuodelta 1948. Krunnien lähivesien kalastuksesta kerron Erkki Reinilän ja Lasse Rekilän tietojen ja kokemusten pohjalta. Suurhiekan alueelle suunnitellun tuulivoimapuiston YVA-menettelyyn sisältyi varsin perusteelliset ja

laajat tutkimukset alueen vesiluonnosta ja kalastosta (Haikonen ym. 2008, Haikonen 2008) ja kalastuksesta (Oikarinen ja Kurkela 2007). Lainaan näitä selvityksiä.

Silakka-aika

Silakan pyynti oli ainakin 1900-luvun alun molemmin puolin suurin ja tärkein kalastus Krunnien vesillä ja muualla pohjoisella Perämerellä. Hailuotolaiset purjehtivat kalastamaan silakkaa Kemin edustan Sarveen ja Ruotsin puolen Sanskeriin (Sandskär) ja Maluriin (Malören) ja rakensivat sinne kalasaunojaan ja jopa kirkon. Krunnien kalastuksesta on säilynyt tuolle ajalle ulottuva kuvaus sanomalehtikirjoituksessa ”Kauniit vanhat kalasaaret” (Kaleva 1948): Silakkaa pyydettiin erityisesti Ulkokrunnin ympärillä ja sen länsipuolen suurilla matalikoilla, jopa 20 kilometrin etäisyydellä. Tämän etäisyyden sisäpuolelle sijoittuvat Suurhiekan Ulkopallosesta Pohjoiskivikkoon (Ifraan), Pallosen ja Santapankin ympäristö, Selkäletto ja jopa luoteiset Ruumiinmatala ja Plevna. Kun mentiin kalastamaan Krunniin, mentiin Ulko- ja Maakrunnin lähivesien lisäksi tälle laajalle merialueelle, sen matalikoille ”kruneille”, Ulkokrunnin lounais-, länsi- ja luoteispuolella. Niinpä käytän otsikossa ja muualla tässä kirjoituksessa nimeä ”Krunnien meri”, joka tuntuu käsit-

teenä oikealta, vaikka sitä ei näe merikorteissa eikä kuule puheissakaan.

Pyynnin tärkein tukikohta oli Ulkokrunni venesatamineen ja kalasaunoineen. Venesatamia oli pohjoispään Luusilahti, luoteisnurkan Länsikari, länsirannan Viuru ja eteläpään kivikkokarien suojaama Pihlajakari, missä oli ”kokonainen rykelmä kalasaunoja ja aittoja, jotka olivat yhtä tiheässä kuin rakennukset Iin Haminassa, ja kivikkoon rakennettu polku kierteli niiden välillä.” Ulkokrunnista purjehdittiin noille ”kaukaisille kalavesille, laskettiin verkot, yövyttiin veneissä, nostettiin verkot ja purjehdittiin Ulkokrunniin saaliin käsittelyä, suolausta ja säilytystä varten. Jos ei tuullut, täytyi soutaa”. (Kaleva 1948) Niin Krunnin kalastajien kuin hai-
luotolaistenkin silakasta suurin osa myytiin syksyisin tynnyreittäin Oulun torilla.

Tärkeä saaliskala oli myös neljänneskiloinen meressä kuteva pikku- eli karisiika, jota syksyisin saatiin joskus ”Pietarin kalansaaliita”. Krunnien vesillä, Ulkokrunnin, Maakrunnin, Ristikarin ja pienempien saarten ympärillä pyydettiin myös rysillä siikaa ja lohta; rysäpaikkoja oli jopa 40. Nämä lähivedet joutuivat luonnonsuojelualueen perustamisen yhteydessä Maakrunni-säätiön omistukseen.

Silakan pyynnin merkitys alkoi vähetä jo ennen ensimmäistä maailmansotaa. Ouluun ja edelleen Tornioon rakennettu rautatie toi kauppoihin halpaa silakkaa eteläisemmiltä vesiltä, ja tehostunut maa- ja metsätalous toivat väestölle rahaa myös silakan ostoon. Maakrunni-säätiön ja Krunnien luonnonsuojelualueen perustaminen vuodesta 1936 alkaen näyttää tapahtuneen aikana, jolloin silakanpyynti oli käynyt huonosti kannattavaksi ja pyynnin tutkikohdat olivat alkaneet rapistua. Maakrunni-säätiö osti maita ja niihin kuuluvia vesialueita pääosin vapaaehtoisilla kaupoilla, mutta anoi ja sai valtiolta oikeuden myös pakkolunastuksiin. Valtio myös antoi omistamiaan pienempiä saaria ja vesialueita säätiölle luonnonsuojelualueita varten.

”Säätiö tietysti lopetti kalastuksen, joten se vuodesta 1940 alkaen oli merkityksetöntä. Säätiön toiminta ansaitsee kaiken kunnioituksen, sillä majoileehan noilla ... saarilla runsas ja monilajinen lintukanta, jonka säilyminen olisi tärkeää. Mutta kalastajaväestön käsityksen mukaan ei tämän takia kannata tehdä niin suurta taloudellista uhrausta, minkä kalastuksen ehkäiseminen aiheuttaa”. (Kaleva 1948). Kirjoittaja jatkaa, että sotavuosina Krunnien suurista saaliista olisi ollut tuntuva apu kireässä elintarviketilanteessa.

Kalastusoikeuksista samoin kuin oikeuksista nousta maihin ja rakentaa kalamajoja saarille käytiin entisten maanomistajien, kalastajien ja heidän järjestönsä Perämeren kalastajain keskusliiton ja toisaalta Maakrunni-säätiön välillä useita neuvotte-
luja 1940-luvun loppupuolella. Valtion luonnonsuojeluvalvoja Reino Kalliola toimi välittäjänä ja sovitte-
lijana, ja vuonna 1950 Maakrunni-säätiö ja Perämeren kalastajain keskusliitto tekivät sopimuksen laajennetuista kalastusoikeuksista ja kalamajoista. Oulun lääninhallitus teki 28.12.1956 päätöksen Krunnien luonnonsuojelualueen muodostamisesta ja valtioneuvosto ja Korkein hallinto-oikeus vahvistivat päätöksen vuonna 1959. Tämänkin jälkeen Krunnien rauhoitusmääräykset ja kalastusoikeudet ovat nousseet esille useita kertoja, mutta suuria muutoksia ei ole tehty. (Borg 2003)

Krunnien suojelualueen ja lähivesien kalastus 1950–2010-luvuilla

Kalastuksesta Krunnien alueella ja Krunneista käsin ulompana merellä ei liene olemassa yhtenäistä kuvausta mainitun Kalevan artikkelin jälkeen. Kalastuksesta saa luotettavan vaikka tietenkin suppean kuvan Krunnissa vuosikymmeniä kalastaneen Erkki Reinilän päiväkirjoista (Herva 2009) ja nauhoituksesta (ER 13.8.1987 ja 29.6.1994) sekä Lasse Rekilän kertomuksista ja haastattelusta (LR 12.4.14). Unto Järvisen ja omat valokuvani havainnollistavat Krunnin kalastajien työtä ja työympäristöä.

Perämies Erkki Reinilä, jonka merikoulutus sisälsi lähes kahden vuoden (1946–48) matkan Australiaan ja takaisin nelimastoparkki *Vikingillä* sekä palvelun rahtilaivoilla ja Rauman merikoulun, kalasti ammattimaisesti vartijan tehtävänsä ohella vuodesta 1953 vuoteen 1983 ja tämän jälkeen ruoka- ja talvikalaa omiksi ja ystäviensä tarpeiksi vielä parikymmentä vuotta. Erkin päiväkirjamerkintöjä on vuosien 1959–2003 väliseltä ajalta 31 vuodelta. Joiltakin vuosilta merkintöjä on jokaiselta kuukaudelta, joiltakin vuosilta vain muutamalta viikolta. Päiväkirjojen mukaan kolme tärkeintä kalastustapaa olivat siian ja lohen rysäpyynti, keskikesän ”silakasiian” verkkokalastus ulkopuolen matalikoilla ja syksyn karisiian ja vaellussiian pyynti Krunnien sekä alueen vesillä että muilla lähivesillä. Maivan ja silakan verkko- tai rysäpyynti ei näytä olleen noina vuosina yleistä tai tärkeää.

Martinniemeläinen Lasse Rekilä on nuoresta saakka kalastanut isänsä kanssa ja myöhemmin itenäisesti kotitarpeikseen sekä tehnyt pitkiä, jopa

Erkki Reinilä punnitsee rysälohia Ulkokrunnin Pihlajakarissa; 1950–60-lukujen vaihe. © UNTO JÄRVINEN

Pikkusiian pyytäjiä Ulkokrunnin Pihlajakarissa; loka-kuu 1982. © UNTO JÄRVINEN

7 viikkoa kestäviä retkiä hylkeenpyyntiin Perämeren jäille. Vuonna 1971 Lasse luopui palkkatyöstä metallimiehenä alkaen yrittäjäksi kalastajana ja veneenrakentajana. Kumppaninaan hänellä on ollut poikansa Unto, hänkin vuodesta 2000 alkaen kalastaja-yrittäjänä. Rekilöiden pääasialliset kalastustavat ovat olleet maivan talvinuottaus ja kevät- ja syystroolaukset sekä kesäinen siian ja lohien rysäpyynti. Yhdistettynä Erkki Reinilän ja Rekilöiden kalastus on jatkunut 1950-luvulta näihin päiviin kattaen yli 60 vuotta Krunnien ammattikalastusta.

Siian ja lohien rysäkalastus

Erkin pääasiallinen kalastusmuoto oli siian ja lohien rysäpyynti. Näiden osalta päiväkirjoissa on tarkat saalismerkinnot. Lohet on yleensä kirjattu yksitellen painoineen, siiat rysän tai päivän saaliin yhteispainoina. Asiayhteydestä yleensä ilmenee, onko kysymyksessä vaellussiika vai kari-1. pikkusiika.

Keväisin oli kiire saada rysät pyyntiin, koska tärkein saaliskala, siika, aika varhain heti vesien lämmettyä painuu syville vesille, pois rantavesistä, rysävesiltä. (ER, nauhoitus 13.8.1987)

Joinakin keväinä rysät saatiin pyyntiin varhain, toukokuun puolivälissä, ja siikaa tuli kymmenien kilojen päiväsaaliita. Joskus rysistä tuli huomattavasti enemmän, mutta verkkopyynti antoi parempia saaliita. Keväinä 1959, 1960, 1965 ja 1966 Erkki sai touko- ja kesäkuussa yhteensä 100–150 kg siikaa. Myös kesäkuussa 1972, 1975, 1976 ja 1979 tuli rysistä hyviä siikasaaliita (yhteensä 60–80 kg), mutta yleensä myöhempien alkukesien siikasaaliit olivat yhteensä enintään noin 30 kg.

Lohtakin tuli, vaikka minulla ei mitään varsinaisia lohirsyitä ollut, vaan ne olivat niin sanottuja muun kalan rysiä. (ER 29.6.1994) *Siika oli tärkein kala, lohi oli lahjaa.*

Kesän 1959 ensimmäiset lohet tulivat Alavasta (Vatunginleto rysästä) jo toukokuussa, 25.5. (6.3 kg) ja 28.5. (15 kg), ja kesäkuun alkupäivistä alkaen tuli useita lohia päivässä. Tämä kesä olikin Erkin paras lohikesä, sillä vuoden 1959 päiväkirjassa on 21.6. S *Rekordik.* 39 / 198,7 / ... ja 22.6. M ... 157.145:- *Iissä, heti takaisin* ... Tämä ennätys, *rekordikoku*, oli siis 39 lohta, jotka 198.7 kiloa ja keskipainoksi tuli 5.1 kiloa. Erkki sai lohista *Iissä*

157,145 markkaa. Kesäkuussa Erkki sai yhteensä 116 lohta, heinäkuussa 21 ja elokuussa vielä lappolohen ottaessaan rysät pyynnistä. Heinäkuun alkupuolen lohista neljä painoi yli viisi kiloa, yksi jopa 11 kiloa, mutta heinäkuun loppupuolella lohet olivat yleensä pieniä, yhden kilon tienoilla, ja heinäkuun lohien keskipainoksi tuli 2.7 kiloa. Kesän 1959 saalis oli yhteensä 139 lohta, mikä oli *paras saalis minun kohdallani*. (ER 13.8.1987)

Tämän jälkeen lohisaaliit pienenevät nopeasti ja jäivät pysyvästi huonommiksi. Kesän 1960 lohisaalis (44 lohta) oli vain 32 % kesän 1959 saaliista (139 lohta) ja kesän 1965 saalis (12 lohta) oli 27 % kesän 1960 saaliista, joten lohisaaliit pienenevät selvästi ja nopeasti. Vuosina 1972, 1974, 1975, 1977 ja 1979 Erkki sai 15–26 lohta kesässä, jopa saman lukumäärän, 21 lohta, kolmena kesänä (1972, 1974 ja 1975). Poikkeuksena oli kesä 1976, jolloin Erkki sai 81 lohta, suurimman lukumäärän ennätyskesän 1959 jälkeen. Suurin osa lohista oli pieniä ja tuli heinäkuussa. Viimeisinä rysäpyyntikesinään 1980-luvun alussa Erkki sai 12–31 lohta kesässä, lähinnä pieniä, joten keskipainokin (kesällä 1982 3.2 kg) oli vain noin puolet varhaisempien vuosien (5–7 kg) keskipainosta. Todella huonoja lohikesiä olivat 1973 (*vaivainen lohi*) ja 1978 (*nollavuosi*).

Lasse ja Unto Rekilä aloittivat rysäkalastuk-

sen Ulkokorun Viurussa ja Kraasukassa kesällä 1988 sekä Maakorun länsipuolella viimeistään kesällä 1992. Erkin parhaan rysäpaikan Ulkokorun Vatunginletossa Rekilät saivat käyttöönsä kesällä 1995. Siikaa on tullut parhaiten heti kesäkuussa, kun rysät on saatu pyyntiin, ja sen tulo on vähentynyt kesä–heinäkuun vaihteessa.

Myös Lassen käsityksen mukaan lohta saatiin huonosti 1970–80-lukujen vaihteessa. Tämän jälkeen saaliit paranivat, todennäköisesti Iijoen lohienpoikasten istutusten ansiosta. Lisäksi otettiin käyttöön vannerysien sijasta paremmin pyytävät lohiloukut. Lohta on tullut joka kesä hyvin yhtä työntä hellekesää lukuunottamatta. Yleensäkin tyven helle ja pitkään jatkuvat pohjoisen puoleiset tuulet huonontavat saalista. Kalastajien kannalta tärkeää on ollut myös pyyntiajan varhaisempi alku jokisuun tuntumassa, ns. terminaali-alueella.

Avorysistä (loukuista) hylkeet pääsivät helposti syömään ja raatelemaan kalat. Kesällä 1992 Maakorun ja Viurun rysät täytyi ottaa pyynnistä jo ennen juhannusta hyljevahinkojen takia. Siirryttiin vannerysään, johon Lasse kehitti parannuksia. Nieluun laitettiin vajaverkko, josta lohet mahtuivat uimaan mutta eivät hylkeet, ja joka näytti myös estävän lohien osaamista pois rysästä. Sitten rysän pohjan alle laitettiin reikäinen muovimatto, joka

Unto Rekilä perkaa rysäsaalista; heinäkuu 2009. © ELJA HERVA

esti hylkeitä puremasta kaloja alta päin. Nämä keksinnöt ovat estäneet hylkeiden haitat melkein kokonaan; vain verkon silmälle jääneitä lohia on joutunut hylkeiden ruoaksi.

Pohjankarilla kesästä 2000 alkaen pesinyt ja nopeasti kasvanut merimetsöhydyskunta on turmelut rysässä olevia siikoja nappaamalla verkon läpi kalan päästä kiinni ja puremalla kuoliaaksi. Tämän estämiseksi on laitettu ylimääräinen verkko rysän päälle vanteiden varaan.

Krunnien rysien lisäksi Rekilöillä on ollut siika- ja lohirsä Selkäletossa ja Kutinkallassa lähellä Iijokisuuta sekä maivarysä Laivamatalassa Maakrunnin ja Iijokisuun välillä. Lohi on tärkeä osa kalastajien ansiota, vaikka kasvatetun ”norjanlohen” suuri tarjonta ja halpa hinta ovat pitäneet Perämeren lohen hintaa ja kalastajien ansiota kaikissa suhteissa kohtuuttoman huonona. Viime vuosina merestä tai joesta Raasakan voimalaitoksen alapuolelta pyydetty, lijoen yläjuoksulle siirrettävä lohi on ollut tärkeä tulonlähde neljä kertaa paremman hinnan takia. Iso- l. vaellussiika on säilyttänyt paremmin arvonsa, vaikka myös kasvatettua siikaa on kaupassa tarjolla.

Silakkasiika

Pyynti sattuu yhteen silakan kudun kanssa, jolloin siika on syömässä silakan mättä mataloilla. Omalle kohdallani on sattunut sellainenkin hyvä saalis, kuin kahden tunnin pyynnistä 169 kiloa isoa siikaa. (ER 13.8.1987)

Erkin haastattelussa mainitsema hyvä saalis 169 kiloa isoa siikaa sopii kesän 1972 siianpyyntiin, sillä muiden kesien silakkasiikasaaliit olivat parhaimmillaankin vain viidenkymmenen kilon tienoilla. Kesällä 1972 Erkin siian pyynti alkoi 24.6. Ifrassa (Suurhiekan Pohjoiskivikolla) ja jatkui seuraavana päivänä 25.6., jolloin muitakin pyytäjiä oli paikalla ja verkkoja laskettiin *motitukseen* Erkin verkkojen ympärille. Erkki siirsi 26.7. pyyntinsä lähemmäksi, Ahvenmatalaan pari kilometriä länteen Ulkokrunnista. Siikaa siulottavaksi muutaman tunnin kuluttua, sekä lisää koettavaksi ja perkattavaksi seuraavana aamuna (27.6.). Aamulla 28.7. Erkki laski verkot uudelleen Ahvenmatalaan, ja illalla siulomalla irroiteltuja isoja vaellussiikoja tuli kokuveneene pohja täyteen – tämä tai joku muu näiden päivien pyynneistä lienee Erkin mainitsema hyvä saalis.

Pyynti Ahvenmatalassa jatkui kiivaana, jonne myös tuli muitakin pyytäjiä *To 29.6. ... Ahveneen, siikaa edelleen lujasti. Saimme siulottua, perk-*

kaus V-nokan tyvessä, kalat kellariin. Vesille Ahveneen, missä Motitusta, ylilaskuja 3. Keitimme, siuloimme, n. ½ laatikkoa, alavan koku puoliyön maissa. Pe 30.6. Lähtö Iihin 430 Saaveja ... takaisinsuolaus, kellariin. Ahveneen, nukuttiin n. 4 tuntia lappo E:n motista n. 23.

Hyvästä siiasta kävi kova kilpa, mutta luultavasti sitä saivat sekä motitetut että motittajat harvinaisen hyvin, sillä toisesta yhtä hyvästä silakkasiian pyynnistä ei Erkin päiväkirjassa ole merkintöjä, vaikka silakkasiika mainitaan usein myöhemminkin, kuten 2.7. (1976) 830 8 mv:ttä, *peräv.* (moottorivenettä peräveneineen) *näkösällä meripuolella: silakkasiika?* Samana päivänä useita verkkomiehiä kalasti Ahvenmatalan ja Pohjankarin vesillä.

Kesällä 1977 30.6. *Veikko vasta tullut merimatalasta – silakkasiikaa siellä eilen ... ja edelleen 1.7. ... Veikko tuli Merimatalasta n. 2230. Sauno. Porukalla siit irti, n. 80–90 kg.*

Suurhieka Pohjoiskivikkoineen samoin kuin Selkäletto ja Ulko-Pallonen matalikkoineen jäävät Pihlajakarista katsoen pääosin horisontin taakse, eivätkä Erkin päiväkirjamerkinnot ulotu kuin pienen osaan Krunnien meren silakkasiian pyyntiä. Tuoreen kalastusselvityksen mukaan Suurhiekan tärkein kalastus on edelleen siian ja ahvenen verkkopyynti silakan kudun aikoihin. (Kurkela ja Oikarinen 2008, ks. myöhemmin tässä artikkelissa)

Syksyinen siianpyynti Ulkokrunnin vesillä

Lokakuun ensimmäisestä päivästä alkaen on verkkokalastajilla mahdollisuus harrastaa karisiin pyyntiä myöskin alueen vesissä. Parhaina päivinä saattaa Pihlajakarin satamassa olla laatikoissa tuhansia kiloja pikkusiikaa. Samat pyyntikunnat ovat yleensä syksyisin syysverkkoamista täällä harjoittamassa, monet vuosikymmeniä jo täällä pyytäneet. (ER 13.8.1987)

Syksyn 1975 muistiinpanot kertovat varsin tarkasti Erkin ja muutamien kumppanien yhteispyynnistä Ulkokrunnin vesillä, sillä Erkki on tehnyt merkintöjä lähes kaikilta päiviltä syyskuun alusta marraskuun 18. päivään; lokakuusta puuttuvat vain 8., 9., 29. ja 30. päivä.

Syyskuun 29. päivänä Urpo Markus ja Martti Ritapuu sekä O. Taskila tulevat Pihlajakariin ja heittävät verkkonsa ulkopuolelle. Seuraavana päivänä *lapetaan* (koetaan), ja saalis on 80 kg. Seuraavana päivänä verkot heitetään Pohjankarin vesille, *lapetaan* seuraavana aamuna ja saadaan taas kaloja n. 80

kg. Paria päivää myöhemmin Erkki on Lassin (Lauri Markus) kanssa heitolla ja taas aamulla lapolla, kaloja n. 100 kg. Urpo, Kni klo 13 maihin. Lapolla 10.10. on kaunis sää, ja A. Markuksen mukana kaloja maihin 185 kg (92), Hätälälle. Kaikki saaliit ovat (pääasiassa) kari- l. pikkusiikaa. Erkki on kirjannut 30.9.–10.10. välisenä aikana 80–185 kg saaliita yhteensä 445 kg ja lisäksi vielä 27.10. 145 kg ja 31.10. 147 kg eli yhteensä 737 kg, pääasiassa pikkusiikaa. Näistä kiloista ei voi päätellä näiden venekuntien koko syksyn saalista, sillä sekä Lassi ja Urpo Markus että Martti Ritapuu kalastivat muutenkin kuin Erkin kanssa.

Jonkin verran pyydetään myöskin niin sanottua isoa siikaa eli vaellussiikaa syksyllä. Se on kuitenkin tuulisina syksyinä vaikeaa, koska pyynti tapahtuu verrattain matalissa vesissä. (ER 13.8.1987)

Lokakuun 17.–24. päivinä 1975 Erkki kalasti soutuveneellä rantavesissä, soutajina Raili tai Mane: 19.10. Su Tuulee n. 4 S. Lunta, rakeita. Lapolle 630, Raili airoissa, Kalaa n. 35 kg. Lassin veneessä virka-apua. Kake vei kalat Oskarille. Raili, poika pois. Ip. tuuli voimistui, illalla 7–8 puuskissa. Univelkaa.

Kuuden lapon saaliit olivat 12–37 kg, todennäköisesti isoa siikaa, yhteensä 143 kg. Erkki myös

perkasi kaloja ja suolasi mätää, mikä myös viittaa isoon siikaan.

Pyyntikausi Maakrunnisaatiön vesillä loppui 31.10., jolloin talvi alkoi tehdä tuloaan:

27.10. ... Lupaukset kovat 8–9 N–NW ... Illalla räntää, lunta kari valkoisena. 31.10. Pe Miltei tyventä. Lapolle 530. Vahinkoa tullut kuoll. kaloja, pauloja poikki, reikiä. Holmat lähteneet 2-. 2–300 m. jääriittää lahdessa. Lastaus, lähtö n. 10-, koostat mukana. Jäitä jokisuulla Välikarin lähelle saakka. Mustaankariin.... Kaloja yht 147 kg.

1980-luvun alussa tuli perkauspakko, mikä ”norjanlohen” aiheuttaman muun kalan kysynnän ja hinnan laskun lisäksi vähensi varsinkin karisiiian pyyntiä. Mädin hyvän menekin ja hinnan takia jotkut pyyntiporukat jatkoivat pyyntiä myös Ulkokrunnin vesillä. Lisääntyneen hyljekannan aiheuttaman haitan takia ja nopeampien veneiden ansiosta pyynti on nyttemmin muuttunut päiväpyynniksi, jolloin parin tunnin pyynnillä saadaan hyvä saalis tunnetulta tai kaikuluotauksella löydetyltä paikalta. Ei ole enää välttämätöntä jäädä yöksi ulkomeeren saareen, missä ”pimeän tullessa tuulen tohina ja meren kohina tuntuivat lisääntyvän ja ukkojen nitropurkit alkoivat rapista, vaikka aamulla meri ei

Troolin perässä maivat ja norret uivat eri nopeudella; perä kurotaan köydellä kahteen osaan, norret päästetään takaisin mereen © ELJA HERVA

.... ja maivat nostetaan veneeseen. Unto Rekilä puikoissa, Lasse Rekilä avaa troolin perää. Maakrunnin länsipuoli; lokakuu 2009. © ELJA HERVA

näyttänyt sen paremmalta kuin illallakaan”.

Krunnien alueen nykyisen vartijan Kyösti Juolan mukaan Maakrunni-säätiöltä on viime vuosina lunastettu noin 30 siianpyyntilupaa syksyissä. Vain yksi ammattikalastaja on pyytänyt karisiikaa Maakrunnin vesiltä, muilla luvilla on pyydetty pääasiassa isoa eli vaellussiikaa. Hylkeiden takia myös vaellussiian pyynti on muuttunut: Verkkoja ei jätetä yleensä pyyntiin yöksi, vaan lasketaan rannan suuntaisesti ja aletaan pian kokea joko siulomalla tai lappamalla verkot veneeseen. Entisestäään lisääntynyt tuulusuus on monena syksynä haitannut verkko-kalastusta.

Maivan troolaus ja talvinuottoaus

Rekilät ovat harjoittaneet maivan troolausta sopiviksi tutkimillaan vesi- ja pohja-alueilla Martinniemen edustalla ja Krunnien vesillä. Hyviä troolauspaikkoja on sekä Maakrunnin pohjois- että eteläpuolella. Maiva arvokas erikoisesti syksyllä ennen kutuaikaa, sillä mäti saadaan tehokkaasti talteen Lassen ja Unton kehittämällä perkauskoneella ja siitä saa hyvän hinnan. Myös itse kala käy hyvin kaupaksi esimerkiksi Oulun kauppahallissa, vaikka siellä on koko ajan myytävänä myös Oulujärven ja Kuusamon muikkua. Maiva ja maivan mäti tuottavat tärkeimmän osan vuoden kalastustulosta. Maivaa troolataan myös keväällä heti jäiden lähdettyä.

Maivan sivusaaliina tulee pieniä määriä silakkaa ja nortta (kuoretta), mutta kalakauppa ei osta pieniä silakkamääriä ja norsi on unohtunut vain harvojen halstrattavaksi.

Maivan talvinuottausta Rekilät ovat harjoittaneet Haukiputaan Satakarin ja Martinniemen vesillä. Viime vuosina (2000-luvulla) nuottaus on päästy yleensä aloittamaan joulun jälkeen, joskus vasta tammikuun puolivälissä. Paras aika alkaa helmikuussa, kun maivat hakeutuvat syvänteisiin, noin 10 metrin veteen. Yleensä kausi on jatkunut huh-tikuun puoliväliin. Ulompana, ”Krunnien merellä” jää on yleensä lohkarista, eikä talvinuottausta voi harjoittaa. Saaliit ovat olleet yleensä 100–200 kg/veto ja vetoja on tehty yksi viikossa. Talvella saalis käy hyvin kaupaksi, sillä Oulun ja Kemian välisellä merialueella talvinuottausta harjoittaa Rekilöiden lisäksi vain muutama pyyntikunta.

Merikutuisen harjuksen eli Krunnien harrin pyynti kalanviljelyä varten

Erkki Reinilällä oli 1970-luvun alussa muutamana keväänä toimeksianto pyytää harria kutuaikana mädin saamiseksi kalanviljelylaitokselle. Kutuvalmistaa harria pyydettiin Ulkokrunnin matalilla hiekkajärvillä ja kivipohjaisilla rannoilla toukokuun 20. päivän tienoilla, juuri rantajäiden sulaessa ja merijäiden siirtyessä ulommas. Mäti ja maiti lypsettiin ämpä-

riin, sekoitettiin, siirrettiin harsopussiin ja ripustettiin laiturilta rantaveteen. Meren auetta kalaviljelijät veivät mädin Ohtaogan kalaviljelylaitokselle. Myöhemmin vuosina (Erkin päiväkirjan mukaan ainakin keväin 1991, 1992, 1995, 1999, 2000) harreja on pyydetty kutuaikana ja viety sammioissa poikasten ja emokalakannan kasvatusta varten RKTL:n kalaviljelylaitokselle Simoon. Keväällä 1992 pyytäjät saivat 20.–26.5. noin 100 kutuharria ja pyytäjät arvioivat kudun tapahtuneen 22.–24.5. Keväällä 2000 pyynti tapahtui 13.–18.5., harreja tuli, mutta Erkin päiväkirja ei kerro lukumääriä. Myös parina viime vuotena (2013–14) RKTL:n kalaviljelijät ovat jatkaneet Ulkokruunun kutuharrin pyyntiä. Ulkokrunni lienee ainoa paikka suomenpuoleisella Perämerellä, mistä merikutuista harjasta on vielä saatu kalaviljelyyn kannan ylläpitämiseksi.

Virkistyskalastus Kruunien vesillä

Ammattikalastajilla ja muilla merellä liikkujilla on ollut oikeus ankkuroitua ja rantautua Pihlajakarille, mutta muualla suojelualueella on saanut nousta maihin ja liikkua vain rajoitetusti ja luvan saatuaan, vain sovittujen tutkimus-, rengastus- ja muiden hankkeiden puitteissa. Heinäkuun 15. päivän jälkeen on ”turistiaika”, jolloin Ulkokruunissa saa retkeillä ja kalastaa vieheillä heittovapaa tai harri-lautaa käyttäen; tällöinkin vaaditaan kalastuksen lupamaksu ja ilmoittautuminen alueen vartijalle.

Yleisimmin lienee harrastettu hauen heittouisteltua ja harrin perho- ja vilkkukalastusta harri-laudalla. Erkin muistiinpanoissa on virkistyskalastuksesta ja saaliista vain satunnaisia tietoja, kuten ”pojat saivat ison hauen” tai ”saivat harria”. Erkin muisteli joidenkin hyviä harrisaaliita, mutta monet yritykset ovat myös jääneet saaliin suhteen laihoiksi tai nolville. Myös monet ammattikalastajat arvostavat harria hienona vapaa-ajan kalastuksen saaliina.

Suurhiekan alueen vesiluonto ja kalasto

Suurhiekan alueelle suunnitellun tuulivoimapuiston YVA-selostuksen tausta-aineistoon kuuluu tuoreisiin koekalastuksiin ja sukelluksiin perustuva erillislisraportti *Suurhiekan vesiluonto ja kalasto* (Haikonen ym. 2008). Kruunien lähivesien kalastosta on löytänyt vastaavaa selvitystä. Kruunien vedenalaisluontoa on tutkittu perusteellisesti Metsähallituksen toimesta (Essi Keskinen, tämä lehti), mutta tähän ei sisällynyt kalastotutkimusta.

Suurhiekan pohjakasvillisuus ja eläimistö olivat vähälajisia ja köyhiä verrattuna sekä Ulko-

kruunun ympäristössä 1960–70 lukujen vaihteessa tehtyyn tutkimukseen ja tuoreempaan Perämeren kansallispuiston tutkimukseen. Erityisen vähälajisia ja köyhiä olivat Suurhiekan tasaiset hiekkapohja-alueet, joiden mataluus tekevät ne erityisen alttiiksi aallokon aiheuttamalla häiriölle, kun taas kivikkoi-set Ulkopallosen ympäristö ja Pohjoiskivikko länsipuolen matalikkoineen olivat runsaslajisempia ja rikkaampia. Kokonaisuutena Perämeren isokokois-ten pohjaeläinten lajimäärä ja biomassa ovat vain murto-osa eteläisen Itämerellä lajimäärästä ja biomassasta. Syyksi tutkijat mainitseva pienen suolapitoisuuden ja arktisemmat olosuhteet. Hyvänä puolena on muuta Itämerta parempi happitilanne ja hapettomien kuolleiden alueiden puuttuminen.

Pienikokoisen (0.1–1 mm) pohjaeläimistön (meiofaunan) biomassa on Perämerellä suurempi ja lajisto monipuolisempi kuin makrofaunan, päinvas-toin kuin Itämerellä, ja sen merkitys voi olla Perämerellä suurempi, jopa erityisen suuri. Planktonia ja sen merkitystä kalastolle ei tässä tutkimuksessa käsitelty.

Koepyynteissä Suurhiekan alueella saatiin 11 kalalajin edustajia: Ahven, härkäsimplu, kiiski, kivinilka, kuore (norsi), muikku (maiva), seipi, siika, silakka, säyne ja taimen, joiden lisäksi vesikasvisu-kelluksilla havaittiin hietatokko. Yleisimpiä olivat ahven, silakka, kiiski ja siika tässä järjestyksessä. Merikutuista harjasta saadaan säännöllisesti siian verkkopyynnin yhteydessä. (Haikonen ym. 2008).

Suurhiekan alue on ollut pitkään tunnettu erityisesti silakan kutualueena. Sekä Suurhiekan kalastotutkimus (Haikonen 2008) että kalastus selvitys (Oikarinen ja Kurkela 2007) perustuvat kalastajilta kerättyihin tietoihin. Silakka kutee alueella lähes missä tahansa, mutta tärkeimpiä ovat Ulkopallosen ympäristö ja sen länsipuolella oleva K-matala sekä Pohjoispään kivikko ja sen luoteispuoleinen matalikko, joilla kaikilla on silakan kutualueena suosi-maa kivikkopohjaa. Suurhiekalla kutevat myös karisiika, maiva ja ahven sekä mahdollisesti pik-kutuulenkala (jota ei saatu koepyynteissä) ja härkäsimplu.

Merikutuisen harjuksen arvellaan kutevan Ulko-Pallosen ympärillä, mutta sen tärkein ja ainoa varma kutualue on Ulkokruunun kivikkoinen, osaksi hiekkapohjainen länsiranta (Haikonen 2008, Haikonen ym. 2008). Ulkokruunun harrikanta on kestänyt vuosikymmeniä jatkuneen syksyisen siian pyynnin sadoilla verkoilla. Koko vartijanuransa ajan Erkki Reinilä pyrki olemaan tai ainakin käymään Ulko-

krunnissa keväällä harrinkudun aikaan, rantajäiden sulaessa, jolloin hän pystyi pitämään poissa luvottomat pyytäjät tärkeimmiltä kutualueilta Ulkokruunun ulkorannalla. Tällä on todennäköisesti ollut ratkaiseva merkitys harrikkannan säilymisen kannalta, sillä vartioimattomilta rantavesiltä se on lähes hävinnyt.

Suurhiekan kalastusselvitys

Selvitys toteutettiin haastattelemalla Suurhiekan alueen kalastajia, joista 11 on ammattikalastajia ja yksi sivuammattikalastaja ja 10–20 venekuntaa kotitarvekalastajia. Ammattikalastajien kesäajan verkkosaaliista noin puolet saadaan selvitysalueelta (Suurhiekan: Ulko-Pallonen – K-matala – Pohjoiskivikko sekä Pallosen, Ulko-Pallosen, Santapankin ja Selkälehten vedet). Selvitysalueeseen eivät kuulu Kruunien suojelualue eivätkä Kruunien lähivedet suojelualueen ulkopuolella, joiden kalastuksesta on kerrottu edellä tässä kirjoituksessa. Suurhiekan alueen saalis koostuu lähes yksinomaan siiasta ja ahvenesta, joiden parvet kertyvät syömään kudun jälkeen silakan mätää. Pyynti tapahtuu 31–44 mm siikaverkoilla, kun taas <30 mm verkkojen käyttö on vähentynyt karisiian menekin heikentymisen ja ahvenkannan lisääntymisen takia. Saalis saadaan pääasiassa Pohjoiskivikolta ja sen luoteispuolen matalikolta sekä Ulko-Pallosen ja K-matalan vesiltä. Suurhiekan merkitys kalastusalueena on kasvanut rannikkovesien rehevöitymisen ja ulommas merelle siirtyneiden silakan kutualueiden takia. Siihen syksyinen verkkopyynti on vähentynyt hylkeiden aihauttaman haitan takia.

Kaksi ammattikalastajaa harjoittaa rysäpyyntiä Ulko-Pallossa pääsaaliinaan lohi ja siika. Ammattikalastajien vuosittainen (2006) verkko- ja rysäsaalis alueella (38 tonnia) koostuu (tässä järjestyksessä) vaellussiiasta, karisiasta, ahvenesta ja lohesta.

Troolikalastusta harjoittaa säännöllisesti yksi venepari ja epäsäännöllisemmin toinen pari. Saalis on ollut (2006) 300 tonnia silakkaa ja 800 kg maivaa.

Kotitarve- ja harrastekalastuksen saaliin on arvioitu olevan 1000–2000 kg; alue on kaukana merellä ja olosuhteiltaan vaativa.

Yhteenvetona Suurhiekan kalastusselvityksessä (Oikarinen & Kurkela 2008) todetaan, että

- Suurhiekan on ehkä tärkein yksittäinen kalojen lisääntymis- ja syömisalue keski-Päijätessä
- tämä samoin kuin kalastus perustuu silakan kutuun, jota syömään tulee karisiikkaa, vaell-

lussiikkaa ja ahventa

- merkitys korostunut rantaveden rehevöitymisen myötä
- silakan kutu voi tapahtua missä tahansa alueella, mutta Ulko-Pallosen ympäristö, K-matala ja Pohjoiskivikko länsiluoteispuolisineen matalikkoineen ovat tärkeimpiä
- lisäksi alueella kutevat ainakin maiva, karisiika ja ahven
- alueella tavataan myös merikutuista harjutta, jonka tärkein ja ainoa varma kutualue on Ulkokruunun länsipuolen kivikkoinen, osaksi hiekkapohjainen rantavesi
- tuulivoiman rakentamisen haitat vähenevät huomattavasti, jos rakentaminen keskittään tasamatalaan keskiosaan
- Ulko-Pallonen ympäristöineen, K-matala ja Pohjoiskivikko länsipuolisine matalikkoineen täytyy mahdollisuuksien mukaan varjella haitoilta

Omana mielipiteenäni lisään vielä, että hupenevien kalavarojen maailmassa Kruunien meren merkitys kalojen lisääntymis-, syönnös- ja vaellusalueena sekä kalaruuan ja kalastajien toimeentulon lähteenä on asetettava etusijalle kaikessa alueen käytön ja suojelun suunnittelussa.

Viitteet

- Borg, P. 2003: Kruunat (ss. 58–64), kirjassa Monimuotoisuuden aika, 2003.
- Haikonen, A. 2008: Meriharjus sekä vaellus- ja karisiikka Suurhiekan alueella. Liite 7 / Haikonen ym. 2008. Suurhiekan vesiluonto ja kalasto.
- Haikonen, A., Ilmarinen, K., Joensuu, L., Leinikki, J., Oulasvirta, P. & Vatanen S. 2008: Suurhiekan vesiluonto ja kalasto. Erillisraportti Suurhiekan meritulipuiston YVA-selostuksen tausta-aineistoksi.
- Herva, E. (toim.) 2009: Erkki Reinilän Kruunipäiväkirjat. Moniste, Pohjois-Pohjanmaan maakunta-arkisto.
- Kaleva 1948; J. Hiihala, kuvat tri Keskinieki ja E. Virkkunen; Sanomalehti Kaleva, Oulu 24.1.1948.
- Oikarinen, J. & Kurkela, OV 2008: Suurhiekan kalastusselvitys. Perämeren kalatalousyhteisöjen liitto ry., Raahe.

POHJOIS-POHJANMAAN LINNUT 2012

TAPANI TAPIO, PETRI HAAPALA, JUHANI KARVONEN, JUHA MARKKOLA, EINO MIKKONEN, MIKKO OJANEN, PEKKA RAHKO, KARI RANNIKKO, PEKKA ROINE, ANTTI RÖNKÄ, VILLE SUORSA, MATTI TYNJÄLÄ & TUOMAS VÄYRYNEN

Katsauksessa käsitellään Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen toimialueen lintuhavainnot vuodelta 2012 lukuun ottamatta RK/ARK-komiteoissa tarkistettavia lajeja.

- Tämän katsauksen lisäksi vuoden 2012 PPLY:n linnustoa on käsitelty ainakin seuraavissa artikkeleissa: Pohjois-Pohjanmaan lintuharvinaisuudet 2012 (tässä vuosikirjassa).
- BirdLife Suomen julkaisemassa Linnut-vuosikirjassa vuodelta 2012 on useita myös PPLY:n linnustoa käsitteleviä artikkeleita, mm. vakioseurannoista merikotka (Stjernberg ym. 2013), sääksi (Saurola 2013), petolintuvuosi (Honkala ym. 2013), rengastusvuosi (Valkama ym. 2013), RK-ha-

vainnot (Lehikoinen ym. 2013) ja pikkuharvinaisuudet (Rissanen ym. 2013).

Tekijöiden (aakkosjärjestyksessä) työnjako oli seuraava: Petri Haapala (10 lajitekstiä): haapana-sorsalaji, Juhani Karvonen (8): lapinsirkku-pikkulintulaji, Juha Markkola (19): kyhmyjoutsen-lyhytnokka-hanhi, kiljuhanhi, kaulushaikara-arosuohaukka / niittysuohaukka, maakotka, kiljukotkalaji ja kotkalaji, Eino Mikkonen (40): leveäpyrstökihi-tunturikihi, pikkukajava-mustatiira, mustapääkerttu-pensaskerttu, närhi-nokkavarpenen, Mikko Ojanen (15): alli-pilkkasiipi, huuhkaja-helmipöllö, tilhi, rautiainen-punarinna, sää, Pekka Rahko (14): sääksi-muuttohaukka, kesykyyyhky-käki, kuhankeittäjä-isolepinkäinen, Kari Rannikko (17): sirittäjä-puukiipijä, Pekka Roine (5): telkkä-vesilintulaji, Antti Rönkä (21): meriharakka-lehtokurppa, Ville Suorsa (36): tundrahanhi, merihanhi-sepelhanhi, punasotka-allihaahka, kaakkuri-merimetso, kanahaukka-hiirihaukkalaji, Tapani Tapio (43): pyy-fasaani, nokikana-kurki, pikkulokki-merilokki, törmäpääsky-västäräkki, koskikara, peukalainen, pensastasku-kulorastas, idänuunilintu-taigauunilintu, Matti Tynjälä (15): mustapyrstökuiri-kahlaaja ja

Tuomas Väyrynen (17): luhtakana–liejukana, kiuru, tunturikiuru, satakieli–mustaleppälintu, pensassirkkalintu–kultarinta.

Katsauksen toimitti **Tapani Tapio**.

Vuoden yleislunnehdinta ja havaintomäärät

Vuosi alkoi runsaslajisena. Siitä osoituksena 30 vuotta aktiivisesti harrastetun n tammikisan lajimäärä 96 oli kisahistorian toiseksi suurin. Vesilintuja ja lokkeja oli alkuvuodesta melkoisesti. Vesilinnuista joutsenia, kyhmyjoutsenia, pilkkasiipiä, telkkiä, tukkakoskeloita, isokoskeloita ja sinisorsia havaittiin runsaasti. Harvinaisista talvilajeista voi mainita alliaahkan ja erityisesti silkkiuikun, jonka havainto oli vasta toinen tammikuinen alueeltamme. Harmaa- ja merilokkeja oli vuoden alussa runsaasti. Nauru-, kala- ja isolokkejakin tavattiin useammassa paikassa. Selkälökistä saatiin poikkeuksellinen talvihavainto, PPLY:n kolmas tammikuinen.

Marjalintuja oli alkutalvesta vähänlaisesti. Räkättirastaita havaittiin noin sata yksilöä ja tilhiä reilu 1600. Västäräkistä saatiin toinen tammikuinen havainto PPLY:n alueelta kautta aikain. Isolepinkäisen tammi–helmikuun saldo 36 lintua oli suuri.

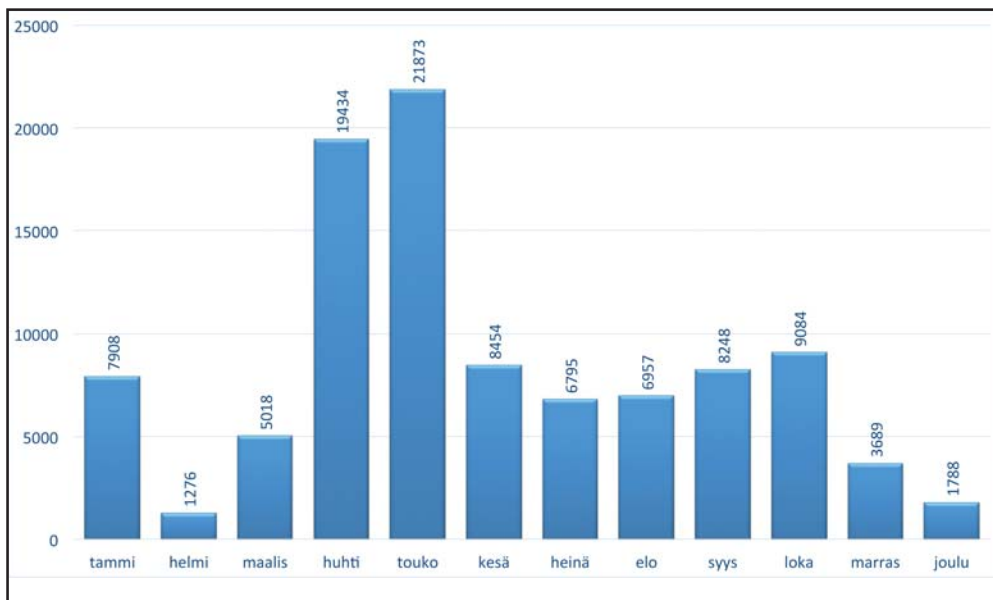
Myyräkannat romahtivat talven 2011/2012 aikana koko maassa ja Pohjois-Pohjanmaalla ilmeisesti loppupalvella–alkukeväästä. Tämän johdosta pöllökevät kokonaisuutena oli vaisuhko. Havaintoja kyllä tuli esimerkiksi hiiripöllöstä jopa muka-

vasti noin 120, mutta ei sitten lainkaan pesintöjä. Helmipöllöreviirejä löydettiin yhteensä 53, mutta pesälöydöt romahtivat, sillä petolintuseurannassa oli yksi pesintä kun niitä edellisvuonna oli 126 (Honkala ym. 2012 ja 2013)!

Kevätmuutolta poimintoja suurista vesilinnuista: pikkujoutsenen koko kevään yksilömäärä oli hyvä 14–18, muuttavia metsähanhia ilmoitettiin kaikkine päällekkäisyyksineen keväällä yli 13 000 ja hanhilajia yli 15 000, kiljuhanhia havaittiin peräti 51 yksilöä ja valkoposkihanhen kevätmuuton suurin noteeraus tuli mielenkiintoisesti sisämaasta (18.5. TAI Aseman kenttä 400 ENE).

Haarahaukalla oli kaikkien aikojen runsain kevätesiintyminen. Huhtikuun ilmoitettujen yksilöiden määrä oli mahdollisia päällekkäisyyksiä poistamatta 19 ja toukokuun 12. Muuttolennossa tavattujen kurkien määrä huhtikuussa oli huikea 35 956. Keräkurmitsoja tavattiin moninkertainen määrä moneen keskimääräiseen vuoteen verrattuna, yli 30 havaintoa varovasti arvioiden 180–200 linnusta. Tunturikihuja havaittiin 31, mikä on hyvä määrä. Merilökistä laskettiin kaikkien aikojen suurin kertahavainto PPLY:n alueelta (28.3. OUL Syväsatama 173p).

Peipolla oli yhtäkkinen hetkellinen ryntäys etelään päin LUM Sannanlahdella, missä 22.4. meni n. 51 500 SE. Järripepostakin saatiin järeä luku 5.5., jolloin arvioitiin muutolla olleen LUM

Kuukausittaiset havaintomäärät PPLY:n alueella vuonna 2012.

Sannanlahdella nnn. 20 000 yksilöä. Pulmuseen osalta kevät oli hieno. Suurin parvi oli 22.4. TYR Ängeslevällä a8000p, joka on alueemme yksi kaikkien aikojen suurimmista pulmusparvista! Kevään yhteenlaskettu muuttosumma on komea, 117 028 lintua, mutta luvussa on paljon päällekkäisiä ilmoituksia varsinkin Tyrnävän suurparvesta.

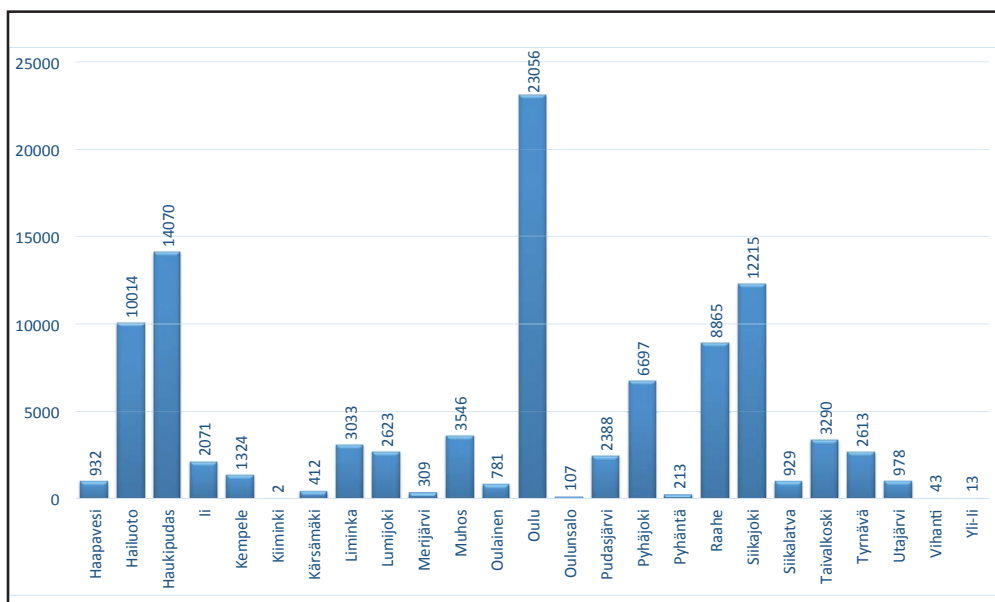
Yölaulajista idänuunilinnalla (19–21 rev.) ja pikkusieppolla (15 yks.) oli hyvä vuosi. Satakieliä kuultiin 46, mikä on kolmanneksi korkein noteeraus 2000-luvulla (ja ilmeisesti pidemmälläkin aikavälillä). Kesän mielenkiintoisiin laulajiin kuuluvaa mustapääherttua havaittiin ennätyskelliset t 82 yksilöä. Myös sinipyrstö esiintyi runsaana. Laji havaittiin noin 50–51 reviirillä, mikä on toiseksi korkein PPLY:n alueella kautta aikain.

Kesän MAALI-kartoitusten (MAALI = maakunnallisesti tärkeä lintualue) ansiosta saatiin muutamille kahlaajille ja esimerkiksi niittykirviselle ja keltavästäräkille normaalikesiin verrattuna parempia lukuja. Kesäajan yksi helmistä oli PUD Aittojärveltä löytynyt yhdeksän joutsenparia, PPLY:n kaikkien aikojen tihentymä, jossa pesinnän onnistumisprosentti oli lähes 80.

Vaeltajista ja muuttajista saatiin syksyn kuluessa useasta lajista poikkeuksellisen komeita määriä. Etenkin marjalinnut tilhi, räkättirastas ja taviokuurna loistivat. Tilhen osalta loppuvuosi oli yksi lajin hurjimmista esiintymisistä alueellamme

kautta aikojen. Ensimmäinen suurempi muuttoaalto pyyhkäisi alueemme yli 5.–9.10, jolloin Iissä ja RAA–VIH-alueella muutti todennäköisesti tuhansia – yli 10000 yksilöä. Lokakuun alun ensimmäinen huippu ohitti Oulun, mutta joulukuussa tuli toinen aalto Ouluun. Kuukausittaiset yksilömäärät lokajoulukuussa (päällekkäisiä tietoja on vähäisessä määrin yritetty karsia) 70 729, 13 941 ja 57 171. Räkättirastaallakin oli huppeaa menoa. Syyskuun suurin yksittäiskirjaus 29.9. RAA Tasku 7 000p, jossa kommenttina ”Kaikkiaan saaristossa varmaan kymmeniätuhansia”. Lokakuun alussa määrät kasvoivat: 2.10. OUL Jätärillä yhteensä 26 600m ja sitten syksyn muhkein 6.10. PYI Yppärijokisuu 58 300m. Taviokuurnalla oli todellinen massavaellus, ilmeisesti suurin ainakin 30 vuoteen. Vuoden loppuun mennessä havaintoja kirjattiin n. 10 000 kuurnasta. Rengastusten osalta tehtiin myös ennätys, 419 kuurnaa.

Närhellä oli reilua liikehdintää. Vaelluksen huippupäivinä nähtiin 24.9. PYI Parhalahden ks 325m ja 25.9. SII Tauvo 641m. Liikkeellä nähtiin syksyllä arviolta n. 1 500 närheä. Pähkinähakkikin vaeli: heinäkuun yksilösumma oli yli 30 ja elokuun puolella havainnot vähintään kolminkertaistuivat. Pohjantikasta ilmoitettiin syksyn aikana yhteensä 28 vaeltavaksi merkattua yksilöä. Urpiaisella lokakuun yhteissumma 60 000 yks. Kuun puolivälin jälkeen etenkin Hailuoto tuntui olevan täynnä ur-

Kuntakohtaiset havaintomäärät PPLY:n alueella vuonna 2012.

piaisia: 17.–19.10. eri havaintojen yhteissumma oli yli 10 000 päivässä. Kurkia oli syksyllä Muhoksella taas muhkeasti, jossa parhaimmillaan iltalennolla 5 000 ylittyi kahdesti.

Runsasta tai jopa ennätysellistä esiintymistä oli vuoden aikana usealla lajilla. Pikku-uikkuja tavattiin kaikkiaan 12, selvästi normivuotta enemmän. Pikkukajavia (oli ARK-laji vuoden 2006 loppuun asti) havaittiin 8–9, mikä on erittäin hyvä määrä. Ruokilla oli runsas esiintyminen, pesimäpaikkojen ulkopuolelta yht. 29 havaintoa 130 yksilöstä. Valkoselkätikkoja havaittiin kahdeksan eri yksilöä. Tunturikiurun esiintyminen oli koko 2000-luvun runsainta, yhteensä 20 yksilöä (11 keväältä ja 9 syksyltä). Luotokirvisen kahdeksan havaintoa yhdeksästä yksilöstä on hyvää tasoa 2000-luvulla. Mustaleppälintua tavattiin poikkeuksellisen runsaasti, yhteensä 15 havaintoa (kevätkuuttoaikaan 3, kesäaikaan 3, syyskaudelta 8 ja yksi talvihavainto). Sepelrastaalla oli ennätysellinen vuosi, yhteensä peräti 140 yksilöä.

Kokonaan havaitsematta jäivät tunturipöllö, viitasirkkalintu, rytikerttunen, lapinuunilintu ja kuhankeittäjä. Nämä ovat alueellamme harvalukuisia lajeja, jotka eivät kuitenkaan kuulu ARK:n tai RK:n tarkistettaviin lajeihin. Pähkinänakkelilla, avosetillä ja mustatiiralla nollavuosi oli myös lähellä: vain yksi havainto koko vuonna.

Viiksitimalin osalta alkoi uusi jakso. Syksyn

2011 ennätysellinen suurtulva kaatoi timalin elinympäristöt eli merenrantojen ruovikot laajoilta alueilta. Miten laji reagoi tähän (katastrofaaliseen?) tapahtumaan täällä esiintymisalueensa äärialueella? Vuoden 2012 yhteissumma oli erittäin vähäinen, kaikkiaan 15 havaittua lintua.

Katsausvuoden sää

Tammikuun sää oli kaksijakoinen. Alkukuukausi oli lauha ja loppukuu tavanomaista kylmempi. Kuukauden keskilämpötila oli keskimääräinen. Kuun 3.–4. päivien myrsky toi lunta runsaasti. Alkukuussa satoi lunta, muutoinkin satoi tavanomaista enemmän. Helmikuun alussa oli kireää pakkasta. Loppukuu oli lauhaa ja sateista. Talven kovin pakkasjakso sattui alkukuulle. Loppukuun matalapaineet kasvattivat lumen paksuutta.

Maaliskuu oli tavanomaista sateettomampi ja yli 7°C pitkäajan keskiarvoa lämpimämpi. Kuun alkukolmannes oli aurinkoista, öisin oli kylmää. Tämän jälkeen seurasi normaalia kevätsäätä, etelänpuoleisia tuulia lumi-, räntä- ja vesisateineen. Kuun 20:n päivän tienoilla virtasi etelästä hyvin lämmin ilma Etelä-Suomeen, mutta tänne saakka kaikin lämpimin ilmassa ei aivan ehtinyt. Aivan kuun lopussa oli taas pakkasta, Pohjois-Suomessa kireäkin. Huhtikuun alkupuolella maamme yllä oli viileä ilmassa. Tällöin satoi vielä runsaasti lunta. Pääsiäisen aikaan, 7.–9. päivinä, oli poutaista

Mukava yli 150 suosirrin parvi oli 16.9.2012 Hailuodon Keskinielessä. Lähes täysin nuoria lintuja.

© JUHA MARKKOLA

ja aurinkoista ja yöt olivat kylmiä, alle -10°C . Loppukuussa vallitsivat matalapaineet peräkkäisine sadealueineen. Huhtikuussa satoikin kaksinkertaisesti pitkäaikaiseen keskiarvoon verraten.

Toukokuu oli varsin normaali lämpötilaltaan mutta runsassateinen. Kuukauden alussa pari matalapainetta kulki maamme yli tuoden sadetta. Kuun alun kaksi kolmannesta olivatkin runsassateisia ja viileähköjä. Kaakosta tuli hyvin lämmintä ilmaa 17.5., ja lounaasta 21.5. Lämpimät sattuvat mukavasti viimeisten hyönteissyöjälajien saapumispäiville. Aivan kuukauden lopussa oli kylmänilman purkaus joka toi pohjoiseen yöpakkasia. Kesäkuu oli epävakainen ja tavanomaista hiukan viileämpi. Kuukauden alkupäivinä kulki matalapaineita maamme yli, samassa yhteydessä oli yöpakkasia. Kuukauden alkupuolen säällä on merkitystä mm. metsäkanalintujen poikasten selviytyvyyteen. Kuukauden puolenvälin tienoilla tuli kaakosta lämmintä ilmaa, mutta tämän jälkeen taas viileni ja useat sadealueet kulkivat maamme yli. Aivan kuun lopussa tuli kolea ilmavirtaus Jäämereltä tuoden muassaan yöpakkasia.

Heinäkuun keskilämpötila oli normaali ja sademäärä vuodelle tyypillisesti runsaahko. Kuukausi alkoi matalapaineella reiluine sadekuuroineen. Tämän jälkeen seurasi hellejakso, jota seurasi viileämpi kausi ukkossateineen. Kuun 20. pv:n tienoilla tuli kaakosta lämmintä ilmaa jolloin syntyi myös

rintamavyöhykkeitä runsaine sateineen. Hellejakso loppui syvään matalapaineeseen, jolloin kuun viimeisenä päivänä Oulussa satoi 30 mm tunnin sisällä. Elokuu oli varsin tavanomainen lämpötilan suhteen. Kuun alussa tuli kaakosta hyvin lämmintä ilmaa. Kuun 8. pv:n tienoilla kulki voimakas matala yli Suomen, ja Pyhä- Siika- ja Oulujoen vesistöissä satoi hyvin runsaasti. Siikajoella mitattiinkin vuodesta 1936 alkaneen jakson kaikkien aikojen virtausennätys. Tämän jälkeen vahvistui korkeapaine ja sää poutaantui pysyen lämpimänä.

Syyskuu oli lämpötilaltaan varsin tavanomainen, ja sadetta taas saatiin runsaasti. Alkukuun oli lämmin ja epävakainen, 7.–10.9. oli viileätä yöpakkasineen. Kuun toinen kolmannes oli lämmintä, mutta sateista. Viimeinen kolmannes oli viileähköä, ja kosteat ilmavirtaukset toivat runsaita sateita. Lokakuu oli lämpötilaltaan normaali, mutta runsassateinen. Alkukuussa matalat toivat lounaasta runsaita sateita aiheuttaen paikoin pahoja tulvia. Kuukauden toinen viikko oli samantapainen, matalapaineita lounaasta ja runsasta sadetta lähes päivittäin. Kuun loppukolmanneksella oli korkeapaineiden kausi, jolloin oli pakkasta.

Marraskuu oli kolmisen astetta tavanomaista lämpimämpi, ja sademäärä oli tavanomainen. Kuun alussa matalapaineet toivat lauhaa ilmaa ja sadetta päättäen lokakuun lopun kylmän jakson. Lauha, niukkasateinen sääjakso kesti kuun loppupuolelle

Tylli on kahlaajarantojen peruslinnustoa. Hailuoto Keskiniemi 1.8.2012. ©PEKKA ROINE

saakka. Aivan kuun lopussa pohjoiseen vahvistui korkeapaine, joka toi idästä kylmää ilmaa. Kylmä ilmavirtaus toi Antti-talvimyrskyn Etelä-Suomeen.

Joulukuu oli nelisen astetta tavanomaista kylmempi ja niukkasateinen. Kuukauden alussa oli viikon pakkasjakso, jolloin pakkasen kiristyi jopa -20°C:een. Tätä seurasi kymmenisen päivän lauhempi jakso lumisateineen. Kuun 18. päivä alkoi toinen kymmenisen päivää kestänyt pakkasjakso, ankaruudeltaan edellisen kaltainen. Sää lauhtui tämän jälkeen ja kuukauden viimeisenä päivänä mitattiin ainoa yli nollan ylittänyt lämpötila.

Jäätalvi 2012

Vuoden alkaessa Itämerellä on jäätä vain Perämeren pohjukassa ja Merenkurkun saariston sisälähdissä. Itämeren jäätilannetta voi sanoa poikkeukselliseksi, sillä edellisen kerran jäätä oli yhtä vähän tammikuun alussa talvella 1929/1930. Tuolloin vuoden vaihteessa jäätilanne oli hyvin samankaltainen – jäätä vain Perämeren pohjoisimmissa sisälähdissä. Suomen merialueilla ilman lämpötilat olivat syys-lokakuussa kahdesta kolmeen ja marras-joulukuussa jopa neljästä viiteen astetta pitkäaikaisia keskiarvoja korkeampia. Vuoden alkaessa meriveden pintalämpötilat ovat Suomen merialueilla asteesta kahteen astetta keskimääräisiä korkeampia ja jäätä esiintyi vain Perämeren pohjoisosien sisäsaaristossa ja Merenkurkun saariston sisälähdissä. Muita vähäjäisiä vuodenalkuja ovat olleet vuodet 1992, 2001, 2007 ja 2008. Näinä talvina jäätä on kuitenkin ollut vuoden vaihtuessa enemmän kuin nyt. Jäätalvi oli ennätysellisen lyhyt, laajuudeltaan kuitenkin keskimääräinen, 179 000 km².

Sorsalinnut - *Anseriformes*

Kyhmyjoutsen (*Cygnus olor*)

Vuoden ensimmäisenä päivänä oli liikkeellä runsaasti sekä havainnoitsijoita että kyhmyjoutsenia, ja lukujen tulkinta on todella ”haasteellista” (lue: vaikeaa). RAA nähtiin pohjoisesta etelään Mikonkarissa 2 ad p ja Hakotaurissa 2 ad p ”todennäköisesti erit kuin Mikonkarissa”, Pitkäkarin It:ssä 3 ad + 4 2kv S (HTu, JKo, KRa ym.), Lapaluodon Helmimöljällä 14 (7 ad + 7 2kv) p+lask, Kuljunnimellä 6 ad p ja Kultalanlahden Halkokarissa 3 ad +1 juv p (VPH, JKo, RKy ym.). Näiden lisäksi pohjoisempaan SII Varessäikässä oli 2 ad + 2 juv p pienessä sulassa (AAu) ja 1.–2.1. HAI Pökönokalla ja Vän-

telänkarilla 6 ad + 1 2kv p (JMa, VNi). Päivän aikana alueen etelälaidalla muutti PYI Ulkoharmissa 12 ad + 2 juv S (JMj). Vielä 3.1. RAA Maivaperällä oli 22p (KVä), 4.1. enää 8 (RKY, JKo, KRa) ja 8.1. 2m S (VSu). Viimeiset 9.1. RAA Helmimöljällä 1 ad + 5 juv S (JMj).

Helmikuu oli kyhmyjoutseneton, mutta kevätmuutto alkoi jo maaliskuussa: 18.3. RAA Meripe-lastusseuran ranta 1 lask (JAl), 21.3. RAA Lapaluodon Helmimöljä–Maivaperä 2 +2kv p ja 22.3. 3p (JMj, KVä). Kaikkiaan maaliskuulla kirjattiin 48 paljolti päällekkäistä havaintoa, joista suurin osa Raahesta. Suurimmat yksilömäärät olivat 27.–30.3. RAA Maivaperä–Pirttiniemi 24–33 p (KVä, JKo, JMj ym.). Huhtikuussa havaintoja tuli jo OUL myöten, mutta painopiste oli edelleen RAA, missä 5.4. Lapaluodossa 46p (VSu) ja 10.4. Maivaperällä 50p (KVä). Huhtikuun havaintoja tuli kaikkiaan 52, joista monet päällekkäisiä. Toukokuussa havaintoja ilmoitettiin 54, mutta yksilömäärä oli paljon pienempi, enimmillään 26.5. HAI Riisinnokalla 20 (JMa, MMi, PRo). Selitys lienee pesinnän alkaminen ja pesimättömien siirtyminen syrjempään Raahan kaupungin vesiltä.

Pesintöjä varmistettiin Pyhäjoelta Haukiputaalle. Vuoden 2012 pesintöjä käsiteltiin jo hieman Markkolan (2012) kyhmyjoutsenartikkelissa. PYI todettiin kautta aikain ensimmäinen pesintä (Miia Nikula). RAA pesintöjä oli eniten ja määrien tulkinta vaikeinta. Heikki Tuohimaan arvio oli n. 10 paria (Markkola 2012). Tiiran havainnoista varmistuu noin 6 (pesää) ja poikuetta (JMj, JLn, HTu ym.). HAI todettiin alkukesällä noin 3 pesintää ja syksymällä 5 poikuetta, joista osa on ehkä muualta tulleita. OUS pesä Akionlahdella, missä reviiritais-telua laulujoutsenien kanssa (Hsk, PMj, STi ym.). Todennäköisesti sama poikue oleskeli 5.–7.7. mm. OUS–KEM Vihiluodossa, missä kn + 5 pull (TTa, Aarne Hietala). 7.7. HAU Kattilankallassa kn + 4 pull (PHI).

Kesän sulkasatoparvi 8.7. HAI Ulkoriisillä oli kooltaan 93 ad (TJa, JMa, PRo). Syys-marraskuulta tuli kuukausittain 37, 88 ja 87 havaintoa. Syyskuussa suurin määrä oli 29.9. HAI Isomatala–Ulkoriisi 50p (THE, KHn, PPÖ), lokakuun 21.10. SII Säärenranta 120p (HTu, KVä) ja marraskuun SII Säärenranta 16.11. 83p (KVä). Muuttavia ei syksyllä juuri havaittu. Joulukuussa ilmoitettiin enää 4 havaintoa: 1.12. HAI Marjaniemi 1 nous S (JMa, PHo), 2.12. RAA Pohjaskari 6p (JMj) ja 2.–3.12. RAA Pöllä, Välikari 2 juv p (HTu, KVä).

Joutsenen voittokulku 1950-luvun pohjanoteerauksesta vain muutamasta pesivästä parista tämän päivän lukuihin on ollut hurja. Tässä pesimättömiä lintuja Hailuodon Huikussa 11.6.2012. © JUHA MARKKOLA

Pikkujoutsen (*Cygnus columbianus*)

Ensimmäinen muutti 12.4. PYI Parhalahdella viiden laulujoutsenen parvessa (RKY). Seuraavat 13.4. LIM Kedonperä 2 ad nous NE (KHn) ja 15.–23.4. TYR Jokisilta–Parras 2 ad + 1 ad (VPH, TTa, Timo Lahti ym.). Seuraavat 19.4. SII Vartinhaka 2m neljän laulujoutsenen kanssa (VSu). 20.4. ”päämuutto”, kun PYI Sunin Karvasti 1m (VHe), RAA Hummastinvaara 1m (TVä), SII Tauvon lintuasema 1 N + 1 N sekä vielä SII Karinkanta 1 ad p (KVä). Kuun loppupuolella oli 28.–29.4. LIM Virkkulan pelloilla 1/1 ad (KKe, EAa, HAa ym.) ja 29.4. LUM Sannanlahdella 2p, jotka mahdollisesti samat kuin Virkkulassa. Huhtikuun yksilömäärä 9–13 oli suuri.

1.5. LUM Sannanlahdella nähtiin vuoden suurin kertymä 6p (KVä, HSk, PMj ym.) ja 5.–8.5. päivittäin 1–4 (JKa, HNy, Juho Luukkonen ym.). Sen jälkeen keväällä enää 11.5. SII Säärenranta 1 ad p (LMu). Toukokuun yksilösumma n. 7 ja koko kevään 14–18. Syksyn ainoa havainto oli 2.–3.10. LUM Mäkilän Hinkulassa, missä 1 ad ja 2 juv (KHn, JMj).

Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*)

Alkuvuodesta tammikuun alkupuoliskolla nähtiin runsaasti joutsenia, mutta ei juuri sen jälkeen. Iälleen ilmoitetuista 292 yksilöstä (osa nähty moneen kertaan) 44,5 % oli nuoria ja 55,5 % vanhoja.

Kunnittain määriä paikoittain alueen pohjoisosista etelään: 1.12.–1.1. TAI Jurmu, Pirinojansuu 2 juv (Raimo Pitkänen), 1.–13.1. HAU Kello, Kalimenoja 2p (EAa), HAI mm. 2.–7.1. Hietaniemi–Tormela 16 ad + 8 juv (VNi, JMa, PRo), Marjaniemi 5.–15.1. 23m/kiert ja max. 6.1. 17p (TSI) ja 8.1. 15p (KVä, JMa, JKo, PRo), 2.–4.1. Piekkolankari max. 12p (VNi, TSI) ja kolmella muulla paikalla yht. max. 13 (VNi, JMa, PRo), 1.1. OUL Pyykösjärvi 1 juv p (JPe), 6.–8.1. SII Kaasa–Haikarannokka max. 8 (AAu, KVä), 1.–8.1. Merikylänlahti. max. 7 (AAu, MOj) ja 7.1. Tauvon lintuasema 7 SW lask (MOj), 6.1. RAA mm. Inakari 14 (KVä), 1.1. ja 9.1. Mikonkari max. 9 (VPH, TSp, RKy ym.), 8.1. Kylmäniemi 9m (JLn), 7.1. Lapaluoto 3p (KVä), 1. ja 7.1. Pohjaskari max. 12 (KVä), 1.–12.1. Siniluoto max. 7 (KRä, HTu, KVä ym.) ja muutamalla muulla paikalla vähäisempiä määriä, 7.1. PYI Ulkoharmi 9m (JMj), 7.–8.1. Elävisluoto yht. 19 p+m (RKy) sekä 8. ja 14.1. Sunin Karvasti yht. 11 p+m (RKy, MOj).

Sisämaassa nähtiin 1.1. MUH Laukka 1 ad + 7 juv (JMe, SMe) sekä 6.1. HAA Humaloja 6 ad + 8 juv (PPö) ja 17.1. MER Kalapudas 2p (VHe). Viimeisenä 27.1. OUN Kasarminmäki, Hussankoski 1, joka oli ”vahingoittunut lintu pienessä sulassa, eläinlääkäri lopetti linnun” (Pyhäjokiseutu-lehti 31.1.2012). Eri yksilöiden erottelu on vaikeaa, mutta 7.1. asti päiväsummat eri paikoilta olivat monena

Syksyllä joutsenilla ei ole kiire mihinkään. Siitä kertovat myös muuttolennessa nähtyjen yksilöiden määrät: elokuussa 56, syyskuussa 716, lokakuussa 3 482, marraskuussa 2 606 ja joulukuussa 1, yhteensä 6861 yks. Hailuoto 10.9.2012. © PEKKA ROINE

päivänä lähes 100 yks.

Kevätmuutto alkoi varhain: 3.3. MUH Hakalehto 2 NE (RRj), 6.3. TAI Iiviö, Laanlampi 1p (Antero Oikarinen) sekä 8.3. RAA Kuljunlahti 2 ad p (JMj) ja HAU Ojalanperä 2 ad NE (JPu). Meno parani maaliskuun lopulla, esim. 26.3. PYI Parhalahti 198m ja 29.3. 187m (RKY). Huhtikuun puolella 10.4. SII Tauvon lintuasema 186m (MOj), 16.4. PYI Parhalahti jo 658m (RKY, JTI) ja 20.4. kevään huippu SII Tauvon lintuasema 1304m (MOj, LOj), 22.4. RAA Hummastinvaara 457m (HTu, PRu). 30.4. SII Tauvon lintuasemalla vielä 79m, mutta 1.5. enää 8m (MOj). Nuorten sulkasatomuuttoa nähtiin mm. 23.5. PYI Parhalahti 52m klo 3:30–11:30 ja 24.5. 101m klo 3:30–12:00 (KVä). Viimeiset muuttivat 20.6., jolloin OUL Linnanmaalla 15 NNW (PMj) ja 13 NE (EAa) ja 22.6. PUD Aittojärvellä a13 NE (ESa). Muuttolennessa nähtyjen summa oli päällekkäisyysineen maaliskuussa 1111, huhtikuussa 8419, toukokuussa 475 ja kesäkuussa 421, yhteensä 10426 yksilöä.

Lepäilijämäärät olivat maaliskuussa suurimmillaan 29.3. PYI Välimaanperällä, missä 303p (JMj). Huhtikuun suurin kerääntymä oli 22.4. TYR Parras 380p (MTy, ATy) ja toukokuun suurimmat 2.–5.5. LUM Sannanlahti 400 (KKo, KRä), 8.5. LUM Sannanlahti 675 (UMA, AVi, Paul Segersvärd) ja 11.5. SII Säärenperänranta 340 (EAa), jotka edustavat jo kevään ja alkukesän pesimättömiä vetelehtijöitä. Muita toukokuun kerääntymiä 16.–

22.5. OUS Koivukari 280 (THE, KHn), 19.5. LIM Temmesjokisuu 245 (MLn), 19.5. LUM Pitkänokka 450 (KKo), 23.5. KÄR Nurmesjärvi 92 (RKY), 24.5. HAI Huikku ja lauttaväylä 130 (JMa, MAa), 26.5. HAI Riisinnokka 140 (JMa, MMi, PRO) ja SII–LUM Säären Kivikasan pellot 300 (TTa, VSu, ESa, PSu). Kesäkuulta ilmoitettiin jo melko pieniä määriä, isoimpana 21.6. SII Niitynmaa ja Savilahti yht. 170p (STi, HHo).

Maalis–huhtikuun joutsenista suurin osa on pesimään kiirehtiviä aikuisia, mutta touko–kesäkuun muuttajat ja lepäilijät ovat vasta muutaman vuoden iässä pesinnän aloittavan joutsenen pesimättömiä ikäluokkia, jotka viivähtävät etenkin Perämeren rannoilla ja lähtevät yleensä juhannukseen mennessä kohti Kuolan sulkimisaikkoja.

Pohjois-Pohjanmaan lintuvesien pesivistä laulujoutsenista on ilmestynyt tuore artikkeli Aureolassa (Pessa 2014). Seuraavassa on käsitelty varmat pesinnät, mutta pesiviksi pareiksi tulkittuja ilman pesää, poikasia tai selvää hätäilykäyttäytymistä oli lisäksi koko joukko: HAA Ainali 5 paria ja Kirkkojärvi 1 (ALn), HAI Hiidenniemi 1 (JMa, PRO), Pökö 1, Itänenä 1, Tormela–Hiidenniemi 1 (JMa, MAa, PRO ym.), II Mustalammenaapa 1 (KSi), KÄR Nurmesjärvi 3 (RKY, VSu, ALn), MER Kallapudas 1 (RRa, Kaarlo Ojala), MUH Pikku Karpas 1 (VPH), HAU Ruunasuo 1 (VPV, Kalevi Tunturi, KRä ym.), OUL Kuivasjärvi 1 (Ritva Jokela), Pyykösjärvi 1 (MLn, JPa, EAa), Yli-Ii, Murtosuo 1

(EaA), Ylikiiminki, Jolosjärvi 1, Hirvisuo 1 (MTy, ESa), OUS Akionlahti 1–2 (HSk, PMj), PUD Aittojärvi ennätykselliset 9 (ESa), Hetekylä, Ala-Loikalampi 1, Iso-Vuorma 1, Jurvasenlampi 1 ja Sorvarinjärvi 1 (ESa), Iso Kalliosuo 2 (PRo, AAu), Jongunjärvi 1 (ESa), Kaakkurinrimmit 1 (PRo), Kollaja, Iso Kienasjärvi 2, joista toinen epäonnistui, Kaitalampi 1, Kuivaus-Kivijärvi 1, Lastenlampi 1 (ESa), Kollaja, Myykylampi 1, Paatinjärvi 1, Kollaja, Panumajärvi 1 (TSa, ESa), Kollaja Turkkisuo 1 ei onnistunut, Valkiainen 1, Kuusisuo–Hattusuo 1 (ESa), Palosuo–Ojapuronlatvasuo 1 (HRR, Antje Neumann), Ruunasuo 3 (HSk), Sarajärven kylä, Rytinkijärvi 1 (Helena Lämpsä), Sotkajärvi 1 (ESa), Yli-Siurua Kapustasuo 1 (TMu), PYI Asikkaperä 1 (RKY), Heinikarilahti 1, Pirttikosken lutakot (JMj), PYÄ Kivijärvi 1 (AAo, RKy, ALn), Sammakkolampi 1 (AAo, RKy), RAA Järvälänjärvi (Arkkukari) 1, Kuljunlahti 1, Oravanjärvi 1 (JMj), eteläinen Pattijärvi 1 (HTu), Puuroneva 1 (TVä), VIH Saarelanjärvi 1, Varisnevan turvesuo 1 (SKa), SIL Piippola, Kortteinen 1 (ALn), Rantsila, Hartaanselkä 1 ja jvp 1 (RKY), TAI Mustavaara 1 (KHi) ja UTA Ahmasjärvi 1 (VPH).

ESa löysi PPLY:n kaikkien aikojen tihentymän, 9 paria PUD Aittojärveltä. Vuonna 2011 siellä pesi 6 paria, joista vain 1 onnistui. Nyt syntyi 7 pesästä yht. 3+4+4+4+5+6+7 pull ja pesinnän onnistumisprosentti oli lähes 80. Yhden parin pesintä keskeytyi jo haudonnan alkuvaiheessa ja toisen parin naaras hautoi vielä sinnikkäästi ainakin 4.7. HAI ainakin puolet seuratuista 8 pesimäpaikasta oli epäonnisia ja varmasti poikasia sai vain 2 paria (mm. Markkola 2012). Epäonnistuneita paikkoja olivat: Kangasjärvi–Kaakkurijärvi ei pesintää, toinen emokuollut (VNi), Kirkkosalmen perukka ja Kirkonkarit pari ilman poikasia (JMa, VNi ym.), Patelanselkä paikan ensimmäinen pesintäyritys keskeytyi 13.5. melojien takia (JMa, MAa), mikä saattoi olla myös Perukan ja Kirkonkarien epäonnistumisen syy.

Syysmuuton alku 18.8. HAI Huikku 7 ad p (TEs) ja 21.8. 19 ad p (JMa, MAa), sekä 23.8. SII Munahietä 9p ja II Myllykangas 5m (KSİ, JHä). Syksyn aikana muuttolennossa nähtiin elokuussa 56, syyskuussa 716, lokakuussa 3 482, marraskuussa 2 606 ja joulukuussa 1, yhteensä 6861 yks. Luku on pienempi kuin keväällä, mutta johtunee erityisesti siitä, että keväällä oli tuulipuistosuunnitelmen johdosta enemmän organisoitua havainnointia. Elokuun suurin muuttajamäärä oli 31.8. SII Tauvo 31 (JHä, CGr, MOj, LOj), syyskuun 26.9. SII Tauvo 178

(JPe), lokakuun 26.10. PYI Elävisluoto 831 (RKY) ja marraskuun 9.11. PYI Sunin Karvasti 716 (KVä).

Paikallisten huippu oli elokuussa 27.8. HAI Huikku 126 (JMa, MAa), syyskuussa 30.9. HAI Rytijärvi–Kopsa 900 (JMa, MAa), lokakuussa 19.10. LIM Virkkula 1718 (RKY) ja 29.10. SII Niittytie 1856 ”tulivat mereltä pelloille” ja marraskuussa 1.11. SII Niitynmaantie 1865p (RKY). 3.–4.11. oli BirdLifen ”joutsenbongaus”, mutta valitettavasti sen tuloksista ei ole purettu päällekkäisyyksiä. Kuntakohtaisesti Siikajoella oli kuitenkin eniten, 3000–4000 yks., mikä oli valtakunnan kärkiluku.

Viimeinen yli sadan yksilön parvi 25.11. PYI Harmi 254p (VHe). Joulukuussa ilmoitettiin enää 64 yksilöä, etupäässä yksinäisiä ja pieniä ryhmiä poikkeuksena 2.12. RAA Pohjaskari ja Pöllä, Välikari 35p + 15p (JMj, HTu). Vuoden viimeiset tavattiin 11.12. OUL Madekoski, Turkansaari 1 juv p (THE), 16.12. SII Paavola 2 ad + 1 juv, näistäkin ”toinen aikuinen ei päässyt 5 metriä korkeammalle, vasemman siiven pää vahingoittunut, palasivat takaisin pelloille” (Raimo Lehtimäki) sekä 22.12. MUH Laukka 1p (JMe, SMe).

Metsähanhi (*Anser fabalis*) ja harmaahanhilaji (*Anser sp.*)

Vuoden ajalta ilmoitettiin 29 hanhiahaintoa merkinnällä *Anser/Branta* ja 786 harmaahanhiahaintoa *Anser sp.* Metsähanhiahaintoja ilmoitettiin 826 ja alalajilleen määritettyjä taigametsähanhia *Anser fabalis fabalis* 126 kappaletta. Ilmeisestä vähentymisestäään huolimatta metsähanhi on kuitenkin edelleen merihanhen ohella PPLY:n runsain hanhi. Alalajimääritysten vähäisyys kertoo siitä, että asiaan ei kiinnitetä huomiota ja osaksi määrittämisen vaikeudesta ja siitä, että hanhet usein nähdään melko kaukaa, varsinkin lennossa.

Ensimmäiset metsähanhet 28.3. RAA Hummastinvaara 10m (HTu), 30.3. OUS Papinkarin lt 2m (TSI) ja TYR Jokisilta 10p (TSI) sekä 1.4. LUM Pitkänokka 2p (KKo, Eija Kulin-Koivula, Timo Koivula). Ensimmäinen hanhilajihavainto (*Anser sp.*) 23.3. OUL Linnanmaa 1SE (AJk), joka on ajankohdan mukaan todennäköisesti merihanhi. Ensimmäisenä massapäivänä 16.4. PYI Parhalahdella laskettiin metsähanhia 623m klo 6:45–14:15 (RKY, JTI) ja RAA Hummastinvaarassa 880m klo 7:15–15:00 (HTu). Lisäksi samana päivänä RAA Pöllän pelloilla 208m klo 12:15–15:00 (TVä), jotka tuskin näkyivät Hummastinvaaralle. SII Vartinhaan 237m klo 8:00–14:30 (VSu) voivat sen sijaan olla täysin

päällekkäisiä. Päivän summa oli n.1 990 yksilöä ja karkeasti päällekkäisyyksistä puhdistettuna n.1 100 eri yksilöä. Anser sp:tä ilmoitettiin lisäksi PYI 610 Parhalahdelta, 936 RAA Hummastinvaarasta ja 869 SII Tavosta.

20.4. oli kevään toinen huippu, jolloin ilmoitettiin 1559 muuttajaa, suurimpana taas RAA Hummastinvaaran 975m klo 7:00–13:00 (TVä). Havainnointi eri pisteistä oli vähäisempää kuin 16.4. ja päällekkäisyydet pienempiä, eri yksilöitä muutti karkeasti 1 100–1 200. Kolmantena massapäivänä 22.4. kokonaissumma oli peräti 2922, ja RAA Hummastinvaarassa nähtiin 2 020 metsähanhea ja 530 Anser sp:tä klo 7:40–16:10 (HTu, PRu). Paljon tuota suurempi eri yksilöiden kokonaissumma ei liene, koska suunnilleen kaikki loput (1086) muuttajat nähtiin LUM Sannanlahdella (PLa, HNy, JPu), jonne saapuvista linnuista merkittävä osa näkyy Hummastinvaaralle. Vielä 30.4. nähtiin PUD Kollaja, Jatkon soramontulta 675m NE klo 5:25–9:20 (ESa), mikä kuvaa hanhimuuton jatkumista Limingan–Tyrnävän lakeudelta koilliseen.

RAA Hummastinvaaran koko kevään muuttajajumma oli 5 430 metsähanhea ja 2 695 hanhilajia. Käyttäen metsähanhien ja muiden määritettyjen lajien lukusuhteita voidaan päätellä, että lajilleen määrittämättömistä hanhista karkeasti 2 380 oli metsähanhia, ja näin Hummastinvaaran koko kevään metsähanhisumman arvioksi saadaan 7 810 yksilöä. Tämä kertyi vain 6 päivässä, 12., 16., 20., 22.–23. ja 28.4., vaikka tarkkailupäivät oli epäilemättä valittu huolella sääennusteitten pohjalta.

Muuttavia metsähanhia ilmoitettiin kaikkine päällekkäisyyksineen keväällä yli 13 000 ja hanhilajia yli 15 000. Vuonna 2011 koko PPLY:n luvut olivat 4 979m metsähanhea ja 5 914m hanhilajia (Tapio ym. 2012), mutta näissä luvuissa päällekkäisyydet yritettiin poistaa. Pohjois-Pohjanmaan rannikon kautta muuttavien metsähanhien yhteismääräksi on mm. juuri vuoden 2011 tehotarkkailun perusteella arvioitu 12 000–17 000 (FCG Finnish Consulting Group Oy ja Pöyry Environment 2012, Hölttä 2013 ja sen viitteet).

Paikallisten kattavaa yhtäaikaista laskentaa ei järjestetty. Niitä oli OUL seudun lakeudella satoja jo ennen etelämpänä PYI ja RAA havaittuja massamuuttoja, mm. 9.4. TYR Parras, Korpi 280p (TVä, MVä), 10.4. TYR Murto–Parras 472p (TTa), 12.4. TYR Jokisilta 550p (VSu) ja 22.4. TYR suurin määrä Jokisilta–Partaan th 840p (TTa). Kevään suurin yksittäinen luku oli 23.4. SII Karinkanta 2500p

(VSu). 29.4. jälkeen määrät olivat enää pieniä.

Pääkerääntymisalueen ulkopuolella suurimpia lepäileviä parvia 22.4. PYI Välimaanperä 400 (JMj, JKo), 23.4. HAA Piipsanneva 70 eri puolilla (JKj, Matti Rätty), 25.4. LUM Karinpään pellot 450 (KKo), 26.4. Kello Teponperä 140 (EAa, HAI), 28.4. LIM Temmesjokisuun lt 454p (EAa) ja MUH Leppioja 500 (EAa, MLn, TLo) ja 28.4.–5.5. 160–178 (VPH, Mirja Honkanen, JTI ym.). Viimeiset muuttajat nähtiin 26.5. PYI Harmi 1m (RKY) ja SII Tavontie 2m (TUu, PLa, KSo, SLe), 27.5. RAA Olkijoki 2m (KRa) ja 8.6. PYI Parhalahti 1N (KVä) sekä viimeinen paikallinen 12.6. RAA Pattijokisuu 1p (KVä).

MAALI-hankkeen ansiosta pesimäaikaisia havaintoja kertyi tavallista enemmän Pesimäpäämäärän tulkitsemista vaikeuttaa se, että pesimättömät ja pesinnässään epäonnistuvat muuttavat koilliseen Venäjälle, pienemmässä määrin Itä-Ruijaan sulkimaan, mutta saattavat vielä kesäkuussa olla pesimäpaikkojen lähellä (mm. Paasivaara 2012). Pesivät puolestaan voivat ainakin munintavaiheessa vieraila vielä pesimäsoitten lähellä olevilla pelloilla, ja pesimäkausi alkaa jo toukokuussa.

Pesimäalueen länsireunalta tuli seuraavia havaintoja: 15.5. OUL Ylikiiminki Hirvisuon lt 7p (AJk) ja 1/1 (MTy) sekä 19.5. 6 kiert ja 1/1 (ESa), 26.5. pari (JKo, KVä) ja 9.6. 5 ad p (ESa). Hieman idempää 26.5. PUD Kienasjärvi 6 (Marja Isomursu), ja etelärajoilla 28.5. SIL Pulkki 1 (KRa) ja 6.6. VIH Pitkäsneva 18 SE (PRo) ja Ahmaneva 1+16 nous (HRR). 7.6. MUH Matokorpi lt a7p (VPH, TSp) voivat olla MUH–TYR soilla pesiviä tai pesimättömiä.

Metsähanhen ydinalueella Pudasjärveltä ja Utajärveltä 1.6. PUD Kortesusuo pari (ESa), 3.6. PUD Palosuo–Ojapuronlatvasuo 2 (HRR, Antje Neumann), Ruunasuo 2/2 (Hsk), 10.6. UTA Iso Särkisuo 9 SW, 15p (PRo), 13.6. PUD Kaakkurinrimmit 1/1 (PRo) ja 14.6. Voilaminsuo 1/1 (PRo). Lähempää rannikkoa Iistä: 4.6. Olhava 2 SW sopivien soiden lähellä (VSu), 15.6. Oijärvi Polvisuo ä maasta (Mauri Huhtala) ja 18.6. Vuosijärvi 4p (Mika Mäenpää, May Mäenpää). PPLY:n koillislaidalta 16.6. TAI Mustavaara kuonakenttä 8p ja Mustavaara 22.6. 2p (KHi) olivat joko ruokailevia lähellä pesiviä tai sulkimaan matkaavia nuoria. 3.7. PUD Kuusisuo 1 ad (ESa) ja 14.7. PUD Kuljunsaalet 1 ad (JSi) olivat selvästi pesiviä. 21.7. PUD Kuusisuo–Hattusuo a17 (ESa) lienevät poikueita, ja UTA Tolkansuo 24 (ad+ juv) nous, 5+1+1 juv p (THE). Pesimäkantaa

ei tällä aineistolla vielä arvioida, mutta havainnot ja kokemukset ovat hyödyksi nyt kun valtakunnassa on vihdoinkin herätty kaipaamaan metsähanhitietoa.

Metsähanhen pyynnin rajoitus jatkui kolmatta vuotta, ja sillä oli vaikutusta hanhien lepäilyyn. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen mukaan ”metsähanhen metsästyskauden aloitus siirretään alkamaan 10.9. lajin pääasiallisilla pesimäalueilla Pohjois- ja Itä-Suomessa. Alueeseen kuuluvat Lapin ja Kainuun maakunnat sekä Pohjois-Pohjanmaan maakunnasta Kuusamon, Pudasjärven ja Taivalkosken kunnat ... Muualla maassa metsähanhen metsästys alkaa 26.9.”

Syksyn havaintosumma oli päällekkäisyyksineen 134 havaintoa ja 5845 yksilöä. Ensimmäiset muuttajat nähtiin 24.8. PUD Kollajan Kortesuolla, missä a14 S (ESa), 28.8. HAU Kell’on lt a21 SSW (HTa) ja 30.8. LIM Temmesjokisuu 8S (JMa) ja LIM Virkkula 7p (PLa). Huippupäiviä ja merkittäviä määriä olivat 7.9. MUH Jokirinne 164m (7a) ”sisältää myös sp:t. ja mukana ainakin yksi lyhytnokka/tundrahamhi” (JMe), 7.9. eri puolilla yht. 222, mm. LIM Virkkula 64p (PLa), 15.9. 421 yks, etupäässä muuttavia, eniten PYI Yppäri (JKo, HTu, KVä ym.), 16.9. TYR Kivioja 150 nous E (TVä), 19.–23.8. TYR Parras 350–400p (TVä, MVä), 23.9. lievin päällekkäisyyksin 1054 p + m, eniten 300p TYR Parras, Korpi (TVä) ja 160p ja 200m metsähanhea ja 200m Anser sp:tä LIM Virkkula (KHl, JLe, ELe ym.), 29.9. 1157 p + m, eniten PUD Kollaja, Kortesus 170 S (ESa, TSa). Lokakuussakin vielä 1.–13.10. 200–300m muutamana päivänä.

Viimeiset nähtiin 18.10. LIM Honkisuontie 1p ja MUH Muhostie 1 + 1 p sekä 29.10. SII Niittytie 1 lask (RKy). Joulukuulta on havainto haavoittuneesta ja sen toverista: 30.12. LUM Sammal 2 ”metsästäjämaallikon havainto, toinen jalkamies raanako, molemmat linnut ammuttu, puimattomassa kaurassa” (KKo). Hanhilajihavaintoja ilmoitettiin syksyllä 42 kappaletta koskien 2424 yksilöä. Suurimmat määrät olivat 30.9. TAI Kylmävaara 300m (2a) klo 9:30 ja TAI Kylmälä 300 (6a) aamupäivällä (Eero Kylmäluoma), joista kaikkia epäiltiin metsähanhiksi.

Metsähanhi (alalaji *rossicus*)

Ensimmäiset tundrametsähanhet nähtiin tyypillisesti huhtikuun lopulla: 25.4. TYR Parras 1 (KHn), 30.4. SII Rautio 7 p (JLn) ja myöhemmin samana iltana HAI Ojakylä, Myllytie ainakin 6p (JMa, MAa). Huhtikuun summa 8–14 ja toukokuussa 5

havaintoa 11 yksilöstä: 5.5. PYI Parhalahti 1 hetken p (HTu, ESt, MYl, Ari Kakko), 7.5. TYR Nikulantie 4p (TTa), 15.5. RAA Pattijokisuu 2p (KVä) sekä SII Säärenranta 3p (JMa, RKn) ja viimeisenä 24.5. PYI Parhalahti 1p (KVä).

”Rossicuksen” syyshavainnoista on PPLY:ssä tiedetty vielä vähemmän kuin kevästä. Nyt havaintoja tuli 7 syys–lokakuulta yhteensä 48 yksilöstä, mikä on paljon. Ensimmäiset 23.9. TYR Ritokorpi 5p (KHn), 29.9. HAI Petsamon laiturin 2p kahden taigametsähanhen kanssa (MAI, Antti Peuna, AVi) ja 30.9. LIM Virkkula 1p (KHn). Ylivoimaisesti eniten ”rossicuksia” nähtiin MUH Sosolla, missä 4.10. 7p (VPH) ja 7.10. peräti 30p (VPH, TWä, KWä). Sen jälkeen vielä 8.10. 2p HAI Järventakusta (KHn) ja MUH Matokorven lt 1p (VPH).

Lyhytnokkahanhi (*Anser brachyrhynchus*)

Muutto alkoi 9.4. räväkästi, heti useita havaintoja kymmenistä: PYI Mälikangas 26 ensin SSW klo 13:15, sitten samat NNE klo 14:15 (PLa, HTa), RAA kaatopaikka 22m(4a) (KVä), TYR Partaantie 17p, TYR Korpi 3–20p + 1m (STi, TJa, Sami Uusikylä ym.). 10.4. oli TYR jo yht. 250 pääosin eri yksilöä (TTa, KHn, TEs).

Huhtikuun puolivälin suurimpia ilmoituksia: 15.4. TYR yht. 330p (KRä) ja PYI Parhalahti 41m klo 6:45–14:15 (RKy) ja RAA Hummastinvaara 50m klo 7:15–15:00 (HTu), 19.4. sisämaassa HAA Kirkkojärven lt 1p (JKj), 20.4. PYI Mälikangas 49m klo 7:30–14:30 (VHe, PRu, HTa) ja SII Tauvon lintuasema 38m klo 5:35–14:00 (MOj), 22.4. RAA Hummastinvaara 64m (HTu, PRu) ja VIH Uturinne 1 (SKa). 25.4. TYR ilmoitettiin yht. 162p (JPi, JPe). 28.4. oli ensimmäinen selvä huippu, jolloin ilmoitettiin neljä suurta parvea periaatteessa eri paikoista TYR, mutta kaikki suurparvet ilmoitettiin vain kertaalleen, mikä viittaa päällekkäisyyteen: TYR Jokisilta 150p (VSu, AVe), Leppioja 650p klo 13:25–14:15 (EAa, MLn, TLo), Parras 630p klo 13:00–15:30 (EAa, MLn, TLo) ja Ängeslevä 266p (HAa, JAa). Seuraavana päivänä 29.4. TYR yht. 300p + 70p (HAa, JAa, TVä) ja SII–LUM Säärenperän Kivikasan pellot yht. 110p (JPi). 7.5. oli toinen huippu, jolloin TYR yht. 915p, kevään suurin määrä (TTa). Kevään myöhäisin iso luku oli 10.5. SII Säärenranta 250p (LMu). Kevään viimeiset nähtiin 17.5. TYR Parras, Korpi 14 kiert (TVä), 24.5. PYI Parhalahti 1 lask (KVä) ja 27.5. OUL Ylikiminki Hirvisuo 1p (STi, JPi).

Muuttavien suurin kevään yhteissumma yh-

deltä paikalta oli RAA Hummastinvaara 318m (HTu, PRu, TVä), ja yhteensä ilmoitettiin muuttolennossa vain pienin päällekkäisyyksin 804 yks. Kokonaisuksilömääräarvion alaraja saadaan 7.5. TYR 923:n ja 10.5. SII Säären 250:n summana n. 1200. Paikallisten hanhipäivien summa (esim. 3 yksilöä oleskelee 5 päivää = $3 \times 5 = 15$ hanhipäivää) oli 7 887. Jos ajatellaan, että lyhytnokat viipyisivät Oulun seudulla suunnilleen saman verran kuin kiljuhanhet keskimäärin v. 1985–2009 eli 4 vrk (Markkola 2010), saataisiin 1 972 eri yksilöä. Kertaluokka tuntuu järkevältä.

Lyhytnokkien runsastumista on pähkäilty monesti. Tuntui jo pitkään selvältä, että on syntynyt uusia pesimäalueita itään esim. Kuolan niemimaalle; eivät nämä Oulun seudulta varmaan suurelta osin Huippuvuorille mene, vaikka sen kannan rengastettuja yksilöitä on tavattu pari kertaa. Osittainen vastauskin on jo saatu PPLY:n jäsen Jorma Luhdalta (suullisesti): Lyhytnokkahanhia pesii ainakin Norjan Tanavuonossa Tenojokisuusta pohjoiseen! Tieto oli uusi Norjan hanhi-ihmisillekin.

Syksyltä ilmoitettiin yht. 82 yks, mikä on paljon: 15.9. MUH Matokorpi lt 1m metsähanhiparvessa (PLa) ja PYI Mäkikangas 1 metsähanhiparvessa (JMe, HTa), 22.–23.9. TYR 2, 7, 8 ja 11p (TVä, MVä, KHn ym.) ja 22.9. MUH Jokirinne 2m (JMe, SMe). Viimeiset nähtiin 29.9. HAI Ojakylän-

lahden Koninokalla 1 ad + 1 juv (PRu, PJä, IKo) ja 1.10. PYI Parhalahdi, Marttalassa 48(!)m (TEs).

Tundrahamhi (*Anser albifrons*)

Vuoden ensimmäiset paikallisina 14.4. TYR Jokisilta 2 +2kv p (AJk, PJä, PPÖ ym.) ja 15.4. SII Säärenperä 1 +2kv p (TJa, PLa). Tämän jälkeen havaintoja jo useammalta paikalta, ja mm. 16.5. PYI Parhalahden ks 1m (RKY, JTI) sekä RAA Hummastinvaara 2 ad m (HTu) ja todennäköisesti samat SII Vartinhaka 2 ad m (VSu). Keväältä ilmoitettiin noin 53 paikallista yksilöä seuraavasti: HAI 2 (Järventakustan pellot), II 1 (Hiastinlahden lt), KEM 4 (Tepola), LIM 3 (Temmesjokisuun lt ja vanha Nelostie), LUM 3 (Pitkänokka ja Sannanlahden lt), OUN 2 (Jouhtenneva), HAU 1 (Kellon kartanon pellot), SII 7 (Karinkanta, Säärenperä ja Tauvo) ja TYR n. 29 (Härmä, Jokisilta, Korkala, Leppioja, Murto, Parras, Ritokorpi ja Ängeslevä). Suurin kerääntymä 28.4. TYR Parras 2ad + 4 2kv (EAa, MLn, TLo). Keväältä ilmoitettiin yhteensä 14 muuttavaa yksilöä, mutta kahta suurempia päiväsummia ei kirjattu. Koillismaalta kaksi havaintoa samalta päivältä ja mahdollisesti jopa samasta yksilöstä: 29.4. PUD Rápättävänsuo 1p metsähanhiparvessa (Markku Kaarre) sekä TAI Jokijärvi 1m metsähanhiparvessa (Esa Hietala). Kevätkauden viimeiset 20.5. PYI Parhalahden ks 1 2kv m (KVa) sekä 26.5. SII Tau-

Perämeren alueella havaittujen kiljuhanhien määrä on noussut merkittävästi vuosien 2002–2005 aallon pohjasta, jolloin havaittiin vain 5–8 yksilöä. Nyt katsausvuonna 2012 havaittuja yksilöitä oli 51. Siikajoki 14.5.2012. © JUHA MARKKOLA

von Aitapakanaro 1 ad p (JAA, JKU, HNY ym.). Kesältä yksi havainto 1.7. RAA Pattijokisuu 1p (KVa). Syksyltä kaksi havaintoa: 2.9. HAU Kraaseli 1 ad p (EAa) sekä 12.10. TYR Parras 1 kiert. joutsenparvessa (TVä).

Kiljuhanhi (*Anser erythropus*)

Kiljuhanhien kevätseurannasta on valmistunut kiljuhanhityöryhmän ja Metsähallituksen raportti (Karvonen 2012). Kevätseuranta tehtiin 27.4.–19.5. Oulun seudun perinteisillä kiljukasalueilla Siikajoella ja Siikajoen–Lumijoen rajoilla (koko ajan), Hailuodossa (13.–18.5. ja yksittäisiä käyntejä) ja Liminganlahden etelärannalla (harvoja käyntejä), ja lisäksi samanaikaista muutontarkkailua oli mm. Ii Krunneilla 11.–25.5. (ALu, HTa). Tiiraan on tallennettu 30 kiljuhanhihavaintoa. Lajiparista tundrahamhi / kiljuhanhi tuli 3 havaintoa toukokuussa.

Päävastuullinen havainnoitsija oli RKn. Muita havainnoitsijoita olivat PRO, STi, Jukka Salmi, Tapio Kostet, JMa, VNi, EAa ja RKy. Myös mm. UMa, PHo ja KKo ilmoittivat havaintonsa.

Kiljuhanhien muutto alkoi varhain (vrt. Markkola 2010), jo 28.4., jolloin ensimmäinen ad pari löytyi (PRO). Seuraavana päivänä nähtiin uusi yksilö (PRO, JPU). 1.5. oli saapunut uusi ad pari (UMa, PRO) ja 3.5. taas uusi pari (RKy). Siitä lähtien kiljukkaita nähtiin päivittäin 20.5. asti. Sama värirenkastettu yksilö tunnistettiin SII Sääressä 4.5. (RKn) ja Pohjois-Norjan Porsanginvuonolla jo 9.5.

6.5. kiljukkaita oli saapunut jo ainakin 12. Samana päivänä nähtiin myös Liminganlahdella LUM Sannanlahdella 2 ad, jotka laskeutuivat n. 300 metrin päähän tornista (RKy). 7.5. kiljukkaita oli vähintään 15, 9.5. jo 20, 10.5. 21 ja 11.5. mm. a27 (RKn ym.). Suurimmat päivittäiset havaitut määrät, 40 yksilöä, lepäilivät 11.–14.5., ja korkein päiväsusma, 46, todettiin 14.5. aamun muuttavien (23) ja illan paikallisten (23) yhteenlaskun perusteella. 14.5. saatiin jännittävä havainto: Klo 4:20 SII Säärestä lähtenyt parvi a18 hävisi kaukoputken kuvasta klo 4:30 HAI Santosenniemen tyven yllä (RKn). Klo 4:39 a5 ohitti II Ulkokorun W-puolelta NNE ja klo 4:56 a8 E-puolelta N 200–250 metrin korkeudella (ALu, HTa). 16.5. muuttolle lähteviä havaittiin 13, ja sen jälkeen nähtiin enää 2 yksilöä, jotka viipyvät 20.5. asti, jonka jälkeen muutto oli ohi.

Tarkkailun aikana havaittiin peräti 51 yksilöä (vuonna 2011 32). Määrä voi hiukan kasvaa videoaineiston analysoinnissa. Perämeren alueella havaittujen kiljuhanhien määrä on noussut merkit-

tävästi vuosien 2002–2005 aallonpohjasta, jolloin havaittiin vain 5–8 yksilöä. Se lienee lopultakin suojelun ja hyvän pesimävuoden 2011 ansiota, ja Perämeri on saanut suosionsa takaisin: Kun huonoimpina vuosina täällä nähtiin vain 10–15 % Norjassa havaittujen kiljuhanhien maksimimäärästä, vuonna 2012 vastaava osuus oli 74 % (Karvonen 2012).

Merihanhi (*Anser anser*)

Vuoden ensimmäiset 12.–15.3. HAI kk 1 kiert. (Lauri Tausta), 14.3. RAA Pattijokisuu 1p (HTu) ja 16.3. HAI Kirkkosalmen lt 1p (VPH, VNi, JMa). Ensimmäinen kymmenen yksilön ylitys 26.3. OUL Syväsatama 14p (TTa). Kevään muuttokausi käynnistyi hiljalleen, ja ensimmäinen suurempi summa 29.3. PYI Parhalahden ks 79m (RKy). Ensimmäinen sadan ylitys 12.4. PYI Parhalahden ks 126m (RKy). Lumijoen Pitkänokalta ilmoitettiin huhtikuun alkupuolelta useita suurempia kerääntymiä, joista suurimmat 7.4. 156p (KKo) ja 13.4. 190p (KKo). Päämuutto ajoittui huhtikuun loppupuoleliskolle, ja alkoi ryminällä 16.4. PYI Parhalahden ks 823m (RKy, JTI) sekä todennäköisesti osin samoja lintuja myös RAA Hummastinvaara 295m (HTu), SII Tauvon lintuasema 454m (MOj, LOj) ja SII Vartinhaka 191m (VSu). Seuraavat sadan ylitykset: 19.4. PYI Mäkikangas 213m (HTa) sekä RAA Pöllän pellot 100m (TVä) ja 20.4. SII Tauvon lintuasema 152m (MOj, LOj). Vielä 22.4. HAI Kirkkosalmi 93m (VNi, EBo, AJk ym.) sekä RAA Hummastinvaara 76m (HTu). Tämän jälkeen muutto hiipui voimakkaasti ja kirjaukset koskivat lähinnä paikallisten lintujen liikehdintää. Kevätkaudella muuttolennessä havaittujen lintujen yksilömäärä oli noin 4000. Huhtikuun loppupuolella suurimmat kerääntymät olivat 16.4. HAI Järventakustan pellot 367p (VPH) sekä SII Karinkanta 260p (PRO, RKn, HHo) ja 22.4. HAU Kellon kartanon pellot 260p (TKa). Toukokuussa yli sadan yksilön kerääntymät olivat: 5.5. OUS Kempeleenlahden lt 100 kiert. (VMK, JNy, STu ym.), 8.5. HAU Kiviniemen ks 120p (EAa, AVn), HAU Kraaselin ympäristö 201p (EAa) ja 26.5. HAI Kirkkosalmi 137p (JMa, MMi, PRO). Kevään havaintoja sisämaasta: 23.4. HAA Piipsanneva 1p (JKj, Matti Rätty), 26.4. OUN Niemennokka 2p (AHi), 28.4. MER Ylipään tulvapellet 2p (VHe, JMj), 30.4. TAI Taivalvaaran hyppyrimäki 1NE metsähanhien kanssa (KHi) ja 10.5. UTA Ahmasjärven lt 1p (VPH, TSp). Lisäksi Muhokselta ilmoitettiin useampia havaintoja Soson ja Matokor-

ven peltoalueelta sekä Jokirinteeltä.

Kesäkuussa ilmoitettiin suuria poikueparvia 19.6. LUM Pitkänokka 137p (27 poikuetta) (KKo), 26.6. RAA Kultalanlahden Halkokari 165p (JMj), massiivinen parvi 29.6. SII Rautakallio 2300p, valtaosin nuoria (JPi) ja 6.7. HAU Kraaseli 168p (EAa, HAI). Hailuodon Isomatalan ympäristöstä ilmoitettiin 7.7. yhdessä sulkasatoparvessa 1272 paikallista merihanhea, joka on pienin määrä pitkiin aikoihin (JMa, TJa, PRo). Heinä–elokuun suurempia kerääntymiä olivat 22.7. SII Säären ranta n600p (EHO), 28.7. HAI Kuivasäikkä 557p (JMa), 28.7. SII Tauvo 440p (PLa, Leena Pekkarinen, IMa ym.), 31.7. HAU Kraaseli 320p (TTa), 3.8. RAA Pattijokisuu 375p (JMj) ja 18.8. LIM Virkkula 660p (WVe, PLa). Syksyiltä ei ilmoitettu juuri lainkaan muuttohavaintoja. Syyskuun alkupuolella havaintoja muutamasta kymmenestä yksilöstä, joista suurimmat parvet 1.9. LUM Puhkiavanperän lt 26p (Pentti Zetterberg, Teija Zetterberg) ja 4.9. OUL Kiviniemen lt 25p (MTy, ATy). Syksyllä sisämaahavaintona 15.9. VIH Rantasenjärvi 3m (JMe, HTa). Syyskuun loppupuolella havaittiin vielä 25 yksilöä, joista valtaosa 30.9. LIM Virkkulan lt 14p (TTa). Vuoden viimeiset lokakuussa 10.10. PYI Parhalahden ks 2 kiert. (TES) ja 28.–29.10. SII Niitynmaa 1p (RKy).

Kanadanhanhi (*Branta canadensis*)

Vuoden ensimmäiset 26.3. RAA Meripelastusseuran maja 2p (JLn) sekä PYI Parhalahden ks 5m (RKy). Seuraavat 11.4. RAA Maivaperä 7p (KVä, JMj, JKo), jonka jälkeen havainnot yleistyivät. Kevään aikana havaittiin yhteensä noin 178 kanadanhanhea (107p71m), joista suurin osa koski rannikkoalueella havaittuja 1–4 yksilön parvia. Tätä suuremmat määrät: 19.4. RAA Maivaperä 8p (JMj), 27.4.–8.5. HAI Järventakustan pello 6p (JMa, VNi, KHn ym.), 13.5. HAI Marjaniemi 5SW (PHo) sekä vuoden suurin noteeraus 25.5. OUL Pateniemen vs 20m, lask. (PHI, LOj, MOj). Sisämaan havainnot: 22.4. TAI Iiviö 2E (PMa, Tuomo Uusitalo), 22.4. TAI Loukusa 2p (Antti Kauppila), 24.4. TAI Koi-tijärvi 2p (KHi), 26.4. PUD Pietsu 2p (Lauri Koi-vuluoma), 28.4. MER Ylipää 1m (JMj), 28.4. OUN Piipjärven pato 3p (AHi, EHi, Riitta Pienihäkkinen), 29.4. UTA Talassaari 2p (TRo), 29.4. PUD Hetekylän Aittojärvi 3p (ESa, TSa), 30.4. OUN Jouhtenneva 4p (JMj) ja 15.5. KÄR Nurmesjärven lt 2p (KVä, JKo).

Kesältä vain muutamia hajahavaintoja Limingan ja Pyhäjoen väliseltä rannikolta, eikä lainkaan

varmistettuja pesintöjä. Pesintään viittaavia havaintoja tehtiin kuitenkin perinteisiltä paikoilta Raahesta, missä kevään havaintojen jatkona mm. 13.7. RAA Maivaperä 8p (KVä). Elokuun havainnot 4.8. SII Karinkanta 3p (Hilka Tuimala, Hannu Tamminen), 26.8. RAA Koninpää 4p (HTu) sekä 31.8. SII Tauvon lintuasema 5p (JHä, CGr, MOj ym.). Syksyn viimeiset 2.9. SII Varessäikkä 4p (EHO) ja 15.–18.10. LIM Virkkulan pello 1p (KHn, RKy, JPe).

Valkoposkihanhi (*Branta leucopsis*)

Vuoden ensimmäiset 22.4. SII Alhonmäki 3m (KVä, RKy) ja ilmeisesti samat hetkeä myöhemmin SII Karinkanta 3p (VSu, STi, JLe). Samana päivänä myös LUM Sannanlahti 1m (PLa, HNy, JPu) sekä RAA Hummastinvaara 1m (HTu). Keväältä suurimpia paikallisten määriä 15.5. SII Säären ranta 23p (RKy), 17.5. TYR Parras 12p (TVä) sekä 22.5. OUL Oritkarin laguuni 14p (ESa, Antti Hannila). Kevätkaudella paikallisena havaittujen yhteismäärä 129 yksilöä ja muuttolennossa havaittujen yhteismäärä 770 yksilöä. Kevätmuuton huippu toukokuun loppupuoliskolla, jolloin 20 yksilön ylitykset: 15.5. MUH Jokirinne 30m (SMe), 18.5. MUH Jokirinne 32 (JMe), 19.5. OUL Pateniemen vs 57m (EAa, TTa), 22.5. PYI Parhalahden ks 34m (KVä) ja 25.5. OUL Pateniemen vs 24m (PHI, MOj, LOj). Kevätmuuton suurin noteeraus kuitenkin mielenkiintoisesti sisämaasta 18.5. TAI Aseman kenttä 400 ENE (KHi). Paikallisista linnuista myös pari muuta sisämaan havaintoa: 15.5. HAA Osmanki 5p (KVä, JKo) ja 20.5. SIL Piippola 3p (Suoma Virnes).

Kesällä pesintään viittaavia havaintoja seuraavasti 4.6. HAU Kraaseli 6p (The, JPu, RKy ym.) sekä SII Säären ranta 6p (RKy) ja 13.6. RAA Pattijokisuu 6p (KVä) sekä PYI Yppäriin uimaranta 4p (JMj). Varmistettuja pesintöjä 11.6. PYI Suni 7”8’p (VSu), 23.–26.6. PYI Sunin Karvasti 4”11’p (Ulla Salmu), 5.7. RAA Kultalanlahden Halkokari 1”1’p (JMj) ja 13.7. PYI Yppäriin Pöllänpauha 4”7’p + ilmeisesti pesimättömien parvi a10p (PLe). Elokuussa kaksi suurempaa paikallisten kerääntymää 18.8. PYI Yppäriin uimaranta 48p (JMj) ja 28.8. HAI Isomatala 42p (VNi), jonka jälkeen havaittiin vain neljä yksittäistä lintua paikallisena. Syksyn sisämaahavainto 17.9. TAI Tyrämäki 1 lask. (Janne Hietala). Syksyn muuttajamäärä yhteensä 126 yksilöä. Ensimmäiset 21.8. PYI Hanhikiven kärki a16S (JMj) ja 23.8. SII Munahietä 3N (JMj). Päämuutto ajoittui syys–lokakuun vaihteeseen: 30.9. LIM Virkkulan lt 54SW (AVj, ALa, KHn), 5.10. PYI Yppäriin uima-

Elokuista vesilintumassaa Hailuodon Kirkkosalmella 22.8.2012. © JUHA MARKKOLA

ranta 1m joutsenparvessa (JMj) ja todennäköisesti sama 6.10. PYI Yppärin pellot 1p joutsenparvessa (VSu, AVe), 6.10. MUH Jokirinne a43SSW (JMe) ja vuoden viimeisenä 7.10. VIH Lampinsaari 9m (SKa).

Sepelhanhi (*Branta bernicla*)

Vuoden aikana havaittiin kaikkiaan 19 sepelhanhea, joista valtaosa yhdessä parvessa. Ensimmäinen 13.5. HAI Marjaniemi 1 kiert. (PHo), jonka jälkeen ainoa useamman yksilön havainto 17.5. SII Varesäikkä 12N (Asta Lähdesmäki, Lassi Lähdesmäki) ja vielä kevätkaudelta 24.5. PYI Hanhikiven kärki 1N (RKY). Kesältä kaksi havaintoa 8.6. PYI Parhalahten ks 1N (KVä) ja 28.7. HAI Pökönnokka 1 ad p (JMa, PRO). Syksyn havainnot: 23.9. RAA Patti-jokisuu 1p (JMj), 6.10. PYI Yppärijokisuu 1 +1kv kiert. (HTu) ja vuoden viimeisenä 26.10. PYI Elävisluodon Tulennokka 1p (RKY). Syksyltä ilmoitettiin hanhilaji (Anser/Branta) 26.9. II Ulkokorunni ”karkeasti arvioiden noin 100m todella kaukana rannikkoa seuraten, jotka todennäköisiä sepelhanhia” (HTa). Lisäksi ilmoitettiin kirjohanhilaji (Branta sp.) 11.10. SII Tauvon lintuasema 3m (RKY).

Ristisorsa (*Tadorna tadorna*)

Vuoden ensimmäiset 29.3. RAA Lapaluoto–Maiva-

perä 1/1 + 4p (KVä, JKo), mistä useita havaintoja ennen kuin ilmestyi muualle, joista ensimmäiset 9.4. HAI Kirkkosalmi 1 NNE m (JMa, VPH, JTn ym.) ja 12.4. PYI Parhalahti 4m (RKY). Runsastui kuun puolivälissä 13.4. HAI Järventakusta 23p (VNi) ja 19.4. RAA Varvi 29p (JMj). Kevään maksimi 22.4. HAI Rytijärvi peräti 118p (JMa, PHo), muualta suurimmat kerääntymät 20.5. HAU Kello Kraaseli 25p, joista 18 oli pariutunut (EAa) ja 21.5. SII Tauvo Munahietä 40p (KKo).

Ensimmäiset poikuehavainnot Hailuodosta: 20.6. Kaarannokka 1/1 + 7 pull pm + 28ad, ja suurimpia poikasmääriä 15.7. Mäntyniemi 1/1 + 7 pull ja 1/1 + 8pull (AJk, ESe), 18.7. Keskiniemi 1/1 + 2 pull, 1/1 + 7 pull ja 1/1 + 8pull (JMa, PRO), 25.7. Virpiniemi–Mäntyniemi–Keskiniemi 28ad + 11juv (TTa, VPH). Ainoa havaittu poikue muualta oli 7.7. SII Tauvo Munahietä 1/1+ 5pull + 3ad p (Heikki Karhu). Viimeiset 5.8. Tormela–Vesankarit 1/1 + 4pm ja 1/1 + 3pm (JMa, PRO) ja 8.8. HAI Hiideniemi–Vesa 8p, joista 2 juv (JMa, PRO). Varsinaista syysmuuttoa ilmoitettiin vain 18.8. OUL Nallikari 3m S (PLa, WVe, SLe).

Haapana (*Anas penelope*)

Kolme talvehtijaa, mikä on hyvä määrä. Oulussa

talvehti kaksi naarasta, joista ensimmäinen lentokyytön 1.–13.1. Hupisaarilla (KHn, JPe, TTa ym.). Se siirrettiin 13.1. Laanilaan Kemiran putken suulle 13.1. (AAu), jonne ilmestyi helmikuussa toinen yksilö: 12.2.–17.3. OUL Laanila /2p (TTa, ESa, VPV ym.). Myös Hailuodosta harvinainen talvihavainto 5.1. HAI Hannuksennokka 1p (TSI). Kevätmuutto alkoi 7.4. OUL Kinnulanjärvi 2/2p (Jukka Eskelinen), seuraavat 12.4. PYI Parhalahti 2m4p sekä RAA Pirttiniemi 1/1p (JKo, JLn). Päämuutto huhtikuun lopussa, suurimmat kerääntymät 28.4. LIM Virkkula 360p (EaA, KKe), 29.4. TYR Jokisilta 700p (THe, JTL, Eino Riikola), 30.4. HAI Kirkkosalmi 200p (JMa ja koulun 3.–6.lk), 2.5. LUM Sannanlahdi 350p (KKo) ja 4.5. HAI Ulkokarvo 250p (KHn).

Kesällä ensimmäinen poikuehavainto oli sisämaasta 15.6. KÄR Nurmesjärvi 70p, joista 30/12 + 28 pull (ALn), suurimmat kerääntymät 26.6. HAU Kello, Kiviniemi 320p (EaA), 18.8. LIM Virkkula 450p (PLa, WVe) sekä HAI Potinhamina 500p (TEs). Syksyllä suurimmat parvet 6.9. HAI Pökönnokka 600p (CGr, JHä), 19.9. SII Tauvo, Ulkonokka 550p (JPe) ja 29.9. HAI Riisinnokka 550p (JMa, VPH, JPu). Lokakuussa viipyi 100–250 yksilön muuttoparvia Hailuodossa, maksimi 1.10. HAI Tömpä 300p (ALa, AVj) ja vielä 4.11. HAI, Iso Härkäsäikkä 120p (JMa). Viimeiset 6.11. SII Säärenperä 5p (KVä), 8.11. PYI Suni, Karvasti 22m (KVä) ja 17.–25.11. OUL Hupisaaret 1p (MLn, TSI, TTa ym.).

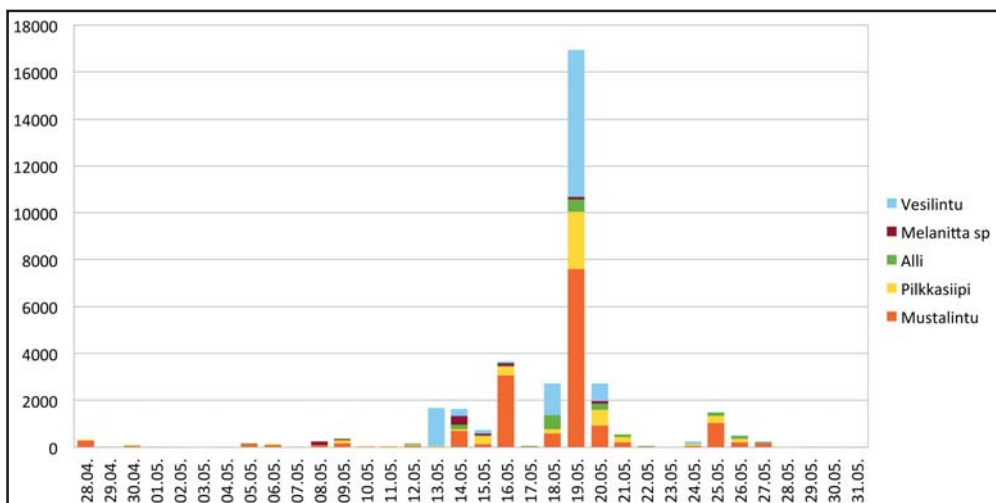
Harmaasorsa (*Anas strepera*)

Kevään ensimmäiset 16.4. RAA Lapaluoto 1p (KVä), 21.4. RAA Maivaperä–Santaholma 1/1m + 1/1p (KVä, JMj) ja 25.4. HAI Järventakusta 1/1p (VNi). Suurimmat kerääntymät toukokuulla Hailuodossa 26.5. Kirkkonkarit 26p ja Kirkkosalmi 22p (JMa, MMi, PRo). Pesimähavaintoja Hailuodosta, jossa varmistettiin 6 pesivää paria: suurimmat poikueet 23.6. Patelanselkä /1”9’, /1”7’ ja /1”10’ ja 11.7. Kirkkosalmi /1”10’ ja /1”6’ (JMa, HKi). Muita selkeitä pesimähavaintoja RAA Aittalahti 3 paria, OUS Akionlahti 1 pari, lisäksi OUL Oritkari 1 hätäilevä naaras. OUS Akionlahdella poikueita havaittiin tavanomaista vähemmän, enimmillään 18.7. vain /1”2’ ja 8 + 1kv p (ESa).

Kesän suurimmat kerääntymät 20.6. HAI Patelanselkä 34p (JMa), 6.8. HAI Kirkkosalmi 80p(!) (MLn) ja 10.8. OUS Akionlahti 24p (ESa). Metsästyskauden avauksessa 20.8. HAI Kirkkosalmi 45p (JMa, STi, TEs), HAI Ontonperä 12p (JPe, STi) ja HAI Kaarannokka 13p (JPe, STi). Sisämaasta ainoa kesähavainto 5.8. TAI Latva-Juurikka /1 p (ULa, KHi). Syksyllä suurimmat määrät löytyivät 1.9. RAA Aittalahti 12p (JLn) ja 3.10. HAI Kirkkosalmi 19p (ALa, AVj) ja viimeisimmät 12.10. LIM Virkkula /1 (JPe), RAA Pitkäkari 1p (Pekka Tuhkanen) ja 15.10. HAI Kirkkosalmi 1/1p (JMa).

Tavi (*Anas crecca*)

Talvehtiva naaras viipyi 1.–4.1. Oulussa Raksila/

Arktika-lajien (alli, mustalintu, pilkkasiipi), Melanitta sp:n ja määrittämättömien vesilintujen muutto 28.4.–31.5.

Kontinkangas, Laanaoja 1p (EBo, TTa, KRa ym.) sekä ilmeisesti sairas yksilö 11.1. HAI Hietaniemi 1p (VNi). Kevään ensimmäiset saapuivat 12.4. PYI Parhalahti 1/1p (RKY), 15.4. PYI Harmin Perilahti 1/1p (JMj) ja 19.4. RAA Pirttiniemi 1/1p ja RAA venesatama 1/1p (JMj) sekä MUH Muhoslampi 1/1p (TWä). Muutto vilkastui Liminganlahdella muutamassa päivässä, sillä 25.4. LIM Virkkula 250p (PLa), heti perään jo kevään suurimmat kerääntymät 28.4. LIM Virkkula 1660p (EAa, KKe) sekä Tyrnävä, Jokisilta 1140/1090p (EAa, KKe), 2.5. LUM Sannanlahti 1200 p (KKo) ja 3.5. LUM Pitkänokka, Säärenhieta 1200p (KKo).

Kesä–heinäkuun maksimit jäivät alle tuhannen 27.6. LIM Virkkula 800p (AVi), 6.7. HAU Kraaseli 537p (EAa, HAI), mutta nousivat poikueiden vartuttua: 17.8. HAU Kraaseli 1790p (EAa, JHä), 18.8. LIM Virkkula 1850p (PLa, WVe), 18.8. HAI Potinhamina 1000p (TES) ja vielä 26.8. OUS Kempeleenlahti 600p (CGr, JHä). Syyskuussa parvet pienempiä: 2.9. HAU Kraaseli 270p (EAa), 23.9. HAI Kirkkosalmi 300p (JMa), mutta lokakuussa maksimi vielä 5.10. LIM Virkkula 800p (PLa). Viimeiset havainnot 29.10. HAI lauttaväylä 3 SW (JMa), 25.11. HAI Potinlahti 1p (The) ja 28.–29.11. HAI Kirkkosalmi 1p (VPH).

Sinisorsa (*Anas platyrhynchos*)

Oulussa talvehtijoita hieman vuoden takaista enemmän, maksimit Oulujoessa Laanilassa 3.1. 1 200p

(EAa), 12.2. 1323p (EMi) ja 3.3. 1 430p (TTa), jolloin muut Oulun sulapaikat mukaan lukien 1 923p (TTa). 23.3. Oulussa (ilman Laanilaa) jo 1 150 p (EAa, Inka Nykänen, Katja Saari ym.). Muualla talvehtivia 3.1. HAI Virpiniemi 2p (VNi), 7.1. HAI Marjaniemi 2p (PKn), 1.1. HAU Isoniemi 1p (EAa, HTa), 11.3. MUH Jokirinne 1/1p (JMe), 7.–15.1. PYI Elävisluoto 3–4p (RKY), 8.1. PYI Sunin Karvasti 5p (RKY), 1.1. RAA Mikonkari 14p (KR, HTu, KVa ym.), 6.1. RAA Pattijokisuu 2/2p (KVa), 4.3. RAA Valssaamon hilsevesiallas 7p (JLn) ja 9.3. RAA Kuljunlahti 7p (KVa, PVu), 6.1. SII Kaasa 1p (KVa), 7.–15.1. TAI Virkkunen Soidinoja 1/1p (KHi, ULa) ja 26.2.–15.3. TAI Hoikkajärvi, Kalajoki 1p (Tuula Väättäjä, Kalevi Väättäjä).

Kevätmuuton merkkejä oli havainnot useilta paikkakunnilta 29.3. MUH Laukan sula 1/1p (SMe), 30.3. HAU Kello Kalimeenoja 1/1p (EAa) ja 31.3. UTA Juorkuna, Perjakankoski 1/1p (Heikki Vesala). Muutto voimistui vappua kohti, suurimmat kerääntymät 25.4. TYR Jokisilta 550p (JPe), 27.4. TYR, Moilasentie 600p (TKa) ja 28.4. HAI Rytijärvi–Kopsa 300p (JMa, MAa). Ensimmäinen poikue 24.5. OUL Pyykösjärvi /1”10” (ESa). Kesän suurimmat kerääntymät 30.6. LIM Virkkula 111p (MLn), 28.7. LIM, Virkkula 130p (MLn). Elokuulla määrät paisuivat: 17.8. HAU Kraaseli 550p (EAa, JHä), 18.8. LIM Virkkula 1100p (WVe, PLa) ja 20.8. HAI Kaarannokka 600p (STi, JPe).

Syksyllä suurimmat 29.9. HAI Ojakylänlah-

Kevään suurin tavikerääntymä oli hieman yllättäen Tyrnävän peltoalueelta, yli 2000 yksilöä. Tämä tavinaaraan potrettikuva on kuitenkin Hailuodosta 26.7.2012. © JUHA MARKKOLA

ti 400–600p (VPH, JMa, JPu), 5.10 LIM Virkkula 1200p (PLa), 11.10. OUL Heikkilänkangas, Juurusoja n. 1000p (RRj) ja 24.10. LUM Puhkiavanperä 650p (JHä, CGr). Viimeiset parvet ennen vesistöjen jäätymistä 24.11. SII Merikylänlahti 90p (JMj), 25.11. UTA Ahmasjärvi 5p (VPH, TSp) ja 26.11. RAA Kultalanlahti, Halkokari 32p (JMj). Talvehtimaan jääviä joulukuussa enimmäkseen tutuilla paikoilla, maksimit 16.12. OUL Laanila 1100p (TTa) ja 22.12. 700p (MLn), 26.12. OUL, Syväsatama 75kiert (TTa). Muualla maakunnassa 2.12. TAI Virkkunen, Soidinoja 1/3 p (ULa) ja kuun lopussa 27.12. 2p (Ahti Jurmu), 12.12. PYI Kupuliskoski 2p (JMj) ja 18.12. RAA Kuljunlahti 6/6p (JMj).

Jouhisorsa (*Anas acuta*)

Kevään ensimmäiset 14.4. PYI Yppärin pellot 2/1p (JMj, VHe), 16.4. RAA Lapaluodon Helmimöljä 1/1p (RKy, JTI) ja 19.4. MUH Muhoslampi 1/1p (VPH, TWä). Parissa viikossa muutto vilkastui, maksimimäärät 28.4., jolloin Liminganlahti–Tyrvä-akselilta laskettiin yli 1000 yksilöä, mm. LIM Virkkula 110/108p (EAa, KKe), LIM Temmesjokisuu 100/100p (EAa) ja TYR Jokisilta 300/280p (EAa). Muualta mainittakoon 28.4. HAI Rytijärvi–Kopsa 100p (JMa, MAa) ja 2.5. LUM Sannanlahti 350p (KKo).

Kesällä aikaiset kerääntymät 20.6. HAI Kaarannokka 60p (JMa, ALh, NRö), 6.7. HAU Kraaseli 119p (EAa, HAI), 28.7. LIM Virkkula 87p (MLn), elokuun maksimit 18.8. HAI Potinhamina 700p (TEs) sekä LIM Virkkula 200p (MLn). Sisämaasta mielenkiintoisin oli kesän ensimmäiset poikueet 7.6. VIH Leinoslampi 29p, joista /1”1’, /1”6’, /1”7’, /1”10’ ja /1 (KVä).

Syksyllä merkittävimmät 2.9. HAU Kraaseli 488p (EAa), 9.9. HAU Kello, Kiviniemi 270p (EAa), 23.9. LIM Virkkula 165p (ALn, WVe, Heikki Eriksson), 9.10. HAI Riisinnokka–Tömpä 120p (JMa) ja vielä 14.10. HAU Kraaseli 323p (EAa). Viimeiset havainnot 4.11. PYI Takaranta 1p (KVä), 7.11. HAU Kello, Kiviniemi 10p (EAa) ja 9.11. RAA Lehtikari 1p (KVä).

Heinätaavi (*Anas querquedula*)

Ensimmäiset 25.4. LIM Virkkula 1/1p (PLa), 27.4. HAI, Järventakusta 1/1p (VNi) ja 28.4. TYR Moilasentie 2/2p (EHo). Kevään suurimmat määrät 9.5. LIM Virkkula 11p (Otto Nuutinen), 14.5. PUD Iinattijärvi 3/3p (Ari Latja), 15.5. HAI Tömpä 3/2p (VIs) ja 16.5. OUS Riutunkari 4/1p (VIs). Kesällä

suurimmat 1.6. HAU Rapakari–Kraaseli 3/1p (EAa, AVn, MVi), 13.6. HAI Patelanselkä 7/p (JMa), 18.6. LIM Virkkula 8/p (PLa) sekä ainoat poikuehavainnot 24.6. VIH Leinoslampi 1/1 + 8pm (KVä) ja 19.7. SII Sääri /1 + 6pm (KVä). Syksyn viimeiset 23.8. HAI Kirkkosalmi 4p (KHn), 30.–31.8. SII Ulkonokka 1–2p (JHä, CGr) ja 3.9. KÄR Nurmesjärvi 1p (THe).

Lapasorsa (*Anas clypeata*)

Kevään ensimmäiset 20.4. HAA Kirkkojärvi 1/1p (JKj, Jaana Liukkonen-Karvosenoja), 23.4. RAA Maivaperä 1/1p (KVä) ja 24.4. HAI Kirkkosalmi 1p (VNi) sekä RAA Aittalahti 1/1p (JMj). Muutto laukesi saman tien: 26.4. LIM Virkkula 6/6p (KHn) ja 30.4. HAI Kirkkosalmi 20p (JMa). Kevään maksimikerääntymät 5.5. HAI Kutukari 15/15p (TTa, STi, JMa ym.), 25.5. HAU Kraaseli 34/9p (EAa), 25.5. OUS Vihiluoto 30p (JMe) ja 26.5. LUM Sannanlahti 30p (TUu, PLa, KSo). Kesällä sisämaasta mielenkiintoisia 9.6. KÄR Nurmesjärvi 21/3p (VSu) ja 24.6. PUD Aittojärvi 18/2p (ESa). Elokuussa kerääntyi suurimmillaan: 6.8. HAI Viinikanlahti 70p (MLn), 17.8. HAU Kraaseli 176p (EAa, JHä), 18.8. LIM Virkkula 50p (WVe, PLa), 20.8. OUS Vihiluoto 110p (TEs) sekä HAI Kaarannokka 50p (JPe, STi). Syys–lokakuulta suurimmat 2.9. HAU Kraaseli 27p (EAa), 23.9. HAI Kirkkosalmi 20p (JMa) ja 3.10. HAI Koninnokka 28p (AVj, ALa). Viimeiset viivytelijät lähtivät jo lokakuussa 20.10. HAI Kirkkosalmi 1 nous W (JMa, PRO) sekä HAI Riisinnokka 1p (JMa, PRO) ja 21.10. SII Sääri 4p (HTu, KVä).

Sorsalaji (*Anas sp*)

Määrittämättömien anasten huippu kirjattiin 6.5. LUM Sannanlahti 3000p, pääosin taveja ja jouhisorsia (RKy). Merkittäviä yli tuhannen määriä myös 4.5. SII Merikylänlahti 1000p (MOj, LOj), 12.5. HAI Ojakylänlahti 1000p (JMa, MMi, PRO), syksyiltä puolestaan 12.8. LIM Temmesjokisuu 1050p (THe), 20.8. HAI Kirkkosalmi 2000p (JMa) ja 23.8. SII Munahietä 1500p (JMj). Viimeinen isompi parvi 20.10. HAI Riisinnokka 350p (JMa, PRO).

Punasotka (*Aythya ferina*)

Vuoden ensimmäiset 16.4. RAA Lapaluoto 2/1p (RKy, JTI, KVä) ja 17.–19.4. RAA Lapaluoto 1/ p (KVä, JMj, JLn). Ensimmäinen Raahan ulkopuolelta 22.4. HAA Kokkoranta 1/ p (JKj). Kevään aikana havaittiin noin 99 punasotkaa, jotka jakaantuivat

Etsi kuvasta poikkeava yksilö! Sinisorsalla poikkeavia värimuotoja tavataan kohtalaisen usein, etenkin ”pulasorsien” joukossa. Hailuoto Kopsa 19.5.2012. © JUHA MARKKOLA

kunnittain seuraavasti: HAA 20, HAI 8, HAU 1, II 2, KÄR 1, LIM 4, LUM 8, OUL 14, OUS 1, PUD 3, RAA 18, SII 9, SIL 2, TAI 3, UTA 1 ja VIH 4. Koillismaalta 8.5. TAI Taljajärvi 1/ p (Kari Härmä), 9.5. TAI Iiviö 2/ p (PMa, Tuomo Uusitalo), 12.5. PUD Hetekylän Sammakkolampi 1/ p (ESa) ja 28.5.–12.6. PUD Aittojärvi 1/1p (ESa, TSa, KVä ym.). Kevätkauden suurimmat määrät 30.4. HAA Kirkkojärvi 13/3p (RKY), 7.5. OUL Piimäperän ranta 7/2p (TKa), 28.4. RAA Mikonkari 3/2p (KVä) ja 21.5. SII Säikänlahti 4/1p (JMj).

Kesältä pesintään viittaavat havainnot em. Pudasjärven Aittojärven havaintojen lisäksi: 14.6. HAA Ainalin lt 4/2p (ALn), 8.–12.6. HAI Kirkkosalmen lt 1/ p (MLn, JMa), 9.6.–20.7. KÄR Nurmesjärven lt 3/1p (RKY, VSu, ALn ym.), 2.6.–29.7. RAA Aittalahti 1–2/ (SKa, KVä, JMj ym.), 5.6. RAA Pöllän ks 1/ p (RKY) ja 17.6. SII Säikänlahti 4/ p (KVä). Huomionarvoista on, että esim. Haapa-veden Kirkkojärveltä tai Vihannin lintujärviltä ei ilmoitettu lainkaan kesäaikaista havaintoja. Ei lainkaan varmistettuja pesintöjä. Syksyn ainoat havainnot 21.8.–5.9. RAA Aittalahti 1/ p (JMj, JLn) ja 7.9. SII Ulkonokka 1/ + 1 n-puk p (PLa, KVä).

Tukkasotka (*Aythya fuligula*)

Vuodelta 2011 tukkasotkia jäi talvehtimaan Siikajoelle ja Raahen: 23.12.2011–5.1.2012 SII Merikylänlahden ks 1/2p (AAu, JKo, PLa ym.) ja 11.12.2011–28.3.2012 RAA Maivaperä–Lapaluoto 4 n-puk p (VPH, JKo, RKY ym.). Lisäksi tam-

mikuussa 13.–28.1. OUL Rommakonselkä–Hartaanselkä /1 p (EBo, THe, AJk ym.), joka siirtyi helmikuun alussa Oulujokea ylöspäin, Kemiran putkelle ilmestyneen koiraan seuraksi 21.1.–24.3. OUL Laanila 1/1p (KHn, JKa, Heikki Kerkelä ym.). Maaliskuun alussa 2.–29.3. RAA Kuljunlahti /1p (JKo, JMj, KVä ym.), mutta samalla paikalla 8.3. naaraan lisäksi myös 1/ vp p (KVä, PVu). Raahessa talvehtineiden tukkasotkanaaraiden joukossa havaittiin myös maaliskuun lopulla koiras: 29.–30.3. RAA Pirttiniemi–Maivaperä 1/3p (JMj, KVä, JKo ym.). Ensimmäiset kunnan kevätmuuttajat 7.4. OUL Kinnulanjärvi 5/5p (Jukka Eskelinen) ja 16.4. RAA Maivaperä 6p (KVä). Paikallisten määrät kasvoivat maltillisesti: 23.4. PYI Parhalahden ks 64p (JMj), 26.4. RAA Aittalahti 162p (KVä) ja 28.4. LIM Virkkulan lt 380/260p (EaA, KKe) sekä RAA Mikonkari 545p (KVä). Mielenkiintoinen kerääntymä ilmoitettiin Siikalatvan Rantsilasta, Mankilankylän tulvapeltoilta, missä 4.5. 250p (TKa) ja 5.5. 480p (TVä). Kempeleenlahdelta ilmoitettiin myös suurempi kerääntymä 8.–10.5. OUL Kiviniemen lt n. 500p (KHn). Keväällä havaittiin vain noin 180 muuttavaa yksilöä, joista suurin kirjaus vaatimaton 9.5. HAI Marjaniemi 27m (KVä).

Kesäkuussa kerääntymät jäivät vaatimattomiksi, suurimman ilmoituksen ollessa 20.6. HAI Kaarannokka 70p + 10 nous. (ALh, JMa, NRö). Heinäkuun suurimmat kerääntymät laskettiin Kempeleenlahdella, missä 15.7. OUS Kempeleenlahden lt 305p (MLn). Muualta ainoa sadan yksilön ylitys

oli 6.7. HAU Kraaseli 144p (EAa, HAI). Elokuussa kerääntymät alkoivat selvästi kasvaa, ja Kempeleenlahden maksimina 5.–25.8. OUL Kiviniemen lt 800p (MLn, JHä, CGr). Syyskuun alkupuolen maksimi oli 2.9. HAU Kraaseli 389p (EAa), jonka jälkeen suurimmat kerääntymät laskettiin HAI Ojakylänlahdelta 29.9.–13.10., enimmillään 8.10. 960p (JMa). Syksyltä ei ilmoitettu käytännössä lainkaan muuttavia tukkasotkia. Lokakuun jälkimmäisen puoliskon suurin kerääntymä oli 17.10. HAI Riisinnokka 400p (KHn), jonka jälkeen ei ilmoitettu enää yli sadan yksilön kerääntymiä, ja marraskuussa havaittiin enää alle 90 yksilöä eri puolilla rannikkoaluetta. Marraskuun loppupuolen ainoat ja samalla vuoden viimeiset: 16.11. RAA Kultalanlahden Halkokari 2p (JMj), 25.11. HAI Ulkokarvo 13p (AJk) ja 27.11. HAI Ojakylänlahti 2/ p (KHn).

Lapasotka (*Aythya marila*)

Vuoden ensimmäiset huhtikuun puolella 28.4. RAA Mikonkari 1/1p (KVä), jonka jälkeen seuraavat 7.5. HAI Riisinnokka 3/3p (VNi) sekä SII Varessäikkä 1/1p (RKY). Kevään aikana havaittiin noin 50 paikallista lapasotkaa, joista suurimmat määrät 13.5. OUL Kiviniemen lt 4/4p (KHn) ja 15.5. SII Säären ranta 3/4p (JMa, RKn). Sisämaan havainnot: 15.5. HAA Osmanki 1/1p (KVä, JKo), 20.5. PUD Kollajan Panumajärvi 2/2p (ESa) sekä 21.5. UTA Ah-

masjärvi 2/1p (VPH). Muuttajia havaittiin aikavälillä 16.–26.5. yhteensä 37 yksilöä, joista selkeästi suurin määrä 19.5. OUL Pateniemen vs 6/5NE + 4/4 kiert (EAa, TTa).

Kesäajan ainoat havainnot 4.6. OUL Kiviniemen lt 1/1p (KHn), 17.7. SII Munahietä 2/ SW (EMi) ja 18.7. HAI Keskinieki 1/ W (JMa, PRO). Jopa kaksi varmistettua pesintää Hailuodosta: 2.8. HAI Potinlahti 1 ad + 2 pull (Eero Pätsi) ja 23.8. HAI Huikku /1 ad + 3pull (KHn, JMa, MAa). Syksyllä havaittiin noin 185 yksilöä, joista vain kaksi muuttavana. Merkittävämpiä paikallisten kerääntymiä havaittiin vain Hailuodossa, jossa havaittiin massiivinen määrä lintuja lähes yhtenä suurena parvena 9.10. HAI Riisinnokka 20 n-puk p + 41 n-puk p (JMa). Muualla Hailuodossa suurin kerääntymä oli 8.10. HAI Ojakylänlahti >19p (JMa). Syksyn havainnot sisämaasta: 29.9. TAI Kortejärvi 1p (ULA), 2.10. PUD Pudasjärven lt 2p (ESa), 14.10. TAI Kostojärven Risuperä /1 p (ULA), 15.10. VIH Kirkkojärvi 2/ p (SKa), 17.10. UTA Ahmasjärvi 2/ + /2 p (JPe) ja 3.11. HAA Kirkkojärven lt /2 p (PHt). Vuoden viimeiset 19.11. RAA Hanhikivi lSW (KVä), 25.11. OUS Vihiluoto 2p (KHn) sekä viimeisimpänä sisämaasta 27.11. HAA Särkilähti 1p (JKj).

Haahka (*Somateria mollissima*)

Ensimmäiset huhtikuun lopulla: 28.4. PYI Hanhi-

Mustalintua esiintyi runsaasti pitkin syksyä sekä paikallisena että muuttajana. Hailuoto Huikku 29.10.2012.
© JUHA MARKKOLA

kiven kärki 5/ m (Markus Hurme) sekä kevään suurimmaksi jäänyt muuttajasumma PYI Elävisluodon ks 5/1S + a8/ N + 1/ N isokoskeloparvessa (HTa). Muut yli viiden yksilön muutot: 1.5. RAA Maivaperä 5/ S + 1/ S (KVa), 9.5. SII Tauvon ks 4/1 N + 1/ N + 1/ N (LMu, RKy) ja 15.5. HAI Marjaniemi 5/1 N (VPH). Kevään kokonaismäärä jopa 101 yksilöä (sukupuolijakauma 84/17), jotka kunnittain: PYI 33, SII 27, HAI 17, RAA 15 ja II 8, sekä tavanomaisemmasta esiintymisestä hieman poikkeavana 20.5. OUL Pateniemen vs 1/ W (EHo, RKy, Jarmo Poikolainen). Vuoden viimeisenä ainoa pesintään viittaava havainto perinteiseltä paikalta 26.6. II Astekari /2 p (ALu). Syyspuolelta ei lainkaan havaintoja.

Allihaahka (*Polysticta stelleri*)

Vuoden aikana havaittiin jopa 17 yksilöä, joista kaikki vuoden ensimmäiseltä puoliskolta. Tammi-kuussa runsaasti bongattu lintu 4.–9.1. HAI Marjaniemi /1 p (VPH, TTa, VNI ym.), jonka jälkeen 9.1. HAI Marjaniemi 5p (MOj, LOj). Kevätmuutolta 30.4. PYI Sunin Karvasti 2/3 S (HTa) ja 13.5. HAI Marjaniemi 1/3 N (PHo). Vuoden viimeisenä kesäajalta 11.6. PYI Suni /1 p (VSu).

Alli (*Clangula hyemalis*)

Talvihavaintoja 11 yksilöstä aikavälillä 1.–8.1. HAI 2, PYI 1, RAA 6 ja SII 2. Enimmillään 4.1. RAA Pöllän ks 3p (JKo, RKy, KVa ym.). Ensimmäiset kevätmuuttajat 5.5. SII Tauvon lintuasema 3m N, 8.5. OUL Kiviniemi 2p (KHn) ja 9.5. HAI Marjaniemi 2m (KVa). Kevään päämuuttokaudelta 14.–26.5. ilmoitettiin rannikkopaikoilta 1634 yksilöä, ainoa huippupäivä 18.5., jolloin mm. SII Varessäik-
kä 420m (Asta Lähdesmäki, Lassi Lähdesmäki) kokonaismäärän ollessa 595m. Sisämaan summa 482, joista 19.5. TAI Loukusa 350p (ULa). Viimeisiä kevätmuuttajia 8.6. PYI Parhalahden ks 10m N (KVa), 8.–15.6. TAI Latva-Juurikka 1/p (KHi, ULa) ja 8.6. OUN Ahonperä, Piurukkajärvi 1/1 (RRa). Kesehti-jöitä tavattiin 6.7. HAU Kello, Kraaseli, Herman-ninmatala 1/ (EAa, HAI), 14.–31.7. TYR Uimaranta /1 (RRj, Eija Rajala, VPH ym.), 25.7. LUM Sannan-lahti 1p (KHn) ja 16.8. OUS Vihiluoto 1p (Ritva Swanlung).

Syksyn ensimmäiset Hailuodosta: 22.9. Virpiniemi 2m S (JMa) ja 28.9. Riisinnokka 1 kiert. (HNY). 29.9. alleja tavattiin jo eri puolilta, suurin määrä SII Tauvon lintuasema 60m. Lajia tavattiin yksittäisinä tai pikku parvissa eri puolilla aina jou-lukuun lopulle saakka, suurin parvi 25.11. HAI Ul-

kokarvo 30p (AJk). Syyskuun summa oli 78, loka-kuun 139, marraskuun 165 ja joulukuun 10 (6p/4m), jotka kaikki 1.12. HAI Marjaniemessä (JMa, PHo).

Mustalintu (*Melanitta nigra*)

Talvihavainnot viidestä yksilöstä aikavälillä 1.–20.1.: 1.–8.1. PYI Elävisluoto /1p (JMj, RKy), 3.1. RAA Maivaperä 1p (KVa), 4.1. RAA Välikari 1p (KVa), 12.1. OUL Hartaanselkä /1p (TTa, PSu) ja 20.1. HAI Marjaniemi 1p (JMa). Kuusamosta löydetty lintu vapautettiin kuntoutuksen jälkeen OUL Alakanavaan 4.2. Ensimmäiset muuttajat 22.4. PYI Hanhikiven kärki 2m (TKj) ja 25.4. HAA Haapavesi 3/2m (Timo Sainio). Runsastui 28.4. jolloin ha-vaintoja seitsemästä eri paikasta kuudesta kunnasta, PYI Elävisluodossa jo 83m S ja 147m N (HTa). Mustalinnun muuttoaika on pitkä, jo huhtikuulla oli yksi hyvä em. 28.4. mainittu muuttohuippu, ja 12.5. saakka summa oli 1063 yksilöä. Ilmeisesti tällöin menevät lähialueille muuttajat. Siperiaan matkaa-vien meno keskittyi allin, mustalinnun ja pilkkasii-ven osalta aikavälille 14.–26.5. (ks. oheinen kuva). Arktika-ajan summa (14.–26.5.) oli 14616 yks., ja mediaanilintu muutti 19.5., mille päivälle sattuvat kaikkien ao. lajien ja ryhmien mediaanit. Tänä ai-kavälinä laskettiin lisäksi 820 Melanitta-suvun sekä 8908 vesilintulajin yksilöä. Meno hiipui nopeasti ja 25.5. oli viimeinen rynnistys, esim. II Vatunginnok-ka 800m (KHn) ja OUL Pateniemen vs 200m (PHI, MOj, LOj). Tämän jälkeen tavattiin vain vähäisiä määriä. Viimeiset 8.6. PYI Parhalahden ks 14m N + 20m S (KVa) ja 14.6. RAA Maivaperä 3m N (KVa).

Kesän suurimpia kertymiä 13.6. RAA Olkijo-kisuu 13p (PLa), 14.6. HAA Ainali 7/4 (ALn), 28.6. HAI Fiskin Sunikari 28m, N (JMa) ja 5.8. OUL Kiviniemi 1t 8p (MLn). Ensimmäiset syysmuutta-jat 1.9. SII Tauvon ks 32m (PLa) ja 15.9. kolmessa paikassa PYI Suni 3m (HTa, KVa, JMe ym.), PYI Hanhikivi 1m (JKa, SKa, Jarno Rasmus ym.) ja PYI Elävisluodon kalasatama 1p (HTu, KVa). Musta-lintua esiintyi runsaasti pitkin syksyä sekä paikal-lisena että muuttajana. Kokonaissummat syyskuu 135m+110p, lokakuu 323m+874p, marraskuu 259m+468p ja joulukuu 1m+5p. Suurimpia mää-riä 2.10. HAI Marjaniemi 108m (AVj, ALa), 17.10. UTA Ahmasjärvi 75p (JPe), 13.11. RAA Hanhikivi 68m (KVa), 19.11. RAA Hanhikivi 65m (KVa) ja 25.11. HAI Ulkokarvo, Petsamon laiturii 28p (AJk). Viimeiset 1.12. vielä useilla paikoilla HAI, HAU ja SII, 2.12. PYI Hanhikiven kärki 1p (JMj).

Pilkksiipi (*Melanitta fusca*)

Talvehti runsaana rannikkoalueella, havaintoja aikavälillä 1.–23.1. noin 50 linnusta jakautuen kunnittain HAI 26, HAU 1, OUS 1, PYI 5, RAA 15 ja SII 3. Enimmillään 9.1. HAI Marjaniemi 17p (KRä). Ensimmäiset muuttajat 19.4. PYI Parhalahden ks 2m (VHe), 20.4. OUL Koskikeskus 5m (Marja Manninen, Tapio Lindholm) ja 26.4. PYI Elävisluodon ks 1/ m (JMj). Jo 30.4. PYI Sunin Karvasti 30m (VHe), jonka jälkeen yleistyi toukokuun alkupäivinä. Ensimmäinen suurempi muuttopäivä 15.5. OUL Pateniemi, Jalopuunkuja 180m (JPu) ja SII Kaasa 157m (RKy). Arktikan huippu muiden tapaan 19.5. jolloin 2441m sekä 142 *Melanitta* sp:tä ja 6256 vesilintulajin yksilöä. Päämuuttoaajan (14.–26.5.) summa 4921 yksilöä. Viimeisiä muuttajia 1.6. HAU Kello Kiviniemi ks 20m (EAa, AVn, MVi) ja 4.6. sama paikka 69m (RKy).

Kesäkuulta–heinäkuun alkukolmannekselta havaintoja kymmenistä pariutuneista linnuista pitkin rannikkoalueettamme, eniten PYI, RAA ja HAU. Havaintoja onnistuneista pesimisistä niukasti: 4.7. HAI Virpiniemi n+7pull (VPH), 25.7. HAI Marjaniemi ks n+2pull (JMa, PRo), 17.8. HAU Kello, Kraaseli, Ulkonokka n+2 pull (EAa, JHä) ja 29.8. HAU Kiviniemi ks n+2pull (EAa).

Ensimmäiset syysmuuttohavainnot 1.9. SII

Tauvon ks 2m (PLa), 15.9. PYI Elävisluoto 4m (PRu, PJä, IKo) ja PYI Sunin Kulopauhannokka 6m S (HTu, KVä). Syksyn mittaan runsaasti havaintoja yksittäisistä yksilöistä tai muutaman yksilön parvista. Suurimpia määriä: 14.10. TAI Kostonjärvi 20p (Jouni Ronkainen), 19.11. RAA Hanhikivi 335m SW (KVä), 25.11. OUS Vihiluoto 22p (KHn) ja 27.11. HAI Marjaniemi 21m (KHn). Joulukuun havainnot: 1.12. HAU Kello Kiviniemen ks 2p (EAa), 18.12. RAA Lapaluoto /1 p (JMj) ja 21.12. RAA Lapaluoto 3p (JTU).

Telkkä (*Bucephala clangula*)

Talvehtineita oli tammi–helmikuulla runsaasti, noin 98, kahdeksassa kunnassa: HAA 1, HAI 31, HAU 2, OUL 1, PYI 5, RAA 48, SII 8 ja TAI 1. Suurimmat kertamäärät olivat 1.1. RAA Lapaluoto 11p (KRä, HTu, KVä ym.) ja 8.1. HAI Marjaniemi 12p (KRä, KVä, JKo ym.). Viimeinen talvihavainto 20.2. HAA Kirkkojärvi lt 1/1 (JMj). Kevään ensimmäisiä muuttajia saapui rannikolle jo maaliskuun puolenvälin jälkeen: 19.3. OUL Oritkari 1p (THE), 21.–31.3. OUL Hartaanselkä 21.3. 1jp k ja 31.3. jo 9p (EAa, ESa, MLn ym.) sekä samaan aikaan OUL Syväsatama 23.–30.3. 2–4 paria (THE, TTA), 30.3. RAA Maivanperä 23p (KVä) ja 31.3. TAI Kostonjoki, Kypäräkoski 1/2p (Ulla Majava). Ensimmäiset

Telkät ovat ensimmäisiä muuttavia vesilintuja keväällä. Hailuoto lauttaväylä 20.4.2012. © JUHA MARKKOLA

suuremmat kerääntymät laskettiin 9.4. RAA Lapaluoto 51p (KVä), 5.4. OUL Hartaan–Rommakonselkä 38p (ESä) ja 14.4 RAA Maivaperä 108p (KVä). Huhtikuun suurin määrä 30.4. RAA Pattijokisuu 470p (KVä). Toukokuun isoin kerääntymä 21.5. LUM Puhkiavanperä 260p (VIs). Muuttajia ilmoitettiin keväällä vähän. Suurimmat muuttohavainnot: 9.5. HAI Marjaniemi 44m (KVä), 13.5. OUL Piimäperänranta 38m (TKä) ja 16.5. II Laitakari 80m (VSu).

Kesehtivien telkkien suurimmat parvet olivat HAA Ainali lt 246p, lähes kaikki koiraita (PPÖ), 26.6. II Astekari 210p (ALu), 15.7. OUS Kempeleenlahden lt 524p (MLn), 5.–25.8 OUL Kiviniemi lt 450p (MLn, JHä, CGr) ja 20.8 HAI Kaarannokka lt 470p (STi, JPe). Syyskuun suurin kerääntymä oli 29.9. HAI Riisinnokka 200p (VPH, JPu, JMa). Lokakuussakin oli vielä 20.10. HAI Riisinnokka 300p (JMa, PRO). Viimeinen sadan yksilön rikkonut parvi 18.11. HAI Ulkokarvo, Petsamon laituri 135p (JMa, MMi, PRO). Syysmuutto oli erittäin vaisua, vain muutamia havaintoja. Joulukuussa oli vielä pari havaintoa 4.–5.12. TAI Iijoki, Pesionsuvanto 1p (ERä) ja 16.12. MUH Laukka 1p (JMe).

Uivelo (*Mergellus albellus*)

Yksittäisiä talvehtijoita oli 1.–23.1. hienosti neljässä

kunnassa yhteensä seitsemän: 1.1. RAA Lapaluoto /1p (KRä, HTu, KVä, JKo), 1.1. RAA Lännennokka /1p (VPH, TSp, RKy), 1.–6.1. HAI Marjaniemi /1p (VNi, JMa, TSi), 6.1. HAI Virpiniemi /2p (VPH, THe, TSi ym.), 8.–19.1. PYI Sunin Karvasti /1p (RKy), 11.1. RAA Kuljunniemi /1p (KVä) ja 23.1. SII Tauvon kalasatama /1p (RKy, MOj). Kevään ensimmäiset havainnot tulivat normaaliin aikaan 7.4. OUL Kinnulanjärvi 1/1 (Jukka Eskelinen) ja 12.–17.4 RAA Maivaperä 1/ (KVä, JMj). Kevään suurimpia kerääntymiä olivat 2.5. PYI Heinikarinlahti 66p (JMj), 28.4. MUH Muhoslampi 45p (VPH) ja 30.4. RAA Pattijokisuu 37p (KVä).

Kesän ja alkusyksyn suurimpia kerääntymiä olivat 27.6. OUL Kiviniemi 53p (JSi), 28.7. OUL Kiviniemi 62p (TTa), 18.8. OUS Kempeleenlahden lt 81p (MLn), 29.9. OUL Pyykösjärvi 63p (TTa) ja 17.10. UTA Ahmasjärvi 130p (JPe). Marraskuun alussa havaittiin vielä 3.11. HAI Ulkokarvo, Petsamon laituri /11 p (JMa, MAa). Vuoden viimeiset marraskuun lopussa 25.11. UTA Ahmasjärvi 1/p (VPH, TSp), 27.11. SII Merikylänlahden kalasatama /1p (JMj) ja 27.11. RAA Kylmäniemi 1p (Raimo Lehtimäki).

Tukkakoskelo (*Mergus serrator*)

Talvihavaintoja 19 yksilöstä 1.–22.1., jotka kun-

Tukkakoskelo esittelee kampaustaan rantahietikolla. Hailuoto Virpiniemi 8.6.2012. © JUHA MARKKOLA

nittain HAI 7, OUL 1, RAA 9 ja SII 2. Suurimmat kertamäärät 8.1. HAI Marjaniemi 1/3 p (KVä, JMa, JKo ym.) ja 4.1. RAA Maivaperä /3 p (JKo, RKY, KRä ym.). Kevään ensimmäiset 12.4. PYI Parhalahden ks 3m (RKY) ja 19.4. PYI Parhalahden ks 2m (VHe). Tämän jälkeen yleistyi tasaisesti. Isoimmat muuttomäärät olivat 28.4. PYI Elävisluodon kalasatama 40N (HTa), 9.5. HAI Marjaniemi 133m (KVä) ja 16.5. II Laitakari 77m (VSu). Kevään isoimmat kerääntymät 1.5. RAA Maivaperä 106p (KVä), 16.5. HAI Kyrönperä ja Kaarannokka 93p (VIs) ja 16.5. II Kaakkurinniemi 50p (VSu).

Kesän ja alkusyksyn parhaat kerääntymät havaittiin 14.6. HAU Kiviniemi ks 21/ p (EAa), 10.7. HAI Vesa 110p (JMa, HKi), 15.8. HAI Vesa–Vesankarit 100p (JMa) ja 1.9. HAI Keskiniemi 200p (STi, JMa). Määrät pienenivät syyskuun alun jälkeen, ja suurimpia kerääntymiä olivat enää 29.9. HAI Riisinnokka 50p (VPH, JPu, JMa) ja 4.10. RAA Lapaluoto 8p (Pekka Tuhkanen). Vuoden viimeiset 9.11. PYI Sunin Karvasti 3m, S (KVä), 15.11. RAA Kylmäniemenlahti /1p (JMj) ja 27.11. SII Varessäikkä /1p (JMj).

Isokoskelo (*Mergus merganser*)

Talvihavaintoja noin 118 yksilöstä paikkakohtaisista maksimeista summaten 1.–24.1., jotka kunnittain HAI 56, HAU 1, OUL 2, OUS 3, PYI 3, RAA 40 ja SII 7. Suurimmat kerääntymät olivat 1.1. RAA Kuljuniemi 11p (VPH, TSp, RKY), 8.1. HAI Sunikari /20 p (JMa, PRo, KVä ym.) ja 8.1. HAI Marjaniemi 13p (KVä, JKo). Helmikuussa vielä muutama yksilö: 10.2. RAA Kuljunlahti 1/4p (JMj), 11.2. RAA Kuljunlahti /3p (JLn) ja 13.–21.2. RAA Rautaruukki 2/1 (KVä, PVu). Kevään ensimmäiset muutolta saapuneet tulivat jo heti maaliskuun alussa, josta eteenpäin muuttajia tasaiseen tahtiin: 1.3. RAA Lapaluodon Helmimöjlä 3/6 p (JMj) ja 2.3. OUL Syväsatama 2k jp p (TTa). Maaliskuun isoimmat kerääntymät havaittiin 27.3. RAA meripelastusseuran maja 5/5 (JLn), 18.3. RAA Lapaluodon Helmimöjlä /8 p (JMj). Muutolta havaittuja oli vain muutama yksittäinen PYI ja OUL.

Huhtikuussa määrät kasvoivat, esim. 11.4. RAA Meripelastusseuran maja 56p (JKo), 17.4. RAA Maivaperä 75p (KVä) ja 28.4. RAA Maivaperä 161p (KVä). Suurimmat muuttoparvet olivat 13.4. PYI Parhalahhti 11m (PRu) ja 20.4. PYI Sunin Karvasti 44m (VHe). Toukokuun suurimmat kerääntymät olivat 16.5. OUS Koivukari lt 1 200p (THe) ja 15.5. KEM Nenä 400p (STi). Muuttopar-

vet jäivät pieniksi, suurimpina 1.5. SII Tauvo 51m N (MOj, LOj) ja 16.5. II Laitakari 36m (VSu).

Kesäajalta vain yksi isompi kerääntymä 7.7. HAI Ulkoriisi 610p (JMa, PRo, TJä). Syksyllä isohkoja kerääntymiä oli parilla paikkakunnalla: 7.10. OUL Pyykösjärvi 479p (TTa), 17.10. UTA Ahmasjärvi 480p (JPe) ja 20.10. PUD Kollaja, Naisjärvi 230p (ESa). Syksyn suurimmat muuttajamäärät olivat 12.10. PUD Hetekylä, Sorvarinjärvi 60m S (ESa, TSa) ja 26.10. PYI Elävisluodon Tulennokka 30m (RKY). Marraskuun isoin kerääntymä oli 6.11. SII Merikylänlahden kalasatama 177p (KVä). Muuten marraskuussa vielä melko paljon havaintoja mm. HAI, OUL, PYI ja SII. Joulukuulta yksi havainto 18.12. RAA Lapaluodon Helmimöjlä 1/1 (JMj).

Vesilintulaji

Kevään suurin kerääntymä 30.4. TYR Jokisilta, Moilasentien pää 2900p ”tavi runsain, sitten haapana” (STi). Arktisten vesilintujen muuton yhteismääränä ajalla 5.–27.5. ilmoitettiin vähän vajaa 10900 muuttavaa vesilintua. Paras muuttopäivä oli 19.5., jolloin OUL Pateniemi, Jalopuunkuja 2500m (JPu). Samana päivänä SII Varessäikkä 2030m (Asta Lähdesmäki, Lassi Lähdesmäki). Tuona päivänä muutti yhteensä lähes 6000 vesilintua. Lisäksi arktikalajeilla (melanitit ja alli) hyvää menoa.

Kesältä mainittavia kerääntymiä oli 23.6. HAI Ojakylä, Lahdenperä 500p ”tavi, tukkasotka ja haapana päälajeina” (KHn, Anna Hiekkänen) ja 28.7. OUL Kiviniemi lt 2 400p ”pääosin telkkiä ja tukkasotkia” (TTa). Syksyn suurimpia kerääntymiä oli 15.8. LIM Virkkula 2 000p (KHn), 20.8. HAI Ojakylänlahti 4 100p (STi, JPe) ja 18.9. LIM Virkkula 1 000p ”pääosin tavia ja sinisorsaa” (AVi).

Kanalinnut - *Galliformes*

Kaikilla metsäkanalinnuilla meni Pohjois-Pohjanmaan alueella RKTL:n riistakolmiolaskentatilastojen mukaan vuonna 2012 selvästi huonommin kuin vuonna 2011: metso -16 %, teeri -32 %, pyy -29 % ja riekko peräti -79 % (RKTL 2014). Vuosi 2011 puolestaan oli kaikkien osalta yli 30 % parempi kuin 2010. Aaltoliikettä siis. Tätä ennen jaksolla 1988–2011 pyyn keskimääräinen tiheys on ollut melko tasainen, riekolla jyrkästi laskeva (paitsi 2009–2010 hieman parempaa), teerellä tasaista (parina viime vuotena selvää pristymistä) ja metsollakin tasaista (RKTL 2012).

Metso			Teeri		
Alue	Tiheys Yks./km ²	Poikas- osuus (%)	Tiheys Yks./km ²	Poikas- osuus (%)	
Oulu	4,8	- 37	13,5	-- 37	
Muutos-% 2011 -> 2012	-16 %		-32 %		

Pyy			Riekko		
Alue	Tiheys Yks./km ²	Poikas- osuus (%)	Tiheys Yks./km ²	Poikas- osuus (%)	
Oulu	6,4	- 39	0,7	-- 51	
Muutos-% 2011 -> 2012	-29 %		-73 %		

Taulukko: Metsäkanalintujen runsaus (lintuja/km² metsämaata) ja poikasosuudet (poikaslintujen prosenttiosuus kaikista) Oulun riista-keskuksen alueella 2012. Runsauden muutos edellisvuodesta on ilmaistu + ja – -merkein (± muutos <15 %, + ja – muutos 15–30 %, ++ ja – – muutos >30 %). (RKTL 2014).

Pyy (*Bonasa bonasia*)

Vuoden suurimmat määrät ennen poikueaikaa vaatimattomia: 25.1. MUH Kivirinta 4p (TSp) ja 15.4. KII kk 4p (Jaakko Laurila, Petri Jyrinki, Sanna Laurila, Ari Laurila). Poikueajan maksimit 5.7. PUD Pöyskö, Kuusisuon–Hattusuon soidensuojelualue /2”10” (ESa) ja 13.7. PUD Kollaja, Rankkila /1”8” (ESa). Syksyn maksimit 16.11. RAA Halkokarin tie 7p (JMj), 27.11. UTA Hakojärvi 8p (EMi) ja 26.12. MUH Poikajoki 10p (VPH, TSp). Hailuodosta yksi havainto: HAI Koivuharju 1p (HKi, Riitta Kianen).

Riekko (*Lagopus lagopus*)

Vuoden suurimmat määrät ennen poikueaikaa 15.3. UTA Juorkuna 6p (Heikki Vesala) ja 13.4. PUD Kollaja, Kylmänperänsuo 6p (ESa). Poikueajan maksimit 12.7. PYI Pöllänkärki /2” + 10”p (JLI) ja 23.7. PUD Jaurakaisjärvi 1”6”p (JSi). Syksyn suurimmat kertahavainnot OUL Lauttalampi 6p (AAu) ja PUD Hetekylä, Pikku Kivijärvi 6p (ESa).

Teeri (*Tetrao tetrix*)

Sadan raja rikkoutui vuoden aikana kymmenisen kertaa. Tammi–maaliskuulla neljästi: 10.1. PYI Liminkäylä 200p (JMj, JKo), 16.1. PUD Ritosuo 100p (AJk), 25.2. TAI Jurmu 120p (Raimo Pitkä-

nen) ja 15.3. UTA Ala-Naama 150p (Väinö Moila-nen). Huhti–syyskuulla ei sadan ylityksiä, mutta 7 kertaa haitariin 50–90, kuusi niistä huhtikuulla. Lo-kakuulta alkaen taas sadan ylityksiä: 6.10.–27.11. VIH Varesneva 104–270p, enimmillään vuoden suurin 16.11. 270p (SKa), 16.12. SIL Sipola 215p (Seppo Vainio, Natasha Vainio), 22.12. SIL Rantsi-la, Karela 100p (Teemu Tast, Heini Tast), 22.12. SIL Sipola 150p (Mika Lätti, Juho Lätti) ja 27.12. SIL Pulkki-la, 4-tie 160p (KRa).

Metso (*Tetrao urogallus*)

Koko vuonna vähintään kolmen linnun havaintoja oli noin 20 ja vähintään viiden linnun kuusi. Ke-väältä kolme havaintoa vähintään viidestä yksilöstä : 25.3. PYI Luotakko, Sotasaalet /6p (Juha Vääti-nen), 8.4. PUD Iso-Syöte, Ahmatuvan latu 5p (THE) ja 13.5. UTA Pehkeensuo /7p (RRj, Eija Rajala). Poikueilmoituksista käytännössä ainut 7.7. PUD Hetekylä, Lokaoja /1”3”p (ESa), mutta syksym-ältä kuitenkin 1.9. MER Ylipää, Aittoneva 5 1kv p (Eemeli Ratilainen). Syyspuolen suurimmat 3.9. TYR Selkäkangas 1/6p (TSI), 11.9. vuoden suurin TAI Kivilampi 11p (Kari Sarajärvi) ja 9.10. TAI Riisusuo 4p (JSu, Tuomo Uusitalo). Hailuodosta kaksi havaintoa: 30.5. HAI Matikanjärvi /1p (San-

teri Tero) ja 28.9. HAI Kaarantie /1p (HNY).

Peltoppy (*Perdix perdix*)

Havaintokuntia vuoden aikana 14: HAA, HAU, KEM, LIM, LUM, MER, MUH, OUN, OUL, PYI, RAA, SII, SIL ja TYR. Yli 10 yksilön ilmoituksia reilut 70, joista osa kuitenkin päällekkäisiä. 20 yks. rikkooontui kymmenisen kertaa: 2.1. MUH Pohjolakoti 32p (Kari Honkanen), 7.1. PYI Parhalahti 20p (JMj, RKy), 14.1.–6.2. MUH Puksula 20–29p, enimmillään 23.1. 29p (VPH, JKO), 1.2. OUL Madekoski–Peräkylä 22p (The), 30.7. SII Piikkikarinnokka 30p (KHn), 16.8. SII Karinkanta 34p (JMj), 16.9. SII Väiliranta 30p (JMj, Kaisa Majuri) ja 21.9. vuoden suurin OUL Oritkari 35p (JHä, CGr).

Aikoinaan katsausohjeisiin määritellyn ”ydinalueen” (HAU–OUL–OUS–KEM–LIM–LUM–MUH–TYR) ulkopuoliset havainnot: HAA 5 havaintoa/32 yksilöä, MER 3/14, OUN 9/53, PYI yli 50/ yli 50 havaintoa, joista yksilömäärän tulkinta hankalaa, suurin 7.1. PYI Parhalahti 20p (JMj, RKy), RAA 3/15, SII 36 havaintoa, joista yksilömäärän tulkinta hankalaa, suurin 16.8. SII Karinkanta 34p (2a) (JMj), SIL 11/ noin 60 ja VIH 1/12. Selvästikin ydinalueen ulkopuolisten havaintojen määrä on ryöpsähtänyt niin, että enää ei voida puhua ydinalueesta. Peltoppyyllä menee hyvin.

Lähes 100 talvihavaintoa tammi–helmikuussa 14 kunnasta (HAA, KEM, LIM, LUM, MER, MUH, OUN, OUL, PYI, RAA, SII, SIL, TYR ja VIH), mutta joulukuussa vain kahdesta (MUH ja OUL).

Viiriäinen (*Coturnix coturnix*)

Ei havaintoja. Huippuvuosina jopa yli 10 yks., mutta nollavuodet eivät kuitenkaan ole harvinaisia.

Fasaani (*Phasianus colchicus*)

Havaintokuntia koko vuoden ajalta 19 25:stä: HAA, HAI, HAU, II, KEM, KII, KÄR, LIM, LUM, MUH, OUN, OUL, OUS, PYI, PYÄ, RAA, SIL, TYR, UTA ja VIH. Vuoden suurimmat, vähintään 8 yksilön määrät aikajärjestyksessä: 24.1. OUL Ojakylä 4/7p (ESa), 28.1. HAU Kello 9p (Juha Ylimannila), 11.2. HAU Kello, Lahdenoja 2/7p (EAa), 23.3. RAA Jokela 8p (KVä, Lasse Vähäkangas, PVu), 23.7. RAA Pitkäkari 1”/1”6”p (JMj), 22.9. RAA Aittalahti 12p (KVä), 30.9. RAA Mikonkarin pellot 13p (JMj) ja 29.10. RAA Lehmiraanta 8p (JKo).

Kuikkalinnut - *Gaviiformes*

Kaakkuri (*Gavia stellata*)

Vuoden ensimmäiset 24.4. UTA Pällin Saunaranta 3p (Eero Lindgren) ja 26.4. PYI Mälikangas a5 NNE (HTa), jonka jälkeen 28.4. alkaen jo useammalla paikalla. Ensimmäinen yli kymmenen yksilön noteeraus heti 28.4. PYI Elävisluodon ks 18 N + 5 S (HTa). Kevään muuttajien yhteismäärä oli kaikkiaan 850 kaakkuria, päämuuton ajoittuessa aikavälille 9.–27.5. Kevään suurimmat muutot olivat 14.5. II Ulkokorunni 61m (ALu, HTa), 24.5. PYI Hanhikiven kärki 69m (RKy) ja 27.5. PYI Hanhikiven kärki 59m (RKy). Kevään suurimmat paikallisten keräntymät olivat 21.5. UTA Ahmasjärven lt 5p (Hannu Varkki) ja 29.5. LUM Sannanlahti 5p (VMä, Lassi Lähteenmaa). Kevätmuuton rippeitä havaittiin vielä kesäkuun alussa 4.6. II Olhava 12m (VSu), 6.6. PYI Hanhikiven kärki 11m (RKy) ja 8.6. PYI Parhalahden ks 23 N (KVä).

Pesintään viittaavia havaintoja ilmoitettiin seuraavilta paikoilta: II Luola-aapa ja Kuivaniemen Suolammet; MUH Iso Matinsuo ja Lääväsuu; PUD Jongunjärvi, Olvassuo ja Kuljunsaalet; PYÄ Tattarineva; TAI Mustavaara sekä UTA Iso Särkisuo, Kirkaslampi ja Pikku-Timonen. Varmistettuja pesintöjä olivat 19.6. MUH Iso Matinsuo 2”2” (PRO), 9.7. II Kuivaniemen Suolammet 1”2” (Asko Mäenpää, Kalevi Tunturi) sekä alueen ”kaakkurikesittymästä” Pudasjärven suoalueilta 14.7. PUD Kuljunsaalet 2”2” (JSi) ja PUD Olvassuo 10”9” (JSi). Rannikolla kesän suurin noteeraus oli 11.7. PYI Yppärin Pöllä 2 SW + a2p (PLe, JLI).

Elokuulta alkaen havaittiin enää 17p17m rannikolla ja sisämaan pesimäpaikkojen tuntumassa, eikä yli kolmea yksilöä ilmoitettu samalla kertaa. Lokakuussa havaittiin vielä kuusi yksittäistä rannikolla, sekä poikkeuksena 3.10. PUD Kollajan Panumajärvi 1 1kv p (ESa, TSa). Vuoden viimeiset marraskuussa 17.11. RAA Mikonkarin lt 1p (KVä), 19.11. RAA Hanhikivi 3 SW (KVä) ja 27.11. HAI Marjaniemi 1 tp p (KHn).

Kuikka (*Gavia arctica*) ja kuikkalintulaji (*Gavia sp.*)

Vuoden ensimmäiset 20.4. PYI Sunin Karvasti 1SW (VHe), 22.4. PYI Hanhikiven kärki 1SW (TKj) ja *Gavia sp.* 25.4. MUH Muhoslampi 1p ”todennäköisesti kuikka” (TWä). Heti seuraavana mielenkiintoinen havainto sisämaasta, 28.4. MER Ylipään tulvapelot 1p (JMj). Ensimmäisen sadan ylitys muutolla 28.4. SII Tauvon lintuasema 98m + Ga-

via sp. 5m (MOj, LOj). Keväällä muuttolennossa havaittiin 1 267 määritettyä kuikkaa ja 6758 Gavia sp:tä, päämuuton ajoituksessa aikavälille 14.–25.5., mutta huipentuessa voimakkaasti kahden päivän aikana. Päämuuttopäivien edellä suurempia muuttoa olivat 15.5. OUL Pateniemen Jalopuunkuja Gavia sp. 182m (JPu) ja 20.5. OUL Pateniemen Jalopuunkuja 6m + Gavia sp. 227m (JPu). Päämuuton huippu ajoittui kahdelle päivälle: 23.5. II Ulkokorunni Gavia sp. 1747m ”lähes kaikki määritetyt kuikkia” (PLa, HTa, ALu) sekä todennäköisesti osin samoja II Olhava Gavia sp. 350m (VSu), ja 24.5. II Ulkokorunni Gavia sp. 2380m klo 3:30–6:00 ja 9:15–14:15 ”käytännössä kaikki määritetyt kuikkia” (ALu, HTa) sekä todennäköisesti osin samoja II Olhava Gavia sp. 400m (VSu) ja II Kaakkuriniemi Gavia sp. 390m (KSi). Seuraavana päivänä vielä viimeiset sadan muuttajan ylitykset 25.5. II Vätunginnokka 197m (JPu, KHn) sekä II Laitakarin vs 235m (JPu, KHn). Iin päämuuttopäivien aikana PPLY:n eteläisellä rannikolla ei havaittu sadan yksilön ylityksiä, joten kuikkamuutto on kulkenut jälleen kaukana Perämeren ulapalla. Muuttokaudelta mielenkiintoinen havainto oli myös 17.5. TAI kk Gavia sp. 51NE (ERä). Kevään muuttokauden alussa havaittiin yksi merkittävä paikallisten kerääntymä 1.5. SII Varessäikkä 240p (KVä). Toiseksi suurin kerääntymä oli 9.5. OUL Oritkari 45p (MMi, PRo) sekä sisämaan suurempi kerääntymä 12.5. HAA Ainalin lt 18p (PPÖ).

Kesältä ilmoitettiin hyvin aikainen poikue 19.6. PUD Kollaja, Kuivaus–Kivijärvi 2”2’ (ESa). Pesintään viittaavia havaintoja ilmoitettiin seuraavilta paikoilta: II Pikku Palojärvi; MUH Ahvenjärvi, Rausanjärvi ja Kalettomanjärvi; OUL Valkiaisjärvi; PUD Hetekylän Sorvarinjärvi, Kollajan Paatinjärvi, Kollajan Kuivaus–Kivijärvi, Kollajan Valkiainen, Kollajan Naisjärvi, Mikanlampi ja Rytinkijärvi; PYI Oravisjärvi; TAI Kostonjärven Risuperä, Mustavaara, Kortejärvi ja Loukusanjärvi; UTA Pikku-Timonen sekä VIH Kirkkojärvi. Varmistettuja pesintöjä ilmoitettiin lisäksi 20.6. PUD Hetekylän Sorvarinjärvi 2 ad p haut. (ESa), 19.8. OUL Valkiaisjärvi 2”2’ (VPV) ja 25.8. PUD Rytinkijärvi 2”1’ (Helena Lämpsä). Kesältä ei ilmoitettu suurempia kerääntymiä. Syysmuuton alku voidaan kirjata 23.8. II Myllykangas 5m (KSi, JHä). Syysmuutolta kirjattiin yhteensä 165 muuttavaa kuikkalintua, joista valtaosa oli määritettyjä kuikkia. Ainoa suurempi muutto oli 23.9. II Ulkokorunni kuikka ja Gavia sp. yhteensä 80m WSW–SW (ALu, HTa). Suurin paikallisten kerääntymä oli 29.9. HAI

Mäntyniemi–Keskiniemi 12p (KSi, JHä, CGr). Lokakuussa havaittiin vielä useita lähinnä yksittäisiä lintuja eri puolilla rannikkoaluetta sekä pesäpaikkojen ympäristössä Pudasjärvellä, Taivalkoskella ja Utajärvellä. Lokakuun alussa vielä pientä muuttoa, mm. 7.10. II Myllykangas 6m (KSi) ja 8.10. HAU Halkokari a6WSW (HTa). Marraskuulla havaittiin enää seitsemän yksilöä: 7.11. HAU Virpiniemi 1 juv p (KHn), 8.11. PYI Sunin Karvasti 4S + Gavia sp. 1S (KVä) ja vuoden viimeisenä 13.11. RAA Hanhikivi 1S (KVä).

Jääkuikka (*Gavia adamsii*) ja jääkuikka (*Gavia adamsii*) / amerikanjääkuikka (*Gavia immer*)

Vuoden aikana yhteensä viisi yksilöä, joista kaikki keväältä: 13.5. HAI Marjaniemi 1 imm. SW + 1 jp NNE + 1 2kv SW (PHo, JMä, HKi ym.), 15.5. II Ulkokorunni 1 eijp NNE (HTa) ja 24.5. II Ulkokorunni 1 eijp NNE (HTa).

Uikkulinnut - *Podicipediformes*

Pikku-uikku (*Tachybaptus ruficollis*)

Vuoden aikana kaikkiaan 12 pikku-uikkua. Talvella havaittiin kaksi yksilöä: 2.–5.1. OUL Raatinsaari 1 2kv p (TTa, KRa, THe ym.) sekä pidempään keväälle selvinnyt 10.1.–29.3. ja 23.–26.4. RAA Lapaluodon satama 1 jp p (KVä, TKj, JTu ym.). Alkusyksyllä yksi havainto 25.8. OUL Kiviniemen lt 1 1kv p (JHä, CGr, TTa, KRa). Lokakuussa viisi havaintoa: 10.10. SII Merikylänlahden ks 1p (RKy), 12.–20.10. RAA Aittalahti 1p (HTu, KVä), 16.–17.10. OUL Rajahauta 1p (HSK, PMj, Juha Hilska), 24.10. RAA Preiskarinsalmi 1p (Pekka Tuhkanen) sekä todennäköisesti sama 29.10. RAA Pitkäkarin lt 1p (KVä) ja 31.10. PYI Parhalahden ks 1p (RKy). Marraskuussa havaittiin neljä yksilöä: 14.11. PYI Halusenpuhto 1p (KVä), 15.11. PYI Elävisluodon ks 1p (KVä), 27.11. RAA Aittalahti 1p (HTu) ja vuoden viimeisenä ainoa joulukuulle viipynyt yksilö 19.11.–19.12. RAA Lapaluodon satama 1p (JTU).

Silkkikuikka (*Podiceps cristatus*)

Tammikuussa hyvin poikkeuksellinen havainto 8.1. MUH Jokirinne 1 2kv tp p (JMe, SMe, RKy ym.). Kyseessä lienee vasta toinen tammikuinen havainto, ja edellisestä kerkesi kulua aika tarkalleen 20 vuotta. Ensimmäiset kevätmuuttajat normaaliin aikaan 16.4. PYI Parhalahden ks 1m (RKy, JTi) ja 17.4. RAA Lapaluoto 1p (KVä, JMj), jonka jälkeen

Merimetso on tuttu näky Hailuodon lauttaväylällä. Hailuoto lauttaväylä 30.8.2012. © JUHA MARKKOLA

19.4. alkaen jo useammalla paikalla. Ensimmäinen kymmenen yksilön ylitys 27.4. HAA Huikarinnien lt 15p (PPÖ), seuraavana päivänä kuukauden maksimi 28.4. RAA Mikonkari 27p (KVä). Toukokuun suurin kerääntymä oli pesimäpaikalta ja yli tuplatan suurempi kuin seuraavaksi suurin ilmoitettu yksilömäärä: 16.5. OUS Koivukarin lt 110p (The). Kesäkuun suurimmaksi ilmoitukseksi jäi 27.6. OUL Kiviniemen lt 70p (JSi), ja heinäkuun ainoat yli sadan yksilön ilmoitukset olivat 7.7. OUL Kiviniemen lt 162p (TTa) sekä 28.7. OUL Kiviniemen lt 157p (TTa). Kempeleenlahden ulkopuolelta suurimmat kerääntymät olivat vaatimattomia: 17.6. SII Säikänlahti 44p (KVä) sekä 19.7. OUL Kuivasjärvi 23p (EAa, HAI). Pesimäpaikoilta ei ilmoitettu lainkaan suurempia parimääriä tai poikueiden kerääntymiä. Elokuussakin kerääntymät pysyivät hyvin maltillisina, suurimpien ollessa 13.8. OUL Kiviniemen lt 128p (TTa) sekä 17.8. HAU Kraaseli 71p (EAa, JHä). Syyskuun suurimmat kerääntymät olivat 9.9. HAU Kraaseli 100p (The, PPÖ) ja 26.9. OUL Pyykösjärvi 80p (SLe, STu). Lokakuussa vielä runsaasti havaintoja, pääasiassa enintään muutamien yksilöiden parvista, ja kuun loppupuolen suurimmat kerääntymät olivat 17.10. UTA Ahmasjärvi 19 tp p (JPe) ja 20.10. OUL Pyykösjärvi 11p (TTa). Marraskuulla havaintoja vielä seitsemästä yksilöstä: 4.11. HAI Iso Härkäsaikkä 3 tp p (JMa), 6.–11.11.

RAA Lapaluoto 1p (HTu, KVä), 9.11. PYI Sunin Karvasti 1S (KVä) sekä selvästi myöhäisimpänä 25.11. UTA Ahmasjärvi 2 tp p (VPH, TSp).

Härkälintu (*Podiceps grisegena*)

Vuoden ensimmäiset 28.4. RAA Mikonkari 1p (KVä), 29.4. HAA Huikarinnien lt (PPÖ, Tuomo Myllykoski, Juuso Niemelä) ja 5.5. HAA Kirkkojärven lt 1p (Jari S. Heikkinen, JKj, PHt ym.) sekä PYI Sunin Karvasti 1p (RKY). Heti perään jo suuremmat muuttokirjaukset uikkulajista 7.5. SII Tavon ks 39m (LMu) ja 8.5. SII Tavon ks 51m (LMu), joista kaikki määritetyt olivat härkälintuja. Suurempia paikallisten kerääntymiä ilmoitettiin 10.5. OUL Kiviniemen lt 42p (KHn), 16.5. II Kaakkurinniemi 72p (VSu), 16.5. OUL Kiviniemen lt 53p (KHn) ja 20.5. II Kaakkurinniemi 48p (The). Kevään aikana ilmoitettiin 308 muuttavaa härkälintua, päämuuton ajoittuessa 7.–19.5. väliselle ajalle. Tavon havainnon lisäksi suurempia muuttoja 12.5. HAI Pöllänokka 50 kiert. (JMa, PRo, MAa) sekä 16.5. OUL Pateniemen Jalopuunkuja 42 kiert. (JPu).

Kesällä kerääntymät jäivät hyvin vaisuiksi maksimin ollessa 28.7. OUL Kiviniemen lt 7p (TTa). Pesintään viittaavia havaintoja ilmoitettiin seuraavasti: HAA Ainalin lt 1 pari, PUD Pudasjärven lt 2 paria ja Puhoksen Rytäniemi 2 paria, KÄR Nurmesjärven lt 3 pr, UTA Pikku-Timosen lt 1 pr

sekä VIH Lampinsaaren kaivosalue 1 pr. Loppuvuoden suurin kerääntymä oli 25.8. OUL Kiviniemen lt 8p (JHä, CGr) eikä elokuun lopun jälkeen havaittu enää yli kolmen yksilön kerääntymiä. Lokakuussa havaittiin 11 härkälintua eri puolilla, ja marraskuussakin vielä kuusi yksilöä: 8.11. PYI Sunin Karvas-ti 2S (KVä), 16.11. PYI Sunin Karvasti 2p (JSun), 19.11. RAA Hanhikivi 1SW (KVä) sekä 25.11. HAI Marjaniemi 1p (AJK).

Mustakurkku-uikku (*Podiceps auritus*)

Vuoden ensimmäiset yhtä aikaa kolmella paikalla: 28.4. RAA Mikonkari 4p (KVä), RAA Pitkäkari 2p (KVä) sekä MER Ylipään tulvapellot 2p (VHe, JMj). Kevään suurimmat kerääntymät olivat 10.5. OUL Kiviniemen lt 9p (KHn) sekä 12.5. II Ulkokrunni 6p + 3m (ALu, HTa). Mustakurkku-uikku oli Birdlifen vuoden laji. Suurelta osin tämän ansiosta kesällä pesimäpaikoilta ilmoitettiin ilahduttavan runsaasti havaintoja. Tulkitut parimäärät pesimäpaikoilla: HAA Ainalinjärvi, Haaponeva 1 ja Jouhtenneva 1; HAU Haarajärvi 1; KÄR Nurmestjärvi 2; LIM Virkkulan lt 2; MER Kalaputaan Kotilampi 2 ja Lahdenlampi 3; MUH Joutensuo 3; OUN Piurukkaneva 3; OUL Lapinkankaan Kaakururinlampi 4; OUS Akionlahti 1; PUD Hetekylän Iso Kivijärvi 1, Kollajan Kortesus 1 ja Orastinsuo 1; PYI Elävisluoto 2, Heinikarinlampi 2 ja Pirttikosken lutakot 2; PYÄ Kivijärvi 1; RAA Aittalahti 1, Kylmäniemenlahti 2, Lohikarin lampi 1, Oravanjärvi 3, Pitkäkarin lt 1, Sorsalampi 1 ja Tammanlahti 2; SII Saarikosken Laurinjärvi 1 ja Säikänlahti 2; SIL Kurunnevan lintujärvi 1; TAI Latva-Juurikka 1; UTA jvp 4, VIH Leinoslampi 4 sekä YKI Jolosjärvi 1. Poikueitakin ilmoitettiin useampia: 1.7. MUH Joutensuo 5”1’ (SMe), 4.7. RAA Sorsalampi 2”2’ (JMj), 6.7. RAA Lohikarin lampi 2”2’ (JMj), 22.7. UTA jvp 8”9’ (VPH, TSp), 1.8. TAI Latva-Juurikka 1”3’ (KHi), 9.8. RAA Kylmäniemenlahti 2”1’ (JMj) sekä 15.8. RAA Oravanjärvi 2 1kv p (JMj). Kesän suurin kerääntymä oli 24.6. VIH Leinoslampi 6p + a8p (KVä). Syyskuussa kuusi havaintoa ja vuoden viimeiset lokakuussa: 2.10. HAI Virpiniemi 1 +1kv p (JMa), 8.10. RAA Olkijokisuu 1p (JMj) ja 25.10. SII Säärenranta 1p (TEs).

Pelikaanilinnut - *Pelecaniformes*

Merimetso (*Phalacrocorax carbo*)

Tammikuulla hyvä talviesiintyminen. Useita ha-

vaintoja ainakin 11 eri yksilöstä: 1.1. HAI Sunikarin vs 1E (THE), HAU Virpiniemen Mustakari 2p (EAa) ja RAA Siniluodon ks 1p (KRa, HTu, KVä ym.), 8.1. PYI Elävisluodon ks 1N (VSu), 9.1. HAI Marjaniemi 1 2kv m ja +1kv m (TEs, RKy, PPÖ), 14.1. OUL Syväsatama 1p (TTa) ja sama 17.–31.1. OUL Hartaanselkä–Laanila 1p (PRa, Seppo Rytönen, ESa ym.). Lisäksi Raahesta ilmoitettiin useita havaintoja 1.–31.1. väliseltä ajalta Kuljuniemen–Lapaluodon–Pitkäkarin alueelta, jotka koskenevat yhteensä kolmea eri yksilöä (KRa, HTu, KVä ym.). Helmikuussa kaksi havaintoa 13.2. RAA Rautaruuki 1p (KVä, PVu) ja 26.2. RAA Lapaluoto 1p (JLn).

Ensimmäiset kevätkuutajat 16.3. HAI Marjaniemi 8m (Riitta Rantapirkola, Tuomo Annunen), 22.3. RAA Maivaperä 4N (KVä) sekä 28.3. PYI Parhalahden ks 12m (RKy), RAA Pöllä 40m (KVä) ja OUL Hartaanselkä 9N (PHI). Kevätkuuttoa havaittiin tasaisesti huhtikuun aikana, suurempien muuttosummien painoutuessa kuitenkin kuun alkupuolelle ja puolenvälin tietämiin. Kevään muuttolennossa havaittujen summa oli yhteensä 1890. Ainoat sadan yksilön ylitykset samana päivänä, koskien todennäköisesti suurelta osin samoja yksilöitä: 16.4. PYI Parhalahden ks 139m (RKy, JTI), SII Tauvon lintuasema 130m (MOj, LOj) sekä RAA Hummastinvaara 131m (HTu). Kevään sisämaahavainnot olivat: 8.4. PUD Kollajan Turkkisuo a60NE (ESa), 16.4. HAA Kirkkojärven lt 1p (JKj) sekä MUH Jokirinne 22NE (JMe, SMe) ja 23.4. MUH Jokirinne 3NE (JMe). Kevään suurin paikallisten määrä oli 12.5. II Ulkokrunni 100p (ALu, HTa). Krunnien Pohjanletton pesimäkoloniassa 4.7. 133 pesää, joissa 393 poikasta (Manuel Deinhardt). PPLY:n alueen kaksi muuta pesimäkoloniaa tarkistettiin 29.6., jolloin SII Rautakalliolla 10p, mutta ei pesiä (JPi) ja HAU Äijänkumpeleella 94ad + 119juv sekä 47 pesää (JPi). Heinä–elokuulta ilmoitettiin kaksi suurempaa paikallisten kerääntymää: 20.7. RAA Hakotauri n. 85p (HTu) ja 1.8. PYI Elävisluodon ks 70p (KVä).

Syksyllä havaittiin noin 300 muuttavaa merimetsoa. Syysliikehännän alkua 1.8. SII Tauvon Ulkonokka 26S (KKo, Timo Koivula) ja 3.8. RAA Pattijokisuu 68N (3a) (JMj). Elokuun alun jälkeen ainoat suuremmat muutot olivat 22.9. SII Tauvon lintuasema 26m (MTy, MOj, LOj) ja 25.9. SII Tauvon Ulkonokka 45SSW (JPe). Syksyn suurin paikallisten kerääntymä oli 18.8. HAI Huikku 50p (TEs). Syksyllä 28.8.–30.9. MUH Jokirinteeltä ilmoitettiin yhteensä 24m/kiert. (7a) (JMe, SMe). Muut sisämaahavainnot: 11.8. TAI Kortejärvi 1p (KHi), 2.9.

PUD Kipinä 12S (ESa), 24.9. HAA Korkattivuori 11W (RKY), 29.9.–14.10. TAI Kostonjärven Risuperä 1–2p (ULa, KHi, Jouni Ronkainen) ja 12.10. PUD Kollajan Naisjärvi 1p (ESa) sekä PUD Kollajan Panumajärvi 1 kiert. (ESa). Lokakuulla havaittiin vielä useampia kymmeniä lähinnä yksittäisiä yksilöitä eri puolilla merialuetta. Lokakuun alussa kuitenkin vielä 7.10. II Myllykangas 18SW (KSi). Marraskuun ainoat ja samalla vuoden viimeiset havainnot olivat 4.11. HAU Kiviniemen ks 2p (EAa) ja 25.11. HAU Isoniemi 1S (HTa).

Haikaralinnut - *Ciconiiformes*

Kaulushaikara (*Botaurus stellaris*)

Selvästi aikaisin kaulushaikara havaittiin jo 24.3. SII Aholanrannassa (UMa), mikä on kolmanneksi aikaisin havainto 10-vuotiskaudella 2003–2012 ja peräti 13 vrk saapumisen mediaanipäivää 7.4. aikaisempi. Vaihteluväli em. vuosina on niinkin valtava kuin 20.3.–25.4. Ensimmäiset kaulushaikat huomataan usein jäljistä tai nähdään, laulu alkaa vasta vesien edes hiukan auettua. Myös toinen havainto oli aikainen: 1.4. OUS Multasuo ”muutaman päivän ikäiset jäljet” (TTa). Kolmas oli jo huuteleva, 13.4. HAI Kirkkosalmi 1 Ä (JMa). Huhtikuussa havaittiin ainakin 8 eri huutelijaa. Suurin osa kuitenkin saapui vasta toukokuussa. Mahdollisessa muuttolennossa havaittiin vain yksi, 16.5 OUL Hietasaari lt 1 lask, p (VMä). Todennäköisesti muutolla lepäilevä hiippaili pihapiirissä 13.5. OUN Piipsjärven Mattisaaressa (Jussi Nevanperä).

Reviirit jakautuivat kunnittain: HAI (yht. 8): Itänenä 1, Keskiniepi 1, Kirkkosalmen Perukka 1 ja Kirkkonkarit 1, Maasyvänlahti 1, Ontonperä 1, Syökarinlahti 1, Tömpänkylä 1, HAU (1): Ervastinranta 1, KEM (1): Niittyranta–Multasuo 1, LIM (1): Virkkula–Temmesjokisuu 1, LUM: (2–3) Karvonlahti 1, Sannanlahti–Pitkänokka 1–2, OUS (1–3): Liminganlahden puoli 0–1 (voi olla sama kuin Multasuon lintu), Multasuo 0–1 (voi olla sama kuin KEM:n lintu), Akionlahti 1, PYI (4): Heinikarinalampi 1, Hietakarinalampi 1, Yppäri Perilahti 1, Veteraanimajan tienoo 1, RAA (4) Aittalahti 1, Olkijokisuu 1, Pattijokisuu 1, Yrjänänlahti 1, SII (3–4) Tauvo, Munahietä 1, Ulkonokka–Merikylänlahti 1–2, Säikänlahti 1.

Liminganlahdella Multasuo mukaan lukien revierejä oli 4–7, todennäköisimmin lähempänä minimilukua. Tulevina vuosina havainnoijien pitäisi

yrittää laittaa edes karkeasti sanallisesti tai Tiiran kartalle, mistä päin huutelu kuului. Nyt etenkin Liminganlahden ja sen ympäristön (Limminganlahden perukka, Multasuo) havaintojen tulkinta oli hyvin vaikeaa. Reviirimäärä oli yhteensä 25–29 eli käytännössä sama (26–28) kuin edellisellä vuonna ja vain noin 60 % parhaista vuosista 2003–2006 (Markkola 2010, Tapio ym. 2010, 2011, 2014). Joulukuun 2011 myrsky kaatoi suurimman osan merenrantojen ruovikoista, mikä varmaan vaikutti kaulushaikaroiden sijoittumiseen vuonna 2012. Yksilömäärää lienevät verottaneet pari kylmää talvea.

Viimeinen humpaaaja kuultiin 1.7. RAA Pattijokisuualla (KVä). Heinäkuussa kaulushaikaroita nähtiin vain 18.7. HAI Kirkkosalmella, missä emot ilmeisesti kuljettivat ruokaa pesälle (JMa, VNi ym.). Elokuun ainoa kaulushaikara ”nappasi kalan ruovikon reunasta” 4.8. SII Varessäikän satamassa (Hilkka Tuimala, Hannu Tammelin). Syyshavaintoja tuli tavallista enemmän, neljä: 12.9. OUL Rommakonselkä 1 ”lähti ilmeisesti Heinäsaaresta” (MTy), 22.9. RAA Aittalahti 1 nous (KVä) ja lokakuussakin 5.10. RAA Kalla 1 nous ”keskeltä saarta ja laskeutui Kallanriutalle” (HTu) ja viimeisenä 8.10. RAA Ruottalonlahti 1 yö ”tyynessä säässä kuului ääni taivaalta n. 20 kertaa” (HTu).

Harmaahaikara (*Ardea cinerea*)

Keväällä ilmoitettiin 13 yksilöä. Ensimmäinen 12.4. PYI Yppäri pelot 1m, N (JMj) ja ehkä sama PYI Parhalahti 1m (RKY). Tämän lisäksi huhtikuussa vain 28.4. LUM Sannanlahti 1p, nous (JNy, Juhani Hopkins, HAA ym.). Toukokuussa harmaahaikara nähtiin 7.5. LIM Temmesjoki 1p (AVi, Paul Segersvärd), 9.5. SII Tauvon lintuasema 1m N (MOj, LOj), 12.5. LIM Virkkula 1p ja OUS Kotakari 1 nous (THE), 13.5. HAI Kirkkosalmi lt 1 lask (PHo). Toukokuun lopussa kevään viimeiset 20.5. OUL Pateniemi 2 kiert (EHO, RKY, Jarmo Poikolainen), 21.5. HAI Ulkokarvo 2p (KHn) ja 22.5. PII Kortteenen 1p (JMe). Kesäkuun ainoa havainto oli 6.6. HAI Ontonperä (Ilkka Lehmus). Jo 2011 alueella epäiltiin pesintää, kun 4 yksilöä nähtiin kesä–heinäkuun vaihteessa (Tapio ym. 2012). 7.7. tienoilla Ontonperältä kuului monena päivänä harmaahaikaroiden huutelua, ja Ilkka Lehmus esitti jälleen epäilynsä pesinnästä lähistöllä. Ajatusta tukee myös 21.5. havainto lähellä Ontonperää (ks. edellä).

Syysmuuton alku 12.7. PYI Yppäri, Pöllä 1 +1kv p (PLE). 18.–28.7. harmaahaikaroita nähtiin seuraavasti: 18.7. LIM Virkkula 2 SW, lask (THE),

Suurin yhdeltä paikalta ilmoitettu ruskosuohaukkojen määrä keväällä oli 23.4. Hailuodon Kirkkosalmelta, 12 yksilöä. Hailuoto Kirkkosalmi 24.4.2012. © JUHA MARKKOLA

22.7. UTA Ahmasjärvi 1p (VPH, TSp), 24.7. TYR Parras, Korpi 1m (TVä) sekä 28.7. PYI Parhalahten ks 1 lask (JMj) ja suurin parvi PUD Aittojärven lt 3p (ESa). Näiden lisäksi heinäkuussa 29.–31.7. OUL Pyykösjärven vakiopaikalla 13 p (JPa, Carita Partanen, ESa ym.). Elokuussa kirjattuja havaintoja oli kaksoiskirjaukset poistaen 28, ja yksilömäärä korkeintaan 30. Kunnittain yksilöt jakautuivat HAI 4, HAU 1, LUM 1, MUH 2, OUS 1, PYI 3, RAA 2, SII 1 ja OUL (kaikki Pyykösjärveltä) n. 14 yksilöä. Pyykösjärven eri yksilöitten arviointi on vaikeaa, mutta suurin kerralla nähty määrä oli 23.8. 6 yksilöä. Syyskuussa harmaahaikaroita nähtiin Pyykösjärven lisäksi enää 4.9. HAU Virpiniemi 1S (VPV). Pyykösjärvellä haikaroita nähtiin 4.9.–26.9. 1–7 yks. (max. 7 yks. 12.–21.9.). Vuoden viimeisin havainto oli Pyykösjärven 26.9. 1p (STu, SLe).

Kattohaikara (*Ciconia ciconia*)

Lajia ei tavattu PPLY:n alueella vuonna 2012.

Päiväpetolinnut - *Accipitriformes*

Mehiläishaukka (*Pernis apivorus*)

Ensimmäiset 9.5. HAU Kello ks 1 NE (EAa, HAI), 13.5. VIH Leinoslampi 1m (KVä) ja 15.5. II Myllykangas 4m (VSu). 16.5. alkaen havaintoja ilmoi-

tettiin suunnilleen päivittäin. Selvää huippua on vaikea havaita, mutta 6–7 muuttajan päiviä olivat 17.5., 23.5. ja vielä rallipäivä 26.5.. Viimeisiä selviä muuttajia olivat 5.6. II Vatuksa- ja Niittysaari a3+a1 m NNW (KSi, TSi, Tuukka Simonen), 6.6. PYI Parhalahti 1m (RKy) ja 10.6. RAA kaatopaikka 4 N (KVä). Yhteensä muuttajia ilmoitettiin 48.

Honkalan (2013) ym. mukaan rengastajat ja petolintuseurantaruuutujen vastaavat varmistivat Pohjois-Pohjanmaalla ja Kuusamossa yhteensä 4 pesintää (2011–5). Tiira-aineiston ainoat varmistetut pesinnät olivat 1.6. PYÄ Itämäki 2 pesää (AAo, RKy). Reviirejä tai pesimäaikaan nähtyjä mehiläishaukkoja tavattiin eri kunnissa karkeasti seuraavasti: HAA 1, HAI 2–3, HAU 2, II n. 3, KEM 1, KII 1, KÄR 1, LUM 0–1, MUH 2–4, OUL 1–2 (1 voi olla päällekkäinen HAU:n kanssa), OUN 1, PUD 5–6, PYI 1, RAA 2, SII 2, TAI 1, VIH 3 (1 voi olla päällekkäinen RAA kanssa) ja UTA 1.

Syysmuutto alkoi 18.8., jolloin MUH Jokirinne 2m (JMe, SMe), OUL Värttö 1m (WVe, PLä, SLe) ja II Sääskenharju 3p1m (KSi). Edellisen vuoden tapaan lähes kaikki huippuluvut tulivat Iin Myllykankaalta, mistä pedot suuntaavat sisämaahan: 24.8. 51 SE (KSi), 30.8. 30m (KSi) ja 3.9. 32m (KSi). Kalle ”haukkasilmä” Simosen yli 20 yksilön havaintojen sekaan kiilasi vain 3.9. MUH Jokirinne 26m (JMe). Viimeinen 10:n ylitys oli 6.9., jolloin

Merikotkan Pesinnät onnistuivat kunnissa HAU, PYI ja RAA, ja asuttuja reviirejä oli lisäksi Metsähallituksen tiedossa HAI 2, II 1, LUM 1 ja RAA 1 (Ollila 2014). Hailuoto Kirkkosalmi 12.5.2012. © JUHA MARKKOLA

Ii Myllykangas 12m (KSi). Syksyn yksilömäärä oli Iissä 182, Muhoksella 37 ja muualla 0–6 per kunta. Yhteismäärä oli 248, ja viimeiset 23.9. VIH Lampinsaari 2m (SKa, VHe) ja 24.9. SII Tauvo Ulkonokka 1m (JPe) ja SII Karinkanta 1m (JPe).

Haarahaukka (*Milvus migrans*)

Kaikkien aikojen runsain kevätesiintyminen. Havaintojen joukossa yksi pesimiseen viittaava havainto ja kolme viikkoa Oulun kaatopaikalla roikkunut/roikkuneet 1–2 yksilöä. Tulokseen vaikutti varmaankin tuulipuistohankkeitten myötä tehostunut muutonseuranta. Ensimmäiset nähtiin melko tyypillisesti 19.4. RAA Hummastinvaara 1m (HTu), 20.4. RAA Hummastinvaara 1m (TVä) ja ehkä sama yksilö 20.4. SII Tauvo 1m (MOj, LOj). 22.4. nähtiin 4 yksilöä: HAI Kirkkosalmen lt 2 kertaa samaksi tulkittu (EBo, AJk, JMa ym.), II Raasakka 1m ja 1ad m erikseen (KSi, TSi) ja MUH Jokirinne 1 ESE (JMe, SMe). 23.4. myös 4 yks.: RAA Hummastinvaara 1m (HTu), SII Vartinhaka (VSu), HAI Kirkkosalmi 1 kiert (VNi, JMa) ja OUS Kylänpuoli 1 kiert (PKi). Oulunsalon linnulla puuttui suurin osa pyrstösulista. Edelleen huhtikuisia havaintoja: 24.4. LUM kirkonkylän ja Varjakan rist. välillä 1 kiert (Ari Latja), 27.4.–2.5. OUL Madekoski 1p (TSp, THe, Jari Heikkinen ym.), 28.4. HAI Viinikanlahti 2kv kiert (STi, JRi) ja HAI Kirkkosalmi lt tn sama N (PRu, JMa). Huhtikuun ilmoitettujen yksilöiden mää-

rä oli mahdollisia päällekkäisyyksiä poistamatta 19.

Toukokuun ilmoitettuja yksilöitä oli 12: 1.5. RAA Kultalanperä 1N (JPe, Eija Nikkilä-Pessa), OUL Kiviniemi 1 kiert (PPÖ) ja TYR Temmes, Kestiläntie 1m N ”ikkunapinnaksi” (RKy), 2.5. II Ränänperä (VSu), 5.5. taas MUH Jokirinne (SMe). Sitten tuli taukoa ja 16.5. PYI Parhalahti 1S (KVa) ja 19.5. jälleen MUH Jokirinne, mutta nyt 1m NE (JMe). Toukokuun viimeiset olivat 24.5. PYI Parhalahti 1m (KVa), 27.5. LUM Sannanlahti 1 WNW (VHe) ja SII Alhonmäki 1 E (JKa, SKa, Jarno Rasmus ym.) ja viimeisenä 29.5. taas MUH Jokirinne 1 ENE ”kevään 4. kotipihalta” (JMe, SMe, Jari Wilenius). Pesimäaikaan 1.7. PUD Sammakkosuo 1N (PHI) on selvästi pesimiseen viittaava: ”roikotti jotain saalista” lähellä toukokuun lopun 2011 havaintopaikkaa (Tapio ym. 2012). Vuoden viimeinen asusteli OUL Ruskon kaatopaikalla 12.7.–1.8. (ESa, AJk, KHn ym.).

Merikotka (*Haliaeetus albicilla*)

Tammikuussa nähtiin 23. päivään asti eri puolilla rannikolla ja TAI kalalaitoksella sulan joen äärellä 30.1. asti (kalalaitoksen johtaja Timo Karjalaisen mukaan). Heti 1.1. tammirallin ansiosta 13 ilmoitusta n. 9 yksilöstä. Kunnittain tammikuun tn. 22–28 eri yksilöä jakaantuivat: HAI 6–7, HAU 1–2, LUM 1, OUL 2–3, OUS 2–3, PYI 2, RAA 5–6, SII 3–4 ja TAI 1. Näissä on todennäköisesti vielä pääl-

lekkäisyyttä lähikuntien välillä. Tammikuun 2011 minimisummaksi arvioitiin päällekkäisyyksiä miettimättä 14 yks. (Tapio ym. 2012). Helmikuussa merikotkia nähtiin p/kiert 8.2. ja 23.2. OUS Riutussa (JMe, VPV) ja 24.2. RAA Kuljunniemessä (KVä) sekä muutolla eteläisiin ilmansuuntiin 16.2. RAA Maunula ja 22.2. PYI Yppäri (JMj). Maaliskuun ensimmäiset 3.3. HAI Ulkokarvo 1 ad+1 subad+1p pilkkijöiden lähellä (JMa, MAa) olivat kuitenkin luultavasti edelleen talvehtijoita.

Kun vuoden 2011 pesintä Suomessa tuotti taas uuden poikasennäytksen (Stjernberg ym. 2013), oli lupa odottaa suurinumeroista kevätmuuttoa. 7.3. RAA Antinkangas 1ad N (HTu, Heikki J. Tuohimaa, Marjatta Tuohimaa) aloitti kevätmuuton. 10.3. muutti HAI Kirkkosalmen lt:lla 2 ad ja 1 subad klo 11:45–14:15 (VNi) ja samaan aikaan HAI Pöllän edustalla 2kv N ja myöhemmin 1 ad ja 1N, lask (JMa), sekä OUL Kuivasjärvi 1ad N klo 10:45 (JPu), RAA Tarpionkangas 2 NNE klo 13:20 (Pekka Tuhkanen, Anneli Tuhkanen) ja TAI Kurtti, Isoaho 1 kiert (ERä). Maaliskuulta ilmoitettiin päällekkäisyyksiä pohtimatta 79 merikotkaa. Huhtikuun yksilömäärä oli peräti 497. Muuttajien määrä oli maaliskuussa 30 ja huhtikuussa 210. Suurimmat yhden tarkkailupisteen yhden päivän muuttajaluvut olivat melko vaatimattomia: 7.4. ja 9.4. HAI Kirkkosalmi 7m (VNi, JTN, JMa ym.) sekä 19.4. ja 28.4. SII Tauvon lintuasema 6m (MOj, LOj). Suurimmat yhden paikan päiväsummat muuttajat ja paikalliset yhteen lukien olivat HAI Kirkkosalmelta 7.4. 13 ja 9.4. 12 ja 22.4. LUM Sannanlahti 8 (Pla, HNy, JPu) ja HAI Kirkkosalmi 9 (VNi, EBo, AJk ym.). Toukokuussa ilmoitettiin 344 merikotkaa, joista 47 muuttavia. Viimeiset muuttajat nähtiin 19.5. SII Varessäikkä 1 m NW (Asta Lähdesmäki, Lassi Lähdesmäki) sekä 20.5. HAI Kirkkosalmi 1 N (JMa) ja OUL Patenieni 1m (RKY).

Pesinnät onnistuivat kunnissa HAU, PYI ja RAA, ja asuttuja reviirejä oli lisäksi Metsähallituksen tiedossa HAI 2, II 1, LUM 1 ja RAA 1 (Ollila 2014). Hailuodon kolmannella reviirillä (pesä löytyi keväällä 2014) nähtiin todennäköinen lentopoiikanen 28.7. (JMa, PRo). Kesäkuulta ilmoitettiin 59 ja heinäkuulta 61 yksilöä. Ad-lintuja nähtiin varmistettujen pesimäpaikkojen ja reviirien lisäksi muilla paikoilla HAI 2, KEM 1, LIM 1, OUL 1, OUS 1 ja SII 1. Kesä–heinäkuussa 2–4kv merikotkia nähtiin HAI n. 6, LIM n.2, LUM 1–2, PYI 3 ja RAA 2–3.

Elokuulta on ilmoitettu päällekkäisyyksineen yhteensä 118 yksilöä, joista lähes kaikki olivat

paikallisia tai kierteleviä. Ensimmäinen muuttava nähtiin jo 5.8. MUH Jokirinne 1 SW (JMe, SME). Muuton alku onkin helpompi havaita sisämasassa, missä paikallisia ja kiertelijöitä on vähemmän kuin rannoilla. Muuttavia nähtiin seuraavaksi 24.8. II Myllykangas 1 ad ja 1 subad (KSi) sekä MUH Jokirinne 1 – kaikki kaakkoon – sekä 25.8. PUD Kollaja, Kortesus 1S (ESa). Paikallisia ja kierteleviä nuoria nähtiin aika lailla samoilla paikoilla kuin kesä–heinäkuussa.

Syyskuussa ilmoitettiin 171, lokakuussa 169 ja marraskuussa 58 yksilöä. Syyskuun merikotkista vain 16 oli selvästi muuttavia, eniten 23.9. II Myllykangas 6 (KSi, JHä, CGr). Lokakuussa muuttajia oli 31, mutta yhtään yli kolmen yksilön saman pisteen päivämuettoa ei raportoitu. Marraskuun linnuista vain 4 ilmoitettiin muuttavina: 9.11. TYR Parras 1kv m (TVä, MVä), 27.11. SII Varessäikkä 1 S (JMj) ja 30.11. PYI Elävisluoto 2 S (JMj). Joulukuussa tavattiin 1.12. HAI Marjaniemi 1ad + 1 3kv (JMa, Tuomo Annunen, PHo ym.), 8.12. RAA Välikari 3p, 15.12. RAA Lapaluoto 1 ad (KVä) ja viimeisenä 24.12. OUL Kahvankari 1p (PHI).

Ruskosuohaukka (*Circus aeruginosus*)

Ensimmäiset nähtiin 12.4., kaksi päivää vuosien 2003–2012 mediaanisaapumispäivää 10.4. myöhemmin: HAI Kirkkosalmi 5m sekä 1/ p ja 1/p (KHn, VNi), MUH Kankaanokka 1/ p (TSp) ja SII Vartinhaka 1 2kv k m (VSu). Muuton huippupäivät laskien koko alueen eri pisteiden havaintomäärät yhteen olivat 22.4. 12m, 23.4. 14m ja 28.4. 16m. Suurimmat yhden paikan muutossummat olivat heti 12.4. HAI Kirkkosalmi 5m (KHn, VNi), 26.4. II Hiastinlahti 6m (PJu) ja 28.4. LUM Sannanlahti 11m (TTa). Suurin yhdeltä paikalta ilmoitettu luku oli 23.4. HAI Kirkkosalmi 12p (VNi, JMa). Huhtikuussa ilmoitettuja, paljolti päällekkäisiä yksilöitä oli 293, joista muuttavia 91. Toukokuun 311 yksilöstä vielä 49 on tulkittu muuttaviksi. Esimerkiksi 5.5. muuttajia nähtiin 6 ja 7.5. 7 eri puolilla.

Honkalan ym. (2013) mukaan rengastajat ja petolintuseurantaruuutujen vastaavat eivät löytäneet Pohjois-Pohjanmaalta yhtään pesää, kun niitä v. 2011 oli 13 (Honkala ym. 2012). Tässä näkynee Seppo Haapalan ja Risto Tornbergin suohaukkaseurannan loppuminen Hailuodossa. Tiira-aineistoon pesiä ja pesintöjä päättyy niukasti, nyt niitä oli 8 kuten edellisenäkin vuonna. Ne antavat huonon kuvan todellisesta tilanteesta, sillä reviirejä, pesimäaikaan nähtyjä pareja tai pesintään viittaavasti käyttäytyviä

yksilöitä tavattiin yhteensä n. 58–67 sopivalla paikalla: HAA 2, HAI ainakin 15, HAU 4–5, II 0-1, KÄR 2, LIM 5–6, joista 2 sisämaassa Hirvinevalla ja Pelson alueen Pitkäjärvellä (Eero Ikonen, Pentti Manninen), LUM vähintään 5 Liminganlahdella, OUL 1–2, OUS 5–6, joista 3–4 Liminganlahdella (sis. Multasuon), PUD 3, PYI 1, RAA 6, SII 6 ja VIH 1. Liminganlahdelta ilmoitettu parimäärä Multasuon mukaan lukien oli 11–13.

MUH Matokorvessa ruskosuohaukkoja nähtiin 6.–23.8. 1–2 kerralla yht. vähintään 4 eri yksilöä (TWä, VPH, TSp ym.), mutta ne lienevät tulleet Liminganlahdelta tai muualta rannikolta. Pesimäaikana ruskosuohaukkoja nähtiin myös TYR, SIL ja jopa 31.7. UTA Tolkansuolla 1 n kiert (THE) – Oulujärveltäkö?

Syyspuolen suurimmat määrät koskivat lentopoikueita emoineen pesimäpaikoilla: 20.8. HAI Kirkkosalmi 10p (TES), 26.8. LIM Virkkulan lt 12 kiert (JKA) ja 1.9. saman paikan 17 1kv p (Pentti Zetterberg, Teija Zetterberg). Elokuun useita päällekkäisiä yksilöitä käsittävää yksilösumma 221 koostuikin kahta vaille kokonaan paikallisista.

Ensimmäinen syksyllä muuttavaksi tulkittu oli vasta 25.8. SII Tauvon lintuaseman /1 m S (MTy, ATy, MOj ym.). Muuttavia ilmoitettiin koko syksynä vain 14. Syyskuun paljolti päällekkäisiä ilmoituksia paikallisista oli 144 yksilöstä. Viimeiset nähtiin 29.9. HAI Petsamon laiturilla (MAI, Antti Peuna, AVi) ja Riisinnokalla (JAA, Pirkka Aalto, Jku ym.) 1kv m tai kiert, 30.9. LIM Virkkula lt 1kv kiert (TTa) ja 6.10. PYI Yppärijokisuu +1kv k S (HTu).

Sinisuhaukka (*Circus cyaneus*)

Ensimmäinen 28.3. OUN Petäjäskoski 1/ (Ville Kangas) oli varhainen, 5 päivää vuosien 2003–2012 mediaanisaapumispäivää 3.4. aikaisempi. Sitten 1.4. PYI Yppärin pelot 1k (JSun), ja 9.4. HAI Kirkkosalmen lt /2 (VPH, JMa, VNi ym.) ja TYR Parras, Korpi 1/ (TVä, MVä).

Suurehkoja päiväsummia koko alueelta kertyi yht. 12.4. 16, 16.4. 21, 20.4. 20, 22.4. 48, 23.4. 42, 28.4. 50 yksilöä ja suurimpana vasta 5.5. tornien taistossa 58 yksilöä. Tällöin kevään suurin yhden paikan päiväsomma LUM Sannanlahti 12 eri yksilöä p + kiert + m (KRA, JKA, HNy ym.). TYR tuli erittäin paljon havaintoja, mm. 22.4. 14 (JSi, TVä, MVä ym.), joista yhden näkemä max. 5 eri yksilöä (TTa) ja osa moneen kertaan.

Yhden päivän ja yhden havainnointipisteen

Erilaiset +2kv-arosuohaukko-koiraat PPLY:n alueella v. 2012 (sukupuoli, puku, ikä Tiiran sarakkeitten järjestyksessä).

k ad +3kv	1
k ad +2kv	2
k +2kv	5
k ad	16
k	6
k 3kv	7
yht	37

suurimmat muuttajaluvut olivat 20.4. RAA Hummastinvaara 9m (TVä), 22.4. MUH Jokirinne 6m (JMe, SMe) ja 28.4. II Raasakan kanava 6m (KSi, TSi). Viiden muuttajan päiviä oli useita HAI ja II. Viimeiset selvästi muuttavat nähtiin myöhään 24.5. PYI /2 m (KVä).

Kaikkine päällekkäisyyksineen huhtikuun ilmoitettu yksilömäärä oli 324, koko kevään peräti 551, edelliseen vuoteen verrattuna reilu kolminkertainen. Ilmoitetuista koiraita tai naaraita ja naaraspukuisia oli melkein saman verran, mutta aikajakauma hyvin erilainen: huhtikuussa +2kv koiraita nähtiin 149, naaraita ja n-puk 96, mutta toukokuussa vastaavat luvut olivat 53 ja 94. Koiraat siis tulevat keskimäärin aikaisemmin. Yksilömäärän suuri kasvu edellisestä vuodesta ei selity edellisen vuoden poikasilla, jotka olisivat n-puk, vaan kyse on joko havainnoinnin tehostumisesta tai sinisuohaukkojen tulosta muualta. Katsauksen koko havaintomassa kasvoi kuitenkin vain 1,1-kertaiseksi. Se viittaa muualta, esim. idempää saapumiseen. Iälleen määritettiin vain 7 nuorta (2kv) koko keväänä.

Rengastajat ilmoittivat Rengastutoimiston petoseurantaan yhden pesinnän (Honkala ym. 2012). Se oli SII Revonlahdella (TVä). Todennäköisiä pesintöjä oli lisäksi ainakin 3, II vähintään 1 (VSu), LUM 1 (TVä) ja SII 1 (TVä, KHn). Mahdollisia reviierejä ja pesintöjä (yksilö tai pari kesällä) oli n. 20: HAI 1, KÄR 1, LIM 1–2, LUM 1, MUH 2, OUL Ylikiiminki 1, OUS 1, PUD n. 4 (ESa ym.), RAA 2, SII 2, SIL n. 4, TYR 1 ja VIH 2.

Syysmuutto alkoi aika tyypillisesti: 1.8. HAI Keskinie mi 1kv S (JMa) ja 3.8. HAI Kirkkosalmi lt 1kv m NE (PRu). Syksyn huippupäivät olivat 4.9. ja 8.9., jolloin molempina 13 ja 23.9. 14 yksilöä, jälkimmäisenä päivänä suurin osa muuttavia. Suu-

rimmat yhden paikan muutot olivat kuitenkin jo 30.8. II Myllykangas /5 m ja 6.9. /5 m (KSi). Viimeiset nähtiin tyypillisesti 24.10. LUM Puhkiavanperä /1 p (JHä, CGr), 27.10. RAA Maivaperä /1 m (KVä) ja 29.10. OUL Koskela 1 k p + kiert (VMä). Syksyn ilmoitettu summa päällekkäisyyksineen oli 236 yksilöä.

Naaraspuikuisista sini- tai arosuohaukoista oli 6 kevä-, 2 kesä- (kesä–heinäkuu) ja 5 syyshavaintoa.

Arosuohaukkakoiras +2kv (*Circus macrourus*)

ARK hyväksyi 22 naarasta tai n-pukuista. +2kv-koiraita ilmoitettiin peräti 37, mutta iän ilmoittaminen, minkä pitäisi keväällä onnistua melko helposti tarkastikin (3kv, +3kv), oli aika pyöreää (ks. oheinen taulukko). Taulukon ikäluokituksista k ad +2kv ja k +2kv ovat käytännössä samaa ryhmää, ja ilmeisesti suurin osa k ad -linnuista ja koiraista ylipäänsä on käytännössä +3kv yksilöitä.

Ensimmäinen aikainen 12.4. MUH Jokirinne +2kv k ENE (SMe), kaksi seuraavaa tyypillisesti 20.4. 1/+2kv kiert PYI Etelänkylä (HTa) ja TYR Temmes Poika-Temmes 1ad k +2kv kiert (RKy). Vähintään kolmen eri yksilön päiviä päällekkäisyydet poistaen olivat 29.4. (4), 1.5. (5) ja 13.5. (3).

Kevään viimeinen ja samalla viimeinen muuttava oli 16.5. RAA Hummastinvaara 1 k NE (HTu). Huhtikuun summa oli 17 ja toukokuun 20 yksilöä.

Kunnittain kevään ilmoitukset jakaantuivat HAA 1, HAI 2, HAU 2, LIM 3, LUM 1, MER 2, MUH 4, OUN 3, KII 1, PYI 1, RAA 3, SII 1, SIL 1 sekä TYR peräti 12, joissa lieenee vielä aika paljon päällekkäisyyttä.

Syksyltä ilmoitettiin +2kv koiras vain 4.9. MUH Matokorpi 1t 1 3kv k kiert (JMa, TTa).

Arosuohaukka / niittysuohaukka (*Circus macrourus* / *pygargus*)

Havaintoja tuli 3 huhti-, 14 touko-, 1 kesä- ja 3 elokuulta. Tyypillisesti vain yksi keväinen oli koiras, 23.4. OUL linatti ”mitä ilmeisin ad k arosuo” (PKi). Seuraavat olivat 28.4. SII Vartinhaka 1 n kiert SE (VSu, AVe) ja 30.4. TYR Korkala, Haapala 1 n NNE (KHn).

Kunnittain kevään havainnot jakaantuivat HAI 3, KEM 1, LUM 2, MUH 2, OUL 1, PYI 1, RAA 3, SII 3 ja TYR 3. Huippupäivinä 5.5. ja 9.5. ilmoitettiin eri puolilta 3 yksilöä. Kevään viimeinen nähtiin 26.5. PYI Parhalahden 1t (RKy). Ainoa pesimäajalta oli 10.6. RAA kaatopaikka 1 SW (KVä).

Kevään aikana muuttavia varpushaukkoja havaittiin todella runsaasti, jopa yli 900 lintua. Tämä kihlattu yksilö oli kylläkin tukevasti paikallinen. Hailuoto Onneli 12.4.2012. © JUHA MARKKOLA

Hiirihaukan alalajin määrittäminen ei ole aina yksinkertaista. Näin voimakkaan punaruskea yksilö on kuitenkin selkeästi alalajia *vulpinus*. Hailuoto Kirkkosalmi 24.4.2012. © JUHA MARKKOLA

Elokuulta ilmoitettiin viimeiset 3 havaintoa: 5.8. LUM Puhkiavanperä 1kv kiert (KHn), 24.8. II Myllykangas 1 m SE (KSi) ja 25.8. SII Tauvon lintuase- ma 1 n-puk m (MTy).

Kanahaukka (*Accipiter gentilis*)

Alkuvuodesta tammi–maaliskuulta ilmoituksia noin 51 kanahaukasta, jotka jakaantuivat kunnittain seuraavasti: HAA 1, HAI 3, HAU 2, KEM 2, KII 1, LIM 2, MER 1, MUH 3, OUL 10, OUS 1, PUD 2, PYI 2, PYÄ 1, RAA 8, SII 1, TAI 6, TYR 2, UTA 1 ja VIH 2. Kevään ensimmäiset muuttajaksi tulkittavat havaittiin 17.3. KEM Rajakorpi 1m (JLe, ELe) sekä MUH Hakalehto 1m (RRj). Keväältä maaliskoukokuulta ilmoitettiin yhteensä 42 muuttavaa genttiä, jotka olivat lähinnä yksittäisiä lintuja. Ainoat useamman yksilön muuttosummat olivat 26.4. II Hiastinlahden lt 2NE (PJü) ja 29.4. KEM Köykkyrinmäki 3m (JLe). Viimeiset muuttajat toukokuun alussa, 5.5. Tornien taistossa useammalla paikalla, sekä vielä 6.5. PYI Takaranta 1N (VHe).

Kesältä ilmoitettiin vain kahdeksan reviiriä, joista viisi varmistunutta pesintää. Syksyn ensimmäiset muuttajat 19.8. OUL Iinatin moottoriurheilukeskus 1m (JKa) ja 23.8. II Myllykangas 1m (KSi, JHä). Syysmuuton aikana havaittiin yhteensä 40 muuttavaa genttiä, jotka olivat lähinnä yksittäisiä lintuja elokuun lopulta aina loka–marraskuun vaihi-

teeseen saakka. Ainoat yli kahden yksilön muuttosummat olivat 6.9. II Myllykangas 3m (KSi), 9.9. HAA Korkattivuori 3m (RKy) ja 7.10. II Myllykangas 3m (KSi). Viimeiset muuttokirjaukset 24.10. II Myllykangas 1m (KSi) ja 9.11. PYI Sunin Karvasti 1m (KVä). Loppuvuoden marras–joulukuun havainnot kunnittain: HAA 2, HAI 1, HAU 1, MUH 3, OUL 8, OUS 1, PUD 1, RAA 2, SII 1, SIL 1, TAI 3, TYR 1 ja UTA 1.

Varpushaukka (*Accipiter nisus*)

Alkuvuodesta tammi–maaliskuulta ilmoituksia noin 74 varpushaukasta, jotka jakaantuivat kunnittain seuraavasti: HAI 3, HAU 3, II 1, KEM 2, KII 3, KÄR 1, LIM 2, LUM 2, MUH 7, OUN 4, OUL 17, OUS 3, PUD 1, PYI 3, RAA 8, SII 3, SIL 2, TAI 3, TYR 3 ja UTA 3. Maaliskuun lopulla jo kevätmuuton ensimmäisiä tunnustelijoita 20.3. II Raasakan voimalaitos 1N (KSi). Seuraavat muuttajat 6.4. HAI Kirkkosalmen lt 1m (VNi) ja 8.4. HAU Kell'on lt 1m (HTa) sekä HAI Kirkkosalmen lt 2m (PRu, IRu, JMa ym.). Kevään aikana muuttavia nisareita havaittiin todella runsaasti, jopa yli 900 lintua, joista pelkästään Iissä havaittiin yli 280 yksilöä. Päämuutto ajoittui aikavälille 12.4.–9.5., jolloin parhaat muuttajasummat olivat 23.4. RAA Hummastinvaara 51m klo 7:30–14:00 (HTu) ja todennäköisesti suurelta osin samoja SII Vartinhaka

3-kv piekananaaras matkalla pohjoiseen. Hailuoto Kirkkosalmi 24.4.2012. © JUHA MARKKOLA

42m klo 8:00–15:30 (VSu) sekä 23.4. II Raasakan voimalaitos 38m klo 9:00–14:15 (KSi) ja 26.4. II Myllykangas 86m klo 7:00–17:50 (KSi, VSu). Kevään viimeiset muuttajat havaittiin toukokuun viimeisellä viikolla.

Kesältä ilmoitettiin yhteensä 14 reviiriä, joista seitsemän onnistunutta pesintää. Syysmuutolla havaittiin yhteensä 667 muuttavaa nisaria, joista pelkästään Iissä havaittiin yli 420 yksilöä. Syksyn päämuutto ajoittui aikavälille 24.8.–8.10., jolloin suurimmat päiväsummat olivat 6.9. II Myllykangas 79m (KSi), 23.9. II Myllykangas 80m (CGr, JHä, KSi) ja 7.10. II Myllykangas 61m (KSi). Iin ulkopuolella suurimmat muuttosumat olivat 23.9. MUH Jokirinne 24m (JMe, SMe) sekä VIH Lampinsaari 24m (VHe, SKa). Loppuvuoden marras–joulu-kuun havainnot kunnittain: HAI 1, II 1, LIM 1, MUH 1, OUL 6, OUS 2, RAA 2, SII 1, TYR 1 ja VIH 1.

Hiirihaukka (*Buteo buteo*)

Vuoden ensimmäiset 28.3. RAA Pöllä 1m (KVä) ja 7.4. PYI Överstinerä 1p (TKj, Tuulikki Kotajärvi), jonka jälkeen 8.4. alkaen jo useammalla paikalla. Ensimmäiset useamman yksilön muutot 12.4. HAI Kirkkosalmen It 7m (VNi, KHn) sekä RAA Hummastinvaara 8m (TVä). Kevään muuttajien yhteissumma oli 314, päämuuton ajoituksessa aikavälille 12.–26.4. Kevään aikana havaittiin neljä yli kym-

menen yksilön päiväsummaa, joista totutusti valtaosa Iistä: 22.4. II Raasakan voimalaitos 24m (KSi, TSi), 23.4. II Raasakan voimalaitos 13m (KSi) sekä SII Vartinhaka 11m (VSu) ja kevään maksimina 26.4. II Myllykangas 20 NW + 19 SE (KSi, VSu). Yksittäisiä muuttajia havaittiin toukokuun lopulle saakka.

Kesältä harvoja yksittäisiä reviirejä eri puolilta. Varmistetut pesinnät: 20.5. OUN Laitakangas 2 var. + pesä (RRa) sekä 10.8. TYR Temmeksen Keskiläntie 1 var. (RKY). Syysmuuton alkutahdit 18.8. II Sääskenharju 1SE (KSi) ja 20.8. OUL jvp 1 kierte (ESa). Syksyn aikana havaittiin kaksi yli kymmenen yksilön muuttoa: 24.8. II Myllykangas 13SE (KSi) ja 6.9. II Myllykangas 19m (KSi). Syysmuuton kokonaissumma jäi piekanan tavoin hyvin vaatimattomaksi, vain 87 muuttajaa. Esimerkiksi Iin Myllykankaalla havaittiin vain 62m, kun edellisen syksyn muuttajasumma oli yli 370m! Hiirihaukat hävisivät maisemasta aika pian syyskuun lopulla: 23.9. II Myllykangas 2m + 1p (KSi, JHä, CGr) sekä VIH Lampinsaari 7m (SKa, VHe), jonka jälkeen seuraavat ja samalla vuoden viimeiset havainnot 9.10. TAI Teeriselkä 1m (JSu, Tuomo Uusitalo) ja hyvin myöhäinen 30.11. OUL Hönttämäki 1E (EMi).

Piekana (*Buteo lagopus*) ja hiirihaukalaji (*Buteo sp.*)
Kevään ensimmäiset 31.3. HAI Kirkkosalmen It

INNE (JTn), 5.4. HAI Kirkkosalmen lt INNE (ALu, HTa) ja 6.4. II Kuivaniemen Pyörälä 2E (Mika Mäenpää, May Mäenpää) sekä 6.4. HAI Kirkkosalmen lt 1m (VNi). Ensimmäinen kymmenen yksilön ylitys 11.4. HAI Kirkkosalmen lt 11m (VNi). Kevään yhteismäärä oli edellisen vuoden loistavan pesimäkäsän ja hurjan syysmuuton jälkeen erittäin hyvä 3692m piekanaa ja 261m Buteo sp.:tä, mutta lukemat sisältävät aika paljon päällekkäisyyksiä eri paikkojen kesken parhaimpien muuttopäivien osalta. Muutamien valikoitujen paikkojen muuttajasummaa keväältä: HAI Kirkkosalmen lt 577m + Buteo sp. 15m, II Myllykangas 436m + Buteo sp. 23m, RAA Hummastinvaara 324m + Buteo sp. 34m ja SII Tauvon lintuasema 240m + Buteo sp. 28m sekä sisämaassa MUH Jokirinne 134m. Päämuutto ajoittui aikavälille 16.4.–6.5., jolloin havaittiin useita ilahduttavan korkeita päiväsummia. Paras muutto yhteishavainnointipäivänä 22.4., jolloin mm. RAA Hummastinvaara 137m + Buteo sp. 20m (HTu, PRu), HAI Kirkkosalmen lt 290m + Buteo sp. 2m (VNi, EBo, JMa ym.), HAI Hiidenniemi 117N–NE ”2,5 tunnissa” (ALu, HTa) sekä II Raasakan voimalaitos 162m + Buteo sp. 18m (KSi, TSi). Tämän jälkeen sadan ylitykset vielä 26.4. II Myllykangas 162m + Buteo sp. 4m (VSu, KSi) sekä myöhään Tornien taistossa 5.5. HAI Kutukarin lt 156m (TTa, STi, JMa ym.). Yksittäisiä muuttavia piekanoja havaittiin aina touko–kesäkuun vaihteeseen saakka.

Kesän ainoat havainnot olivat 6.6. SII Hummastinjärvet 1 kiert. (TVä), 7.6. VIH Leinoslampi 1N (KVä), 9.6. PUD Puhoksen Rytäniemi 1E (JKa) ja 10.6. TAI Metsäkylän Raumanrinne 1 kiert. (KHi). Pesintöjä ei ilmoitettu lainkaan.

Syysmuuton alkutahdit aikaisin: 19.8. II Myllykangas 1SE (KSi) sekä 24.8. II Myllykangas 1SE (KSi) ja MUH Jokirinne 2SE (JMe). Syksyn muuttajasumma oli pohjoisen Skandinavian ilmeisen huonon pesimävuoden jälkeen melko vaatimaton 258m + Buteo sp. 11m. Syksyn selkeästi suurin muuttajasumma ja ainoa yli 15 yksilön päivämuutto 23.9. II Myllykangas 53m (KSi, JHä, CGr). Myllykankaankin syksyn piekanasumma oli vain 110m, kun se edellisessä syksynä oli yli 700m! Lokakuussa havaittiin vielä enimmäkseen yksittäisiä lintuja muutolla ja muutamain paikoin paikallisena. Kuu-kauden ainoa useamman yksilön muuttokirjaus oli 7.10. II Myllykangas 11m (KSi). Marraskuun havainnot: 4.10.–7.11. LIM Tupos 1p (KHn, EHo, JKo ym.), 1.11. LIM Selkämaa 1p (JMe), 9.11. KEM Isoaukea 1p (JSi) sekä vuoden viimeiseksi viivytellyt 13.–26.11. LIM Tupos 2p (Olli-Pekka Karlin, KKo, PLä ym.).

Maakotka (*Aquila chrysaetos*)

Vuoden 2011 pesintä tuotti Suomessa ennätysmäärän rengastusikäisiä poikasia, 239, lähes kolminkertaisesti edelliseen vuoteen verrattuna (Ollila 2012),

Sekä elo- että syyskuussa ilmoitettiin 37 havaintoa sääksestä. Hailuoto Kirkkosalmi 27.8.2012.

© JUHA MARKKOLA

ja se ennusti hyvää maakotkavuotta 2012. Havaintoja ilmoitettiin yht. 221 kpl, ja suhteutettuna PPLY:n kaikkien ilmoitettujen havaintojen määrään se oli suunnilleen sama kuin melko hyvänä maakotkavuonna 2006 (Tapio ym. 2014).

Tammikuussa nähtiin 18 maakotkaa, joista vain 2 rannikolla: 1.1. HAI Pöllä +7kv k kiert (JMa) ja 12.1. HAI Kittilännurkka 1 kiert (Raija Karjalainen, Juha Karjalainen, Esa Kovalainen ym.). Sisämaahavainnot kunnittain: KÄR 2 havaintoa, MUH 1, PUD 5, SIL 2, TAI 5 ja UTA vähintään 1. Helmikuussa ilmoitettiin vain 10.2. HAA Hirvineva 1 kiert, N (PHT), 18.2. PUD Kollaja, Rankkila 1 subad kiert (ESa, Jouko Sarviaho, TSa) ja 19.2. TAI Kisoslehto (ULa).

Maaliskuussa havaintoja vähän, 10–11 yksilöstä. Muutto alkoi myöhään, mutta maaliskuun ensimmäinen 8.3. Tai Porttivaara 2 (Osmo Heikkala, Raili Heikkala, Iikka Heikkala) tuskin koskee muuttajia. Ensimmäiset muuttavat 15.3. RAA Kurki 1 N (Pekka Kärenaho), 18.3. SII Varessäikkä 1 N (VPV) ja 23.3. OUL Johteenpooki 1 N (Terho Kaikkonen) ja mahdollisesti sama (2kv) N Linnanmaalla (EaA). Myös PUD Suvannonkylän 2kv (Ari Latja) tn jo saapunut muuttaja. Maaliskuussa nähtiin lisäksi PUD 2 (JSu) ja TAI 2 (Tarmo Latvajärvi, Kalevi Remes) läheltä pesimäpaikkoja. Huhtikuussa ilmoitettiin päällekkäisyysineen 132 yks., joista 71 oli luokiteltu muuttaviksi. Suurimpia yhden pisteen muuttosummia (selvästi kiert ja p ei mukana) olivat 8.4. HAI Kirkkosalmi 4 (VPH, PHO, VNi ym.) ja SII Alhonmäki 4 (RKY), 12.4. HAI Kirkkosalmi 6 (JTn, JMa), 16.4. 10 (VNi, JMa, saksalaisryhmä) ja 19.4. 5 (VNi, PRu, Juha Tuomi). Yhteistarkkailupäivänä 20.4. nähtiin mm. LUM eri paikoissa 5–6 p + kiert + m (RKY, KKO, PLa ym.) ja koko Pohjois-Pohjanmaalla yhteensä 23 ilmoitettua yksilöä. Vielä 22.4. ilmoitettiin yhteensä 10 ja 23.4. 6 yksilöä, sen jälkeen enää 0–3 yks./päivä. Toukokuussa ilmoitettiin 20 yks., joista 6–7 muuttavia, viimeiset 21.5. SII Koivistonneva 2kv N (TVä), 23.5. SII Vartinhaka 2kv NE (Petri Tamminen) ja 28.5. HAU Uikulaisjärvi 1 subad lask (PHI).

Vuonna 2012 Pohjois-Pohjanmaalla oli toimivia maakotkareviirejä ja onnistuneita pesintöjä (suluissa) eri kunnissa seuraavasti (Ollila 2014): HAA 1, LIM 1(1), PUD 18(8), PYÄ 1, SII 1 (ei tarkastettu), TAI 8(4), TYR 1(1) ja UTA 6(3). Pesimäajalta maakotkia ilmoitettiin PUD n. 20 (ESa, Lauri Koivuluoma, EMI ym.), TAI 7 (VPH, PJä, ULa ym.) ja UTA 2 (TEs).

Syyskuussa valtaosa havainnoista oli edelleen Koillismaalta (ESa, JSu, ULa ym.), ja muuttajia on vaikea tulkita. 23.9. Iin Myllykankaalla ensimmäinen m SE (KSi, JHä, CGr) ja VIH Lampinsaassa 1m, joka tosin ”ei vaikuttanut kovin muuttohalukkaalta” (SKa, VHe). Syyskuun ilmoitettu määrä oli 19 yks. 1.10. nähtiin PYI Parhalahden Marttalassa 3 1kv (TEs). Muutto huipentui 12.10., jolloin II Myllykangas 7 1kv + 4 subad SE klo 11:00–15:45 (KSi)! Lokakuun yksilömäärä oli 37 ja marraskuun enää 2: 1.11. UTA Sanginkylä 1 SE (TRo) ja 9.11. SIL Korteinen 1 S korkealla (Sisko Autio). Joulukuussa nähtiin 10, joista 4.12. OUS Salonpää 1 SE (JMe), 6.12. MUH Susisuo 1 juv S (JMe, SMe, Alpo Kukkola), 13.12. VIH Velkaperä 1kv S (SKa) sekä 16.12. MUH Soso 1 SE (TWä, KWä) ja 30.12. OUL Rusko 1kv S (EMi) vaikuttivat vielä muuttavilta, mutta 16.12. PYI Yppäri 1 ad (JSun) ja 27.12. HAI Rantatie 1ad p talvehtijoilta.

Kiljukotkalaji (*Aquila pomarina/clanga*) ja kotkalaji (*Aquila sp.* ja *Aquila/Haliaeetus*)

ARK ei ole tarkastanut kiljukotkalajihavaintoja vuodesta 2007 lähtien. Vuonna 2012 havaintoja ilmoitettiin mukavasti yht. 5 kpl: 23.4. RAA Hummastinvaara 1 kiert, SE, lask (HTu), 22.5. PYI Parhalahti 1 S (KVä), 10.6. RAA kaatopaikka 1 ”tn clanga” NE (KVä), HAI Kirkkosalmi 1S (HKi, Riitta Kianen) ja 3.8. SII Munahietä 1 ”Tuli etelästä, jäi kaartelevaan lähelle lintuasemaa. Selän voimakkaan kontrastin perusteella voisi olla pikkukiljukotka. Oli kuitenkin optiikkaan nähden vähän liian kaukana. Pyrstöstä puuttui sulkia.” (AAu). Lisäksi toinen *Aquila sp.* 14.5. LIM, Virkkula 1 ”mahdollinen pomarina” lask (KHn). Ensimmäinen *Aquila sp.* 2.1. HAI Marjanie mi 1 kiert tn maakotka (VNi).

Kotkalaji (*Aquila/Haliaeetus*) ilmoitettiin 16 kertaa, yht. 18 yksilöä 1.1.–13.12, tammikuussa 1, maaliskuussa 3, huhtikuussa 4, toukokuussa 3, kesäkuussa 2, heinäkuussa 2, syyskuussa 2 ja joulukuussa 1.

Sääksi (*Pandion haliaetus*)

Ensimmäinen vajaata viikkoa ennen muita 16.4. RAA Pöllä 1m (TVä). Seuraavat 22.4. kuusi lintua viidellä paikalla ja 23.4. kahdeksan lintua viidellä paikalla, eli muutto lähti rivakasti liikkeelle. Huhtikuulta ilmoitettiin 75 lintua ja toukokuulta 163. Viikonlopulta 5.–6.5. ilmoitettiin 53 sääkseä eli lähes kolmannes toukokuun yksilöistä. Lukema kuvaa muuton huippua, mutta osansa havaintosumassa oli

varmaan 5.5. käydyllä Tornien taistolla. Myös kevään suurin määrä osui tähän viikonloppuun: 6.5. II Säynäjäkangas 7m NW + 1 kiert (KSi, Tuukka Simonen, TSi). Kesältä ilmoitettiin vain yhdeksän pesintää. Sekä elokuulta että syyskuulta 37 havaintoa. Edellisvuoden tapaan suurin määrä Iin Myllykankaalta: 4.9. 5m SE (KSi). 23.9. nähtiin vielä seitsemän lintua (II 3, MUH 2, PUD 1, RAA 1), mutta niiden jälkeen enää yksi: 30.9. HAU Virpiniemi 1m (HTa).

Jalohaukkalinnut - *Falconiformes*

Tuulihaukka (*Falco tinnunculus*)

Vuoden ensimmäinen harvinainen talvihavainto: 3.2. KEM Hahtoranta 1p (Jouni Heikkilä). Kevätmuuton tunnustelijat maaliskuun lopulla: 24.3. PYI Yppärin pellot 1p (Martti Nousiainen, Tuulikki Nousiainen) ja 26.3. PYI Parhalahti 1m (RKY). Näiden jälkeen runsaan viikon havainnoton jakso ja seuraavat 5.4. TYR Jokisilta 1/ p (KHn) ja 5.4. MUH Matokorpi 1p (KHn). Laji yleistyi heti tämän jälkeen, ja havaintoja ilmoitettiin päivittäin. Komeimmat muuttosumat kirjattiin 23.4.: RAA Hummastinvaara 26m + 1S (HTu), SII Vartinhaka 20m (VSu) ja II Raasakka 15m4p (KSi). 22.–26.4. kirjattiin myös neljä muuta vähintään 10 linnun summaa. Huhtikuulta ilmoitettiin 588 tuulihaukkaa ja toukokuulta 322, joista loppukuun linnut olivat valtaosin paikallisia. Varmistettuja pesintöjä 20 ja lisäksi reviierejä runsaat 60, jos tällaisiksi lasketaan paikallisina toukokuun puolivälistä heinäkuun puoliväliin havaitut linnut.

Syksyllä ensimmäiset muuttaviksi ilmoitetut 19.8. II Myllykangas 6m+5p (KSi). Elokuun jälkipuoliskon summa 62 lintua. Syyskuussa ilmoitettiin 90 yksilöä, enimmillään 6.9. II Myllykangas 9m (KSi). Esiintyminen oli varsin tasaista läpi syyskuun, ainoa pienempi piikki oli 15.9., jolloin ilmoitettiin 14 havaintoa 15 linnusta. Lokakuun alusta vielä 12 havaintoa, joista viimeiset 7.10. kahtaalla: VIH Varesneva 1p (SKa) ja MUH Tikkala 1/ p (TWä, KWä). Näiden jälkeen vuoden viimeinen 25.10. RAA Mansikkakari 1p (KVä).

Ampuhaukka (*Falco columbarius*)

Yksi talvihavainto: 2.1. KEM Leppisaari /1 (Markku Alen). Ensimmäiset muuttajat maalís–huhtikuun vaihteessa: 28.3. RAA Inakari 1/ p (KVä), 1.4. OUL Oritkari 1 k E (ARa, Helmi Kuittinen) ja 2.4. PYI Yppärin pellot /1 p (JMj). Huhtikuun kokonais-

määrä 232 yksilöä ja toukokuun 107. Muutto oli vilkkaimmillaan huhtikuun lopulla, jolloin laskettiin myös kevään parhaat summat: 22.4. HAI kirkkosalmi 8m (JMa), 23.4. II Raasakka 7m (KSi) ja 22.4. RAA kaatopaikka 6m (KVä). Runsasta muuttoa kesti toukokuun alkupäiviin asti ja viimeinen havaintosuma tuli 5.5. Tornien taiston ohessa: 21 ilmoitusta 34 linnusta. Kesä–heinäkuulta vain 12 havaintoa, joissa kaksi varmistettua ja kaksi todennäköistä pesintää. Syksyn yksilömäärät kuukausittain: elokuu 16, syyskuu 43 ja lokakuu 35. Ainoat kahta suuremmat määrät 23.9. VIH Lampinsaari 5m (SKa, VHe) ja 7.10. II Myllykangas 5m (KSi). Marraskuulta vielä viisi ilmoitusta yksittäisistä linnuista, joista myöhäisimmät 5.11. VIH Ilveskorpi 1/ p (SKa), 9.11. TYR Parras 1p (TVä, MVä) ja 16.11. PYI Hanhikivi 1 p/kiert (TKj).

Nuolihaukka (*Falco subbuteo*)

Varhaisimmat olivat keskimääräistä aikaisemmin liikkeellä: 18.4. OUN Piipsjärvi 1 kiert, m (Minna Leppäjärvä), 22.4. HAI Ryöpäs 1 kiert (AJk, Tapani Toppi) ja 22.4. KEM Teppola 1p (AJk, Tapani Toppi). Huhtikuulta kuusi muutakin ilmoitusta ja kuukauden kokonaissumma 11 yksilöä. Toukokuun yksilömäärä 68 lintua, enimmillään 17.5. PYI Parhalahti 4m (KVä) ja 9.5. HAI Kirkkosalmi 3m (KVä). Todennäköisiä tai varmistettuja pesintöjä 14, ja näiden lisäksi noin 35 reviiä. Syksyn ensimmäinen muuttavaksi ilmoitettu 20.8. HAU Hakoselkä 1m (VPV). Elokuun jälkipuoliskolta ilmoitettiin 47 yksilöä, ja syyskuussa nähtiin 37 nuolihaukkaa. Muuttavia eniten 6.9. II Myllykangas 3m (KSi). Viimeiset 15.9. SII Munahietä 1 1kv p (PLa, Ima ym.), 17.9. PUD Hetekylä, Aittojärvi 1m S (Tsa) ja 25.9. SII Tauvo, Ulkonokka 1p (JPe).

Muuttohaukka (*Falco peregrinus*)

Ensimmäiset 1.4. RAA pesimäsuolla 1p (KVä), 6.–7.4. MUH Matokorpi 1p (Riitta Rajala, Eeva Eerikäinen, RKY), 8.4. LIM Isoniitty 1 lask, p (RKY) ja 8.4. TYR Jokisilta 1p (Eino Riikola). Keväältä ilmoitettiin yhteensä 57 muuttavaa lintua. Selvät huiput olivat 16.4. ja 22.4., molemmilta päiviltä ilmoitettiin yht. 14m. Suurimmat yhdeltä paikalta lasketut muutot 22.4. II Raasakka 6m (KSi, TSi) ja 22.4. LUM Sannanlahti 6m (HNy, PLa, JPu). Viimeinen muuttavana ilmoitettu 24.5. PYI Parhalahti 1m (KVä). Kesä–heinäkuulta ilmoitettiin vajaa 30 havaintoa, enin osa pesimäpaikoilta. Rannikolta vain pari havaintoa. Rannikkokuntien havainnot

yleistyivät totutusti elokuun alussa, mutta ensimmäiset muuttaviksi tulkitut nähtiin vasta 24.8. II Myllykangas 2m (KSi). Muuttavien määrä syksyllä vaatimaton 15 lintua. Em. Iin havainnon lisäksi ainoaa yli yhden linnun summa 16.9. TAI Kerppumutka 2m S (Janne Hietala). Lokakuun alussa vielä 14 havaintoa, viimeiset 8.10. LUM Lamunkari 1 kv p (PLa, Jpm), 8.10. II Myllykangas 1 ad m S (KSi) ja 11.10. SII Tauvo 1m SW (RKy).

Kurkilinnut - *Gruiformes*

Luhtakana (*Rallus aquaticus*)

Pitkään viipyneen kevään tulon myötä luhtakanan esiintyminen alkoi poikkeuksellisesti. Pesimapaikkojen ollessa vielä jäässä ensimmäiset yksilöt ilmaantuivat varsin erikoisiin paikkoihin. Ensimmäinen TYR Murto, Koivula 5.–18.4. 1p (Vesa Manninen, Pasi Manninen, TVä). Lintu oleili peltöjen keskellä olevan omakotitalon pihapiirissä! Toinen vastaava havainto: 13.–18.4. OUL Toppilansaari 1p (Ahti Sipola ym.), missä lintu touhuili salmen rannan ryteiköissä. Reviirejä yhteensä 11 eli varsin normaali määrä. Hailuodosta väh. 6 reviiriä:

17.5.–17.6. Kirkkosalmi torni 1Ä; 27.5.–13.6. Kirkkosalmi, Kitinnokka 2Ä; Kirkkosalmi, Perukka 1Ä ja Perukan eteläpuoli 1Ä; 29.4. Kirkkosalmi, uusi silta 1Ä (JMa, PHo, VNi ym.). Muualta 21.4. KEM Niittyranta 1Ä (The), 27.4. RAA Aittalahti 1Ä (KVä) ja 27.5. VIH Rantastenvärvä 2Ä (PRu, IRu, IKo, PJä) sekä 21.–28.7. LIM Virkkula 2p(ä) (Jorma Vickholm, KHn, MLn). Syyshavaintoja kaksi: 23.8. KEM Niittyranta 2p (MLn) ja 5.9. LIM Virkkula 1ä (AVi).

Luhtahuitti (*Porzana porzana*)

Melko runsas esiintyminen, sillä reviirejä yhteensä 23 (HAA 1, HAI 4, KEM 1, KÄR 3, LIM 1, OUS 1, PUD 1, PYI 5, RAA 1, SII 2, VIH 3). Ensimmäiset 27.5. kevättrallissa. Kaikki havainnot: 27.5. PYI Heinikarilahti 1Ä (TTa, VSu, ESa ym.), 27.5.–7.6. PYI Hietakarilahti 1Ä (TTa, VSu, ESa ym.), 27.5.–1.7. VIH Rantastenvärvä 2Ä (PRu, PJä, IKo, IRu), 6.6. VIH Kirkkojärvi 1Ä (SKa), 7.6. PYI Asikkapevä 1Ä (Petri Peltari), 10.6. LIM Järvenpää 1Ä (AJk, ESe), 13.6.–23.6. HAI Patelanselkä SE 1ä (JMa, KHn, Anu Hiekkänen), 13.6. KÄR Juurusjärvi 1Ä (RKy, Teemu Kangas), 14.6. HAA Haapolampi 1Ä (RKy, Teemu Kangas), 15.6.–1.7. KÄR Nurmesjär-

© JUHA MARKKOLA

Nuolihaukalla oli todennäköisiä tai varmistettuja pesintöjä 14, ja näiden lisäksi noin 35 reviiriä. Hailuoto 28.7.2012.

vi 1Ä (RKy, ALn, Markku Nurmimäki), 16.6. PYI Penkkatie 1Ä ja Perilahti 1Ä (HTu, KVa), 17.6. SII Säikänlahti 1Ä (KVa), 18.6. RAA Yrjänänlahti 1Ä (KVa), 19.6. KÄR Haapasaarentie 1Ä (RKy), 22.6. KEM Niittyranta 1Ä ja OUS Multasuo 1Ä (EAa), 23.6. HAI Salmenranta 1Ä (KHn, Anu Hiekkänen), 4.7. HAI Pöllä 1Ä (Minna Parkkila), 5.–27.7. HAI Patelanselkä 2Ä (JMa, PRo, MAa ym.), 10.7. SII Säärenranta 1Ä (KVa, JKo) ja 15.–16.7. PUD Hetekylä, Iso-Vuorma 1Ä (ESa, TSa).

Ruisrääkkä (*Crex crex*)

Hiukan keskimääräistä parempi ruisrääkkävuosi, reviierejä yhteensä 36. Kunnittain: HAA 3, HAI 1, HAU 3, II 1, KÄR 1, LIM 4, MER 3, MUH 5, OUN 1, OUL 4, PYI 3, PYÄ 1, SII 1, SIL 5 ja TYR 1. Ensimmäiset 27.5. LIM Tupos 1Ä (The, JSi, MLn) ja PYI Penkkatie 1Ä (RKy) sekä 30.5.–25.6. MUH Honkala 1Ä (TSp). Yleistyi tasaisesti, vilkkainta kesäkuun puolivälissä. Heinäkuullakin vielä noin 12 reviiriä eli vajaa kolmannes kaikista. Viimeisimmät heinäkuiset 25.–28.7. MUH Rouhinojan Soso 1Ä (VPH, ATy, MTy) ja 22.–30.7. HAI Ojakylä 1Ä (Esko Väliheikki). Vuoden päätti 26.8. OUL Markkuun pellot 2Ä (Seppo Saarela).

Liejukana (*Gallinula chloropus*)

Luhtakanan tapaan myös liejukanalla erikoinen kevätesiintyminen: 12.–22.4. TAI kk, Palvelukeskus Pihlaja 1p (KHi, ULa ym.) ja 15.4.–19.4. OUL Toppilansalmi 1p (EHO ym.).

Nokikana (*Fulica atra*)

Ensimmäiset 11.4. RAA meripelastusseuran maja 1p (Markus Hurme), 16.4. OUL Toppilansalmi 1p (ESa, TSp, VSu ym.) ja 17.4. OUL Syväsatama 2p (TTa). Yleistyi 19.4., jolloin 10 yks. ylittyi kahdessa paikassa: RAA Rautaruukki 12p (KVa, PVu) ja RAA Kuljunlahti 15p (RKy). Kevään suurin lukema todella yllättävästä paikasta, Tyrnävän peltoalueen sulamislammikosta: 29.4. TYR Jokisilta, Moilasentie 90p (RKy, JTI, Eino Riikola). Toiseksi suurin ihan perinteisesti 24.4. HAI Kirkkosalmi 50p (VNi). Jo mainittujen lisäksi kymmenen yksilön ylityksiä ei huhtikuulla muualta ollut. Toukokuun suurin perinteiseltä pesintäpaikalta 10.5. OUL Pyykösjärvi 15p (SLe).

Kesä–heinäkuun suuria kerääntymiä vain kahden paikalla, joiden maksimit 8.6. HAI Kirkkosalmi 1t 70p (MLn) sekä 15.6. RAA Aittalahti 11 ad p (KVa) ja poikasajalta 7.7. 21p (9 pull) (JMj). Elokuun suurin yksilömäärä oli 14.8. LIM Virkkula

Nokikanalla kevään suurin lukema oli todella yllättävästä paikasta, Tyrnävän peltoalueen sulamislammikosta, jossa 29.4. 90p. Toiseksi suurin ihan perinteiseltä paikalta 24.4. Hailuodon Kirkkosalmelta (24.4. 50p), mistä kuvakin 12.6.2012. © JUHA MARKKOLA

70p (ESa). Syksyn maksimit muilta kerääntymispaikoilta: 9.8. HAI Kirkkosalmi lt 31p (JMa), 21. ja 27.8. RAA Aittalahti 30p (JMj) ja 30.9. OUL Pyykösjärvi 30p (MLn). Lokakuun suurimmat 6.10. RAA Oravanjärvi 12p (JMj) ja 2.10. LIM Virkkula 35p (KHn). Vuoden viimeiset 20.10. LIM Virkkula 1p (PLa), 22.10. OUL Pyykösjärvi 2p (CGr) ja 23.10. RAA Aittalahti 1p (JMj).

Koillismaalta yksi havainto, 1.5. PUD Pudasjärvi lt 2p (Sirkka Hiltula).

Kurki (*Grus grus*)

Vuoden ensimmäiset 28.3. RAA Pöllä 1m (KVä), 1.4. RAA Ojala, Eskola 1m, NE (EBo, Marjo Mattila) ja 5.4. SII Karinkanta 3p (JMj). Yleistymistä saatiin kotva odotella, sillä ensimmäinen 10 yksilön ylitys 10.4. TYR Jokisilta 11p (TEs, TTa, KHn) ja sitten 12.4. hyvät muuttolukemat kolmelta paikalta RAA Hummastinvaara 153m klo 7–14 (TVä), SII Vartinhaka 93m klo 8:30–14:00 (VSu) ja PYI Parhalahden ks 84m klo 8:30–12:45 (RKy). Kevätmuuton terävästi erottuva huippu oli 22.–28.4., johon jaksoon sattui lähes 40 koko kevään suurinta muuttavien ja paikallisten määriä. Suurimmat muuttolukemat tulivat pitkistä staijeista: 22.4. RAA Hummastinvaara 2 830m klo 7:40–16:10 (HTu), 22.4.

PYI Suni, Mälikangas 1 863m klo 7–14 (VHe), 23.4. PYI Mälikangas 4 091m klo 10–18 (HTa) ja 26.4. II Myllykangas 1 831m klo 7:00–17:50 (VSu, KSi). Paikallisten suurimmat määrät huhtikuulta 22.4. TYR Parras 650p (MTy, ATy), 23.4. PYI Yppäri, Juurakon pellot 600p (JSun) ja 23.4. SII Karinkanta 600p (VSu).

Muuttolennessa tavattujen määrä huhtikuussa huikkea 35 956 ja toukokuussa 1 143, joten eikä päämuuttojakson 22.–28.4. jälkeen pahemmin enää liikettä ollut. Paikallisissa 100 yks. ylittyi toukokuulla 7 kertaa, suurimpana 3.5. TYR Parras, Nurkkala 310p (KHn), ja muuttajien osalta vain kerran, 16.5. klo 5–13 PYI Parhalahden ks 109m (9a) (KVä).

Kesäkuulla kuudesti yli 100, suurimmat 6.6. LIM Temmesjokisuu 220p (KHn), 17.6. LUM Pitkänokka 230p (PLa) ja 25.6. TYR Parras, Korpi 300p (MVä). Heinäkuulla viidesti vähintään 50. Ainut sadan ylitys 1.7. TYR Parras 110p (TSI).

Muhoksen perinteiseltä syksyiseltä kerääntymisalueelta ensimmäinen suurempi lukema jo 15.8. MUH Matokorpi lt 500p (VPH). Samalle päivälle myös SII Paavola 500 kiert (TVä, MVä). Tuhat ja samalla kaksi ylittyi 23.8. MUH Matokorpi lt 2154 iltalennolla (TTa). Suunnilleen viikko tästä iltalennon määrä oli kaksinkertainen 4.9. MUH Matokorpi

Hieno keräkurmitsakevät, yli 30 havaintoa varovasti arvioiden 180–200 linnusta. Hailuoto Rytijärvi 19.5.2012. © JUHA MARKKOLA

lt 4 483 (TTa, JMa). Hieman myöhemmin tulivat ainoat 5 000 ylitykset: 6.9. MUH Kaatopaikanmäki n. 5 000 (Kari Honkanen) ja 10.9. MUH Kaatopaikanmäki 5 714 (VPH, TTa, JMe, TSp). Muualta suuret paikallisten määrät 22.9. HAI Rytijärvi–Kopsa 560p (PHo) ja 21.9. VIH Ilveskorpi 550p (SKa).

Muuttolennossa tavattujen määrät elokuussa 2 173, syyskuussa 19 400 ja lokakuussa 56. Elokuun suurin 24.8. II Myllykangas 293m (16a) (KSi). Ensimmäinen suurempi muuttolukema 9.9. HAA Korkattivuori 1 814m (54a) (RKY). Muuton huippu 23.–24.9., jolloin 23.9. isoja lukuja monesta paikasta: II Ulkokrunni 2 230m erittäin mielenkiintoisesti ”saaren W-puolelta SSE/SSW, osa todella kaukana merellä” (ALu, HTa), VIH Lampinsaaren kaivosalue 733m (27a) (SKa, VHe) ja SII Tauvon lintuasema 466m (MTy, ATy). Vuoden suurin muuttokirjaus 24.9. HAA Korkattivuori 4 902m (119a) (RKY).

Vuoden viimeiset 18.10. TYR Muhostie 1 1kv p (RKY), 21.10. TYR Parras, Arotien aukea 1p (TVä, MVä) ja 21.10. UTA Ahmasjärvi lt 1m S (RKY).

Rantalinnut - *Charadriiformes*

Meriharakka (*Haematopus ostralegus*)

Ensimmäinen melko aikainen 12.4. PYI Parhalahdi 1m (RKY); 16.4. jo monin paikoin, kuten RAA Lapaluoto 2p (RKY, JTI), MUH Laukka 4p (Mauri Leiviskä) ja OUL Toppilansaari 2p (Tuula Kempainen, Pekka Lahti). Huhtikuulta kymmenkunta yli 10 linnun havaintoa (kaikki rannikolta), mm. 19.4. RAA Lapaluoto 18p (JLn, JMj). Useimmat kevään havainnot ovat vain muutamasta linnusta, joten vapun tienoon isompien määrien suma erottuu hyvin: 29.4. OUL Toppilansaari 22p (KHn), RAA Patti-jokisuun satama 55 (25p5m, 25 lask.) (JMj), RAA Pitkäkarin lt 16p (JLn) ja 6.5. HAU Kell’ön lt 15N (HTa). Viimeisiä kevään muuttajia 20.5. OUL Pateniemen vs 18m (RKY) ja 24.5. II Kaakkuriniemi 8N (KSi). Alkukesällä suurimmat parvet 4.6. HAU Kraaseli 9p (THe, JPu, RKy, PPÖ) ja 18.6. OUL Ruskon kaatopaikka 10 (KHn). Heinä-elokuun vaihteessa OUL Ruskon kaatopaikalla kesän suurin kertymä, enimmillään 27.7. 40p (EAa). 8.8. HAI Pökönokka 22p (JMa, PRO) on ainoa syyskauden isohko parvi. Syksyn viimeiset 15.9. SII Munahieta 1p (PLa, IMa, syyslintukurssi), 15.9. PYI Suni 3S (JMe, HTa) ja 26.9. RAA Olkijokisuu 1p (JMj).

Sisämaahavaintoja yht. 20 kpl kuudesta kun-

nasta, eniten (10) Muhokselta kevätmuuton ajalta 1–4 linnusta. Aikaisin 16.4. MUH Laukka 4p (Mauri Leiviskä), kaukaisin 1.5. TAI Murhijoki 2p (KHy) ja suurin parvi 17.5. MUH Jokirinne 7SE (JMe). Muut havainnot: 30.4. HAA Kirkkojärvi 2p (RKY), samoin kuin 5.5. (Jari S. Heikkinen, JKj, PHt ym.), 6.–13.5. MUH Muhoslampi 1–3p (TWä, KWä, Reijo Rajala, Eija Rajala), 7.5. OUN Ahonperä 1 kiert (RRa, Kaarlo Ojala) ja 7.5. OUN Matkanivantie 4 (Päivi Kaski). Sisämaan kesähavainnot: 6.6. KII Isokangas 5p soraumontussa (Marjo Mattila), 14.6. PUD Pietsu 1 (Lauri Koivuluoma), 19.6. VIH Kirkonkylä 2p (KVä, SKa), 19.7. HAA Alaranta 1ä (Jirka Lahtinen) ja 25.7. MUH Laitasaari 5p (JMe, SME).

Avosetti (*Recurvirostra avosetta*)

Vuoden ainoa 19.6. LUM Lamunkari 1p, N (Mika Kastell).

Pikkutylli (*Charadrius dubius*)

Huhtikuulta kolmisenkymmentä havaintoa, varhaisin 21.4. PYI Parhalahdi 1p (JMj), ja neljä seuraavaa heti 22.4. OUL Kaakkuri 1m (JKa), II Raasakka 1m (KSi, TSi), HAI Rantatie 134 1m (PRO) ja HAI Kirkkosalmi 2SW (EBo, AJk, JMa ym.). Toukokuun ”suurparvet” 2.5. OUL Äimärautio 9p (PPÖ) ja PYI Parhalahdi 2.5. 4p1ä (JMj). Havainnot pesimäpaikoilta yleensä yksittäisistä pareista tai poikueista, paitsi 20.5. PUD Kortesusu 2 pr (ESa). Heinäkuun lopulta alkaen pieniä syyskertymiä, joista suurin 31.7. SII Munahieta 10p (1ad, 9 1kv) (KKo). Syksyn viimeiset 27.8. RAA Olkijokisuu 1p (JMj), 28.8. HAI Isomatala 1p (VNi) ja 1.9. HAI Virpinie mi 1 1kv p (JMa).

Tylli (*Charadrius hiaticula*)

Varhaisimmat tavanomaiseen aikaan: 12.4. HAI Kirkkosalmen lt 1m (KHn), 13.4. LUM Pitkänokka 2p (KKo) ja 14.4. LUM Karin pellot 1p (KKo). Kevään isoimmat summat 13.5. RAA Takaranta 105p (JMj), 16.5. SII Ulkonokka 85p (KVä) ja 24.5. PYI Parhalahden ks 72m, lisäksi 10p klo 3:30–12:00 (KVä). Vuoden kevätpuoliskon viimeinen iso parvi 10.6. SII Munahieta 55 kiert (KKo). Pesintään viittaavat havainnot tavanmukaisesti Perämeren rannikkokunnista, mutta myös 3.6. PUD Kortesusu 1 pr (ESa, TSa).

Ensimmäinen isohko syysmuuttoparvi 15.7. SII Munahieta 20p (PLa) ja samalla rannalla 31.7. 99p (KKo). Heinä–elokuun vaihteessa muuttomasoja nähtiin muuallakin rannikolla, mm. 2.8. HAI

Tyllin osalta syksyn ennätyssumma oli 15.8. HAI Vesa–Vesankarit 145p. Kuva kuitenkin keväältä, Hailuoto Marjaniemi 20.5.2012. © JUHA MARKKOLA

Virpiniemi–Mäntyniemi 140p (JMa), 3.8. LUM Lamunkari 120p (PLa, JPM, MRa) sekä 8.8. HAU Kraaseli 110p (VSu, TTa). Sisämaassa Muhoksella oli elokuun alkupuoliskolla useita yli 20 lepäilijän parvia, mm. 6.8. MUH Matokorpi 50p (TWä). Syksyn ennätyssumma oli 15.8. HAI Vesa–Vesankarit 145p (JMa) ja 1.9. HAI Virpiniemi vielä 130p (JMa). Syyskuun alun jälkeen havaittiin vain 7 yli 20 linnun parvea. Lukuun ottamatta lentokyvvytöntä lintua 9.–25.10. PYI Yppäri (JMj), viimeiset 6.10. PYI Yppärijokisuu 1p (HTu), 6.10. HAU Kraaseli 1p (THe, KHn) ja 17.10. HAI Tömpä 1p (KHn).

Keräkurmitsa (*Charadrius morinellus*)

Moninkertainen määrä edellisvuoteen verrattuna, yli 30 havaintoa varovasti arvioiden 180–200 linnusta. Ensimmäiset melko aikaiset 16.5. LIM Vongangerä 1m (JPM), 17.5. HAI Kirkonkylä 1p (PKi, TKin, Jouko Kotimäki ym.) ja 18.5. TYR Jokisilta 2p (KHn, RKy, HNY). Määrät kasvoivat hetimiten: 19.5. HAI Rytijärvi 9p (MAa, PHo, Pekka Leinonen ym.) ja 20.5. 12 p (JMa), 19.5. HAI Sauvola-Musa 6 (Olli Vakkuri) ja 4 nous (JMa). Mantereella 19.5. SII Karinkanta 9p (Eve Lahti, Matti Lahti, Timo Lahti) ja 6p (Vesa Orjasniemi), 19.5. VIH Ilveskorpi 4p (SKa) ja 20.5. 3p (VHe), 20.5. OUL Kahvan-

kari 6E (EAa) ja RAA Keskilähti 2p (KVä). Kevään ennätysparvia ihailtiin Tyrnävällä: 20.5. TYR Moilanen 51p (TTa), 21.5. 20p (JKa) ja 22.5. väh. 31p (JPe), 22.5. TYR Ojakylä 20p (KHn) ja TYR Murto 31p (Ilkka Reittilä). Muuallakin tuolloin pikkuparvia: 20.5. TYR Jokisillantie 2p (Juha Lindfors), TYR Murto 3p (Mirja Honkanen, VPH), LUM Karinpää 1p (KKo), 21.5. HAU Teponperä 7/6 nous ja 22.5. 11/9 (EAa), 22.5. HAU Kellonkartano 3p (Jyrki Lukkari) sekä PYI Parhalahden ks 6m (KVä). Muutto hiipui toukokuun loppua kohden: 26.5. HAI Rytijärvi 4 nous W (JMa, MMi, PRO), HAI Marjaniemi 4N (Rasmus Mäki) ja SII Munahietä 1 nous m (PLa, SLe, KSo, TUu). Kevään viimeiset 27.5. TYR Murto 2p (PLa, SLe, KSo, TUu) ja SII Isoneva 1 kiert (TVä).

Syksyltä kaksi havaintoa. 12.8. SII Munahietä 1 lkv p (PLa) ja 6.9. HAI Pökönnoikka 3p (CGr, JHä).

Kapustarinta (*Pluvialis apricaria*)

Ensimmäiset erittäin varhain 28.3. RAA Pöllä 2m (KVä) ja PYI Yppäriin pellot 1m (VHe), seuraava 6.4. MUH Jokirinne 1E (JMe). 20.4. saakka havaintoja vain 1–3 linnusta kerrallaan. Huhtikuun ensimmäinen isompi päiväsumma 22.4. LUM Sannanlahti 86m klo 5:15–15:45 (PLa, HNY, JPU). Määrät

kasvoivat kohti vappua: huhtikuun lopun suurin 26.4. MUH Matokorpi lt 170p (JMe). Toukokuun alkupuoliskolla 18 yli 100 linnun esiintymää, joista suurimmat 11.–12.5. VIH Ilveskorpi 450 (SKa), 11.5. SIL Rantsila Jokikylä 500 (RKY) ja 12.5. MUH Jokirinne 600 (JMe, SMe). Suurparvet häipyivät äkisti; toukokuun loppupuoliskon isoin 17.5. HAI Rytijärvi 70p 20N (JMa).

Kesäisiä kertymiä mm. PUD Iso Kivijärvi 25.6. 19p (TSa) ja 6.7. VIH Lumimetsä 28p (SKa). Pesimäaikaista suohavaintoja noin 40 suolta.

Syksyllä päämuutto 15.–25.9, miltä ajalta 13 ilmoitusta yli 30 linnusta. Suurimmat kertymät 15.9. PYI Isonäva 3ad135juv (KRa, ESa, VSu ym.), 22.9. HAI Pöllän lentokenttä 51p (JPi) ja 23.9. TAI Taljajärvi 80p, joista 30 lähti muutolle (KHi). Vielä 3.10. HAI Kirkkosalmen lt 38m ja Pöllän lentokenttä 35 (AVj, ALa), minkä jälkeen havaintoja enintään muutamasta linnusta kerrallaan. Vuoden viimeiset 9.10. HAI Isomatala 2 (JMa) sekä OUL Oritkari 1p (JHä), 17.10. HAI Tömpä 2 (KHn) ja 1.11. PYI Harmi 1 kiert (KVä).

Tundrakurmitsa (*Pluvialis squatarola*)

Perämeren rannikolta 18 kevähavaintoa 34 linnusta, 1–4 kerrallaan. Ensimmäiset aikaisin 7.–9.5.

SII Ulkonokka 3p (KKo, JMj, JTn), 8.5. HAI Ulkokarvo 1p (KVä) ja 12.5. HAI Tömpä 1p (JMa, PRo). Toukokuulta kaksi neljän parvea, 17.5. RAA Pattijokisuu 4 jp p (KVä) ja 24.5. SII Munahieta 4p (KKo). Toukokuun summa 30 yks. Viimeinen muuttava 4.6. II Olhava 1jp NE (VSu); samana päivänä HAU Kraaseli 4p (THE, RKy, JPu, PPÖ). Kesäkuussa lisäksi kaksi havaintoa, 17.6. RAA Pattijokisuu 1p (KVä) ja SII Tauvon syksyn ekat 29.6. SII Munahieta 1p, kuten myös 1.7. (KKo), joista syysmuuton voi arvella alkaneen. Seuraavat 7.7. SII Munahieta 4 jp lähtivät kohti etelää (Heikki Karhu). Heinäkuussa lisäksi 4 havaintoa 1–4 linnusta. Kesäkuun summa 7 ja heinäkuun 14 yks.

Syysmuuton isoimmat parvet nähtiin heti elokuun alussa: 2.8. HAI Keskiniepi 52p nous (STi) ja HAI Virpiniemi–Mäntyniepi 14 (13 nous SSW, 1SW) (JMa) sekä 6.8. HAI Kääppäänkari 36 nous WNW (JMa). Muissa elokuun 12 havainnossa vain 1–5 lintua kerrallaan. Elokuussa nähtiin yhteensä 126 lintua. Heinä- ja elokuun 140 tundrakurmitsasta kaikki 128 iältään määritettyä olivat vanhoja. Ensimmäiset nuoret linnut syyskuun alussa: 1.–12.9. SII Munahieta–Ulkonokka 1–5 1kv p (AAu, KKo, PLä ym.) ja 2.9. HAU Kraaseli 1 juv (EAa). Syyskuussa vielä kaksi viiden parvea, 19.9. SII Muna-

Töyhtöhyöppä on monelle kevään indikaattori. Tämä yksilö kuitenkin pesimäajalta, 22.6.2012 Hailuodon Patelanselältä. © JUHA MARKKOLA

hieta 5 1kv p (PLa, HTa) ja 29.9. HAI Isomatala lounaispää 5p (THE, KHn, PPÖ). Muissa kirjauksissa 1–3 lintua. Syyskuussa 28 ilmoitusta 52 linnusta. Lokakuussa 9 kirjausta yhdestä linnusta. Suurimmat määrät 8.10. LUM Lamunkari 8 1kv p (PLa, JpM) ja 9.10 HAI Isomatala 4 1kv lask (JMa). Vuoden viimeiset em. kaksi ja 9.10 HAI Isomatala 1ä (JMa) sekä 10.–12.10. SII Munahieta 1p (KKo, PLa, JMj). Lokakuun summa 19 yks.

Koko vuodelta kuusi sisämaahavaintoa, kaikki syyspuolelta: 5.8. MUH Matokorpi 1 +1kv p ”uusi laji Muhoksen lajilistaan” (VPH, RRj, TSp ym.), 14.9. TAI Aseman kenttä 1S (ULa), 15.9. TAI Metsäkylä Konttilampi 1 1kv p (KHi) ja PYI Isonneva 2p (JKo, PMa, Risto Nevasaari ym.), 23.9. TYR Parras, Korpi 1m (TVä) ja 1.10. MUH Jokirinne 1S (SMe).

Töyhtöhyppä (*Vanellus vanellus*)

Ensimmäiset 16.3. TYR Ängeslevä 2 (Pirkko Niemmi) ja RAA Maivaperä 1S (KVä) sekä 20.3. HAU Kell’on lt 1 SSE (HTa). Maaliskuun suurin 28.3. PYI Parhalahden ksn lt 118m (RKY); seuraavat viisi vähintään sadan yksilön määrää päämuuton alusta 12.4., mm. PYI Parhalahden ks 346m (RKY). Huh- tikuulta 28 yli 100 yksilön ilmoitusta, joista huiput

16.4. RAA Hummastinvaara 464m (HTu) ja PYI Parhalahden ksn lt 486 m (RKY, JTI) sekä 20.4. RAA Hummastinvaara 555m (TVä). Toukokuun suurin 5.5. OUL Kempeleenlahden lt 40m50p (Antti Hannila, VMK, Annemari Kari ym.). Kesä–elokuun suurimpia syysmuuttokertymiä mm. 2.6. TYR Parras 70p (TVä), 15.7. TYR Temmes Kotikoski n. 80p (RKY) ja 3.–7.8. OUL Oritkari 60 kiert., missä myös syyskuun suurin 2.9. 33p 24 lask 1N (EMi). Tämän jälkeen vain 1–5 hyppän havaintoja, viimeiset 21.9. OUL Oritkari 2p (CGr, JHä), 22.9. OUL Määtän pellot 1p (THE) ja 9.–11.10. OUL Oritkari 5p (JHä, JMe, ESa).

Isosirri (*Calidris canutus*)

Ensimmäiset huippuvarhaiset 29.4. ja 2.5. HAI Tömpä 1p (VNi), sitten 6.5. UTA Sotkajärvi 2p (vuoden ainoa sisämaahavainto) (Hannu Läntinen) ja 9.5. HAI Ulkokarvo 1p (KVä). Toukokuulta 16 havaintoa, ainoat yli viiden määrät 14.5. LIM Temmesjoen–Liminganjoen suisto 22 SW (JPe), 22.5. PYI Parhalahden ks 15m ja 24.5. 13m (KVä). Toukokuun summa 79 yksilöä. Kesäkuun alusta viisi kirjausta yhdestä linnusta, joista viimeinen 5.6. RAA Pöllän kalasatama–Inakari 1p (RKY). Kesäkuun suurin 4.6. HAU Kraaseli 15p (THE, RKY,

Heinäkuun loppu on parasta aikaa nähdä aikuisia tundran kahlaajia. Komeitan kuovisirrejä Hailuodon Keskinielessä 27.7.2012 © JUHA MARKKOLA

JPu ym.). Muut kesäkuiset 19.6. LUM Lamunkari 2p (JPe, STi, HHo) ja 25.6. RAA Pattijokisuu 1 p (KVä). Kesäkuun summa 23.

Syysmuuton alku 9.7. HAI Pökkö 3p (HKi), 15.7. HAI Mäntyniemi–Keskiniemi 9p (AJk, ESe) ja 18.7. HAI Keskiniemi 13p (3 nous N) (JMa, PRo). Heinäkuussa ilmoitus 769 linnusta, joista 704 Hailuodon koillisarannoilta Virpiniemen ja Keskiniemen väliltä. Suurimmat päiväsummat sieltä kuvaavat poikkeuksellisen hyvän päämuuton kulkua: 23.7. HAI Virpiniemi 112p (36 nous SW) (JMa), 24.7. Virpiniemi–Mäntyniemi 220p17m (JMa, PRo), 25.7. Virpiniemi–Mäntyniemi 101p (VPH, TTa) ja 26.7. Virpiniemi–Keskiniemi 64 (9 nous) (VPH, JMa). Kaikki heinäkuun iältään määritetyt isosirrit aikuisia, paitsi ensimmäiset nuoret 24.7. HAI Virpiniemi 2 1kv (Jaakko Laurila). Elokuussa 29 havaintoa 119 linnusta, eniten 2.8. HAI Keskiniemi 16p (JMa, Hannu Tammelin, Hilka Tuimala), ja viimeinen mainittava parvi 12.8. LUM Lamunkari 13p (THe). Syyskuussa 13 havaintoa 47 yksilöstä, eniten 2.9. OUS Nenännokka 16 kiert (PKn). Viimeiset 9.9. HAI Virpiniemi 1 1kv p (JMa, PRo), 29.9. HAI Riisinnokka 1p (MAI, Antti Peuna, AVi) ja lokakuun ainoa 6.–8.10. HAI Virpiniemi 1 1kv p (vasemman jalan varpaat puuttuivat) (PHI, KHn, JMa ym.).

Pulmussirri (*Calidris alba*)

Toukokuussa kolme havaintoa ja neljä yksilöä: 17.5. HAI Kuivasäikkä 2p (JMa) sekä 21.5. SII Munahieta 1p (KKo) ja RAA Olkijokisuu 1p (KVä). Kesäkuun summa 5: 18.6. SII Munahieta 1p (KKo), RAA Inakari 2p (KVä) ja 19.6. LUM Lamunkari 2p (JPe, STi, HHo).

Syysmuuton alkua 15.7. SII Munahieta 1p (KKo) ja HAI Mäntyniemi–Keskiniemi 5 (AJk, ESe) sekä 23.7. HAI Virpiniemi 4p (JMa). Heinäkuussa 26 hav./147 yks., joista 118 Hailuodon koillisarannoilla, mm. 26.7. HAI Virpiniemi–Keskiniemi 31p (VPH, JMa). Elokuussa 49 hav./268 yks. Aikuisten muutto loppui elokuun alussa, sillä 8.8. jälkeen vain kaksi havaintoa aikuisista. Ensimmäiset nuoret 12.8. HAI Keskiniemi 2 1kv p (ALh, STi). Elokuun suurimpia 15.8. HAI Vesa–Vesankarit 23p (JMa) ja 17.8. SII Tauvo 28p (PLa, WVe, AAu). Syyskuun huiput 1.9. HAI Virpiniemi 25p (JMa) ja 2.9. SII Munahieta 28 1kv ja 1+1kv p (PLa). 22.9. TAI Taljajärvi 1p ainoa sisämaahavainto (ULa). Syyskuussa 31 havaintoa 220 yksilöstä. Viimeiset 30.9. HAI Keskiniemi 2 1kv p (STi, JRi), 2.10 HAI

Virpiniemi 3 1kv p (ALa, JMa, AVj) ja 6.10. RAA Olkijokisuu 1p (KVä).

Pikkusirri (*Calidris minuta*)

Ensimmäiset 16.5. SII Munahieta 1p (KKo), 19.5. HAI Pökönnokka 1p (VIs) ja 21.5. SII Munahieta 2p (KKo). Muulloin 1–4 yks. kerrallaan, paitsi 26.5. SII Munahieta 5p (JPi, JPu, ESt ym.), 25.5. PYI Takaranta 5p (PLa, SLe, KSo ym.) ja 29.5. SII Munahieta 5p (KKo). Toukokuulta yht. 18 hav. (myös OUL, RAA, LIM) 41 yksilöstä. Kevätmuuton viimeiset ja kesäkuun ainoat 1.6. HAU Kraaseli 2 (EAa, AVn).

Syysmuuton alku 13.7. HAI Virpiniemi 1p (VPH), 14.7. TAI Mustavaara, kuonakenttä 1p (KHi) ja HAI Virpiniemi–Keskiniemi 6p (VPH). Ensimmäiset nuoret kuun lopussa: 29.7. SII Munahieta 4 +1kv 2 1kv (PLa, SLa). Heinäkuussa 16 havaintoa 33 yksilöstä. 3.8. jälkeen kaikki iältään määritetyt 1kv. Elokuussa 45 havaintoa 428 linnusta. Ensimmäinen yli 30 yks.:n ilmoitus 15.8. HAI Vesa–Vesankarit 35p (JMa). Päämuutto elo–syyskuun vaihteessa, jolloin eniten pikkusirrejä Siikajoen Tauvossa ja Hailuodon koillisarannoilla (muualta ei yli 30 yks. havaintoja): 28.8.–2.9. SII Munahieta 30–42p (PLa, JMj, EMi ym.), 1.9. HAI Virpiniemi 24p (JMa) ja HAI Keskiniemi 34 (14 1kv reng) (JMa, STi), 2.9. HAI Keskiniemi 53p (13 1kv reng) (JMa, STi) ja 7.9. HAI Virpiniemi 36p (PRu). Syyskuussa 32 havaintoa 339 yksilöstä. Viimeiset 17.9. HAI Keskiniemi 1p (STi, Pekka Pouttu), 19.9. SII Munahieta 2 1kv p (PLa, HTa) ja 22.9. TAI Taljajärvi 5p (ULa). Edellä mainittujen kahden lisäksi viisi sisämaahavaintoa: 4.8. TAI Mustavaara, kuonakenttä 1p (KHi), 8.8. MUH Matokorpi 2p (JMe, SMe, TSp), 10.8. ja 12.8. TAI Mustavaara 1p (ULa) ja 9.9. TAI Metsäkylä, Konttilampi 1p (KHi). Syksyltä havaintoja myös HAU, LIM, LUM, OUL, PYI ja RAA.

Lapinsirri (*Calidris temminckii*)

Ensimmäinen tosi aikainen 30.4. RAA Pattijokisuu 1m (KVä), seuraavat viikon päästä 6.5. HAU Kraaseli Ulkonokka 1p (EAa, KKe) ja 8.5. HAI Ulkokarvo 1p (KVä). Päämuutto toukokuun puolivälin jälkeen; huiput 21.5. II Ulkokorunni 45p (PLa, ALu, HTa), 23.5. PYI Parhalahden ks 53m (KVä) ja 24.5. samassa paikassa 45p+26m (KVä). Viimeiset selvästi muuttavat 31.5. SII Munahieta 20p, joista ainakin 4m (KKo).

Pesimishavaintoja odotetun niukasti. PPLY:n

Suosirristä oli syysmuutolta 24 yli sadan yksilön kirjausta, joista suurin 15.7. HAI Mäntyniemi–Keskiniemi 850p. Ensimmäiset nuoret (kuvassa) ilmoitettiin 24.7., 12.8. jälkeen parvissa oli juv-enemmistö. Hailuoto Keskiniemi 1.8.2012. © JUHA MARKKOLA

alueen suurin esiintymä Siikajoen Tauvon Munahiedalla, jossa 10 reviiiriä, ja lisäksi Oulun rantakentillä oli 6 reviiiriä (VMP, kirj. ilm.). Soivia koiraita myös 26.5. ja 5.6. RAA Pattijokisuun satama 1Ä (KVä, JKo, RKy) sekä 1.6. HAU Kraaseli Ulkonokka 1Ä (EAa, AVn, MVi). Lisäksi pesimäpaikalta 7.7. HAU Kattilankalla 1p (PHI). Vertailtaessa tilannetta aikaisempiin pesimämääriin perusteellisimmin tutkituilta alueilta havaitaan voimakas väheneminen; vuosien 1987–1995 pysyvien reviiirien määrä esitetty seuraavassa ensin, sitten 2012 tilanne: OUL 17/6, HAI 12/0, SII Tauvo (Ulkonokka + Munahieta) 20/10 (Rönkä 1996). Lapinsirrin vähenemisestä kertoo sekin, että Tauvonniemen eteläpuolella Pyhäjoen etelärajalle saakka löydettiin vv.1987–1995 16 reviiiriä, mutta v. 2012 siis palautettiin PPLY:n arkistoon vain yksi (soiva koiras Pattijokisuun satamassa).

Syysmuuttoa pikku hiljaa heinäkuun alusta, esim. 9.7. HAI Pökö 8p (HKi) ja 10.7. OUL Hieta-saari Rantakurvin lt 11p (ESa). Heinäkuun summa reilut sata, elokuun jonkin verran alle sadan, syyskuun 8. Syksyn suurimmat 8.8. HAI Hiidenniemi-Vesa 28p (kaikki n. 15 ikämääritettyä juv) (JMa,

PRo) ja 12.8. SII Munahieta 8 +1kv 25 1kv (PLa); lisäksi kahdeksan 10–16 yks. ilmoitusta HAI, SII, OUL. Viimeiset 1.9. SII Munahieta 5 1kv p (PLa, KSo), 2.9. SII Munahieta 2 1kv p (PLa) ja 2.9. HAU Kraaseli Hermanninmatala 1 (EAa).

Kuovisirri (*Calidris ferruginea*)

Toukokuussa 10 havaintoa 15 yksilöstä. Ensimmäiset 12.5. HAI Pökönokka 2p (VNi), 15.5. TYR Parras 1p (TVä) ja 16.5. SII Ulkonokan lt 1p (KVä). Muut havainnot 21.5. II Ulkokrunni 1p (PLa, ALu, HTa), 22.5. HAU Kellon kalasatama 1p (EAa), 23.–24.5. PYI Takaranta 1p (HTu, PLa), 26.5. HAU Kraaseli 3p (The, MLn, JSi) sekä 27.5. PYI Parhalahden ks 1p (SKa, JKa, Jaakko Paakki ym.) ja SII Merikylän kalasatama 3p (KRä). Kesäkuussa 8.6. HAI Pöllännokka 2p kevään ainoat 2kv-määritykset (muut määritetyt 6 yks. juhlapukuisia) (JMa, ARö), 14.6. SII Munahieta 1p (KKo) ja 19.6. LUM Lamunkari 1p (JPe, STi, HHo).

Heinäkuussa kolmisenkymmentä havaintoa 180 yksilöstä. Muuton alkua 1.7. RAA Pattijokisuun 1p (KVä), 4.7. LUM Lamunkari 15p (KKo, VMP)

ja 5.7. HAU Kraaseli 4p (TTa). Heinäkuun vanhojen lintujen (ja koko syksyn) suurimmat summat Hailuodosta kuun puolivälissä, jolloin 14.7. HAI Virpiniemi–Keskiniemi 18p (VPH), 15.7. HAI Mäntyniemi–Keskiniemi 30 (AJk, ESe) ja 18.7. HAI Keskiniemi 16p (JMa, PRo). 14.7. myös sisämaassa TAI Mustavaara kuonakenttä 2p (KHi). Elokuun isoimmat 3.8. LUM Lamunkari 10p (PLa, JPm, MRa) ja 8.8. HAI Hiidenniemi–Vesa 10 (JMa, PRo). 7.–8.8. MUH Matokorpi 1p (Muhoksen ensimmäinen kautta aikojen) (JMe, TSp, TWä). Kun vanhojen muutto loppuu, nuorten alkaa; viimeiset vanhat ja ensimmäiset nuoret samalta päivältä 12.8. HAI Keskiniemi 5p (mm. 1 1kv reng, 1 +1kv reng.) (STi, ALh). Elokuussa parikymmentä havaintoa ja 82 yks., syyskuussa viitisentoista ja 34, isoin 1.9. HAI Virpiniemi 6p (JMa). Viimeiset 19.9. SII Haikarannokka 1m suosiirriparvessa (PLa, HTa) ja Koillismaalla 22.9. TAI Tikanpyrstölampi 2p (ULa) ja 22.–23.9. TAI Taljajärvi 1p (KHi, ULa).

Merisirri (*Calidris maritima*)

Kuusi syyshavaintoa 10 yksilöstä. Syyskuiset 8 yksilöä: 15.9. PYI Hanhikiven kärki 1m (SKa, JKa, Jaakko Paakki ym.), 29.9. HAI Keskiniemi 2p (VPH, JMa, JPu) ja HAI Isomatala 4 lask p (The, KHn, PPÖ) sekä 30.9. HAI Keskiniemi 1p (STi, JRi). Lokakuussa kaksi Hailuodon Keskiniemessä: 27.10. 1m (JMe, SMe, STi) ja 28.10. 1p (Pertti Väyrynen, Raija Väyrynen).

Suosirri (*Calidris alpina*)

Aloituis 22.4. LUM Sannanlahden lt 1m (PJä, PLa, SLa ym.), 24.4. RAA Pattijokisuu 1p (KVä) ja 28.4. LUM Pitkänokka Säärenhieta 1p (KKo), kaksi viimeksi mainittua määritettyjä etelänsuosirrejä. Vähintään sadan yksilön havaintoja 9.5. SII Savilahti 100p (JMj) lähtien keväältä 15 kpl, joista isoimmat 15.5. SII Sääri 200p (RKY, JMa, RKn), 24.5. PYI Parhalahden ks 395m (KVä) ja 26.5. SII Munahieta–Ulkonokka 200p (JAa, JKu, PLa ym.). Alpina-alalajin lintujen kevätmuuton lopun ja syysmuuton alun määrittäminen hankalaa, koska pikku parvia näyttää viipyilevän rannikolla, esim. 17.6. SII Säärenperän länsilaidun 13p (KKo). 1.7. SII Munahieta 51p (KKo) lienee jo syysmuuttoa.

Syksyn mittaan 24 yli sadan yksilön kirjausta (lähinnä heinäkuulta ja elokuun alkupuolelta), mutta niissä paljon samoja, etenkin Hailuodon luoteis- ja pohjoisrannalta. Syksyn suurimmat 13.7. LIM Virkkula 800p (PLa), 14.7. HAI Virpiniemi–Kes-

kiniemi 725 ad p (VPH), 15.7. HAI Mäntyniemi–Keskiniemi 850 (AJk, ESe) sekä 29.7. SII Munahieta 420 +1kv p (PLa, SLa). Ensimmäiset nuoret alpinat ilmoitettiin 24.7., 12.8. jälkeen parvissa oli juv-enemmistö, ja viimeiset +1kv:t ilmoitettiin 22.9. Syyskuussa yksi iso kertymä, 16.9. HAI Keskiniemi 159 p (TJa, JMa, MMi ym.). Syksyn viimeiset 3.10. HAI Pökönokka 7p (ALa, AVj), 6.10. RAA Olkijokisuu 2p (KVä) ja 8.10. LUM Lamunkari 2 1kv p (PLa, JPm).

Etelänsuosirrin reviierejä löytyi Hailuodosta 15. Lumijoelta 23 ja Siikajoelta 9 (Veli-Matti Pakanen, kirj. ilm.). Lisäksi Iin Ulkokorunnissa tavattiin 11.–12.5. 2p (ALu, HTa).

Jänkäsirriäinen (*Limicola falcinellus*)

Ensimmäiset 20.5. SII Säärenperä 8 kiert (KKo) ja HAU Kraaseli Hermanninmatala (EAa) 1 NW sekä 21.5. II Ulkokorunni 8p (PLa, ALu, HTa). Suurimmat PYI Parhalahden ks 22.5. 69m, 23.5. 158m ja 24.5. 69m (KVä) sekä 26.5. LIM Virkkulan lt 120p (PLa, SLe, KSo ym.). Kesäkuun suurin 1.6. HAU Kraaseli 38p (TTa). Viimeiset kevätmuuttajat 2.6. HAU Kiviniemi 10 (EAa), 4.6. HAU Kraaseli 4p (The, RKy, JPu ym.) ja 8.6. PYI Parhalahden ks 1 N (KVä). Kevään summa pesimäpaikkojen ulkopuolelta 889, joista toukokuussa 793. Soivia sirriäisiä neljällä suolla: 3.6. PUD Iso Kalliosuon pohjoisosa n. 5 pr (AAu), PUD Vengassuo 4 pr (PHI, ANi), PUD Puronlatvasuo 2 pr (PHI, ANi) ja 6.6. SII Isonneva 1Ä (TVä). Syysmuuton alku 4.7. LUM Lamunkari 8p (joka myös syksyn suurin) (KKo, VMP), 8.7. PYI Pöllä Lahdenperä 1SW (JLI) ja 15.7. HAU Kraaseli Hermanninmatala 1p (The). 31.7. LUM Lamunkari 4 (JPm, MRa) ja 5.8. HAI Tormela–Vesankarit 2 W (JMa, PRo), minkä jälkeen viimeiset 10.–12.8. TAI Mustavaara 1p (ULa) ja 15.8. HAI Vesa–Vesankarit 1p (JMa). Heinäkuussa 22 muuttavaa ja elokuussa vain 6.

Suokukko (*Philomachus pugnax*)

Ensimmäiset 26.4. HAA Kirkkojärven lt 2p (JKj), 28.4. HAI Ruohokari 1p (JMa) ja RAA Pöllän pelot 5m (HTu). Toukokuulta aikaväliltä 5.–24.5. nelisenkymmentä yli 100 yksilön kirjausta. Rannikolla ensimmäinen 300 yksilön ylitys 11.5. LIM Virkkula 600k500n (EAa), saman tien 13.5. LUM Sannanlahden lt 2000p (PLa). Huippua myös sisämaan tulvarannoilla 10.5. TAI Iivio 150p (Leo Räisänen), 11.5. SIL Rantsila Jokikylä 1000p (RKY) sekä 12.5. OUN Piipsjärvi Niemennokka 500p (VHe). Pian eri

puolilla Liminganlahtea viidettä tuhatta suokulaista: 15.5. LUM Pitkänokka a1200p (JPe), LIM Virkkulan pellot 900p, Routunkarin laidun 1800p ja Lumijoen suisto 350p (JPe, HHo). Liminganlahdella 16.5. vielä suurparvia, LIM Virkkula 1100 (AVi) ja OUS Koivukarin lt 300NW (THE). Viimeinen yli sadan muutto 26.5. PYI Parhalahden ks 187m (KVä).

Kevätmuuton rippeet, kesäiset kertymät ja syysmuuton alku sekoittuvat kesäkuun mittaan, esim. 16.6. RAA Mikonkari 8/ S (HTu, KVä) ja 20.6. HAI Kaarannokka /10 var, 75/ p (ALh, JMa, NRö). Vain yksi varma pesintä sisämaasta: 3.6. PUD Iso Kalliosuon pohjoisosa /1 ja 4-munainen pesä (AAu).

Koko syksyltä neljä sadan ylitystä: 31.7. LUM Lamunkari 300p (JPm, MRa), 3.8. LUM Lamunkari 400p (PLa, JPm, MRa) ja 31.8. SII Ulkonokka 130 (JHä, CGr, MOj ym.). Viimeiset 1.10. SII Säärenranta 1SW (RKY), 4.10. RAA Pattijokisuu 1p (KVä) ja 7.10. LUM Pitkänokka 1 1kv p (PLa).

Jänkäkurppa (*Lyminocryptes minimus*)

Aloitut 28.4. LUM Sannanlahden lt 1Ä (Mauri Leiviskä), 30.4. LUM Pitkänokka 1p (KKo) ja 8.5. SII Ulkonokka 1p (KKo, PPÖ). Toukokuussa havaittiin lisäksi 12, joista 6 soi pesimäsoilla SII (2), KEM, II, MUH ja TAI. Kesä- ja heinäkuussa soivia kurppia PUD 3 suolla, OUL kahdella, SII ja TAI yhdellä, sekä UTA yhdellä kaksi. Merenrannoilta ei revii-ri- tai pesimishavaintoja. Syksyn ensimmäinen 2.9. HAU Kraaseli, Ulkonokka 1p (EAa) ja suurin määrä 23.9. PUD Kollaja Kortesus 7p (ESA). Viimeiset 27.10. HAI Keskiniemi 1p (JMe, SMe) ja HAU Kellonkartanon pellot 1p (HTa) sekä 1.11. PYI Yppärijokisuu 1p (KVä).

Taivaanvuohi (*Gallinago gallinago*)

Ensimmäiset myöhäisenpuoleisia 14.4. OUL Oritkari 1 nous (EMi), 16.4. PYI Parhalahden ks 2m (RKY, JTI) ja 16.4. SII Tavon lintuasema 3N (MOj, LOj). Suurimmat summat 1.5. OUS Multasuo 25p (TTa) sekä 5.5. OUS Kempeleenlahden vanha lt 15p15m (VMK, Annemari Kari, SLe ym.) ja TYR Parras Korpi 21m (TVä). Syyspuolen suurimmat 26.7. LIM Virkkula 10p (EHO), 17.8. HAU Kraaseli Ulkonokka 15 (EAa, JHä), 1.9. SII Munahietä 15 (PLa, KSo) ja 2.9. HAU Kraaseli Ulkonokka 23 (EAa). HAU Kraaselissa vielä 14.10. 13 (EAa), minkä jälkeen viimeiset 17.10. HAI Tömpä 1 (KHn), 20.10. HAI Riisinnokka 1 (JMa) ja 27.10. HAI Keskiniemi 2 (JMe, SMe).

Heinäkurppa (*Gallinago media*)

Kaksi havaintoa on keskimääräistä tasoa: 7.9. HAU Halosenperä 1p ja 23.9. SII Munahietä 1p (Allan Hamari).

Lehtokurppa (*Scolopax rusticola*)

Ensimmäiset 9.4. RAA Kuljunlahti 1p (JMj), 13.4. OUL Meri-Toppila 1 kiert (Tapani Piirainen) ja 15.4. LIM, HAI ja TYR. Läpi vuoden yleensä 1–2 kurppaa kerrallaan. Pesimäkaudelta jokunen 3–4 yksilön havainto: 7.5. OUL Peurasuon pellot 3p (SMe), 23.5. KÄR Nurmesjärven lt 3p ja LUM Varjakka 4 kiert (KRa), 1.7. VIH Leinoslampi 3Ä (KVä) ja VIH Rantasenjärvi 4Ä (KVä). Syksyltä suurimmat määrät 24.9. MUH Jokirinne 3p (SMe) ja 6.10. HAI Rautaleton tien varsi 3 (Annamari Markkola, Sami Aikio, Tiia Lindell). Viimeiset 27.10. HAU Kalimenojan suu 2p (HTa), 29.10. RAA Ansaranta 1p (KVä) ja 20.11. OUL Koskela–Rajakylä 1 (PMj).

Mustapyrstökuiiri (*Limosa limosa*)

Ensimmäiset tulivat hieman keskimääräistä aikaisemmin: 13.4. LUM Pitkänokka 1p (KKo), 14.4. TYR Jokisilta 1p (PPÖ) ja 20.4. RAA Pattijokisuu 1m (KVä). Huhti–toukokuussa Limingassa (Virkkula, Temmesjoki) nähtiin yhdeltä paikalta usein toistakymmentä lintua tai enemmän: suurimmat määrät 25.4. LIM Virkkula 24p (PLa) ja 28.4. 22p (HAA, JAA) sekä 27.5. LIM Temmesjokisuu 35p (UMA). Kesällä ei mainittavia kertymiä, pesimiseen liittyviä havaintoja on ilmoitettu Kempeleestä (2 paikkaa), Hailuodosta (2 paikkaa), Limingasta ja Lumijoenalta. Viimeiset 12.8. LUM Lamunkari 1 kiert (THE), 20.8. OUS Vihiluoto 2 1kv p (TEs) ja 25.8. OUL Kiviniemi 2 1kv p (CGr, JHä).

Punakuiiri (*Limosa lapponica*)

Kevään ensimmäiset 24.4. RAA Pattijokisuu 1p (KVä) ja OUL Oritkari 2m (MTy) sekä 26.4. RAA Pitkäkarin lt 1p (RKY). Suuria määriä nähtiin monin paikoin, 4.5. HAI Ulkokarvo 61p (KHn), 9.5. HAI Tömpä 40p (VNi), 12.5. II Ulkokorunni 40p (ALu, HTa) ja 15.5. OUS Nenännokka 54p (PKi, TKin, PKn ym.). Viimeinen selvä muuttohavainto oli 29.5. MUH Jokirinne 2m (JMe, SMe). Huhtikuulta ilmoitettiin n. 40 ja toukokuulta peräti n. 380 lintua. Yksittäisiä paikallisia punakuireja havaittiin kesäkuussakin neljästi eri puolilla: 1.6. HAU Kraaseli (EAa, AVn, MVi), 8.6. PYI Parhalahdi (Harry Seppälä, Matti Maskulin), 20.6. SII Munahietä (KKo) ja 26.6. LUM Liminganlahti (Onni Ranta-

Ensimmäiset punajalkaviklot saapuivat keväällä keskimääräiseen aikaan 19.4. Hailuoto Rytijärvi 25.5.2012. © JUHA MARKKOLA

nen, Markku Lappalainen, Eija Lappalainen). Syyspuolen havainnot alkoivat 4.7. LUM Lamunkari 1p (KKo, VMP) ja 5.7. HAU Kraaseli 1 jp p (TTa). Syksyn suurimmat määrät 23.7. TAI Kuusijärvi 50m (Tarmo Latvajärvi), 24.7. HAI Keskinie mi 35p (JMa, PRO) ja 3.8. LUM Lamunkari 27 ad p (PLa, JPM, MRa). Viimeiset havaittiin 30.8. HAI Virpiniemi 1 juv p (TJa) ja OUL Kiviniemi 2 juv p (ESa), 3.9. HAI Keskinie mi 5 juv p (KHn) sekä 15.9. PYI Suni 3p (KVa). Heinäkuun lintujen määrä oli n. 155, elokuun n. 50 ja syyskuun 8.

Pikkukuovi (*Numenius phaeopus*)

Ensimmäiset saapuivat keskimääräiseen aikaan 22.4. II Raasakka 1m (KSi, TSi) sekä 23.4. RAA Aittalahti 1 (Kimi Lappalainen), RAA Valkeisneva 1p (TVä) ja OUL Pitkämöljä 1p (SLe). Yli 10 yksilöä nähtiin 5 kertaa toukokuussa, eniten 9.5. II Parviaisenkangas a27m (TKa). Viimeiset muuttajat 24.5. PYI Parhalahi 4m (KVa) ja 9.6. SII Tauvon lintuasema 2 m N (RKy). Kesäkuun loppupuolella–heinäkuun alussa Taivalkosken aseman kentälle kertyi runsaasti pikkukuoveja, enimmillään 22.6. 30p (KHn, ULa). Pesimiseen viittaavia havaintoja tehtiin HAA, II, KEM, OUN, OUL, PUD, PYÄ, RAA, TAI ja VIH. Ensimmäinen etelään muuttava lintu havaittiin 17.6. LIM Aabramintiellä (PLa).

Suurimmat syysmuuttomäärät olivat 15.7. HAI Pöhlantie 29p (PRA, Tiina Rahko) ja 27.7. SII Munahietä 27m (KKo). Viimeiset 17.8. HAI Virpiniemi 2p (VPH) ja 19.8. I kiert (JMa) sekä 26.8. TYR Parras 1m (TVä, MVä).

Kuovi (*Numenius arquata*)

Ensimmäiset saapuivat normaaliaikaan 8.4. KEM Nummela 1p (Joni Sundström) ja 11.4. LIM Haarsilta 1p (TVä). Seuraavana päivänä kuoveja oli jo viidessä paikassa. Vähintään 50 kuovia nähtiin 19–30.4. 33 kertaa, enimmillään 20.4. RAA Hummastinvaara 333m (TVä) ja 22.4. väh. 600m (HTu) ja 23.4. 225m (HTu), 22.4. LUM Sannanlahti 401m (PLa, HNy, JPu) sekä 23.4. SII Vartinhaka 231m (VSu). Suurin paikalliskertymä oli 26.4. MUH Matokorpi 250p (JMe). Etelään muuttavia lintuja näkyi jo toukokuun puolivälistä alkaen. Ensimmäiset muuttokertymät havaittiin vasta 28.7. SII Tauvo 26p (PLa, Leena Pekkarinen, IMa ym.). Elokuun suurin kertymä oli 4.8. UTA Ahmasjärvi 20p (Marjukka Modig). Viimeiset havaittiin 5.9. LIM Virkkula 1p (AVi), 7.9. SII Ulkonokka 1p (PLa, KKo) ja 9.9. HAU Kraaseli 1p (THE, PPÖ).

Mustaviklo (*Tringa erythropus*)

Tulo oli keskimääräinen: 28.4. TYR Moilanen 1p

(EHo) ja RAA Pitkäkari 1p (KVä). 30.4. havaittiin jo kolmessa paikassa 1–3 yksilöä. Suurimmat kertymät olivat 7.5. LUM Sannanlahti 120p (KRa, KHn), 10.5. TAI Iiviö 80p (Leo Räisänen) ja 13.5. LUM Sannanlahti 200p (PLa). Pesimiseen viittaavia havaintoja palautettiin vain Pudasjärveltä ja Taivalkoskelta: 3.6. PUD Kärppäsuo 1 var (EAa), 13.6. TAI Rääpysoja 2 var Isolehdon vakioireittilaskenta (KHn) ja 15.6. TAI Jänissuo 4p+1 var (PRo). Paluumuutto käynnistyi jo toukokuussa ja huomattavia määriä nähtiin jo 8.6. PYI Parhalahti 92m S (KVä, Harry Seppälä, Matti Maskulin). Heinäkuun maksimi oli 31.7. HAI Kirkkosalmi 32p (Timo Metsänen) ja elokuun 18.8. HAU Kello 26 (EAa). Vuoden viimeiset 7.9. SII Ulkonokka 2 1kv p (PLa, KKO), 15.9. SII Tauvon lintuasema 1m (MTy) ja 16.9. LUM Sannanlahti 1 1kv p (PPÖ).

Punajalkaviklo (*Tringa totanus*)

Saapui keskimääräiseen aikaan 19.4. RAA Helmiöljä 1p (JMj) ja Maivaperä 1m (KVä), mahdollisesti sama yksilö. 22.4. jo Oulua myöten 7 eri paikassa 8 yksilöä. Suurimmat määrät: 5.5. HAI Kutukari 30p (TTa, STi, JMa ym.) ja HAU Rapa-kari 30p (HSK, PMj), 18.5. HAU Kello 38p (Vls) ja 25.5. OUL Hietasaari 25p (VSu). Syksyn suurimmat määrät: 6.7. HAU Kraaseli 28p (EAa, HAI), 9.7. HAU Kello 20p (EAa) ja 25.7. HAU Virpiniemi–Keskiniemi 18p (VPH, TTa). Viimeiset 15.8. HAI Vesankarit 1p (JMa) ja 25.8. HAU Kraaseli 1p (JPi, EAa, HAI ym.).

Sisämaan havaintoja tehtiin normaalia enemmän: 26.4. MUH Kirkkoranta 1p (TWä), 28.4. MUH Jokirinne 1 kiert (JMe, SMe), 28.4. OUN Piipsjärven pato 1p (AHi, Riitta Pienihäkkinen, EHn), 29.4. HAA Huikarinniemi 2p (PPÖ, Tuomo Myllykoski, Juuso Niemelä), 5.5. UTA Ahmasjärvi 3m (VPH, TWä, Saraliina Hoppa ym.), 6.–7.5. MUH Kirkkoranta 3p (TWä, KWä), 10.5. TAI Iiviö 1p (Leo Räisänen), 10.5. MUH Karho-ojanniityt 2 pr reviiirillä (VPH, TSp), 15.5. TAI Kostonjärvi 1 (ULa), 15.5. HAA Piipsanneva 1p (KVä, JKO), 4.–8.6. MUH Kirkkoranta 2p (VPH, JMe, TSp), 20.6. MUH Karhukangas 1p (TSp), 23.6. MUH Karho-ojanniityt 1var (TSp) ja 14.–19.7. TAI Mustavaara 1p (KHn, ULa).

Lampiviklo (*Tringa stagnatilis*)

Ilmoitettuja havaintoja oli yht. 13 kpl ajalta 6.5.–2.8. yhteensä enintään 5–6 linnusta (HAI 2–3, PYI 1, SII 2). Hailuodossa havaittiin 6.5. Tömpä 1p (JMa),

31.7. Virpiniemi 1p (Eero Pätsi) ja 2.8. Kirkkosalmi (Henna Pätsi). Pyhäjoella havaittiin Parhalahdella 1p 10.5. (JKo, KVä), 26.–27.5. (TTa, VSu, ESa ym.) sekä 8.6. (KVä). Siikajoella tavattiin 15.5. Säari 1p (JMa, RKy, RKn) ja 17.7. Munahietä 1p (EMi).

Valkoviklo (*Tringa nebularia*)

Saapui normaaliaikaan 22.4. PYI Perilahti 1m (AHi, EHn). Seuraavana päivänä havaittiin jo kuu-della paikalla yhteensä 8 yksilöä aina Oulua myöten. Kymmenpäisiä parvia nähtiin 26.4.–15.5., enimmillään 5.5. LUM Sannanlahti 80p (KRa) ja SIL Mankila 80p (RKy), 7.5. HAU Kello 90 (EAa) ja 8.5. HAU Kello 140 (EAa, AVn) sekä 11.5. SII Säärenperä 100 (EAa). Viimeiset muuttajat 20.5. PYI Parhalahti 1m (KVä) ja 23.5. 1m (KVä). Kesäkuun maksimi 25.6. SII Ulkonokka 40p (KKo, VMP), heinäkuun 8.7. HAU Kello 65p ja 9.7. 62p (EAa) ja elokuussa enää 3.8. RAA Pattijokisuu 15p (JMj). Viimeiset 19.9. RAA Maivaperä 1m (HTu, JHa) ja 23.9. 1p (JMj) sekä 4.–9.10. PYI Yppärijokisuu 1p (HTu, KVä).

Metsäviklo (*Tringa ochropus*)

Saapui hieman keskimääräistä myöhemmin: 14.4. HAI Kirkkosalmi 1 (VNn, PRo), 17.4. RAA Kuljunlahti 1p (JMj) ja 18.4. SII Kivikasapellot 1ä (JKo, KVä). Kevään suurimmat keräntymät aika suuria: 24.4. LUM Markkulan silta 15p (KKo), 26.4. HAU Hakoselkä 17p (VPV), 28.4. LIM Lepikko 30 (KKe, EAa) ja 29.4. MUH Sosonaapa 25p (JMe, SMe). Syysmuuton ajalta ei kertymiä, viimeiset 10.8. RAA Pattijokisuu 2p (JMj), 16.8. OUL Taskila 2p (ESa) ja 26.8. OUS Vihiluoto 1p (CGr, JHä).

Liro (*Tringa glareola*)

Saapui normaalisti 23.4. LIM Ala-Temmes 2p (RKy) sekä 26.4. OUL jvp 1Ä (EHo, JTN) ja PYI Parhalahti 1Ä (JMj). Huhtikuun maksimi 28.4. RAA Hummastinvaara 15m (TVä). Toukokuussa yli sadan linnun kertymiä ilmoitettiin 5.–16.5. 42 kappaletta niin rannikolta kuin sisämaasta. Suurimmat kertymät olivat 6.5. KEM Linnakangas 480m (Jukka Piirainen), 9.5. OUL Piimäperä 465p (TKa) sekä 11.5. LIM Virkkula 500 (EAa) ja 15.5. 1200p (JPe, HHo). Syysmuuton suurimmat määrät kesäkuussa 27.6. LIM Virkkula 270p (Martti Partanen, Veikko Forsberg, Tiina Virtanen ym.), heinäkuussa 5.7. HAU Kraaseli 213 p (TTa) ja 15.7. HAU Kello 190 (EAa) sekä elokuussa 8.8. MUH Matokorpi 170p (VPH, TSp, TWä) ja HAU Kraaseli 450p

(TTa, VSu). Viimeisimmät varhain 1.9. HAI Virpiniemi 1p1m (JMa) ja SII Munahieta 1p (PLa, KSo) sekä 2.9. HAU Kraaseli 2 (EAa).

Rantakurvi (*Xenus cinereus*)

Niukasti havaintoja. Saapui melko varhain: 6.–7.5. SII Sääri 1p (Jukka Salmi) ja 10.–11.5. LUM Varjakantie 1Än (JMj, ANi, JKo). Oulussa havaittiin 1 yks. 14.–27.5. Myöhemmin vain yksi havainto: 19.6. LUM Lamunkari 1p (STi, JPe, HHo). Pesiviä pareja Oulussa oli kaksi (Veli-Matti Pakanen, suull. ilm.).

Rantasipi (*Actitis hypoleucos*)

Ensimmäiset 26.4. II Raasakka 1p (Teppo Komulainen), 27.4. HAA Huikarinniemi (PPÖ) sekä 28.4. OUN Piipsjärvi 2p (AHi, Riitta Pienihäkkinen, EHi) ja OUN Hirsiperä 1 kiert (RRa). Kevään suurimmat kertymät 9.5. OUL Pyykösjärvi 14p (ESa), 10.5. MUH Kirkkoranta 22p (TWä, KWä), 12.5. TAI Koitijärvi 14p (ULa) ja 16.5. TAI Posonperä 40p 800 metrin matkalla (PMa). Syyspuolella vain yksi selvä kertymä: 27.7. RAA Hakotauri 20m (HTu). Viimeiset 2.9. OUL Oritkari 1m (EMi), HAU Kraaseli 2 (EAa) ja PUD Kipinä 1p (TSa).

Karikukko (*Arenaria interpres*)

Kevään ensimmäinen keskimääräistä aikaisempi: 28.4. PYI Hanhikivi 1 (Markus Hurme). Seuraavat

normaaliin aikaan: 3.5. HAI Riisinnokka 1ä (VNi) ja 5.5. HAI Kutukari 3p (TTa, STi, JMa ym.). Kevään suurimmat määrät olivat 12.5. II Ulkokrunni 4p (ALu, HTa) ja 17.5. HAI Virpiniemi 4p (PKi, Jouko Kotimäki, TKin ym.). Syyspuolen maksimi 25.7. HAI Virpiniemi–Keskiniemi 9”3’p (VPH, TTa). Viimeiset 12.8. SII Munahieta 1 1kv p (PLa) ja LUM Lamunkari 3 1kv p (The) sekä 15.8. HAI Vesa 2 1kv p (JMa). Ei ilmoitettuja havaintoja sisämaasta.

Vesipääsky (*Phalaropus lobatus*)

Saapui selvästi keskimääräistä varhemmin 13.5. VIH Leinoslampi 1p (KVä), 15.–16.5. SII Ulkonokka 3p (KKo, KVä) sekä 16.5. PYI Parhalahti 15m (KVä). Kevään suurimmat kerääntymät olivat 23.5. LIM jvp 11p (Mauri Kallio) ja 27.5. HAI Ulkokarvo 10p (JMa, MMi, PRo). Kesältä ja syksyltä ilmoitettiin niukasti havaintoja, viimeiset 21.8. HAI Lahdenperä 1 juv p (KHn), 1.9. SII Munahieta 1 juv p (PLa, KSo) ja 2.9. OUS Nenännokka 2p (PKn).

Kahlaaja (K, PK, KK, IK, sirrilaji, ...)

Mainittavia määriä: 5.5. PYI Parhalahti 1000m kahlaajaa, joista havainnoijan kommentit: ”Määrä puhdas heitto. Ei minkäänlaista järjestelmällistä stajia. Muutto epämääräistä, paljon myös S, mutta valtaosin N. 1. tglä, 2. tery, 3. tneb, 4. ppug, 5. npha?” (HTu, ESt, MYI ym.). Lisäksi 6.5. HAI Munakulju

Merikihu pesii mm. Hailuodon Kuivasäikällä. Hailuoto Pöllä 8.6.2012. © JUHA MARKKOLA

150p keskikokoista kahlaajaa (JMa) ja HAI Tömpä 100p pientä/keskikokoista kahlaajaa (JMa), 9.5. KEM Linnakangas 150m keskikokoista kahlaajaa (Jukka Piirainen) ja HAU Halosenniemi 100m pientä/keskikokoista kahlaajaa (PRa) sekä 8.8. HAI Pökönokka 100p pientä/keskikokoista kahlaajaa (JMa, PRo).

Leveäpyrstökihi (*Stercorarius pomarinus*)

Vain kaksi varmaksi määritettyä lintua, jotka ajan ja paikan perusteella voisivat koskea samaa yksilöä: 19.5. II Merihelmi 1 va N klo 8:15 (IKo) ja II Vatunginnokka 1 ad va E klo 9:05 (JPu). Lisäksi todella aikainen tn. lepy 21.4. OUL Pateniemi 1 va m klo 5:44 (RKY) ja samalta päivältä mahdolliseksi luokiteltu PYI Hanhikivi 1 va m NNE klo 6:55 (TKj). Nämä olisivat kevään aikaisimmat Suomessa.

Merikihi (*Stercorarius parasiticus*)

Alku muihin 2000-luvun vuosiin verrattuna normaali, ensimmäiset 28.4. PYI Elävisluoto 1 tu kiert (HTa) ja RAA Mikonkari 1 tu p (KVa). Tummia olivat seuraavatkin 3.5. SII Säären ranta 2p (RKY) ja RAA Pattijokisuu 1p (KVa). Kevään arktikassa muuttavien määrä, n. 70 lintua oli hyvää tasoa. Muuton huippu 19.5., jolloin kirjattiin vajaa 20 lintua, joista mahd. päällekkäisyyksiä poistaen 13 muuttavaa, eniten II Ulkokorunni 5m (PLa, ALu, HTa). Suurin määrä yhdestä paikasta 24.5. PYI Parhalahden ks 10m3p klo 5:00–9:00 (KVa). Pesintään viittaavia havaintoja olivat: 1.6. HAU Kotakari 2 pr (syöksyilivät kurkea kohti) (EAa, AVn, MVi), 12.6. HAI Kuivasäikkä 2p (ALh, ARö, VMP, NRö), 13.6. OUS Nenännokka 2p, var (VSu) ja 11.7. HAI Tömpä 2 var (JMa, HKi). Lisäksi tavattiin 20.–26.6. HAU Kellon kalasatamassa ad pariskunta (EAa). Kesällä eniten 17.–18.7. SII Munahietä 5p (EMi). Elokuun puolelle päästyä havaintojen määrä romahti, elokuussa 2 ja syyskuussa 3: 8.8. HAI Hiidenniemi 2 kiert (JMa, PRo), 12.8. LUM Lamunkari 1 kiert (THE) sekä viimeiset 9.9. SII Munahietä 1 1kv p (PLa, ANi, HSk ym.), 16.9. SII Tauvon lintuasema 1m (MTy, MOj, LOj) ja 29.9. HAI Riisinnokka 1 1kv m, kiert (JAa, Pirkka Aalto, JKu, HNy).

Tunturikihi (*Stercorarius longicaudus*)

Kaikkiaan lintuja havaittiin 31, mikä on hyvä määrä. Päällekkäisyyksiä lienee korkeintaan pari kpl, vaikka linnusta 70 % nähtiin yhden päivän aikana 19.5. Kaikki havainnot: 13.5. II Ulkokorunni 4 ENE klo 7:25 (ALu, HTa), 14.5. RAA Maivaperä 2m

(KVa), 19.5. OUL Pateniemi, venesatama 7 NE (3a) klo 5:10–6:40 (TTa, EAa, JPu ym.), II Merihelmi 1 E klo 7:50 (IKo), HAI Marjaniemi 1 NNE (VPH, JMa, PHo) ja II Ulkokorunni 13m (3a) (PLa, ALu, HTa), 24.5. II Olhava 1m NE (VSu), 25.5. II Kaakuriniemi klo 10.38 1m NE (KSi) ja 6.6. PYI Parhalahden ks 1 m ENE klo 9:20 (RKY).

Pikkulokki (*Hydrocoloeus minutus*)

Ensimmäiset 27.4. HAI Kirkkosalmi lt 4p (VNi) ja RAA Lohikari, Tiirannokka 5p (TKj). Seuraavana päivänä 28.4. jo 6 havaintoa 5 kunnasta. Ensimmäinen 10 yksilön ylitys huhtikuun puolella 30.4. RAA Pattijokisuu 31p (KVa). Kevään suurimmat muuttolukemat vaatimattomia: 5.5. PYI Parhalahden ks 50m/p (HTu, Est, MYI, Ari Kakko), 12.5. II Ulkokorunni 80m+50p (ALu, HTa) ja 12.5. MUH Jokirinne 50NW (JMe, SMe). Päämuuttojakso noin 7.–26.5. päätellen paikallisten määrän kehityksestä. Tuolle jaksolle sattuvat mm. kaikki 17 sadan ylitystä keväällä. Niistä ensimmäinen 7.5. RAA Aittalahti 100p (JMj) ja suurimmat (vähintään 300) aikajärjestyksessä 15.5. HAA Osmanki 350p (KV, JKo), 17.5. HAI Potinhamina 760p (JMa), 19.5. HAI Kaara 310p (VIs), 20.5. HAI Ulkokarvo, Petsamon laituri 300p (JMa, PRo) ja viimeinen ja samalla selvästi suurin 26.5. OUL Pyykösjärvi 1300p (MOj).

Kesäkuun suurimmat 9.–25.6. SII Säikänlahti 400–700p (AAu, JMj, KV) ja 13.6. OUL Pyykösjärvi 520p (EAa). Heinäkuulla vain kerran yli sata: 19.7. OUL Pyykösjärvi 90°30'p (EAa). Syksyltä ei yhtään muuttavaksi kirjattua! Elokuulta vielä kymmenisen havaintoa. Niistä selvästi suurin 3.8. LUM Lamunkari 52p (50 1kv, 1 2kv, 1 +2kv) (PLa, JPM, MRa). Vuoden viimeiset kaikki 1kv-lintuja: 8.8. HAU Kraaseli 7p (TTa, VSu), 8.8. HAI Hiidenniemi–Vesa 1p (JMa, PRo), 12.8. LUM Lamunkari 2p (THE) ja 14.8. HAU Kello 1p (EAa).

Naurulokki (*Larus ridibundus*)

Talvehtijoita kolmessa paikassa: 1.–23.1. OUL jvp ja Rusko 1–6p (Jyrki Lukkari, TTa, AJk ym.), 8.–9.1. HAI Marjaniemi 1p (KV, JMa, JKo ym.) ja 9.1. RAA Mikonkarin lt 1p (KV). Ensimmäiset kevätkuutajat 17.–18.3. RAA Lapaluoto 1p (KV, JMj, TKj), 18.3. OUL jvp 1 tp p (AJk) ja 22.3. OUL Hartaanselkä 1p (ESA). Yleistyi vitkaan, sillä ensimmäiset 10 yksilön ylitykset kolme viikkoa ensihavainnosta 8.4. OUL Hietasaari, Johteenpooki 12p (TTa) ja OUL Syväsatama 11p (TTa). 12.4. oli isompi rysäys: OUL Hartaanselkä 800p (STi, PRo,

EAA ym.) ja OUL Rommakonselkä 650p (EAA, HAI, TES). Kevään suurimmat heti kohta ja kerta-luokkaa suurempia: 17.–21.4. OUL Pikisaari kas-vaen 6000 → 8500p (TES). Samat linnut ruokailevat päivällä Ruskossa, esim. 25.4. OUL Ruskotunturi nn. 5000p (RKY). Kevään paras muuttopäivä 16.4., jolloin pitkät staijit kolmelta paikalta: PYI Parha-lahden ks 525m klo 6:45–14:15 (RKY, JTI), RAA Hummastinvaara 290m klo 7:15–15:00 (HTu) ja SII Tauvo 482m klo 5:55–15:15 (MOj, LOj). Hy-vät lukemat myös 20.4.: SII Karinkanta, Välranta 253m klo 9:15–15:30 (VPV) ja SII Tauvo 417m klo 5:35–14:00 (MOj, LOj).

Toukokuun suurin alueen suurimmasta pe-simäkoloniasta 15.5. OUL Huutilampi, lintulava 2590p “Osa jo pesillä, enemmistö muuten vaan hengailevia. Paljon vielä tyhjiä pesiä.” (HRR, Jaa-nika Edesi). Kesäkuun suurimmat pesimäkoloniois-ta 8.6. OUN Ahonperä, Piurukkaneva 400p (RRA) ja 14.6. SIL Piippola, Kortteinen, veneranta 200p (ALn) ja heinäkuun suurin 7.7. HAI Ulkoriisi 700p “poikasia ei laskettu, pikku-untuvikoista lentäviin kaiken kokoisia” (TJa, JMa, PRo).

Syksyiltä hyvin niukasti muuttoilmoituksia. Ainut kaksinumeroinen 15.9. SII Tauvo 11m (MTy, MOj, LOj). Paikallisista kuukausittaiset maksimi-t elo–marraskuulla 3.8. OUL Rusko, Jätekeskus 80”230”p (EAA), 14.9. HAI Huikku 110”p (JMa, MAa), 14.10. OUS Riuttu 60p (PRA) ja 4.11. HAI Iso Härkäsaikkä 3”p (JMa). Marraskuulla reilu kymmenen havaintoa, joista vuoden viimeiset 4.11. OUS Nenännokka 1p (PKi, TKin), 10.11. HAU Kel-lo 1p (EAA), 5.–26.11. HAI Huikku 2p (KHn, JMa, MAa) ja 27.11. HAI Marjaniemi 2 + 2kv p (KHn).

Kalalokki (*Larus canus*)

Talvehtijoita seitsemässä kunnassa 1.–22.1.: HAI, HAU, OUL, OUS, PYI, RAA ja SII. Suurimmat määrät RAA Lapaluodon Helmimöljä 20 ad + 20 2kv p (KRä, HTu, KVä ym.) ja HAI Marjaniemi 15 ad + 10 2kv p (KVä, JMa, JKO ym.). Pohjoisimmat 1.–7.1. HAU Kiviniemi ks 2 ad + 6 2kv p (EAA, HTa).

Tammikuisten jälkeen seuraavat neljä havain-toa maaliskuulta koskivat todennäköisesti (lähialu-eilla) talvehtineita. Muutto käynnistyi 11.4., jolloin RAA Thompsoninranta 2p (Markus Hurme) ja OUL Toppilansaari, Möljänpää 1p (KHn). Seuraavana päivän useiden kymmenien havaintoja kolmes-sa kunnassa (PYI, RAA ja OUL), eniten Oulussa, joista suurimpana 12.4. OUL Rommakonselkä 40p (EAA, HAI, TES). Muuttolennossa tavattuja todella

niukasti koko keväältä, enimmilläänkin vain 5 yks. kahdesti: 14.4. MUH Jokirinne 5p (JMe, SMe) ja 29.4. SII Tauvon lintuasema 5m N + 40p (MOj, LOj). Paikallisten osalta 100 yks. ylittyi huhtikuul-la kuudesti: 21.4. OUL Pikisaari 140p (TES), 27.4. HAI Rytijärvi–Kopsa 200p (JMa, MAa), 28.4. HAI Rytijärvi–Kopsa 300p (JMa, MAa), 28.4. OUL Rommakonselkä 130p (EAA), 29.4. OUL Pyykö-sjärvi 100p (MLn) ja 29.4. HAI Patelanselkä 400S “yöpymään Pöllään” (JMa). Toukokuulla vielä kak-si sadan ylitystä: 15.5. MER Salonniemi n. 100p (JMj) ja 17.5. RAA Maivaperä 120p (KVä).

Pesimäkolonioista suurimmat 12.6. HAI Tömpä 80p (ALh, ARö, VMP, NRö), 1.7. SII Tau-vo, Munahietä 70p (KKo), 13.7. RAA Maivaperä 110p (KVä) ja 18.7. HAI Keskinie-mi, itälaita 90 ad var + 17 pm “vain osa erottuu” (JMa, PRo).

Syksyn suurin kerääntymä 15.9.–19.10. KEM Tarjusperä 100–250p ”pellolla”, enimmillään 15.9. (MTy, MOj, LOj). Tämän lisäksi sata ylittyi koko syksynä vain kahdesti: 1.8. HAI Kaarannokka It 120p (Timo Metsänen) ja 18.8. HAI Keskinie-mi 130p (STi, TES). Marraskuulla havaintoja vie-lä päällekkäisyyksiä karsimatta yli 400 yksilöstä. Vuoden viimeiset talvihavaintoja joulukuulta 1.12. HAU Kiviniemi ks 1 ad p (EAA), 15.12. RAA Lapa-luoto 1m S (JLn) ja 20.12. RAA Lapaluoto 2p (JTU).

Selkälokki (*Larus fuscus*)

Vuosi alkoi talvehtijalla: 2.–5.1. OUL Ruskon kaa-topaikka 1 2kv p (KRä, EAA). Ensimmäiset muutta-jat varsin varhaisia maaliskuulla 29.3. OUL Musta-suo 1E (JMa), 30.3. OUL Hietasaari, Johteenpooki 1p (TTa) ja 31.3. OUL Hartaanselkä 1p (MMi, PRo). Yleistyi 12.4. alkaen, jolloin OUL Hartaanselkä 14p (STi, PRo, ESA ym.) ja OUL Rommakonselkä 14p (EAA, HAI, TES). Kevään suurimmat määrät OUL Rommakonselällä, jossa enimmillään 20.4. 60 ad p (TES). 20 yksilön ylitykset muualta: 17.4. OUL Ruskon kaatopaikka 20p (KHn), 22.4. PYI Elävis-luodon kalasatama 20p (JMj, JKO), 26.4. PYI Ul-koharmi 35p (JMj), 27.4. OUL Meri-Toppila 26p (EAA) ja 25.4. OUL Pyykösjärvi 22p (EAA, Juha Hilska, HRR ym.). Toukokuussa yli 10 yksilön lu-kemia 6.–15.5. OUL Pyykösjärvellä, enimmillään 31p (EHO) ja 27.5. PYI Elävisluoto 30p (Jaa, JKU, AVi, HNY).

Ensimmäiset ilmoitukset nuorista 17.8. HAU Kraaseli, Ulkonokka 1”1’ (EAA, JHä) ja 18.8. OUL Hietasaari, Villa Hannala 1kv p (WVe, PLä, SLä). 10 yksilön raja ylittyi syyspuolella vain kahdes-

ti, 3.8. OUL Rusko 16p (EAa) ja 6.9. OUL Rusko 2”9”p (EAa), joka oli samalla suurin nuorten määrä. Lokakuulla 9 havaintoa, joista valtaosa ja myös suurin OUL Ruskosta 6.10. 6 1kv p (PLa) ja viimeisin 20.10. 2 1kv p (PLa). Vuoden viimeiset kuitenkin tästä kuukautta myöhempään: 18.11. OUS Riutu 1kv p (Petteri Tolvanen, Riikka Kaartinen, TES, RKn) ja 20.11. SII Tauvon Kullikari 1kv m (KVä).

Idänselkälokki (*Larus fuscus heuglini*) ja tuhkaselkälokki (*Larus fuscus heuglini/intermedius/graellsii*)

Viisi ilmoitusta heuglineista: 12.4. OUL Hartaanselkä 1p (EAa, HAI), 12.4. OUL Rommakonselkä 1p (EAa, HAI, TES), 5.5. OUS Kempeleenlahden vanha torni 1p (VMK, STu, SLe ym.), 21.6. OUL Ruskon kaatopaikka 2 2kv p (PLa, HTa) ja 1.9. HAU Kiviniemi, Kalasatama 1”p (EAa).

Tuhkaselkälökistä havaintoja OUL Ruskosta huhti-lokakuulta lukuun ottamatta touko- ja heinäkuuta. Oulusta lisäksi havaintoja Hartaan- ja Rommakonselältä. Muualta yksi havainto Raahesta ja kaksi Hailuodosta. Havainnot aikajärjestyksessä

muualta kuin Ruskosta: 11.–29.4. OUL Hartaanselkä–Rommakonselkä 1–2p, ensimmäinen 11.4. 1p (KHn) ja enimmillään 12.4. OUL Hartaanselkä 2 ad p (STi, PRo) ja 29.4. OUL Hietasaari, Tiirasaari 2p (KHn). 30.4. RAA Pattijokisuu 1 ad p (KVä), 8.6. HAI Mäntyniemi subad p (3kv-heuglini tai 4kv-intermedius) (JMa, ARö) ja 29.9. HAI Riisinnokka 1p (PRu, PJä, IKo). OUL Ruskon havainnot: 19.4. 1 ad (KHn), 25.4. 3 ad (KHn), 20.6. 2 ad (KHn), 21.6. vuoden suurin 4 (3kv, 4kv 2 +3kv) (PLa, HTa). 16.8. ad (KHn), 21.8. 2kv (KHn), 24.8. +3kv (PLa), 28.8. 2kv (JHä, CGr), 31.8. 2kv (PLa), 5.9. ad (TES), 6.–7.9. 2kv (TES), 13.9. 3kv (tn. graellsii/intermedius) (JHä), 14.9. 3kv (eri kuin 13.9.) (JHä), 21.9. 2 (toinen ad intermedius (kuva), toinen subad graellsii) (TES), 26.9. ad + imm (KHn), 27.9. 2kv (PLa), 28.9.–1.10. 2–3kv (KHn), 2.10. 3 (ad- ja 2kv- heuglinityypisiä, lisäksi rumannäköinen 2kv) (TES), 6.10. 2kv (PLa) ja 11.10. 2–3kv (KHn).

Harmaalokki (*Larus argentatus*)

Talvehtijoita tammikuussa todella runsaasti seitse-

Tuomo Jaakkonen ja kautta aikain ensimmäinen Hailuodossa rengastettu merilokki. PPLY:n alueella rengastetaan mahdollisuuksiin nähden lokkeja erittäin vähän. Viimeisen kymmenen vuoden aikana (2004–2013) lokkien rengastusmäärät lajeittain: pikkulokki 25, naurulokki 517, kalalokki 14, selkälokki 5, harmaalokki 105 ja merilokki 4. Hailuoto Väliteonkarit 10.7.2012. © JUHA MARKKOLA

mässä eri kunnassa. Kuntakohtaiset maksimit 8.1. HAI lauttaväylä 300p (KVä, JKO), 1.1. HAU Kiviniemi ks 120 ad + 100 2kv p (EAa), 8.1. OUL Rusko 1200p (PLa), 6.1. OUS Riutunkari 4p (KRä), 8.1. PYI Sunin Karvasti 59m (RKY), 4.1. RAA Pöllän reitti 89 kiert (KVä) ja 4.1. SII Merikylänlahden ks 9p (KVä, JKO). Helmikuulla seitsemän havaintoa Oulusta, enimmillään 12.2. OUL Ruskon kaato-paikka 5p (TTa). Selvästi muuttaneita maaliskuun alusta lähtien. Sadan yksilön raja ylittyi ensimmäisen kerran 12.3. OUL Pyykösjärvi 90 ad + 10 2kv p (EAa), tuhat 16.3. OUL Syväsatama 1 550p (TTa) ja kaksituhatta 21.3. OUL Syväsatama 2 300p (TTa). Kevään suurin kertamäärä 28.3. OUL Syväsatama 4 900p (TTa). Oulun ulkopuolelta suurin määrä em. HAI lauttaväylän 300p. Lauttaväylällä pari muuta-kin kertaa yli sadan. Ainut muu Oulun ulkopuolinen sadan yksilön ylitys 25.3. SII Alhonmäki 104m klo 11:00–12:30 (RKY).

Kesäkuun maksimi 21.6. OUL Rusko 800p (PLa, HTa), heinäkuun 7.7. OUL Toppilansaari, Möljänpää 700p (MLn) ja elokuun 21.8. OUL Rusko 2 000p (TEs). Oulun ulkopuolelta kesä-elokuun ajalta 50 yksilön raja ylittyi neljässä paikassa. Maksimit niistä 15.7. HAU Kiviniemi ks 150 ad + 450 subad p (EAa), 5.7. HAI lauttaväylä 200p (JMa, MAa), 6.7. HAI Marjaniemi ks 120p (JMa, MAa) ja 13.7. RAA Maivaperä 75p (KVä).

Syksyllä OUL Ruskon loppimääräksi lasket-

tiin 4 000 neljään kertaan: 21.9. (TEs), 2.10. (TEs), 9.10. (KHn) ja 11.10. (RKY). Lähes sama määrä vielä marraskuun alussa 2.11. OUL Rusko 3 500p (JHä, CGr, Jouni Ruuskanen ym.). Viimeinen yli tuhannen määrä 8.11. OUL Rusko 1200p (PLa) ja viimeiset yli sadan yksilön määrät 21.11. OUL Pyykösjärvi 550p (JHä) ja OUL Rusko 350p (JHä). Syksyn suurimmat määrät Oulun ulkopuolelta (paikkakohtaiset maksimit): 30.8. HAU Kiviniemi ks 700p (300 ad, 100 +1kv, 300 1kv) (EAa), 21.10. HAI Marjaniemi ks 170p (JMa, PRO), 14.10 HAU Kraaseli, Hermanninmatala 1 500p (1 000 ad, 100 +1kv, 400 1kv) (EAa) ja 8.11. PYI Sunin Karvasti 235 m, S klo 8:20–11:20 (KVä). Vuoden viimeiset ja ainoat joulukuiset talvihavainnot 1.12. HAI Marjaniemi 1 ad m S (JMa), 1.12. HAU Kiviniemi ks 5 ad + 1 juv p (EAa) ja 2.12. OUL Kuusisaari 1”p (STi, TEs).

Isolokki (*Larus hyperboreus*)

Tammikuisia talvehtijoita neljä: 1.–15.1. OUL Rusko 1 2kv ja 1 3kv p (AJk, ESe, PLa ym.), 4.1. RAA Yrjänä 1p (KVä) ja 8.1. HAI lauttaväylä 1 2–3kv p (KVä, JKO). Tämän jälkeen lähes kahden kuukauden tauko. Seuraavat maaliskuulla, jolloin vähintään neljä eri yksilöä: 6.3. alkaen maaliskuulla OUL eri pisteissä Ruskon ruokailupaikan ja meren jään yöpymispaikan väliseltä reitiltä Rusko–Pyykösjärvi–Hartaanselkä–Rommakonselkä–Syväsatama 1

Lapintira viemässä pikkutuulenkalaa poikasilleen Hailuodon Keskiniemessä 24.7.2012. © JUHA MARKKOLA

2kv p (ESa, TTa, EAa ym.), 25.–30.3. OUL Hartanselkä–Syväsatama 3 2kv p (TES, TTa, Jukka Österberg ym.), 12.–26.3, RAA Lapaluoto 1 2kv p (KVä, JKo, JLn ym.) ja 16.–19.3. RAA Pohjaskari 1 2kv p (KVä, TKj). Huhtikuulla Oulussa em. ruokailu- ja yöpymispaikan väliseltä reitiltä kolme lintua, joista ainakin kaksi eriä kuin maaliskuulla (3kv ja +3kv): 5.–20.4. 2kv (TES, MLn, EMi ym.), 15.–27.4. 3kv (STu, SLe, TES ym.) ja 21.4. +3kv (TES). Raahessa 1–2, joten huhtikuun summa 4–5 yks.: 9.4. RAA Lapaluoto 1 2kv p (KVä) ja 28.4. RAA Mikonkari 1 2–3kvp (KVä). Toukokuun ainut ja kevätkauden viimeinen 6.5. OUL Pyykösjärvi 1p (KRä, EHo). Syksyltä vain kaksi ilmoitusta, jotka voivat koskea samaa lintua: 15.11. OUL Hietasaari, Toppilan möljä 1p (MOj, LOj) ja 17.11. OUL Ruskon kaatopaikka 1 1kv p (JHä, CGr).

Isolokki x harmaalokki (*Larus Hyperboreus* x *L. argentatus*)

Yksi havainto: 13.5. OUL Ruskotunturi 1 2kv p (SLe) “Muuten 2kv isolokin näköinen, mutta siipien ja pyrstön kärjessä hieman tummaa ja nokan tumma kärki ei selväräinen vaan musta levisi kohti suupieltä. Lintu pienempi ja harmaalokkimainen muodoltaan kuin isolokkimainen romisko.”

Merilokki (*Larus marinus*)

Talvihavaintoja tammikuussa erittäin runsaasti eli

noin 80 kuudesta eri rannikkokunnasta HAI, HAU, OUL, PYI, RAA ja SII. Kuntakohtaiset maksimit: 8.1. HAI lauttaväylä 10p (KVä, JKo), 7.1. HAU Kiviniemi ks 9p (EAa, HTa), 9.1. OUL Rusko 20p (PLa), 8.1. PYI Elävisluodon kalasatama 4 ad m (RKY), 4.1. RAA Kuljunniemen pato 4p (3 ad + 1 2kv) (KRä), SII kolmesti 1, mm. Merikylänlahden kalasatama 1 ad N (KVä, JKo). Talvihavaintoja 14.1. jälkeen vain muutama: 21.–23.1 RAA Lapaluoto 1p (JMj, JKo, KVä), 21.1. OUL Pyykösjärvi 1p (MOj, LOj) ja helmikuun ainoa 25.2. RAA Pohjaskari a3N (TKj). Tuon helmikuisen voi tulkita kevätmuuton aluksi. Seuraavat 2.3. RAA Lapaluoto 4p (JMj, JKo) ja 3.3. RAA Pitkäkari 1p (HTu). Paikallisten määrä vilkastui saman tien. Kymmenen yks. ylittyi 9.3. OUL Pyykösjärvi 9ad + 1 2kv p (EAa), 20 yks. rikkoontui 11.3. RAA Lapaluodon Helmimöljä 20p (JAl) ja 50 yks. puhkesi 21.3. OUL Syväsatama 64p (TTa). Kevään suurin ja ainut yli 100 yksilön määrä 28.3. OUL Syväsatama 173p (TTa). Kyseessä lienee kaikkien aikojen suurin lukema PPLY:n alueelta. Huhtikuulla merilokkien kokonaismäärä varmaan kasvaa, mutta maaliskuun tapaisia suuria yöpymisparvia jään päältä ei pääse enää laskemaan. Tälle keväälle välietapilta ennen siirtymistä yöpaikkoihin löytyi kuitenkin komeita lukemia vielä huhtikuun puolivälin jälkeen: 11.4. OUL Pikisaari 85p (KHn), 17.4. OUL Pikisaari 80p (TES) ja 18.4. OUL Pikisaari 125p (TES). Toukokuulla kerran yli kymme-

Lapintiirotat sulassa sovussa munarosvon maineessa olevan karikukon kanssa. Hailuoto Kuivasäikkä 26.7.2012.
© JUHA MARKKOLA

nen: 5.5. OUS Kempeleenlahden vanha torni 20p (VMK, JNy, STu ym.).

Kesä–heinäkuun suurimmat 1.6. HAU Kraaseli, Hermanninmatala 45p (4 ad, 5 4kv, 15 3kv, 11 2kv) (EAa, AVn) ja 21.6. OUL Ruskon kaatopaikka 50p (PLa, HTa). Ainut sisämaan havainto kesäajalta 23.6. TAI Kostonjärvi, Risuperä 1p (ULa). Hilaraisen heinäkuun jälkeen taas suurempia määriä. Elokuulla enimmillään 31.8. OUL Pyykösjärvi 74p “vain mustaselkäiset laskettu” (TES) ja syyskuun suurimmat 5.9. OUL Pyykösjärvi 97p (JHä, CGr) ja 29.9. OUL Pyykösjärvi 116p “luvussa pelkät mustaselkäiset” (TTa). Sata yks. ylittyi vielä lokakuulakin: 7.10. OUL Pyykösjärvi 112p (TTa). Lähellä sataa oltiin vielä marraskuun alussakin 2.11. OUL Ruskon kaatopaikka 90p (81 ad) (JHä, CGr). Viimeinen yli 10 yksilön määrä 21.11. OUL Ruskon kaatopaikka 20p (JHä). Vuoden päättivät 1.12. HAI Marjaniemi 3 kiert (JMa), 1.12. HAU Kiviniemi ks 1 ad p (EAa) ja 29.12. RAA Siniluodon kalasatama 2 kiert (TKj).

Ruskon kaatopaikan merkitys näkyy selvästi, sillä 68 % kaikista havainnoista on Oulusta ja Haukiputaalta. Ruskon vaikutusalueelle kuuluu lisäksi vielä osa Hailuodonkin havainnoista. OUL–HAU ulkopuolelta yhdeksän kertaa koko vuoden aikana vähintään kymmenen yks. Suurimmat niistä 16.3. ja 10.4. RAA Maivaperä 27p (KVä) ja 8.7. HAI Väliteonkarit 26p, var (TJa, JMa, PRO).

Pikkukajava (*Rissa tridactyla*)

Yhteensä 8–9 lintua, mikä on erittäin hyvä esiintyminen. Kaikki havainnot: 8.1. HAI Marjaniemi 1 2kv kiert (HTa, VPH, TSp ym.), 4.11. HAI Marjaniemi 6 1kv kiert. N (PHo) ja 5.11. II Laitakari 1–2 1kv kiert. SW (näkyi kaksi eri kertaa yksi lintu) (KHn).

Räyskä (*Hydroprogne caspia*)

Varhaisimmat keskimääräistä aikaisemmin 16.4. RAA Maivaperä 1p (KVä), 19.4. OUL Hietasaari, Johteenpooki 2p (TTa, AVi) ja 20.4. RAA Kuljunniemi 1 kiert (JLn). Kevään suurin määrä tavanomaisesti 26.4. OUL Rommakonselällä 39p (ESA). Varmat pesinnät 7.7. HAI Ulkoriisi 5 pull reng ja n. 22 munapesää (TJa, JMa, PRO). Pesintään viittasivat myös varoiteleva pariskunta 19.6. LUM Lamunkari (STi, JPe, HHo) ja 8.7. HAI Isomatalalla (TJa, JMa, PRO). Iin Astekarin pesintöjä ei käyty tarkastamassa (ilm. Sami Timonen), mutta nuoria lintuja näkyi rannikolla useassa paikassa, eniten

3.8. LUM Lamunkari 20 1kv p (PLa, JPm, MRa). Loppukesän suurin kerääntymä oli 4.8. SII Munahiedalla 36p (RKY). Sisämaahan päin räyskät ovat tavallisesti lentäneet vain Muhokselle asti, niin nytkin: 12.8. MUH Jokirinne 2 ad ja 1 1kv NW (JMe, SMe). Viimeiset 2.9. HAU Kello, Kraaseli 7 ja 1 juv (EAa) ja samalta päivältä SII Munahietä 1 +1kv p (PLa), 3.9. HAU Kello ks 1 (EAa) ja 8.9. II Käyränkari 1 ad ja 1 juv p (PJu).

Kalatiira (*Sterna hirundo*) ja lapintiira (*Sterna paradisaea*)

Ensimmäiset kalatiirat putkahtivat esille 28.4., ja heti monessa paikassa: OUL Pitkämöljä 2p (SLe), OUL Rommakonselkä 2p (EAa), PYI Elävisluodon ks 1 kiert N (HTa), RAA Mikonkari 1p (KVä) ja MER Salonniemi, Luhta 1 kiert, p (JMj). Lapintiirat totutusti hieman myöhemmin: 2.5. RAA Maivaperä 1p (KVä) ja 3.5. LIM Virkkula 3p (KHn). Muuttohavaintoja oli niukasti, suurimmat 6.5. OUS Vihi-luoto 18m kalatiiraa (KRa) ja 13.5. SII Tauvo, Haikarannokka 26 kalatiiraa ja 31 lapintiiraa N (EAa). Kevään ja alkukesän suurimmat kerääntymät 19.5. HAI Marjaniemi 60p lapintiiraa (VPH) ja 9.6. SII Säkänlahti n. 200 kala/lapintiiraa p (JMj). Pesimätietoja ei ilmoitettu kovin paljon, kuitenkin Hailuodosta löytyi 8.7. Väliteonkarilta 244 var kalatiiraa (TJa, JMa, PRO) ja 18.7. Keskinimestä 80 ad var ja 35 juv lapintiiraa sekä 10var kalatiiraa, yhteensä 125 kpl (JMa, PRO). Viimeiset vähän isommat kerääntymät 19.7. OUL Pyykösjärvi 230 kalatiiraa ja 120 lapintiiraa (EAa) ja 30.7. HAI Pöllänlahti 80p kala/lapintiiraa (Timo Metsänen, Saara Leinikka). Syksyllä tiirat häipyivät tavanomaisesti, pikkuhiljaa ilman selvää muuttoryntäystä. Viimeiset määritetyt lapintiirat 31.8. SII Tauvo, Ulkonokka 1p (JHä, CGr, MOj ym.) ja 1.9. SII Tauvon ks 1 1kv p, tällöin paikalla oli myös 1 lajilleen määrittämätön kala/lapintiira (PLa). Kalatiirat puolestaan 1.9. HAI Keskinieni 1 1kv p (STi) ja 3.9. OUS Nenännokka 2 1kv p (JMe).

Pikkutiira (*Sternula albifrons*)

Ensimmäiset vakioaikaan 9.–10.5. SII Tauvo Ulkonokka–Merikylänlahti 1 tai mahd. 2 p (JMj, JKo, KHn ym.), 10.5. RAA Lännennokka 1p (KVä, JKo) ja OUL Kiviniemi lt 2p (KHn). Pesintään viittaavat havainnot: 26.5. RAA Inakarinlahti 2p (vei kalan hautovalle linnulle) (JKo, KVä), 27.5. HAI Kuiva-säikkä 2 par (JMa, MMi, PRO), 4.6. HAU Kraaseli, Ulkonokka–Hermanninmatala 2 var (The), 7.7. SII

Munahieta n. 10 ad lennossa (Heikki Karhu), mikä viittaisi n. 7 pariin, 18.7. HAI Keskinie mi 9 ad var + 2 juv + 2pull (JMa, PRo), 19.7. RAA Pattijokisuu 10 + 3 1kv p (KV a), 4.8. RAA Olkijokisuu 1 ad + 1 1kv p (emo ruokki poikasta) (JMj) ja 5.8. HAI Tormela–Vesankarit 1 ad ja 1 1kv (tuulenkala nokassa) (JMa, PRo). Suurin kerääntymä 24.7. SII Munahieta 38p (KKo). Viimeiset 6.8. HAI Marjaniemi 1p (MLn) ja 12.8. SII Munahieta 19p, joista ainakin 9 1kv (PLa).

Mustatiira (*Chlidonias niger*)

Vain yksi epäselväksi jäänyt havainto mustatiiralajista: 17.5. HAI Kirkkosalmi 1 kiert (Tapani Pramila).

Ruokki (*Alca torda*) ja kiisilaji / ruokki

Runsas esiintyminen yht. 29 havaintoa 130 yksilöstä. Kevätkauden kokonaismäärä 73 yksilöä. Ensimmäinen jo huhtikuussa 28.4. PYI Elävisluodon ks 2N (HTa). Seuraavat 3.5. RAA Inakari 1S (KV a) ja 8.5. SII Tavon ks 1N (LMu). Hyvät määrät 12.5. II Ulkokrunni 9m (HTa, ALu) ja 14.5. II Ulkokrunni 8m (HTa, ALu). Päämuutto toukokuun lopussa, jolloin 24.–27.5. yhteensä 41m Pyhäjoella ja Hailuodossa. Kevään suurin muutto 27.5. HAI Marjaniemi 19m (JMa, MMi, PRo ym.).

Kesäajalla runsaasti havaintoja Pyhäjoelta, joka voisi viitata pesintään jossain lähialueella. Kesäkuussa 22 yksilöä, joista suurimmat määrät 6.6. PYI Hanhikiven kärki 4N + 4N + 2 lask p (RKy) sekä 8.6. PYI Parhalahden ks 4N + 1S + 2N + 1N + 1N (KV a). Heinäkuussa 28 yksilöä, joista suurin osa PYI Pöllän kärjestä: 7.7. a3 SW + a5 kiert, 11.7. a3NE + 1NE + 1SW + a4NE + 1 lask p ja 14.7. a7p (PL e, JLI). Iin Krunneilta ei ilmoitettu pesimäaikaisia havaintoja.

Syksyllä viisi havaintoa seitsemästä yksilöstä: 1.8. PYI Elävisluodon ks 1p (KV a), 29.9. RAA Tasku 1p (HTu, Marko Terentjeff), 6.10. PYI Harmin Veteraanimaja 1m (KR a) sekä marraskuulla vielä 13.11. RAA Hanhikivi 1S (KV a) ja 19.11. RAA Hanhikivi 3p (KV a). Loppusyksyltä myös kaksi havaintoa lajiparista kiisla/ruokki: 5.10. RAA Tasku 1p (HTu, KV a) ja 15.11. PYI Elävisluodon ks a2N (KV a).

Riskilä (*Cephus grylle*)

Koko vuoden aikana havaintoja vain kahdeksasta yksilöstä. Ensimmäinen 17.5. PYI Parhalahden ks 1S (KV a). Kevätrallissa havainto perinteiseltä pesimäluodolta, 27.5. RAA Kuljunniemi 4p (TTa, VSu,

ESa ym.). Kesäkuussa kaksi havaintoa 6.6. PYI Hanhikiven kärki 1 nous NW (RKy) ja 11.6. RAA Maivaperä 1p (KV a). Heinäkuussa vuoden viimeisenä 7.–13.7. PYI Pöllän kärki 1p (JLI, PL e).

Kyyhkylinnut - *Columbiformes*

Kesykyyhky (*Columba livia*)

Havaintoja läpi vuoden Limingasta, Oulusta, Raahesta (ei kuitenkaan touko–lokakuulta) ja Taivalkoskelta. Suurimpia määriä 21.10. OUL Toppilansaari 320p (JHä, CGr) ja OUL Toppilasta useita muitakin 100–300 linnun summia pitkin vuotta, 7.1. OUL syväsatama 120p (TTa), 11.2. OUL Raksila 110 kiert (MLn), 8.1. LIM kk, talvilintulaskentareitillä yht. 14 (KKo, PL a), 7.10. TAI kk, jvp 16 kiert (UL a) ja 31.3. RAA laskentareitillä nro 1 yht. 18p (JKo, Risto Nevasaari).

Oulun seudulla kanta-Oulun ulkopuolelta ai-noat olivat 14.1. HAU Martinniemi 12p (HTa), 5.5. KEM Kempeleenlahden vanha torni 3p (SLe, VMK, STu ym.) ja 18.8. HAU Kello, Halosenperä 1 S (HTa). Muista kunnista 17 havaintoa, kunnittain: HAI 1, KEM 3, LUM 1, MUH 1, OUN 3, PYI 3 ja SII 5. Kaikki kaksinumeroiset määrät: 23.5. PYI Parhalahti a60 N (KV a), 8.1. SII Ruukki 16 (AAu) ja 28.1. KEM keskusta 12 (Hannu Parviainen). Eksoottisin havainto oli 18.5. LUM Mikkolanperä 1p ”viestikyyhky, joka kopattiin käsin kiinni. Renkaan ja viestikyyhky-yhdistyksen mukaan puolalainen lintu” (KKo).

Uuttukyyhky (*Columba oenas*)

Tammikuussa nähtiin OUL syväsatamassa 1p sekä 7.1. (TTa, PSu) että 28.1. (PSu). Seuraavat kevätmuuton aloittaneet 15.–17.3. OUL Hietasaari 1p (ESa, MLn) ja 17.3. KEM Teppola 2 kiert (AJK, ESe). Havaintoja ilmoitettiin näiden jälkeen liki päivittäin, eikä aineistossa erotu varsinaista muuton huippua. Kevään suurimmat määrät 16.4. SII Karinkanta 17p (KV a) ja 11.4. LUM Pitkänokka 11p (KKo).

Reviiri-ilmoitukset kunnittain HAI 2, LUM 2, OUL 2 ja SII 2. Pesintään viittaavia ilmoituksia niukasti, havainnoissa soisi kerrottavan kaikki vähänkään pesintään vihjaavat seikat. Vakituiseksi katsotun pesimäalueen (rannikkoseutu Siikajoelta Ouluun) ulkopuolelta touko–heinäkuussa vain 9 havaintoa (II 2, PYI 4, RAA 4), joista yksikään ei viittanut pesintään.

Syys–lokakuussa nähtiin vain 10 kertaa, anim-

Sepelkyhky on yleisin kyyhkymme. Hailuoto Patelanselkä 24.3.2012. © JUHA MARKKOLA

millään 25.10. LUM Vallisenkaaran th13p (TEs). Näiden jälkeen ilmoituksia kahdesta paikasta: 1.–16.11. kolmesti SII Karinkannassa (RKY, KVä, JMj), enimmillään 4p ja vuoden viimeiset 20.11. HAI Tukkitie 3 nous (VPH).

Sepelkyhky (*Columba palumbus*) ja kyyhkylaji (*Columba sp.*)

Vuoden ensimmäinen havainto tehtiin talvehtijasta: 2.1. LIM Rantakylä 1p (PLä, SLä). Lintu lieene ollut sama, joka nähtiin jo 23.12. LIM kk. Kevätmuuton varhaisimmat olivat 15.3. RAA Mikonkari 1 (JHa), 19.3. UTA kk, Putaalansaari 1 N (TRo) ja 19.3. HAI kk, Rantala 1 (Elias Holmi). Jo 22.3. PYI Parhalahti 17m(6a) (RKY). Ensimmäinen kolmenumeroinen lukema 4.4. II Myllykangas 242m NW(28a) (KSi).

Muuttokausi venyi koko huhtikuun mittaiseksi. Suurimmat muuttavien määrät ynnättiin kuun jälkipuoliskolta: 20.4. SII Tauvo 1 280m klo 5:35–14:00 (MOj, LOj), 22.4. LUM Sannanlahti 1 194m klo 5:15–15:45 (PLä, HNy, JPu) ja huippuna 26.4. II Myllykangas 1355m klo 7:00–17:50, mutta ”varmasti paljon enemmän, koska kaikkia ei ehtinyt kirjata” (KSi, VSu). Suurin kerääntymä laskettiin jo 12.4. TYR Ritokorpi 1 200p (VSu, PPÖ, ELe ym.).

Yli sadan linnun muuttoja tai kerääntymiä ilmoitettiin toukokuultakin vielä kuudesti, myöhäisimpänä 22.5. PYI Parhalahti 135m (KVä).

Syksyn ensimmäinen suurempi määrä oli 27.8. RAA Kivelänaro 200p, nous (JMj), mikä jäi myös syysmuuttokauden toiseksi suurimmaksi paikallisten summaksi. Suurin oli 22.9. PYI Parhalahti 350p, nous (JMj). Parhaat muutot laskettiin VIH Lampinsaassa: 23.9. 370m (VHe, SKa) ja 7.10. 447m (VHe, SKa). Lokakuun alussa runsaasti havaintoja 9.10. asti, mutta sen jälkeen enää neljä, joista viimeiset 22.10. PYI Vasankari 1 (JSun) ja 26.10. RAA Maivaperä 1 m (KVä).

Turkinkyyhky (*Streptopelia decaocto*) ja *Streptopelia*-laji

Havaintoja ilmoitettiin vakituisista esiintymiskunnista (SII, LUM, LIM, MUH ja TYR) ympäri vuoden vain Limingasta. Muhoksella turkinpulu havaittiin kesä–lokakuussa (vain yksi lintu) ja Tyrnävällä tammi–elokuussa. Suurimmat määrät kunnittain 6.1. LIM kk, Pehkosenkuja 22p (RKY) ja 15.7. TYR Parras 3p (TVä, MVä). Siikajoelta, missä laji on 2000-luvulla ollut usein ympärivuotinen, ei ilmoitettu yhtään havaintoa, kuten ei tehty edellisvuonnakaan. Kaikki havainnot muualta: syksy

2011–27.1. OUL Toppila 1p (TTa, HNy, ESa ym.), 28.1. KEM Riihivainio 2 (Jorma Räisänen), 11.5. LUM Sipolanperä 1p (TMu), 31.5. HAU Halosenperä 1p (HTa), 6.6. II Koni 1 (Heini Puolakka-Perttula) ja 29.7. OUL Linnanmaa 1Ä (PMa).

Turturikyyhky (*Streptopelia turtur*)

Keskimääräinen esiintyminen. Nähtiin kolmesti, kaikki havainnot syksyltä: 30.9. HAU Virpiniemi 1 kv p (HTa) ja uudestaan samalla paikalla 10.–14.10. (HTa, KHn, JPu ym.), 26.10. OUN Petäjäs-koski 1p (Juho Pajala) ja 30.10. PUD Puhos 1 kv p (Rauno Honkanen).

Käkilinnut - *Cuculiformes*

Käki (*Cuculus canorus*)

Ensimmäiset 7.5. PUD Jyrkkäkoski 1 (Lauri Koi-vuluoma), 9.5. LIM Virkkula 3 (Otto Nuutinen) ja 10.5. TYR Parras 1p (TVä). Kevään suurimmat määrät kertonevat muutonhuipun ajoittumisesta: 23.5. II Ulkokrunni 6 p/m (VSu) ja 24.5. PYI Par-halahti 6m (KVä). Kesällä enimmillään 6.6. RAA Houruneva 10Ä (PPro) ja 7.6. LIM Koskelankylä, Pirttineva 8Ä (RKy). Syyshavaintoja ilmoitettiin

vähän. Elokuun loppupuoliskolta vain yhdeksän ha-vaintoa ja syyskuulta kaksi: 1.9. SII Varessäikkä 1 kv p (PLa) ja 1.9. OUS Nenännokka 1p (Jukka Pii-rainen). Vuoden viimeinen hyvin myöhäinen 13.10. LIM Temmesjoen suisto 1m SE (JPe).

Pöllölinnut - *Strigiformes*

Metsäntutkimuslaitoksen kevään 2012 myyräseu-rannat osoittavat, että myyräkannat romahtivat tal-ven 2011/2012 aikana koko maassa. Syksyn 2011 myyrähuippu oli Pohjois-Suomessa suurin vuosi-kymmeniin, läntisessä ja keskisessä Suomessa koh-talainen ja Itä-Suomessa oli paljon paikallista vaihtelua. Lapin vuoden 2011 huomattava huippu hiipui jo alkutalvesta, Pohjois-Pohjanmaalla romahdus ta-pahtui ilmeisesti loppupalvella–alkukeväästä (Huitu & Henttonen 2012).

Huuhkaja (*Bubo bubo*)

Tammikuulla havaintoja viideltä paikalta, yksi kul-takin HAI, MUH, OUL, paitsi HAU 2 paikkaa. Re-viirien määrä: HAA 9, HAI 5–6, HAU 1, II 1, KEM 1, LIM 1, MUH 1, OUL 6, PYI 1, RAA 4, SII 1, SIL 5 ja TAI 2. Tiirassa tai PPLY:n listalla ei ilmoi-

Pienin pöllöstämme, varpuspöllö, on varsinainen symppis. Hailuoto Kopsa 13.10.2012. © JUHA MARKKOLA

Lapinpöllön syysesiintyminen oli niukahkoa. Hailuoto Rautaletto 4.11.2012. © JUHA MARKKOLA

tettu pesimiseen viittaavia havaintoja. Helsingin yliopiston keskusmuseon Suomen petolintuseurantaan (Honkala ym. 2013) oli ilmoitettu Pohjois-Pohjanmaalta (ml. Kuusamon alue) vain yksi pesintä. Syksyllä muutamia havaintoja sekä reviiireiltä että niiden ulkopuolelta nuorista vieroitetuista linnuista. Marras–joulukuulta neljä havaintoa, kaksi reviiireiltä (HAI, OUL Rusko) sekä 1.11. LIM Virkkula Luontokeskus 1 (JPm, AVi, UMa ym.) ja 30.12. II Tangonsaari 1 ”lähti linnun raadolta” (Seija Kaisto, Salla Hautamäki).

Tunturipöllö (*Bubo scandiacus*)

Lajia ei havaittu 2012.

Hiiripöllö (*Surnia ulula*)

Lajista 121 havaintoa. Edellinen vuosi oli erinomainen Lapissa ja alueemme itäosissa. Ilmeisesti myyrät olivat hiukan nousussa koska lajia tavattiin läpi vuoden eri puolilla. Pesimishavaintoja ei kuitenkaan saatu. Talvihavainnot tammi–helmikuussa: HAA 1 yks., MER 1, OUN 1 ja TAI 16. Kevään reviirien määrät HAA 1, HAI 2, II 2, KEM 1, KÄR 1, LUM 1, MER 1, OUN 1, PUD 5, RAA 2, SIL 1 ja TAI 10. Syksyllä määrät olivat edelleen vahvoja, havainnot elo–lokakuulta: HAI 2, HAU 1, II 4, LIM 2, OUN 1, OUL 4, PUD 1, PYI 3, RAA 5, SII 6, TAI

3 ja UTA 1. Talvehtimaan jäi vielä mukava määrä, havainnot marras–joulukuulta: HAI 4, HAU 1, II 1, LIM 5, MUH 6, OUL 1, RAA 1, SII 1 ja TAI 2.

Varpuspöllö (*Glaucidium passerinum*)

Esiintyi aika runsaana alkutalvesta ja keväällä Loppuvuodesta niukahko perinteiseen tapaan. Talvihavainnot tammi–helmikuulla kunnittain: HAA 2, HAI 2, HAU 3, II 2, KII 2, LIM 2, MUH 4, OUN 3, OUL 4, OUS 1, PYI 8, RAA 6, SIL 2, TAI 7 ja TYR 1. Reviiirejään kuuluttavia saatiin maaliskoukokuulla HAI 1, II 2, MUH 2, OUN 1, OUL 3, RAA 1, SII 2, SIL 1, TAI 7 ja TYR 1. Varmoja pesintöjä kirjattiin vain kaksi, OUL 1 ja PYÄ 1. Syyshavainnot syys–lokakuussa niukahkoja; OUL 2, RAA 4, VIH 1, SII, 4, TAI 1 ja TYR 1, eikä talvihavaintojakaan marras–joulukuulta ollut kovin runsaasti: HAA 1, HAU 2, LIM 1, MUH 1, OUL 4, OUS 1, RAA 4, TYR 1 ja VIH 1. Oulunsalon Pajuniemen varpuspöllö asusti 4.2.–18.4. ja paikalle ilmestyi jälleen mahd. sama yksilö syyskuun lopulla päivystämään. Täten se tuli kirjattua useaan kohtaan vuosikierrossa, samaten kuin Reijo Kylmäsen lintu Tyrnävän Kestiläntiellä.

Viirupöllö (*Strix uralensis*)

Talvella muutamia havaintoja, jotka kunnittain:

HAA 1, LIM 1, LUM 1, OUL 2, OUS 1, TAI 1 ja UTA 1. Kevään soivien yksilömäärät kunnittain: HAA 4, HAU 1, KII 2, LUM 1, MER 1, MUH 1, OUL 4, OUS 2, PUD 3, PYI 2, PYÄ 1, RAA 1, SII 1, SIL 1, TAI 2, TYR 2 ja UTA 1. Varmuudella pesiviä edellisten reviirihavaintojen lisäksi seuraavasti: HAA 2, LIM 1, SII 1, SIL 1 ja TYR 3. Pesintöjä on kirjattu Eläinmuseon seurantaan Pohjois-Pohjanmaan alueelta (Kuusamo ml.) 27 kappaletta, joten rengastajat ilmoittavat Tiiraan vain osan havainnoistaan. Vuoden loppupuoliskolta kirjattiin vain kuusi havaintoa, PYI Kopistosta (HTu, KVa) ja VIH Rakeenperältä (KVa) havainnot kesä- ja heinäkuulta, loput syys-marraskuulta (MUH, SII, TAI). 30.9. löysivät AVj ja ALa liikenteen uhrin SII Revonlahden Karsikkonevan kohdalta vt-8:n varrelta.

Lapinpöllö (*Strix nebulosa*)

Edellisen vuoden syksy oli runsas lapinpöllön suhteen, löytyihän pesiäkin alueeltamme 14 kappaletta, mikä lienee parhaita moniin aikoihin (Tapio ym. 2012). Tammi-helmikuulla tavattiin vain viidestä paikasta: 9.1. TAI Ulkukangas 1p (Markku Karjalainen), 28.1. OUL Sääsensuo 1Ä (PSu), 31.1. MER Kupulisperä, Lintaneva (HTu, JKO), 8.2. TAI Kostonlampi 1p (Raimo Kurtti), 9.2. HAI Järventakusta 1p (Santeri Tero) ja 27.2. PUD Sarakylä, Lehmisuo 1p (Ismo Granlund). Maalis-huhtikuulla lukuisia havaintoja, joista osassa arvioitu lintu nälkiintyneeksi ja kesyksi: HAI 2, MER 1, OUL 4, PUD 4 (19.3. Sarajärvi, Lehmisuo 4 yks. lähekkäisillä pelloilla (Ari Latja)), RAA 1, TAI 4 ja UTA 2. Ilmeisesti pohjois- ja keskiosissa aluettamme lapinpöllöt (muiden pöllöjen tapaan) pitivät pesimisessä välivuoden.

Pesimähavaintoja yhteensä hienot kuusi kappaletta alueemme eteläosista: PYI Silovuori ja Pahkakuru (RRa, Kaarlo Ojala), OUN Kaistanmutka ja Ansakaarto (RRa) sekä MER Kalapudas, Kotilampi ja Ylipää, Pirttisaari (RRa, Kaarlo Ojala). Petolintuseurannassa ei ollut yhtään pesintää, v. 2011 niitä oli seitsemän (Honkala ym. 2012 ja 2013).

Syysesiintyminen niukahkoa, havaintoja syys-marraskuulta seuraavasti: HAI 3, HAU 3, OUL 6, OUS 1, PUD 1, PYI 1 ja TAI 4. Ensimmäinen oli 15.9. TAI, Rintelänvaara 1p (Aulis Taitvalkoski) ja viimeinen 31.12. OUL Yli-Ii, Tannila, Kynkäänlatvasuon th (Olli-Pekka Karlin, Lea Maalismaa). Suurimman huomion saivat OUS Pajuniemen peltoalueen pöllö, jota seurattiin ahkerasti 28.11. lähtien (Markku Paso, Riitta Peura ym.).

Sarvipöllö (*Asio otus*)

Lajilla katovuosi. Ensimmäiset 21.2. SIL Piippola 1Ä (Markus Autio) ja 1.3. SIL Pulkki Laakkola 1Ä ja SIL Pulkki Launola 1Ä (Jari S. Heikkinen). Helmi-maaliskuulla 7 eri yksilöä puhkui reviereillä: HAA 1, MUH 1, OUL 1 ja SIL 4. Touko-kesäkuussa havaintoja seuraavasti 11.-12.5. II Ulkokrunni 1p (ALu, HTa), 26.5. PYI Yppäri 1ä (JKo, KVa), 8.6. PYI Etelänkylä 1p (KVa) ja 12.6. OUN Petäjäskoski (RRa). Heinäkuulta havainto SIL Piippolasta liki samalta paikalta kuin helmikuinen (KVa). Pesimishavaintoja oli neljä, OUN Myllyperä (VHe) ja Jouhtenneva (RRa), OUL Ruskonniitty, Ruskonoja (KHn) ja RAA Kultalanperä (Mika Koi-vikko ym.). Petolintuseurannassa Pohjois-Pohjanmaalla ei ollut yhtään pesintää, edellisvuonna niitä oli neljä (Honkala ym. 2012 ja 2013). Syksyn ainoa havainto 1.10. OUL Linnanmaa 1 päivälevolla oleilija (MAI).

Suopöllö (*Asio flammeus*)

Ensimmäiset 7.-9.4. KEM Teppola 1p (Aarne Hietala, TSI, Ritva Swanljung ym.), 15.4. TAI Latva-vaara 1p (Timo Säkki), 16.4. PYI Yppäri Överstinerä 1Ä (JSun, Aarne Luoma) ja TYR Parras 1p (TTa). Muuttoajalta 19.5. saakka 110 yksilöä, joista nelisenkymmentä kiertelevää/ muuttavaa.

Alkukesällä revierejä päällekkäisyydet poistulkittuna yhteensä n. 80 jakaantuen kunnittain: HAA 2, HAI 4, HAU 2, II 3, KEM 4, KÄR 5, LIM 2, LUM 1, MER 2, MUH 6, OUN 4, OUL 2, OUS 3, PUD 1, PYI 11, PYÄ 1, RAA 2, SII 7, SIL 6, TAI 1, TYR 5, UTA 1 ja VIH 5. Pesimishavaintoja vain kaksi: OUN pesälöytö (RRa) ja PYÄ myyrää kuljettava emo (RKY). Runsaasta esiintymisestä huolimatta linnut eivät ilmeisesti pesineet pesälöytöjen niukkuuden perusteella. Petolintuseurannassa oli Pohjois-Pohjanmaalta yksi pesintä, edellisvuonna niitä oli viisi (Honkala ym. 2012 ja 2013).

Syyskaudelta viitisentoista havaintoa, eniten lokakuulta, 11 kappaletta. Parasta menoa 5.-6.10., jolloin RAA Taskun ja Kallan saarissa 2-3 yksilöä (HTu, KVa) ja RAA Olkijokisuulla (KVa) ja TYR Temmeksellä (RKY) yksittäiset yksilöt. Viimeiset 10.10. HAI Viinikantie 1p (VNİ) ja 4.12. TYR Hirsikorpi 1p langalla poseeramassa (JTI, Eino Riikola).

Helmipöllö (*Aegolius funereus*)

Muutos edelliseen vuoteen on melkoinen. Varsinkin pesälöydöt romahtivat. Revierejä yhteensä 53 kes-

kittyen eteläiseen osaan aluettamme seuraavasti: HAA 17, HAI 1, MER 6, MUH 6, OUN 5, OUL 1, PUD 1, PYI 2, RAA 1, SIL 9, TAI 2, UTA 1 ja VIH 1. Edellisenä vuonna revierejä oli 134. Pesälöytöjä oli vain kaksi, MER ja OUL (RRa). Petolintuseurannassa oli yksi pesintä, edellisvuonna niitä oli 126 (Honkala ym. 2012 ja 2013)! Syksyllä havaintoja odotetun niukasti. Sii Tauvon Lintuasemalla rengastettiin/havaittiin yhteensä 43 yksilöä aikavälillä 24.8.–13.10. Parhaat päivät: 25.8. 6 reng (MTy), 2.9. 9 reng, 1 kontrolli ja 2 hav (MOj, LOj), 21.9. 6 reng ja 22.9. 4 reng (MTy). Sii Merikylänlahdella rengasti AAu 2 lintua (+ 1 kontrolli) 2.9. ja yhden 21.9. Muita havaintoja vain neljä.

Kirskulinnut - *Apodiformes*

Tervapääsky (*Apus apus*)

Vuoden ensimmäiset normaaliin aikaan 10.5. PYI Parhalahden 6p (KVä, JKO) ja 11.5. OUL jvp 1m (SLe, ALh). Tämän jälkeen päivittäin eri puolilla rannikkoaluetta, ja 16.5. ensimmäinen Koillismaalla PUD Siivikko 1m N (EMi). Ensimmäinen kymmenen yksilön ylitys 17.5. PYI Parhalahden ks 15m (KVä). Kevätkauden selkeästi suurimmat muutot PYI Parhalahden ks 22.5. 411m (KVä) ja 23.5. 435m (KVä). Kesäkuun summat jäivät hyvin vaatimattomiksi. Heinäkuulla sadan yksilön ylitykset: 2.7. OUL Tuuran uimaranta 100p (EaA), 17.7. OUL Tuira 230p (EaA) sekä vuoden suurimpana kerääntymänä 19.7. OUL Pyykösjärvi 520p (EaA). Elokuun alussa vielä suurempi poikueparvi 1.8. OUL Kaijonharju 90 kiert. (VSu), mutta kuun puolivälin jälkeen enää yksi kymmenen yksilön ylitys 26.8. OUL Oritkari 39m (EMi). Syyskuussa yhteensä 24 yksilöä, jotka kahta lukuun ottamatta rannikkoalueelta. Vuoden viimeiset 18.9. KEM kk 1än (MLn), 21.9. TAI Pöleikkö 1S (Markku Karjalainen) sekä 22.9. RAA Aittalahti 1m (KVä).

Säihkylinnut - *Coraciiformes*

Kuningaskalastaja (*Alcedo atthis*)

Vuoden ainoa havainto 29.4. HAA Huikarinniemen It 1 W (PPÖ, Tuomo Myllykoski, Juuso Niemelä).

Harjalintu (*Upupa epops*)

Kaksi havaintoa lokakuun alusta: 5.10. PUD Kouva 1p (Pirkko Kouva) ja 6.10. OUL Meri-Toppila 1

SE (Juha Hilska, Jouko Silvennoinen, Mauno Murttoniemi).

Tikkalinnut - *Piciformes*

Käenpiika (*Jynx torquilla*)

Kevään ensimmäiset 28.4. RAA Lasikangas 1Ä (JAI), 1.5. PYI Asikkaperän Peurala 1Ä (Petri Peltari) ja 2.5. RAA Maivaperä 1Ä (KVä). Reviireitä ilmoitettiin runsaasti: HAI 3, HAU 3, II 3, LIM 1, LUM 1, MUH 1, OUN 1, OUL 5, PUD 7, PYI 5, RAA 8, SII 4, TAI 3, TYR 1 ja VIH 2. Ainoat varmistetut pesinnät: 8.7. PUD Hetekylän Kankaanpäänkangas 1”1” var (ESa) ja 10.6.–6.7. PUD Kolajän Hautakangas 2p (ESa, TSa). Syksyn ainoat havainnot 4.8. HAI Virpiniemi 1ä (PRu) ja 28.8. II Myllykangas 1p (KSi).

Harmaapäätikka (*Picus canus*)

Vuoden kokonaismäärä 18 yksilöä. Tammikuussa ruokinnolla: 10.–13.1. PYI Pelkosperä /1p (JMj, JKO, Rky), 12.1. TAI kk Suoperä 1/ p (ERä), 27.1.–1.2. LIM Erilä 1/ p (Rky, MOj, Pirkka Kinnunen ym.), sekä 29.1. SII Ruukki 1p (Aino Arffman) ja KÄR Nuttulantie 1/ p (Jouko Madetniva). Tämän jälkeen kevään ainoa havainto 7.4. KII Haipuskylä /1p (Marita Ollikainen). Syyskaudelta 8 havaintoa: 29.9. PYÄ Nevala /1p (Jouko Kotimäki), 30.9. PYI Yppäri 1p (JSun), 8.10. HAU Mustakari 1ä (MTy), 20.10. PYI Pirttikoski 1p (JSun), 21.10. VIH Kirkkojärvi 1p (SKa), 22.10. TAI Metsäkylä 1p (Maritta Mäkilä), 23.10. RAA Länsi-Vilppu 1p (Matti Nounsiainen) ja 28.10. KII Huttukylä 1/ p (Laura Törmälä). Joulukuussa ruokinnolta löytyi neljä yksilöä, joista osa viipyi myös vuoden 2013 puolelle: 2.–28.12. UTA Pällin Saunaranta /1p (Eero Lindgren, AJk, Ilkka Lindgren ym.), 5.–28.10. OUS Pajuniemi 1p (Markku Paso), 14.12. OUN Piipsjärvi 1p (Raili Ilomäki) ja 15.–31.12. TAI Virvikkosuontie 1/ p (Jorma Korhonen).

Palokärki (*Dryocopus martius*)

Alkuvuoden talvireviirit kunnittain: HAU 1, II 2, KEM 1, KII 1, LIM 4, LUM 1, MER 1, MUH 3, OUN 1, OUL 8, PUD 1, PYI 2, RAA 3, SII 6, TAI 5 ja TYR 3. Keväältä ilmoitettiin veltajia vain 22.4. LUM Sannanlahti 2m (PLa, HNy, JPu). Reviirit kunnittain: HAA 1, HAU 3, II 1, KEM 2, KÄR 1, LUM 1, MUH 2, OUN 1, OUL 5, PUD 4, PYI 6, PYÄ 1, RAA 5, SII 3, TAI 5, TYR 1, UTA 2 ja VIH

Suopöllöreviirejä oli noin 80. Hailuoto Kopsa 17.5.2012. © JUHA MARKKOLA

2. Varmistettuja pesintöjä vain PYÄ Itämäki (AAo, RKy), OUL Sanginjoen Alaranta (AVi, Ari Lähteenpää, Pentti Murtonen), VIH Puuroneva (TVä) sekä OUL Pyykösjärvi (ESa). Syksyn ensimmäinen vaeltaja 18.8. II Olhavan Vuornosletto ISE (KSi). Syksyn aikana ainoastaan 12 vaeltavaksi tulkittavaa yksilöä, ja vain kerran yli yhden yksilön summa: 16.9. LUM Varjakan ks 4m (PLa, IMa). Viimeinen 6.11. RAA Mikonkarin lt 1m (KVä). Joulukuun havainnot kunnittain: II 2, MUH 3, OUL 1, PUD 3 ja VIH 1.

Käpytikka (*Dendrocopos major*)

Alkuvuodesta runsas koko alueella, tammi-maaliskuussa havaintoja karkeasti arvioiden yli 400 yksilöstä. Talvilintulaskennoissa mm. 4.3. OUL Madekosken tll 10p (THE) sekä SII Paavolan tll 6p (TVä). Keväältä vain 15 vaeltavaksi tulkittavaa yksilöä, joista ensimmäinen 31.3. HAI Kirkkosalmen lt 1 WNW (JMa, MAa) ja viimeiset 16.5. PYI Parhalahden ks 3m (KVä). Suurin kerralla havaittu määrä 8.5. HAI Kirkkosalmen lt 4m (KVä). Kesältä ilmoitettiin runsaasti pesintöjä, joista mm. Pudasjärven lounaisosista 15 pesintää (ESa). Syysvaellus olematonta, vaeltavaksi tulkittavia vain reilu kymmenen yksittäistä yksilöä. Ensimmäinen syysvaeltava 31.8. SII Tauvon lintuasema 1m (JHä, CGr, MOj ym.) ja viimeinen 1.11. RAA Kylmäniemi 1m

(JLn). Marraskuun talvilintulaskennassa kuitenkin 29.10. RAA Piehingin tll 5p (JMj) ja 4.11. SII Paavolan tll 7p (TVä). Joulukuussa havaintoja karkeasti arvioiden noin 40 yksilöstä.

Valkoselkätikka (*Dendrocopos leucotos*)

Hyvä esiintyminen. Vuoden aikana havaittiin 8 eri yksilöä, koska Iin havainnot keväältä ja syksyltä koskevat todennäköisesti samaa yksilöä. Kevätpuolella kolme havaintoa: 4.3.–4.5. II Tangonsaari 1p (Seija Kaisto, Alpo Kaisto), 19.4. KII Kieloranta 1 WSW (Reijo Pantsar) sekä 5.5. LUM Vältti 1p (ARö, NRö, Kimmo Lahti). Pesintään viittaavia havaintoja ei tehty. Syyspuolen havainnot: 18.9. OUL Heikkeliininkuja 1p (Tarja Mattila), 13.10. LIM Temmesjoen suisto 1p (JPe), 20.10. LIM Virkkula 1p, SE (PLa), 3.11.–30.12. II Tangonsaari 1/p (Seija Kaisto, JPu, KHn ym.), 19.12. OUN Huhinkangas 1/p (JMj, Ville Kangas, Otto Kangas) ja 28.12. RAA Maijanpauha 1/p (JLn).

Pikkutikka (*Dendrocopos minor*)

Alkuvuoden talvireviirit kunnittain: HAA 1, HAI 1, HAI 1, KII 1, LIM 1, LUM 2, MUH 1, OUN 1, OUL 5, PUD 2, RAA 3 ja SII 3. Keväältä ei ilmoitettu lainkaan vaellukseen viittaavia havaintoja. Kesäajalta reviirit kunnittain: HAI 4, HAU 1, KEM 1,

KII 1, KÄR 1, LIM 1, OUN 1, OUL 11, OUS 3, PYI 4, RAA 6, SII 2, TAI 1 ja UTA 1. Varmistettuja pesintöjiä: HAI Patelanselkä (JMa, MAa) ja OUL Hietasaari (TTa, VSu, ESa ym.). Syksyllä havaintoja vain 12 yksittäin vaeltavasta yksilöstä: ensimmäiset 26.8. OUL Kiviniemi 1S (STi) sekä 30.8. SII Tauvon lintuasema 1m (JHä, CGr) ja viimeiset 23.10. PYI Yppärin uimaranta 1S (RKy) sekä 29.10. RAA Pitkäkarin lt 1m (KVä). Joulukuun ainoa havainto 2.12. RAA Pöllän Välikari 1/ p (HTu).

Pohjantikka (*Picoides tridactylus*)

Alkuvuoden talvireviirit kunnittain: HAA 1, HAI 2, HAU 2, KII 1, MUH 2, OUL 7, PUD 1, RAA 2, SII 1 ja TAI 3. Keväältä ilmoitettiin yhteensä 19 vaeltavaa yksilöä, joista suurimmat määrät 22.5. PYI Parhalahden ks 4m (KVä) ja 23.5. PYI Parhalahden ks a4m + 1m (KVä). Kesäajalta reviirit kunnittain: II 3, LIM 1, LUM 1, OUN 1, OUL 1, PUD 3, PYI 2, PYÄ 2, RAA 1, SII 3 ja TAI 4. Varmistettuja pesintöjiä ei ilmoitettu. Syksyn vaelluksella ensimmäiset 28.8. HAU Kell'on lt 1E (HTa) sekä 9.9. HAU Kraaseli 3 kiert (THE, PPÖ). Syksyn aikana yhteensä 28 vaeltavaksi merkattua yksilöä. Suurin määrä 23.9. II Myllykangas 5m SE (KSi, JHä, CGr). Viimeiset 15.10. SII Tauvon lintuasema 2m NW (RKy) ja 18.10. II Kärpänkuja 1/ kiert. (PJu). Joulukuun havainnot kunnittain: KII 1, OUN 1, OUN 1 ja PUD 3.

Varpuslinnut - *Passeriformes*

Kangaskiuru (*Lullula arborea*)

Vuoden ensimmäinen totutusti pesimäpaikalla 9.4. SII Alhonmäki 1p (Juha Lindfors). Alhonmäeltä ensimmäinen useamman yksilön havainto 22.4. 2Ä + 1p (RKy, KVä). Keväällä ilmoitettiin Alhonmäen havaintojen lisäksi kolme muuttavaksi tulkitua yksilöä: 23.4. SII Karinkanta 2m (JKo, KVä), 23.4. II Raasakan voimalaitos 1 kiert. (KSi) ja 9.5. PUD Huhmarharjut 1Ä (HTa). Reviirejä yhteensä 9 (HAU 1, OUL 1, OUS 2, PUD 1 ja SII 4). Alueen perinteisimmältä pesimäpaikalta SII Alhonmäeltä ilmoitettiin yhteensä neljä reviiriä. Muualta reviirit: 29.4. HAU Annalankangas 1Ä (PRa), 19.6. OUL Pikkarala Hangaskangas 1Ä (JMe), OUS Salonpää 2Ä (THE) ja 9.5. PUD Huhmarharjut 1Ä (HTa). Alhonmäeltä vuoden viimeiset kevähavainnot kevät-rallissa 27.5. 1Ä + 1p (JAa, JKu, AVi ym.). Syksyltä kaksi havaintoa: 15.9. PYI Veteraanimaja 1p (JMe, HTa) sekä 25.9. SII Tauvon Ulkonokka 1p (JPe).

Kiuru (*Alauda arvensis*)

Ensihavainnot keskimääräistä aikaisemmin maaliskuun puolivälin jälkeen: 16.3. RAA Maivaperä 1ä (KVä), 17.3. PYI Yppärin pellot 1p (JMj) ja 17.3. HAI Marjaniemi 1p (AJk, ESe). Kevään suurimmat muuttajamäärät 28.3. PYI Parhalahden ks 76m (RKy), 12.4. RAA Hummastinvaara 100m (TVä) ja SII Vartinhaka 30p + 50m (VSu). Suurimmat ke-

Suurimmassa keväisessä kiurukeräntymässä oli 215 paikallista yksilöä Pyhäjoen Yppäriässä. Hailuoto Ryti-järvi 24.5.2012. © JUHA MARKKOLA

vätkerääntymät PYI Yppärin pelloilta, jossa mm. 29.3. 102p ja 15.4. mukavasti 215p (JMj). Syksyn suurimmat kerääntymät vaatimattomia: 21.9. OUL Oritkari 20p (JHä, CGr), 29.9. HAI Pökönokka 20p (MAI, Antti Peuna, AVi) ja 4.10. PYI Yppäri 20p (HTu, KVä). Viimeiset: 14.10. vielä monin paikoin ja viimeinen 20.10. OUL jvp 1p (PPÖ). Lisäksi 16.11. OUL Ruskon kaatopaikka kiurulaji 1p (THE, KHn).

Tunturikiuru (*Eremophila alpestris*)

Lajin esiintyminen oli koko 2000-luvun runsainta, yhteensä 20 yksilöä (11 keväältä ja 9 syksyltä). Kaikki kevähavainnot: 12.4. OUL Pikisaari 1m (TEs) ja RAA Hummastinvaara a3m (TVä), 1.5. HAU Kello Kiviniemi kalasatama 1m (EAa, HAI), 4.5. MUH Jokirinne 1 kiert (JMe), 12.5. TAI Ketukunnaansuo 2 nous (ULA), 15.5. OUL Pateniemi 2m (JPu) ja 16.5. PYI Parhalahden ks 1m (KVä). Syyshavainnot: 1.10. PYI Parhalahden Marttala 1m (TEs), 5.-6.10. TAI Taljajärvi 2p (KHi, ULA), 7.10. II Myllykangas 2m (KSi), 8.10. HAI Virpiniemi 1 kiert ja Järventakustan pellot 1 kiert (KHn), 11.10. OUL Ritaharju 1m (PPÖ) ja 16.10. OUL Kiiminki Kolamäki 1m (ANi).

Törmäpääsky (*Riparia riparia*)

Ensimmäiset Tornien taistosta alkaen 5.5. PYI Parhalahden ks 1m (HTu, Est, MYI, Ari Kakko), 7.5. SII Niitynmaa 1p (RKy) ja 7.5. HAU Halosenniemi 1p (PRa). Sitten havainnot tasaisen kasvavasti kunnes ensimmäiset kymmenen yksilön ylitykset 11.5. OUL Hietasaari, Johteenpooki 15p (KHn) ja RAA Aittalahti 10p (JKo). Sata yks. rikkootui heti seuraavana päivänä 12.5. HAA Ainali lt 100p (PPÖ). Paikallisten osalta kevään toinen sadan ylitys oli 19.5. OUL Pyykösjärvi 160p (KHn). Muuttavista sata yks. ylittyi kolmesti PYI Parhalahden ks:ssa (KVä): 16.5. 219m, 23.5. 177m ja 24.5. 110m. Näinä päivinä myös hyviä lukemia haarapääskyllä ja pääskylajilla. Tämän jälkeen muuttokirjauksia ei keväältä enää ilmoitettu. Suuremmilla pesimäkolonioidella ei ilmeisesti isommin käyty. Ainoat yli 20 yksilön havainnot pesimäpaikoilta 26.5. OUL Oritkari 22p (TTa, VSu, ESa, PSu), 26.5. OUL Iinatti, moottoriurheilukeskus 20p (THE, JSi, MLn), 26.5. YII Tannila 60p (KRa) ja 30.5. OUL jvp 50p (37 pesäkoloa) (EAa). Heinäkuun kertymissä päästiin kolmesti vähintään sataan yksilöön: 22.7. OUL Oritkari 380p (EMi), 22.7. OUL Pyykösjärvi 100p (MOj) ja 31.7. LIM Virkkula 100p (EHo). Elokuulla 12 vähintään 10 yksilön havaintoa, joista suurimmat

10.8. HAU Kiviniemi ks 100p (EAa) ja 22.8. OUL Pyykösjärvi 80p (EAa) ja viimeinen 30.8. RAA Olkijokisuu 30m (JMj). Syyskuulla vuoden viimeisinä kahdeksan havaintoa, joista viimeisimmät 4.9. KEM Honkanen 1p (TEs), 8.9. HAU Hakoselkä 1p (VPV) ja 23.9. HAU Kiviniemi ks 1p (EAa).

Haarapääsky (*Hirundo rustica*)

Vuoden ensimmäiset kolmessa eri kunnassa samana päivänä 23.4.: RAA Arkkukari 1p (TKj), LUM Sannanlahti 1p (EMi) ja OUL Ruskotunturi 1p (ESa), jonka jälkeen päivittäin muutamia yksilöitä. Pieni hyppäys 5.5. LUM Sannanlahti 8m (JKA, HNy, PHo ym.). Ensimmäinen kaksinumeroinen 7.5. SII Niitynmaa 11p (RKy) ja kolminumeroinen 11.5. VIH Kirkkojärvi 100p (SKa). Kevään muuttajia neljäsiti yli sata, kaikki PYI Parhalahden kalasatamassa (KVä): 16.5. 284m + 81m hdr (=haara-/räystästä-/törmäpääsky), 22.5. 102m + 98m hdr, 23.5. 160m + 300m hdr ja 24.5. 132m + 306m hdr. Paikallisissa eniten 20.5. VIH Kirkkojärvi n. 250p (SKa). Kesä-heinäkuulla vain puolen tusinaa kertaa yli 10 yks., joista suurin HAU Kiviniemi ks 24p (EAa). Elokuussa 15 vähintään sadan yksilön havaintoa. Näistä suurimmat 15.8. PYI Alavainio n. 400p (JMj), 26.8. RAA Olkijokisuu 347m S (JMj) ja 30.8. RAA Olkijokisuu 200p+287m (JMj). Syyskuun alussa sata yks. ylittyi vielä kolmesti: 1.9. LIM Virkkula 300p (Pentti Zetterberg, Teija Zetterberg), 2.9. PYI Harmin Veteraanimajan ranta 100p (VHe) ja 4.9. LIM Virkkula 400p (AVi). Lokakuussa 15 havaintoa, joista viimeiset: 7.10. II Myllykangas 2m (KSi), PUD Kollaja, Rankkila 1 kiert (Jouko Sarviaho), HAU Virpiniemi, merivartioasema 1m (HTa), OUL Oritkari 2m (EMi) ja RAA Arkkukari 1 (TKj) sekä vuoden viimeisin 16.10. HAU Haapajärvi 1 kiert (Tanja Pyhäjärvi, Jukka Turunen).

Räystäspääsky (*Delichon urbicum*)

Vuoden aloittivat 23.4. PYI Mälikangas 1p (HTa), 26.4. MUH Jokirinne 1p (JMe) ja 27.4. MUH Tuuru 2p (Jouni Leskelä). Kymmenen ylittyi ensimmäisen kerran Tornien taistossa 5.5. VIH Rantasenjärvi lt 10p (SKa, KVä, JKo). Kymmenen yksilön ylityksiä toukokuussa yht. noin 15. Suurimmat niistä 12.5. SII Revonlahti, Rouniokangas n. 20p (Marja Manninen, Juho Manninen), 14.5. RAA Haapajokisuu 20p (JMj), 15.5. LIM Hirvineva 25 kiert (VPV), 19.5. OUL Pyykösjärvi 20p (VMä) ja 20.5. VIH Kirkkojärvi n. 30p (SKa). Kesäkuun suurin kertakirjaus 24.6. TYR Temmes 24p (RKy). Suurin pesi-

määrä 12.7. SII Kestilä Kestiläntie 1583 n. 100p (51 pesää) (RKY, MOJ). Syyspuolen kerääntymissä sata ylittyi heinäkuulla kerran ja elokuulla kolmesti: 26.7. OUS Vihiluoto 300 kiert (TSI), 4.8. UTA Ahmasjärvi n. 100p (Marjukka Modig), 10.8. RAA Pattijokisuun satama n. 150p (JMj) ja 15.8. PYI Alavainio 100p (JMj). Syyskuun alussa vielä yksi vähintään kymmenen yksilön havainto 1.9. OUL Nuottasaari 25 m + kiert (VPV) ja mukava pesintä-havainto 2.9. PUD Kollaja, Rankkila 2”2”p ”toinen pesintä, kesän saldo 11 onnistunutta pesintää” (ESA, TSA). Syyskuun 18 havainnosta viimeisimmät 19.9. RAA Sairaala 5p (JMj) ja 21.9. OUS Vihiluoto 1p (JMe) ja vuoden viimeisin 6.10. HAI Marjaniemi 1p (JMa, STu, SLe).

Haara-/räystäs-/törmäpääsky (*Riparia riparia/Hirundo rustica/Delichon urbicum*)

Kevään suurimmat määrät PYI Parhalahden ksssa (KVä): 16.5. 81m, 22.5. 98m, 23.5. 300m ja 24.5. 306m. Näinä päivinä hyviä lukemia myös lajilleen määritetyistä törmä- ja haarapääskyistä samalta paikalta. Syksyllä kahdesti kolminumeroinen haara-/räystäs-/törmäpääsky 9.8. RAA Pattijokisuun satama 200p (JMj) ja 10.8. HAI Lahentie 500p (Tuomo Puhakka) ja kolmesti haara-/räystäspääsky 18.8. PYI Kirkonkylä 150p (JMj), 26.8. LIM Kirkkokari nn. 200p (Kristian Koski) ja 31.8. LIM Keskusta, Linnukan koulu nn. 250p (Kristian Koski).

Metsäkirvinen (*Anthus trivialis*)

Aloituis 23.4. kolmessa eri paikassa: RAA Maivaperä 1p (KVä), RAA Hummastinvaara 1p (HTu) ja OUL Kaijonharju 1p (HRR). Suurimmat ja ainoat kaksinumeroiset muuttolukemat keväältä 16.5. PYI Parhalahden ks 61m (KVä) ja 20.5. PYI Parhalahden ks 10m (KVä). Myös paikallisten osalta kymmenen ylittyi kahdesti: 11.5. II Ulkokrunni 40p (ALu, HTa) ja 15.5. TAI Kylmäluoma, Kattaisenpolku 20p (Jyrki Mäkelä). Syyspuolelta ensimmäinen muuttoilmoitus 15.7. HAU Kello, Kiviniemi, Uuvenperäntie 1S (EAA). Heinäkuun suurin muuttoilmoitus 24.7. KII Jääli, Neulasenkuja 8m (HNy). Elokuulla kymmenen yks. ylittyi kahdeksan kertaa. Suurimmat 18.8. II Olhava, Vuornosletto 28m (KSi), 19.8. HAU Kello, Kiviniemi, Uuvenperäntie 28S+2p (EAA) ja 26.8. HAU Kiviniemi ks 28S (EAA). Syyskuun alussa syksyn toiseksi suurin määrä 2.9. OUL Oritkari 42m+4p (EMi) ja sitten ylivoimaisesti suurin 13.9. II Olhava, Vuornosletto 410m klo 7:00–10:30 (KSi). Syyskuulla neljä muuta kym-

menen yksilön ylitystä. Vuoden viimeiset 1.10. PYI Parhalahden Marttala 2m (TEs), 5.10. RAA Tasku 1p (HTu, KVä) ja 6.10. PYI Yppärijokisuu 1m S (HTu). Näiden jälkeen vielä kahdesti taiga-/metsäkirvinen: 14.10. HAI Virpiniemi 1m (PLa, HTa) ja 26.10. RAA Maivaperä 1m (KVä).

Niittykirvinen (*Anthus pratensis*)

Ensimmäiset 9.4. RAA kaatopaikka 1p (KVä), 12.4. SII Vartinhaka 2p (VSu) ja 12.4. RAA Hummastinvaara 1p (TVä). Yleistyi verkkiaan kunnes 22.4. kymmenen yks. ylittyi kuudessa eri paikassa. Näistä suurimmat MER Ylipää, Aittoneva 28m (AHi, EHi) ja LUM Sannanlahti 67m (PLa, HNy, JPu). Huhtikuun suurimmat muuttolukemat olivat em. lisäksi 23.4. SII Varessäikkä 80m (VPV) ja 28.4. SII Alhonmäki 60m (VPV) ja suurin paikallisten määrä 30.4. OUL Ylikiiminki Ukkolanmäki 120p (TEs). Toukokuun suurimmat muuttolukemat Tornien taistosta 5.5. OUS Kempeleenlahden vanha torni 50m+10p (SLe, VMK, JNy ym.) ja UTA Ahmasjärvi lt 100m/p (VPH, TSp, TWä ym.). Suurin paikallisten kirjaus 1.5. VIH Ilveskorpi 70p (SKa). Kesän suokartoituksista tuli runsaasti vähintään kymmenen yksilön havaintoja (koko suon kartoitusskennämääriä). Suurimmat määrät 11.6. OUL Hautasuo 31p (HRR), 13.6. PUD Kaakkurinrimmit 32p (PRo) ja 14.6. PUD Voilamminsuu 33p (PRo). Elokuun neljästä yli 10 yksilön havainnosta suurin SII Tauvo, Munahietä 34p (EMi). Syyskuulla 10 yks. ylittyi noin 40 kertaa. Niistä täysin omassa luokassaan 13.9. II Olhava, Vuornosletto 1811m klo 7:00–10:30 (KSi). Kaksi muuta sadan ylitystä olivat 20.9. OUL Markkuu 210m klo 10:30–12:00 (VPV) ja 23.9. VIH Lampinsaaren kaivosalue 176m klo 10:45–16:10 (SKa, VHe). Lokakuulla kymmenen yksilön ylityksiä vielä yhdeksän. Suurin niistä 4.10. PYI Yppärijokisuu 37m (HTu, KVä) ja viimeisin 8.10. RAA Olkijokisuu 10p (JMj). Vuoden viimeiset 21.10. PYI Yppärin uimaranta 1m (JMj), 26.10. RAA Kultalanlahti, Ulkokarvo 1p (KVä) ja 26.10. RAA Kuljunniemi 1p (KVä).

Lapinkirvinen (*Anthus cervinus*)

Kevätmuutolta 18 havaintoa 24 yksilöstä. Ensimmäiset 13.5. OUL Ruskotunturi 1m (SLe), 15.5. RAA Pattijokisuu 1m (KVä) ja 16.5. PYI Parhalahden ks 1m (KVä). Suurin yksilömäärä 19.5. HAI Pökönokka 3 nous (VIs). Kevätmuuton päättivät 23.5. PYI Parhalahden ks 1m (KVä) ja 4.6. SII Tauvo, Munahietä 1p (KKo). Syysmuuton ensimmäiset

18.8. II Olhava, Vuornosletto 1m (KSi), LIM Virkkula 1p (WVe, PLa) ja TAI Aseman kenttä 1 kiert (ULa). Elokuun 31 havainnon yhteissumma 44. Enimmillään havaittiin kolme yksilöä neljä kertaa. Syyskuulla havaintoja 27 ja yksilömäärä 51. Syyskuun ja koko vuoden suurimmat määrät 2.9. HAU Kraaseli 18 (Ulkonokka 10, Lotranperä 3, Hermannimatala 5) (EAa) ja 8.9. MUH Matokorpi 1t 5p (JMe, SMe). Havaintoja suht. tasaisesti 19.9. asti, jolloin syyskuun viimeiset KII Jääli, Neulasenkuja 1m (HNY) ja SII Karinkanta 1p (PLa, HTa). Vuoden viimeinen näistä reilusti myöhemmin 8.10. OUL Rusko 1p (STu, SLe).

Luotokirvinen (*Anthus petrosus*)

Vuoden aikana tehdyt kahdeksan havaintoa yhdestä yksilöstä on hyvää tasoa 2000-luvulla. Kaikki niistä keväältä: 28.3. RAA Meripelastusseuran maja 1p (JKo), 29.3. PYI Parhalahden ks 2m (RKY), 31.3.–1.4. OUS Riuttu 1p (THE, EHo, Hannu Varo), 3.–4.4. RAA Meripelastusseuran maja 1p (KVä, TKj, JKo, JLn), 4.4. OUL Nuottasaari 1p (ESa), 9.4. OUL Meri-Toppilan ranta 1 kiert (JPä), 9.5. SII Merikylänlahden kalasatama 1p (JKo) ja 26.5. HAU Kraaseli, Ulkonokka 1 nous (THE, JSi, MLn).

Keltavästäräkki (*Motacilla flava*)

Keltavästäräkin muuton päiväsummat (m+p) olivat yli 300 aikavälillä 13.–17.5. Sadan ylitykset päiväsummissa olivat vajaan kahden viikon jaksolla 11.–23.5.

Huhtikuun lopun neljä havaintoa aloittivat vuoden: 28.4. LIM Virkkula 1 (Karoliina Heiskanen, JNy, Konsta Happonen ym.), 30.4. UTA Särkijärvi 9 (TEs), 30.4. RAA Pattijokisuu 2m (KVä) ja 30.4. TYR Jokisilta, Moilanen 1 kiert (Raija Karjalainen, Juha Karjalainen). Yleistyi muutamien yksilöiden päivävauhtia. Ensimmäinen kaksinumeroisin 8.5. UTA Likasuo 20p (Seppo Hartikka). Seuraava selkeä hyppäys lukumäärässä 11.5., jolloin päiväsumma 163 ja suurin yksittäinen VIH Ilveskorpi 80p (SKa). Päämuutto 16.–17.5. päiväsummien valossa (ks. oheinen kaavio) ja hyvää muuttoa laajemmalla aikavälillä 13.–23.5. Suurimmat muuttolukemat 16.5. PYI Parhalahden ks 289m (KVä), 22.5. PYI Parhalahden ks 121m (KVä) ja 23.5. PYI Parhalahden ks 280m (KVä). Paikallisissa 300 yks. ylittyi kolmesti: 13.5. LIM Virkkula 300p (EAa), 16.5. TYR Parris, Korpi 300p (TVä) ja 17.–19.5. HAI Kopsa 310p (JMa, MAa).

Kesän MAALI-kartoituksissa 30 yksilön raja ylittyi kolmesti: 7.6. VIH Marjoneva 33p (HRR), 13.6. PUD Kaakkurinrimmit 43p (PRO) ja 16.6.

Metsäkirvisen erityistuntomerkki pitkä takavarvas näkyy tässäkin kuvassa. Hailuoto Patelanselkä 2.8.2012. © JUHA MARKKOLA

RAA Pahaneva–Vasanneva 35p (AAu). Syyspuolen kertymistä heinäkuulla suurimmat 22.7. OUL Oritkari 33p (EMi) ja 27.7. TAI Aseman kenttä 30p (KHi). Hyvää muuttoa 2.8.–5.9., johon mahtuvat kaikki syksyn vähintään 50 yksilön havainnot. Selvästi suurimmat muuttolukemat 18.8. II Olhava, Vuornosletto 394m (KSi) ja 23.8. II Myllykangas 155m (KSi, JHä). Paikallisten osalta suurimmat 12.8. TAI Aseman kenttä 60p (KHi), 17.8. HAU Kraaseli, Hermanninmatala 90p (EAa, JHä) ja 23.8. OUL Meri-Toppila 100p (EAa). Syksyn muuton päätti käytännössä 5.9. MUH Hyrkäs 50 lask, p (TSp). Tämän jälkeen havaintoja enää 1–3 yksilöstä. Vuoden viimeiset 20.9. LIM Vanha Liminka 1p (PLa), 21.9. TYR Parras, Korpi 1p (TVä) ja 13.10. OUL Ruskon kaatopaikka 1p (Eino Hiekkänen, Heikki Hiekkänen, Tauno Hiekkänen).

Virtavästäräkki (*Motacilla cinerea*)

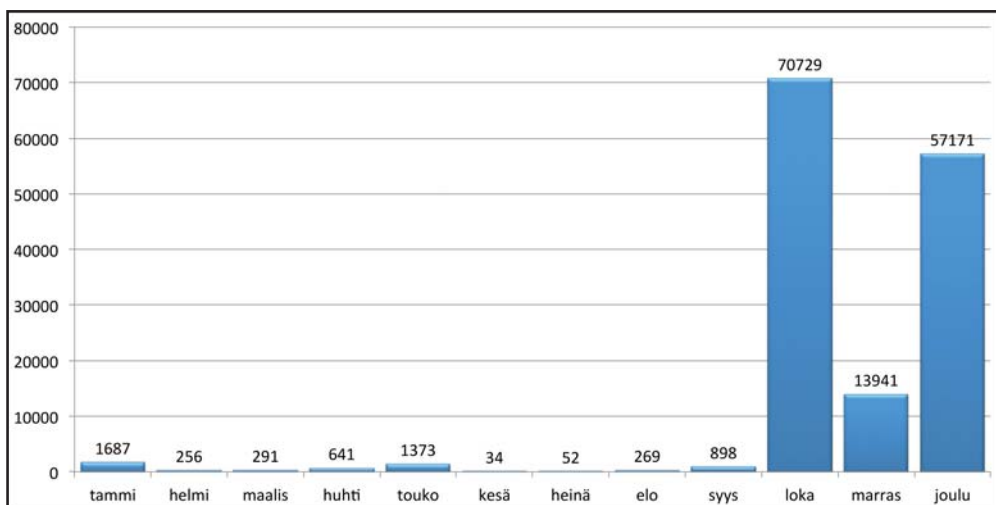
Kaksi havaintoa vuoden aikana on keskimääräistä tasoa: 30.5.–14.6. PYI Kirkonkylä 1/p (JMj, VPH, RKy ym.) ja 30.6. PUD Pärjänjokivarsi, päivätupa 1p (TJa, JMa, PRo). Pyhäjoen havainto herätti toiveita lisäyksestä harvojen alueeltamme tavattujen pesintöjen sarjaan (Honkanen 2014).

Västäräkki (*Motacilla alba*)

Vuosi alkoi talvihavainnolla: 26.1. OUL Välivainio, Paulaharjuntie 22 1p (HNy). Vasta toinen tammi-kuinen PPLY:n alueelta kautta aikain. Tammirallaa-

jat yrittivät turhaan etsiä tätä oletetusta talvehtimis-paikasta eli Välivainion kasvipuutarhasta. Kevään ensimmäiset poikkeuksellisen varhain 13.3. OUL Tuira 1p (Maria Kanko) ja 16.3. KEM Kauppakeskus 2p (JLe, EL). Seuraavatkin vielä ripotellen 3.4. TAI Kostonjärvi 1p (Veikko Naumanen) ja 9.4. RAA kaatopaikka 1p (KVä). 12.4. havaintoja yhdeksästä paikasta, ja yleistyi saman tien. Päämuutto 21.4.–5.5., johon sattuvat kaikki yli 100 yksilön päiväsummat. Muuton huippu 22.–25.4., 23.4. yhteenlaskettu päiväsumma n. 2000 yks. Suurimmat paikallisten kirjaukset 23.4. SII Karinkanta 860p (JKo, KVä, VSu), 24.4. LUM Lumijoki, Markkulan silta 300p (KKo) ja 25.4. TYR Peräoja 230p (JPe). Suurimmat muuttolukemat 23.4. SII Varessäikkä 305m+20p (VPV), 23.4. SII Vartinhaka 200m (VSu) ja 30.4. II Myllykangas 250m (VSu). Viimeinen suurempi ja päämuuttokauden päättänyt havainto 5.5. OUS Kempeleenlahden vanha torni 150m+30p (SLe, VMK, JNy ym.).

Heinäkuun kertymistä suurin 27.7. OUL Ruskon kaatopaikka 50p (TTa). Elokuulla neljäs- ti vähintään 50 yks. Suurin 24.8. HAU Virpiniemi 80p+20m (VPV) aloitti hyvä muuttojakson 24.8.–15.9., kun kriteeriksi valitaan vähintään sadan päiväsomma. Syksyn viisi muuta yli sadan yksilön havaintoa (m/p): 2.9. VIH jvp (Perunatehdas) 220p (7.9. 120p) (SKa), 2.9. OUL Oritkari 78p+56m (5.9. 94p+18m) (EMi) ja 13.9. II Olhava, Vuornosletto 156m (KSi). Viimeinen yli sadan yksilön päiväsum-

Tilhimäärät PPLY:n arkistossa 2012. Loka–joulukuun päällekkäisiä tietoja on vähäisessä määrin yritetty karsia. Summat osoittavat esiintymisen mittavuuden.

ma 15.9. 185. Vähintään 10 yksilön havaintoja tämän jälkeen vielä 15 kpl, joista viimeisin 29.9. HAI “eri puolilla” 25p (VPH, JPU, JMa). Lokakuulla 60 havaintoa 1–3 yksilöstä. Vuoden päättivät 5.11. OUL Toivonniemi 1p (Juha Määttä), 6.11. OUL Ruskon kaatopaikka 1p (PPÖ) ja talvihavainto 28.11.–2.12. MUH Keskusta 1p (TWä, KWä, VPH ym.).

Tilhi (*Bombycilla garrulus*)

Vuoden 2011 lopussa oli pieniä parvia eri puolilla, pihlajanmarjat olivat vähissä. Tammikuulla oli pieniä määriä eri puolilla, tavallisimmin muutaman yksilön – parinkymmenen parvia. Poikkeavin havainto 2.1. OUL Karjasilta 1000m, S (ARa), eli mahdollisesti ohikulkeva parvi suuntasi etelään parempia paikkoja hakemaan. Seuraavaksi suurin summa 28.1. OUL Meritulli 66p (Tarja Tähtinen). Helmikuussa tavallisimmin alle 20 yksilön parvia, suurin määrä 22.2. RAA Antinkangas 30p (JKo). Maalis-kuulla jo alkavaa paluumuuttoa, suurempia parvia ilmestyi taajamiin, mm. 18.3. OUL Höyhty 70p (EMi). Ensimmäiset muuttaviksi merkityt olivat 26.3. PYI Parhalahden ks 1m (RKY) ja 3.4. PYI Parhalahden ks 1m (RKY). 16.4. muuttavia oli jo useilla paikoilla. Huhtikuulla paluumuuttajia oli runsaasti, yhteensä 641 yks., suurin määrä 16.4. OUL Taka-Lyötty 80p (PRa). Toukokuussa paluumuutto jatkui vilkkaana. Päämuutto oli 5.5. jolloin kirjattiin eri puolilla yhteensä 671p/m, suurin muuttajamäärä VIH Rantasenjärvi 370m (SKa, KVä, JKO). 8.5. HAI

Kirkkosalmella havaittiin 202m (KVä).

Toukokuun puolenvälin jälkeen muutto hiljensi, kirjauksissa on vain alle kymmenen yksilöä merkintöjä. Kesä- ja heinäkuussa kohtalaisesti hiljaisia, 34 ja 52 havaittua yksilöä. Heinäkuulta on ilmoitettu jo ensimmäiset muuttajiksi tulkitut. HAI ja PUD ilmoitettiin pesälöydöt (ESa, Stiina Lehmus).

Elokuussa tilhet alkoivat olla näkyvämpiä, selkeämpää muuttoa osoittivat 1.8. PYI Parhalahden ks 12m S (KVä) ja 23.8. II Myllykangas 80m (KSi, JHä). Loppuvuonna oli yksi lajin hurjimmista esiintymisistä alueellamme kautta aikojen. Syyskuussa määrät olivat vielä vähäisiä, yhteensä 898 yksilöä. Suurimmat määrät 9.9. TAI Vaarakylä, Tupala 120p (ULa) ja TAI kk, Siikalampi 200p (KHl).

Lokakuussa tuli ensimmäinen rynnäkkö. Kuun 1.–4. päivinä määrät nousivat muutamiin satoihin, kuitenkin alle tuhannen yksilön. Esiintymisen kattoi koko alueemme. Ensimmäinen suurempi muuttoaalto pyyhkäisi alueemme yli 5.–9.10, jolloin liissä ja RAA–VIH-alueella muutti todennäköisesti tuhansia – yli 10 000 yksilöä. Massaesiintymisen alkoi 5.10 PYI kk 4 500p (a3000+a1000+a500) (JMj). 6.10. HAI Marjaniemi–Virpiniemi 1 850m SW (37a) klo 8:08–13:05 (JMa) ja PYI Parhalahden ks 3950 m S klo 8:20–14:20 (HTu). Samana päivänä RAA eri puolilla n. 4 500p (JMj, VPV, KRa, Kalevi Tunturi). 7.10. II kk 7 000p (KSi), RAA Kylmäniemi 1 390p + kiert. (JLn, ELe, Annikki Ojala), SII Revonlahti 1 000p (JMj) ja VIH Saarelanjärvi

Loppuvuonna loka–joulukuussa oli yksi tilhen hurjimmista esiintymisistä alueellamme kautta aikojen. Hailuoto Patelanselkä 25.10.2012. © JUHA MARKKOLA

Punarinta on peruslajistoamme. Hailuoto 18.5.2012. © PEKKA ROINE

1 000p (SKa). Tämän jakson viimeinen suurparvi 9.10. II Ellala 2 500p (KSi). Jatkossa lintuja kirjattiin paljon, mutta määrät jäivät alle viidensadan. Vasta 25.10. OUL Itä-Tuirassa oli 700p (PRo), tämän jälkeen MUH ja OUL 700–800 yksilön parvia 29.10. asti.

Marraskuu oli tasaisen esiintymisen aikaa, muutamien satojen parvia etenkin rannikkoalueen kunnissa. Ilmeisesti sisämaan paikoista pihlajanmarjat oli pääosin syöty. Suurin määrä 1.11. OUL Välivainio 550p (TTa). Tämän jälkeen kymmenien – parin kolmensadan parvia kunnes 30.11. OUL Pikisaari Pursitie 600p (TEs). Joulukuussa tuli toinen aalto Ouluun, jonka lokakuun alun ensimmäinen huippu ohitti. 2.12. OUL Toppila 700p (VPV), 12.12. OUL Karjasilta 1 500p (MTy, Heikki Orava), 17.12. OUL Karjasilta ja sama parvi Heinäpää, S-marketin ympäristö 5 000p (MOj, LOj). Tämän jälkeen ilmoitettiin 1000–4000 yksilön havaintoja aina kuun loppupäiviin saakka eri puolilta kaupunkia.

Koskikara (*Cinclus cinclus*)

Tammi–helmikuussa havaintoja 59 yksilöstä, jotka kunnittain HAA 12, HAU 1, II 5, MUH 2, OUN 5, OUL 2, PYI 1, RAA 3, SII 2, SIL 1 ja TAI 25. Suurimmat yksilömäärät 14.1. OUN Lehtopää, Piip-sanjoki 5p (JMj, Ville Kangas), 15.1. TAI Murhijoki 6p (KHy) ja 20.2. HAA Haapakoski sillan ja

Ursanniemen välillä 9p (JMj). Keväthavaintoja maalisi–huhtikuulla 55 yksilöstä, joista yli 20 eri lintuja kuin tammi–helmikuulla, joten alkuvuoden kokonaissumma yli 80 yksilöä. Kaksi maalisi–huhtikuun suurinta olivat uusia koko alkuvuodelle: 7.4. PUD Siivikko, Jaurakkakoski 12p (Juha Kosamo, Päivi Rousu, Vesa Rousu) ja 31.3. UTA Juorkuna, Perjakankoski 6p (Heikki Vesala). Keväältä melko säännöllisesti havaintoja huhtikuun puoliväliin asti, jonka jälkeen vielä kolme havaintoa: 19.4. OUL Toppilansalmi 1p (EAa, Jouko Silvennoinen, Martti Haapala ym.), 20.4. II Illinkoski 1p (PJu) ja 1.5. OUL Toivoniemi 1p (Jonna Halmetoja, Johanna Laitinen).

Syksyn ensimmäiset 13.10. TAI Murhijoki 1p (ULa), 20.10. TAI Latva-Juurikka 1p (ULa) ja 20.10. PUD Iijoki, Kipinä, Myllysaari 2p (ESa, TSa). Loka–joulukuun yksilösummat 11, 12 ja 18. Selvästi suurin määrä 12.12. HAA Haapakoski 6p (JMj), seuraava 24.–27.12. PUD Jaurakkajärvi 3p (VPV). Muut syksyn havainnot 1–2 yksilöstä.

Peukaloinen (*Troglodytes troglodytes*)

Vuoden ensimmäiset 15.4. LIM Vanha Liminka 1Ä (PLa), 17.4. RAA Mikonkari 1Ä (Tuulikki Nousiainen) ja 21.4. RAA Pirttiniemi 1Ä (JMj). Huhtikuun yksilömäärä 10 ja toukokuun 19. Kevään aintu yli yhden yksilön keskittymä Pyhännän Itämaellä,

jossa enimmillään 22.5. 6Ä (JMe) ja samoin 27.5. 6Ä (PRu, IRu, PJä, IKo). Reviirejä kesä–heinäkuulla 31, jotka kunnittain: HAA 1, HAU 1, MUH 1, OUN 1, PUD 4, PYI 1, PYH 6, RAA 6, SII 6, TAI 3 ja VIH 1. Suurimpien keskittymien maksimit 1.6. PYÄ Itämäki 5Ä (AAo, RKy), 10.6. SII Meriky-lä 5Ä “alle kilometrin matkalla linjalaskennassa” (AAu) ja 1.7. PUD Taivalkoskentie, puiston raja 3Ä (TJa, JMa, PRo). Pesintään viittavia (vähintään varoittelevia) näistä vain kolme: HAU 1 ja PYÄ 2. Syksyllä havainnot 10 yksilöstä, joista elokuulla ei yhtään, syyskuulla viisi ja lokakuulla samoin viisi. Vuoden viimeiset 7.10. HAU Sammakkosuo 1p (HTa), 7.10. RAA Olkijokisuu 1p (KVä) ja 8.10. OUL Rusko 1p (STu, SLe).

Rautiainen (*Prunella modularis*)

Ensimmäiset 12.4. OUL Iinatti, Moottoriturheilukeskus 1p (THE), 15.4. PYI Suni, Mäkikangas 1m (VHe) ja 16.4. PYI kk 1Ä (JMj). Yleistyi pian, jolloin runsaasti havaintoja eri puolilta alueitamme paikallisista tai muuttavista linnuista, yksi tai kaksi kerrallaan, aikavälillä 22.4.–6.5. Ei mainintoja merkittävistä muuttokertymistä. Syksyn ensimmäiset muuttohavainnot 24. ja 25.8. HAU Kello Kiviniemi 1m S (EAa) ja 25.8. OUL Pateniemi 1m (JPu). Useita hyviä muuttokertymisiä, ensimmäiset 6.9. OUL Rusko kp 13p (EAa) ja 8.9. SII Tauvon lintuasema 17p. Päämuuton aikaa edustanee 22.9. II Ulkokrunni 40p (ALu, HTa), RAA Aittalahti 50p (KVä) ja 23.9. HAU Kello Kiviniemi 42m S (EAa). 29.9. oli RAA Aittalahdella vielä 10p (KVä) ja 7.10 HAU Kello Kiviniemi 20m S (EAa). Viimeiset 12.10. RAA Aittalahti 1p (KVä), 14.10. OUL jvp 1p (AJk) ja 20.10 HAI Riisinnokka 1ä (JMa, PRo).

Punarinta (*Erithacus rubecula*)

Neljä talvehtijaa: 1.–29.1. OUL Koskela 1p (Helge Eskelinen ym.), 1.–31.1. OUL Intiö (Jouni Pikkarainen ym.), 3.–24.1. LUM kk 1p (KKo) ja 6.1. RAA Aittalahden purkuoja 1p (JMj). Kovat pakkaset ilmeisesti olivat näille liikaa. Kevään ensimmäiset 14.4. RAA Vilpunnitty 1 ruokinnalla (Raimo Lehtimäki) ja 15.4. RAA Piehinki 1p (JMj), ja 16.4. jo parilla muulla paikalla. Huippupäivänä 25.4. OUS Riutunkari 50p (JMe), OUL Pateniemi 11Ä ja OUL Rajahauta 10Ä (EAa). SII Tauvossa 27.–31.5. päivittäin 10p, sisältäen myös viimeisiä muuttajia. Syksyn suurimpia määriä 25.8. SII Tauvon lintuasema 15p, 6.9. OUL Rusko kp 20p (EAa), HAI eri

puolilla 10p (VPH, JPu, JMa), 29.–30.9. SII Tauvon lintuasema 10p ja 7.10. OUL Oritkari 12p (EMi). Viimeiset 24.10. RAA Puistola 1p (KVä), 29.10. RAA Ulkofantti 1p (KVä) ja 3.11. RAA Länsi-Vilppu 1ä (HTa, Tuulikki Nousiainen).

Satakieli (*Luscinia luscinia*)

Satakielen esiintyminen oli keskimääräistä hieman vahvempaa: 2000-luvun vuosikohtainen reviiirin keskiarvomäärä on noin 38 reviiiriä, ja nyt havaittiin kaikkiaan 50 reviiiriä. Ensimmäinen 16.5. LIM Ala-Temmes 1Ä (TMu) ja 19.5. alkaen OUL Oritkari 1Ä (MLn ym.). Reviiirit kunnittain: II 1, KÄR 1, LIM 3, MER 1, MUH 2, OUN 4, OUL 3, OUS 2, PYI 12, RAA 6, SII 5, SIL 1, TYR 2 ja VIH 3. Suurin keskittymä tavattiin Pyhäjoen keskustan alueella (Kielosaari–Penkkatiet), jossa oli noin 8–9 reviiiriä.

Sinirinta (*Luscinia svecica*)

Ensimmäiset havaittiin toukokuun alussa: 2.5. LIM Kaarteenaho 1Ä (TMu), 9.5. PUD Lammassaari 1 (Tuomas Koivuluoma) ja II Paasonperä 1p (PJu). Kevään suurimmat määrät 18.5. HAI Marjanie-mi 5p (Pekka Leinonen, Timo Leinonen) ja II Ulkokrunni 18.5. 60p ja 21.5. 50p (PLa, HTa, ALu). Kevään viimeinen 27.5. HAI Virpinie-mi 1Ä (JMa, PRo, MMi, MAa). Ei kesäaikaisia ilmoituksia. Syyskauden ensimmäiset 12.8. HAU Ulmaja 1p (PRA) ja 24.8. PUD Kollaja, Kortesus 1p (ESa). Syksyltä varsin vähän ilmoituksia ja suurinkin kerralla havaittu määrä vain 3 yksilöä. Viimeiset 28.9. OUL jvp 1p (SLe) ja 6.10. PYI Sunin Karvasti 1p (KRä, VPV, Kalevi Tunturi).

Sinipyrstö (*Tarsiger cyanurus*)

Esiintyi jälleen runsaana, vaikka edellinen vuosi oli alueellamme lajille vaisu. Laji havaittiin noin 50–51 reviiirillä, mikä on toiseksi korkein PPLY:n alueella kautta aikain (viimeisempien vuosien julkaisemattomat reviiirimäärät (PPLY:n nettisivujen laulajaseuranta): 2009 69 (ennätys), 2010 36 ja 2011 3 reviiiriä). Ensimmäiset: 20.5. TAI Katajavaara 1Ä (KHi), PUD Syötteen kp. Särkipenä 1Ä (ARa) ja PUD Syötteen kp. Matosuo 1Ä (Veikko Virkkunen). Reviiirit kunnittain: PUD 25, PYÄ 3–4 ja TAI 22. Runsaiten laji esiintyi Pudasjärvellä ja Taivalkoskella sijaitsevan Syötteen kansallispuiston alueella, josta löydettiin 30 reviiiriä. Muuallakin Koillismaan alueella lajia tavattiin. Erillinen keskittymä oli PYÄ Itämaellä, josta ilmoitettiin mahdollisesti jopa 4 re-

viiriä. Reviirien lisäksi SII Tauvon lintuasemalla rengastettiin kolme muuttomatkalla ollutta yksilöä, 28.5. 1/ 2kv, 29.5. 1/ 2kv (kontr 31.5.) ja 7.6. /1 (MOj, MTy, ATy). Vuoden viimeinen 2.8. PUD Syötteen kp. Vattukuru 1/ var (ARa, Helmi Kuittinen).

Mustaleppälintu (*Phoenicurus ochruros*)

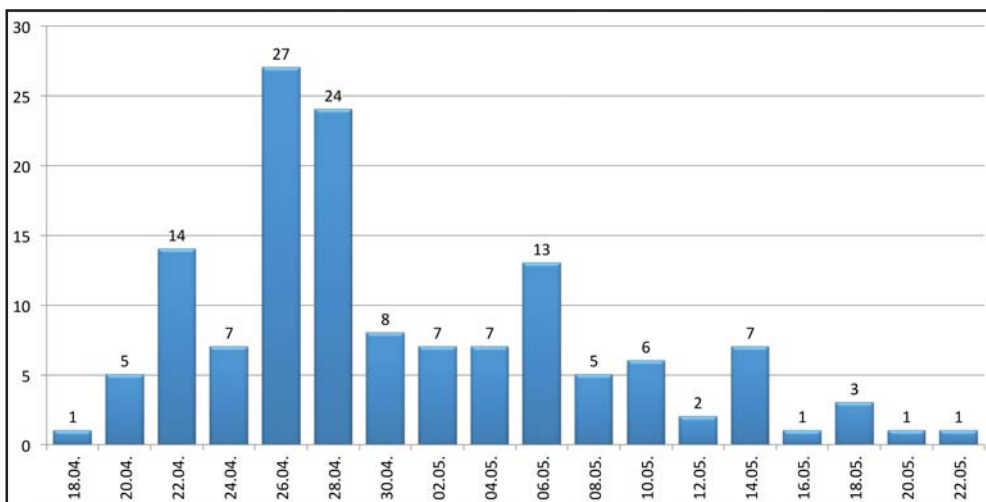
Lajia tavattiin poikkeuksellisen runsaasti vuonna 2012, yhteensä 15 havaintoa (kevätmuuttoaikaan 3, kesäaikaan 3, syyskaudelta 8 ja yksi talvihavainto). Ainoa reviirihavainto OUL Toppilan satamasta, jossa 24.4.–27.5. enimmän aikaa laulava +2kv koiras (ESa, KHn, PHl ym.), mutta myös naaras ja mahd. kolmas pyörä kerran 28.4. (JPa). Muut havainnot: koko vuoden ensimmäinen 23.4. OUL Pikisaari /1 p (TEs), 28.4. HAI Huikku 1/ 2kv p (Pertti Väyrynen, PHo ym.), 29.4.–2.5. MUH Jokirinne /1 p (JMe, SMe ym.), 18.6. RAA Rautaruukki /1 p (KVä) ja 25.6. OUL Pikisaari /1 p (TEs). Sekä Rautaruukin että Pikisaaren havainnot saattavat liittyä reviiriin. Syyskaudelta runsaasti havaintoja: 12.8. PUD Kollaja, Korteso /1 p (ESa), 16.8. OUL Pikisaari /1 p (TEs), 18.8. HAI Rantatie 1 +1kv k p (PRO), 20.8. HAI Viinikantie 1/ p (VNi), 1.9. HAI Virpiniemi /1 p (JMa), 21.9. OUL Linnanmaa YKP /1 p (SLe), 23.9. TAI Aseman kenttä 1p (ULa) ja 19.10. RAA Pirttiniemi /1 p (JMj). Kaiken huippuna lajista saatiin vielä talvihavainto: 2.12. RAA Pöllä, Välikari /1 p (JTU, Kristiina Tuohimaa), ilmeisen huonokuntoinen ja kesy yksilö. ”Näin kännykällä otetut kuvat” – ilmoittaja HTu.

Leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*)

Vuoden ensimmäiset 25.4. HAI Koivukylä 1/p (Saku Pramila), 26.–28.4. HAU Halosenperä 1/p (HTa) ja 28.4. RAA Maivaperä 1p (KVä). Päivittäiset havaintomäärät muutamia yksilöitä kunnes 7.5. yhteismäärä selvästi yli kymmenen. Ensimmäinen suurempi yksittäishavainto 8.5. SII Kivivaara 7p (VSu). Kymmenen yks. ylittyi toukokuussa kolmesti 11.–12.5. II Ulkokrunni 15p (ALu, HTa), 15.5. TAI Kylmäluoma, Kattaisenpolku 20p (Jyrki Mäkelä) ja 18.5. II Ulkokrunni 20p (PLa, ALu, HTa) ja kesäkuussa kerran 3.6. PUD Ruunasuo 15 km:n kartoitusreitti 15Ä (Hsk). Kaikki nämä suuremmat määrät ovat siis laskentareiteiltä tai laajemmasta alueelta. Syyspuolen havainnot lähinnä yksittäisistä linnuista, enimmilläänkin kolmesta. Vuoden viimeiset 25.9. II Ulkokrunni 3p (HTa), 28.9. HAI Hietaniemi 1p (PRu, PJä, IKo) ja 6.10. RAA Telatekin ranta /1m (JLn, ELe).

Pensastasku (*Saxicola rubetra*)

Vuoden aloittivat 20.4. HAI Sauvola-Musa 1Ä (JMa), 28.4. SII Vartinhaka 1/p (VSu, AVe) ja 29.4. RAA Kapasenkangas 1p (KVä). Näiden jälkeen oli muutaman päivän paussi, jonka jälkeen edelleen lähinnä yksittäisiä kunnes yleistyi 8.5. alkaen. Kevään aikana seitsemän kertaa vähintään viisi yksilöä. Ensimmäinen niistä 8.5. RAA Lasikangas 6p (JAl) ja suurimmat 18.5. II Ulkokrunni 15p (PLa, ALu, HTa) ja 26.5. SII Vartti 7p (PRu, IRu, PJä, IKo). Kesäkuun suurin 6.6. RAA Houruneva 7/

Sepelrastaan yksilömäärät kahden päivän jaksoissa keväällä 2012 siten, että useamman päivän paikalla olleet yksilöt ovat mukana vain löytöpäivän kohdalla. Yhteismäärä 139 (plus yksi havainto syksyltä) on kaikkien aikojen ennätys PPLY:n alueelta.

Ä+/2p (PRo). Syksyllä kymmenen ylittyi kolmesti 3.8. RAA Pattijokisuun satama 10p (JMj), 26.8. PYI Parhalahdi 12p (JMj) ja 3.9. OUS Nenännokka 10p (JMe). Vuoden viimeiset 21.9. OUL Oritkari 2p (JHä, CGr), 22.9. PYI Viirteen pellot 1p (JMj) ja 22.9. PYI Yppärin pellot 1p (JMj).

Kivitasku (*Oenanthe oenanthe*)

Aloitukset 14.–16.4. OUL Oritkari 1p (EMi, MMi, KHn), 15.4. LUM Mälikylä 1p (PLa, TJa) ja 16.4. RAA Maivaperä 1p (KVä). Yleistyi kertalaakista 23.4., jolloin 16 havaintoa 35 yksilöstä. Tätä ennen kevään saldo 12 yksilöä. Huhtikuun suurin kertahavainto 25.4. KEM Teppola 8p (RKY). Toukokuulla kymmenen yks. ylittyi viidesti: 12.5. II Ulkokorunni 35p (ALu, HTa), 16.5. OUS Riutunkari 10p (JMe), 18.5. II Ulkokorunni 20p (PLa, ALu, HTa), 19.5. HAI Pökönnokka 12p (VIs) ja 21.5. PYI Yppärin pellot 17p (VSu, AVe). Syksyn suurimmat ja ainoat kymmenen yksilön ylitykset 1.8. OUL Vihreäsaari 10p (MTy), 17.8. PYI Yppärin pellot 19p (VSu) ja 29.8. PYI Yppärin pellot 13p (JMj). Vuoden päätti lokakuun viisi havaintoa, joista viimeisimmät 6.10. RAA Pirttipaljas 1p (KVä), 10.10. OUL Oritkari 1p (JHä) ja 14.10. OUL Oritkari 1p (EMi). Lisäksi viimeisten joukossa kivitaskulaji 8.10. OUL Rusko-tunturi 1p (RKY).

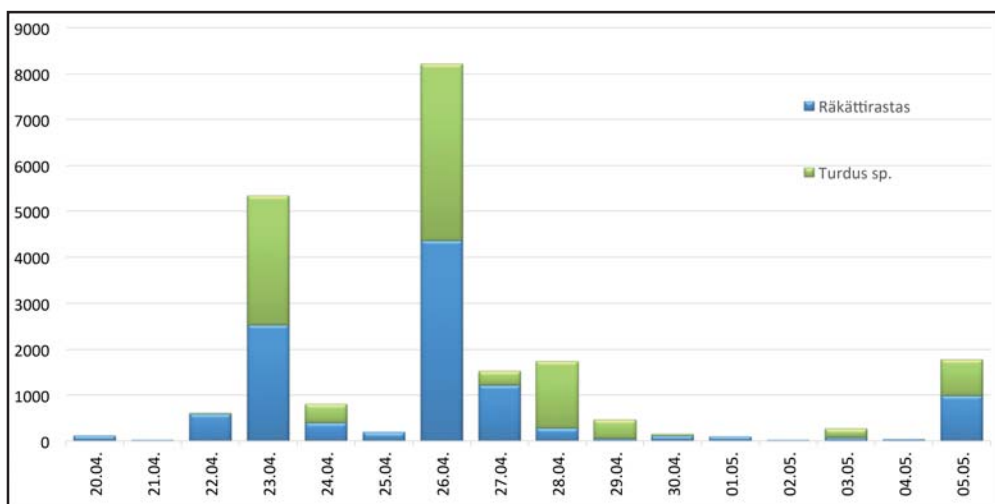
Sepelrastas (*Turdus torquatus*)

Ennätyksellinen vuosi. Yhteensä peräti 140 yksilöä, jotka kunnittain HAI 27, HAU 6, II 9, KEM 1, LIM

3, LUM 4, MER 1, MUH 1, OUL 26, PUD 6, PYI 1, RAA 25, SII 21, SIL 1, TAI 5, TYR 2 ja UTA 1. Vuoden ensimmäiset 18.4. OUL Pikisaari 1p (TEs), 20.4. HAU Halosenperä 1p (HTa, Marja Kuosa), 20.4. SII Karinkanta 1p (VPV), 20.4. SII Karinkanta 1/m (KVä) ja 20.4. TAI Metsäkylä, Halkola 1p (Aini Vääräniemi). Selkeä päämuutto 26.–29.4. (ks. oheinen kaavio), jolloin 51 uutta yksilöä kevään 139:stä. Muutto jatkui hyvänä 15.5. asti, jolloin vielä kahden päivän jaksossa 14.–15.5. seitsemän uutta. Tämän jälkeen enää yhteensä 16.–23.5. kuusi uutta. Keväällä kahdeksan kertaa vähintään kolme yksilöä: 26.4. RAA Lapaluodon Helmimöljä 1p+2/m+1/lask (RKY), 29.4. HAI Ranta-Suomela, Salmenrannantie 5p (Paavo Ranta-Suomela, Antti Ranta-Suomela), 1.5. RAA kaatopaikka 3p (KVä), 3.5. RAA Pattijokisuun 3p (KVä), 4.5. HAI Kujalannurkka, Pöllä 3p (KHn), 6.5. HAI Rantatie 3p (PRo), 7.5. SII Säären ranta 1/2p (KHn) ja 11.5. II Ulkokorunni 1/3p (ALu, HTa). Kevätmuuton viimeiset 19.5. HAI Havana 2p (VIs), 21.5. II Ulkokorunni 1p (PLa, ALu, HTa) ja 23.5. OUL Hietasaari 1p (VMä). Syksyllä yksi havainto: 2.11. OUL Hietasaari, Nallikari 1p (JHä, CGr).

Mustarastas (*Turdus merula*)

Tammi–helmikuussa talvihavaintoja selvien päällekkäisyyksien karsimisen jälkeen 54 yksilöstä, jotka kunnittain HAA 1, HAI 1, LIM 4, OUL 34, OUS 1, PYI 2, RAA 9, TYR 1 ja UTA 1. Suurin kertamäärä 5.2. OUL Hupisaaret 3p (Ilkka Kärkkäi-

Räkättirastaan ja *Turdus sp.*:n yksilömäärät ensimmäisen ja viimeiseen yli sadan yksilön päivän välillä keväällä 2012.

nen) ja seitsemän kertaa ilmoitettiin kaksi yksilöä kerrallaan. Vielä maaliskuun alussa tavattiin selvästi talvehtineita. Selvästi uudet ja ensimmäiset kevätmuuttajat 8.–9.3. MER Kalapudas, Koskela 1p (Juha Heikkilä), 8.3. RAA Saloinen 1p (JMj) ja 9.3. HAI Kuusikontie 1p (Jaakko Meriläinen). Maaliskuun suurimmat määrät aivan kuun lopulla 29.3. RAA Maivaperä 6p (KVä) ja 30.3. LUM kk 4/1p (KKo). Huhtikuun ja koko kevään suurimmat paikallisten määrät 15.4. HAA Vattukylä 16p (JKj) ja 20.4. HAI Patelanselkä 5/4p (MAa) ja muuttomäärät 20.4. SII Säärentie 7m(2a) (RKY), 22.4. LUM Sannanlahti 12m(6a) klo 5:15–15:45 (PLa, HNy, JPu). Muutto (ainakin muuttoilmoitukset) hiipuivat kohti huhtikuun loppua. Koillismaalta touko–heinäkuulta Pudasjärveltä seitsemän ja Taivalkoskelta kolme havaintoa. Näistä selvähköjä reviierejä kolme: 14.5. PUD Kollaja, Rankkila 1 pr (ESa), 30.6. PUD Pärjänjokivarsi, päivätupa 1Ä (TJa, JMa, PRo) ja 30.6. TAI Kortejärvi 1ä (EHo, Anja Hohtola). Syksyn osalta vähintään viiden yksilön havaintoja yhdeksän. Näistä suurimmat 15.9. PYI penkkatie 8p (JMe, HTa), 23.9. HAU Kiviniemi ks 7S (EAa) ja 9.10. OUL Rusko 7m/p (TEs). Talvihavaintoja joulukuussa 34 yksilöstä. Nämä kunnittain LUM 1, MUH 3, OUL 24, RAA 5 ja VIH 1.

Räkättirastas (*Turdus pilaris*) ja rastaslaji (*Turdus sp.*)

Tammikuussa havaintoja 105 yksilöstä, jotka kunnittain HAI 1, KEM 2, LUM 1, MUH 1, OUL 91, PYI 4 ja RAA 5. Helmikuun yksilömäärä 9 kunnittain OUL 6, RAA 1 ja TYR 2. Maaliskuun 7 yksilöä lienevät kaikki vielä talvehtineita ja ehkä vielä tämäkin: 1.4. LUM Pitkänokka 1p (PPÖ). 12.4. jo selvästi muuttaneita neljässä paikassa MUH Jokirinne 2m (JMe), PYI Parhalahti 2p (JMj), HAI Kirkkosalmi 1p (VNi, KHn) ja LUM Hirvasniemi 2p (Tapani Pirinen, Jaana Pirinen). Kymmenen yks. ylittyi saman tien 15.4. TYR Jokisilta 45 (Jukka Kiiskilä, Ilkka Saarenpää, Jaakko Junikka, Jani Raitanen). Seuraava hyppäys 22.4., jolloin kymmenisen useamman kymmenen yksilön havaintoa, joista suurimpana LUM Sannanlahti 264m klo 5:15–15:45 (PLa, HNy, JPu). Seuraavana päivänä 23.4. yli 5000 räksää ja *Turdus sp.*:tä suurimpina SII Varessäikkä 520m (sis. pikkurastaita) (VPV) ja SII Vartinhaka 1500m (VSu). Kevään yhteismäärältään suurin muuttopäivä oli 26.4., jolle kirjattiin 4354 räkättirastasta ja 3850 *Turdus sp.*:tä suurimpien määrien ollessa II Myllykangas n. 1000m + *Turdus sp.*

2000m klo 7:00–17:50 (VSu, KSi), HAU Kello Kiviniemi 1800S klo 5:30–6:35 (EAa, HAI), HAU Kello Teponperä 800S klo 6:51–8:13 (EAa, HAI), II Hiastinlahti lt *Turdus sp.* 1000S-W (PJu) ja RAA Hummastinvaara *Turdus sp.* 2800m klo 7:30–14:00 (HTu). Terävä muuttohuippu oli 22.–28.4. Tosin vielä erillispiikkinä 5.5. 982 räkättirastasta + 792 *Turdus sp.*:tä. Yli sadan yksilön päiväsummat olivat laajemmalla haitarilla (oheinen kaavio) 20.4.–5.5. Kesä–heinäkuun suurin kirjaus 1.7. MUH Jokirinne 29p (JMe, SMe).

Syksyn parveutuminen alkoi näkyä noin 5.8., jolloin HAI Tormela–Vesankarit 10p + 25 isoaa rastasta (JMa, PRo). Ensimmäinen 50 yksilön ylitys 7.8. OUL Linnansaari 55p (MLn). Elokuussa 10 sadan yksilön ylitystä, joista suurimpana 24.8. OUL Pateniemi 250p (MLn). Reipasta syysmuuttoa 19.9.–7.10. Ensimmäisen kerran yli elokuun huippujen 19.9. SII Tauvo, Ulkonokka 1200m klo 11:00–15:15 (JPe). Heti perään syyskuun toiseksi suurin räksämäärä 22.9. HAI Rytijärvi–Kopsa 6100 kiert (PHo). Syyskuun suurin 29.9. RAA Tasku 7000p (HTu, Marko Terentjeff), jossa kommenttina “Kaikkiaan saaristossa varmaan kymmeniätuhansia”. *Turdus sp.*:tä 24.–30.9. viidessä eri paikassa 1000 huippuna 30.9. kolmen paikan summa 6100 m + kiert.

Lokakuun alussa määrät kasvoivat: 2.10. OUL Jätäri *Turdus sp.* 16600m klo 8:30–11:15 (EMi) ja 10000m klo 12:30–15:00 (SLe), siis yhteensä 26600m. Sitten syksyn muhkein 6.10. PYI Yppärijokisuu 58300m klo 8:20–14:20 (HTu). Tästä havainnoijan kommentti: “Muutto pääosin merenpuolelta melko korkealla Harmin niemestä merelle kohoten. Rantaviivaa pitkin myös paljon. Selvästi maanpuolella melko vähän (alle 10000). Hetkittäin sadekuurot pudottivat koko rastasmuuton matalalle muutaman metrin korkeudelle rantaviivaan kapeaa putkea kulkevaksi virraksi. Muutto voimakkainta puolilta päivin, mutta yhä hyvin voimakasta poistuessa. Parvissa tyypillisesti satoja yksilöitä, mutta ei tainnu kertaakaan selkeää yli tonnin parvea olla eli joku katkeamana parvien välillä silloin oli”. 6.10. myös hyvä määrä sisämaasta VIH Kirkkonylä *Turdus sp.* 2000p (SKa) ja hyvän muuttoputken (19.9.–7.10.) viimeinen suurempi 7.10. OUL Toppilansaari 3250m (AJk).

Marraskuulla vielä kahdeksan vähintään 100 yksilön kirjausta, joista suurin 4.11. OUL Mäntylä, Postinjoontintie 350p (MOj, MTy) ja viimeisin 28.11. OUL Värttö, Raharinnantie 150p (MOj, LOj). Joulukuun yksilömäärä 1055. Päällekkäi-

Muutamia mustarastaita talvehtii alueellamme vuosittain. Hailuoto Itäenä 26.10.2012.
© JUHA MARKKOLA

syyskien karsimessa Oulu ongelmallinen, sillä pienikin tulkintaero peittää alleen kaikkien muiden kuntien yhteisluvun. Kuntakohtaiset määrät HAA 1, HAU 1, KEM 2, LIM 17, LUM 1, MUH 4, OUL 1024, PYI 2, RAA 2 ja VIH 1.

Laulurastas (*Turdus philomelos*)

Aloitut kertarysäyksenä 20.4., jolloin havaintoja kuudesta eri paikasta ja viidestä kunnasta: II Raasakan voimalaitos 2NE (PJ), MUH Jokirinne 1p (JMe), RAA Hummastinvaara 1p (TVä), RAA Piitana 2Ä1ä (JMj), SII Säärentie 1m (RKY) ja TAI Latvavaara 1Ä (Timo Säkkinen). Heti perään 26.4. kevään toiseksi suurin yksilömäärä koko päivän osalta, 253. Suurin määrä 290 yks. oli 5.5. Muita yli sadan yksilön päiviä ei ollutkaan. Kevään suurimmat muuttolukemat 26.4. HAU Kiviniemi ks 150S+6p (EAa, HAI), 5.5. OUS Kempeleenlahden vanha torni 150m+10p klo 5:00–13:00 (SLe, VMK, STu ym.) ja 5.5. HAU Kiviniemi ks 90S klo 4:38–8:08 (EAa). Selvästi suurin paikallisten määrä 11.–12.5. II Ulkokrunni 50p (ALu, HTa).

Syksyn liikehinnästä ensimmäinen selvä merkki 10.8. HAU Kiviniemi ks 28p (EAa). Tosin seuraavaa 10 yksilön ylitystä saatiin odottaa tasan kuukausi. Kymmenen ylittyi syyskuulla kymmenen ja lokakuulla viisi kertaa. Suurimmat syyskuuiset 22.9. II Ulkokrunni 30p (ALu, HTa), 23.9. HAI Patelanselkä 50p (JMa) ja 23.9. HAU Kiviniemi ks

50S+5p (EAa). Lokakuun suurin 6.10. HAU Kiviniemi ks 20S+5p (EAa) ja viimeinen 10 ylitys 11.10. OUL Liikasenperä 10p (EAa). Vuoden viimeiset 22.10. OUL Linnanmaa, kasvitieteellinen puutarha 1p (ESA, PPÖ), 26.10 RAA Maivaperä 1m (KVä) ja 6.11. OUL Lämsänjärvi 1p (MOj, LOj).

Punakylkirastas (*Turdus iliacus*)

Vuoden ensimmäiset 12.4. HAI Kirkkosalmi 1p (VNi, KHn), 16.4. PYI Parhalahden ks 1p (RKY, JTI) ja 17.4. RAA Kuljunlahti 1p (JMj). Yleistyi 22.4. alkaen. Ensimmäinen 10 yksilön ylitys 22.4. LUM Lumijoki, Markkulan silta 15p (KKo) ja ensimmäinen sadan ylitys 23.4. SII Vartinhaka 100m klo 8:00–15:30 (VSu). Kevään kovin muuttopäivä 26.4., jolloin päivän saldo 3034 m+p sisältäen mm. II Myllykangas 100m klo 7:00–17:50 (VSu, KSi), OUL Pateniemi, Jalopuunkuja 650 SE klo 5:00–8:30 (JPu), HAU Kiviniemi ks 2000S klo 5:30–6:35 (EAa, HAI) ja HAU Kello, Teponperä 100S+50p (EAa, HAI). Toinen huippupäivä oli 5.5., jonka kokonaissaldo 1094 m+p sisältäen mm. OUS Kempeleenlahden vanha torni 450m+40p klo 5:00–13:00 (SLe, VMK, STu ym.), LUM Sannanlahti 200m (KRa) ja HAU Kiviniemi ks 250S (EAa). Näiden huippupäivien lisäksi 100 yks. ylittyi vain kahdesti 26.4. OUL Meri-Toppila 100S+30p klo 9:48–10:18 (EAa) ja 30.4. OUL jvp 180S(9a) klo 9:00–10:20 (EHo).

Syysliikhehdinnän alkua 18.8. HAU Kiviniemi ks 20p (EAa). Tämän jälkeen 15 kertaa 10–25 yksilöä kuukauden ajalta kunnes ensimmäinen isompi määrä 20.9. OUL Markkuu 130m+100p klo 10:30–12:00 (VPV). Syyskuulla 14 havaintoa lukumäärähaarukassa 100–350 yks. viimeisimpänä ja suurimpana niistä 30.9 HAU Kiviniemi ks 300S+50p (EAa). Lisäksi pieni rastaslaji 29.9. HAI “eri puolilla” 500p (VPH, JPu, JMa). Lokakuulla sata yks. ylittyi 11 kertaa. Niistä (myös koko syksyn) suurimmat 6.10. PYI Yppärijokisuu 1000m, S klo 8:20–14:20 (HTu), 6.10. HAU Kiviniemi ks 310S+100p (EAa) ja 7.10. HAU Kiviniemi ks 380S+50p (EAa). Syksyn viimeiset 10 yksilön ylitykset 16.10. HAI Keskiniemi 10p (Miska Loippo, Jemina Lummeranta) ja OUL Kaupparvarantie 10p (KRä). Marraskuulla yhdeksän havaintoa, joista viimeiset 7.11. HAU Virpiniemi 1 kiert (KHn), 13.11. OUL Tuira 1p (ESa) ja 23.11. OUL Kenttäpostintie 1ä (ATy).

Kulorastas (*Turdus viscivorus*)

Ensimmäiset 28.3. RAA Yrjänä 1m (KVä), 7.4. UTA Ahmas, Matkajärvi 1Ä (TRo) ja 13.4. jo neljässä eri kunnassa yhteensä 5 havaintoa. Kymmenen ylittyi ensimmäisen kerran 16.4. RAA Hummastinvaara 10m (HTu). Terävä muuton huippu 23.–25.4., jolloin koko kevään sekä suurimmat muuttolukemat 23.4. SII Vartinhaka 40m klo 8:00–15:30 (VSu) ja 24.4. OUL Ruskotunturi 68m+9p (PPÖ) että suu-

rimmat (poikkeuksellisen suuret) paikallisten määrät 25.4. OUS Kylänpuoli 60p (JMe), 25.4. LIM Järvenpää 80p (JMe) ja 25.4. SII Karinkanta 170p (KVä). Toukokuulla vielä kymmenen kertaa vähintään kymmenen yksilöä suurimpana 5.5. HAI Kutukari lt 30 (TTa, STi, JMa, PRo) ja viimeisimpänä 15.5. TAI Kylmäluoma, Kattaisenpolku 10p (Jyrki Mäkelä).

Syksyn ensimmäinen 10 yksilön ylitys 9.9. TAI Löytökangas 16p (ULa) jäi myös syksyn suurimmaksi. Tämän lisäksi syyskuussa kaksi kertaa vähintään 10 yksilöä ja lokakuussa kolme viimeisimmän ollessa 9.10. HAI Riisinnokka 12S, N (JMa). Vuoden viimeiset 27.10. VIH Möykkylänjärvi 1p (KVä), 4.11. HAI Riisinnokka 1ä (JMa) ja 6.11. SII Turpeenperä 1p (KVä).

Pensassirkkalintu (*Locustella naevia*)

Vuoden aikana havaittiin yhteensä 19 reviiä, jotka kunnittain: HAA 2, II 1, LIM 1, MER 1, MUH 1, OUN 1, OUL 1, OUS 2, PYÄ 1, RAA 1, SII 2, SIL 2, TYR 2 ja UTA 1. Kaikki havainnot: 26.5.–10.7. SII Öystilä 1Ä (JKa, SKa, Jarno Rasmus ym.), 27.5. TYR Murto Heikkiläntie 1Ä (TUu, PLa, KSo, SLe), 7.–9.6. OUL Metsokangas 1Ä (TKin ym.), 8.6. II Alaranta 1Ä (KSi, PJu), 9.–16.6. OUS Kempeleenlahti 1Ä (AJk, MLn, ESe), 10.6. LIM Alamaa 1Ä (PKi), 15.6. SIL Rantsila Koskenperä 1Ä (Teemu Kangas), 17.6. MER Kalapudas 1Ä (VHe, RKy),

Ruokokerttusen lauluun ei voi olla törmäämättä kesäisillä ruovikkorannoilla liikkeessaan. Hailuoto Vesa 15.8.2012. © JUHA MARKKOLA

18.6. RAA Saloinen 1Ä (JMj), 18.–19.6. PYÄ Lamu 1Ä (RKY, Jorma Halla-Aho), 19.6. OUN Piipsjärvi Kärkipera 1Ä (RRa), 19.–23.6. HAA Iso Vätjusjärvi 1Ä (RKY, PPÖ, Johanna Österberg), 21.6.–14.7. UTA Särkijärvi, Niemi (Heino Hanhela ym.), 24.–25.6. MUH Honkala Uusikuja 1Ä (TSp, KHn), 24.6. SII Paavola 1Ä (PKi), 25.6.–5.7. SIL Rantsila Kiljonperä 1Ä (Mika Hämäläinen, PKi), 2.7. HAA Mieluskylä 1Ä (PPÖ), 5.7. TYR Laholainen 1Ä (TVä) ja 15.7. OUS Kirkkosalmi 1Ä (Mika Hämäläinen).

Viitasirkkalintu (*Locustella fluviatilis*)

Lajia ei havaittu vuonna 2012.

Ruokokerttunen (*Acrocephalus schoenobaenus*)

Ensimmäiset 15.5. KEM Nenä 1Ä (STi) sekä 16.5. PYI Parhalahden ks 1Äm (KVä) ja OUS Sarkkiranta 1Ä (STi). Pesimäajalta suurin ilmoitettu reviirikeskittymä 11.6. HAI Patelanselän eteläpuolen niityt ja pellot 15Ä, Kirkonkari 30Ä ja Kirkkosalmi lt 10Ä (JMa). Syyskaudelta suurin määrä rengastuksista 12.8. OUL Oulunlahden ssp-paikka 38 (1kv) reng (MTy, ATy). Viimeiset syyskuun lopussa 26.9. II Ulkokrunni 1p (HTa), 28.9. OUL jvp (PLa, SLe) ja 29.9. HAI Kirkkosalmi (THe, KHn, PPÖ).

Luhtakerttunen (*Acrocephalus palustris*)

Yhteensä keskimääräiset kolme reviiriä: 15.–18.6. PYI Parhalahti 1Ä (TKj ym.), 24.6. PYI Yppäri Lahdenperä 1Ä (JMj) ja 24.6. HAI Likakurkku 1Ä (HKi, Riitta Kianen).

Rytikerttunen (*Acrocephalus scirpaceus*)

Lajia ei havaittu vuonna 2012.

Viitakerttunen (*Acrocephalus dumetorum*)

Viitakerttunen on 2010-luvulla selvästi runsastunut laji verrattuna aiempiin vuosiin ja vuosikymmeniin. Vuonna 2010 havaittiin alueellamme noin 150 reviiriä (julkaisematon Tiiraan perustuva luku) ja vuonna 2011 27 reviiriä (Tapio ym. 2012). Nyt havaittiin taas keskimääräistä runsaammin eli yhteensä 48 reviiriä. Kunnittain HAA 3, HAI 1, II 1, KEM 2, KÄR 3, LIM 2, MER 1, MUH 3, OUN 5, OUL 2, PYI 12, PYÄ 2, RAA 6, SIL 3, TAI 1 ja VIH 1. Ensimmäinen 23.5. alkaen OUN Irvanperä 2Ä (VHe). Harvinaisempi syyshavainto 4.9. OUL Kiviniemi SSP-paikka 1 reng (STi).

Kultarinta (*Hippolais icterina*)

Yhteensä keskimääräistä tasoa eli 4 reviiriä ja yksi kevähavainto: 17.5. II Ulkokrunni 1p (PLa), 27.5. SII Tauvo Hietapakka 1Ä (ATy, MTy) ja HAI Virpiniemi–Mäntyniemi ”Naurulokkilampi” 1Ä (JMa, PRo, MMi), 10.6. SII Piikkikari 1Ä (AAu) ja 12.–14.6. PYI Kielosaari 1Ä (PLa, RKy).

Mustapääkerttu (*Sylvia atricapilla*)

Talvisia sinnittelijöitä löytyi Oulusta 1/2 ja Raahesta 1/: 3.–7.1. OUL Takanokela, Keinupuisto /1 ruokinnalla; lintu oli ilmestynyt paikalle n. viikkoa aikaisemmin (Hannu Pajunen, TTa, KRä ym.), 5.1. RAA Lapaluoto 1/ p (TKj), 6.–28.1. OUL Kastelli, Matosuontie /1 p ruokinnalla (Marja Isomursu, Pekka Isomursu, Maija Isomursu ym.) ja 14.1. OUL Karjasilta, Raivaajantie 1/ ruokinnalla (Marjo Mattila). Tammikuun jälkeen talvehtimista yrittäneitä ei enää tavattu. Ensimmäiset muuttajat 7.5. TAI kk, Otsonkuja 1/ kierte. (ULa), 15.5. OUL Tuira 1Ä (PSu) ja 16.5. RAA Varvi 1/ p (JMj). Reviirejä enätykselliset 82 kpl, jotka kunnittain HAI 3, HAU 3, II 1, KEM 5, LIM 1, LUM 2, MUH 3, OUN 1, OUL 25, OUS 2, PYI 11, RAA 18, SII 5, SIL 1 ja TAI 1. Eniten reviirejä oli OUL Hietasaareissa 19.6. 5Ä (AJk). Syksyllä vuoden loppuun asti tavattiin yhteensä lähes 40 lintua. Syys- ja lokakuussa ilmoitettiin n. 15 kummassakin, marraskuun puolelle päästäessä määrä oli alle 10 ja kuolema alkoi korjata satoaan: 1.11. RAA Kylmäniemellä koiras oli lentänyt ikkunaan (JLn), samoin 8.11. PYI Sunin Karvastissa naaras (KVä). Marraskuussa nähtiin elossa Raahessa 1/, Oulussa 2/ ja Muhoksella 1/. Viimeisimmät 27.11. □ 4.12. TYR Temmes Nivantie 1/1 (Leevi Kärenlampi, RKy). Naaraasta viimeinen havainto tehtiin 1.12., koiras oli hengissä aamulla 4.12., mutta löytyi päivällä kuolleena -25 asteen pakkasessa. Vuoden viimeiseksi elossa nähdyksi mustapääksi jäi RAA Maunulassa 1. □ 9.12. viipynyt 1/ (KVä).

Lehtokerttu (*Sylvia borin*)

Saapuminen keväällä tavanomaisesti, ensimmäiset 16.5. PYI Parhalahden ks 1Ä ja 17.5. 1m (KVä), seuraavat 18.5. HAU Kello, Kiviniemi 1Ä ja OUL Pateniemen vs 1Ä (EAa). Suurimmat määrät kirjattiin SII Tauvon lintuasemalla, jonka maksimi 20p oli 6.6. Syksyllä häipyivät keskimääräistä aikaisemmin. Viimeiset 2.9. VIH jvp 1p (SKa), 3.–4.9. MUH Jokirinne 1p (JMe), 12.9. SII Tauvo, Haikarantie 1p (PLa) ja 16.9. LUM Varjakan ks 1p (PLa, IMa).

Suomen yleisin lintu, pajulintu, Hailuodon Kirkkosalmella 23.7.2012. © JUHA MARKKOLA

Hernekerttu (*Sylvia curruca*)

Varhaisin keskimääräiseen aikaan 5.5. HAA Kirkkojärvi lt 1 (Jari S. Heikkinen, JKj, PHt ym.). Seuraavat 8.5. KEM Kullionoja 1Ä (JSi) ja 9.5. HAI Kirkkosalmi lt 1Ä (KVä). Suurin määrä 18.5. II Ulkokorunni 8p (PLa, ALu, HTa) ja 6.6. SII Tauvon lintuasema 5p. Viimeiset 15.9. PYI penkkatie 2p ja VIH jvp 1p (JMe, HTa) sekä 21.9. RAA Kuljunnien 1p (KVä).

Pensaskerttu (*Sylvia communis*)

Lehtokertun kanssa samaan tahtiin tulivat ensimmäiset: 16.5. PYI Parhalahden ks 1Ä ja 17.5. 2m (KVä) sekä 18.5. II Ulkokorunni 1p (PLa, ALu, HTa) ja TYR Korkala 1Ä (KHn). Suurimmat keskittymät 30.6. HAU Kello, Teponperä 5Ä (EAa) ja OUL Ruskotunturilla enimmillään 3p + Ä 18.7. ja 20.7. (VMä, Antti Hannila, ESa). Elokuulla vain viisi havaintoa: 5.8. HAI Tormela–Vesankarit 1 var (JMa, PRO), 12.8. OUL Oulunlahden ssp-rengastus 1 reng (MTy), 15.8. HAI Vesa–Vesankarit 2p (JMa), 19.8. MUH Jokirinne 1p (JMe, SMe) ja vihoviimeinen 3.9. HAU Kello, Kiviniemen ks 1 (EAa).

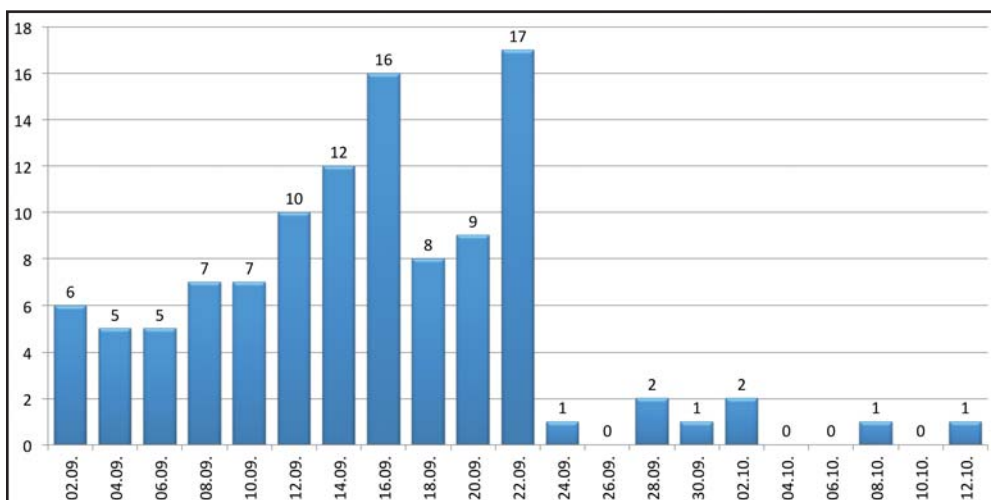
Idänuunilintu (*Phylloscopus trochiloides*)

Hyvä vuosi. Reviirejä 19–21 kpl, jotka kunnittain: II 1, KÄR 2, MUH 1, OUL 2, PUD 1, PYI 3–4, PYÄ 3–4, RAA 3, TAI 2 ja TYR 1. Vuoden ensimmäinen 22.5. PYÄ Itämäki 1Ä (JMe). Itämäen keskittymäs-

sä 22.5.–9.6. parhaimmillaan 3, mahdollisesti 4 yksilöä (JMe, RKy, VHe ym.). Toinen hyvä kolmen reviiirin keskittymä oli PYI Suni josta oli kevään seuraava Itämäen jälkeen 1.–11.6. PYI Suni, Riitaniitty 1Ä (VSu). Seuraavat aikajärjestyksessä: 2.6. TAI Latva-Kouvanvaara 1Ä (KHn), 4.6. SII Tauvon lintuasema 2 reng (MTy), 5.–16.6. OUL Kuusisaari–Pikisaari 1Ä (KHn, PHl, ESa ym.), 5.6. II Vatikasaari 1Ä (KSi, Tuukka Simonen, TSi), 8.–19.6. OUL Hietasaari 1Ä (ESa, Saara Haho, PMa ym.), 11.–15.6. PYI Suni Isonkankaankalliot 1Ä (VSu, JMj), 11.6. PYI Suni Järvennevanon 1Ä (VSu), 12.6. MUH Poikajoki, Isterinkoski 1Ä (TSp), 12.6. PYI Hanhikivi 1Ä (PLa), 13.6. RAA Mansikkakari 1Ä (PLa), 15.6. KÄR Kankkustenkangas 2Ä (ALn), 16.6. RAA Mattilanperä 1Ä (HTu, KVä), 20.6. TYR Peurasuo 1Ä (HRR), 24.6. TAI Pyhitys 1Ä (ULa), 29.6. PUD Tolpanvaara 1Ä (JKa), 8.7. RAA Annankangas 1Ä (KVä) ja 8.7. HAU Kiviniemi ks 1Ä (EAa). Alun reviiirisummauksen ulkopuolelta syys-havainnot 12.8. HAI Keskiniepi 1Ä (STi, ALh) ja 2.9. HAI Keskiniepi 1 reng (STi, JMa, JRi).

Lapinuunilintu (*Phylloscopus borealis*)

2000-luvun toinen nollavuosi. Edellinen oli 2004. ”Lihavina vuosina” 2000–2003 vuosittaisia havaintoja oli 7, 13, 5 ja 5 yksilöstä. Sen jälkeen vuosina 2004–2012 0–4.

Taigauunilinnun yksilömäärät kahden päivän jaksoissa 2012. Kokonaismäärä 110 on uusi PPLY:n alueen ennätys.

Taigauunilintu (*Phylloscopus inornatus*)

Toinen hurja vuosi peräkkäin ja ennätys yhteismäärällä 110. Edellisvuoden edellinen ennätys 105 (Tappio ym. 2012) kaksinkertaisti sitä edellisen (noin 50 vuodelta 2008, joka puolestaan on kolminkertainen muihin huippuvuosiin verrattuna). Yksilömäärät kunnittain: HAI 12, HAU 4, II 9, LIM 4, LUM 1, MUH 1, OUL 31, PYI 9, RAA 12, SII 24, TAI 1 ja VIH 1. Oulun suurta määrää selittää paljon suuri harrastajamäärä ja retkeilyaktiivisuus. Mitähän kokonaismäärä olisikaan, jos kaikissa rannikkokunnissa havainnoitaisiin samalla massalla!? Havainnot keskittyvät rannikolle, sillä sisämaasta ainoastaan viisi havaintoa: 10.9. VIH Velkaperä 1p (SKa), 13.9. TAI kk, Suoperä 1p (ERä), 17.9. VIH Velkaperä 1p (SKa) ja 1.10. MUH Jokirinne 1p (SMe, JMe).

Syksyn ensimmäiset 2.9. HAI Keskiniepi 1p (STi, JRi), 2.9. SII Munahietä 1p (PLa), 3.9. OUL Herukka 1p (Juha Lindfors), 3.9. OUL Karjasilta, Raivaajantie 1p (EBo) ja 3.9. SII Tauvon lintuasema 1p (MOj, LOj). Yksilömäärien kehitys näkyy oheisesta kaaviosta kahden päivän jaksoissa. Havaintoja tuli aluksi vahvasti, 5–7 yksilöä/päivä 2.–11.9., sitten oli selvä huippu 12.–23.9. (8–17 yks./päivä), johon havainnot loppuivat lähes kuin seinään, sillä syyskuun lopulla enää neljä. Vuoden viimeiset lokakuulla 1.10. MUH Jokirinne 1p (SMe, JMe), 3.10. OUL Linnanmaa 1p (SLe), 3.10. SII Tauvon lintuasema 1p (RKY, MOj), 9.10. HAI Rautaletto-Riisinnokka 1p (JMa) ja 13.10. HAU Virpiniemi 1p (AJk, ESe).

Sirittäjä (*Phylloscopus sibilatrix*)

Ensimmäiset 5.5. KÄR Nurmesjärvelt 1p (Jukka Österberg, PPÖ, Samuli Österberg ym.), 8.5. HAI Kutukarilt 1Ä (KVä) ja 11.5. LUM Ruohokari 1Ä (EAa). Kevään ja kesän isoimmat kerääntymät: 2.6. PYÄ Itämäki 7Ä (VHe), 9.6. SII Niemenranta 6Ä (AAu) ja 3.7. PUD Hetekylä, Kylmäperänsuo 11 pesäpoikasta kahdesta pesyeestä sekä emot (ESa). Vuoden viimeiset: 31.7. OUL Mustasuo, Annanpuisto 1ä (JMa) ja 5.8. TYR Temmes, Kestiläntie 1p (RKY).

Tiltalti (*Phylloscopus collybita*)

Ensimmäiset 23.4. RAA Maivaperä 1Ä (KVä) ja OUN Kastari 1Ä (RRa) sekä 24.4. RAA Pitkäkarin lt 1Ä (JMj). Yleistyminen ja päämuutto ajoittui huhtikuun loppuun, jolloin havaintoja kirjattiin 28.–29.4. kaikkiaan 35:stä yksilöstä. Kevään suurimmat keskittymät: 28.4. MER Tynkilä, Tulirauta ja 12.5. II Ulkokorunni 6p (ALu, HTa). Syksyn suurimmat määrät 15.9. PYI penkkatie 10p (JMe, HTa) ja 19.9. RAA Tasku 13p (HTu, JHa). Vuoden viimeiset 29.10. RAA Ansaranta 2p (KVä) ja 5.11. RAA Aittalahti 1p (KVä).

Pajulintu (*Phylloscopus trochilus*)

Ensimmäinen varsin aikainen: 20.4. HAI Sauvola–Musa 1Ä (JMa). Seuraavat huhtikuun lopulta: 28.4. RAA Hummastinvaara 1Ä (TVä), 29.4. kolmessa paikassa RAA Pitkäsneva 1Ä (KVä), HAA Huihariniemelt 1Ä (PPÖ, Tuomo Myllykoski, Juuso

Niemelä) ja HAA Turvekuja 1 (JKj). Isoja määriä keväällä 12.5. HAI eri puolilla 100Ä (JMa, PRo) ja 18.5. II Ulkokrunni 80p (PLa, ALu, HTa). SII Tauvon lintuaseman kevätmäärät jäivät normaalia pienemmäksi, suurin määrä 4.6. 150p (MTy). Syksyn suurimmat määrät 28.8. HAU Virpiniemi 70m (VPV) ja 2.9. SII Munahietä 60p (PLa). Viimeiset: 1.10. MUH Jokirinne 1ä (SMe), 3.10. SII Haikarannokka 1p (1kv) (PLa) ja 6.10. PYI Yppärijokisuu 1p (HTu).

Hippiäinen (*Regulus regulus*)

Suurimmat määrät alkuvuonna: 1.1. SII Paavola 8p (TVä), 15.1. OUL Pehkolanlampi 5p (THE) ja 13.2. RAA Piehinki 7 (JMj). Kevään suurin määrä 22.5. PYÄ Itämäki 15Ä (JMe). Suurimmat muuttajamäärät loppuvuodelta 19.9. RAA Tasku 60p (HTu, JHa), 22.9. II Ulkokrunni 50p (ALu, HTa), 7.10. HAI Karvontie 50(10a) (JMa, Kimmo Kaukonen), HAI Keskiniemi 30(5a) (JMa, Kimmo Kaukonen) ja HAI Virpiniementien ja Mäntyniementien risteys 40(3a) (JMa, MAa).

Harmaasieppo (*Muscicapa striata*)

Ensimmäiset: 10.5. OUL Intiö, hautausmaa 1p (PPÖ), 11.5. TAI kk, Suoperä 1p (ERä) ja 14.5. OUL Kuivasjärvi 2 (EaA, HAI). Yleistyi heti toukokuun puolenvälin jälkeen. Suurin ilmoitettu määrä 4.6. SII Tauvon lintuasema 30p (MTy). Syksyn

suurimmat määrät: 15.8. HAI Hietaniementie 15p (JMa) ja 28.8. HAU Virpiniemi 12p (VPV). Vuoden viimeiset: 23.9. RAA Arkkukari 1 (TKj) ja 25.9. II Ulkokrunni 2p (HTa).

Pikkusieppo (*Ficedula parva*)

Kaikkiaan havaittiin 15 eri lintua, mikä on normaalia runsaampi esiintyminen. Kaikki havainnot: Ensimmäinen 14.5. OUL Asmonkorpi 1Ä (Risto Tornberg). Lintu pysyi paikalla ainakin kuukauden, sillä viimeinen havainto kirjattiin 14.6. (PHI). Seuraava 23.5. PYÄ Itämäki 1k (RKY). Itämäellä oli vähintään 2 reviiriä 27.5. (Timo Lahti, VHe, AAo ym.) ja 27.5.–9.6. 2Ä ja 1ä (Timo Lahti, VHe, AAo ym.). Muut: 27.5. HAI Mäntyniemen tulvametsä 1k (JMa, MMi, PRo), SII Merikylän ks 1Ä (KRä, VPH, MOj ym.), 9.6. SII Tauvo 1Ä (JMj), 10.6. OUS Metsäranta 1k (AJk, ESe) ja PUD Pöyskö 1k Ä (ESa, TSa), 18.6. SII Ruiskaarto 1k Ä (PLa), 19.6. OUN Petäjäskoski, Haarala 1k Ä (Ville Kangas), 21.6. VIH Perukka 1 +2kv k Ä (Sami Salonkoski), 27.6. RAA Jylkänneva 1k Ä (HTu) ja 30.6. OUL Lopakoselkä 1k Ä (Seppo Rytönen). Vuoden viimeinen havainto 22.7. PYÄ Itämäki 1 n-puk (KVä).

Kirjosieppo (*Ficedula hypoleuca*)

Aikainen ensihavainto: 20.4. HAI Sauvola–Musa 1Ä (JMa). Seuraavat jo kolmessa paikassa 28.4.:

Kuusitiaisella ei käytännössä ollut vaellusta syksyllä. Hailuoto Trupukka 11.8.2012. © PEKKA ROINE

MUH Pyhäkoski 1p (TWä), RAA Pitkäkari 1Ä (KVä) ja RAA Rautaruukki 1k (HTu). Yleisty toukokuun alusta lähtien. Suurimmat paikallismäärät: 15.5. TAI Kylmäluoma, Kattaispolku 12 (Jyrki Mäkelä), 18.5. II Ulkokorunni 15p (PLa, ALu, HTa), 31.5. SII Tauvon lintuasema 15p (MTy), 9.6. PYI Kopisto 20p (Elina Pihlajamaa) ja RAA Piehinki 14 (Anna-Liisa Mattila). Vuoden viimeiset: 1.9. OUL Madekoski 2p (THE), 2.9. SII Tauvon lintuasema 1p (MOj, LOj) ja 6.9. OUL Mäntylä /1 p (MTy).

Viiksitimali (*Panurus biarmicus*)

Vuoden yhteissumma oli erittäin vähäinen, kaikkiaan 15 havaittua lintua. Asiaan vaikuttanee syksyn 2011 ennätyksellinen suurtulva, joka kaatoi timalin elinympäristöt eli merenrantojen ruovikot lähes totaalisesti. Tammikuulta 4 havaintoa: 8.1. HAI Tömpänkylä väh. 3p (VNi), KEM jvp 1/2p (THE), 22.1. OUL Hietasaari, Johteensalmi 1p (PSu) ja 25.1. LUM Sannanlahti 1p (RKY). Kaikki muut havainnot: 1.5. LUM Sannanlahti 3p (KVä), 12.6. HAI Kirkkosalmi 1ä (JMa) ja 19.7. OUL Kiviniemi 2ä (TTa).

Pyrstötiainen (*Aegithalos caudatus*)

Tammikuulta kaikkiaan 9 havaintoa: 1.1. II Kantola 6 (Ilkka Kärkkäinen), 6.1. SII Kaasa 8 (KVä), 19.1. HAI Syökari 3 (VNi) ja OUL Oulunlahti 3 (IKo), 20.1. OUN Ritalampi 6 (RRA), 23.1. PYI Hietakarinalahti 4p (JKo), 25.1. HAI Louekari 8 (VNi), 29.1. UTA Välisuo 7p (TRo) ja 31.1. PYI Hanhikivi 7 (HTu, RKY, JKo). Helmikuulta vain yksi havainto: 23.2. OUL Rajakylä 2p (PMj). Kevään yhteissumma on vain 29 havaintoa, joista osa koskee samoja lintuja. Reviirejä ilmoitettiin HAI 1 ja PYI 1. Hailuodossa onnistunut pesintä 24.6. HAI Kirkkosalmi 1 ad + 4mp (JMa, PRO). Syysvaelluksen alussa suurimmat määrät: 4.10. RAA Kalkankangas 40(4a) (Pekka Kärenaho), 6.10. PYI Yppärijokisuu 60(4a) (HTu) ja RAA Olkijokisuu 117(8a) (KVä), 7.10. HAU Kiviniemi 160 (EaA) ja 8.10. RAA Olkijokisuu 46(3a) (JMj). SII Tauvon lintuaseman suurin raportoitu määrä oli 21.10. SII Tauvon lintuasema 50m (MTy, ATy). Yhteensä syksyllä havaittiin 2301 lintua, mikä osoittaa, että mitään suurvaellusta ei ollut, vaikka onkin kohtalainen määrä. Joulukuussa havaittiin vielä mukavasti 118 lintua.

Hömötiainen (*Parus montanus*)

Suurimmat alkuvuoden talvikerääntymät ruokinoilla: 1.1. TAI Jokijärvi 10p (KHy) ja TAI Jätease-

ma 12p (KHi) sekä 28.1. TAI Jänönpolku 13 (Kaisa Seppänen) ja UTA Välitie 25 (Raili Vehkalahti). Syysvaellus varsin mitätöntä, suurimmat määrät: 22.9. SII Tauvon lintuasema 25 (MTy, MOj, LOj), 29.9. HAI Riisinnokka–Rautaletto 35 (VPH, JPu, JMa), HAI eri puolilla 100 (VPH, JPu, JMa) ja SII Tauvon lintuasema 40 (MTy, ATy). Joulukuun ruokintakertymistä suurin: 30.12. TAI Jokijärvi 15p (KHy).

Lapintiaainen (*Parus cinctus*)

Vain niukasti havaintoja. Alkuvuoden talviaikaiset ruokinnolla: 1.1.–19.2. PUD Hetekylä, Ala-Lokalampi 1 (ESa, TSA, RKY), 1.1.–11.4. TAI Jokijärvi 1 (alus oli 2, mutta varpuspölliä lienee toisen nappanut) (KHy, KHi, JKo) ja 15.1.–25.2. KEM Ketolanperä 1 (Tuula Kemppainen, Pekka Lahti). Kaikki muut havainnot: 4.1. PUD Rimminkangas 1 kiert (AJk), 9.9. TAI Kerkkälampi 1 kiert (ULa), 22.9. RAA Aittalahti 1m (KVä), 16.10. TAI Väljänlammin kangas 1ä (ULa), 18.10. RAA Jokela 1p (JHa) ja viimeisenä ruokinnalla 30.12. TAI Jokijärvi 1p (KHy).

Töyhtötiainen (*Parus cristatus*)

Vähintään neljän kerääntymät koko vuodelta: 1.1.–11.2. PUD Kollaja, Kaitaniemi 4p (ESa), 1.1. RAA Lasinkangas 4p (JAI), 6.1. SII Kaasa 9p (KVä) ja OUL Asmonkorpi 5p (TTa), 15.1. PYI Kalifornia 4p (HTu, RKY), 28.1. MUH Kylmälänkylä 4 (Eija Jurvanen), RAA Puistola 4 (KVä), KÄR Höykerintie 4 (Sirpa Salo, Heimo Salo), 29.1. OUL Ylikiiminki, Eteläranta 4 (Ilkka Pirinen) ja 1.10. HAA Rajalanperä 4p (PHT).

Kuusitiainen (*Parus ater*)

Suurimmat paikallismäärät alkuvuodesta: 29.1. OUN Halmeperä 8p (Anne-Mari Arkkila), 3.3. RAA Pitkäkarin talvilintureitti 5p (HTu) ja 4.3. OUL Madekoski talvilaskenta 4p (THE). Syksyllä mitätön vaellus: 3.10. SII Munahietä 5m (PLa), 6.10. HAU Virpiniemi 4 kiert (JPu, HTa) ja 10.10. SII Munahietä 15m (PLa).

Sinitiaainen (*Parus caeruleus*)

Talven suurin kerääntymä: 6.1. SII Kaasa 60 kiertevää (KVä). Kevään laskentareittien enimmäismäärät: 3.3. RAA Pitkäkarin tll 101 (HTu), 4.3. SII Paavolan talvilintureitti 53p (TVä) ja 25.3. RAA Pitkäkarin talvilintureitti 94 (HTu). Kevätmuutolta vain niukasti havaintoja: 22.3. SII Tauvon lintuasema 5m(2a) (MOj, LOj). Syysvaelluksen alku: 25.8. KEM Isoaukio 15m (VPV). Kaikkiaan vaellus oli

voimakas. Suurimmat muuttosumat: 10.10. SII Munahietä 87m (PLa), 14.10. SII Tauvon lintuasema 50m (MOj, LOj, MTy ym.), 19.10. HAI Rautaletto 157m(5a) (JPe), 20.10. SII Säärenranta 280m(12a) (RKY), HAI Riisinokka–Rautaletto 330m(11a) (JMa, PRo), LIM Temmesjoen suisto 350m(20a), RAA Olkijokisuu 625m (JMj) ja SII Tauvon lintuasema 100 (MTy, ATy), 21.10. LIM Temmesjoen suisto 150m (JPe, Suvi Nikkilä) ja SII Tauvon lintuasema 50 (MTy, ATy). Pääsääntöisesti muuttosuunta näinä kahtena päivänä oli Hailuotoa lukuun ottamatta NW. Suurin summa syksyn reittilaskennoissa: 4.11. SII Paavolan talvilintureitti 51p (TVä).

Talitiainen (*Parus major*)

Talven suurimmat keräntymät: 4.1. OUL Intiö, hautausmaa 60p (THE), 6.1. SII Kaasa 90 (KVä) ja 29.1. OUL Rajakylä 60p (Irja-Liisa Turunen). Kevättalven ja kevään talvilintulaskentojen suurimmat summat: 1.1. SII Paavola 132p (TVä), 3.3. RAA Pitkäkari 101p (HTu) ja 4.3. SII Paavola 143p (TVä). Syksyn suurimmat muuttosumat: 6.10. HAU Kraaseli, Hermannin 120m (THE, KHn) ja PYI Yppärijokisuu 110m (HTu), 7.10. HAU Kello, Kiviniemi 150m (EAa), 11.10. HAU Virpiniemi 200m (KHn), 20.10. LIM Temmesjoen suisto 120m (JPe) ja SII Tauvon lintuasema 100 (MTy, ATy). Kaikkiaan vaellus oli kohtalainen. Syksyn talvilintulaskentojen suurimmat määrät: 4.11. SII Paavola 151p (TVä) ja OUL Madekoski–Turkansaari 113p (THE).

Pähkinänakkele (*Sitta europaea*)

Vain yksi havainto koko vuonna: 15.10.–15.11. OUL Ylikiiminki, Laaji 1p (Mauri Leiviskä).

Puukiipijä (*Certhia familiaris*)

Kahta yksilöä suuremmat ilmoitukset koko vuonna: 26.5. OUL Kuparisenpolku 3ä (JAa, JKu, AVi ym.), 25.7. MUH Jokirinne 3p (JMe), 5.8. MUH Jokirinne 4p (JMe, SMe), 22.9. II Ulkokrunni 5p (ALu, HTa), 16.10. HAI Virpiniemi 3p (Miska Loippo, Jemina Lummeranta), 19.10. HAI Rautaletto 4p (JPe) ja 31.10. RAA Pöllän talvilaskentareitti 10 (KVä).

Kuhankeittäjä (*Oriolus oriolus*)

Normaalivuonna PPLY:n alueella havaitaan 1–2 kuhankeittäjää, mutta 2012 oli nollavuosi. Linjalaskentojen mukaan kuhankeittäjän kanta on vähentynyt 30 vuodessa huomattavasti ja atlaskartoitusten mukaan levinneisyys on supistunut (Väisänen & Lehikoinen 2013). Joko taantuma näkyy pohjoisim-

pien havaintojen harvinaistumisena? On kuitenkin huomattava, että näin pienillä vuosittaisilla havaintomäärillä sattuma vaikuttaa niin paljon, että harrastajahavainnot eivät välttämättä anna tukeaa mihinkään suuntaan.

Pikkulepinkäinen (*Lanius collurio*)

Vuoden saldo noin 55 havaintoa päällekkäisyyksien poistamisen jälkeen. Oulujoen pohjoispuolen rannikolta vain kaksi havaintoa ja Koillismaalta samoin vain kaksi havaintoa. Varhaisimmat 9.5. SII Tauvo 1 m N (MOj, LOj), 15.5. TYR Temmes 1/p (RKY) ja 16.5. PYI Parhalahti 1/p (KVä). Seitsemän varmistettua pesintää kuudelta paikalta: HAI Potti (HKi) ja Virpiniemi–Mäntyniemi 2 poikuetta (JMa, PRo), MUH Pyhänselkä (SMe) ja Sattula (JLe, ELe, Heikki Kauppi ym.) sekä SII Vartti (VPH) ja Tauvo (KKo). Syyskuun ainoa 10.9. MUH Matokorpi 1 1kv p (JMe) ja tämän jälkeen nähtiin vielä yksi myöhäinen lintu: 6.10. HAI Marjaniemi 1 1kv p (SLe, STu, JMa).

Isolepinkäinen (*Lanius excubitor*)

Alkuvuodesta runsas, kuten edeltävänäkin vuonna. Tammi–helmikuun saldo 36 lintua (vuonna 2011 31 yks.). Yksilömäärät kunnittain: HAI 2, KEM 1, LIM 1, LUM 1, MER 1, MUH 4, OUL 5, OUN 7, PUD 3, PYI 5, RAA 3, SII 2 ja TAI 1. Havainnot koskivat yksittäisiä lintuja, ainoa poikkeus 24.1. HAI Jääränpää 2 (VNi). PUD Kollajan Rankkilassa ruokintapaikan liepeille jo joulukuussa 2011 ilmestynyt lintu nähtiin paikalla koko talven (ESa, TSA, Tuula Sarviaho).

Muuton alkua vaikea määritellä runsaan talvehtimisen vuoksi. Maaliskuun alkupuolella tehtiin kuusi havaintoa viideltä paikalta (enin osa sellaisilta paikoilta, joilta ei tammi–helmikuulta lintuja ilmoitettu), mutta kuun loppupuoliskolla jo 23 havaintoa 15 paikalta. Ensimmäinen muuttavaksi ilmoitettu oli 23.3. SII Tauvo 1 m N (MOj, LOj). Maaliskuun puolivälistä huhtikuun loppuun tehtiin 274 havaintoa 341 linnusta. Havaintomäärästä ei ole poistettu päällekkäisyyksiä, joita on väistämättä, mutta on selvää, että laji oli keväällä hyvin runsas. Tästä kertoo sekin, että neljän isolepinkäisen keräntymistä ilmoitettiin kuudelta paikalta ja kolmen linnun summia yli kymmeneltä paikalta. Muuton huippu ajoittui huhtikuun lopulle: em. 274 havainnosta 60 % (165 kpl) tehtiin runsaan viikon ajanjaksolla 22.–29.4. Poikkeuksellisesti isolepinkäisiä nähtiin runsaasti vielä toukokuun alkupuolellakin. 1.–15.5.

tehtiin 42 havaintoa yhteensä 51 linnusta. Kuun loppupuolella ilmoitetut olivat jo pesimäseuduilla nähtyjä.

Todennäköisiä tai varmoja pesintöjä ilmoitettiin kesäkuukausilta vain seitsemän, jotka kunnittain: HAI 1, MUH 1, OUL 1, PUD 2, PYI 1 ja RAA 1.

Syysmuutto pääsi vauhtiin ilmeisesti normaalia myöhempään syyskuun puolella. Ensimmäinen isompi havaintorypäs ilmoitettiin 8.–9.9. (9 havaintoa, joukossa syksyn ensimmäiset muuttaviksi tulkitut). Syys-lokakuulta ilmoitettiin 129 havaintoa 153 linnusta, mikä on aika tarkkaan syksyn 2011 tasoa. Enin osa nähtiin kuunvaihteen molemmin puolin: 23.9.–8.10. tehtiin 86 havaintoa (107 yksilöä), mikä on sangen tarkkaan kaksi kolmasosaa kuukausien kokonaissummasta. Eniten kirjattiin 7.10. II Myllykangas 8 m/p (KSi). Havainnot kävivät harvinaisiksi lokakuun puolivälin jälkeen. Marraskuulta vielä 11 havaintoa, mutta joulukuulta enää yksi, jo tutulta talvehtimispaikalta: 26.12. PUD Kollaja Rankkila 1 kiert (ESa).

Närhi (*Garrulus glandarius*)

Talvella ei merkittäviä kerääntymiä, suurin 4.3. MUH Hakalehto 9p (RRj). Syksyllä lähinnä pohjoiseen päin suuntautunut voimakas vaellus, jonka ennusmerkkejä oli jo elo–syyskuun vaihteessa.

Ensimmäinen huomattavampi muuttopäivä 23.9., jolloin II Myllykankaalla 45m SE/NW (KSi, JHä, CGr) ja MUH Jokirinne 16m SSW (JMe, SMe). Vaelluksen huippu seurasi heti: 24.9. PYI Parhalahden ks 325m iltapäivällä 4 tunnissa (TEs) ja 25.9. SII Tauvon Ulkonokka 563 m N klo 9:20–13:00 (JPe) ja n. klo 8–10 oli jo mennyt 273 NE (JMj). Aikavälit huomioiden yhteismääräksi ko. päivänä Tauvossa tulee 641 m N. Vaellus kesti lokakuun alkupuolelle, vielä 7.10. HAU Virpiniemessä 70m (HTa) ja VIH Lampisaaressa 25m (SKa, VHe). Pian tämän jälkeen vaellus lopahti. Liikkeellä nähtiin arviolta n. 1500 närheä; muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta rannikolla. Sisämaan suurin määrä em. VIH Lampinsaaren ja MUH Jokirinteen jälkeen 30.9. PUD Kipinä 16NW (TSa).

Kuukkeli (*Perisoreus infaustus*)

Koillismaan suurimmat määrät: TAI Virvikko-vaaralla oli 4p koko vuoden (Jorma Korhonen), 8.1.–3.3. TAI Kalajoki, Simosenkoski 4p (Tuula Väätäjä), 21.1. PUD Kollaja Kaitaniemi 4p (ESa, RKy) ja 28.1. TAI Vaarakylä, Kutinvaara 4p (Alisa Tyni). Kesällä oli poikue 22.6. TAI Kumpulammin-vaaralla 4p (KHi). Syksyllä suurimmat 22.9. TAI Pikku-Lehtorinta (Syötteen kans.puisto) 5p (KHi) ja 27.10. PUD Portinlampi 5p (AHi, EHi). Kaikki

Isolepinkäisellä oli runsas esiintyminen keväällä. Hailuoto Kivikari 3.5.2012. © JUHA MARKKOLA

havainnot Koillismaahan ulkopuolella: 1.1. – vuoden loppuun HAA Ukonhovin yksityinen ls-alue/ Rajalanperä 1–3p (PHt, Otso Hautala, Viola Hautala ym.), 21.–26.10. HAA Piipsankallio 2p (PHt, Tero Ruotsalainen), 10.1. KII kk 1 (Alpo Hökkä), 3.4. KII Kiviselkä 1 pr (Risto Tornberg), 13.5. KÄR Rajaräme 1p (AAo), 29.3. MER Kalapudas, Halakoräme 2p (VHe), 17.11. MER Pirttisaari 2p (Ari Myllylä, Veera Röyttä, Eija Myllylä), 2.1.–21.10. OUN Keltakallio 1–4p (AHi, EHi), 15.9.–13.10. OUN Kontulan laavu 3p ruokinnalla (PHt, Annastiina Hautala, Hannes Hautala ym.) (lienee samaa kantaa kuin HAA Rajalanperällä), 5.1.–6.11. OUL Sanginjoki, Iso Polvikangas 1–3p (VSu, PSu, JPi ym.), 7.6. OUL Kuparisenpolku 1p (Ari Lähteenpää, AVi, Pentti Murtonen), 21.1. OUL Kainuu 2p (TTa), 22.1. OUL Ylikiiminki, Ala-Vuotto 2p, kiert (IKo), 12.9. OUL Ylikiiminki, Särkilehto 2p (Teemu Jokisaari), 18.1. PYI Liminkakylä 2p (Ilkka Mattila), 24.5. PYI Parhalahden ks 1 kiert (KVä), 16.7. PYÄ Itämäki 5 kiert (PHt, Jukka Kangas), 6.6. RAA Pitkäsneva 1 pr (PRO), 31.3. SIL Rantsila jvp 1p (RKY) ja 28.1. UTA Kangaskylä 5 (Tauno Holappa).

Harakka (*Pica pica*)

Alkuvuoden isoja kerääntymiä 16.2. SII Säari–Karinkanta 122p (JMj), 6.3. SII Keskikylä 80p (JMj) ja 9.3. OUL Ruskon kp 130p (EMi). Muutamia muuttohavaintoja maaliskuun jälkimmäiseltä puoliskolta huhtikuun loppuun. Yli puolet muuttajista nähtiin yhtenä päivänä 26.4. II Myllykangas n. 35m (VSu). Syksyn suurimmat määrät 23.10. OUL Rusko kp 50p (JHä, CGr), 12.12. SII Revonlahdentie 300 40p (RKY, MOj) ja 17.12. SII Karinkanta 70p (JMj).

Pähkinähakki (*Nucifraga caryocatactes*)

Vuoden alusta huhtikuulle asti nähtiin arviolta 14 lintua: 1.1. PYI kk 1p (JMj), 12.1. RAA vanha kp 1 (MOj, LOj), 23.1.–23.2. MUH Kivirinta 1p (VPH, TSp, JKo ym.), 23.1.–1.2. LIM Erilä 2–4p (PKn, Pirkka Kinnunen, Ulla-Maija Kinnunen), 2.3. RAA Koskenkorvanperä 1p (KVä), 4.3. KEM Ketolanperä 1p (Tuula Kemppainen), 18.3.–9.4. LIM Vanha Liminka/Aabramintie 1–2p (Än) (PLa), 27.3. OUN Matkaniva 1p (Keijo Hänninen), 29.3. OUL Lämjänjärvi 1 ESE (Mika Knuuti) ja 9.4. MER Saarilampi 1 (Paavo Rapo). Tämän jälkeen seuraava oli

Pähkinähakin ääni ei ole ehkä kaikkein kauneimmasta päästä. Kauneus on tietty kuulijan korvissa. Hailuoto 24.7.2012. © PEKKA ROINE

kesäkuun ainoa lintu 16.6. LIM Vanhassa Limin-
gassa 1p (PLa). Heinäkuun yksilösumma oli jo yli
30; alkavan vaeltelun alkutahtea oli 24.7. HAI
Keskiniemessä 12p (JMa, PRo) ja 25.7. Marja-
niemessä 7 kiert. (Tuomo Annunen). Heinäkuussa
nähtiin lisäksi kymmenkunta lintua muualla rannik-
kokunnissa II 1, LIM 6, LUM 1, PYI 2 ja RAA 2
sekä sisämaasta 17.7. TYR Temmes, Kestiläntie 1p
(RKy). Elokuun puolella havainnot vähintään kol-
minkertaistuivat ja 11 kuntaa pääsi havaintokartalle.
Alkukuussa liikehdintä oli aika vaatimatonta, vilk-
kaampi kausi kuun lopulla: II Myllykangas 23.8. 10
SE, 1NW (KSi, JHä) ja 25.8. 13m SE (KSi, TSi)
sekä 30.8. SII Tauvo 6 E (EMi). Paikallisia eniten
15.8. PYI kk 7p (JMj). Syyskuussa päästiin vielä
kaksi kertaa yli 5 yksilön: 4.9. II Myllykangas 6SE,
1NW (KSi) ja 25.9. SII Tauvon Ulkonokka 8m NE
(JPe). Tämä jälkeen liikehdintä käytännössä tyssä-
si kokonaan. Kun elokuussa oli nähty runsas 100
lintua, päästiin lokakuussa enää neljäsosaan siitä.
Kaikkiaan vaelluksella elo–syyskuussa oli liikkeel-
lä n. 180 hakkaa. Sekä loka- että marraskuulle jäi
kolmisenkymmentä lähinnä paikallista ja yksittäistä

lintua jotka olivat rannikolla välillä PYI–OUL lu-
kuun ottamatta paria paikkaa Muhoksella. Joulu-
kuussa hakki nähtiin vain Oulussa ja kaikki havain-
not voisivat hyvin koskea samaa lintua: 1.12. OUL
Herukka 1p (JPu), 12.–31.12. OUL Mustasuo 1
(ARö, Raija Rönkä) ja 24.12. OUL Taskila 1 (Matti
Lehtinen).

Naakka (*Corvus monedula*)

Suurimmat määrät niistä kunnista, joiden maksimi
oli vähintään 150 yksilöä: 5.1. SII Keskikylä 150p
(JMj, JKO), 10.1. OUL Ruskon kp 3000 p (RKy,
MOj, LOj), 1.4. TYR Jokisilta 250p (TTa), 9.9.
LUM Sipolanperä 500p (MTy), 9.10. HAU Kello
180p (EAa) ja 3.11. LIM Kirkkokari 250p (Kristian
Koski). Kokonaan ilman merkintää jäi kolme kun-
taa: KÄR, PYÄ ja YII. Koillismaaltakin muutama
havainto: 24.4. TAI Virkkusenjärvi 15 kiert (Juha
Virkkunen), 28.4. PUD Kollaja, Iso-Kienasjärvi 4p
(TSa) ja 29.4.–28.7. PUD Aittojärvi 2–13p (ESa,
TSa, Tuula Sarviaho). Kevätmuuttohavaintoja maa-
liskuun lopulta kuukauden verran eteenpäin. Suu-
rimmat näistä 28.3. PYI Parhalahden ks 40m (RKy)

Pekka Roine rengastamassa naakan poikasta Hailuodossa 22.6.2012. Naakat ovat runsastuneet Hailuodos-
sa viime vuosina. © JUHA MARKKOLA

ja 17.4. SII Tauvon lintuasema 47m. Syksyllä vain pari vähäistä muuttohavaintoa lokakuulta, näistä viimeisin 18.10. SII Tauvon lintuasema 4m.

Mustavaris (*Corvus frugilegus*)

Talvehtijat vanhaan tapaan Oulussa: Intiö–Rakasilan alueella 1–4p monen kymmenen havainnon voimalla vuoden alusta helmikuun viimeiselle päivälle. Tämän jälkeen taisivat lintuharrastajat(kin) siirtyä sieltä muihin maisemiin. Ruskon kp:llä oli myös 1.1. alkaen helmikuun lopulle 1p (EAa, MOj, RKy ym.). Muut havainnot Oulusta: 9.1. Tuiran uimaranta 1 (EAa) ja 12.2. Pykösjärven uimaranta 1p (TTa). Heti maaliskuun alussa 4.3. löytyi RAA Lappasesta 1p (KVa) ja 6.3. OUL Ruskon kp:ltä 13p (ESa). Ensimmäiset Tyrnävällä 10.3. Nestorintiellä 1p (Sirrka Kaurala) ja Muhoksella 12.3. Honkalassa 2p (Alpo Parttimaa). Limingan lintupuistoon/Jutkokylään ehätti 14.3. 25p (KRa) ja 23.3. 80p (JLe, ELe). Kevään suurin paikallinen kerääntymä 16.3. OUL Pykösjärvi 260 (EAa) ja varmaan ainakin osittain samat 20.3. OUL Ruskon kp:llä 260p (KHn). Sisämaassa keväällä 1.4. TAI kk, Suoperä 1p (Timo Vääräniemi) ja 30.4. HAA Kirkkojärvi 1p (RKy). Pesintämerkinnät jäivät valitettavan vähäisiksi: 13.3. OUL Höyhtyä, Allipuisto pesimämännikössä 6p (MTy) ja 28.4. LIM Jutkokylä 60 pesää (EAa, MLn, TLo). Muhoksen pesimäkannasta oli hieno ja täsmällinen tieto: ”1.5. Muhoksen pesimäkanta 17 paria (Pohjola-koti). Kanta pysynyt samana verrattaessa viime vuoteen. Pesät yhdessä korkeajännitelinjan tolpassa” (TSp). Kesän ja syksyn suurimpia kerääntymiä olivat 21.7. KEM Ritorporpi 250p (MOj), 27.8. OUL Perävainio n. 300p (JHä, CGr) ja 11.9. OUL Perävainio pellolla n. 300p (VPV). Lokakuussa saattoi Oulussa nähdä vielä yli 50 yks. parvia ja LIM Lintupuistossakin oli 8.10. n. 50 (TMu). Myös syksyllä yksi sisämaahavainto: 28.9.–14.10. VIH jvp 1 1kv p (SKa). Marraskuun alun jälkeen ainoa Oulun ulkopuolinen 9.11. PYI Kielosaari 1p (KVa). Oulussa marras–joulukuussa vanhalla tutulla talvehtimispaikalla Intiön/Rakasilan tienoilla 1–2p, viimeisin havainto 21.12. Lyötynpuistosta 1p (MTy).

Varis (*Corvus corone*)

Talven suurin määrä 10. ja 16.1. OUL Ruskon kp 1 000p (MOj, RKy, LOj). Suurimmat Oulun ulkopuolelta 1.1. MUH Lanin Soso 40p (JMe, SMe) ja 27.1. SII Säärenperä 29p (JKo). Muuttoa keväällä maaliskuun lopussa–huhtikuussa, suurimmat 28.3.

PYI Parhalahden ks 88m (RKy) sekä 16.4. RAA Hummastinvaara 125m ja 23.4. n. 210 m (HTu). Syksyllä varisten laskentainto lopahti, 11.10. OUL Ruskon kp 400p (EAa) oli suurin määrä ja muuttajia syyskuun lopun – lokakuun alkupuoliskon välillä yhteensä n. 300, huippuna 8.10. HAI Kirkkosalmi lt 80m (VNi, KHn).

Korppi (*Corvus corax*)

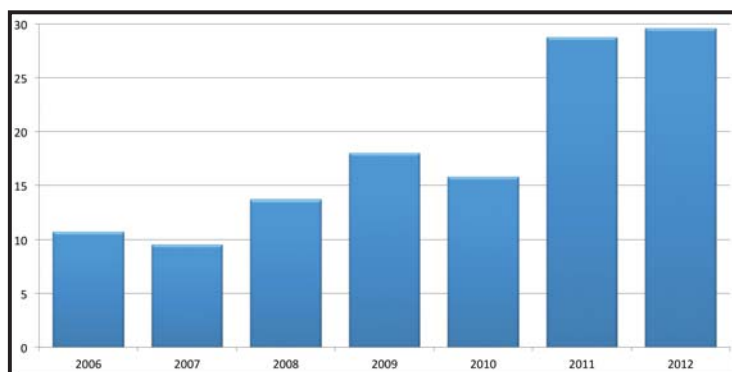
Talven suurimmat kerääntymät kahdessa vanhaan tutussa paikassa: 1.1. TAI Matovaaran jäteas. n. 100p (ULa) ja 2.1. OUL Ruskon kp 90 (EAa). Muualla merkittäviä määriä vain 3.3. HAI Ulkokarvo 30 jäällä pyydyksillä (JMa, MAa) ja 16.4. RAA Hummastinvaara 20p (HTu). Muuttajia maaliskuun lopulla 28.3. PYI Parhalahden ks 6m ja 29.3. 35m + 2 kiert (RKy) ja kuukautta myöhemmin 22.4. OUL Kaakkuri 3m (JKa). Syksyltäkin yksi muuttohavainto 24.11. RAA Pattijokisuu 2m SE (JLn) ja suurimmat määrät 5.11. TAI Kaakkurivaara 29 NE (JSu) ja 10.12. OUL Ruskonselkä 110p (EMi).

Kottarainen (*Sturnus vulgaris*)

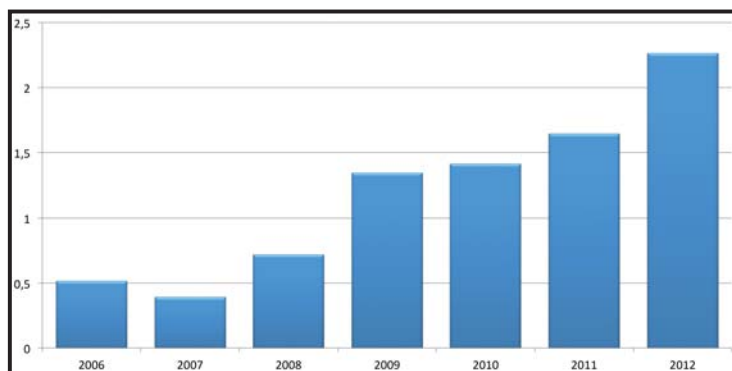
Vuoden vaihteessa talvehtimaan jäi vähintään 3 lintua OUL Ruskon kp:n biojätehalliin. 19.1. jälkeen maaliskuun loppuun paikalla nähtiin vain yksi lintu (TTa, KRa, ESa ym.). Yksi lintu viivähti myös OUL Nuottasaaressa ruokinnalla 11.–21.1. (ESa, Mauno Murtoniemi). Mahdollinen kottarainen piipahti ruokinnalla myös 18.1. TAI Taivalvaaralla (Marja Törhönen). Ensimmäisiä muuttajia olivat 22.3. RAA Maivaperä 1N (KVa) ja SII Väloranta 1m (JMj). Muutto eteni nopeasti ja 27.3. PYI Parhalahdella oli jo a50p (JMj, Kaisa Majuri). Kevään suurin määrä 19.4. OUL Ruskotunturi 127p (SLe). Pesintäajan jälkeen ensimmäiset usean sadan parvet 31.7. LUM Lamunkarilla 300p (JPM, MRa) ja 2.8. TYR Ängeslevällä 500p (TVä). Suurimmat parvet 12.8. LUM Lamunkarilta nähtynä kaukana Pitkänokan takana a1000 kiert (THE) ja 5.9. OUL Oritkari n. 1000 SE (EMi). Viimeinen sadan linnun parvi 25.10. LIM Virkkula 100 (RKy). Vuoden viimeiset 7.11. LIM Virkkula 7p (KKo), 12.11. OUL Limingantulli 10 kiert (KHn) ja 17.–22.11. OUL Ruskon kp 2p (ESa, JHä, CGr).

Varpunen (*Passer domesticus*)

Suurimmat kerääntymät/parvet 5.1. OUL Ruskon kp 80 (EAa), 17.1. PYI Yppärin kylä 80p (JMj) ja 22.1. SIL Rantsila 100p (KVa, JKo). Talvilintulaskentojen maksimit tuttuun tapaan SII Paavolasta: 4.3.

Pikkuvarpusen tapaamisfrekvenssi pihabongauksissa 2006–2012.

Pikkuvarpusen lukumäärä/piha pihabongauksissa 2006–2012.

102p ja syksyllä 4.11. 115p (TVä). Syksyn keräätymät/parvet olivat pykälän verran pienempiä kuin alkuvuonna: 23.10. OUL Ruskon kp 60p (JHä, CGr) ja 30.11. HAU Halosenniemi 80 (Oiva Latvalehto).

Pikkuvarpunen (*Passer montanus*)

Vielä kuluvan vuosituhannen alussa 10 linnun parvi oli tapaus PPLY:n alueella ja koko vuoden kaikki havaitut linnut yhteen laskien päästiin n. 50 yksilöön. Nyt alkuvuodesta yli 40 linnun parvia tai talvilintulaskentojen yhteismääriä oli toistakymmentä ja loppuvuotta kohden määrät kasvoivat. Alkuvuoden talvilintulaskentojen suurimmat määrät olivat 1.1. SII Paavola tll 46p (TVä) ja 31.3. RAA tll 1 63p (JKo, Risto Nevasaari). Muita suurimpia keräytyymiä eri paikkakunnilta: 5.1. SII Keskikylä 40p (JMj, JKo), 7.1. TYR Ahontie 40p (KRä), 29.1. OUL Rajakylä 40 (Merja Hynynen, Pekka Hautamäki) ja 10.2. RAA Lehmiraanta 45p (JLn). Kesäajan maksimit löytyivät 31.7. PYI Yppärinkylästä 100p (JMj) ja 6.8. TYR Partaalta 80p (TVä). Syksyllä oli 8.9. OUL Ruskossa 90p (TEs), 10.11. RAA Maunulassa

85p (KVä) ja joulukuun maksimi 2.12. PYI Parhalahdella n. 50p (JMj). Syksyn talvilintulaskentareiteille ei sattunut merkittäviä määriä. Koillismaaltaakin tuli muutama havainto: PUD Jonguntie 578 3.1. 6 ja 29.1. 1 (Markku Kaarre), 29.1. PUD Pärjänsuo 2 (Taimi Kipinä), PUD Kollaja, Rankkila 27.7. 1p ja 1.–25.9. 1–2p (ESa, TSA), 1.1.–29.4. TAI Jurmu 1–2p (Raimo Pitkänen, Tuula Pitkänen, KHi) ja 10.2.–4.10. TAI kk 1–3p (PMa, KHi, ULä).

Pikkuvarpusen runsastuminen näkyy hyvin vuonna 2006 aloitetun pihabongauksen tuloksissa. Lajin runsaus (yksilöä/piha) ja frekvenssi (kuinka monella kaikista pihoista) ovat kasvaneet niin, että runsaus on noussut tänä ajankohtana nelinkertaiseksi ja frekvenssi lähes kolminkertaiseksi (Ojanen & Rytönen 2013).

Peippo (*Fringilla coelebs*)

Talvehtijoita löytyi Limingasta, Oulusta, Oulunsalosta, Siikajoelta ja Taivalkoskelta. Kaikki talvehtijat: Joulukuun alkupuolelta 5.1. asti LIM kk, Aabramintie 1/ p (PLä, SLä), 1.12.2011–27.3. OUL

Saanko esitellä itseni? Olen järripeippo, koiras järripeippo. Hailuoto Patelanselkä 29.4.2012. © JUHA MARKKOLA

Takalaanila 1/ p (TKa), 2.–19.1. OUL Karjasilta 1/1p (naaras viimeisen kerran 9.1.) (VPH, TTa, VSu ym.), 10.2. OUS Varjakka 1 (Seija Laitila), 1.1. SII Paavola tll 1k p ja ehkä sama lintu lähistöllä Metsätiellä 19.2. (TVä, MVä), 28.12.2011–25.1. TAI kk, Suoperä 1k p (ERä) ja 2.3. OUL Ainola 1k (Johanna Laitinen). Kevätmuutto käynnistyi maaliskuun lopussa: 24.3. RAA Maunula 1/ p (KVa) ja 26.3. PYI Parhalahden ks 2m (RKy) sekä samana päivänä TYR Temmes 1/ Ä (RKy). Muutto eteni vauhdilla niin, että muutaman päivän kuluttua saattoi nähdä jo kymmeniä päivässä. TAI Jurmuun ennätti koiras 30.3. (Tapani Luokkanen). Huhtikuussa peippoja valui pohjoiseen päin satojen yksilöiden päivävauhdilla. 20.4. II Myllykankaalla päästiin n. 1 500 muuttavaan peippoon (sis. pl) (KSi, VSu). Yhtäkkinen hetkellinen ryntäys etelään päin koettiin LUM Sannanlahdella, missä 22.4. meni n. 51 500 SE klo 5:15–16:45 (PLa, HNy, JPu ym.). Muualla ei vastaavaa koettu. Seuraavana päivänä, 23.4., suunta vaihtui: SII Vartinhaka n. 10 000 m (VSu) ja SII Varessäikkä 4 000 m (sis. PL) (VPV). Syksyllä summat olivat selvästi pienempiä. Suurimmat 13.9. II Olhava, Vuornosletto 1 640 m (KSi) ja 28.9. II Myllykangas 7 140 peippoa/järripeippo m (KSi). Lokakuun alussa vielä satojen parvia, marraskuussa lähinnä yksittäisiä lintuja yhteensä n. 30–40 kpl.

Joulukuun saldoksi jäi vain 16 lintua, mikä on vähäinen määrä verrattuna siihen mitä löytyi tammi-kuussa retkeilyn aktivoiduttua: RAA 1/, TAI 1/, SIL 3/1, OUL 1/, HAI 1/, TYR 1/, MUH 1/, LUM 3/1, HAU 2 joista 15.12. ruokinnalle Puistopolku 4:ssä ilmestynyt oli ainoana selvästi seuraavalle vuodelle mennyt 1/ (Leena Kunnas).

Järripeippo (*Fringilla montifringilla*)

Alkuvuodesta ruokinnolla ainakin 3 ja maaliskuussa – huhtikuun alussa selvästi talvipuvussa 3 muuta. Kaikki talvihavainnot: 3.–26.1. MUH keskusta 1/ (TWä, KWä), 5.1. ilmestyi ruokinnalle TYR kk:ssä 1/, joka oli paikalla koko talven (Paula Pasanen, Marko Pirttinen ym.) ja 12.1. OUL Raksila 1/ (Arto Ilonen). Talvipukuiset 27.3. OUL Takalaanila 1 p (TKa), 31.3. HAI Patelanselkä 2/ p (vp ja jp) (JMa, MAa) ja 6.4. OUL Vesalanmäki 1/ tp (Venla Leppilampi, Ulla Leppilampi). Muuttajia selvästi edusti 10.4. SII Tauvon lintuasema 5p+1m. Heti tämän jälkeen monilla paikoilla etupäässä yksittäisiä lintuja ja ensimmäinen 100:n ylitys 22.4. LUM Sannanlahti lt 100 m (PLa, HNy, JPu). Niin ikään Sannanlahdella Tornien taistossa koettiin ehdoton muuttohuippu 5.5., jolloin arvioitiin muutolla olleen nnn. 20 000 järriä (JKa, HNy, Juho Luokkonen ym.). Muuallakaan rannikolla ei kyseisen päivän

Saanko esitellä itseni? Olen vihervarpunen, koiras vihervarpunen. Hailuoto Patelanselkä 24.4.2012. © JUHA MARKKOLA

massamuutto jäänyt huomaamatta, tuhansia lintuja ynnättiin monin paikoin: PYI Parhalahden ks nnn. 2 500m (HTu, ESt, MYI, Ari Kakko), LIM Virkkula nnn. 10 000m (JPu, EHo, UMa ym.) ja OUS Kempeleenlahden vanha torni 3000m+60p (SLe, VMK, STu ym.). Kevätmuutto oli ohi 12.5. jälkeen. Ensimmäiset syysmuuttajat nähtiin elokuun puolivälin tienoilla. Lähellekään keväisiä lukemia ei päästy edes vilkkaimpana jaksona syyskuun loppupuolella, suurimmat 13.9. II Olhava, Vuornoslehto 825 m (KSi) sekä HAU Kello ks 23.9. 1600S ja 30.9. 1 100 S (EAa). Viimeiset suurparvet lokakuun alussa, mm. 6.10. II Kuivaniemi 400 kiert. (Asko Mäenpää). Marraskuussa 12 lintua ja joulukuulle jäivät: 1.12. HAU Kello, Kiviniemi /1 (Jukka Jämsä), 2.–11.12. MUH Jokirinne 1p (JMe, SMe), 2.–6.12. LUM Kuukkalanperä 2.–6.12. 2p ja tämän jälkeen 22.12. asti enää 1/ p ja LUM kirkonkylälle n. 1,5 km:n päähän ilmestyi 16.12. 1/, joka nähtiin paikalla vielä 22.12. (KKo).

Vihherpeippo (*Carduelis chloris*)

Talvella suurimmat kerääntymät 4.1. OUL Intiö, hautausmaa 70p (HNy), 6.1. OUL Tuira 70p (AJk), 21.1. RAA museo 70p (JMj) ja 22.1. RAA Velkaperä 100p (JKo, KVä) sekä talvilintulaskennoissa 8.1. LIM kk tll 77 (KKo, PLä), 3.3. RAA Pitkäkarin

tll 89 (HTu). Ensimmäisiä kevätkuuttajia 22.3. SII Tauvon la7m ja seuraavana päivänä 13m. Jälkimmäistä suurempia summia ei kevätkuutolla havaittu, lähimmäksi pääsi 29.3. PYI Parhalahden ks 12m (RKy). Syyspuolen suurimmat muuttosumat olivat 1.10. MUH Jokirinne 28m (JMe, SMe), 25.10. LIM Virkkula lt 85m (RKy) ja 1.11. PYI Yppärjokisuu 49m S (KVä). Syksyn suurimmat kerääntymät 24.11. RAA Varvin ranta n. 150p (JMj) ja 2.12. LIM Isoniitty 250 p riistapellolla (VPH, TSp). Talvilintulaskentojen suurin 4.11. SII Paavola tll 192p (TVä).

Tikli (*Carduelis carduelis*)

Oulun vakiopaikoissa (Hupisaaret, Intiö, Oritkari, Ruskon kp ja Tuira) ei tavattu kahta enempää koko alkuvuotena, vaikka havaintoja oli paljon. Keväällä ja kesällä linnut levittäytyivät laajemmalle, mm. Rajakylään, Nuottasaareen ja Toppilaan. Vain yksi yli 2 linnun havainto keväältä: 8.5. Nuottasaari 5p (ESa). Reviirillä laulavia koiraita ilmoitettiin 8 paikasta: Hupisaarilta, Oritkarista, Rajakylästä, Heinäpäästä, Välivainiolta, Tuirasta, Ruskosta ja Limingantullista. Syksyllä sen sijaan lintuja oli mukavasti, suurimmat: 13.10. Ruskon kp 50p (PPÖ), 22.11. Ritaharju 28p (HRR) ja 13.11. Ruskonselkä 24p (EMi). Raahestakin tuli parikymmentä havaintoa vuoden ajalta. Kuvio oli samantapainen kuin

Oulussakin; alkuvuotena 1–3 lintua Rautaruukilla, Pitkääkarissa, Palonkylässä ja Maa-Fantissa. Syksyllä oli joukossa hieman suurempiakin parvia. Kolmen tai useamman linnun syyshavainnot Raahesta: 28.10. Kuljunmäki 6p (JMj), 29.10. Museonranta 3p (KVä), 31.10. kaatopaikka 3p (RKY), 24.11. Maivaperä 15p (KVä) ja 25.11. Varvin ranta 3p (JMj). Kaikki Oulun ja Raahen ulkopuoliset havainnot: 22.3. PYI Yppärin pellot 1m N (RKY), 28.3. PYI Parhalahden ks 1S (RKY), 25.8. OUS Vihiluoto 2ad 2juv p (PKi, TKin), 15.–20.10. HAU Hakoselkä 3–9p (VPV), 18.10. SII Tauvon 1m SE, 23.10. UTA Juorkuna, Kivijärvi 1 (Seppo Rytönen), 28.10. MUH Rauhionoja 3p ja 2.12. 2p (VPH, TSp) ja 1.11. PYI Yppärijokisuu a2m (KVä).

Vihervarpunen (*Carduelis spinus*)

Ainoat tammikuun kolme havaintoa Oulusta: 4.1. Hupisaaret 2p (EAa), 6.1. Laanila, Kemiran putkenpää 6 kiert (AJk) ja 22.1. Kaijonharju 1 kiert (JPä). Keväällä ensimmäisiä alkoi näkyä maaliskuun puolivälin paikkeilla: 14.3. II Alarannantie 2p (PJü) ja 23.3. RAA Olkijoki 2p (Antero Veteläinen) sekä HAI Patelanselkä 1p ruokinnalla (MAa). Liikehtiminen oli heikkoa vielä maaliskuussa, muutto aktivoitui huhtikuun puolivälissä ja kesti enemmän tai vähemmän vaihtelevasti toukokuun loppupuolelle. Suurimmat määrät 12.4. RAA Hummastinvaara 50m (TVä), 26.4. II Myllykangas n. 200m (KSi, VSu), 12.5. PUD Kollaja, Rankkila 50p ruokinnalla (ESa, TSA) ja 17.5. PYI Parhalahden ks 124m (KVä). Syysmuuttomäärissä mukava piikki heti syyskuun alkupuoliskolla. Ensimmäinen 100 linnun ylitys 6.9. MUH Jokirinne 150 S (JMe), suurimmat määrät II Myllykankaalla 7.9. 3 450 m SE ja 15.9. 560 m SE (KSi). Vähintään sadan linnun havaintoja oli syys–lokakuun aikana 12 kpl, mm. 29.9. HAI Riisinnokka–Räutaletto 300 (VPH, JPu, JMa) ja 6.10. HAU Kello ks 300S (EAa). Syyskuun yhteismäärä oli n. 6 000, lokakuun 1 200 ja marraskuun 50 lintua. Joulukuussa enää Oulussa: 8.12. Karjasilta 2 kiert. (Tapio Koskela, Ritva Saarnio, Kristiina Talja), 14.12. Intiö, hautausmaa 5p (AVi), 17.12. Syynimaa 1 (EAa) ja yliopiston alueella Linnanmaalla 11.12. alkaen vuoden loppuun 4–13, näistä maksimi 17.12. (EAa) ja minimi vuoden viimeisenä päivänä 31.12. (EAa).

Hemppe (*Carduelis cannabina*)

Ensimmäiset maaliskuussa Pyhäjoella: 22.3. Yppärin pellot 1p ja 26.3. Parhalahden ks 1m (RKY) ja

seuraava 28.3. RAA Pöllä 1/ p (KVä). Kevään suurimmat parvet 24.4. MUH Koivulehto a18p (TSp) ja 2.5. OUL Iinatti, moottoriurheilukeskus 17p (KHn, PKi). Reviirejä löytyi ainakin HAU 1, LIM 4, LUM 2, KEM 1, OUL 2 ja OUS 1. Syksyllä parvien koko oli pieni, HAU Hakoselässä laskettiin suurimmat määrät: 8.9. 14 lask p ja 15.10. 10 nous (VPV). Muuten nähtiin kerrallaan yleensä pari–kolme lintua. Marraskuulta yksi havainto: 25.11. OUS Riuttu 3p (AJk), samoin joulukuulta: 9.12. OUL Metso-kangas 1p (JKA). Sisämaahavaintoja saatiin Haapa-vedeltä, Muhokselta ja Taivalkoskelta. Muhokselta havaintoja oli toistakymmentä; em. kevään suurimman parven lisäksi Jokirinteeltä, keskustasta ja sen tuntumasta, Matokorvesta ja Ketolasta yhteensä yli 40 linnusta. Muut sisämaahavainnot: 7.4. HAA Humaloja, Martinniva 1m (Osma Heikkala) ja 18.8. TAI aseman kenttä 1p (KHi).

Vuorihemppe (*Carduelis flavirostris*)

Alkuvuodelta yksi havainto: 2.1. OUL Ruskon kp 6p (EAa). Seuraavia saatiin odotella maaliskuun loppuun. OUL Ruskon kp:lle ilmestyi 29.3. 8p (ESa) ja 31.3. OUL Oritkariin 2 nous (EMi) sekä 9.4. RAA kp:lle 2p (KVä). Ruskon kaatopaikka Oulussa oli koko kevään ajan varmin paikka vuorihempon tapaamiseen ja sieltä löytyi 25.4. suurin parvi, 11p (RKY, ESa). Huhtikuun 10 viimeistä päivää olivat selvästi vilkkaimmat esiintymispäivät, viimeiset keväältä 6.5. OUL Piimäperä 1p (TKa) ja LUM Sannanlahti lt 1m (RKY). Yhteensä 72 linnun määrä kevätkaudelle oli aika normaali. Syksyllä ensimmäiset ilmestyivät lokakuun loppupuolella: 20.10. OUL Oritkari 5 kiert (The) ja 27.10. HAI Keskinieni 2p (JMe, SMe). Syksyn lintumäärä jäi vain n. 40:een ja siten koko vuoden saldo, n. 110 kpl, jäi vaatimattomaksi. Viimeiset 24.11. HAI Rytijärvi 2p, nous NNW (PHo), 24.–27.11. OUL Ruskon kp 10–11p (KHn, ESa) ja 1.12. 2p (AJk, Saku Lindgren) sekä 3.12. OUL Linnanmaa 1ä (PLa).

Urpiainen (*Carduelis flammea*)

Alkuvuosi ei ollut urpoille mitenkään erikoisen hyvä, mutta syksyllä koettiin todella hieno vaelus. Tammirallin aikana saatiin melkein jokaiselle päivälle havainto, mutta helmikuussa tahti harveni joka toiselle päivälle. Määrät eivät kuitenkaan olleet suuria, yleensä muutama lintu parvessaan, suurin tammikuussa 9.1. OUL Ruskon kp 90p (PLa) ja helmikuussa 3.2. OUL Herukka 30p (EAa). Maaliskuun puolivälin jälkeen näkyi jo toiselle sadal-

le meneviä parvia, mm. 20.3. OUL Toppila 180p ruokinnalla (AJk). Talvilintulaskentojen maksimit vetäisi 28.3. RAA Pöllän tll 1230 (KVä). Kevätmuuton huippuluvut samoihin aikoihin PYI Parhalahdella: 28.3. 597m ja 29.3. 678m (RKY). Suurin parvi 15.4. OUL Kuivasjärvi 450p ruokinnalla (JPe, Eija Nikkilä-Pessa) ja viimeisimpiä muuttajia Tornien taistossa 5.5. OUS Kempeleenlahden lt 300m (VMK, STu, Mikko Viinanen ym.). Syyskuun alussa urpiaismassat ilmestyivät rannikolle. Alussa vielä aika maltillisesti alkanut vaellus voimistui lokakuun alussa: 6.10. PYI Yppärijokisuu 4 940 m S (HTu) ja monin paikoin muuallakin rannikolla päästiin satojen ja jopa tuhansien päiväsummiin. Kuun puolivälin jälkeen etenkin Hailuoto tuntui olevan täynnä urpiaisia: 17.–19.10. eri havaintojen yhteissumma oli yli 10 000 päivässä. Kokonaismäärää ei mitenkään pysty luvuista arvioimaan. Suurin yksittäinen ilmoitus Hailuodosta oli 17.10. Keskiniemi 5 200m (Miska Loippo, Jemina Lummeranta) ja samana päivänä esim. välillä Huikku–Riuttu lauttaranta klo 17.30–17.50 lensi 4 200 urpoa lähellä meren pintaa määrätietoisesti E (KHn). Suurin yksittäinen parvi 19.10. HAI Rautaletto a1600 m W (JPe). Kohta tämän jälkeen parvet pienenevät pääosin kymmeniin lintuihin ja havaintoarkiston lokakuun yhteissumma 60 000 väheni marraskuun 1 700:een. Joulukuussa-kin läpäistiin vielä 100 yksilön raja useita kertoja, näistä viimeisimmät Oulussa 25.12. Kuivasjärvi

2a140 p (JPe), 29.12. Hietasaari 100 kiert. (MLn) ja 31.12. Linnanmaa 130 (EAa).

Tundraurpiainen (*Carduelis hornemanni*)

Jos urpiaisilla oli huippuvuosi, turpoilla se jäi normaalia heikommaksi. Ehkä urpomassat syksyllä yksinkertaisesti peittivät ne alleen. Tammikuussa ilmoitettiin yht. 42 ja helmikuussa 8 lintua. Suurimmat 1.1. HAU Kello, Kalimenoja 5p, 2.1. OUL Ruskon kp 15p ja 3.2. OUL Herukka 5p (EAa). Tavallisesti nähtiin 1–3 lintua kerrallaan. Kunnista listoille pääsivät HAU, HAI, OUL ja RAA. Maalis–huhtikuussa turpoja nähtiin tasaisesti ihan jakson loppuun asti, ja vuoden kokonaismäärästä oli 4/5 saavutettu huhtikuun loppuun mennessä. Talvilintulaskennassa 28.3. summattiin RAA Pöllän reitillä 12 lintua (KVä) ja kevään viimeisiksi jäivät 28.4. RAA Pattijokisuu 1p (KVä), 29.4. TAI Jurmu 1p (KHi) ja MUH Hakalehto 1p (RRj). Sisämaahavain-toja tehtiin Taivalkosken ja Muhoksen lisäksi myös Pudasjärveltä ja Oulaisista. Syksyn ensimmäinen lensi lintuverkkoon 29.9. LIM Temmesjoella (STi, JPe). Maksimimäärä, 4p, nähtiin 20.10. SII Tauvon lintuasemalla. Sama määrä rengastettiin 21.10. LIM Temmesjoen suulla (JPe, Suvi Nikkilä). Loppuvuoden kolme viimeisintä joulukuussa: 2.12. HAU Kellon ks 2 (EAa), 26.12. OUL Johteenpooki 1p (TTa) ja 31.12. OUL Linnanmaa 1 (EAa). Koko syyskauten yhteismäärä oli 35.

Alkuvuosi ei ollut urpiaiselle mitenkään erikoisen hyvä, mutta syksyllä koettiin todella hieno vaellus. Hailuoto Patelanselkä 31.3.2012. © JUHA MARKKOLA

Kirjosiipikäpylintu (*Loxia leucoptera*)

Vuoden maksimi tuli heti alkuun: 2.1. Ii Kantola 10 kiert (PJU). Sen jälkeen seuraava vasta 25.3. alle kilometrin päässä ed. paikasta 1/ p (Ilkka Kärkkäinen) ja sitten huhtikuun lopulta alkaen harvakseltaan pitkin vuotta marraskuulle asti. Mitään selvää vaelluspiikkiä ei vuoden 30 havaintoa ja 66 lintua tarjonnut, ei myöskään selvää kerääntymistä johonkin osaan yhdistyksen aluetta. Kuitenkin n. puolet linnuista oli liikkeellä vasta syksyllä tasaisen alkuvuoden jälkeen. Eri kuukausien suurimmat määrät: 21.4. RAA Pitkäkari 1m (KVä), 1.5. SIL Limpsiönkangas 5 kiert (AAo), 14.6. PUD Nelikannanaho 1ä (JKa), 18.7. HAI Mäntyniemi n. 6 (JMa, PRO), 20.8. HAU Kello, Kiviniemi 2p (EAa), 20.9. RAA Olkijokisuu 4m (JMj) ja 18.10 VIH Lumimetsä a7p (SKa). Marraskuulta kaksi havaintoa, jotka jäivät vuoden viimeisiksi: 19.11. HAU Kello ks 1S (EAa) ja 25.11. OUL Välvainio 3 än (TTa). Kunnista kirjolojioista pääsivät nauttimaan rannikkokunnat Pyhäjoelta lihin ja sisämaasta PUD, PYÄ, SIL ja TAI.

Pikkukäpylintu (*Loxia curvirostra*) ja käpylintu-laji (*Loxia sp.*)

Tammikuussa muutama kiertelevä pikkuparvi, suurimmat 6.1. OUN Kylmäla 15 kiert pikkukäpylintua (VHe), 15.1. TAI Itäraisen suo 15 p käpylintua ja 29.1. LUM Pakanen 15 kiert pikkukäpylintua (KKo). Sen jälkeen jokseenkin kateissa, kunnes maaliskuun vaihteessa löytyi vähäisessä määrin taas yksittäisiä tai 2–5 linnun parvia. Siitä alkoi nouseva trendi, joka saavutti vuoden maksimilukemat kesäkuun alkupuolella. Suuriin summiin ei kuitenkaan päästy edes rannikkokunnissa, joissa tehtiin suurin osa havainnoista. Sisämaa oli melkein tyhjä, vaikka ensimmäinen huomattavampi määrä oli 3.5. PUD Hetekylässä 30 kiert käpylintua (ESa, TSa). Kiertelevien käppärien maksimilukemat laskettiin Pyhäjoella: Parhalahden ks:ssa 20.5. 128 käpylintua S (10a) ja 8.6. 465 käpylintua S (27a) (KVä) sekä Sunin Isokankaankalliolla 80m S pikkukäpylintua (VSu). Heinä–syyskuulla ei juurikaan nähty toiselle kymmenelle meneviä parvia, mutta loppuvuoden

Taviokuurnalla oli hurja vaellus syksyllä. Oulu 25.10.2012. © JUHA MARKKOLA

piristymistä oli havaittavissa lokakuulta alkaen. Suurimmat kertahavainnot 23.9. OUL Sanginjo-ki, Kuparisenpolku 20p pikkukäppäriä (JPi), 6.10. TAI Tervavaara 20 kiert käpylintua (pikku parvia) (KHi), 7.10. HAU Virpiniemi 35m pikku/isokäpylintua (HTa), 8.10. RAA Olkijokisuu 2m pikku/isokäpylintua (JMj), 3.11. RAA Kuljunmäki 50p pikkukäpylintua (JMj), 4.11. PYI Hanhikivi 28m (KVä) ja 19.12. HAI Larikka 35p pikkukäppäriä (VPH). Kaikkiaan vaeltavia lintuja nähtiin koko vuotena niukat n. 1500, joista vajaa pari sataa sisämaassa.

Isokäpylintu (*Loxia pytyopsittacus*)

Alkuvuoden kateissa. Ensimmäiset ja talven ainoat saatiin kiikariin 27.2. OUL Isokankaalla, jossa pariskunta lensi NE (ARa). Keväällä niukkuus jatkui: maaliskuussa 3 ja huhtikuussa 23 lintua. Yksi havainnoista oli sentään enemmän kuin normaali 1–2 yks, 30.4. II Myllykangas 6 kiert S (VSu). Touko-kesäkuussa ilmoitettiin pääosin 1–2 yks/havainto meren rannikolla, yhteensä 23 yks. Kesän suurimmat määrät 13.7. PUD Sulanvaaranpaljakka 6 kiert (VSu, PSu, Aija Suorsa ym.) ja 15.8. HAI Hietaniementie 7 nous (JMa). Syys–lokakuussa laskettiin koko vuoden suurimmat määrät: 29.9. HAI Riisinnokka 40 S ja siellä täällä muualla saarella 30 SE (VPH, JPu, JMa), 6.10. PYI Yppärijokisuu 120m S (HTu) ja 14.10. HAU Virpiniemi, merivartioasema 25 m (KRa). Lokakuun puolivälin jälkeen linnut häipyivät maisemista melkein kokonaan. Marraskuussa lähinnä yksinäisiä kiertelijöitä oli enää 5 yks. ja joulukuun ainokainen havainto 19.12. RAA Romuperä, Nahkakallio 6 p (HTu). Syysvaelluksella summattiin vajaa 300 isokäppäriä välillä OUL–HAI–PYI.

Punavarpunen (*Carpodacus erythrinus*)

Todella sähköä runsastuminen normaaliin saapumisaikaan. Ensimmäinen lauloi 15.5. KÄR Nurmesjärven lintutornilla (KVä, JKo). Seuraavana päivänä 16.5. jo 8 paikassa Pyhäjoella, Raahessa, Oulunsalossa, Kempeleessä ja Oulussa. Muuttohavaintojakin saatiin PYI Parhalahdelta, jossa maksimi 15m laskettiin kolmena päivänä 17.5., 23.5. ja 24.5. (KVä). Vielä 8.6. Parhalahdella oli muutolla 13m (KVä). Vuoden viimeiset 18.8. OUL Hietasaari 1 1kv p (WVe, PLä, SLä), 19.8. TAI Aseman kenttä 1 1kv p (ULä) ja OUL Pateniemi 1m (JPu) sekä 23.8. TYR Temmes, Eloniemi 1 1kv p (RKy).

Taviokuurna (*Pinicola enucleator*)

Vaikka kuurnia oli ollut syksyllä 2011 liikkeellä ihan mukavasti, ei määrissä alkuvuodesta 2012 ollut juuri kehumista Koillismaahan ulkopuolella. Rannikolla tammi–helmikuussa siellä täällä pienenköjä parvia, yhteensä 93 lintua: LIM 2, MUH 27, OUN 14, OUL 7, KII 1, PYI 20, RAA 3 ja UTA 7. Suurimmat 1.1. II Kantola 12p (Ilkka Kärkkäinen) ja 9.1. MUH Hyrkäs 22p (TSp). Viimeisiä vietiin takaisin pesintäalueille 18.2. RAA Pahaneva 3 N (KVä) ja 28.2. OUL Mustasuo 1 ä (JMa). Koillismaalla kuurnia oli talvijaksolla selvästi enemmän, n. 200, joista Pudasjärvellä 79 ja Taivalkoskella 112. Etenkin tammikuun lopulta alkaen parvet olivat mukavan kokoisia, mm. 31.1. PUD Hetekylä 40p (TSa), 13.2. TAI Näverinniemi 45p (ERä) ja 28.2. TAI Sillankorva 35 N (ULä). Taivalkoskelta saatiin koko kevään ja kesän ajan muutama havainto kuukaudessa. Reviierejä TAI 3 ja PUD 1. Syksyn ensimmäiset ilmestyivät rannikolle 10.10. OUL Kuivasranta 1/ p (Emilia Karjula) ja 11.10. II Myllykangas 10 NW (KSi, JHä). Siitä käynnistyi todellinen massavaellus, ilmeisesti suurin ainakin 30 vuoteen (suull. ilm. Tuomo Jaakkonen). Vuoden loppuun mennessä havaintovihkojen sivuille päätyi merkintä n. 10 000 kuurnasta. Todennäköisistä päällekkäisyyksistä huolimatta vaelluksen huippupäivinä summattiin enemmän lintuja kuin monena syksynä yhteensä. Parhaimpia päiväsummia koko yhdistyksen alueelta 14.10. 897, 17.10. 641, 27.10. 560 ja 1.11. 1224. Suurimpia yksittäisiä havaintoja 14.10. HAI Virpiniemi 273 m, NE (PLä, HTa), 17.10. HAI Keskinie mi 348 m (Miska Loippo, Jemina Lummeranta), 29.10. OUL Linnanmaa nn. 250p (VSu) ja huippuna 1.11. PYI Yppärijokisuu 1060 m (72a) klo 8.20–11.50 (KVä). Valtava pihlajanmarjasato edesauttoi suurten määrien kerääntymistä myös paikallisiksi. Rengastusten osalta tehtiin myös ennätys, oululainen Tuomo Jaakkonen rengasti syksyn ja alkutalven aikana pelkästään Oulun kaupungin alueelta 419 kuurnaa, mm. 29.10. Linnanmaalta yli 50 lintua. Oulun rengastuksista ehti tulla marras–joulukuussa ensimmäiset löydötkin Helsingistä ja Tampereelta. Vaeltavista linnoista nähtiin lokakuun aikana n. 75 % ja marraskuun alun jälkeen määrät pienenevät selvästi. Marraskuussa lasketut n. 2500 kuurnaa vähenivät joulukuussa n. 1400:een. Parvet olivat myös enemmän paikallisia ja havainnot keskittyivät Ouluun. Varmaankin samoja lintuja laskettiin tällöin monessa paikassa, sillä kaikkiaan joulukuun 155 ilmoituksesta vain 7 tuli muualta kuin Oulusta

määrän jakautuessa kunnittain: HAU 3, KEM 45, OUL 1350 ja RAA 1. Suurimpia määriä joulukuulta Oulusta: 3. – 4.12. Karjasilta 50p (EBo, VSu), 6.12. Raksila 60p (EBo) ja Rajakylä 45p (Arto Huhta).

Punatulkku (*Pyrrhula pyrrhula*)

Talvelta joitakin mukavia summia: 10.1. OUL Takalaanila 28 ruokinnalla (TKa), 28.1. OUL Kuivasjärvi 34 (Pertti Palosaari) ja 29.1. SIL Rantsilan taajama 46 (Marko Rita). Kevätmuutto melko huomaamatonta maaliskuun lopulta toukokuulle asti. Ensimmäinen 23.3. SII Tauvon la3m ja suurimpia muuttoja SII Tauvon lintuasemalta 16.4. 13m, 28.4. 10m ja 26.4. II Myllykangas 10 m (VSu, KSi). Syysmuuton huippu lokakuun alkupuoliskolla: 6.10. PYI Yppärijokisuu 502 m S (HTu) ja samalta päivältä OUL Meri-Toppila 45 S (Juha Hilska, Jouko Silvennoinen, Mauno Murtoniemi ym.). 14.10. meni HAI Keskinielessä 136 N–NE (JMa, PRo). Samana päivänä HAU merivartioasemalla 45m (KRa) ja OUL Oritkarissa 45 SE (EMi). Paikallisten maksimi 24.12. OUL Karjasilta n. 25 (EBo, Marjo Mattila).

Nokkavarpunen (*Coccothraustes coccothraustes*)

Arviolta 16 yksilöä nähtiin vuoden aikana. Pesintäaikaisia havaintoja LIM kk, Aabramintieltä ja OUL Hietasaaresta. Kaikki havainnot: 18.12. 2011–15.3. TAI kk, Suoperä 1p (ERä, ULa), 24.11.2011–25.1. OUL Intiö, hautausmaa 1p (JPe, AJk, TTa ym.), 9.1. OUL Karjasilta 1 p (MOj, LOj), 4.4.–6.6. OUL Hietasaari 1–2 p (ESa, PPÖ, VMP ym.), 27.4. HAU Halosenperä 1/ p (HTa), 5.5. OUS Kempeleenlahden lt 1 ä (VMK, STu, Mikko Viinanen ym.), LIM kk, Aabramintie 12.–15.7. ainakin 2p (mahd. poikue) ja 28.8.–5.10. 1p (PLa), 19.9. OUL Linnansaari 2p (Teemu Lehtiniemi), 23.9. LUM Varjakan ks 1p, nous E (PLa), 3.10. TAI Metsäkylä 1p (Aki Vanhala), 14.10. RAA Aittalahti 1m (KVä) ja 3.10.–3.12. OUL Hupisaaret 1–4 p (Ville Jäntti, ESa, KHn).

Lapinsirkku (*Calcarius lapponicus*)

Kevätmuutto alkoi tavanomaiseen aikaan. Ensimmäiset havainnot: 13.4. SII Karinkanta 1 kiert. (JKo, KVä), 14.4. TYR Parras, Korpi 8m (TVä, MVä) ja 15.4. PYI Yppäri, Rantavainio 1p (JMj), SII Karinkanta 2k p (PLa, TJa) ja PYI Suni 1n p (VHe). Suurimmat määrät havaittiin huhti–toukokuun taitteessa: 28.4. RAA Hummastinvaara 335m (TVä), 5.5. TYR Parras, Korpi 680 kiert. (TVä), 7.5. II Myllykangas 350m (VSu) ja LIM Tupoksen tie 500p (Juha Mäkelä, Esa Mäkelä). Muuton loppu:

23.5. PYI Parhalahden ks 1m (KVä) ja 24.5. PYI Hanhikiven kärki 32m (RKY). Syksyltä ilmoitettiin vain 24 havaintoa. Määrät olivat pieniä; yksittäisiä lintuja tai pikkuparvia. Syysmuutto alkoi 2.9.: SII Munahietä 2 1kv p (PLa), OUL Oritkari 3p (EMi) ja LUM Varjakka ks 1m (PLa). Suurin muuttomäärä 2.10. OUL jvp 9m (SLe) ja vuoden viimeiset 15.10. LUM Pitkänokka 1p (JPe) ja 21.10. PYI Yppärin uimaranta 1p (JMj).

Pulmunen (*Plectrophenax nivalis*)

Talvehtivia lintuja tammikuussa Lumijoella 15, Hailuodossa 46, Raahessa 1, Siikajoella 28, Pyhäjoella 10, Oulussa 15, Tyrnävällä 17, Muhoksella 2 ja helmikuussa 11.2. LIM Perälä 25 kiert. (AJk, ESe). Suurin tammikuinen parvi oli 9.1. HAI Marjaniemi 26p (VPH, TEs, RKy ym.).

Kevätmuutto alkoi maaliskuun alussa: 3.3. SII Tauvo, Ulkonokka 4p (MOj) ja 10.3. HAI Kirkkosalmi 15 nous (VNi). Määrät olivat alkuun pieniä, mutta huhtikuussa nähtiin komeita parvia etenkin Tyrnävän pelloilla. Suurin oli 22.4. TYR Ängeslevällä a8000p (MOj, LOj), joka on alueemme yksi kaikkien aikojen suurimmista pulmusparvista! Muita suuria parvia Tyrnävän ulkopuolella olivat mm. 13.4. LIM Luhasto 2000p (TVä), 13.4. SII Karinkanta 3500p (JKo, KVä) ja 23.4. LUM Pitkänokka 2100m (KKo). Kevään viimeiset havainnot tehtiin toukokuun alkupuoliskolla: 7.5. SII Munahietä 2p (JMj) ja 8.5. LUM Sannanlahti 1p (AVi, Paul Segersvärd). Kevään yhteenlaskettu muuttosumma on komea, 117 028 lintua, mutta luvussa on paljon päällekkäisiä ilmoituksia varsinkin Tyrnävän suurparvesta. Todellinen yksilömäärä on siis summattua määrää pienempi, mutta kaiken kaikkiaan pulmusten esiintymisen suhteen kevät oli hieno.

Syksyn ensimmäiset ilmaantuivat syyskuun puolivälin jälkeen: 15.9. PYI Elävisluodon ks 1p (KVä), 25.9. OUL Hietasaari, Nallikarin majakka 1p (JPi) ja 29.9. TYR Parras, Korpi 1k p (TVä). Syksyn lukumäärät jäivät pieniksi, sillä 18.10. HAI Marjaniemi 45p (JHä) ja 27.10. HAI Keskinielessä 45p (JMe, SMe) olivat suurimmat parvet. Kokonaismääräkin oli vain heikko 438 yks. Vuoden viimeiset havainnot: 25.11. PYI Sunin Kulopauhanokka 1 nous m (VHe), 27.11. SII Varessäikkä 6p (JMj) ja HAI Pökönokka 1ä (KHn).

Keltasirkku (*Emberiza citrinella*)

Suuria talvikeraantymisiä ilmoitettiin useita. Suurimmat parvet havaittiin tammikuussa: 22.1. PYI

Yppärin kylä väh. 1000p (JMj) ja PYI Parhalahti 900p (JMj), 6.1. TYR Parras 855p (TVä, MVä) ja 15.1. TYR kk, mylly n. 600p (JMj, JKo). Näiden lisäksi toistakymmentä ilmoitusta yli kahdensadan linnun talviparvista. Kevätmuuttajista ei juuri tullut ilmoituksia. Suurin ilmoitettu 5.5. OUL Kempeleenlahden vanha torni 50m (VMK, JNy, STu ym.). Syksylläkään ei massamuuttoja havaittu, ja määristä mainittavimmat 6.10. PYI Yppärijokisuu 26m S (HTu) ja 1.11. PYI Yppärijokisuu 18m S (KVä). Suurimmat syksyn ja alkutalven keräntymät: 2.12. MUH Laninsoso nn. 500p (VPH, TSp), 6.12. MUH Kurkiperä n. 300p (VPH, TSp), 17.12. SII Karinkanta n. 500p (JMj) ja LUM Varjakantie n. 300p (JMj).

Peltosirkku (*Emberiza hortulana*)

Vähiin ovat käyneet peltosirkut. Koillismaalta ei lainkaan havaintoja edellisvuoden tapaan. Kevään ensimmäiset: 30.4. RAA Pattijokisuu 1m (KVä), 5.5. II Hiastinlahti 2m NE (PJü, Esa Turpeinen, JTn, KSi) ja 8.5. TYR Murto 1 Ä (PKn, Tomi Mutanen). Suurin muuttosumma 23.5. LIM Rantakylä 3m (JPe). Kevään ja kesän reviirien keräntymät: 13.5. TYR Murto, Siirtolan pellot 3Ä (JKa, Hanna Karvonen, Aarni Karvonen ym.), 17.5. TYR Ritorporpi, Pehkola 3Ä (KHn), 17.5. TYR Parras, Korpi 3Ä (TVä) ja 7.6. LIM Liminganjoki 4Ä (STi). Syyskaudelta vain yksi ja samalla vuoden viimeinen havainto: 15.9. TYR Parras, Korpi 1p (TVä).

Pohjansirkku (*Emberiza rustica*)

Kevään ensimmäiset saapuivat 23.4.: RAA Jokela 1p (JHa), MUH Kirkkosaari 1Ä (Mirja Palkki) ja MUH Hyrkäs 1Ä (TSp). Esiintyminen oli niukkaa; huhtikuussa tehtiin yhteensä 20 havaintoa ja touku-kuussa 44 (lisäksi neljä tik-sirkkua). Yksilömäärä jäi myös alhaiseksi, sillä suurimmat muutot olivat 5.5. PYI Parhalahden ks 4m (HTu, ESt, MYI ym.) ja 2–3 linnun summia kirjattiin yhteensä seitsemän. Ensimmäinen syysmuuttavaksi tulkittu lintu: 14.8. HAU Kiviniemen ks 1S (EAa). Syksyn suurimmat muutot ja määrät: 26.8. HAU Kiviniemen ks 13 S (EAa), 30.8. HAU Kiviniemen ks 10 (EAa) ja 2.9. LIM Temmesjokisuun lt 5a15m (JPe). Vuoden viimeiset 22.9. OUL Ruskonselkä 1p (VPV), 26.9. PUD Kollaja, Panumanjärvi 1p (ESa) ja 1.10. OUS Pajuniemi 4m (Markku Paso).

Pikkusirkku (*Emberiza pusilla*)

Yhteensä 12 havaintoa 13 yksilöstä koko vuoden ajalta: 30.5. SII Tauvon lintuasema 2kv k reng.

(MTy), 13.6. TAI Äärikumpu 1Ä (KHi), 22.6. TAI Portinjoki 1Ä (PHt) ja OUS Multasuo 1Ä (EAa), 30.6. TAI Porojoki 2Ä (ULa), 18.8. OUL Kell'on lt 1kv än (HTa), 26.8. HAU Kiviniemen ks 1p (EAa), 28.8. OUL Pyykösjärvi 1W (EAa), 4.9. OUL Kiviniemi, ssp-paikka 1kv reng. (STi, PRo), 8.9. OUL Pyykösjärvi 1p (TEs), 9.9. OUL Halosenperä 1p (HTa) ja 28.10. LIM Ala-Temmes 1 (Timo Harju).

Pajusirkku (*Emberiza schoeniclus*)

Pieni parvi talvehti Oulussa: 23.1.–5.4. OUL jvp enimmillään 4p (TTa, KRa, ESa ym.). Kevään ensimmäinen 27.3. SII Tauvo, lintuasema 1p (MOj, LOj). 11.4. alkaen havaintoja päivittäin: 11.4. HAI Kirkkosalmi 3k m (VNi), 12.4. PYI Parhalahden ks 2m (RKY), 12.4. RAA Maivaperä 1m (KVä), 13.4. PYI Parhalahden ks 1p1m (RKY, VHe). Muuttavia ei ilmoitettu isompia summia. Suurin määrä oli hieno: 11.–12.5. II Ulkokrunni 200p (ALu, HTa). Syksyn huippumäärät: 22.9. II Ulkokrunni 100p (ALu, HTa), 29.9. SII Tauvon lintuasema 70p (MOj, LOj ym.) ja suurin muuttomäärä 30.9. OUL Kello, Kiviniemi 31 S (EAa). Vuoden viimeiset: 6.11. RAA Lapaluodon Helminmöljä 1m (HTu), 9.11. PYI Elävisluodon Tulennokka 1p (RKY) ja 16.11. SII Varesäikkä 1p (KVä).

Pikkulintulaji

Kevään suurimmat, yli tuhannen linnun muuttomäärät: 16.4. RAA Hummastinvaara 3000m (HTu), 22.4. RAA Hummastinvaara 20000m (HTu), 23.5. LUM Sannanlahti 12000m (EMi) ja RAA Hummastinvaara 30000m (HTu), 26.4. II Myllykangas 5000m (VSu, KSi) ja II Hiastinlahti 1000 S-E (PJü). Luvuissa valtalajina peippo. Syksyn suurin lukema 6.10. PYI Yppärijokisuu 4400 S (HTu).

Kiitokset

Kiitokset tietysti ensisijaisesti kaikille havaintojaan palauttaneille. Pitkän ja puuduttavan lajiselostuksen saa elämään kuvitus. Siitä kiitos kuviaan toimittaneille Juha Markkolalle ja Pekka Roineelle. Tarkistustyöstä erityiskiitos Sami Timoselle.

Käytetyt lyhenteet

Havaintomerkintöihin liittyvät: pull = pesä- tai maastopoikanen, 1kv = samana kalenterivuonna syntynyt, 2kv = edellisenä kalenterivuonna syntynyt, +1kv = ennen kuluva kalenterivuotta syntynyt jne., juv = nuori, ad = vanha, 1/ = koiras, /1 = naaras tai naaraspuukainen, n-puk = naaraspuukainen, 1/1 =

pari, 2/1 = 2 koirasta ja 1 naaras, pr = pari, Ä = laulava, Än = laulava + nähty, ä = äännelevä, än = äännelevä + nähty, a = parvi (a2 = kahden linnun parvi, 2a = kaksi parvea), p = paikallinen, m = muuttava, r = rengastettu.

Paikat yms.: jvp = jätevedenpuhdistamo, kp = kaatopaikka, ks = kalasatama lt = lintutorni, tll = talvi-lintulaskenta ja vs = venesatama.

Kuntalyhenteet: HAA = Haapavesi, HAI = Hailuoto, HAU = Haukipudas, II = Ii, KEM = Kempele, KII = Kiiminki, KÄR = Kärämäki, LIM = Liminka, LUM = Lumijoki, MER = Merijärvi, MUH = Muhos, OUN = Oulainen, OUL = Oulu, OUS = Oulunsalo, PUD = Pudasjärvi, PYI = Pyhäjoki, PYÄ = Pyhäntä, RAA = Raahe, SII = Siikajoki, SIL = Siikalatva, TAI = Taivalkoski, TYR = Tyrnävä, UTA = Utajärvi, VIH = Vihanti ja YII = Yli-Ii.

Havainnoijat ja nimilyhenteet

Havainnoijia katsaukseen on päätnyt kaikkiaan 540. Nimilyhennettä on käytetty, mikäli havainnoijalla on vähintään viisi havaintoa katsauksessa. Näitä henkilöitä on 146. Mikäli havaintoja on viisi tai vähemmän, on nimi kirjoitettu havainnon yhteydessä kokonaan (394 henkilöä). Lisäksi on 58 havaintoa ilman henkilönimeä Tauvon lintuasemalta.

Aalto Esa (EAa), Aalto Hanna (HAa), Aalto Janne (JAa), Aalto Maija (MAa), Aalto Pirkka, Aikio Sami, Aisala Heidi (HAi), Ala-Kojola Mikko (MAL), Alatalo Jarkko (JAl), Alen Markku, Annunen Tuomo, Arffman Aino, Arkkila Anne-Mari, Autio Antero (AAo), Autio Markus, Autio Sisko, Auvinen Ari-Pekka (AAu), Borén Esa (EBo), Deinhardt Manuel, Edesi Jaanika, Eerikäinen Eeva, Eriksson Heikki, Eskelin Toni (TEs), Eskelinen Helge, Eskelinen Jukka, Forsberg Veikko, Granlund Ismo, Granroth Christa (CGr), Haapala Martti, Haapala Petri (PHI), Haho Saara, Halla-Aho Jorma, Halmetoja Jonna, Hamari Allan, Hanhela Heino, Hannila Antti, Happonen Konsta, Harju Timo, Hartikka Seppo, Hauru Jukka (JHa), Hautala Annastiina, Hautala Hannes, Hautala Otso, Hautala Perttu (PHt), Hautala Viola, Hautamäki Pekka, Hautamäki Salla, Heikkala Iikka, Heikkala Osmo, Heikkala Raili, Heikkilä Jouni, Heikkilä Juha, Heikkilä Vesa (VHe), Heikkinen Jari, Heikkinen Jari S., Heiskanen Karoliina, Herva Tuomas (THE), Hiekkänen Anna, Hiekkänen Anu, Hiekkänen Eino, Hiekkänen Heikki, Hiekkänen Kalle (KHn), Hiekkänen Tauno, Hietaharju Anssi (AHi), Hietaharju Eila (EHi), Hietala Aarne, Hietala Esa, Hietala Janne, Hilska Juha, Hiltula Sirkka, Hirvonen Kalevi (KHl), Hohtola Anja, Hohtola Esa (EHO), Holappa Tauno, Holmi Elias, Holmström Heikki (HHo), Honkanen Kari, Honkanen Mirja, Honkanen Rauno, Honkanen Veli-Pekka (VPH), Hopkins Juhani, Hoppa Saraliina, Hottola Petri (PHo), Huhta Arto, Huttala Mauri, Hurme Markus, Hynynen Merja, Hyvärinen Kyösti (KHy), Hämäläinen Mika, Hänninen Johannes (JHä), Hänninen Keijo, Härmä Kari, Hökkä Alpo, Ikonen Eero, Ilomäki Raili, Ilonen Arto, Isomursu Maija, Isomursu Marja, Isomursu Pekka, Isomursu Veikko (VIs), Jaakkonen Tuomo (TJa), Jaako Antti (AJk), Jokela Ritva, Jokisaari Teemu, Junikka Jaakko, Jurmu Ahti, Jurvanen Eija, Jussila Pauli (PJu), Jyrinki Petri, Jämsä Jukka, Jäntti Ville, Järvelä Pekka (PJä), Kaarre Markku, Kaartinen Riikka, Kaikkonen Terho, Kaisto Alpo, Kaisto Seija, Kakko Ari, Kallio Mauri, Kalliokoski Sami (SKa), Kangas Jukka, Kangas Otto, Kangas Teemu, Kangas Veli-Matti (VMK), Kangas Ville, Kanko Maria, Karhu Heikki, Kari Annemari, Karjalainen Juha, Karjalainen Markku, Karjalainen Raija, Karjalainen Timo (TKa), Karjula Emilia, Karlin Olli-Pekka, Karvonen Aarni, Karvonen Hanna, Karvonen Juhani (JKa), Karvonen Risto (RKn), Karvosenoja Juho (JKj), Kaski Päivi, Kastell Mika, Kaukonen Kimmo, Kauppi Heikki, Kauppila Antti, Kaurala Sirkka, Kempainen Tuula, Kerkelä Heikki, Keskitalo Kirsi (KKe), Kianen Hannu (HKi), Kianen Riitta, Kiiskilä Jukka, Kiljunen Jari (JKu), Kiminki Toivo (TKi), Kinnunen Pentti (PKn), Kinnunen Pietari (PKi), Kinnunen Pirkka, Kinnunen Tuure (TKin), Kinnunen Ulla-Maija, Kipinä Taimi, Knuuti Mika, Koistinen Jaakko (JKo), Koivikko Mika, Koivula Kari (KKo), Koivula Timo, Koivuluoma Lauri, Koivuluoma Tuomas, Kojola Ilpo (IKo), Komulainen Teppo, Korhonen Jorma, Kosamo Juha, Koskela Tapio, Koski Kristian, Kostet Tapio, Kotajärvi Tero (TKj), Kotajärvi Tuulikki, Kotimäki Jouko, Kouva Pirkko, Kovalainen Esa, Kuittinen Helmi, Kukkola Alpo, Kulin-Koivula Eija, Kunnas Leena, Kuosa Marja, Kurtti Raimo, Kylmäluoma Eero, Kylmänen Reijo (RKY), Kärenaho Pekka, Kärenlampi Leevi, Kärkkäinen Ilkka, Lahti Aarne (ALa), Lahti Eve, Lahti Kimmo, Lahti Matti, Lahti Pekka, Lahti Timo, Lahtinen Jirka, Laitala Unto (ULa), Laitila Seija, Laitinen Johanna, Lampila Petri (PLa), Lampila Satu (SLa), Lappalainen Eija, Lappalainen Kimi, Lappalainen Markku, Latja Ari, Latvajärvi Tarmo, Latvalehto Oiva, Laurila Ari, Laurila Jaakko, Laurila Sanna, Lehikoinen Aija (ALh), Lehikoinen Aleksi (ALn), Lehikoinen Samuli (SLe), Lehmus Ilkka, Lehmus Stiina, Lehtimäki Raimo, Lehtinen Matti, Lehtiniemi Teemu, Leinikka Saara, Leinonen Eila (ELE), Leinonen Jorma (JLn), Leinonen Jukka (JLe), Leinonen Miikka (MLn), Leinonen Pekka, Leinonen Timo, Leiviskä Mauri, Leppilampi Ulla, Leppilampi Venla, Leppäjärvi Minna, Leskelä Jouni, Leskelä Jukka (JLI), Leskelä Pekka (PLE), Lindell Tiia, Lindfors Juha, Lindgren Eero, Lindgren Ilkka, Lindgren Saku, Lindholm Tapio, Liukkonen-Karvosenoja Jaana, Lohvansuu Tuula (TLö), Loippo Miska, Lukkari Jyrki, Lumme-ranta Jemina, Luokkanen Tapani, Luoma Aarne, Luukkonen Aappo (ALu), Luukkonen Juho, Lähdesmäki Asta, Lähdesmäki Lassi, Lähteenmaa Lassi, Lähteenpää Ari, Lämpsä Helena, Lätinen Hannu, Lätti Juho, Lätti Mika, Maalismaa Lea, Madetniva Jouko, Majava Ulla, Majuri Jouni (JMj), Majuri Kaisa, Majuri Pekka (PMj), Manelius Ilkka (IMa), Manninen Juho, Manninen Marja, Manninen Pasi, Manninen Pentti, Manninen Vesa, Markkola Annamari, Markkola Juha (JMa), Maskulin Matti, Mattila Anna-Liisa, Mattila Ilkka, Mattila Marjo, Mattila Pertti (PMa), Mattila Tarja, Matturi Ulla (UMa), Meriläinen Jaakko, Meski Jouni (JMe), Meski Saana (SMe), Metsänen Timo, Mikkola Minna (MMi), Mikkonen

Eino (EMi), Modig Marjukka, Moilanen Väinö, Murtonen Pentti, Murtoniemi Mauno, Mustalahti Lauri (LMu), Mutanen Teppo (TMu), Mutanen Tomi, Myllykoski Tuomo, Myllylä Ari, Myllylä Eija, Mäenpää Asko, Mäenpää May, Mäenpää Mika, Mäkelä Esa, Mäkelä Juha, Mäkelä Jyrki, Mäki Rasmus, Mäkilä Maritta, Mäkinen Ville (VMä), Määttä Juha, Naumanen Veikko, Neumann Antje, Nevanperä Jussi, Nevasaari Risto, Niemelä Juuso, Niemi Arto (ANi), Niemi Pirkko, Nikkilä Eija, Nikkilä Suvi, Nikkilä-Pessa Eija, Nikula Miia, Nissilä Veijo (VNi), Nousiainen Martti, Nousiainen Tuulikki, Nurmimäki Markku, Nuutinen Otto, Nyberg Joel (JNy), Nykänen Inka, Nyström Harry (HNY), Oikarinen Antero, Ojala Annikki, Ojala Kaarlo, Ojanen Liisa (LOj), Ojanen Mikko (MOj), Ollikainen Marita, Orava Heikki, Orjasniemi Vesa, Paakki Jaakko, Pajala Juho, Pajunen Hannu, Pakanen Veli-Matti (VMP), Palkki Mirja, Palosaari Pertti, Pantsar Reijo, Parkkila Minna, Partanen Carita, Partanen Joni (JPa), Partanen Martti, Parttimaa Alpo, Parviainen Hannu, Pasanen Paula, Paso Markku, Pekkarinen Leena, Peltomäki Jari (JPm), Pelttari Petri, Pessa Jorma (JPe), Peuna Antti, Peura Riitta, Pienihäkkinen Riitta, Pihlajamaa Elina, Piirainen Jukka, Piirainen Tapani, Piispanen Jukka (JPi), Pikkarainen Jouni, Pirinen Ilkka, Pirinen Jaana, Pirinen Tapani, Pirttinen Marko, Pitkänen Raimo, Pitkänen Tuula, Poikolainen Jarmo, Pouttu Pekka, Pramila Saku, Pramila Tapani, Puhakka Tuomo, Puolakka-Perttula Heini, Pursiainen Jouni (JPu), Pyhäjärvi Tanja, Pätsi Eero, Pätsi Henna, Rahko Pekka (PRa), Rahko Tiina, Raitanen Jani, Rajala Eija, Rajala Reijo, Rajala Reino (RRj), Rajala Riitta, Rajasärkkä Ari (ARa), Rannikko Kari (KRa), Ranta-Suomela Antti, Ranta-Suomela Paavo, Rantala Riku (RRa), Rantanen Onni, Rantapirkola Riitta, Rapo Paavo, Rasmus Jarno, Ratilainen Eemeli, Rautio Minna (MRa), Reittilä Ilkka, Remes Kalevi, Riikola Eino, Rintala Jaana (JRi), Rita Marko, Roine Pekka (PRo), Roininen Tapio (TRo), Ronkainen Jouni, Rousu Päivi, Rousu Vesa, Ruhanen Hanna-Riikka (HRR), Ruotsalainen Tero, Ruuska Ilkka (IRu), Ruuska Pekka (PRu), Ruuskanen Jouni, Rytkönen Seppo, Räisänen Esa (ERä), Räisänen Jorma, Räisänen Leo, Rätty Matti, Rönkä Antti (ARö), Rönkä Nelli (NRö), Rönkä Raija, Røyttä Veera, Saarela Seppo, Saarenpää Ilkka, Saarenpää Teemu (TSp), Saari Katja, Saarnio Ritva, Sainio Timo, Salmi Jukka, Salmu Ulla, Salo Heimo, Salo Sirpa, Salonkoski Sami, Salste Tuomas (TSI), Sarajärvi Kari, Sarviaho Erkki (ESa), Sarviaho Jouko, Sarviaho Timo (TSa), Sarviaho Tuula, Segersvärd Paul, Seppälä Harry, Seppänen Elina (ESe), Seppänen Kaisa, Siira Jorma (JSi), Silvennoinen Jouko, Simonen Kalle (KSi), Simonen Teemu (TSi), Simonen Tuukka, Sipola Ahti, Soilevaara Kari (KSo), Strömmer Esko (EST), Sundström Joni, Suni Juhani (JSun), Suorsa Aija, Suorsa Pekka (PSu), Suorsa Ville (VSu), Suua Jani (JSu), Suurkuukka Heli (HSk), Swanljung Ritva, Säkkinen Timo, Säkkinen Timo, Taavetti Harri (HTa), Taivalkoski Aulis, Talja Kristiina, Tammelin Hannu, Tamminen Petri, Tapio Tapani (TTa), Tast Heini, Tast Teemu, Tausta Lauri, Terentjeff Marko, Tero Santeri, Timonen Sami (STi), Tolonen Juhani (JTI), Tolvanen Peteri, Toppa Tapani, Tornberg Risto, Tuhkanen Anneli, Tuhkanen Pekka, Tuimala Hilka, Tunturi Kalevi, Tuohimaa Heikki (HTu), Tuohimaa Heikki J., Tuohimaa Jussi (JTU), Tuohimaa Kristiina, Tuohimaa Marjatta, Tuomi Juha, Tuominen Jouko (JTn), Tuoriniemi Sini (STu), Turpeinen Esa, Turunen Irja-Liisa, Turunen Jukka, Tyni Alisa, Tynjälä Annikki (ATy), Tynjälä Matti (MTy), Tähtinen Tarja, Törhönen Marja, Törmälä Laura, Uusikylä Sami, Uusimäki Toni (TUu), Uusitalo Tuomo, Vainio Natasha, Vainio Seppo, Vakkuri Olli, Vanhala Aki, Varkki Hannu, Varo Hannu, Varpenius Kari (KVä), Vehkalahti Raili, Veijalainen Ari (AVj), Velmala William (WVe), Ventelä Aino (AVe), Vesala Heikki, Veteläinen Antero, Vickholm Jorma, Vierimaa Antti (AVi), Viinanen Mikko, Viitanen Mikko (MVi), Viklund Veli-Pekka (VPV), Virkkunen Juha, Virkkunen Veikko, Virnes Suoma, Virtanen Antti (AVn), Virtanen Tiina, Vuorio Pauli (PVu), Vähäkangas Lasse, Väliheikki Esko, Väyrynen Miia (MVä), Väyrynen Pertti, Väyrynen Raija, Väyrynen Tuomas (TVä), Vääräniemi Aini, Vääräniemi Timo, Väättäinen Juha, Väättäjä Kalevi, Väättäjä Tuula, Wilenius Jari, Wäli Kari (KWä), Wäli Tuula (TWä), Ylimannila Juha, Ylönen Merja (MYl), Zetterberg Pentti, Zetterberg Teija, Österberg Johanna, Österberg Jukka, Österberg Pauli-Pekka (PPÖ), Österberg Samuli.

Kirjallisuus

- BirdLife Suomi 2012: Joutsenbongaus 3.–4.11.2012. www.tiira.fi/joutsenbongaus_2012/tulokset.php.
- FCG Finnish Consulting Group Oy ja Pöyry Environment 2012: Kalajoki–Raahe tuulivoimapaustot. Muuttolinnustoon kohdistuva yhteisvaikutusten arviointi. Loppuraportti.
- Honkala, J., Saurola, P. & Valkama, J. 2013: Pelto lintuvuosi 2012 – vaisua etelässä, hiljaista pohjoisessa. – Linnut-vuosikirja 2012: 50–61.
- Honkanen, V-P. 2014: Virtavästäräkki PPLY:n pesimälajiksi. – Aureola 34: 203–204.
- Huitu, O. & Henttonen, H. 2012: Myyriä vähän koko maassa. – Metsäntutkimuslaitoksen tiedote 7.6.2012.
- Hölttä, H. 2013: Lintujen muuttoreitit ja pullonkaula-alueet Pohjois-Pohjanmaalla tuuli voimarakentamisen kannalta.
- Karvonen, R. 2012: Kiljuhanhien kevätseuranta Perämerellä 27.4.–19.5.2012. WWF kiljuhanhi työryhmä ja Metsähallitus. 14 s.
- Lehikoinen, A., Aalto, T., Huhtinen, H., Lampila, P., Lehikoinen, P., Normaja, J., Soilevaara, K. & Velmala, W. 2013: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2012 harvinaisuushavainnot. – Linnut-vuosikirja 2013: 122–137.
- Markkola, J. 2012: Kyhmyjoutsenesta Pohjois-Pohjanmaan pesimä lintu vuonna 2001. – Aureola 33: 11–18.
- Markkola, J. 2010: Kaulushaikara (*Botaurus stellaris*). BirdLife Suomen projektilaji vuonna 2005. – Aureola vsk 30: 6–11.
- Markkola, J. 2010: 25 vuotta kiljuhanhien kevätmuuttoseuranta Oulun seudulla. Linnut-vuosikirja 29: 43–50.
- Markkola, J. 2012: Hailuodon laulujoutsenet. <http://www.elenia.fi/content/hailuodon-laulujoutsenet>
- Ojanen, M. & Rytönen, S. 2014: Talvilinnut PPLY:n alueella Pihabongaus-tapahtuman tulosten valossa 2006–2012. – Aureola vsk 34: 170–173.
- Ollila, T. 2012: Suomen maakotkat vuonna 2011. – Linnut-vuosikirja 2011: 12–15.
- Ollila, T. 2014: Raportti maakotkan, muuttohaukan, tunturihaukan sekä Oulun ja Lapin läänien merikotkien pesinnöistä vuonna 2012. <http://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Muut/maakotkanpesinnat2012.pdf>.
- Paasivaara, A. 2012: Taigametsähanhen (*Anser fabalis*) mukana muutolla ja tutkimusta tekemässä. – Aureola 33: 6–10.
- Pessa, J. 2014: Laulujoutsenen voittokulku Pohjois-Pohjanmaan lintuvesillä jatkuu. Pesimäkanta viisinkertaistui 30 vuoden aikana. Aureola vsk 34: 6–14.
- Rissanen, E., Aalto, P., Järvinen, K., Lehikoinen, P., Uusimäki, T. & Väisänen, R. 2013: Pikkuharvinaisuudet Suomessa 2012. – Linnut-vuosikirja 2012: 138–149.
- Rönkä, A., 1996: Distribution, status and population trends in the Temminck's Stint *Calidris temminckii* in the Finnish Bothnian Bay. – Ornis Fennica 73: 1–11.
- Saurola, P. 2013: Suomen sääkset 2012. – Linnut-vuosikirja 2012: 16–23.
- Stjernberg, T., Nuuja, I., Koivusaari, J., Högmänder, J., Ollila, T., Keränen, S. & Ekblom, H. 2013: Suomen merikotkat 2011–2012. – Linnut-vuosikirja 2012: 24–35.
- Tapio, T., Väyrynen, T., Ojanen, M., Mikkonen, E., Ruuska, P., Markkola, J., Eskelin, T., Aalto, E., Rahko, P., Tuomala, M., Heikkinen, J. 2012: Linnut Pohjois-Pohjanmaalla 2003. – Aureola vsk 30: 26–110.
- Tapio, T., Ojanen, M., Ruuska, P., Mikkonen, E., Markkola, J., Rahko, P., Väyrynen, T., Tuohimaa, H., Aalto, P., Piirainen, J., Timonen, S., Karvonen, J. 2012: Linnut Pohjois-Pohjanmaalla 2004. – Aureola vsk 32: 33–103.
- Valkama, J. & Piha, M. 2006: Rengastusvuosi 2013. – Linnut-vuosikirja 2012: 150–161.
- Väisänen R. A. & Lehikoinen A. 2013: Suomen maallinnuston pesimäkannan vaihtelut vuosina 1975–2012. – Linnut-vuosikirja 2012: 62–81.

LIMINGANLAHDEN LUONTOKESKUS

Lintujen kahdeksan vuodenaikaa - näyttely

Opastukset

Kokoustilat

Ravintola- ja majoituspalvelut

Rantakurvi 6, 91900

Liminka

Ma-Pe klo 10-18

La-Su 10-16

www.liminganlahti.fi

METSÄHALLITUS

POHJOIS-POHJANMAAN LINTU- HARVINAISUUDET 2012

TAPANI TAPIO, SAMI KALLIOKOSKI, JUHANI KARVONEN, ANTTI PEUNA, HARRI TAAVETTI

Katsauksessa käsitellään vuoden 2012 aikana havaitut RK:n ja ARK:n hyväksymät harvinaisuushavainnot PPLY:n alueelta. Mukana ovat myös edellisen katsauksen (Tapio et al 2013) jälkeen ilmoitetut hyväksytyt havainnot varhemmista havainnoista. Tarkastelujakson RK-havainnot on jo esitelty Linnut-vuosikirjan valtakunnallisessa RK-katsauksessa (Lehikoinen ym. 2013). Samoin pikkuharvinaisuudet pikkuharvinaisuuskatsauksessa (Rissanen ym. 2013).

Vuonna 2012 ei havaittu yhtään uutta lajia PPLY:lle! Melkoinen muutos pitkän ajan keskiarvoon 2,5 (Tapio 2010) ja erityisesti edellisvuoteen 2011, jolloin uusia lajeja oli peräti neljä. Rusinat pullasta vuodelle 2012: 1) Hietatiira: Jo kolmas perättäinen vuosi, kun laji havaitaan Liminganlahdella 2) Etelänsatakieli: Edellisestä kerrasta ehti kulua 31 vuotta 3) Tundravikla: havaittu nyt kolmena peräkkäisenä vuonna, sitä ennen vuoden paussi ja historian ensimmäinen viidestä kaukaa, vuodelta 1976. Melkoinen putki meneillään.

Tarkistettavien lajien muutokset vuotta 2012 koskien on käsitelty jo edellisissä katsauksissa (Tapio ym. 2012, Tapio ym. 2013). Varsin merkittävä muutos tuleviin havaintoilmoituksiin on se, että arosuohaukka kuului katsausvuonna viimeistä kertaa tarkastettavien lajien joukkoon. Laji on ollut viime vuosina eniten ARK:ta työllistävä (useiden 10 %:ien osuudella) huolimatta ikä- ja sukupuolirajoitteista.

ARK toimi vuoden 2012 kokoonpanolla Juhani Karvonen (pj.), Tapani Tapio (siht.), Sami Kallio-koski, Antti Peuna ja Harri Taavetti.

Merkintätavat ja lyhenteet ovat kohtalaisen vakiintuneita vastaavissa artikkeleissa, joten niitä ei toisteta tässä. Niiden osalta on pyritty mahdollisimman suureen yhteneväisyyteen RK-katsausten kanssa, ks. erityisesti vuoden 2012 katsaus (Lehikoinen ym. 2013).

Tiira-havaintojärjestelmään valuu jatkuvasti runsaasti täsmennyksiä vanhoista havainnoista koskien päivämääriä ja paikkoja. Sinne valuu myös

ihän uusia harvinaisuushavaintoja. ARK:n alustava linjaus näiden suhteen on myöhemmin.

Havainnot

Lajinimen jälkeen suluissa olevat kolme lukua ilmaisevat tavattujen yksilöiden kokonaismäärää samalla aikajänteellä kuin valtakunnallisissa RK-katsauksissa 2012. Ensimmäinen luku käsittelee ajan vuoden 1974 loppuun, toinen vuoden 1975 alusta vuoden 2011 loppuun ja kolmas varsinaisesti käsiteltävän vuoden 2012. Näiden lukujen jälkeen on vielä yhteismäärä. Lukumääriä ei ole pääsääntöisesti ilmoitettu vanhoista havainnoista, joiden osalta laji ei ole enää tarkistettavien listalla. Havainnoista käsitellään ensin kategoriat A:n lajit ja lopuksi muut kategoriat. Viimeisenä ovat päivämäärä- ja paikka-lajennokset sekä näiden korjaukset arkistossa olleisiin aiemmin hyväksytyihin havaintoihin.

Hyväksytyt havainnot

Kategoria A

Lumihanhi *Anser caerulescens* (7, 16, 2) = 25

19.04. Pyhäjoki, Yppärin pellot 2p (Jouni Majuri), **20.04.** Siikajoki, Tauvo, Tauvon lintuasema 2m (Mikko Ojanen, Liisa Ojanen), **20.04.** Siikajoki, Karinkanta 2p (v) (Timo Lahti), **20.–21.04.** Tyrvävä, Jokisilta–Parras 2p (v) (Timo Lahti).

Kaikki havainnot koskevat samoja yksilöitä. Näiden kahden linnun lisäksi nähtiin saksalaista alkuperää olevia tarhalintuja, ks. myöhemmin E-kategoria.

Mandariinisorsa *Aix galericulata* (-, 7, 3) = 10

28.04.–04.06. Lumijoki, Sannanlahti, torni k (v) (Hanna Aalto, Janne Aalto), **13.–15.05.** Utajärvi, Murrenkylä 2k (v) (Toni Aitta).

Kolme yksilöä on hyvä määrä. Lumijoen lintu oli pitkään bongattavissa ja nähtiin mm. kevätrallissa.

Mustakaulaukku *Podiceps nigricollis* (2, 1, 1) = 4

08.05. Siikajoki Merikylänlahti (v) (Kari Koivula, Reijo Kylmänen, Jari Peltomäki, Esa Mäkelä, Juha Mäkelä).

Alueen neljäs havainto jäi harvojen herkuksi. Ennätyksellinen vuosi Suomessa.

Nuoren arosuohaukan tuntomerkkejä ovat muun muassa leveä valkoinen kauluri, sitä reunustava tumma palkki sekä lähes kuviottomat käsisulkien tyvet. © HARRI TAAVETTI

Kuvan nuori tunturihaukka ahdisteli lokkeja Ruskon kaatopaikalla lähes koko lokakuun 2012 ajan. ©PETRI LAMPILA

Viiriäinen *Coturnix coturnix*

1995: 06.07. Piippola, Kortteinen 1 Ä (Jouni Ruuskanen, Kauko Valtanen).

1997: 17.05.–18.05. Siikajoki, Tauvon lintuasema Ä (Matti Tynjälä, Sami Timonen, Petri Suorsa).

ARK-laji vuoden 2001 loppuun asti.

Jalohaikara *Egretta alba* (-, 23, 2) = 25

2004: 08.08. Raahe Yrjänä p (v) (ilm. ARK).

2012: 13.05. Haukipudas, Hekalanlahti jp p (v) (Harry Nyström, Teppo Komulainen, Pekka Järvelä, Marja Järvelä), **07.–12.09.** Pyhäjoki, Etelänkylä 1kv kiert (v) (Jaakko Koistinen, Jouni Majuri, Kari Varpenius, Reijo Kylmänen).

Kaksi havaintoa on keskiverto määrä. Syksyisiä havaintoja on vasta muutama.

Valkoinen haikara

11.04. Oulainen, Nikkari, Vanhamaja SSW (Vesa Heikkilä).

Haarahaukka *Milvus migrans*

1997: 08.05. Siikajoki, Tauvon lintuasema (Mikko Ojanen, Liisa Ojanen, Matti Tynjälä, Annikki Tynjälä).

1998: 02.05. Siikajoki, Tauvon lintuasema (Mikko

Ojanen).

ARK-laji vuoden 2006 loppuun asti.

Arosuohaukka *Circus macrourus* (2, 190, 23) = 215

2005: 27.04. Oulainen Takalonkylä ad k (v) (ilm. ARK), **07.05.** Oulunsalo Papinkari 2kv n (v) (ilm. ARK), **08.06.** Vihanti, Lampinsaaren th ad k (Päivämäärälaajennos, sama kuin 12.5.2005 ilmoitettu ja hyväksytty lintu. Toni Eskelin).

2008: 24.05. Siikajoki, Savilahti +2kv k (Petri Lampila ym.)

2009: 26.04.–02.05. Muhos, Matokorpi +2kv k (Päivämäärälaajennos, ilm. Teemu Saarenpää), **06.09.** Oulunsalo, Riuttu, lauttasatama 1kv SE (Toni Eskelin).

2012: 17.04. Haukipudas, Halosenperä +2kv n NE (Harri Taavetti), **20.04.** Pyhäjoki, Mälikangas +2kv n N (v) (Harri Taavetti), **23.04.** Siikajoki Vartinhaka 1/2 m (v) (Ville Suorsa), **24.04.** Oulu, Toppilansatama ad n (v) (Pauli-Pekka Österberg), **28.04.** Muhos, Jokirinne n +2kv N (v) (Jouni Meski, Saana Meski), **28.04.** Muhos, Jokirinne 2kv m, N (Jouni Meski, Saana Meski), **29.04.** Siikajoki kivikasapellot ad n p (Jouni Pursiainen, Pekka Roine), **29.04.** Haukipudas Rapankari ad n (v) (Juha Lindfors, Harri Taavetti), **30.04.** Pyhäjoki, Sunin Karvasti 2kv n NNE (v) (Harri Taavetti), **05.05.** Hailuoto, Kutuka-

ri, lintutorni ad n m,N (Juha Markkola, Sami Timonen, Pekka Roine, Tapani Tapio), **05.05.** Liminka, Virkkula 2kv (Jouni Pursiainen, Antti Vierimaa, Ulla Matturi, Esa Hohtola, Mikko Ala-Kojola), **05.05.** Liminka, Virkkula ad n (Jouni Pursiainen, Antti Vierimaa, Ulla Matturi, Esa Hohtola, Mikko Ala-Kojola), **05.05.** Vihanti, Rantasenjärvi, lintutorni 1 2kv (v) (Sami Kalliokoski, Kari Varpenius, Jaakko Koistinen), **08.05.** Kiiminki, Alakylä 2kv k (v) (Anna Saikkonen), **08.05.** Muhos, Jokirinne 2kv NE (v) (Jouni Meski, Saana Meski), **13.–14.05.** Ii, Ulkokrunni, Länsikari +2kv n (v) (Harri Taavetti, Aappo Luukkonen), **24.08.** Ii, Myllykangas 1kv m, SE (Kalle Simonen), **25.08.** Oulu, Kiviniemi 1kv k S (v) (Johannes Hänninen, Christa Granroth), **30.–31.08.** Haukipudas, Halosenperä 1kv (v) (Harri Taavetti, Marja Kuosa), **14.09.** Liminka, Virkkula 2kv k (Petri Lampila, Syyslintukurssilaiset), **23.09.** Vihanti, Lampinsaari, kaivosalueen kasa ad n S (Sami Kalliokoski, Vesa Heikkilä).

Arosuohaukka kuului katsausvuonna viimeistään kertaa tarkastettavien lajien joukkoon. Havaintomäärät ovat kasvaneet voimakkaasti ja kokonaismäärän tulkitseminen on hankalaa, lisäksi jonkin verran havaintoja jäi ilmoittamatta ARK:lle.

Niittysuohaukka *Circus pygargus* (-, 96, 9) = 105
2003: **23.5.** Lumijoki, Sannanlahti 1 +2kv k (v) (Janne Aalto, Mikko Ala-Kojola, Antti Vierimaa).
2012: **12.5.** Ii, Ulkokrunni, Vatunki +2kv n N (Harri Taavetti), **12.–15.5.** Liminka, Virkkula +2kv n (Jari Peltomäki, Timo Lumme, Tuija Wären, Jonna Mononen), **19.5.** Siikajoki, Karinkanta k kiert (Timo Lahti, Matti Lahti, Eve Lahti), **19.5.** Muhos, Jokirinne +2kv n W (Jouni Meski, Saana Meski), **23.5.** Siikajoki, Savilahti k kiert (Tuomas Herva), **24.5.** Pyhäjoki, Mäkikangas +2kv k NW (Petri Lampila), **26.5.** Siikajoki, Savilahti +2kv k (Jouni Pursiainen, Sami Timonen, Jukka Piispanen), **26.5.–28.7.** Siikajoki, Savilahti +2kv k ja +2kv n (Petri Lampila, Samuli Lehikoinen, Kari Soilevaara ja Toni Uusimäki), **26.5.** Siikajoki, Vartti +2kv k (Jouni Pursiainen, Sami Timonen, Jukka Piispanen), **26.–27.5.** Siikajoki, Vartti 2 +2kv k (Harry Nyström, Jari Kiljunen, Janne Aalto, Antti Vierimaa), **14.8.** Hailuoto Kirkkosalmen lt 1kv W (Juha Markkola, Veijo Nissilä).

Siikajoen Savilahden ja Karinkannan koiraat tulkitaan samaksi. Siikajoen Vartin yksinäinen koiras tulkitaan olevan sama kuin toinen kahdesta ilmoitetusta. Näin ollen kokonaissyksilömäärä keskivertovuotta parempi, yhdeksän. Havainnot

painoutuivat tyypilliseen tapaan toukokuulle. Paris-kunta viihtyi kesän Siikajoen Savilahdella, mutta ilmeisesti pesintä ei onnistunut. Elokuussa vuoden viimeinen havainto nuoresta linnusta, joten pesintä on saattanut jossain lähialueilla toteutuakin.

Kiljukotka *Aquila clanga* (3, 26, 2) = 31

24.4. Raahe, Pihlajakangas 5kv (ilm. ARK), **25.4.** Kiiminki, Välikylä 5kv (ilm. ARK), **26.4.** Ii, Myllykangas 1 NW (v) (Ville Suorsa, Kalle Simonen), **21.5.** Vihanti, Rantasenjärvi subad/ad W (Sami Kalliokoski).

Huhtikuun havainnot koskevat samaa virolaista satelliitti-kiljukotka Tönniä. Lintu on muutamaa otteeseen kulkenut alueemme läpi ja nyt tästä saatiin vihdoinkin näköhavainto vieläpä valokuvan kera. Kaksi hyväksyttyä havaintoa on normaali lukema, edellisenä vuonna jäätin nolllille.

Kiljukotkalaji

2012: **20.04.** Siikajoki, Tauvo, Tauvon lintuasema 1m (Mikko Ojanen)

Punajalkahaukka *Falco vespertinus* (19, 77, 2) = 98

2008: **18.–21.6.** Vihanti, Saarelanjärvi 2kv k p (v) (Pekka Järvelä ym.)

2011: **10.9.** Raahe, Mikonkarin lintutorni 1kv (Harri Taavetti, Jouni Meski)

2012: **25.5.** Utajärvi, Sotkajärvi 1 ad k S (Toni Eskelin), **27.5.** Oulu, Ylikiiminki, Hirvisuo k (v) (Antti Jaako, Elina Seppänen).

Keskinkertainen vuosi kahden havainnon voimin.

Tunturihaukka *Falco rusticolus* (2, 48, 2) = 52

2.–30.10. Oulu, Ruskon kaatopaikka 1kv p (v) (Pauli-Pekka Österberg, Petri Lampila), **7.10.** Hailuoto, Marjaniemi 1kv p (v) (Petri Hottola, Marja Järvelä, Pekka Järvelä, Tuomo Annunen).

Kaksi nuorta lintua lokakuussa on varsin tavallinen vuosisaldo. Sen sijaan hieman epätavallisempaa oli, että ensimmäinen näistä viihtyi lähes koko kuukauden Oulun kaatopaikalla bongattavana. Kymmenet bongarit pääsivät ihastelemaan Ruskotunturi-haukkaa.

Lampiviklo *Tringa stagnatilis*

1995: **17.05.** Oulu, Kempeleenlahti +1kv p (Heikki Seppänen).

ARK-laji vuoden 1993 loppuun asti. Sen jälkeen ARK-laji vuoden 2006 loppuun asti.

Palsasirri *Calidris melanotos* (-, 14, 1) = 15

2008: 14.05. Siikajoki, Tauvo (Sami Timonen, Mikko Ojanen, Petri Lampila, Satu Lampila, Hanna Kokko).

2012: 07.10. Lumijoki, Pitkänokka 1kv p (v) (Petri Lampila).

Ensimmäinen lokakuinen havainto PPLY:n alueelta. Oli RK-laji vuoden 2011 loppuun asti. Sen jälkeen ARK-laji.

Tundravikla *Tryngites subruficollis* (-, 4, 1) = 5

01.06. Haukipudas Kraaseli Ulkonokka (v) (Esa Aalto, Antti Virtanen, Mikko Viitanen).

Jo kolmas perättäinen vuosi kun laji havaitaan PPLY:n alueella. Sitä ennen vain kahdesti. Valta-kunnan tasolla laji on havaittu hieman alle kolmekymmentä kertaa.

Mustanmerenlokki *Larus melanocephalus* (-, 2, 1) = 3

08.–09.01 Hailuoto Marjaniemi +3kv (v) (Kari Varpenius, Jaakko Koistinen, Juha Markkola ym.).

Suomessa nykyään lähes jokavuotinen harvinaisuus eksi PPLY:n alueelle vasta kolmatta kertaa. Ensimmäinen talvihavainto yhdistyksen alueelta. Ilahdutti paikalle vaivautuneita bongareita vielä seuraavanakin päivänä.

Hietatiira *Gelochelidon nilotica* (-, 2, 1) = 3

03.08. Lumijoki Lamunkari +1kv (Petri Lampila, Jari Peltomäki).

Jo kolmas perättäinen vuosi, kun laji havaitaan Liminganlahdella. Jälleen kyse todennäköisesti samasta harhailevasta yksilöstä kuin aiempinakin vuosina. Tällä kertaa lintu antoi odottaa löytymistään aina elokuulle asti. Petri Lampila ja Jari Peltomäki olivat Lamunkarilla huoltamassa luontokeskuksen etäkameraa, kun he yhtyivät linnun lepäilemästä saaren rantalietteilä.

Mehiläissyöjä *Merops apiaster* (2, 14, 1) = 17

07.06. Haukipudas, Halosenperä nous, S (Harri Taavetti).

Jos lintumies ei pääse maastoon rarien luokse, rarit tulevat lintumiehen luokse! Harri Taavetti istui kotikoneensa ääressä, kun ikkunan takana pikkuvarpunen varasti huomion. Pikkuvarpusen vieressä istuikin mehiläissyöjä.

Sitruunavästäräkki *Motacilla citreola* (-, 43, 2) = 45

23.04. Siikajoki Vartinhaka 2 ad k p (v) (Ville Suorsa).

RK-laji vuoden 1999 loppuun asti. Sen jälkeen ARK-laji.

Etelänsatakieli *Luscinia megarhynchos* (-, 3, 1) = 4

04.10. Hailuoto Marjaniemi ikv (v) (ilm. RK).

PPLY:n 4. havainto. Edellisestä kerrasta ehti kulua 31 vuotta, joten laji houkutteli paikalle muutamia bongareitakin. Kivikossa ja pusikossa kähmyillyt lintu löytyi aamulla vesisateesta ja pysyi paikalla ainakin iltpäivään asti.

Viitasirkkalintu *Locustella fluviatilis*

2007: 08.–22.06. Raahe, Aittaniemi 1Ä (ilm. ARK).

2008: 05.–06.07. Pyhäntä, Tavastkenkä 1Ä (ilm. ARK).

ARK-laji vuoden 2010 loppuun asti.

Viirusirkkalintu *Locustella lanceolata* (-, 6, 1) = 7

02.–28.07. Muhos, Muhoskylä (kirkonkylä) Än (v) (Tomi Säily, Teemu Saarenpää, Reijo Kylmänen, Veli-Pekka Honkanen, Reino Rajala ym.).

RK-laji vuoden 2006 loppuun asti. Sen jälkeen ARK-laji. Edellisestä havainnosta ehti vierähtää kahdeksan vuotta. Ensimmäinen ARK-kauden havainto.

Kirjokerttu *Sylvia nisoria* (6, 7, 2) = 15

2001: 08.10. Oulu, Jätevedenpuhdistamo 1kv k reng. (ilm. ARK).

2012: 18.08. Oulu, Oulunlahti 1kv reng (v) (Matti Tynjälä, Annikki Tynjälä), **22.08.** Hailuoto, Pöllän Kuivasäikkä 1kv (Juha Markkola, Minna Mikkola, Kaisa-Marja Stöckel, Paula Niemelä).

Kaksi havaintoa samalle syksylle lajista, jonka edellisestä havainnosta ehti kulua kymmenen vuotta.

Punakottarainen *Sturnus roseus* (2, 18, 1) = 21

2011: 10.08. Liminka, kirkonkylä ad (v) (Mika Jokikokko, Pauli Jokikokko).

2012: 16.–18.07. Pudasjärvi, Hetekylä +1kv (v) (Juha Heikkilä, Sirpa Kivilahti).

RK-laji vuoden 2003 loppuun asti. Sen jälkeen ARK-laji. 2000-luvulla nollavuotisia kuusi, joten havaintaan nykyisin noin joka toinen vuosi.

Hippiäisuunilintu *Phylloscopus proregulus* (-, 38, 1) = 39

1996: 06.10. Raahe, Yrjänä 1p (Esa Hohtola, Petri Lampila, Jouni Pursiainen).

2012: 22.10. Oulunsalo, Salonpää, Koppana Leiri-keskus än (Kalle Hiekkänen).

”Proom” laihat vuodet jatkuvat. 2000-luvun

Kuvan nuori palsasirri oli kautta aikojen myöhäisin PPLY:n alueella havaittu. Lumijoki, Pitkänokka 7.10.2012.

vaihteen molemmin puolin alueellamme havaittiin jopa kolmen ja neljän linnun parvia, mutta sen jälkehen havaintomäärät ovat laskeneet eikä lajia havaita edes joka vuosi.

Taigauunilintu *Phylloscopus inornatus*

2005: 25.09. Raahe Yrjänä 1p (Janne Aalto, Harry Nyström, Miika Suojarinne)

ARK-laji vuoden 2006 loppuun asti.

Kategoria C

Kuparisorsa *Oxyura jamaicensis*

2002: 25.07. Haukipudas Alakyläntien soraumontut k (v) (ilm. PPLY:n ARK)

Vuodelta 2002 kaksi muutakin havaintoa PPLY:n alueelta. Tätä aikaisemmin kaksi havaintoa vuosilta 1989 ja 2000. Vuonna 2003 ”oxyyroita” havaittiin kolme Kirkkosalmella ja kaksi Ahmasjärvellä, sekä vuonna 2004 yksi Ainalilla. Tämän jälkehen lajia ei ole havaittu PPLY:n alueella ja koko Suomessa vain kahdesti. Onneksi.

Kategoria E

Lumihanhi *Anser caerulescens*

2011: 20.–22.04. Liminka, Virkkula 1p (v) (Ari Ter-vo, Pirjo Rimpinen ym.).

2012: 16.05. Pyhäjoki, Tankokarin nokka 6 NE (v)

(Kari Varpenius), **19.05.** Lumijoki, Lamunkari 6p (v) (Kari Koivula), **19.05.** Lumijoki, Pitkänokka 2p (Kari Koivula).

Rengastettuja lintuja. Alkuperä tn. Saksa. Kaikki havainnot koskevat yksilöitä, jotka kuuluvat alun perin Pyhäjoella nähtyyn kuuden linnun parveen. Huom! Ks. myös kategoria A:n lumihanhet.

Tiibetinhani *Anser indicus* (-, 31, 1) = 32

17.08. Haukipudas, Kraaseli +1kv p (v) (Johannes Hänninen, Esa Aalto), **14.09.** Siikajoki, Säari 4 ad p (Tuomas Herva).

Tiibetinhania seikkailee alueellamme lähes vuosittain.

Kiinanriisihaikara *Ardeola bacchus*

04.08. Oulu Turkansaari ad (v) (Ville Suorsa, Aino Ventelä, Tuomas Herva, Pyry Herva, Sini Herva, Kalle Hiekkänen)

Tämä outo siivekäs keskeytti Tuomas Hervan ja lasten veneretken Oulujoella. Linnun identiteetti oli aluksi mysteeri, ja ihmekös tuo, kun lintu oli selvä haikara, mutta rantapuuhun istahdettuaan sen väriytyi toi mieleen lähinnä kevätpukuisen koirasriekon! Vilsu ehti nopeana paikalle ja sai linnusta dokumenttikuvia, joista lintu määritettiin kiinanriisihaikaraksi.

Lajin kohdalla voisi, kieli poskella, tai miksei ihan pikkuisen vakavissaankin, hämmentää linnun ”itsestään selvää häkkilintu –käsitystä”. Euroopan eläintarhojen lajeista kirjaa pitävän sivuston mukaan kiinanriisihaikaraa löytyy vain yhdestä saksalaistarhasta, mutta lajin lähisukulaista, räikkähai-karaa (*Ardeola ralloides*), 11 tarhasta (Zootiersliste 2014). Haikaroidenhan tiedetään yleisesti liikehtivän laajastikin heti pesimäkauden jälkeen. Suomen ensimmäinen havainto Rautavaaralla tehtiin 17.–19.7.2007 (www.tarsiger.com). WP:n toinen kiinanriisihaikara havaittiin Unkarissa 14.8.2000 (www.tarsiger.com), eli elokuussa, kuten Oulun lintukin. Lisäksi Alaskassa on havaittu elokuun alussa 1996 luonnonvaraiseksi harhailijaksi tulkittu, Pohjois-Amerikan ensimmäinen kiinanriisihaikara n. 6000 kilometrin päässä lajin normaalista päälevineisyysalueesta. Jotakuinkin sama matka levinneisyysalueen länsirajalta on myös Turkansaareen... Tosin, viimeisin WP:n havainto Kentissä, Englannissa on helmikuulta 2014 ja kaksi muuta julkaisua WP:n havaintoa on lokakuulta Norjasta (1973) ja Norfolkista, Englannista (2004). Kaikki WP:llä havaitut kiinanriisihaikarat on tulkittu häkkikarkulaisiksi (D tai E kategoria) (www.tarsiger.com).

Päivämäärä- ja paikkalaajennokset yms.

Tiira-havaintojärjestelmään tulee jatkuvasti ilmoituksia vanhoista havainnoista, joista on aikanaan vaadittu kuponki. ARK toimii näiden osalta pääsääntöisesti kahdella tavalla: 1) Selvästi uudet harvinaisuusilmoitukset vanhoista havainnoista siirretään Tiirassa ns. henkilökohtaiseen päiväkirjaan ja ilmoittajalta pyydetään lomake. ARK käsittelee lomakkeen jos/kun se saapuu normaaliin tapaan ja palauttaa Tiiran havainnon julkisesti näkyväksi, mikäli perusteita löytyy 2) Pienet päivämäärä- ja paikkalaajennokset ARK käsittelee sinällään. Joissain tapauksissa havainnoijilta pyydetään lisätietoja.

Tiiran yhdistyshauista löytyvät kattavat ARK:n ylläpitämät listat ARK-lajeista alkaen Harvinaisuudet: ARK-lajit 1979–1980 ja päättyen kuluvaan vuoteen. Listoja on noin 20 ja vuosia 35, joten lajilista on päivittynyt noin 1,75 vuoden välein. Listat ovat varsin ”paljastavia” eli uudet tallennukset vanhoista harvinaisuus havainnoista näkyvät hyväksymättöminä. Pienenä ongelmana ovat lajit, joista kuponki vaaditaan vain tietyn puvun tai ajankohdan mukaan. Esimerkiksi +2kv arosuohaukkakoiraat näkyvät tarpeettomasti ”puutelistalla” monelta vuodelta.

delta. RK-lajien osalta vastaavat listat löytyvät toistaiseksi vain muutaman viime vuoden osalta.

Seuraavassa on vanha hyväksytty havainto -> muuttunut tieto tai jos muuttuneita tietoja on useampia, niin koko havainto uudessa muodossa.

Harmaasorsa

1989: 18.04. Liminka, Virkkula 1k (Sami Timonen) -> **1989: 18.–23.04.** Liminka, Virkkula 1k (Sami Timonen ym.).

Pikku-uikku

1992: 02.01. Oulu, Tuiran uimala 1 (Ari Kakko, Arvo Ohtonen, Kari Rannikko) -> **1992: 02.–20.01.** Oulu, Tuira – Laanila 1 (Ari Kakko, Arvo Ohtonen, Kari Rannikko ym.).

1992: 20.10. Oulu, Hartaanselkä 1 (Ari Kakko), **1992: 29.11.** Oulu, Laanila 1 (Ari Rajasärkkä, Helmi Kuittinen) ja **1993: 01.01.–03.03.** Oulu, Kemiran sula 1 (Toni Eskelin ym.) ->

tulkitaan samaksi **1992: 20.10.–1993: 01.04.** Oulu, Hartaanselkä–Laanila 1 (Ari Kakko ym.)

1992: 01.–14.01. Raahe, Lapaluoto 1 (Pirkka Aalto, Panu Kuokkanen ym.) -> **01.–26.01.**

1995: 01.01.–01.04. Oulu, Kemiran sula 1 (Toni Eskelin, Pirkka Aalto ym.) -> **01.01.–02.04.**

Jalohaikara

1999: 13.–15.05. Liminka, Virkkula 1 (Ari Rajasärkkä ym.) -> **1999: 13.–17.05.** Liminka, Virkkula ja Temmesjokisuu 1 (Ari Rajasärkkä ym.).

2007: 06.06. Oulunsalo, Vihiluoto 1p (Petri Lampila, Brian Small, Simon Scarth) -> **2007: 06.–08.06.** Oulunsalo, Kempele ja Oulu Kempeleenlahti 1p (Petri Lampila, Brian Small, Simon Scarth ym.).

Arosuohaukka

2006: 23.04. Tyrnävä, Murto, Heikkiläntie 19 1 +2kv k (Toni Eskelin) -> **2006: 23.–25.04.** Tyrnävä, Murto, Heikkiläntie 19 1 +2kv k (Toni Eskelin ym.)

2006: 29.04. Liminka, Virkkula 1ad k (Reijo Kylmänen) -> **2006: 29.04.** Lumijoki, Liminka–Lumijoki-tie 1 ad k (Reijo Kylmänen).

2007: 28.04. Liminka, Virkkula 1 ad k (Tuomas Väyrynen, Hanna-Riikka Ruhanen, Aappo Luukkonen) -> **2007: 21.–28.04.**

2007: 24.04. Lumijoki, Puhkivanperä 1 +2kv k (Jouni Pursiainen, Reijo Kylmänen, Jouni Riihimäki ym.) -> **2007: 23.–28.04.** (Todennäköisesti sama kuin Virkkulassa 21.–28.4.2007)

Liejukana

2003: 28.04. Hailuoto, Kirkkosalmi 1p (Martti Eskelinen) -> **2003: 28.04.–27.05.** Hailuoto, Kirkkosalmi 1p (Martti Eskelinen ym.).

Avosetti

Aiemmat hyväksynyt: **2004: 07.–08.05.** Liminka, Virkkula 1p (Markus Keskitalo, Ilkka Ruuska ym.); **08.05.** Pyhäjoki, Parhalahti Kalasatama a9 hetken p, lähti N (Tuomas Väyrynen, Jaakko Koistinen, Heikki Tuohimaa); **08.05.** Lumijoki, Sannanlahti 10p, Pyhäjoen ja Limingan linnut yhdessä (Juhani Karvonen, Riku Halmeenpää, Ilkka Ruuska, Pekka Ruuska, Petri Kääriä, Ville Suorsa). Lisätään samoja lintuja koskevat havainnot: **08.05.** Siikajoki, Varessäikkä 9m (Esa Hohtola, ilm. ARK); **09.05.** Hailuoto, Ojakylänlahti 10p (Juha Sjöholm, Sami Timonen, ilm. ARK).

Heinäkurppa

2006: 30.09. Hailuoto, Marjaniemi 1p (Samuli Lehikoinen, Sini Tuoriniemi, Jaakko Junikka ym.) -> **2006: 30.09.–1.10.**

Iso lokki

1989: 02.04. Raahe, Kaatopaikka 1 2kv p (Jukka Hauru, Ilkka Ala-Vainio, Matti Rekilä ym.) -> Kaatopaikka ja Lapaluoto.

Lampiviklo

2003: 24.05. Oulu, Oritkari 4p (Markus Keskitalo, Panu Kuokkanen, Petri Lampila) -> **2003: 24.05.–19.06.** Oulu, Oritkari 4p (Markus Keskitalo, Panu Kuokkanen, Petri Lampila). **24.–25.5.** 4 lintua, **19.6.** vielä 1p.

Sitruunavästäräkki

2003: 13.–24.05. Kempele, Sarkkiranta 2k (Teppo Mutanen, Tapani Tapio ym.) -> **2003: 13.–25.05.**

Viiksitimali

1991: 23.10. Hailuoto, Isomatala 8 (Juha Markkola, Risto Karvonen) -> **1991: 23.–25.10.** Hailuoto, Isomatala 8 (Juha Markkola, Risto Karvonen ym.).

Keltahemppo

1981: 10.05. Oulu, Intiö 1p Ä (Esa Hohtola ym.) -> **1981: 10.–17.05.**

Tiibetinhanni

1998: 23.09.–03.10. Oulunsalo, Akionlahti 1 (Hannu Räsänen, Osmo Huupponen ym.) -> **1998: 23.09.–05.10.**

Kirjallisuus

ARK-tiedotteet ARK 2012-2 – ARK 2013-2: PPLY:n Aluerariteettikomitean kokoustiedotteet <http://www.pply.fi/aluerariteettikomitea/tiedotteet>.

First North American record: Chinese Pond Heron in Alaska. <http://sora.unm.edu/sites/default/files/journals/nab/v051n05/p00953-p00956.pdf>

Lehikoinen, A., Aalto, T., Huhtinen, H., Lampila, Lehikoinen, P., P., Normaja, J., Soilevaara, K. & Velmala, W. 2013: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2012 harvinaisuushavainnot. – Linnut vuosikirja 2012: 122–137.

Rissanen, E., Aalto, P., Järvinen, K., Lehikoinen, P., Uusimäki, T. & Väisänen, R. 2013: Pikkuharvinaisuudet Suomessa 2012. – Linnut vuosikirja 2012: 138–150.

RK-tiedotteet 2012-3 – RK 2013-2: Rariteettikomitean tiedotteet sivulla <http://www.birdlife.fi/havainnot/rk/rk-tiedottaa.shtml>

Tapio, T. 2010: PPLY:n uudet lajit vuosina 1975–2009. – Aureola Vsk 30: 111–117

Tapio, T. 2012: Pohjois-Pohjanmaan lintuharvinaisuudet 2010. – Aureola Vsk 32: 104–116.

Tapio, T. 2013: Pohjois-Pohjanmaan lintuharvinaisuudet 2011. – Aureola Vsk 33: 111–119.

Zootierliste 2104: a database for the current and former vertebrate inventories of European zoos and other public collections <http://www.zootierliste.de/en/?klasse=2&ordnung=208&familie=20801&art=2050124>

TAUVON LINTUASEMAN TOIMINNASTA VUOSINA 2009 – 2010

MATTI TYNJÄLÄ & MIKKO OJANEN

Yleistä

Selostus kattaa aseman 45. ja 46. toimintavuodet.

Vuonna 2009 asema oli miehitettyinä 153 päivänä, joista useimpina päivänä oli joko havainnointia tai rengastusta. Keväällä oli lähes jatkuvaa miehitystä välillä 29.3.–14.6. ja syksyllä 18.8.–24.10. Keväällä oli lyhyehköjä taukoja, syksyllä pidempiä. Alkukeväästä havainnoitiin, touko–kesäkuussa rengastettiin. Tornin stajauslavaa korotettiin 2,5 m, ja Reijo Kylmänen toimi vastaavana mestarina. Myös itse asemarakennusta remontoitiin.

Vuonna 2010 asema oli miehitettyinä 127 päivää. Kevään 2010 miehitysjakso oli 24.3.–10.6. Syksyllä oli 55 asemapäivää, joista viitisentoista huolto-/vaihtokäyntiä. Verkkorengastus vallitsi toimintaa – havainnointia oli niukasti. Molempina vuosina paikallisten kahlaajien laskenta, ns. Ulkonokan kierros, jäi pääosin tekemättä. Kahlaajien muutosta ei siten saatu juuri minkäänlaista kuvaa. Asemarakennuksen ja havainnointitornin kunnostusta jatkettiin. Vastaavana toimi jälleen Reijo Kylmänen. Taulukkoon 1 on koottu aseman päämiehistäjät molemmilta vuosilta.

Tässä katsauksessa tuloksia esitetään hyvin suppeasti. Joutsenen ja merikotkan esiintymisestä on laadittu laajempi yhteenvedo vuosien 1976–2010 aineistosta.

Havainnointi

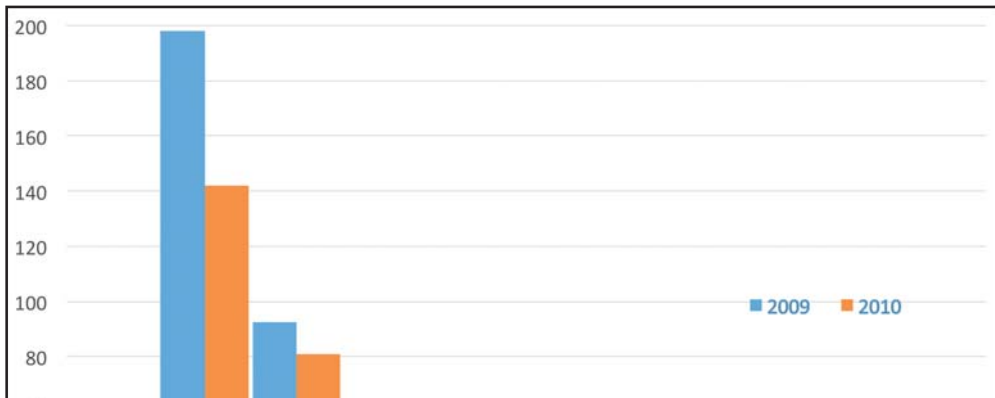
Keväällä 2009 havainnoitiin yhteensä 340 tuntia ja syksyllä 78 tuntia. Vuonna 2010 vastaavat luvut olivat 251 ja 85 tuntia. Kuukausittaiset tuntimäärät on esitetty kuvassa 1.

Parhaita havaintoja 2009

Jo 8.4. muutti 1300 sepelkyyhkyä ja 196 töyhtöhyppää. Erinomainen muuttopäivä oli myös 12.4., jolloin havaittiin kaikkiaan 9350 lintua, mm. 403 merihanhea, 58 metsähanhea ja 3088 harmaahanhea, 2000 sepelkyyhkyä, 1364 joutsenta ja 283 töyhtöhyppää. Seuraava hyvä muuttopäivä oli 23.4.: mm. 1660 harmaahanhea, 516 joutsenta, 4295 naurulokkia, n. 1000 peippoja tai peippo/järpeippoja, ja 2857 määrittämätöntä pikkulintua.

Harmaahanhia muutti vielä 26.4. yli 500, kurkiakin yli 400. Keväällä oli Ulkonokan niityillä mukavasti suokukkoja: 13.–14.5. 1300p ja myöhemminkin muutamia satoja kerrallaan. Kesän alun kruunasi 12.6. tornin vieressä piipahtanut valkoselkätikka. Samana aamuna nähtiin muuttava riskilä. Syksyllä oli mm. 10.8. harmaahaikaroita 10 yks (Reijo Kylmänen). Aamulla 20.8. nähtiin nuori ruskosuohaukka, jolla yksi sulka puuttui ja toinen törötti sivulla. Metsästys alkoi vasta klo 12, joten havukka lienee törmännyt johonkin muuhun.

Munahiedalla oli 17.9. merisirri (Kari Rannikko). 14.10. muutti mm. 1200 rätsää ja 40 taviokuur-

Kuva 1: Havainnointitunnit kuukausittain Tavvossa 2009 ja 2010.

	2009	2010
Mikko Ojanen	106	104
Liisa Ojanen	91	84
Matti Tynjälä	46	30
Annikki Tynjälä	22	22
Reijo Kylmänen	47	14
Sami Timonen	18	8
Osmo Rätti	5	4
Esa Aalto	4	3

Taulukko 1. Taulon päämiehittäjät 2009–2010 (vuorokausia).

naa. Ulkonokalla oli 23.10 jo 120 pulmusta (Jorma Pessa). Vielä 4.11. muutti 128 viherpeippoja ja 61 taviokuurna.

Parhaita havaintoja 2010

Hailuodon suunnassa jäällä näkyi tornista 26.1. kaksi merikotkaa. Jo 31.3. oli reipasta muuttoa: 100 töyhtöhyppää, 69 sepelkyyhkyä ja 56 urpiaista. Huhtikuulla 17.4. laskettiin varpushaukkoja 18, piekanoja 38, hiirihaukkoja 2 ja määrittämättömiä Buteoita lisäksi 8, harmaahanhia 450, sepelkyyhkyjä 444. Huhti–toukokuun vaihteessa näkyi puolenkymmentä sepelrastasta. Lasten lintuleiriä ilahdutti mm. jalohaikara ja satakieli, jollainen rengastettiin myöhemmin. Kesällä 17.7. tavattiin kaksi muutta-

vaa pähkinähakkia ja kolme mehiläishaukkaa. Ulkonokalta laskettiin 2.8. peräti 41 pikkutiiraa. Uudeksi asemalajiksi saatiin viitatiainen parinkin havainnon voimin. Ulkonokan edustalla lenteli 21.10 pikku-lokki – lienee aseman myöhäisin havainto.

Rengastus

2009

Vuonna 2009 rengastettiin 6400 lintua, mikä on viime vuosien keskiarvoa selvästi parempi tulos, mutta jää jälkeen hyvien vuosien summista. Kevään summaksi muodostui 2808 ja syksyn 3592 rengastusta. Rengastettuja lajeja kertyi vastaavasti hieman tavanomaista enemmän (66). Rengastuspäiviä kertyi 105, joista 51 kevätkaudella ja 54 syyskaudella. Rengastetuimmat lajit on koottu taulukoon 2. Pajulintujen määrä oli melko mukava, ja pääosa linnuista tuli keväällä (1263 yksilöä eli 95 % kokonaissaaliista). Keväällä pyydettiin pihalta siemenpyydyksillä siemensyöjiä, mikä näkyi mm. suurissa vihervarpus- ja peippomäärissä. Syksyn teemapyynti tuotti mukavasti pajusirkkuja (kuva 2).

Helmipöllöjä tuli taas tavanomaista runsaammin (50 rengastusta). Varpuspöllömäärä (18) on aseman historian toiseksi paras. Tikkasyksy oli jopa edellisyyksyä parempi, ja käpytikkoja saatiin kaikkiaan 34, pikkutikkoja 7 ja palokärkiä 2. Sen sijaan pohjantikkamäärä laski neljään. Tiaisten määrät olivat mukavia – talitiaisista rengastettiin 368, mikä on aseman paras vuosisumma, sinitaisia 110, mikä jää

Laji	Kevät	Syksy	Yhteensä
urpiainen	113	1583	1696
pajulintu	1263	66	1329
vihervarpunen	376	157	533
pajusirkku	19	449	468
talitiainen	66	302	368
pyrstötiainen		189	189
kirjosieppo	164	2	166
viherpeippo	116	36	152
harmaasieppo	133	4	137
punarinta	46	83	129
Yhteensä	2808	3592	6400

Taulukko 2. Kymmenen runsainta verkkosaalislajia vuonna 2009.

Laji	Kevät	Syksy	Yhteensä
urpiainen	397	1349	1746
pajulintu	596	135	731
hömötiainen	14	608	622
talitiainen	92	415	507
vihervarpunen	332	118	450
sinitäinen	45	214	259
punarinta	33	162	195
pajusirkku	12	137	149
rautiainen	1	117	118
pyrstötiainen		108	108
Yhteensä	2068	3808	5876

Taulukko 3. Kymmenen runsainta verkkosaalislajia vuonna 2010.

vielä aseman ennätyksestä. Pyrstötiaisia tuli pitkäs-
tä aikaa enemmän (137). Lapintinttejä saatiin 4 ja
töyhtötinttejä 5. Puukiipijämäärä nousi 12:een. När-
hi nousi 8 rengastuksella ennätykseensä. Urpiais-
määrä (1969) oli keskimääristä parempi, mutta jäi
reippaasti aseman parhaista vuosista. Verkoista saa-
tiin myös 9 taviokuurnaa.

Mukavimpia rengastuslajeja olivat satakieli
(26.5.), sinipyrstö (3.6.), pikkusieppo (2.6. ja 10.6.),
idänuunilintu (11.6.), taigakirvinen (20.9.) ja viiru-
pöllö (22.9.).

Rengastusten lisäksi saatiin 1198 ulkopuolista
tai omaa kontrollia. Niiden joukossa oli ruotsalai-
nen kirjosieppo ja pajulintu (molemmat keväällä)
sekä 20.4. siemenpyydyksestä saatu vihervarpunen,
jolla oli umpinainen rengas ilman maatunnuksia
(liekö alkujaan ollut häkkilintu).

2010

Vuonna 2010 rengastettiin 5876 lintua – hieman
edellisvuotta vähemmän. Näistä keväällä rengastet-
tiin 2068 ja syksyllä 3808. Rengastettuja lajeja tuli
tänä vuonna täsmälleen yhtä monta kuin edellisenä
(66). Rengastuspäiviä kertyi keväällä 51 ja syksyl-
lä 41, yhteensä 92. Rengastetuimmat lajit on koottu
taulukkaan 3. Pajulintuja tuli edellisvuotta selvästi
vähemmän, vaikka kevät oli nytkin sangen kattava
(kevään saalis oli nyt vain 596 lintua eli 82 % ko-
konaissaaliista). Kevään siemensyöjäpyynti tuotti
taas vihervarpusia. Viherpeippoja tuli edellisvuotta
niukemmin (48 keväällä j 9 syksyllä). Syksyn tee-

mappynti tuotti mukavasti rautiaisia.

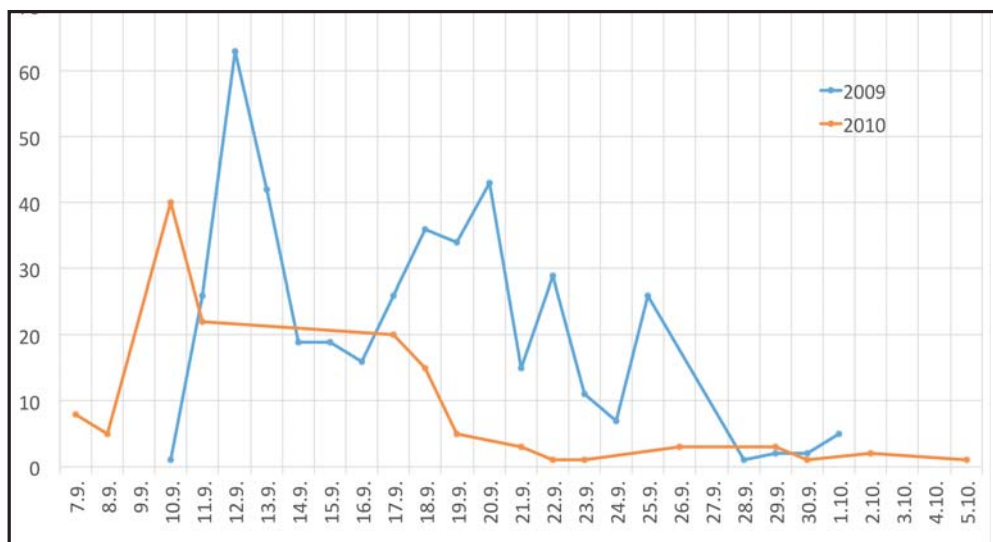
Pöllöjä ei ollut erityisemmin verkkosaaliissa.
Hiiripöllöjä tuli kuitenkin yksi (21.9.), ensimmäinen
sitten vuoden 1999. Tikkoja ei juuri ollut liikkeellä
pikkutikkoja (6) lukuun ottamatta. Useimpien tiais-
ten määrät kasvoivat edellisvuodesta – talitiainen
ylsi taas uuteen vuosiennätykseen (507), samoin si-
nitäinen (259). Hömötiainen määrä kasvoi monin-
kertaiseksi edellisvuosien parin-kolmekymmenen
alhosta (622). Töyhtötiaisia rengastettiin peräti 10
ja lapintiaisia 3. Pyrstötiaismäärä laski hieman vii-
me vuodesta (108). Yksi europeaea-rotuinen pähki-
nänakkeli rengastettiin 2.10. Puukiipijöitä tuli taas
21, mikä on aseman toiseksi paras vuosisumma.
Närhiä tuli taas 5. Urpiaisia tuli hieman edellisvuot-
ta enemmän (1746).

Mukavimpia rengastuslajeja olivat satakieli
ja viitakerttunen (20.5.), rytikerttunen (29.5.), pik-
kusieppo (30.5.), idänuunilintu (3.6.), lapinsirku
(10.9.), taigauunilintu (vain yksi – 23.9.). Sinipyrs-
töjä tuli keväällä 1 (2.6. 2kv koiras) ja syksyllä pe-
räti kaksi: 17.9. ja 19.9. 1kv linnut.

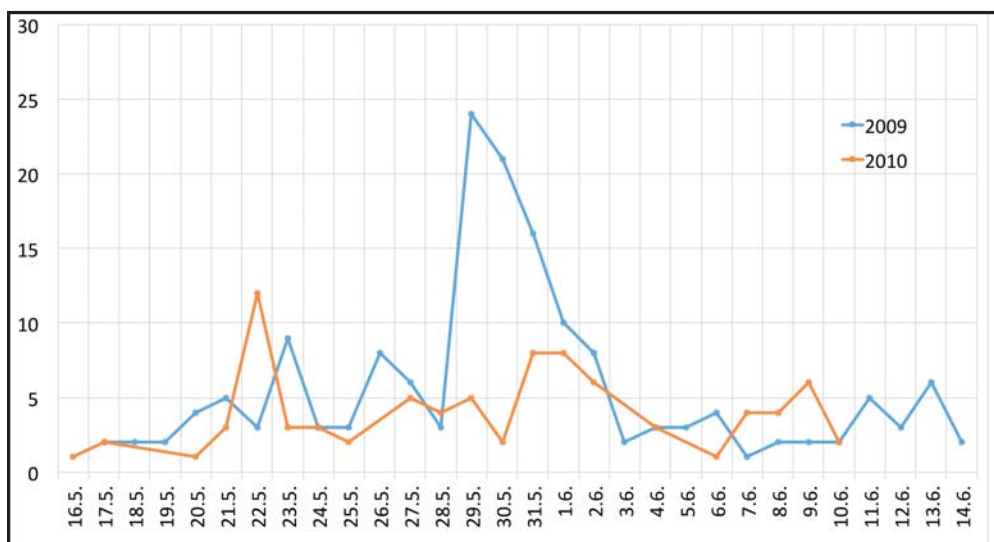
Rengastusten lisäksi saatiin 984 ulkopuolis-
ta tai omaa kontrollia. Niiden joukossa oli peräti 4
ruotsalaislöytöä (2 sinitiaista ja 1 pajulintu keväällä
sekä urpiainen syksyllä) sekä belgialainen urpiainen
ja puolalainen vihervarpunen, molemmat keväällä.

Kuviin 3 ja 4 on koottu kirjo- ja harmaasie-
pon kevätmuutto rengastuksien mukaan vuosina
2009–2010.

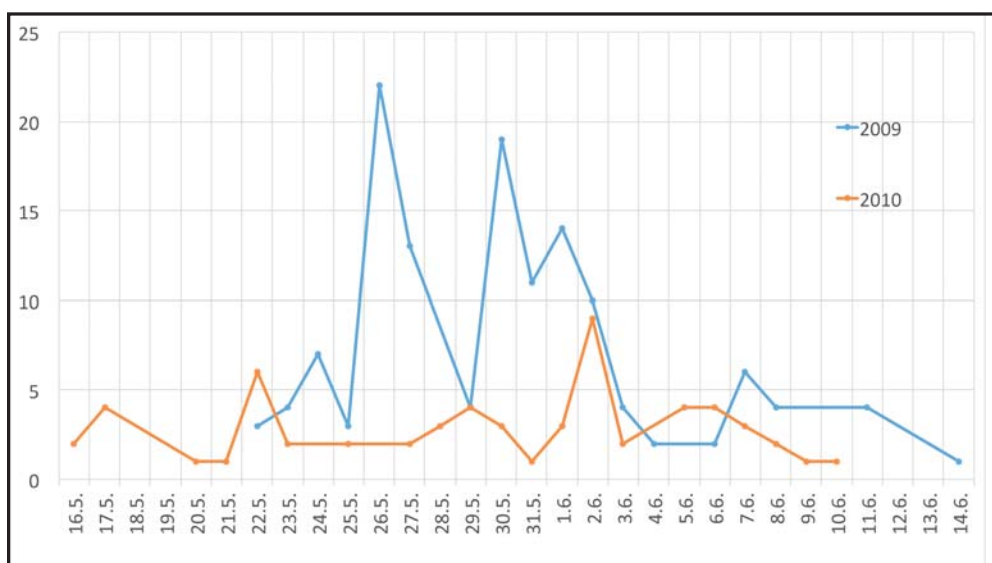
Tämä on Tauvon lintuaseman julkaisu no 86.

Kuva 2. Pajusirkun rengastukset syksyllä 2009 ja 2010 Tavossa.

Kuva 3. Kirjosiepon rengastukset keväällä 2009 ja 2010 Tavossa.

Kuva 4. Harmaasiepon rengastukset keväällä 2009 ja 2010 Tavossa.

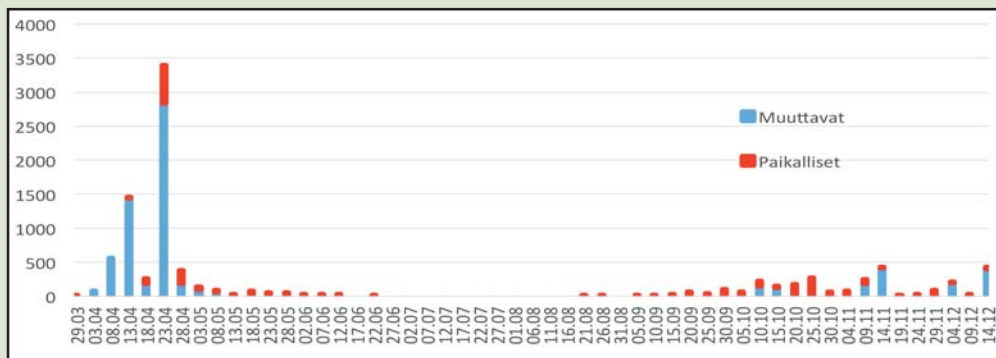
TULOXSIA HAVAINNOINNISTA 1976–2010: JOUTSEN JA MERIKOTKA

Vuodesta 1976 lähtien Tauvon havainnot on tallennettu, eikä aiemmista asemapäivistä ole jäänyt kuin vain vähäisiä havaintoja – havaintojen kirjaamisohjetta ei tuolloin ollut. Keväällä 1976 valmisteltiin aseman rengastus- ja havainnointiohjeet, joita on tämän jälkeen kohtuullisen hyvin noudatettu. Maan kohoaminen ja siitä aiheutuneet ympäristön muutokset ovat olleet suurin syy siihen, että ohjeita on jouduttu soveltamaan. Ohjeen päivärutiinit ovat varsin rankkoja yhden henkilön toteutettavaksi, ja niinpä verkkojen ollessa pyynnissä havainnointi ja viime vuosina myös paikallisten laskeminen ovat jääneet niukalle huomiolle tai jääneet pois kokonaan.

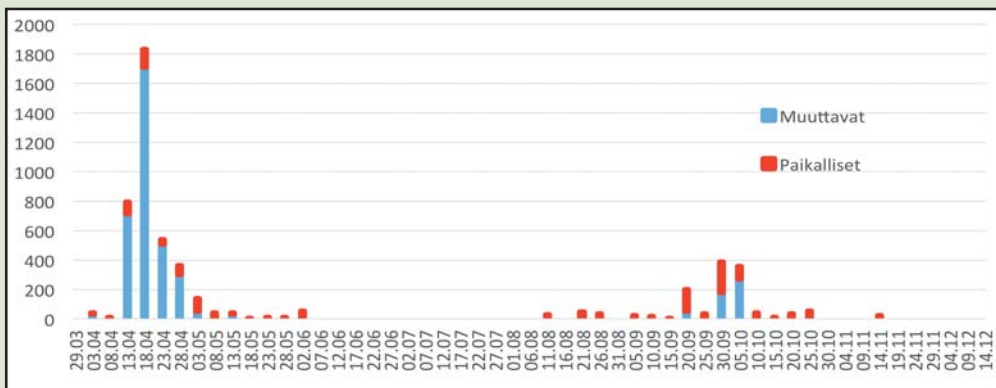
Näkyvää muuttoa havainnoidaan keväi-

sin maaliskuulta toukokuun puoleenväliin hyvinä muuttopäivinä jopa 12 tuntia vuorokautta kohden. Näkyvää muuttoa seurattiin 1970- ja 1980-luvuilla lähes jokaisena aktiivipäivänä – rengastuksen ohesakin. Tauvon lintutornin havainnointisektori on 360 astetta, mikä tekee havainnoinnista haastavan. Useimmiten joutuu keskittymään tietyn sektorin muuttoon, muiden sektorien tarkkailu jää pakostakin vähemmälle, varsinkin vilkkaina muuttopäivinä.

Tässä esittelemme merikotkan ja laulujoutsenen havainnot em. hyvin taltioiduilta vuosilta. Molempien lajien kannat ovat tänä jaksona runsastuneet merkittävästi; merikotkan kannat suhteellisesti enemmän kuin laulujoutsenen.

Kuva 5: Joutsenen paikallisten ja muuttavien lukumäärät Tavossa 2009.

Kuva 6: Joutsenen paikallisten ja muuttavien lukumäärät Tavossa 2010.

Joutsenen muutto Tavossaa

Vuonna 2009 Tavossaa havaittiin 7237 muuttavaa ja 2159 paikallista joutsenta. Havainnointi oli aktiivista maaliskuun lopulta toukokuun ensikolmannekselle. Muina ajankohtina – rengastuksen ollessa pääroolissa – muuttoa seurataan satunnaisesti, mutta paikalliset lasketaan aseman tornista, jolloin Ulkonokalla ja Merikylänlahden suulla havaitut linnut saadaan listoille. Merikylänlahden tyven linnut, joita on aikaisempina vuosina ollut runsaastikin, ovat jääneet laskematta. Siten vuosien välinen paikallisten vertailtavuus on huono. Vuoden 2009 loppupuolta luonnehti lämpimyys ja siitä johtuva joutsenten syysmuuton myöhäisyys. Päämuutto oli marraskuulla ja joulukuullakin havaittiin kohtalaisia muuttoa (kuva 5).

Vuonna 2010 havaittiin Tavossaa 1274 paikallista ja 3915 muuttavaa joutsenta. Kevätmuutto keskittyi jaksolle 22 (16.–20.4.) ja syysmuutto jaksoille 53–55 (18.9.–2.10.). Vuosi oli siis varsin erilainen edelliseen, erityiseen myöhäiseen vuoteen verrattuna (kuva 6).

Joutsen on runsastunut pesimälintuna merkittävästi sodanjälkeisistä ajoista. Alussa kannan kasvu oli hidasta, mutta myöhemmin varsin nopeaa kasvaen jopa 15 % vuodessa. Tämän seurauksena myös muuttavien runsastuminen on ollut itsestään selvää.

Tauvon asemalla havainnointi oli 70-luvun loppupuoliskolla ja 80-luvun alussa kohtalaisen tehokasta ja keväisin havaittujen määrät olivat tuhannen kieppeillä. Vuosina 1991 ja 1992 laskettiin jo 1000–2500 muuttajamääriä. Tämän jälkeen muuton seuranta on ollut vähäisempää aina viime

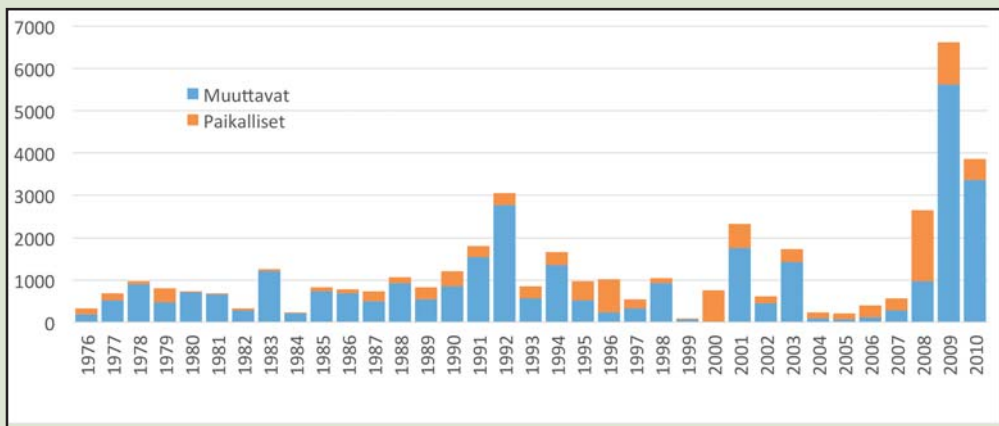
vuosiin saakka. Vuosina 2009 ja 2010 havainnointia oli koko muuttoajalta – ei kuitenkaan päivittäistä. Vuoden 2009 havainnointijakso osui joutsenen päämuuttopäivälle, mikä selittää maksimin, yli 5000 muuttavaa (kuva 7).

Merikotkan esiintyminen Tavossaa

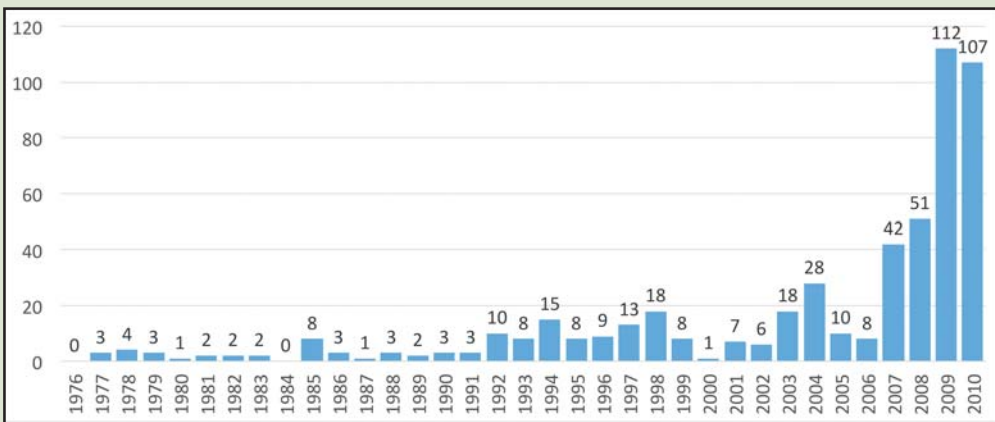
Merikotka oli Tavossaa pitkään todellinen harvinaisuus. Se oli jopa harvinaisempi kuin maakotka, jota sitäkin ei tavata kovinkaan usein, sillä maakotkan muuttoreitti menee nykytietojen mukaan selvästi idempänä, eikä vuosittaisten havaintojen määrä ole runsastunut siinä määrin kuin nykyisestä kannankasvusta voisi olettaa.

Merikotkan lukumäärät pysyivät alhaisina aina 90-luvun alkuun saakka (kuva 8). Tuolloin vuosittaisten havaintojen määrä alkoi nousta. Toiminnan painopiste oli 90-luvulla rengastuksessa; osallistuihan Tauvo eurooppalaiseen muuttolintuhankkeeseen, jossa painopiste oli Afrikkaan muuttavissa hyönteissyöjissä.

Näkyvän muuton seuranta kasvoi merkittävästi vasta 2008, jolloin panostettiin aiempaa enemmän huhtikuun ja toukokuun muuttajien laskemiseen. Merikotka on näkyvä lintu, mutta se saattaa kokeusten mukaan liukua merkillisen huomaamattomasti vaikkapa aivan havainnoijien läheisyyteen ilman, että sitä olisi aiemmin noteerattu. Selkein lajin kähmyinen muuttotapa tuli ilmi, kun vuonna 2009 pari vanhempaa henkilöä ruokki merikotkia Merikylän lahden toisella puolella. Tällöin varsin usein saattoi huomata ruokintapaikalla oleilevan pari–kolmekin esiaikuista merikotkaa ilman, että niiden oli havaittu laskeutuvan. Merikotkat ilmeisim-

Kuva 7. Joutsenen kevätmuutto Tavossaa vuosina 1976–2010.

Kuva 8. Merikotkan paikallisten ja muuttavien yhteismäärät Tavossa vuosina 1977–2010.

min tarkkailevat mahdollisia ruokintapaikkoja – ovathan ne tottuneet niihin jo 1960-luvulta saakka, siitä kun kannan elvytystoiminta lähti käyntiin.

Merikotkan kanta oli Suomessa vielä 1970-luvun alussa hyvin alhainen, noin 20 parin suuruinen. Poikastuotto oli tuolloin alle 10 poikasta vuotta kohden. WWF:n merikotkaryhmä perustettiin 1972, ja tulokset ovat olleet nähtävissä jo vuoden 1980 tienoilla kannan alkaessa kasvaa ja poikastuoton kohentuessa. Oulun läänin ensimmäinen pesintä on Taivaalkoskella vuodelta 1989 – löytäjänä kukas muu kuin Kalevi Tunturi (Stjernberg ym. 1996). Vuonna 1998 Koillismaahan pesivä kanta kohosi kolmeen ja oli vuonna 2002 viisi paria (Stjernberg ym. 2003). Perämeren ensimmäinen pesintä ajoittui vuodelle 2004 (Stjernberg ym. 2007). Suomen kannan koko on nyt noin 450 paria ja poikastuotto n. 350 (Stjernberg ym. 2012). Koska merikotka pesii ensi kerran noin 7 vuoden iässä, kiertelevää nuorisoa riittää rannikkoalueillamme katsottavaksi asti.

Tauvon merikotkahavainnot pysyivät vaatimattomina aina vuoteen 2007, jolloin havaittiin suurempia määriä. Vuosina 1994 ja 1998, jotka olivat kohtuullisen aktiivisia toimintavuosia, havaittiin jo merkittävämpiä määriä lintuja. Vuosina 2007 ja 2008 havaittujen määrä kohosi 50 tuntumaan ja seuraavana vuonna jo yli 250 osin Merikylänlahdella olleen ruokintapaikan ansiosta. Seuraavana vuonna havaittujen määrä oli 180 (kuva 8).

Havaintojen määrän nousu johtuu maaliskuun lopusta alkaneesta, vaikkakin hiukan katkoisesta muuton seurannasta, mikä (miltei) puuttuu aiemmilta vuosilta. Varsinkin huhtikuun alkupuoli on aiempina vuosina jäänyt huomiotta – asema on ollut

tyhjiällä. Nytemmin, keväiden myös aikaistuessaa, alkukauden muuttajat ovat nousseet paremmin huomion kohteeksi kuin aiemmin.

Parhaina muuttopäivinä saattaa nähdä toistakymmentä muuttajaa. Sopivalta etäisyydeltä ohittaneista muuttajista voi todeta yksilöllisiä yksityiskohtia: eroavuuksia sulkasadossa, värityksessä, sulkien puuttumisessa jne., joten monesti voi todeta, että tietty erityisen näköinen lintu on havaittu vain kerran muuttokaudessa. Useimmiten pääosa merikotkista muuttaa varsin kaukaa mantereen puolelta puolenpäivän autereessa, jolloin ikäryhmän tai yksityiskohtien tarkistaminen on mahdotonta. Laji on kuitenkin helposti tunnistettavissa ”pokeristaan” autereisesta siluettistakin. Ilmeisesti lajin muutto on varsin nopeaa, eivätkä linnut päämuuttokautena jää oleskelemaan alueelle.

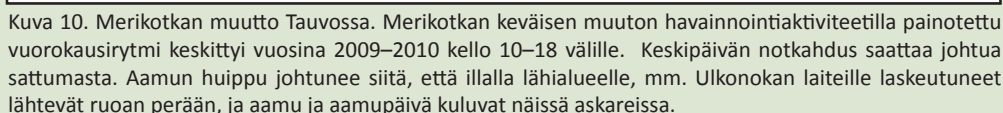
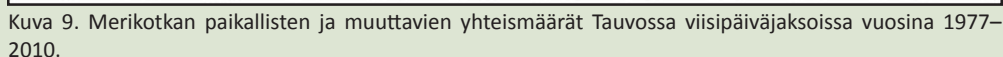
Keväällä lajin muutto kulminoituu aikavälille 11.4.–10.5. (jaksot 21–26, kuva 9). Kesäaikana havaintoja saadaan pääasiallisesti paikallisesta pesivästä parista, mutta aika-ajoin tavataan kesäaikaankin myös eri-ikäisissä nuoruuspuvuissa olevia yksilöitä. Syksyllä itsenäistyvien ja esi aikuisten merikotkien muutto jakaantuu pidemmälle aikavälille. Syksyllä aseman toiminnan panostus on ollut pääasiassa verkkorengastuksessa, ja muuton seuranta on ollut vain harvoin erityisesti viime vuosina, jolloin kanta on kasvanut. Siten syksyinen muuton kuvaaja on vajavainen.

Merikotkan keväisen muuton vuorokausirytmii oli vuosina 2009–2010 painottunut aamupäivään, huippu klo 8–12 välille. Muutto jatkuu kohtalaisena vielä klo 16 saakka. Muutama merikotka muutti aivan aamuvarhaisella ja jokunen vielä illasta. Kuva

T., Keränen, S., Munsterhjelm, G., ja Ekblom, 2003: – Linnut-vuosikirja 2003: 13–19.

Stjernberg, T., Koivusaari, J., Högmander, J., Ollila, T., Keränen, S., Munsterhjelm, G. ja Ekblom, H., 2007: – Linnut-vuosikirja 2006: 14–19.

Stjernberg, T., Nuuja, I., Koivusaari, J., Högmänder, J., Ollila, T., Keränen, S. ja Ekblom, H. 2013: Suomen merikotkat 2011–2012. – Linnut-vuosikirja 2012: 25–35.

PIHABONGAUKSEN TULOKSET PPLY:N ALUEELTA 2012

MIKKO OJANEN, SEPPO RYTKÖNEN & MATTI TYN-JÄLÄ

Edellisessä Aureolassa esitimme Birdlifen Pihabongaus-tapahtuman tulokset alueeltamme ensi kertaa (Ojanen & Rytkönen 2014). Tapahtumassa tarkkaillaan lintuja tunnin ajan tammikuun lopulla. Kunkin lajin kerralla havaittu maksimimäärä kirjataan muistiin. Tulokset ilmoitetaan Birdlifen Tiira-palveluun. Saimme tiedot sieltä käyttöömmme. Pihabongaus-tapahtuma antaa hyvän kuvan tavallisista talvilinnuistamme. Tapahtuma täydentää Helsingin eläinmuseon järjestämiä talvilintulaskentoja. Talvilintujen laskentalinjoja on alueellamme niukasti, eikä laskentojen tuloksia ole julkaistu aluekohtaisesti. Tässä tarkastellaan vuoden 2012 tulosta verraten sitä aiempiin vuosiin. Aineisto on täsmälleen sama kuin edellisessä artikkelissa, näkökulma on nyt toinen.

Pihabongaus oli 28.–29.1.2012. Tammikuun alkupuoli oli ollut lauha, pakkasjakso alkoi noin 24.1., jolloin lämpötila laski alle -10°C. Pihabongauspäivinä oli pakkasta parisenkymmentä astetta. Pakkasella linnut ovat talvella huonommin havaittavissa kuin lauhalla.

Tapahtuma oli järjestyksessä seitsemäs ja siihen osallistui 480 ”pihaa” (Taulukko 1). Alueemme kunnista osallistuneita pihvoja oli Oulussa eniten, seuraavina olivat Taivalkoski ja Raahe.

Tulokset

Kaikkiaan havaittiin 17718 yksilöä 44 lajista. Lajimäärä on alhaisin koko laskentajaksolla, yhtä alhainen luku saatiin vuonna 2010. Korkein lajimäärä oli vuonna 2011, 60 lajia. Kokonaislajimäärä on jo 74. Keskimäärin havaittiin yhdellä laskentapaikalla 5,9 lajia ja 37 yksilöä. Luvut ovat alhaisimmat koko pihabongausjaksolla. Suuri osa selittyy urpiaisen ja marjalintujen, etenkin tilhen niukkuudella, mutta muidenkin lajien luvuissa oli notkahduksia. Osa selittyyne lisäksi bongauspäivien kylmyydellä ja siitä johtuvasta lintujen huonosta havaittavuudesta.

Kaikkiaan 19 lajia havaittiin tapahtumassa

yli sadan yksilön (Taulukko 2). Viisi runsainta lajia olivat keltasirkku, talitiainen, varpunen, sinitiainen ja pikkuvarpunen. Näistä ainoastaan varpusen sekä runsaus että frekvenssi olivat alhaisempia kuin aiempien vuosien keskiarvo. Varsinkin pikkuvarpusen runsastuminen on ollut suorastaan häikäisevää, myös sinitiaisen luvut ovat kohentuneet aika lailla. Seuraavat viisi lajia runsausjärjestyksessä ovat sinisorsa, viherpeippo, harakka, hömötiainen ja punatulkku. Sinisorsan runsaus riippuu siitä, mitkä Oulun ruokintapaikat tulevat laskentoihin. Muut neljä lajia ovat laskeneet runsausluvuissa, viherpeippo selkeimmin. Urpiaisen ja tilhen luvut olivat 2012 minimissään, näiden lajien esiintyminen vaihtelee hyvinkin suuresti pihlajan ja koivun marja/siemen-sadosta riippuen. Myös hyvin monen vähälukuisen lajin luvut olivat laskusuunnassa, esimerkiksi kana-haukan, pyyn, töyhtötiaisen, puukiipijän, musta- ja räkättirastaan, turkinkyyhkyn, vihervarpusen jne.

Frekvenssiluvut kertovat lajin tavallisuudesta. Laji voi olla vähälukuinen, kuten käpytikka, ja koska sitä tavataan yksi tai kaksi useissa kohteissa, sen frekvenssi nousee korkeaksi. Talitiainen on bongattavista lajeista tavallisin. Sitä tavattiin lähes jokaisella havaintopaikalla. Vain kahden seuraavaksi tavallisimman, sinitiaisen ja harakan frekvenssit nousivat yli 50 %:n. Seuraavina olivat keltasirkku ja hömötiainen, molempien frekvenssit yli 40 %. Seuraavat viisi tavallisinta lajia olivat varpunen, käpytikka, viherpeippo, pikkuvarpunen ja närhi. Käpytikkaa tavattiin joka kolmannessa havaintopisteessä. Viherpeipon frekvenssi on taantumisen myötä laskenut: nyt sitä löytyi vain joka kolmannelta paikalta, kun tarkastelujakson paras frekvenssi 50 % oli vuonna 2006.

Harvinaisuudet

Seuraavia lajeja tavattiin vuoden 2012 tapahtumassa vain yksi: varpuspöllö, hiiripöllö, pohjantikka, lapintiainen ja mustapääkerttu. Uusia lajeja saatiin kaksi, isolepinkäinen ja merimetso, kumpaakin kaksi kappaletta.

Taulukko 1. Pihojen lukumäärä kunnittain, ja kuntakohtainen lintujen laji- ja yksilömäärien keski-arvo, minimi ja maksimi per piha.

	Lajeja				YKS.		
	Pihat	ka	min	maks	ka	min	maks
Haapavesi	11	7,3	4	10	49,4	13	91
Hailuoto	5	6,8	5	11	54,0	20	145
Haukipudas	24	6,0	1	12	30,3	4	81
Ii	16	6,0	1	9	25,2	2	88
Kempele	26	5,2	2	10	34,9	3	117
Kiiminki	18	6,2	2	9	27,4	3	52
Kärsämäki	7	5,7	3	10	39,7	26	63
Liminka	19	6,2	1	10	65,7	2	303
Lumijoki	5	7,4	4	13	41,4	22	82
Muhos	15	6,4	1	12	42,1	4	126
Oulainen	22	6,5	2	12	40,3	9	96
Oulu	131	5,4	1	12	33,0	2	516
Oulunsalo	12	6,2	3	13	32,5	16	70
Pudasjärvi	18	5,5	2	9	29,6	5	72
Pyhäjoki	8	6,0	1	9	47,8	7	90
Pyhäntä	7	4,6	2	9	28,0	11	62
Raahe	28	6,3	1	12	44,5	2	132
Siikajoki	16	6,1	3	10	39,1	7	149
Siikalatva	20	6,8	2	12	47,1	14	147
Taivalkoski	35	5,4	2	10	26,5	3	148
Tyrnävä	15	6,7	4	10	32,9	10	81
Utajärvi	11	6,5	2	13	56,5	4	320
Vihanti	9	7,0	5	9	40,8	16	82
Yli-Ii	2	5,5	2	9	40,0	12	68
Yhteensä	480	5,9	1	13	36,9	2	516

Kirjallisuus

Ojanen, M. & Rytönen, S. 2014: Talvilinnut PPLY:n alueella Pihabongaus-tapahtuman tulosten valossa 2006–2012. Aureola vsk 34: 170–173.

Taulukko 2. (Seuraava sivu) Pihabongauskisan 2012 tulokset PPLY:n alueella. Aiempien kertojen (2006–2011) yksilömäärien minimi ja maksimi, 2012 yksilömäärä, frekvenssi (kuinka monella pihalla tavattu), frekvenssin muutos aiempien vuosien keskiarvoon nähden, runsaus (kuinka monta lintua per piha) sekä runsauden muutos aiempien vuosien keskiarvoon nähden. Tähti (*) esiintyy jos jakajana on nolla (laji ensi kertaa luettelossa).

Laji	2006-2011		2012	2012	2012	2012	2012
	min	max	yks	frekvenssi	frekvenssin muutos-%	runsaus	runsauden muutos-%
keltasirkku	2115	4029	4064	46,5	11,6	8,47	2,7
talitiainen	1431	3907	3744	97,1	1,2	7,8	6,0
varpunen	1030	1938	1389	35,6	-5,4	2,89	-24,9
sinitäinen	491	1326	1265	75,8	0,1	2,64	4,6
pikkuvarpunen	106	850	1086	29,6	84,2	2,26	125,6
sinisorsa	25	1136	961	0,6	52,8	2,00	63,8
viherpeippo	1271	2213	926	30,2	-33,3	1,93	-54,0
harakka	535	1059	900	67,5	-1,3	1,88	-6,7
hömötiainen	284	1021	572	42,5	-15,1	1,19	-25,2
punatulkku	242	722	465	19,6	-38,2	0,97	-23,7
varis	191	480	313	20,6	-9,8	0,65	-23,1
teeri	5	114	309	2,3	161,6	0,64	472,8
närhi	126	390	301	25,6	-9,0	0,63	-0,8
naakka	165	545	269	5,6	-18,5	0,56	-23,2
käpytikka	70	286	235	34,2	-3,4	0,49	4,0
urpiainen	525	6454	150	5,6	-86,6	0,31	-93,7
tilhi	1	3204	135	1,3	-86,6	0,28	-85,8
kesykyhky	86	156	113	4,4	-15,1	0,24	-26,7
peltoppy	0	71	109	2,7	109,0	0,23	79,9
töyhtötiainen	35	166	84	9,8	-12,9	0,18	-16,2
korppi	11	127	75	3,1	-10,5	0,16	13,1
kuusitiainen	42	80	64	8,5	-5,7	0,13	-19,6
fasaani	22	60	62	5,8	26,6	0,13	34,8
harmaalokki	0	20	30	0,2	358,8	0,06	588,1
varpushaukka	5	21	22	4,6	70,0	0,05	63,4
mustarastas	3	40	16	2,7	-29,6	0,03	-30,1
kuukkel	4	31	12	0,6	-68,2	0,03	-46,5
räkättirastas	2	326	7	1,3	-61,6	0,01	-91,2
turkinkyhky	5	32	6	0,8	-36,7	0,01	-79,5
vihervarpunen	0	70	5	0,2	-87,5	0,01	-81,7
puukiipijä	3	17	5	0,8	-65,0	0,01	-62,7
pyy	1	14	3	0,4	-31,4	0,01	-67,5
kanahaukka	0	7	3	0,6	-5,2	0,01	-10,4
palokärki	0	5	3	0,6	31,4	0,01	23,1
harmaapäätikka	3	7	2	0,4	-62,2	0,00	-64,8
pikkutikka	1	5	2	0,4	-41,3	0,00	-41,3
punarinta	0	3	2	0,4	87,5	0,00	87,5
isolepinkäinen	0	0	2	0,4	*	0,00	*
merimetso	0	0	2	0,4	*	0,00	*
mustapääkerttu	0	11	1	0,2	-60,6	0,00	-63,7
varpuspöllö	0	6	1	0,2	-58,1	0,00	-58,1
lapintäinen	0	4	1	0,2	-41,0	0,00	-41,0
hiiripöllö	0	2	1	0,2	223,8	0,00	223,8
pohjantikka	0	2	1	0,2	17,3	0,00	17,3

KULTASIRKKUJEN PESIMÄBIOLOGIASTA OULUN KEMPELEENLAHDEN PESIMÄPOPULAATIOSSA 1981–1986

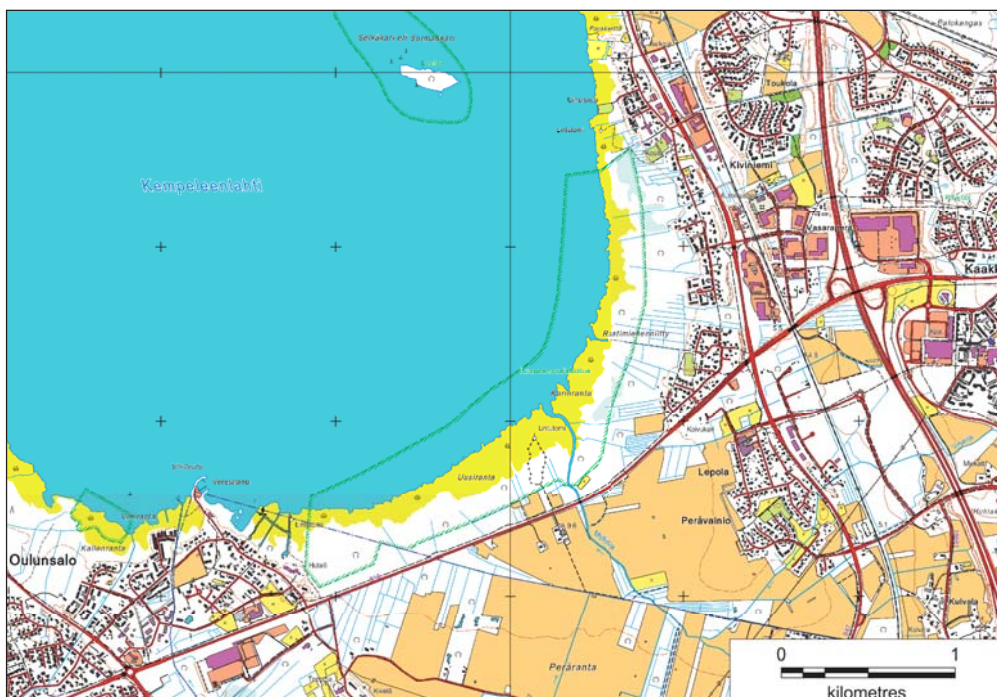
KARI HAATAJA

Tavatessani Oulussa kesäkuussa 1981 Nils Fritzenin ja keskustellessani useamman kerran hänen kanssaan sekä rantakurveista että kultasirkkuista heräsi kiinnostus jälkimmäisen lajin pesinnän seikkaperäisemmästä selvityksestä Oulun Kempeleenlahdella. Hän oli seurannut molempia lajeja jo 1950-luvun lopulta alkaen, mutta lopettanut sen 1970-luvun alkupuolella. Tämä mittava aiheisto on ilmeisesti täysin julkaisematta.

Käytin kultasirkkuihin aikaa vuosina 1981–1986 vaihtelevassa määrin. Aloittaessani selvi-

tyksen asuin vielä Oulussa ja opiskelin. Kuitenkin keväällä 1982 tuli työn vuoksi muutto pääkaupunkiseudulle, ja sen jälkeen kultasirkkujen pesinnän selvitys oli riippuvainen kesälomista ja perheen lomasuunnitelmista. Siksi selvitysaktiviteetti on vuosittain vaihdellut, mutta keräämäni materiaali tuo lisävalaistusta tuon populaation vaiheista ja kultasirkun pesimäbiologiasta yleensäkin.

Aureolassa Jorma Pessa ja Sami Timonen (2010) kuvasivat monipuolisesti kultasirkun esiintymistä Suomessa ja erityisesti Oulun seudulla. Yksi näistä populaatioista oli Kempeleenlahden perukas-sa Myllyojan kahta puolen pesinyt yhdyskunta. Sen kannan kehitys on kuvattu varsin hyvin artikkelissa.

Kartta 1. Oulun Kempeleenlahden tutkimusalue Oulun ja Kempeleen kunnan rajalla. Kultasirkut esiintyvät nykyisen luonnonsuojelun alueen rajojen sisäpuolella ja kuvan keltaisen värisellä rannanpuoleisella luhtavyöhykkeellä. KARTTA-AINEISTO © MAANMITTAUSLAITOS 2014

Omassa artikkelissani tuon lisävalaistusta Kempeleenlahden populaation pesintään ja sen onnistumiseen, poikasten kehittymiseen sekä rengastettujen lintujen takaisin kontrollointiin lähinnä oman materiaalin valossa.

Menetelmät ja aineisto

Vuodesta 1981 vuoteen 1986 pyrin etsimään Myllyojan molemmin puolin kultasirkun pesiä ja rengastamaan pesäpoikasia. Vuosina 1981 ja 1983 pyydystin verkoilla emoja rengastusta varten. Vuonna 1982 en tehnyt kartoitusta ja pesien etsintää. Vuodesta 1983 alkaen pyrin myös laskemaan koko alueen kultasirkkujen parimäärän laulavien koiraiden, pesimäreviirien sekä varoittelevien yksilöiden näköhavaintojen perusteella. Vuodesta 1983 alkaen otin ohjelmaan vä rengastukset, jotka antoivat lisävalaistusta muutamien kysymyksiin, kuten pesäpaikkakauden kestävyyteen. Vuonna 1983 otin ohjelmaan myös poikasten punnituksen sekä siiven mittauksen jokaisella käyntikerralla. Siten sain materiaalia poikasten kasvun kehityksestä pesäpoikasaikana. Tätä tietoa pystyin myös käyttämään poikasten iän määrittämiseen myöhemmin.

Täten koko aineisto koostuu omista parimää-

rien laskemisesta, pesien etsinnästä, pesien seurannasta, omista rengastuksista ja poikasten mittaamisesta. Pesillä pyrin käymään parin päivän välein heinäkuun ensimmäisen puoliskon aikana mahdollisuuksien mukaan. Lomien eriaikaisuus toki vaikutti siihen, miten hyvin pääsin paikalle eri vuosina. Parhaiten käyntikertoja oli vuosina 1985 ja 1986.

Apunani useina vuosina oli Ilari Kaarto, sillä kahden ihmisen yhteistyö toi paremman tuloksen emojen seurannassa ja pesien etsinnässä.

Koska pesimäbiotooppiin, pesien sijaintiin ja yleiset pesimiseen ja pesäpaikkaan liittyvät asiat on hyvin kuvattu Pessan & Timosen julkaisussa (2010), en toista niitä tässä.

Pesimäkannan suuruus

Parimäärien laskenta ja pesien etsintä tapahtui lähinnä heinäkuun kahden ensimmäisen viikon aikana. Siten alueen parimäärä arvio perustui pääasiassa pesäpoikasvaiheen kultasirkkukoiraisten näköhavaintojen ja laulavien koiraiden yhdistelmään. Pesien etsintä oli usein tuntikausia kestävä lintujen seurantaa ja odottelua. Ruokaa kantavat emot olivat monesti keskeisiä pesien paikallistamisessa. Samalla muodostui kuva, mistä kunkin pesän emot ruokaa hakivat.

Väirengastettu ad-naaras kesällä 1983. © KARI HAATAJA

Ensimmäisenä kesänä (1981) etsin pesiä vain Myllyjojan länsipuolelta nykyisen lintutornin takaa luhta-alueelta noin 400 metrin etäisyydelle ojasta. En silloin edes käynyt Myllyjojan itäpuolella, joka myöhemmin vuosina osoittautui selvästi paremmaksi lajin pesinnän suhteen kuin länsipuoli. Varsinkin vuosina 1984–1986 keskityin erityisesti Myllyjojan itäpuolelle (noin 700 metrin etäisyydelle asti ojasta), missä pääosa koko Kempeleenlahden pesivistä linnuista oli. Varsinkin rantaan tulevan tien molemmin puolin oleva luhta osoittautui erityisen hyväksi alueeksi pesintöjen etsimisen suhteen. Pesien etsintä kohdistui populaation ydinalueille. Tämä siksi, että pesien löytäminen oli työlästä, mutta parhailta paikoilta niitä helpoiten löytyi. Näin myös vuosien kuluessa itselleni paremmin selvisi, mikä kohta koko alueesta oli parhaita kultasirkun pesimäaluetta.

Vuosina 1981 ja 1983 oli länsipuolella ainakin 5 koirasta aika pienellä alueella noin 400 metrin matkalla Myllyjojasta. Silloin en siis kartoittanut edes koko länsipuolen aluetta puhumattakaan itäpuolen alueesta. Tällöin keskeisintä oli lähinnä pesien etsintä tutkimusalueelta.

Laskin vuosina 1984 ja 1986 koko nykyisen Natura-alueen läpi 1–4 kertaa pesimäkautena kesäkuun lopusta heinäkuun puoliväliin. Vuonna 1984

laskin alueen läpi neljä kertaa 4.–11.7. välisenä aikana ja koiraiden määrä eri kartoituskerroilla oli 15–25 lukumäärän noustessa pesinnän edistyessä. Koiraat olivat selvästi näkyvämpiä (aktiivisesti varoittavia) poikasten ollessa isompia ja maastossa, jolloin populaation kokonaismäärän sai paremmin selville. 29.6.1985 laskin sille kesälle vain kerran Myllyjojan itäpuoleisen osan ja sain 15 koirasta. 1.7.1986 laskin lintutornin itäpuolelta 15–18 koirasta ja länsipuolelta vain 6 koirasta eli yhteensä laulavia tai havaittuja koiraita oli 21–24 vuonna 1986.

Siten kesien 1984–1986 kokonaismäärän on vuosittain arvioitu olevan 20–25 koirasta, joista oletettavasti kaikki eivät pesineet. Läntisimmät koiraat ovat laulaneet hieman Kempeleen rajan itäpuolella (rajakyltti oli lepikon reunassa) ja itäisimmät nykyisen Kiviniemen lintutornin maisemissa. Nämä linnut olivat yksittäisiä 2 kv-koiraita kummassakin päässä tutkimusaluetta. Muutamalla laskentakerralla vuosina 1984–1986 kävelin vähän Oulunsalon puolelle lähelle Vihiluodon venesatamaa ja Kiviniemen lintutornista eteenpäin lähelle Äimärautiota tapaamatta yhtään kultasirkkua nykyisen Natura-alueen ulkopuolella.

Vuosien 1984 ja 1986 länsiosan koiraiden määrä oli samaa luokkaa kuin kesien 1981 ja 1983 länsiosassa löytämieni parien tai koiraiden määrä.

On oletettavaa, että koko alueen populaatio on ollut vähintään samaa luokkaa jo vuosina 1981–1983 verrattuna vuosiin 1984–1986 ja aina vuoteen 1988 asti (Pessa & Timonen 2010).

Muninta

Löydettyjen pesien määrä on ollut vuosien aikana seuraava: 1981 4, 1983 4, 1984 8, 1985 2 ja 1986 6. Huomautettakoon, että Jukka Ihanus löysi kesällä 1982 kaksi pesää, joiden poikaset hän rengasti. Nämä hänen löytämänsä pesät olivat ainoat vuodelle 1982. Kesällä 1985 Jaakko Mehtälä löysi alueelta kaksi muuta pesää, joiden poikaset (5+4) hän rengasti. Siten kesän 1985 löydettyjen pesien määrä on tosiasiaa 4.

Pesinnän aloitus on kuuden seurantavuoden aikana vaihdellut hiukan riippuen ilmeisesti loppukevään säistä. Olen munien kuoriutumisvaiheen tai poikasten iän perusteella pystynyt arvioimaan kuoriutumisajankohdan. Olettaen haudonnan kestävän 13–14 vrk (Snow & Perrins 1998) ja yhden munan muniminen päivässä, saadaan monissa tapauksissa selville, milloin ensimmäinen muna on munnittu. Von Haartman ym. (1967) esittävät haudonnan kestävän vähintään 11 vrk, mutta aineisto käsitti vain yhden pesän. Siksi olen käyttänyt Snow & Perrinsin (1998) mukaista minimihaudonta-aikaa (13 vrk), koska se perustuu laajempaan aineistoon.

Yleensä kuoriutuminen tapahtuu kesä–heinäkuun vaihteessa eli 24.6.–7.7. (± 7 vrk) (kuva 1). Kesän 1985 kahden löydetyn pesän kuoriutuminen oli vasta 6.–9.7., kun taas vuonna 1986 kaikkien löydettyjen pesien munien kuoriutuminen tapahtui

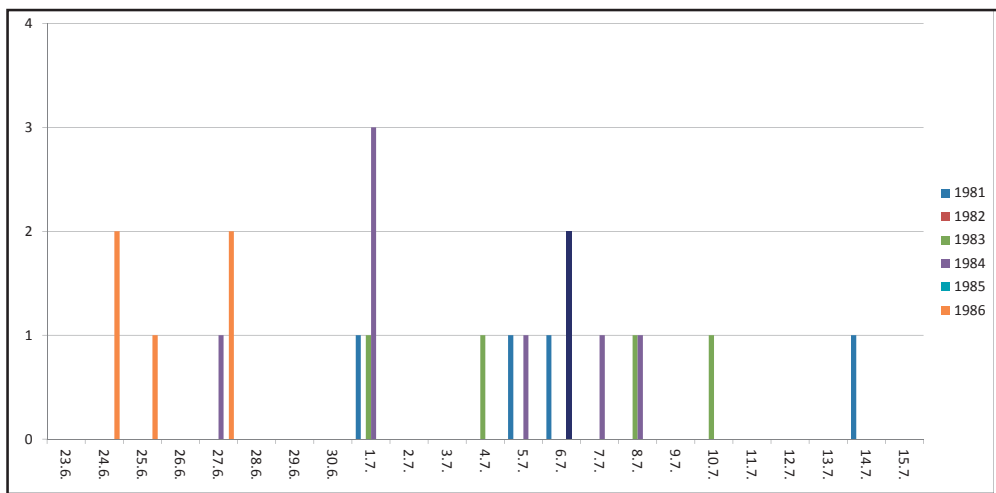
24.–27.6. Yksi kesän 1981 löydetyistä pesistä oli poikkeuksellisen myöhäinen. Haudonta oli alkanut vasta 1.7. ja poikaset kuoriutuivat vasta 14.7. Oliko se mahdollisesti uusintapesintä ensipesinnän epäonnistuttua haudontavaiheessa?

Näin ollen (olettaen haudonnan kestävän 13 vrk) muninta oli yleensä alkanut 6.–18.6., mutta vuoden 1986 aikaiset pesinnät olivat alkaneet jo noin 3.6., ja tuo vuoden 1981 yksi myöhäinen pesintä kertoi muninnan alkaneen vasta 26.6.

Aika monessa pesässä oli yksi selvästi muita pienempi poikanen (ikäero 1 vrk), joka kertonee sen, että haudonta oli jo alkanut, kun emo munii vielä viimeisen munan. Usein viimeinen pienempi poikanen on jo pesäpoikasajana sitten menehtynyt, kuten tulee myöhemmin esille.

Pesäpoikas aika ja lentokykyisyys

Von Haartman ym. (1967) kertovat pesäpoikasajan olevan 7–9 vrk hyvin pienen materiaalin perusteella (3 pesää). Omat havaintoni viittaavat siihen, että poikaset lähtevät pesistä keskimäärin 7 vrk:n ikäisinä (10 pesää), mutta vielä lentokyvyttöminä. Muutamasta pesästä poikaset ovat ”karanneet” pesällä käynnin yhteydessä jo 6 vrk:n ikäisinä. Olen pari kertaa kontrolloinut 9 vrk:n ikäisiä poikasiamaa maastossa saaden ne vielä lentokyvyttöminä kiinni. Muutamissa muissa tilanteissa en ole saanut poikasiam enää kiinni, koska ne ovat osanneet jo lentää hyvin. Näiden olen arvioinut olevan yli 10 vrk:n ikäisiä. Snow & Perrins (1998) kertovat poikasten olevan lentokykyisiä 11–14 vrk:n ikäisinä, mutta

Kuva 1. Peseyden ensimmäisten poikasten kuoriutuminen (yhteensä 22 pesää).

Kultasirkkujen pesien etsintää Myllyojan länsipuolella varhain aamulla heinäkuun alussa 1981. © KARI HAATAJA

lähtevän pesästä jo lentokyvyyttöminä.

Maastossa tiksuttelevia poikasia on ollut vaikea löytää, koska äänen paikallistaminen on hankalaa. Olen myös tarkoituksellisesti välttänyt niiden etsintää, jottei poikasten päälle vahingossa astu eikä pesimäbiotoopin rantakasvusto liikaa tallaudu (usein saraikkoa).

Melko pian poikasten saavutettua lentokyvyyden koko poikue häviää pesimäpaikalta. Esimerkiksi kontrolloidessani 21.7.1981 viimeisen myöhäisen poikueen en tavannut yhtään muuta kultasirkkua alueella.

Koska pesillä käynti on ollut satunnaista heinäkuun puolivälin jälkeen, perustuu yllä oleva johtopäätös vain muutamiin havaintoihin. Snow & Perrins (1998) mainitsevat, että kultasirkut lähtevät muutolle jo heinäkuussa, aikuiset ensin ja poikaset sen jälkeen. Omat havainnot tukevat sitä (ks. myös Pessa & Timonen 2010).

Tyypillisesti molemmat emot ovat aina varoitelleet pesän luona, kun olen ollut pesällä tai poikaset ovat lähimaastossa. Vain kerran kesällä 1981 olen tavannut tilanteen, jossa erään pesän luona en tavannut yhdelläkään kerralla koirasta, vaan ainoastaan naaraan. Oliko siinä kysymys mahdollisesta polygamiasta, jota yhdyskuntamaisesti pesivällä (von Haartman ym. 1967) kultasirkulla saattaisi olla? Tai

sitten koiras on voinut jostain syystä menehtyä.

Munien ja poikasten määrä

Vuosien 1981–1986 keräämässäni 21 pesän aineistossa pesyekoko jakautui seuraavasti: 5m (10), 6m (10), 7m (1), tuntematon (2); keskiarvo = 5,57 (N=21). Pesästä lähteneiden poikasten määrä jakautui seuraavasti: 4p (7), 5p (7), 6p (6), 0p (3); keskiarvo = 4,95 (N=23).

Pesästä lähteneiden poikasten määrä on laskettu siten, ettei tuhoutuneita pesiä ole huomioitu laskuissa. Pessa & Timonen (2010) olivat omassa materiaalissaan (Helsingin Yliopiston luonnontieteellisen keskusmuseon rengastusaineisto) laske-neet mukaan yhden poikasen ”pesyeet”. Itselläni yhden poikasen ”pesyeitä” olivat maastosta löytäneet vielä lentokyvyyttömät poikaset, jotka olivat muiden kuin jo aiemmin löytämiäni pesien poikasia ja siten löydettyäessä rengastamattomia. Siten niitä ei pidä laskea mukaan pesyekokoarvioihin, koska näiden poikueiden todellista kokoa ei tiedetä.

Sekä munien että pesästä lähteneiden poikasten keskimäärä on korkeampi kuin koko Suomen aineiston keskimäärä (Pessa & Timonen 2010). Snow & Perrins (1998) mainitsevat munamäärän olevan 4–5 (harvoin 3–7). Oman aineistoni keskiarvo 5,57 asettuu tuon aineiston yläpäähän.

Taulukko 1. Vuosittaiset rengastukseni eriteltynä (PP = pesäpoikanen, PM = maastopoikanen, K = aikuinen koiras ja N = aikuinen naaras).

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	YHT	1981–1986
PP	20		17	42	11	28		118
PM	1			1				2
K	5		1					6
N	4		3					7
YHT	30	0	21	43	11	28		133

Pesinnän onnistuminen ja pesätuhot

Poikaskuolleisuus huomioiden on pesimätulos Kempeleenlahdella ollut varsin hyvä. Vuosittain 80–90 % kaikista löydetyistä poikasista on lähtenyt pesistä ja toivottavasti myös lentoon asti. Myös Pessa & Timonen (2010) toteavat käsittelemänsä rengastusmateriaalin osalta, että pesimätulos ei ainakaan ole populaation häviämisen syynä. Seuraavassa tuon esille havaittuja pesien tuhoutumissyitä.

Kesällä 1981 yksi pesä joutui osin nousuveden tuhoamaksi 7.7. Kova etelätuuli nostatti meriveden niin korkealle, että saroihin kiinnitetty pesä joutui jo osin veden valtaan. Yksi pieni poikanen oli jo paleltunut pesän pohjalla olevaan meriveiteen. Vedin saroihin kiinnitettyä pesää 15–20 cm ylöspäin ja siten loput poikaset selvisivät tuholta. Emot olivat pian noston jälkeen hautomassa loppuja poikasiasa. Samat 4 selvinnyttä poikasta olivat vielä 14.7. pesässä ja toinen emoista lämmitti niitä. Siinä vaiheessa poikaset olivat 8 vrk:n ikäisiä eli tavallista pitempään pesässä.

Yksi vuoden 1981 pesistä koki oudon tilanteen. Kun 7.7. edellisen kerran tarkastin pesän, olivat 6–7 vrk:n ikäiset poikaset pesän reunoilla lähtövalmiina, mutta emoja ei näkynyt pesän lähellä varoittelemassa, kuten yleensä on tilanne. Viikkoa myöhemmin kaikki poikaset olivat kuolleina pesässä.

Samoin kävi vuonna 1983 yhdelle pesälle. Kun 9.7. kävin edellisen kerran kontrolloimassa pesän, oli siinä 5 munaa. Kaksi päivää myöhemmin oli pesässä 3 kuollutta poikasta ja 2 kylmää munaa. Eli jostain syystä poikasten kuoriutumisvaiheessa se oli hylätty eikä emoja näkynyt lähetytyillä.

Yhdelle kesän 1984 pesälle tapahtui rengastajan kannalta ikävä tilanne. Yhdellä aika pienenä rengastetulla (ikä 2 vrk) poikasella oli jalassa ren-

kaan alapuolella puremajalkia. Oliko emo sitä jostain syystä purrut? Se ja toinen rengastettu poikanen olivat pesän ulkopuolella kuolleina seuraavalla käyntikerralla.

Kaksi kertaa on pienin rengastamaton poikanen löytynyt joko kuolleena pesän ulkopuolelta tai sitten kadonnut pesästä. Ilmeisesti jälkimmäisessä tapauksessa emo on sen työntänyt pesän ulkopuolelle.

Yhdestä pesästä 1986 hävisivät kaikki poikaset niiden ollessa jo 4–5 vrk:n ikäisiä. Oletettavasti jokin peto oli napsinut ne parempiin suihin.

Rengastusten kertomaa

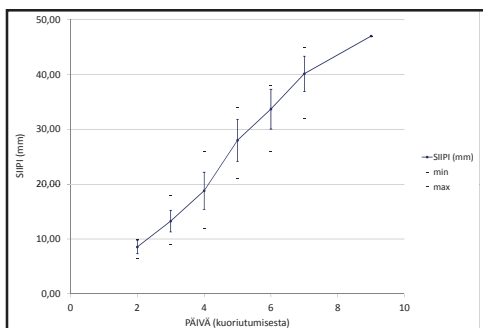
Vuosina 1981–1986 olen rengastanut yhteensä 120 poikasta ja 13 aikuista lintua. Aikuiset on pyydetty pesän lähelle asetetulla lintuverkolla. Poikasista 118 on rengastettu pesästä ja kaksi maastosta. Viisi aikuista lintua ja 80 poikasta tai maastopoikasta on värirengastettu. Kaikki rengastukset ja kontrollit ovat kahta puolen Myllyjoaa.

Alkuvuosina käytin enemmän aikaa aikuisten lintujen pyyntiin, mutta myöhemmässä vaiheessa oli keskeisempää pesien etsintä ja poikasten rengastus sekä kasvun kehitys, kuten taulukosta tulee hyvin esille.

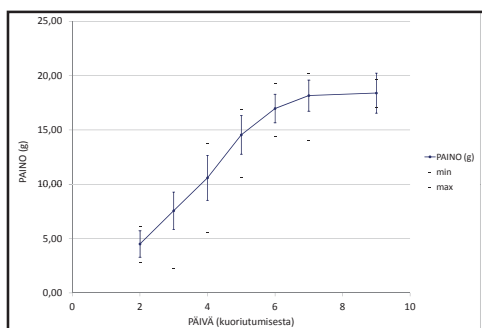
Kaikki takaisinkontrollini rengastuksista olen kuvannut tarkemmin alla:

6.7.1981 rengastin verkolla pyytämäni pesivän ad (+1kv) -kultasirkkunaaraan (J-825063). Pyydystin tuon saman linnun pesältä 9.7.1983 vain kolmen metrin päästä siitä, missä pesä oli vuonna 1981. Tällöin lisäsin linnulle myös värirenkaat, eli se oli silloin +3kv-lintu.

9.7.1983 rengastin pesivän ad (+2kv) -kultasirkkukoiraan (J-908290). Silloin laittamani värirengaskoodin luin samalla paikalla 16.6.1984 alle 100 metrin päässä rengastuspaikasta. Lintu oli täl-

Kuva 2. Kultasirkun poikasten siiven keskimääräinen pituus (mm) iän mukaan. Aineisto on 77 mitattua poikasta. Pystypalkki kuvaa keskihajontaa.

Kuva 3. Kultasirkun poikasten painon keskimääräinen kehitys (g) iän mukaan. Aineisto on 77 mitattua poikasta. Pystypalkki kuvaa keskihajontaa.

löin siis +3kv-yksilö.

Heinäkuun alkupuolella 1984 rengastin kahdeksan poikuetta ja niiden kaikille poikasille laitoin saman värikoodin (vuosikoodin). Jo seuraavana kesänä (1985) näki Ilari Kaarto 15.7. yhden pesän naaraalla tuon värikoodin ja 20.7. havaitsin itse saman linnun pesäpaikalla. Lintu oli silloin 2kv-yksilö pesiessään. Lisäksi luin pesivältä ad-naaraalta 1.7.1986 värikoodin, jonka olin laittanut kesällä 1983 poikasille (vuosikoodi). Lintu oli siten 4kv-yksilö kontrolloidessani sen.

Minulle noiden poikasena rengastamieni yksilöiden palaaminen pesimäpaikalle oli jo hyvin positiivinen havainto. Tämän saman havainnon julkaisivat Pessa & Timonen (2010) artikkelissaan.

Yhtään muiden rengastajien (Ihanus, Mehtälä) merkitsemiä lintuja en nähnyt maastossa tai saanut verkoilla kiinni.

Poikasten kasvun kehitys

Kuvissa 2 ja 3 on kuvattu vuosina 1983–1986 mitattujen pesä- ja maastopoikasen keskimääräinen siiven pituuden ja painon kehitys.

Pari kertaa maastossa kiinni saamani lento-poikanen on ollut painoltaan samaa luokkaa kuin 2 vrk aikaisemmin pesässä mitattuna, mutta siipi on selvästi kasvanut pituutta.

Aikuisen linnun siiven pituus on Snow & Perrinsin (1998) mukaan koiraalla 73–81 mm ja naaraalla 72–76 mm. Kun siipi kasvaa oman aineistoni mukaan noin 5 mm/vrk, niin aikuisen linnun siiven mitan poikanen saa 14–15 vrk:n iässä.

Aikuisen koiraan paino on Snow & Perrinsin (1998) mukaan 20–26 g ja naaraan 17–24 g. Näin ollen 7 vrk:n ikäisenä poikaset ovat jo painoltaan aikuisten lintujen alarajojen kieppeillä.

Pohdiskelua

Kultasirkun pesintä on hyvin nopeaa, kuten muillakin pitkän matkan muuttavilla sirkuilla (pohjansirku, pikkusirku). Pohjansirkun poikaset lähtevät myös pesistään lentokyvyttöminä 6–7 vrk:n ikäisinä ja levittäytyvät pesän lähimaastoon omien kokemusteni mukaan (ks. myös Snow & Perrins 1998 ja von Haartman ym. 1967). Maastossa emot ruokkivat poikasia aina lentokykyiseksi saakka. Pian sen jälkeen poikue emoineen siirtyy pois pesimäpaikalta.

Suomessa syntyneiden poikasten selviytymistä ensimmäisen vuoden jälkeen voi vain arvailla, mutta sekä Pessan & Timosen (2010) julkaiseman rengastusaineiston että oman rengastusaineistoni perusteella muutamia poikasia palaa pesimäpaikalle pesimään seuraavina vuosina. Samoin Kempeleenlahden seuranta-aineistoni mukaan muutamia aikuisia lintuja tavataan useitakin vuosia myöhemmin samalla pesimäpaikalla.

Suomen populaation supistuminen ei ole johtunut heikosta pesintätuloksesta. Kempeleenlahti on ollut yksi Suomen kultasirkkupopulaation ydin-alueita. Siten on ymmärrettävää, että laji pääosin Kiinassa tapahtuvan pyynnin tuloksena on kadonnut riippumatta pesimäpaikoilla tapahtuneista muutoksista (ks. BirdLife International 2014). Vaikka rantaluhtien entisöinti tekeekin hyvää monille luhtaniittyjen lajeille, niin se ei sentään ole tekijä, joka olisi voinut kultasirkun pelastaa.

Ollessani joulukuussa 2000 linturetellä Nepalín kaakkoisosassa Koshi Tappu -kosteikkoalueella tapasimme parikymmenen kultasirkun parven. Silloin oppaani totesi, että sentään vielä näkyy tuollaisia parvia, kun niitä vielä parikymmentä vuotta sitten oli satojen lintujen parvissa. Hän

ihmetteli, mihin kultasirkut ovat kadonneet. Tuota samaa aloin silloin itsekkin ihmetellä, kun samaan aikaan tiesin kultasirkkujen vetelevän viimeisiään Suomen pesimälinnustossa. Silloin heräsi epäily, että jotain lajin kannalta tuhoisaa tapahtuu jossain muuttomatalla. Sopivaa pesimäbiotooppia lajille riittää Suomessa, vaikka perinteiset pesimäpaikat ovatkin osin kasvamassa umpeen maankohoamisen seurauksena sekä laiduntamisen loputtua. Nepalissa oli aivan riittävästi sopivaa talvehtimisaluetta.

Pestisidejä eli torjunta-aineita käytetään monin paikoin Nepalissa (henk. koht. keskustelut oppaan Hem Subedin kanssa 2000). Vuonna 2000 lintujen verkkopyyntiä ei Hem Subedi sanonut esiintyvän Nepalissa ainakaan merkittävässä määrin.

Muutamia vuosia myöhemmin alkoi tulla tietoa huomattavasta kultasirkkujen pyynnistä sekä kaupasta Kiinassa ja muuallakin Kaakkois-Aasiassa (Chan 2004). Lintujen pyynti syötäväksi on ollut vuosituhantinen perinne, lähinnä Etelä-Kiinassa. Vaikka pyynti ja kauppa olivat kiellettyjä Kiinassa jo 1990-luvulla, niin valvonnan puutteen vuoksi kiellosta ei välittänyt kukaan. Ei ainoastaan pyydystäminen, mutta myös muutokset maataloudessa, pestisidien käyttö ja kosteikkojen hävittäminen ovat jouduttaneet kultasirkun vähenemistä (Chan 2004). Viimeisimmät tiedot Nepalista viittaavat sekä pestisidien käytön ja lintujen pyydystämisen olevan yhtäläillä ongelmana niin kuin muuallakin Kiinassa ja Kaakkois-Aasiassa (BirdLife International 2014).

Kultasirkun kanta on maailmanlaajuisesti niin nopeasti romahtanut myös Siperiassa kannan vanhoilla vahvoilla pesimäalueilla, että laji on BirdLifen toimesta syksyllä 2013 asetettu maailmanlaajuisesti uhanalaiseksi lajiksi (ks. <http://www.birdlife.fi/yhdistys/arkisto/lehdistotiedotteet-2013.shtml#26112013>).

Onneksi sain seurata tuon todella kauniin sirkun pesimävaiheita Kempeleenlahdella usean vuoden ajan 1980-luvulla Suomen pesimälinnustossa tietämättä silloin, mikä sen kohtalo Suomessa ja muuallakin maailmassa tulisi olemaan vain vajaa 20 vuotta myöhemmin.

Kiitokset

Ilari Kaarto oli retkiseurana useiden vuosien aikana. Jukka Ihanus ja Jaakko Mehtälä luovuttivat havaintotietoja Kempeleenlahdella löytämistään pesistä seurantajaksolla. Kiitän heitä panoksestaan tämän artikkelin aineistoon. Kiitokset Esa Hohtolalle, joka piirsi graafit. Sami Timonen kommentoi käsikirjoitusta useammassa vaiheessa. Erityiskiitokseni menee hänelle merkittävistä artikkelin parannusehdotuksista.

Kirjallisuus ja lähteet

- BirdLife International (2014) Species factsheet: *Emberiza aureola*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 04/03/2014.
- Chan, S. 2004: A Bird to Watch – Yellow-breasted Bunting (*Emberiza aureola*). *BirdingASIA* 1(2004):16–17.
- Haartman, L. von, Hilden, O., Linkola, P., Suomalainen, P. & Tenovuo, R. 1967: Pohjolan Linnut Värikuvin – Otava, Helsinki.
- <http://www.birdlife.fi/yhdistys/arkisto/lehdistotiedotteet-2013.shtml#26112013>
- Pessa, J. & Timonen, S. 2010: Kultasirkun yhdeksän vuosikymmentä Pohjois-Pohjanmaalla. *Aureola Vsk* 31: 6–26.
- Snow, D. & Perrins, C. (eds) 1998: *Birds of the Western Palearctic. Concise Edition*. Oxford University Press.

KILJUKOTKAN (*AQUILA GLANGA*) PESINNÄSTÄ POHJOIS-POHJANMAALLA

REIJO KYLMÄNEN

Pesä löytyy

Vuonna 2004 olin perinteisellä huhtikuun viimeisen viikon ”lintulomalla”. Ajankohta on retkeilylle otollinen, sillä lajeja alkaa olla maastossa runsaasti. Alkuviikon retkeilin Lumijoen Sannanlahdella, sitten Rantsilan Kurunnevalle. Kurunnevalta löysin amerikantavikoiraan taviparvesta, ja se innoitti jatkamaan loppuviikon retkeilyä. Torstaina 29.4. suuntasin paikalle, joka myöhemmin suojelusyistä salattiin. Selailin maastoa kaukoputkella klo 6:20 alkaen ja muutama vuodenpinna ehtikin löytyä kunnes klo 8:50 löysin isokokaisen petolinnun istumassa rannan tuntumassa puussa. Pään istuva lintu oli värikykseltään tummanruskea, pää selvästi vaaleampi. Myöhemmin tämä ”vaaleapäinen” osoittautui

koiraksi. Pian lintu laskeutui maahan kasvuston taakse ja nousi kotvan kuluttua lentoon ja lensi pois päin metsään. Lennossa näkyi käsisulkien tyvellä aquila-laikku ja yläperässä näkyi pieni valkea alue. Liidossa se roikotti siipiään. Kynsissä näkyi heiniä ja oletin sen napanneen myyrän heinikosta, jolloin heinät olisivat jääneet kynsiin. Mutta tämä toistuikin useamman kerran ja se lensi aina samaan paikkaan! Pesän rakennuksen täytyi olla jo loppuvaiheessa, koska pesää jo sisustettiin!

Soitin havainnostani Peltomäen Jarille ja jo puhelun aikana varmistui, että kyseessä on ainakin kiljukotkalaji. Noin puolen tunnin havainnoinnin jälkeen lintu hävisi, eikä enää näyttäytynyt sinä aamuna. Seuraavana aamuna palasin paikalle ja määrittäminen varmistui kiljukotkaksi vaaleampien siipisulkien ja tummempien siiven alapeitinhöyhenien perusteella. Noin neljän tunnin stajin aikana nä-

kyi myös toinen lintu, joka oli väriltään yhtenäisen tummanruskea ja jolla oli samanlaiset vaaleat laikut kuin vaaleapäisellä koiraalla. Tämä tummempi osoittautui myöhemmin naaraaksi.

Seuraavina päivinä aloin selvittää mitä voitaisiin tehdä pesän suojelemiseksi. Pettymys oli suuri, kun kuulin maakotkaprojektin vetäjältä, että Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnissa vuonna 2000 kiljukotkan luokaksi oli arvioitu EX (lajin epäilyksettä viimeinen yksilö on kuollut). Siis oikeastaan mitään ei voida tehdä? Tämän johdosta perustin paikallisten lintumiesten kanssa vapaaehtoisen vartiomisringin. Vartiointia tehtiin pistokoeluontoisesti. Noin 1,5 km päästä seurattiin kaukoputkella pesinnän eri vaiheita. Hautoma-aikana koiraan saaliinkuljetusta naaraalle, pesäpoikasaikana emojen saaliinkuljetusta pesälle, lentopoikasaikana poikasten ja emojen seurantaa. Artikkelini perustuukin pääosin näihin muistiinpanoihin. Pesällä käytiin vain poikasrengastuksen yhteydessä ja saalisnäytteitä keräämässä syys-lokakuussa. Vuoden 2010 arvioinnissa kiljukotkan uhanalaisuusluokaksi muutettiin CR (lajiin kohdistuu äärimmäisen suuri välitön uhka hävitä luonnosta). Tätä juttua kirjoittaessani

löysin päätöksen, jonka mukaan ennen vuotta 1999 Birdlife oli julkaissut Euroopan suojelusuunnitelman myös kiljukotkalle! Suojelusuunnitelma oli siis voimassa jo vuonna 2004. Valitettavasti vuonna 2013 kiljukotkia ei enää havaittu tällä reviirillä.

Vuoden 2004 pesintä jatkui seuraavasti. Naaras nähtiin vielä vapun jälkeen koiraan seurassa kunnes se alkoi hautoa. Koiras kantoi saalista pesällä hautovalle naaraalle koko toukokuun ajan. Kesäkuun alkupäivinä sain puhelun reviiriltä, että molemmat emot näkyvillä! Minulla alkoi heti hälytyskellot soida, jotain on hullusti! Lähdin heti töiden jälkeen paikalle toteamaan tilannetta.

Pesän lähistöltä maasta löytyi kaksi rikottua munaa. Nokan reiät. Epäilen häirikkövarista joka seurasi aina koiraan saaliinkuljetusta pesämetsän kätköihin. Mutta mitä oli tapahtunut? Kohta selvisikin että pesäpuu oli etsitty ja sen alta otettu pesäpuun koordinaatit. Siis hautoma-aikaan. Tapaukselle löytyi myöhemmin myös silminnäkijä. Olin aiemmin sopinut, että turvallisinta olisi käydä pesän lähellä vasta kesäkuun puolenvälin jälkeen, kun sitä minulta etukäteen tiedusteltiin. Koiras oleskeli pesinnän tuhoutumisen jälkeen vielä reviirillä elokuun

Vuoden 2006 naaraspoikanen. © REIJO KYLMÄNEN

puoleen väliin saakka. Naaras sitä vastoin poistui jo kesäkuun loppuun mennessä.

2005: pesäpoikasen rengastus ja löytö 2006

Seuraavana keväänä 2005 odotin innolla palaisiko kiljukotkapari reviiirille edellisvuoden pesinnän epäonnistumisesta huolimatta. Mennessäni paikalle 24.4.2005 näinkin tutun vaaleapäisen koiraan lähtevän lentoon puun latvasta kohti etelää. Muuta havaintoa sille päivälle en saanut. Toukokuussa tehtiin useampi havainto koirasta reviiirillä ja kesäkuussa muutama. Kiljukotka on muuten todella kähmyhaudonta-aikana reviiirillä ja melko monta turhaa reissua on tehty. Havaintojen perusteella koiras saattaa istuskella tuntikausia paikallaan. Metsämyyräkannan ollessa hyvä se pyydystelee niitä metsässä käyttämällä eikä välttämättä näyttäyty ilmassa.

Heinäkuun alussa alkoi tulla havaintoja saalista kantavasta koirasta. Parhaillaan saalista vietiin pesälle tunnin välein. Puolessa välissä heinäkuuta mentiinkin toiveikkaana rengastamaan poikasia edellisvuoden pesälle. Pesä olikin ”musta”. Hetken kiertely vanhan pesän ympäristössä ei tuottanut tulosta. Seuraavana iltana seuraamaan tilannetta. Koiras oli ilmassa puoli tuntia ja yritti saalistaa nuorta lentokykyistä naurulokkia, muttei onnistunut. Ilta oli huono aika havainnointiin, ja kolmen tunnin odottelu ei tuonut tulosta. Parin päivän päästä yritettiin uudestaan ja onni oli myötä. Saatiin tarkka suunta ja pesä löytyi. Pariskunta oli rakentanut uuden pesän. Pesässä potra naaraspoikanen, joka painoi 1650 grammaa. Pesällä oli saaliina yksi peltomyyrä.

Elokuun seurannassa koiras varasti usein saaliin maassa ruokailevalta ruskosuo- tai sinisuo- haukalta. Tämä toistui myös muina vuosina. Huomiota herätti myös saaliin kuljetus nokassa pesälle. Yleensä petolinnut kuljettavat saalista kynsissään. Elokuun loppupäivinä poikanen nähtiin ensimmäistä kertaa lennossa. Syyskuussa näkyi koko perhe useana päivänä reviiirin yllä. Poikanen kisaili myös hiirihaukan kanssa kartuttaen näin lentotaitojaan. Viimeisen kerran näin kotkat lokakuun ensimmäisenä päivänä. Loput kurjetkin lähtivät lokakuun neljäs päivä.

Maaliskuussa 2006 tuli Rengastustoimistosta löytökirje. Poikanen oli jäänyt auton alle 22.3.2005 Ruotsin Malmössä. Oli ollut moottoritiellä syömässä kissanraatoa. Rengastushetkestä kului 8 kuukautta ja 7 päivää.

2006: kaksi pesäpoikasrengastusta ja taas löytö!

Vuonna 2006 menin ensimmäistä kertaa reviiirille 28.4. ja kiljukotkat siellä jo parittelivat männynlatvassa. Koirasta ei enää tunnistanutkaan vaaleasta päästä vaan molemmat sukupuolet olivat jokseenkin tummanruskeita. Koiras näyttäytyi reviiirillä harvakseltaan toukokuussa ja kesäkuussa ja vei harvakseltaan saaliita pesälle. Pesän sijainti näytti taas muuttuneen. Heinäkuussa saaliinkuljetus lisääntyi ja mennessämme kuun puolenvälin jälkeen paikalle löytyikin taas uusi pesä ja sieltä kaksi rengastuskäistä poikasta, koiras ja naaras. Koiras painoi 1250 g ja naaras 1580 g. Pesintä jatkui häiriöittä ja kaksi lentopoikasta nähtiin ensimmäisen kerran syyskuun alkupäivinä. Koko perhe oli vielä koossa syyskuun puolenvälin jälkeen. Sitten toinen emoista ja poikanen häipyivät. Saalisnäytteitä kerätessä 22.9. yksi ad ja yksi 1kv olivat vielä reviiirillä. Lokakuun ensimmäisenä niitäkään ei enää näkynyt.

Myöhemmin Rengastustoimistosta tuli kirje, että marraskuun lopulla toinen näistä poikasista kuvattiin Ruotsin Falsterbossa. Valitettavasti renkaan tunnusta ei saanut kokonaan luettua. Vain renkaan tunnus M-kirjain ja kaksi ensimmäistä numeroa näkyivät selvästi. Loppu jäi arvoitukseksi. Lintu viihtyi paikalla useamman päivän, mutta parempia kuvia kuvausponnisteluista huolimatta ei saatu.

2007: koristeltu pesä

Vuonna 2007 koiras saapui reviiirille jo 17.4. Seuraavana päivänä näin sen soidintavan pariin otteeseen. Soidin käsitti hurjia syöksyjä siivet supussa. Ensimmäinen soidinsyöksyily kesti 8 min ja toinen 11 min. Useista käynneistä huolimatta kahta yksilöä ei nähty reviiirillä ainakaan yhtä aikaa. Todennäköisesti naaras ei palannut. Myyräkantakin oli tosi huono. Eräällä käynnillä näin linnun saalistuslennossa reviiirin yllä peräti puolitoista tuntia. Tänä aikana se teki kolme iskua ilman saalista.

Heinäkuun pesäntarkastuksessa yksi reviiirillä olevista pesistä oli kunnostettu ja pehmustettu muttei munnittu. Elokuussa ei tullut havaintoja.

Syyskuussa havaitsin ad linnun vielä paikalla. Sen pyrstössä oli suuri lovi, jota ei aiemmin ollut huomattu. Oikeanpuoleiset 3. ja 4. pyrstösulka oli joko katkenneet tai kasvamassa. Jonkin aikaa hyvä yksilötuntomerkki! Tämä (tn. koiras) oleskeli reviiirillä tn. koko kesän. Viimeinen havainto siitä tehtiin 27.9.

2008: rengastus ja katoaminen

Vuonna 2008 olivat molemmat ad linnut taas paikalla 18.4. alkaen. Pesintä sujui ongelmitta ja heinäkuun puolenvälin pesäntarkastuksessa löytyi jälleen uusi pesä. Talven aikana oli viimeksi käytetty pesä pudonnut, kun tukioksa oli nähtävästi lumen painosta pettänyt. Kaksi varapesää oli vielä hyvässä kunnossa, mutta silti rakennettiin taas uusi - ahkeria pesänrakentajia. Varapesissä ei kuitenkaan pesinyt muita lajeja havaintojakson aikana. Ajoivatko kiljuketkat muut lajit pois reviiriltään? Pesältä rengastettiin naaraspoikanen, joka painoi 1680 g. Pesän korkeudeksi maasta mitattiin vajaat 13 m. Latvaan oli vielä 5 m matkaa.

Elokuussa pesäpoikasen ruokinta jatkui normaalisti, mutta sitten kuun lopulla tapahtui jotakin. Lentopoikanen ei ilmaantunut näkyville ollenkaan ja ad linnutkin katosivat. Siirtyivätkö heti paremmille myyräapajille? Normaalisti lentopoikanen on pysytellyt reviirillä vielä reilun kuukauden pesästä lähdön jälkeen.

Syyskuun alussa kävin parina päivänä keräämässä saalisnäytteitä eikä silloinkaan mitään havaintoa kotkista. Ne olivat hävinneet. Mitä todellisuudessa tapahtui, jää arvoitukseksi.

2009: epäonnistunut pesintä, ihminen vai jokin muu peto asialla?

Vuonna 2009 ad lintu havaittiin reviirillä 15.4. alkaen. Pesintä jatkui suotuisasti aina heinäkuun alkuun saakka, kunnes pesäntarkastuskäynnillä paljastui, että ukkospuuska oli pudottanut puolet pesästä poikasineen maahan. Jäljistä päätellen poikasta oli ruokittu maahan useamman päivän ajan. Sitä etsittiin tuloksetta pesän ympäristöstä parinakin päivänä. Oma arvioni on, että jokin (peto tai ihminen) oli asialla. Myöhemmin reviirillä havaitun ad linnun oikeasta siivestä oli sulkia poikki! Se asusti reviirillä heinäkuun loppuun, korjaten pesän alkuperäiseen kuntoon, minkä jälkeen ei havaintoja.

2010–2013: hiipuvat havainnot

Vuonna 2010 ei havaintoja huhtikuulta. Toukokuun alusta kuun loppuun nähtiin yksi ad lintu reviirillä. Kesäkuulta ei yhtään havaintoa. Heinäkuun pesäntarkastuskäynnillä pesät olivat ”mustia”. Ei edes koristeltu. Nähtävästi koiras kuitenkin asusteli reviirillä, sillä heinäkuun lopulta vielä yksi havainto ad linnusta.

Samoin vuonna 2011 oli yksinäinen ad lintu toukokuun ajan reviirillä. Tämän jälkeen ei havait-

tu. Heinäkuun pesäntarkastuskäynnillä yhtä pesää oli vähän koristeltu keväällä.

Vuodelta 2012 on vain yksi havainto ad linnusta toukokuun alusta. Pesätkin jo osin pudonneet.

Viime vuosi 2013 oli sitten synkkä. Ei yhtään havaintoa kiljuketkasta reviiriltä. Vain yksi pesä vielä asumiskelpoinen. Muut pudonneet. Toivotaan, että kiljuketka vielä palaa.

Saalisnäytteistä

Seppo Sulkava tutki kolmena vuonna keräämäni saalisnäytteet. Seppo kirjoitti seuraavasti: ”Myyrät näyttävät olevan mokoman kotkan yleisimmät (mie-luisimmat?) saaliit, n. 60 % 2008 ja n. 50 % v.2006 todetuista saalisyksilöistä!” Puolet oli (vesi)myyriä myös vuoden 2005 pienessä näytteessä.

Vesi- ja peltomyyrät kyllä näkyvät yleisesti olevan kiljuketkan pääsaaliita myös itäisessä Euroopassa, josta on Keski-Euroopan lintukirjan peto-lintuosassa esitelty useitakin 200–300 saalisyksilön aineistoja. Ravinnon koostumuksen mainittiin kyllä vaihtelevan tarjonnan mukaan. En löytänyt mainintaa, että jättäisi pesimättä huonoina myyrävuosina. Ajattelin, että jäikö siellä pesintä vuonna 2007 väliin huonon myyrävuoden takia.

Kiitokset

Kiitokset vartioimisrinkiin ja havainnointiin osallistuneille.

Lähteet

- BirdLife Suomi: Tiira palvelu/vuoden ensimmäiset havainnot alueittain. www.tiira.fi
- Heredia, B., Rose, L. & Painter, M., toim. 1996. Globally threatened birds in Europe: action plans. BirdLife International, Euroopan Neuvosto, Strasbourg. 408 s.
- Club 300: ”Större skriken bekräftad finsk”. Publiceringsdatum: 2006-11-29. <http://www.club300.se/News/Default.aspx?nID=366>
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001. Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 432 s.

✓ **ENSIMMÄISTÄ KERTAA POHJOIS-POHJANMAALLA**
HIETATIIRA LUMIJOELLA 17.6.2010
– kolmannen kerran Suomessa

HANNU KIVIVUORI

Keski-Karjalan alue sijaitsee Itä-Suomessa, nykyisin kolmen kunnan alueella: Kiteen kaupunki suurimpana sekä Tohmajärven ja Rääkkylän kunnat. Sen sijaan Värtsilä ja Kesälahdi olivat jo aiemmin jakaneet lusikkansa hyvien naapureidensa kanssa. Vapaaehtoisesta luonnonsuojelutyöstä tällä alueella on vastannut vuodesta 1980 Keski-Karjalan luonnonsuojeluyhdistys, välillä pienemmiksi kuntayhdistyksiksi pilkkoutuneena, nykyisin jälleen yhtenä Keski-Karjalan Luonto-yhdistyksenä. 30-vuotisjuhlavuoden yhdistysretki päätettiin suunnata kesällä 2010 Hailuodon saarelle ja Liminganlahden lintupaikoille, länsimeren raikkaisiin tuuliin ja maanmainioille lintupaikoille. Ehkäpä Keski-Karjalastakin kadonneen kultasirkun löytymisenkin toivossa!

Hailuoto

Hailuodossa 15-henkinen sekajoukko, iältään 7–65 vuotta, retkeili neljänä päivänä. Kolme yötä vietettiin tuulimyllyjen varjossa Marjaniemessä. Ja mikä sen hienempi paikka! Meri länteen auki ja aivan hotellin vieressä lintujen pesinnälle rajattu suojelualue, missä pesi karikukkoja, tyllejä, punajalkavikloja, lokkeja ym. Lapin- ja kalatiiroja kylliksi vertailua ja opettelua varten. Pikku-, kala- ja lapintiirakolonia löytyi kauempaa Virpiniemestä. Siellä onneksi linnut häätivät meidät kahvittelemaan kauemmas pesiltään! Saaren ensimmäinen viitasirkkalintukin sitten löytyi rapsuttelemaasta Kirkkosalmella. Oli pa Hailuoto kaiken kaikkiaan antoisa paikka! Pi-tempäänkin alueella olisi lintumies tahtonut viipyä, vaan kello kävi ja linjakuskikin jo odotteli. Tors-taiaamuna 17.6. koitti lähtö Liminkaan, jossa oli määrä yöpyä. Retkeillä ehdittäisiin vielä samana iltapäivänä ja seuraavana aamuna.

PS: Hietatiira palasi takaisin Liminganlahdelle seuraavina vuosina 2011–14. Mutta se onkin sitten jo toinen juttu. © HARRI TAAVETTI

Liminganlahti

Ensimmäinen kohde, Sannanlahden lintutorni, löytyi pikkuetsinnällä. Oli ehkäpä päivän hiljaisin hetkin lintujen liikehdinnässä, kun kovin erikoista ei kiikareiden kenttään sieltä löytynyt. Lähes pilvetön sää, heikko lounaistuuli ja lämpöäkin +18 °C. Paikka oli nähty, ja sitten seuraavaan paikkaan Puhkivanperälle. Suoraan mitaten 5,5 km kaakkoon. Kapeata hiekkatietä himpun yli kaksi kilometriä, onneksi Karhun linja-autoa vastaan ei tullut ketään. Ja vielä 700 m pitkoksia torniin.

Vilko Ahlholm, 7v., oli varmaan ensimmäisenä tornissa. Kello näytti 14.45, kun viimeisetkin olivat kivunneet ylemmälle lavalle. Hienot näkymät lintumiehen näkökulmasta: laajuutta vasemmalle ja oikealle, pohjoiseen ja etelään. Koilliseen etäisyyttä vielä enemmän, väreilyyn saakka. Ja matkaakin siihen suuntaan vastarannalle, lentokentälle päin, kertyisi 3–8 km. Varsinkin näin keskikesän lämpimänä päivänä vesilintujen tai lähellä pintaa lentävien lintujen määrittäminen saattaisi olla arvailtujen oletusten varassa. Mutta täällä oltiin. Ei kun kiikaroimaan. Ja putki valmiiksi; sitä ei onneksi ole ollut

tapanani jättää linja-auton piippuhyllylle lojumaan, kun maastoon on matka.

Lokkeja, tiiroja hyönteisjahdissa, mitä muuta. Niukalta näyttää. Olisiko ehkä lapintiiroja, Pohjois-Karjalassa vain sattumanvaraista ”herkkua”? Eilen oli lahdella lennellyt mustatiira, ehkäpä se.

”Hei, kattokaa, mustanokkanen tiira!”, huusin. Siinä se on, alle 100 m, lentää oikealle, välillä kiepauttaen lenkin takaisin. Hyönteisiä pyydystelee ilmasta, ei syöksyile veteen. Tiira kuitenkin. Valkea lintu, musta kalotti pään päällä. Mutta pikimusta ja lähes kärkeen saakka tasapaksulta näyttävä nokka iski ensimmäisenä silmään. Kala- ja lapintiiroilla nokat ovat punaiset, ohuet. Ei niistä kumpikaan. Pikkutiiraksi liian isokokoinen. Ja riuttatiiroja taas olin tavannut Porissa useitakin, 70-luvulla. Nokan muoto ei siihen lajiin sopinut, ja vanhallaan oli keltainen ”tikarin kärki”. Onneksi linnulla ei ollut kiire jatkaa matkaa. Ja niin lähellä lintu lentelikin, että tuntomerkkejä saatiin mukavasti. Kameratkin lauloivat, vaan eipä kuvista ollut juurikaan avuksi. Lintuhan oli yleisväritykseltään vanhan valkean tiiran värinen, mutta yksityiskohdissa oli eroavuuksia.

Tanakamman oloinen kuin kala/lapintiira, mikä varmaan johtui sisartiiraja lyhemmästä pyrstöstä (pyrstö kuitenkin halkoinen, tuntui kuin olisi ollut puolet vähemmän lovea kuin kalatiiralla) ja leveämmästä kyynärsiivestä. Selkä tasaisen harmaa, yläperä ja pyrstö päältä myös harmaat, mikä poikkesi kala/lapintiirasta. Myöskään alaperä ei loistanut valkeuttaan samalla tavoin kuin kala/lapintiiralla. Muuten mahapuoli oli tiiramaisen valkoinen. Mutta se nokka. Kuin kiillotettu jatsarisaappaan kylki!

Sinne se lipui etelän suuntaan, kohti Virkkulan opastuskeskusta, siirtyen Lumijoelta Limingan kunnan puolelle. Siis kaksi kuntapinnaa – jostakin vielä määrittämättömästä lintulajista yhdeltä seisomalta. Lintukirjat oli jätetty bussiin, kuvia ei oltu onnistuttu saamaan. Mutta olihan se hyvin nähty. Mutta mikä laji?

Merikotka saapui. Kierteli aikansa ja laskeutui lehmälaitumelle, putken kantaman päähän. Se kiinnosti retkikuntalaisia. Onneksi. Parikymmentä minuuttia ehti vierähtää kotkan edesottamuksia tarkkaillen, kunnes: ”Tossa se on taas, se mustanokkanen tiira!” Yhtä lähellä, nyt liikkuen vähän suoraviivaisemmin vasemmalle, pohjoiseen rantaluhdan päällä. Tuntomerkit kertaantuivat. Oliko tämä sama lintu vai peräti toinen saman näköinen? Sinne se sitten hävisi kesän autereiseen väreilyyn. Oli aika lähteä kirjallisuutta tutkimaan! Matkaa bussille oli niin paljon, että puheessa kaikki tuntomerkit kertaantuivat Jounin, Kimmon ja Karin kanssa. Tiiralokki tai hietatiira? Kumpi? Kenelläkään ei ollut aiempaa havaintoa moisista lajeista. Jouni arvelikin, ettei se voi olla tiiralokki. Entä jokin muu tiiralaji?

HIETATIIRA! *Gelochelidon nilotica*. Hellurei! Rari, elis, sponde, tosisponde! Pitääpä ilmoittaa Lintutiedotukseen. Näppäilin autossa viestin. Eipä vaan mennyt perille. Jouni Ahlholmilla oli sukunsa piirissä Turussa Harry Lehto, jolle hän soitteli, oliko viesti tullut kännykkään. Ei, siis ei LT ollut toiminut. Ehkä viesti oli liian pitkä. Onneksi harmia helpotti opastuskeskuksessa Ulla Matturin vilpittömät onnittelut hyvästä löydöstä. Toinen viesti kello 17.29 meni sitten onnistuneesti jakeluun. Petri Lampila ja Harri Taavetti olivat tuokiossa paikalla Virkkulan tornissa, mutta eipä löytynyt tiiraa enää sinä päivänä.

Seuraava päivä, 18.6., oli sitten heille ja monelle muulle onnen päivä. Lintu löytyi Sannanlahden tornista, silloinkin iltapäivällä samoihin aikoihin. Mutta eipä sitten kuitenkaan enää kolmantena päivänä, eikä neljäntenä. Mutta 22.6. taas oli onnekkaita löytäjiä Sannanlahden tornilla. Sen jälkeen lintu tavattiin Sannanlahden tai Puhkiavanperän lintutorneista 4.7. asti, ei kuitenkaan joka päivä. Moni bongari teki paikalle useitakin yrityskertoja ennen kuin onnisti. Mutta moni joutui pettymäänkin. Siksi hankalaksi bongattavaksi isolla alalla liikkunut hietatiira osoittautui.

Mutta onnistunut ”löytö” kruunasi luontoretkeläisten juhlamatkan Pohjanlahden perukoille. Olihan tämä hietatiira Suomen 3. kautta aikojen tehty havainto! Kaksi ensimmäistä olivat peräti 22 vuoden takaa: toukokuulta 1988 Porkkalasta ja saman vuoden elokuulta Ahvenanmaalta.

✓ **ENSIMMÄISTÄ KERTAA POHJOIS-POHJANMAALLA** **SEPELSIEMPO (*FICEDULA ALBICOLLIS*) HAILUO-** **DON MÄNTYNIEMESSÄ 16.5.–17.5.2010**

JUHA MARKKOLA

Sunnuntai 16.5.2010 oli harvinainen toukokuun puolivälin hellepäivä. Hailuodon keskikylällä elohopea kipusi +28 (!) asteeseen. Aamulla oli tyynä, sitten virisi kaakkoistuuli. Helle ja kaakkoistuuli toukokuussa kääntävät mielen väkisinkin kaakkoisiin harvinaisuuksiin, vaikka niitä harvoin suunnitelmien mukaan löytyykään...

Lähdin ennen kuutta Marjaniemeen. Muutto oli melko heikkoa, joten lähdin kymmenen jälkeen metsälintuja kuuntelemaan. Minulla oli päättäväinen olo, että nyt kaivan Hailuodolle uuden lajin. Lehtokerttu oli jo saapunut, tosi aikaisin. Ei olisi ihme, vaikka Hailuodon yleisin puutelaji, sinipyrs-

voisi nyt löytyä... Niinpä päätin kokeilla sinipyrs-töatrapia Mäntyniemen sisäosien aarniometsässä.

Kun Keskiniemeen menevä rantatie oli veden vallassa Virpinimen ja Mäntyniemen väliltä lähtien, marssin aarnimetsää kohti Naurulokkilammen pohjoispuolelta ensin pitkin nummia fossiilidyy-nikumpareitten välistä ja sitten kausikosteikkojen sivuitse. Ne olivat nyt koivu-mänty-tulvametsänä. Puunrungot nousivat suoraan vedestä. Tulvametsä vaihtuu kaakkoon rantalehdoksi. Länsi- ja luoteispuolella on jyrkkä raja variksenmarjadyyini- ja nummientälle. Itäpuolella on kannaksen jälkeen toinen samanlainen tulvametsäkaistale. Habitaatti on Jarmo Laitisen ja kumppanien (2005) tieteelle uutena kuvaaman vuoroin vetisen, vuoroin kuivan arokosteikon varhainen sukkessiovaihe. Vesi häipyä sieltä

Toukokuun loppupuolen 2010 helteet toivat Hailuotoon yllättäen PPLY:n ensimmäisen sepelsiepon. Pari päivää myöhemmin laji havaittiin vielä Siikajoen Sääressäkin. Kyseessä ovat selvästi Suomen pohjoisimmat havainnot tästä lounaisrannikolla ja -saaristossa jokavuotisesta lajista. © TONI ESKELIN

kesällä eikä rahkasammalkerrosta muodostu.

Näitä miettiessä alkoi kuulua laulua: ”jiip-jiip...tsrt-tt-tt...tsett..”, merkillinen pysähtelevä ja särisevä, pitkä säe. Laulu alkoi yhdellä–kolmella satakieli- ja *tristis*-tiltalttimaisella ”jiip”-äänellä ja sen jälkeen tuli vaihteleva määrä ”tsett”- ja ”tsrr”-ääniä. Pisimmillään tuli monta säettä ja pari kertaa kirkkaita ”tjy”-ääniä ja muuta improvisointia ja tavujen välillä taukoja. Välillä ”jiip” kuului ilman lauluakin, usein pari kertaa peräkkäin. Tällainen paikka – ei jalopuulehtoa, mutta omituinen ja eksoottinen kyllä – tuollainen laulu! Sepelsieppo, muistin heti! Suoraan sanoen en ollut kyllä ikinä ajatellut löytäväni lajia Pohjois-Pohjanmaalta. Laitoin varmuuden vuoksi kuulokkeet korville ja kuuntelin varmistuksen MP3-soittimelta. Sitten soitin Nissilän Veijon apuun ja laitoin piipin.

Hiivin varovasti lähemmäksi, mutta vedessä kahlaaminen aiheutti loisketta, ja lintu tuntui aralta, oli koko ajan korkealla veden ympäröimissä puissa ja vaikea nähdä. Lopulta se vilahti eteen- ja alapäin: selkäpuoli musta, yläperässä valkeaa, pyrstö kokomusta. Yläperä varmisti sekin lajin, pyrstötun-

tomerkkiä en sen sijaan muistanut. Päätin välttää häirintää, kiertää pohjoiskautta länsipuolelle nummen reunaan ja odotella muita.

Veijo tuli. Sepelsieppo lauloi. Puhelin soi. Hottolan Pete (jolla ei ole piipparia): ”*Onks Luodossa joku rari, kun Kirkkosalmen tornissa ei ole ketään?*”. Neuvoitin tien, ja hän tuli tunnin sisällä. Yhdessä Veijon ja Peten kanssa näimme lopulta linnun kunnolla, kun se tuli tulvametsän länsilaidalle: niska leveästi valkea, valkeaa paljon siivillä, koko lintu mustavalkea vailla ruskeaa sävyä, käsisulkien tyvilaikku ja otsa laajalti valkeat, siis +2kv koiras. Upea! Nauhoitin laulua videokameralla, mutta kuvaamaan en päässyt.

Olin laittanut ensimmäisen piipin 11:01. Kahdentoista lautalle ehtivät Pursiaisen Jouni, Karvosen Junnu, Vierimaan Antti ja Fyrsténin Teemu. 13:30:n lautalla tuli lisää väkeä, mm. Eskelinin Toni perheineen. Lähdin pois klo 15:n jälkeen, kun yhteensä 17 oli bongannut siepon. Merkitsin reitin WC-paperilla.

Vasta kotona minulle varmistui, että sepelsieppo oli uusi laji PPLY:lle ja havainto Suomen selvästi

pohjoisin. Toni soitti, että oli saanut valokuvat. Illalla tuli vielä Lampilan Petriltä piippariviesti klo 21:07. ”*Laulaa viimeisen nuottivessapaperin kohdalla nyt*”.

Seuravana aamuna 17.5. Tapani Tapio onnistui vielä havaitsemaan sepelsiepon, ja Harry Nyström löysi sen viimeisenä laulamassa laiskasti lammen luona 250 m alkuperäiseltä löytöpaikalta kaakkoon kello 16:30. Enää 18.5. sitä ei löytynyt Mäntyniemestä, mutta samaan aikaan toisaalla, Siikajoen Sääressä Jouni Majuri löysi myös laulavan sepelsieppokoiraan rantalehdosta! Elina Seppänen ja Tea Swanljung ehtivät nähdä sen. Ikää ei ole ARK:n päätöksen mukaan määritetty, mutta Elinan tarkka piirros todistaneeksi, että kyseessä oli täälläkin +2kv koiras, joita vuoden aikana varmistettiin Tiiran ja Linnut-vuosikirjan katsauksen (Rissanen ym. 2011) mukaan Suomessa vain muutama (noin neljä yli 20 havaitusta). Kyseessä saattoi siis hyvinkin olla sama yksilö kuin Hailuodossa.

Sinipyrstö löytyi kuin löytyikin Hailuodosta vuonna 2010, mutta vasta syyskuussa, jopa kaksi kertaa. Ensimmäinen niistä saapui tahattomalle luomuatrapille. Mutta se onkin jo toinen tarina...

Kirjallisuus

- Laitinen, R., S., Huttunen, A. & Eurola, S. 2005: Arokosteikot: ekologia, esiintyminen ja suojelutilanne Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa. *Suo* 56: 1–17.
- Rissanen, E., Aalto, P., Järvinen, K., Lehtikainen, P. & Renvall, P. 2011: Pikkuharvinaisuudet Suomessa vuonna 2010. *Linnut-vuosikirja* 2010: 100–109.
- Rissanen, E., Aalto, P., Järvinen, K., Lehtikainen, P., Uusimäki, T. & Väisänen, R. 2013: Pikkuharvinaisuudet Suomessa 2012. – *Linnut vuosikirja* 2012: 138–149.

Tietolaatikko

Sepelsieppo pesii itäisessä Keski-Euroopassa ja Itä- ja Kaakkois-Euroopassa avoimissa metsissä, jalojuuhoissa, puistoissa ja puutarhoissa. Sillä on erillinen pesimäkanta Ruotsin Itämeren saarilla Öölannissa ja Gotlannissa, missä sitä on paljon tutkittu, ja missä sepelsieppo ja kirjosiieppo melko usein risteytyvät. Onnistunut sekapesintä todettiin myös Helsingissä v. 2012 (Rissanen ym. 2013). Suomessa on tavattu Ruotsissa rengastettuja yksilöitä ja risteymäkoiraita. Ensimmäinen sepelsieppo nähtiin Suomessa v. 1958 Kökarissa (Rauno Tenovuori). Suomen havainnot keskittyvät vahvasti lounaissaaristoon. Vaikeammin löydettäviä ja tunnettavia naaraita on havaittu vain noin 15 prosenttia. Tiirassa yksilöitä on eri lintutieteellisten yhdistysten alueelta vuoden 2010 loppuun mennessä seuraavasti (luvut noin, osa ei RK:n/ARK:n hyväksymiä): Ahvenenmaa 19, Varsinais-Suomi 69, Uusimaa 21, Porvoo 1, Kymenlaakso 8, Pohjois-Karjala 1, Pori 3, Suupohja 1 ja Pohjois-Pohjanmaa 2. Vuonna 2010 sepelsieppoja nähtiin keskimääräistä enemmän, 15, mutta levinneisyyskuva oli Pohjois-Pohjanmaata lukuun ottamatta tyypillisen lounainen (Rissanen ym. 2011).

POHJOIS-POHJANMAAN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS 40 VUOTTA

MIKKO OJANEN

Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto (LYL) perustettiin 20.1.1973 Lammin biologisella asemalla. Oulussa toimi tuolloin Oulun Luonnonystävien yhdistys r.y.:n alaisena lintukerho, jo vuodesta 1961 toimintansa aloittaneena. Täten oli hyvät mahdollisuudet perustaa Pohjois-Pohjanmaalle oma yhdistyksensä, olihan LYL:n tavoitteena kattaa koko maa alueellisilla yhdistyksillä. PPLY olikin ensimmäisten joukossa sekä oman alueyhdistyksensä perustamisessa että rakentamassa Suomen lintuharrastajien maan kattavaa verkostoa. Perustavassa kokouksessa päätettiin liittyä Lintuyhdistysten liittoon.

Yhdistyksen 40-vuotisjuhla ja sen yhteydessä Krunnit-seminaari pidettiin 23.3.2013 Hotelli-ravintola Lasaretissa, Yrjö-salissa. Seminaarissa oli seitsemän esitelmää sekä Elja Hervan filmi ”Krunnien meri”. Seminaarista lähemmin toisaalla tässä

lehdessä.

PPLY:n 40-vuotisjuhla koostui illallisesta, Mikko Ojasen pitämästä historiikista, seurustelusta sekä kunniamerkkien jaosta. Juhlassa jaettiin kuusi ansiomerkkiä. Seuraavassa hallituksen perustelut saajien ansioista.

Esa Hohtola

Toiminut monipuolisesti lintuharrastuksen ja -tutkimuksen hyväksi yli 40 vuoden ajan. Hän on erityisesti ansioitunut yhdistystoiminnan edistäjänä ja Oulun yliopiston eläinfysiologian professorina kansainvälisesti merkittävänä lintujen fysiologian tutkijana. Esa jakaa laajaa lintutietämyksestä niin maastossa linturetkillä kuin myös mediassa vastamalla asiantuntevasti toimittajien mitä moninaisimpiin lintuja koskeviin kysymyksiin.

Mikko Ojanen

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen perustajajäsen ja on edelleen aktiivisesti mukana

Vasemmalla Suomen lintulaskennan ”grand old man” Risto A. Väisänen keskustelemassa Annikki ja Matti Tynjälän kanssa. © MIKKO OJANEN

Elja Herva esitti Krunneilta hienon elokuvan, jossa alkutahtena oli 1950-luvun tekniikkaa ja siitä pikkuhiljaa liukuen tuoreeseen dokumentointikäytännöön. © MIKKO OJANEN

yhdistyksen toiminnassa. Tauvon lintuaseman hoitajana ja yli 40 vuotta asemalla rengastaneena hän on kerännyt ja julkaissut merkittävästi linnuston seuranta- ja tutkimusaineistoa. Monet lintuharrastajat ovat saaneet Mikolta oppia harrastuksensa alkutaipaleella.

Ari Rajasärkkä

Mukana monessa yhdistystoiminnassa näkyvästi ja kuuluvasti. Saa usein aikaan keskustelua sähköpostilistoilla, etenkin takavuosina. Mielilajina on sini-pyrstö, jonka esiintymisestä pitää kirjaa, josta pitää mielellään esitelmiä ja tekee tulevista runsauksista ennustuksia. Vastaa valtion luonnonsuojelualueiden maalinuston seurannasta. Tehnyt ja julkaissut tutkimusta pohjoisten taigametsien, erityisesti vanhojen metsien linnustosta Suomessa ja Venäjällä. Ollut Metsähallituksen luontopalveluiden palveluksessa ainakin 1990-luvulta. Sanginjoen kansallispuisto-

aloitteen isä. Taistellut vuosikymmeniä tärkeiden lintualueiden puolesta Metsähallituksen organisaatiossa olosuhteisiin nähden menestyksellisesti.

Jorma Pessa

Ollut yhdeksän vuotta Aureolan toimituksessa. Toiminut PPLY:n IBA-vastaavana hankkeen alusta aina nykyiseen MAALI-hankkeen alkuun asti. IBA-valmistui PPLY:n alueella pitkälti Jorman ja Sami Timosen ansiosta. Työssään Pohjois-Pohjanmaan ely-keskuksessa ja sen edeltäjässä ympäristökeskuksessa huolehtinut etenkin rantalintujen elinympäristöjen suojelusta ja lintukantojen seurannasta. Osallistunut aktiivisesti metsähanhitutkimukseen ja lajin suojeluun etenkin 2000-luvun alun metsähanhiprojektin aikana.

Reijo Kylmänen

PPLY:n jäsen vuodesta 1979 alkaen. Hallituksessa 1989–1990. Pitänyt Temmeksellä useiden vuosien ajan luontokerhoa, josta on tullut lukuisia jäseniä alueemme luontojärjestöihin mm. PPLY:een (esim. Petteri Polojärvi ja Teemu Fyrstén). Osallistunut aktiivisesti yhdistyksen eri toimintoihin mm. Tammi-kisaan ja monasti myös toukokuun kisaan aina rennolla meiningillä ja harrastajatovereille löydöistään ilmoittaen.

Osallistunut merkittävällä panoksella moniin kansainvälisiin ja BL:n projekteihin, mm. joutseen kaularengasprojektiin, kuovin lukurengasprojektiin ja paikalliseen kuukkeliprojektiin. Osallistunut BL:n vuotuisiin lajiprojekteihin kartoittamalla PPLY:n eteläisen sisämaa-alueen kantoja. Retkeilee ahkerasti, kirjaa havainnot muistiin ja myös säännöllisesti Tiira-järjestelmään. Osallistunut n. 20 vuoden ajan petolintujen seurantaprojektiin. Osallistunut Tauvon lintuaseman toimintaan ja aseman korjaustoihin.

Tapani Tapio

PPLY:n jäsen vuodesta 2001 alkaen. Retkeilee paljon, osallistuu yhdistyksen erilaisiin toimintoihin pinnakisoja myöten. Toiminut ansiokkaasti webbimestarina, Tiira-vastaavana, erilaisten listojen pitäjänä PPLY:n nettisivuilla sekä erityisesti tarmokkaana Aureolan päätoimittajana.

Ansiomerkin saaneista paikalla olivat vasemmalta oikealle Tapani Tapio, Esa Hohtola, Ari Rajasärkkä ja Mikko Ojanen. © KARI RANNIKKO

KIRJA-ARVOSTELU

SUOMEN RENGASTUSATLAS - OSA I

*Saurola Pertti, Valkama Jari & William Velmala
2013: Suomen Rengastusatlas I. Luonnontieteelli-
nen keskusmuseo ja ympäristöministeriö, Helsinki.
551 sivua.*

Pitkään työn alla ollut Suomen lintujen rengaslöydöistä kertova kirja – sen ensimmäinen osa – on ilmestynyt. Rengastus on edelleenkin merkittävien lintujen elämänvaiheiden tutkimusmenetelmä. Suomessa on rengastettu tähän mennessä yli 11 miljoonaa lintua ja löytöjä, yleensä kuolleena tavattuja ja kontrolloja eli elävänä tavattuja on lähes 1,2 miljoonaa. Rengastusatlas on tehty jo varsin monessa maassa, joten oli hyvä nähdä myös Suomen rengastuksen tuloksia painetussa muodossa. Tutustumisen arvoinen kirja, tilattavissa mm. Luonnontieteellisen keskusmuseon rengastustoimistosta.

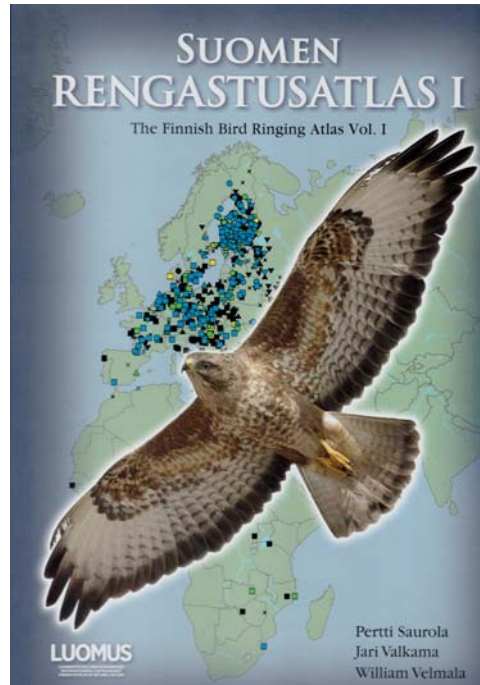
Rengastuksen varhaisin tavoite on muuton tutkimus, ja se on yhtenä painopisteenä edelleenkin. Populaatiobiologia monine osa-alueineen, käyttäytymistutkimus, viime aikoina varsinkin lintujen suojelu sekä myös metsästyksen säätely ovat rengastuksen avulla selvennyviä tutkimuskohteita.

Suomalaisen rengastuksen isä on Helsingin yliopiston eläintieteen professori J.A. Palmén, joka vuonna 1913 hankki 2000 rengasta – 4 eri kokoa – ja jakoi niitä eri puolille Suomea. Kuriositeettina voi mainita, että ensimmäinen renkaan saanut lintu oli Einari Merikallion rengastama talitiainen Oulussa helmikuun toisena päivänä 1913. Nykyään käytössä on 35 erilaista rengastyyppiä.

Rengastusmäärät olivat alkuvuosina vaatimatonta, nousten 30-luvulla yli 10 000:een vuodessa. II Maailmansota katkaisi kehityksen ja rengastus lähti kunnolla lentoon 60-luvun alussa. 70-luvun jälkeen vuotuiset rengastusmäärät ovat olleet 200 000 luokkaa, useimmiten hiukan yli.

Löytöjä tuli heti rengastuksen alkuvuosina, löytöjen huippumäärät olivat 1970-luvun alussa, n. 3500–4000 vuodessa, josta ne ovat kääntyneet laskuun. Rengastusprojekteissa ja etenkin lukurenkaiden tultua käyttöön kontrollien määrä on räjähtänyt.

Kirjassa on 84 sivun johdanto-osa ja lajikohtaiset katsaukset kyhmyjoutsenesta tunturikihuun.

Kustakin lajista mainitaan lajista riippuen kartta alueellisesta rengastusjakaumasta, kaavio löydettyjen lintujen löytötilasta, kaavio kuolinsyistä, kuva rengastusten ajallisesta jakaumasta, kartta tapettuihin löydettyihin, kartta muista löydöistä, kuva löytöjen rengastusmäärään suhteutetusta määrästä, kuva muuttosuunnasta eri ikäkausina, kartat ensimmäisen talven ja toisen tai myöhempien talvien löydöistä. Lopuksi vielä rengaslöytöjen jakautuminen ikäluokkiin ja tilastot rengastuksista ja löydöistä. Siis hirmuinen määrä tietoa pureksittavaksi.

Oululaisena rengastajana oli mielenkiintoista koettaa löytää paikallisten rengastajien saavutuksia. Varhaisissa Aureola-lehdissä löytyy oululaisen rengastuksen historiaa sekä tuloksia rengastuksista (Merilä, Ojanen & Orell 1977, Ojanen 1989, Rannikko 1989, Velmala 2011).

Kirjallisuus

Merilä, E., Ojanen, M. & Orell, M. 1977: Oulun seudun sorsien rengastusajoista ja löydöistä. Aureola 2: 61–72.

Ojanen, M. 1989: Rengastuksen alkuvuosista Oulun seudulla. Aureola 14: 78–88.

Rannikko, K. 1989: PPLY:n alueella rengastetut linnut vuosien 1974–1988 aikana. Aureola 14:

89–97.

Velmala, W. 2011: Pohjois-Pohjanmaalla rengastetut linnut 1974–2009. Aureola vsk 31: 204–212.

- Mikko Ojanen

Kirjassa mainittuja lajeja, joita on rengastettu Oulun seudulla mainitsemisen arvoisesti vuoteen 2007 saakka ovat:

- **laulujoutsen:** Pohjois-Pohjanmaa, kaularengastukset (Arvo Ohtonen, 262 yksilöä) ja (Reijo Kylmänen 100 yksilöä)
- **haapana:** Oulun seutu, 60-luvulla n. 300 yksilöä (Mikko Ojanen, Markku Orell ja Seppo Pasanen)
- **jouhisorsa:** 60-luvulla Oulun seutu n. 450 yksilöä (Erkki Kaartinen, Mikko Ojanen ja Eino Merilä)
- **lapasorsa:** Oulun seutu 60-luvulla n. 350 yksilöä (Mikko Ojanen ja Erkki Kaartinen)
- **tukkasotka:** pääasiassa Hailuoto 649 yksilöä (Eino Merilä)
- **varpushaukka:** Yli-li 1774 yksilöä (Reino Tihinen)
- **maakotka:** 280 (Kalevi Tunturi)
- **nuolihaukka:** Yli-li 293 yksilöä (Reino Tihinen)
- **muuttohaukka:** 227 yksilöä (Kalevi Tunturi)
- **tylli:** lähes 600 yksilöä (Mikko Ojanen, Kari Koivula ja Kari Rannikko)
- **töyhtöhyyppä:** Oulun seutu 60-luvulla n. 1800 poikasta
- **lapinsirri:** Oulun seudulla (Kari Koivula, Antti Rönkä ym.)
- **suosirri:** Tavossa rengastukset 70-luvun alussa
- **rantakurvi:** Oulun seutu 1963–1999 (Nils Fritzen, Bo-Göran Lillandt ja Mikko Ojanen)

LINTURALLIT 2010

JOUNI PURSIAINEN

Vuoteen 2010 mahtui kaikkiaan 11 erilaista tapahtumaa, joiden ideana oli laskea lajeja. Mukana on perinteisiä ja raastavia kisoja, kuten kevätralli, josta on leikki kaukana. Toista ääripäätä edustaa tammikuun viimeisenä viikonloppuna järjestettävä Birdlifen pihabongaus, jossa syke nousee vain, jos olohuoneen lämpöä häiritsee kiinnostavampi lintulautavieras. Kaikille näille tapahtumille on tilauksensa ja omistautuneet osallistujansa. Se kaiketi lieenee lintuharrastuksen sokeri ja suola, että mukaan mahtuu monenlaista näköalaa.

Tammiralli

Tammikuun 2010 pinnakisassa tulokset jäivät selvästi edellisvuodesta ja myös keskimääräisestä. Heikonpuoleinen lintutalvi näkyi myös osallistujien määrässä, joka sekin jäi kaus edellisestä. Henkilökohtaiseen kisaan ilmoitti tuloksia 16 (2009 29) tammikuun tallaajaa, joista Oulu-sarjassa 13 (19) ja Lihassarjassa 10 (20). Voittajat olivat kaikissa sarjoissa samat kuin 2009, vain tulokset vaihtuivat. Esa Aalto voitti toisen kerran peräkkäin sekä henkilökilokisan 62 (2009 84) lajilla että lihassarjan! Oulu-sarjassa Tapani Tapion 57 (2009 70) lajia oli kovin noteeraus. Kuntakisassa Oulu oli niukka voittaja 60 (2009 78) lajilla. Vähissä lajeissa oli joitakin parempia löytöjä, joista voisi poimia laulujoutsenen, merimetson, pilkkasiiven, hiirihaukan, uuttukyyh-

kyn ja valkoselkätikan. Tosin tulkinta paremmuudesta ei ole aivan yksinkertaista, perustellusti voisi nostaa esille vaikkapa harmaapäätikan, kuukkelin ja järripeipon.

Tornien taisto

Tornien taistossa 8.5. ainakin 18 tornin kestävyyt-
tä koeteltiin PPLY:n alueella. Tulostaso jäi jälkeen edellisvuodesta, mutta silti valtakunnan kisassa peräti kuudenneksi ylsi Pyhäjoen Parhalahti (Jaakko Koistinen, Kari Varpenius, Timo Tammiketo, Risto Nevasaari, Heikki Tuohimaa) 99 lajilla. Kuten edellisvuonnakin, PPLY:n kakkoseksi kiri Siikajoen Tauvon lintuaseman torni (Mikko Ojanen, Liisa Ojanen, Annikki Tynjälä, Matti Tynjälä, Reijo

TAMMIRALLI - Kuntakisa

1.	Oulu	60
2.	Raahe	58
3.	Taivalkoski	44
4.	Liminka	41
5.	Muhos	40
6.	Haapavesi	39
7.	Pyhäjoki	37
	Tyrnävä	37
9.	Haukipudas	36
	Siikajoki	36

TAMMIRALLI - PPLY

1.	Esa Aalto	62
2.	Tapani Tapio	61
3.	Antero Kurikka	58
4.	Jaakko Koistinen	56
5.	Erkki Sarviaho	55
6.	Kari Rannikko	51
7.	Pekka Suorsa	48
8.	Antti Jaako	42
9.	Kalle Hellström	38
10.	Jouni Pikkarainen	35

TAMMIRALLI - Oulu

1.	Tapani Tapio	57
2.	Esa Aalto	53
3.	Pekka Suorsa	48
4.	Erkki Sarviaho	47
5.	Antti Jaako	40
6.	Kari Rannikko	39
7.	Kalle Hellström	37
8.	Jouni Pikkarainen	35
9.	Antero Kurikka	34
	Elina Seppänen	34

TAMMIRALLI - Lihassarja

1.	Esa Aalto	62
2.	Erkki Sarviaho	46
3.	Antti Jaako	39
4.	Kalle Hellström	37
5.	Jouni Pikkarainen	35
6.	Elina Seppänen	34
7.	Pekka Suorsa	31
8.	Juha Hilska	28
9.	Hanna-Riikka Ruhanen	21

Kylmänen), ollen 94 lajilla valtakunnan rankingissa yhdeksäs. Kunniallisille sijoille 13 ja 15 ylsivät Haukiputaan Kell'on lintutorni (Jouni Meski, Saana Meski, Jari Heikkinen, Harri Taavetti) 93 lajilla ja Limingan Virkkula (Jari Peltomäki, Ari Rajasärkkä, Antti Peuna, Jouni Pursiainen, Pertti Tarvainen) 91 lajilla. Kell'on pihapinnatorni lienee omassa sarjassaan valtakunnan mittakaavassakin ainutlaatuinen.

Kevätralli

Kevätralli järjestettiin 29.–30.5.. Alla oli hyvin lämmin toukokuun loppu, mikä näkyi mm. laajana yölaulajien kirjona. Tulokset jäivät hiukan jälkeen edellisvuodesta, mutta olivat silti vankkaa kansallista tasoa. ”Täydellisten miesten” (Harri Taavetti, Toni Uusimäki ja Petri Lampila) voittoisa ralli tuotti 160 lajia. Ässät antavat taas kaikessa monipuolisuudessaan jonkinlaista kuvaa lintukeväästä: harmaahaikara, viiriäinen, haahka, maakotka, jänkäkurppa, kuovisirri, pikkusirri, sitruunavästäräkki, pohjantikka, pikkusieppo, isokäpylintu ja tikli. Rallilajien muuta parhaimmistoa edustavat valkoselkätikka, sinipyrstö, mustaleppälintu, luhtakerttunen ja viitasirkkalintu.

Kesäralli

Kesäralli järjestettiin 3.–4.7. Kärämäellä atlaskaritoitusta tukevana kisailuna. Perinteisen lajipohjaisen sarjan lisäksi käytiin myös pesimäindekseillä painotettu kisa. Ässälästä kuvannee mainiosti kesäisen Kärämäen linnuston rajapintoja: kaakkuri, heinätavi, tukkakoskelo, uivelo, maakotka, kana-

haukka, hiirihaukka, sinisuohaukka, ampuhaukka, muuttohaukka, selkälökki, kirjosiipikäpylintu, luh-tahuitti, jänkäkurppa, suopöllö, mustapääkerttu, vii-takerttunen, urpiainen, pohjansirkku ja peltosirkku.

Oulun VIII Patioralli

Patioita ja lintuja yhdisteltiin ”katalyyttien” avulla lauantaina 14.8. klo 14:00–20:00. Tämä PPLY:n ainut vakavamielinen kisa ei ole rallitoimikunnan vastuulla, vaan käytännössä osallistujien keskenään järjestämä.

Surnian syysralli

Surnia järjesti syysrallin nyt jo 23. kerran 11.9. Sii-kajoella. Tulostaso vastasi hyvin ajankohtaa. Jouk-kueita oli tällä kertaa tavallista vähemmän. Ässien luettelo kertoo kilpailun ratkaisusta ja huippuhet-kistä: härkälintu, mehiläishaukka, piekana, kuo-visirri, mustaviklo, punajalkaviklo, jänkäkurppa, varpuspöllö, pähkinähakki, hernekerttu ja taigauu-nilintu.

Hailuodon ralli

Hailuodon syysralli kisattiin perinteisesti syys-lo-kakuun vaihteessa 25.9. Ässistään kisa muiste-taan, eli seuraavaan luetteloon liittyvät monet kisan maukkaimmat hetket: piekana, mehiläishaukka, luhtakana, mustaviklo, jänkäkurppa, pohjantikka, kottarainen, kangaskiuru, leppälintu, peukaloinen, hemppo, kirjosiipikäpylintu, pikkukäpylintu ja poh-jansirkku.

KEVÄTRALLI

1. 160 **Täydelliset miehet:** Harri Taavetti, Toni Uusimäki ja Petri Lampila
2. 155 **Mietinnän alla:** Jukka Hauru, Heikki Tuohimaa ja Tuomas Väyrynen
3. 149 **Kohtuuden ystävät:** Esko Strömmer, Jukka Piispanen, Jouni Pursiainen ja Sami Timonen
4. 147 **Sumua silmässä:** Osmo Heikkala, Sami Kallioikoski, Jarno Rasmus ja Juhani Karvonen
5. 140 **Vuodaribongarit:** Teemu Fyrstén, Reijo Kylmänen
- Klenkat:** Kalevi Tunturi, Antti Huttunen, Veli-Pekka Viklund, Mikko Ojanen ja Kari Rannikko
7. 139 **Harry ja Antti Aaltojen armoilla:** Harry Nyström, Antti Vierimaa, Janne Aalto ja Pirkka Aalto
- Pekka, Ville, Erkki ja Tapsa:** Pekka Suorsa, Ville Suorsa, Erkki Sarviaho ja Tapani Tapio
9. 138 **VANEKO:** Kari Varpenius, Risto Nevasaari ja Jaakko Koistinen
10. 134 **Vain varmat uupuu:** Tuomas Herva, Jorma Siira ja Esa Hohtola
11. 130 **Rydberg:** Mikael Rytönen, Jukka Österberg ja Niklas Åberg
12. 120 **Tervannielijät:** Ilpo Kojola, Pekka Järvelä ja Pekka Ruuska
13. 115 **Nuotit hukassa:** Liisa Ojanen, Irma Hautala ja Seija Rannikko

KESÄRALLI - Perinteinen pinnaralli

1.	111	Melekoset staijaajat	Kari Varpenius, Pertti Mattila, Jaakko Koistinen
2.	90	3 kowaa eli ihan riittävästi vaatteita, ruokaa ja rareja	Tapani Tapio, Ville Suorsa, Pekka Järvelä
3.	87	Vuusioperhe	Juha Markkola, Tuomo Jakkonen, Ilkka Ruuska, Pekka Ruuska
	87	JJJ	Jorma Siira, Jorma Pessa, Jari Heikkinen
5.	76	Hohtolan perhejoukkue	Anja ja Esa Hohtola

KESÄRALLI - Atlasralli

1.	1122	JJJ	Jorma Siira, Jorma Pessa, Jari Heikkinen
2.	907	Kolme kowaa eli ihan riittävästi vaatteita, ruokaa ja rareja	Tapani Tapio, Ville Suorsa, Pekka Järvelä
3.	593	Melekoset staijaajat	Kari Varpenius, Pertti Mattila, Jaakko Koistinen
4.	270	Vuusioperhe	Juha Markkola, Tuomo Jakkonen, Ilkka Ruuska, Pekka Ruuska
5.	132	Hohtolan perhejoukkue	Anja ja Esa Hohtola

Lokakisa PPLY vs KPLY

Vuotuinen yhdistysten (Pohjois-Pohjanmaa vs Keski-Pohjanmaa) välinen lokakisa on mainio syysretkeilyn kannustaja. Tulospuolella ei yllätystä ollut sikäli, että PPLY voitti, niin kuin aina ennenkin, tällä kertaa 176 lajilla KPLY:n 164 vastaan. Kun PPLY on sekä harrastajamäärältään että alueeltaan suurempi, on järjestys sinänsä odotettu.

Lokakuu on rariuukausi ja tällaiseen kisaan kuuluvat siten harvinaisuudet. Ratkaisulajit ovat tällaisessa kisassa automaattisesti ässiä, joten niiden poimiminen kertoo, millä kartalla kisaa todellisuudessa käytiin: metsähanhi, tundrahanhi, kanadanhanhi valkoposkianhi, ristisorsa, harmaasorsa, punasotka, pikku-uikku, mustakurkku-uikku, sääksi, punajalka/nuolihaukka, meriharakka, pikkusirri, tundravikla, heinäkurppa, mustaviklo, metsäviklo, isovesipääsky, tiiralokki, aroharmaalokki, mustatiira, pikkuruokki, uuttukyyhky turturikyyhky, lapinpöllö, harjalintu, valkoselkätikka, kangaskiuru, räystäspääsky, isokirvinen, taigakirvinen, metsäkirvinen, luotokirvinen, keltavästäräkki, mustaleppälintu, pensastasku mustapäätasku, nunnatasku, sepekrastas, lehtokerttu, harmaasieppo ja lapintiaainen.

PATIORALLI

1.	50	Paljaat uneksijat	Samuli Lehikoinen, William Velmala, Petri Lampila
2.	41	Hikiset siivut	Jouni Meski, Heikki Tuohimaa, Harri Taavetti
3.	37	Keksi ite	Ari Rajasärkkä, Jukka Piispanen, Sami Timonen, Matti Tynjälä
4.	30	Keltanokat -1+2	Heli Suurkuukka, Aija Lehikoinen, Pekka Majuri, Matti Havumäki
5.	27	MAPE	Marja Järvelä, Pekka Järvelä
6.	21	Hohtolan perhejoukkue	Anja Hohtola, Esa Hohtola
7.	19	Suomen karhu sanoo "RÄYH"	Jukka Kiiskilä, Matti Heino, Rodrigo Esparza

Harvinaisuudet ovat mukana ässissä, mutta mukaan pitää ottaa viitatiainen, joita juuri tänä syksyn nähtiin monin paikoin Perämerenkin rannikolla.

Talviralli

Talviralli järjestettiin 4.12. puhtaana ekokisana, vapaavalintaisena neljän tunnin aikana. Ehkä par-

haiten Oulu-painotteisen kisan luonteesta kertovat (kaikki) huutolajit: telkkä, pyy, metso, riekko, fa-
saani, kanahaukka, koskikara, palokärki, kuukkel, punarinta, mustarastas, pähkinähakki, kottarainen, viiksitimali, pyrstötiainen, tundraurpiainen, kirjo-
siipikäpylintu, nokkavarpunen ja peippo.

SURNIA - RALLI

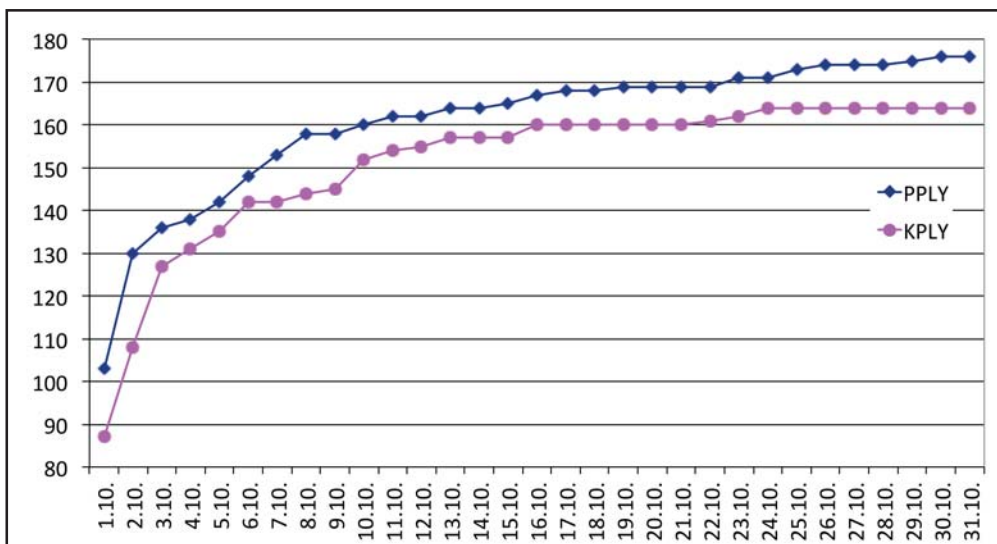
1.	110	Kell'on	Heikki Jouni Meski, Petri Lampila, Harri Taavetti, Heikki Tuohimaa
2.	102	POP – Pohjois-Oulun Ponnistus	Jouni Pursiainen, Ville Suorsa, Esa Hohtola
3.	99	Osa-aika urheilijat	Kari Varpenius, Pekka Kärenaho, Risto Nevasaari, Jaakko Koistinen
4.	95	Sahara Andersson ja siviiliuhrit	Jarno Rasmus, Petri Nikupaavo, Toni Uusimäki, Jukka Piirainen
5.	86	Alan miehet	Jukka Hauru, Tapani Karvonen, Riku Rantala, Seppo Sirviö

HAILUOTORALLI

1.	97	Joe Smit ja rottinkiviitakon vaarat	Petri Lampila, Aappo Luukkonen, Antto Mäkinen, Samuli Lehtikainen
		Voittamaton armada	Tuomo Jaakkonen, Jouni Pursiainen, Juha Markkola, Aija Lehtikainen
3.	89	Team KiHaRa	Harry Nyström, Jari Kiljunen, Raine Kekäläinen
4.	86	Lopultakin reipastuneet	Pekka Järvelä, Ilpo Kojola, Pekka Ruuska
5.	85	Käsijarruperuutus	Ville Suorsa, Mikko Viinanen, Sini Tuoriniemi, Nelli Rönkä
		Karavaanarit	Juhani Karvonen, Osmo Heikkala, Sami Kalliokoski, Hannu Rönkkö
7.	80	Lenkat	Tapani Tapio, Kari Rannikko, Erkki Sarviaho, Tuomas Herva
8.	79	Kurjuuden karkoittajat	Pirkka Aalto, Mikko Ala-Kojola, Antti Vierimaa

TALVIRALLI

1.	29	Antti Vierimaa (Oulu)
2.	27	Tapani Tapio, Ari Leinonen (Oulu)
3.	26	Antti Jaako (Oulu)
4.	24	Esa Borén (Oulu)
5.	21	Esa Aalto, Hanna-Riikka Ruhanen (Haukipudas)
		OLSY:n retkikerho Kalle Hellström, Juha Hilska & Jouko Silvennoinen (Oulu)
7.	17	Juhani Hopkins, Jiri Mares (Oulu)
		Merja Ylönen (Oulu)
9.	15	Erkki Sarviaho (Pudasjärvi)

Kuva 1. Lokakisan lajimäärän kehitys PPLY vs KPLY.

Sisärakentamisen mestari

www.inlook.fi

Inlook Oulu

- Sisäkatot
- Järjestelmäseinät
- Akustiset verhoukset
- Materiaalimyynti

TOIMINTAKERTOMUS 2010

AIJA LEHIKONEN

Yleistä

Vuosi 2010 oli PPLY:n 37. toimintavuosi.

Jäsenistö

Vuoden lopussa yhdistykseen kuului 285 varsinaista jäsentä ja 20 perhejäsentä eli yhteensä 305. Jäsenmaksu oli 27 €, koululaisilta ja opiskelijoilta 15 € ja perhejäseniltä 5 €. Tukijäsenmaksu oli 50 €.

Hallitus

Hallitus toimi vuoden 2009 kokoonpanolla helmikuuhun asti. Ensimmäinen hallituksen kokous uudella kokoonpanolla pidettiin 28.2.2010. Edellinen hallitus kokousti tämän vuoden puolella kolme kertaa.

Hallituksen puheenjohtajana toimi Esa Aalto, varapuheenjohtajana Mikko Ojanen ja sihteerinä Aija Lehikoinen. Muut hallituksen jäsenet olivat Ari-Pekka Auvinen, Markku Hukkanen, Aappo Luukkonen, Juha Markkola, Hanna Pulkkinen, Heikki Tuohimaa ja Tuomas Väyrynen. Hallitus koontui päätösvaltaisena 11 kertaa. Jäsenet osallistuivat kokouksiin seuraavasti: Aalto 11, Ojanen 7,

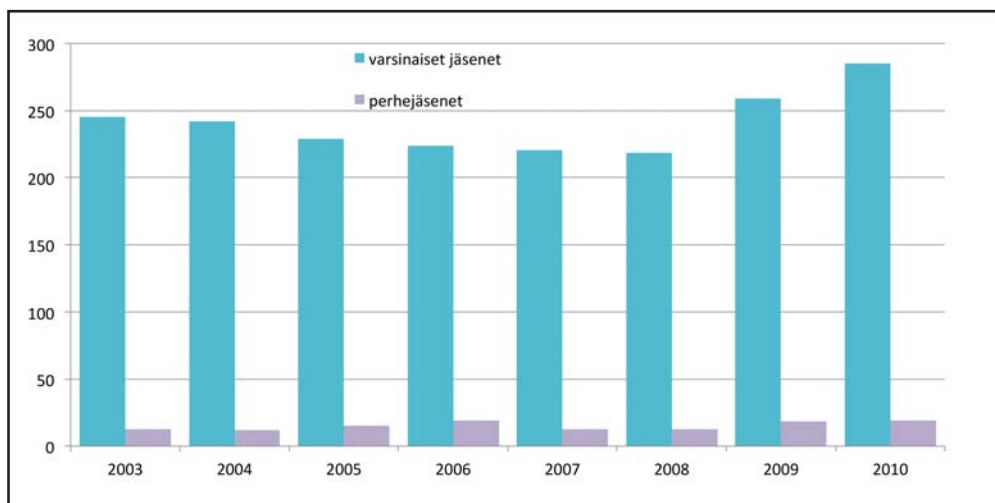
Lehikoinen 7, Auvinen 7, Hukkanen 5, Luukkonen 2, Markkola 10, Pulkkinen 7, Tuohimaa 7 ja Väyrynen 3 kertaa.

Toimihenkilöt 2010

Taloudenhoitaja: Jari Heikkinen, IBA-vastaava: Jorma Pessa, arkistonhoitaja: Matti Tynjälä, Atlasvastaava: Jorma Pessa, Aureolan päätoimittaja: Tapani Tapio, BirdLife-aluevastaava: Tuomas Väyrynen, BirdLife-edustajat: Esa Aalto, Markku Hukkanen ja Aappo Luukkonen, jäsensihteerit: Minna Tuomala, linnustonseurantavastaavat: Tuomas Väyrynen (vakiolinjat) ja Esa Aalto (muut seurannat), petovastaava: Markku Hukkanen, pönttömestari: Juha Hilska, ruokintapaikkavastaava: Jukka Piispanen, Tauvon lintuaseman hoitajat: Mikko Ojanen ja Matti Tynjälä, vuoden laji -vastaava: Jani Suua, WWW-vastaavat: Juha Hilska, Aija Lehikoinen, Juha Repo, Ville Suorsa ja Tapani Tapio. Toimikuntien kokoonpanot selviävät liitteestä 1.

Yleisökokoukset

Yleisökokoukset pidettiin joka kuun toisena keski-
viikkona (lukuun ottamatta kesä-elokuuta) klo 18

Kuva 1. Jäsenmäärän kehittyminen.

Oulun yliopiston salissa YB210. Kuukausikokoukseen osallistui väkeä varsin tasaisesti ja osallistujamäärän keskiarvo kasvoi hiukan edellisestä vuodesta; kokousten osallistujamäärä vaihteli 27:sta 45:een (vuonna 2009 17–51), keskiarvon ollessa 34 henkilöä (vuonna 2009 32).

Julkaisutoiminta ja tiedottaminen

Aureolan toimitusneuvosto herätettiin henkiin keväällä 2010. Aureola-jäsenlehtiä julkaistiin kaksi,

Tammikuu – Harri Taavetti: Vuoden 2009 kuvasatoa.

Helmikuu – PPLY:n sääntömääräinen kevätkokous; Pekka Lehtonen: Kuikan elämä ja suojele.

Maaliskuu – PPLY:n ylimääräinen kokous; Matti Suopajarvi: Petolintuharrastus Xenuksen (Kemi-Tornio) alueella.

Huhtikuu – PPLY:n ylimääräinen kokous; Juha Markkola: Kiljuhanhen kevätseuranta Perämerellä 25 vuotta; **Ari Leinosen** koostamia videoita kiljuhanhiseurannoista.

Toukokuu – Tuomas Seimola: Linturetkaily Väli-Amerikassa; Suorallin esittely.

Syyskuu – Harri Taavetti: Kuvaesitys Pohjois-Intiasta v.2009–2010; PPLY:n III lintukuvakilpailun tulosten julkistaminen; **Inka Plit:** BirdLifen kuulumisia.

Lokakuu – Pirkka Aalto: Tiibetinhania ja muita Kemijärven kummallisuuksia; PPLY:n jäsenkyselyn tulosten esittely ja ensi vuoden toiminnan ideointia.

Marraskuu – Juha Markkola ja Petri Haapala: Kenozeron kansallispuisto Venäjällä - rehevää taigaa ja vanhoja kylä.

Joulukuu – Matti Tynjälä: Lintulaudan vieraat - opastusta talviruokinnolla käyvien lintujen tunnistamiseen; **Harri Taavetti:** Pohjois-Suomen määrittäjämestaruus –kuvakisa.

tammikuussa vuosikerta 29 ja lokakuussa vuosikerta 30. Lehden nimessä päätettiin luopua vuosiluvusta vuosikerrasta 30 alkaen. Jäsenlehden vuosikertoja on nyt rästissä neljä ja havaintokatsausrästejä kahdeksan. Tavoitteena on purkaa lehtirästit kahden lehden vuositahdilla ja havaintokatsauksista pyritään tekemään muutama tuplakatsaus.

Vuoden aikana lähetettiin yksi jäsenkirje, jossa ilmoitettiin jäsenkyselystä sekä kerrottiin Aureolan ja havaintokatsausten julkaisusuunnitelmista, PPLY:n antamista lausunnoista, vuoden lajeista kuikasta ja kaakkurista, kevätkauden tapahtumista, lintuatlaksesta ja linnustonseurannoista. Jäsenkysely tehtiin internetissä ja vastaajien kesken arvottiin kaksi 50 € arvoista lahjakorttia Lintuvarusteeseen. Arvonnassa olivat onnekkaita Hanna-Riikka Ruhanen ja Leena Suorsa.

Tiedonvälitystä hoidettiin yhdistyksen kotisivuilla osoitteessa www.pply.fi, Tiira-lehden yhdistyspalstalla sekä yhdistyksen sähköpostilistalla. Jäsenten antamia haastatteluja ja tekemiä artikkeleita julkaistiin mm. Kalevassa, Siikajokilaaksossa ("Siikajokilaakson uhanalaiset"), Sulakkeessa (Kinnulanjärven sähkölinjan kaapelointi joutsenten vuoksi) ja YLE:n Oulu Radiossa. PPLY:lle myös tehtiin Facebook-sivu.

Kuluneena vuonna yhdistysesite päivitettiin täysin.

Sääntöuudistus

Kevätpuolella PPLY:lle laadittiin uudet säännöt. Vuoden 2010 sääntöuudistus oli ensimmäinen yhdistyksen historiassa. Ville Suorsa valmisti alkuvuodesta sääntöuudistusta ja uusi hallitus saattoi sen loppuun. Uudet säännöt hyväksyttiin maaliskuun huhtikuun kuukausikokousten yhteydessä pidetyissä yhdistyksen ylimääräisissä kokouksissa.

Suojele

Suojelutoimikunnan vuosi 2010 oli hyvin kiireinen. Lausuntoja ja mielipiteitä toimikunta antoi peräti 20 kappaletta - nämä ovat luettavissa osoitteessa www.pply.fi/lausuntoja. Mielipidekirjoituksia julkaistiin mm. Kalevassa. Tammikuussa toimikunnan sisäinen tiedonkulku parani merkittävästi sen käyttöön perustetun sähköpostilistan vuoksi. Lokakuusta alkaen toimikunta alkoi pitkän hiljaisen kauden jälkeen pitää kokouksia.

Lausuntoja annettiin mm. Hailuodon–Oulunsalon ja Oulun–Haukiputaan edustan tuulivoimapuistojen YVA-selostuksista, Siikajoen edustan tuulivoimapuiston YVA-ohjelmasta, Oulunsalon

Salonrannan kaavoituksesta sekä Viininvaara–Käl-
väsvaaran ja Ylikiimingin harjujakson vedenotto-
hankkeen lupahakemuksesta. Suoralli järjestettiin
toukokuun lopussa, jotta saataisiin lisää havainto-
aineistoa turvetuotannon uhkaamilta soilta. Turve-
tuotantoon liittyviä YVA- selvityksiä oli käynnissä
edellisvuotta vähemmän. Hanhikiven ydinvoima-
maakuntakaavaehdotuksesta tehtiin yhteistyössä
luonnonsuojelupiirin kanssa valitus korkeimpaan
hallinto-oikeuteen.

Erityismaininnan ansaitsevat sorsastukseen
liittyvien epäkohtien julkituominen tiedotustilai-
suuden avulla elokuussa Hailuodon Kirkkosalmel-
la sekä loukkaantuneiden lintujen hoito-ohjeiden
laatiminen PPLY:n nettisivuille ja toimenpiteistä
vastaavan hoitoringin perustaminen. Hoitorinkiin
saatiin ilahduttavan paljon nimiä ja loukkaantunei-
den lintujen hoito oli muutamaa poikkeusta lukuun
ottamatta onnistunutta.

Vuoden aikana PPLY:n edustajat osallistuivat
neuvotteluun kaupungin talviruokintapaikoista ja
kaupungin metsäomaisuuden käytöstä, ilmastostra-
tegian suunnitteluun ja Oulun kaupungin rantakent-
tätöryhmään. Yhdistyksen jäsenet olivat mukana
alueen uhanalaisten lajien, erityisesti kiljuhanhen,
pikkutiiran, rantakurvin, lapin- ja etelänsuosirrin,
muuttohaukan sekä maakotkan virallisessa suo-
jelutyössä. PPLY teki vuoden aikana aiempaakin
enemmän yhteistyötä Pohjois-Pohjanmaan luon-
nonsuojelupiirin kanssa. Myös BirdLife Suomen ja
muiden alueellisten lintuyhdistysten kanssa tehtiin
suojeluun liittyvää yhteistyötä.

Tutkimus ja seuranta

Vuoden lajit olivat kuikka ja kaakkuri ja lajivastaa-
va Jani Suua Taivalkoskelta. Jäsenistön osallistumi-
nen projektiin oli vaihtelevaa ja tulokset jäivät kui-
kan osalta laihoiksi.

Vuosi 2010 oli kolmannen valtakunnallisen
Lintuatlastutkimuksen viimeinen vuosi ja Pohjois-
Pohjanmaan osalta atlas onnistui yli tavoitteiden.
PPLY:n alueella kartoitukseen osallistui neljän vuo-
den aikana yhteensä 251 henkilöä tai nimimerkkiä
ja havaintoja ilmoitettiin yli 122000. Kaikki yhdis-
tyksen alueelle kuuluneet ruudut kartoitettiin vähin-
tään tyydyttävästi. Atlasralli järjestettiin tällä kertaa
Kärsämäen ja Siikalatvan alueilla ja siihen osallistui
viisi joukkuetta. Lisää tietoa atlashankkeesta löytyy
liitteestä atlastoimikunnan toimintakertomuksesta.

Havaintotoimikunta julkaisi kuluneena vuon-
na vuosien 2002 ja 2003 havaintokatsaukset ja aloit-

©JUHA MARKKOLA

ti vuosien 1997–1998 katsausten kirjoittamisen.
Toimikunta laati myös katsausten kirjoittamisoh-
jeet, jotka osoittautuivat hyvin hyödyllisiksi.

Linturallit ja retket

Rallitoimikunta järjesti tammirallin, kevätrallin,
kesä-/atlasrallin, Hailuodon syysrallin ja talvirallin.

Retkikummitoimikunnan tapahtumia olivat
aamuretket, kevätmuutontarkkailupäivä, hanhiretki
Liminkaan ja Tyrnävälle, Finnish nature for begin-
ners -luontokurssi maahanmuuttajille, lasten lintu-
leiri Tavossassa, opastus Oulunsalon Akionlahdella,
suositut veneretket Kellon Kraaseliin sekä syys-
muutontarkkailupäivä. Tarkemmat tiedot ralli- ja
retkikummitoimikunnan toiminnasta selviävät liit-
teestä.

Joutsenseminaari

7. marraskuuta PPLY järjesti yhteistyössä BirdLi-
fe Suomen, Suomen luonnonsuojeluliiton, Suomen
ympäristökeskuksen, Metsähallituksen sekä Riisi-
ta- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kanssa Oulun
kaupunginkirjaston Pakkalan salissa seminaarin ai-
heella ”Laulujoutsenen paluu – 60 vuotta Yrjö Ko-
kon Laulujoutsen-kirjan julkaisemisesta”. Seminaa-
ria edeltävänä päivänä tehtiin bussilla joutsenretki
Hailuotoon. Retken oppaana toimi Juha Markkola.
Seminaarin ohjelmassa olivat Ari-Pekka Auvisen
avajaispuhe, Jukka Parkkisen ”Yrjö Kokko ja lau-
lujoutsen”, laulujoutsenen kannankehitys 60-luvul-
ta nykypäivään Antti Haapasen ja Jukka Kauppisen

esittelemänä, Arvo Ohtosen ja Jari Valkaman esitelmä laulujoutsenen muutosta, paneelikeskustelu aiheesta ”Onko joutsenia jo liikaa? Voitaaisiinko niitä metsästä? Onko kasvava laulujoutsenkanta vaikuttanut metsähanhen alamäkeen?” (keskustelijoina RKTL:n Hannu Pöysä, RKTL:n Einari Väyrynen, PPLY:n Juha Markkola, Xenuksen Pentti Rauhala ja Oulun riistanhoitopiirin Keijo Kapiainen) sekä Hannu Hautalan valokuvaesitys laulujoutsenen vuodesta.

Muu toiminta

Pönttöimestari Juha Hilska järjesti linnunpönttöjen nikkarointi-iltoja vuoden aikana viidesti, kahdesti keväällä ja kolme kertaa syksyllä. Osallistujia oli yhteensä 5 henkilöä. Linnunpönttöjä syntyi seuraavasti: kaksi helmipöllön-, yksi viirupöllön-, kaksi tiais-, yksi pikkuvarpus-, yksi harmaasieponpönttö. Lisäksi illoissa veistettiin kaksi seipiötä. PPLY:n jäsenistölle oli tarjolla kevästä saakka ostettavaksi myös valmiita linnunpönttöjä. Vuoden aikana pönttöjä myytiin yhteensä 13: neljä kottaraisen-, kuusi telkän- ja kolme varpuspöllönpönttöä. Syksyllä järjestettiin pönttösyretki Sanginjoelle. 13.11. Sanginjoen varteen ja lähimetsiin vietiin yhdistyksen kustantamaa kaksi helmipöllön- ja kaksi varpuspöllön pönttöä.

Tornien taistossa 8.5. PPLY:n joukkue (Juhani Karvonen, Osmo Heikkala, Sami Kalliokoski, Petri Lampila, Ville Suorsa, Antti Vierimaa) kisasi Lumijoen Sannanlahden tornissa, havaiten yhteensä 89 lajia ja saavuttaen 19. sijan. Valtakunnallisesti parhaiten eli viidennelle sijalle PPLY:n alueen torneista sijoittui Pyhäjoen Parhalahi, jossa joukkue Tornipöllöt (Jaakko Koistinen, Kari Varpenius, Timo Tammiketo, Risto Nevasaari, Heikki Tuohimaa) ylsi 99 lajiin. Yhdistyksen alueella kisaan otti osaa 26 joukkuetta.

Vuonna 2010 koottiin kuukausikokousten kahvituksen järjestämistä varten pullapiiri, johon kuuluivat Hanna Pulkkinen (pj), Hannu Karvonen, Teppo Mutanen, Hanna-Riikka Ruhanen ja Tea Swanlung.

Vuonna 2010 oli käynnissä PPLY:n kolmas lintukuvakis. Vuoden 2009 kilpailun tulokset julkistettiin syyskuun kuukausikokouksessa. Kisan voitti Ville Suorsa pikkulokkikuvallaan ”Hop!”, toisen ja kolmannen sijan vei Petri Lampila otoksillaan ”Arktikan aika” ja ”Saalistaja sumussa”.

Tauvon Munahiedalla pidettiin Veli-Matti Paikasen johdolla niitynhoitotalkoot lapinsirrin ja pik-

kutiiran pesimäpaikoilla 4.9. Talkoissa oli mukana kuusi henkilöä.

Markku Hukkanen piti lintukurssin kansalaisopistolla. Kurssilla oli 17 osallistujaa. Talvikuu-kausina yhdistys ruokki lintuja Oulun Hietasaarella Villa Pukkilan tontilla.

Yhteistoiminta muiden järjestöjen kanssa

BirdLife Suomen järjestökoordinaattori Inka Plitkävi vierailulla Oulussa syyskuun kuukausikokouksen yhteydessä. Vierailun aikana keskusteltiin mm. jäsenkyselyn tuloksista.

BirdLife Suomen edustajiston kokous pidettiin Kajaanissa 30.–31.10. Kokoukseen osallistui PPLY:stä Esa Aalto. Kokouksessa käsiteltiin mm. pesimäaikaisten havaintojen vaihtoa BirdLife Suomen ja Luonnontieteellisen keskusmuseon välillä lintuatlas- ja Tiira-havaintojärjestelmien välillä vuosina 2006–2010, valtakunnallisen MAALI-projektin aloittamista ja Tiira-järjestelmän uusien ominaisuuksien priorisointia sekä koko järjestelmän perusteellista uudistamista.

PPLY osallistui Oulussa toimivien luonto- ja luontoharrastusjärjestöjen yhteiseen, lapsille suunnattuun ”Löydä luonnollinen harrastus” - tapahtumaan 31.5. Ainolanpuistossa. PPLY:tä ja lintuharrastusta esittelevästä pisteestä vastasivat Hanna Pulkkinen, Jari Heikkinen ja Jouni Pikkarainen.

Minna Tuomala edusti PPLY:tä Liminganlahden ystävät ry:n hallituksessa.

Talous

Yhdistyksen tulot muodostuivat jäsenmaksuista, talkootoiminnasta, havaintojen myynnistä, konsulttiöistä, kuukausikokousten kahvituloista, julkaisu-toiminnasta (jäsenlehti, kalenteri) ja oheistuotteiden (linnunpöntöt, hihamerkit) myynnistä.

Menot koostuivat pääasiassa yhdistystoiminnan kuluista.

Tauvon lintuasema

Siikajoen Tauvon lintuaseman hoidosta vastasivat Mikko Ojanen ja Matti Tynjälä. Lintuaseman hoitajat huolehtivat aseman tutkimusten järjestelyistä. Yhdistyksen jäseniä osallistui aseman miehitykseen sekä havainnointi- että rengastustoiminnassa.

Toimintakertomus kokonaisuudessaan liitteineen löytyy yhdistyksen WWW-sivuilta.

Kun tilanne on päällä...

MINOX FOCUS

DAVID WHITE

PENTAX

STEINER

Manfrotto

KITE

KITE

Karva

Uutinen

Lehto

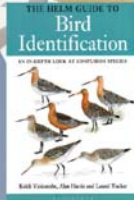
opticon

SWAROVSKI

Nikon

ZEISS

OLYMPUS

...ovat
varusteesi
kunnossa

Kuvasta Pentax K-5 ja K-3 ja Pentax 300 mm/4

Käy tutustumassa myös uuteen sivustoomme www.suomenlintuvaruste.com

lintuvaruste

Lintuvaruste Oy, Koetilantie 1 B, 00790 Helsinki
Avoinna Ma 11.00-17.00, Ti-Pe 11.00-17.30
www.lintuvaruste.fi, lintuvaruste@birdlife.fi, puh. 09-386 7856

YHTEYSTIEDOT

POHJOIS-POHJANMAAN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY

Postiosoite: PL 3000, 90014 OULUN YLIOPISTO

Internet: <http://www.birdlife.fi/pply/>, sähköposti: pply@pply.fi

Hallitus 2014

Puheenjohtaja	Esa Aalto	esaalto@hotmail.com puh. 040-8652926 Uuvenperäntie 10, 90810 Kiviniemi
Varapuheenjohtaja	Annamari Markkola	annamari.markkola@com puh. 040 8292103 Sauvojantie 3 C as. 10, 90560 Oulu
Sihteeri	Aija Lehtikainen	aija.lehtikainen@student oulu.fi puh. 050-5284487
Jäsen	Ari-Pekka Auvinen	aripekka00@hotmail.com puh. 050-4133403 Vaiverotie 7, 90630 Oulu
Jäsen	Petri Haapala	petri.haapala@aapa.fi puh. 040-5735284 Märssytie 1 A 7, 90560 Oulu
Jäsen	Markku Hukkanen	mhukkanen@dnainternet.net puh. 040-5087793 Pitkänmöljantie 9 as 11, 90500 Oulu
Jäsen	Pekka Roine	roinepekka@gmail.com puh. 0400-541361
Jäsen	Heli Suurkuukka	heli.suurkuukka@oulu.fi
Jäsen	Pauli-Pekka Österberg	t0ospa@student.oamk.fi puh. 040-9605375 Kalliotie 20 A27, 90500 Oulu

Muut toimihenkilöt

Arkistonhoitaja:	Matti Tynjälä (matti.tynjala@oulu.fi)
Aureolan päätoimittaja:	Tapani Tapio (aureola.pply@gmail.com)
BirdLife aluevastaava:	Tuomas Väyrynen (tuomasantti.vayrynen@gmail.com)
BirdLife-edustajat:	Esa Aalto, Annamari Markkola, Pekka Roine, Heli Suurkuukka
Lintualuevastaava:	Heli Suurkuukka (heli.suurkuukka@oulu.fi)
Jäsensihiteeri:	Aija Lehtikainen (aija.lehtikainen@student oulu.fi)
Petovastaava:	Markku Hukkanen (mhukkanen@dnainternet.net)
Pönttöimestari:	Esa Aalto (esaalto@hotmail.com)
Ruokintapaikkavastaava:	Jukka Piispanen (jukka.piispanen@palolapiispanen.fi)
Taloudenhoitaja:	Esa Aalto (esaalto@hotmail.com)
Tauvon lintuaseman hoitajat:	Mikko Ojanen, Matti Tynjälä
Tiedottaja:	Pauli-Pekka Österberg (t0ospa00@students.oamk.fi)
Vuoden laji 2014 -vastaava:	Ari-Pekka Auvinen (aripekka00@hotmail.com)
Www-vastaavat:	Tapani Tapio (webmaster.pply@gmail.com) ja Ville Suorsa (vilsu@villesuorsa.fi)

Toimikunnat

Alueriteettikomitea - ARK:	Juhani Karvonen (pj, ark.pply@gmail.com), Tapani Tapio (siht), Sami Kalliokoski, Antti Peuna, Antti Vierimaa
Aureolan toimitusneuvosto:	Tapani Tapio (pj, tapani.tapio@gmail.com), Esa Hohtola, Juha Markkola, Mikko Ojanen, Pekka Rahko, Ville Suorsa
Havaintotoimikunta:	Mikko Ojanen (pj, mikko.ojanen@windowslive.com), Ville Suorsa, Tapani Tapio, Heikki Tuohimaa, Matti Tynjälä, Tuomas Väyrynen
Hoitorinki:	Ari-Pekka Auvinen (pj, aripekka00@hotmail.com), Esa Aalto, Esa Hohtola, Sami Kalliokoski, Przemyslaw Krawinski, Heli Suurkuukka, Heikki Tuohimaa, Tanja Tuomikoski
Linnustonseurantatoimikunta:	Esa Aalto (pj, talvilintulaskennat, esaalto@hotmail.com), Tuomas Väyrynen (linjalaskennat), Heli Suurkuukka (vesilintulaskennat), Mikko Ojanen (pesäkortit), Aija Lehtikoinen (ruokintapaikkaseuranta), Ari-Pekka Auvinen
Lintuluetoimikunta:	Heli Suurkuukka (pj, heli.suurkuukka@oulu.fi), Esa Aalto, Petri Haapala, Arto Niemi, Juha Repo, Hanna-Riikka Ruhanen, Ari-Pekka Auvinen
Ohjelmatoimikunta:	Esa Hohtola (pj, esa.hohtola@oulu.fi), Samuli Lehtikoinen, Jyrki Lukkari, Annamari Markkola, Jouni Pursiainen
Pullapiiri:	Juha Hilska (pj, juha.hilska@gmail.com), Hannu Karvonen, Teppo Mutanen, Hanna Pulkkinen, Hanna-Riikka Ruhanen, Tea Swanljung, Ritva Vuorma
Rallitoimikunta:	Pekka Roine (pj, roinepekka@gmail.com) Harry Nyström, Jouni Pursiainen, Pauli-Pekka Österberg
Retkikummitoimikunta:	Minna Mikkola (pj, minnamik@hotmail.com), Esa Aalto, Ari-Pekka Auvinen, Tuomo Jaakkonen, Sami Kalliokoski, Samuli Lehtikoinen, Annamari Markkola, Juha Markkola, Harry Nyström, Mikko Ojanen, Pekka Roine, Hanna-Riikka Ruhanen, Heli Suurkuukka, Tea Swanljung, Pauli-Pekka Österberg
Suojelutoimikunta:	Ari-Pekka Auvinen (pj, aripekka00@hotmail.com), Esa Aalto, Petri Haapala, Markku Hukkanen, Veli-Matti Kangas, Aija Lehtikoinen, Aappo Luukkonen, Annamari Markkola, Mikko Ojanen, Veli-Matti Pakanen, Pekka Roine, Hanna-Riikka Ruhanen, Ville Suorsa, Heli Suurkuukka, Heikki Tuohimaa, Tuomas Väyrynen, Pauli-Pekka Österberg,
Tiiran yhdistyskäyttäjät:	Matti Tynjälä (pj, matti.tynjala@oulu.fi), Ari-Pekka Auvinen, Juhani Karvonen, Petri Lampila, Seppo Rytönen, Ville Suorsa, Tapani Tapio, Heikki Tuohimaa, Tuomas Väyrynen

PPLY on BirdLife Suomen jäsenyhdistys

TILAUS JA JAKELU

Jaetaan Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen jäsenille.

Tilaushinta 25 €, sähköinen lehti 10 €.

Tilaukset yhdistyksen jäsenihteerille:

Aija Lehtikoinen, aija.lehtikoinen@student.oulu.fi,
puh. 050-5284487

Lehteä ilmestyy yksi numero vuodessa.

ILMOITUSTEN HINNAT

Sisäkansi:	koko sivu	175 x 250 mm	225 €
	puoli sivua	175 x 125 mm	150 €
Sisäsivut:	koko sivu	175 x 250 mm	150 €
	puoli sivua	175 x 125 mm	100 €

tai sopimuksen mukaan.

ILMOITUSMYNTI

Tapani Tapio, aureola.pply@gmail.com,
puh. 050-3725186

LIITY PPLY:N JÄSENEKSI!

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen jäsenenä saat lintuharrastuksesta enemmän irti. Yhdistyksen opastetuilla linturetkillä ja tapahtumissa sekä kuukausikokouksissa saat runsaasti tuoretta lintutietoutta ja pääset tutustumaan muihin harrastajiin. Jäsenenä saat yhdistyksen Aureola-vuosikirjan ja jäsentiedotteita, saat Tiiran jäsenominaisuudet käyttöösi sekä BirdLife Suomen jäsenyyden ja neljästi vuodessa ilmestyvän Tiira-lehden. BirdLife lahjoittaa kaikille uusille jäsenille Kuukkelin kaltaiset -lintuharrastusoppaan, minkä avulla pääset harrastuksesi alkuun. Jäsenmaksun maksamalla olet myös mukana tukemassa lintujen suojelua niin valtakunnallisesti kuin alueellisesti.

Liittyminen on helppoa

PPLY:n jäseneksi voit liittyä internetissä BirdLife Suomen kotisivuilla osoitteessa http://www.birdlife.fi/liity/liity_lintuyhdistykseen.shtml. Voit liittyä jäseneksi PPLY:n etusivulta www.birdlife.fi/pply löytyvän linkin kautta. Täytä lomakkeen kentät yhteystiedoillasi ja valitse pudotusvalikosta jäsenyhdistykseksi Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry. Yhteystietojen ilmoittamisen jälkeen lähetämme sinulle tervetuliaispöytäkirja ja pankkisiirron jäsenmaksun suoritusta varten. Lisätietoja liittymisestä saat yhdistyksen jäsensihteeriltä: Aija Lehikoinen, aija.lehikoinen@student oulu.fi, puh. 050-5284487.

Linnustonsuojelurahasto

PPLY on perustanut suojelurahaston. Sen tarkoituksena on linnustonsuojelutyön tukeminen yhdistyksen toimialueella. Rahastoon voi lahjoittaa pankkitilimme (FI82 4600 2020 1028 12) kautta, maksun viitteeksi teksti ”Lahjoitus suojelurahastoon”.

Yhdistyksen jäsenmaksut vuodelle 2014

- aikuiset 34 € (paperinen Aureola) tai 22 € (sähköinen Aureola)
- opiskelijat ja koululaiset 29 € (paperinen Aureola) tai 17 € (sähköinen Aureola)
- perheenjäsenet 5 € (ei Aureolaa)
- tukijäsenmaksu 50 € (paperinen Aureola)

HALUATKO AUREOLASI SÄHKÖISENÄ?

Aureola-vuosikirjojen painatus- ja toimituskulut ovat yhdistyksemme merkittävin kuluerä. Jo reilusti toistasataa PPLY:n jäsentä saa sähköisen Aureolan!

Sähköinen Aureola on täysin sama kuin paperinenkin Aureola, mutta se on luettavissa ja ladattavissa internetistä pdf-tiedostona. Tilaa sinäkin ja säästä samalla jäsenmaksuissa – sähköisen lehden tilaajan jäsenmaksu on painokulujen verran pienempi. Lisäksi saat Aureolasi luettavaksi heti tuoreeltaan, koska sähköinen Aureola jaellaan tilaajilla heti sen valmistuttua ja ennen kirjapainon kautta kulkevaa paperilehteä.

Aureolan tilausmuoto valitaan jo jäsenmaksun yhteydessä. Jäsenmaksu on vuonna 2014 34 € painetun ja 22 € sähköisen Aureolan tilaajalle (opiskelijalle 29 € / 17 €). Epäselvissä tapauksissa voit ottaa yhteyttä jäsensihteeri Aija Lehikoiseen (aija.lehikoinen@student.oulu.fi).

PPLY:n hallitus on päättänyt laittaa myös aiemmat sähköiset Aureola-vuosikirjat vapaasti saataville yhdistyksen Internet-sivuille: <http://www.pply.fi/index.php/aureola/sahkoiset-aureolat>.

Palautusosoite:
PL 3000, 90014 OULUN YLIOPISTO

Itella Green

A6K